Wykaz abstraktów

(kolejność zgodna z programem)

Panel 43: Kultura strategiczna państw

Część I. Istota, przypadki i uwarunkowania kultury strategicznej państw

Moderator: Prof. dr hab. Marek Pietraś, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Dr Agnieszka Zaręba, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, *Kultura strategiczna Polski – analiza case study*

W literaturze przedmiotu wskazuje się na wielość definicji pojęcia kultura strategiczna. Deskrybuje się ją m.in. jako składową wielu elementów: sytuacji geopolitycznej, stosunków międzynarodowych, ideologii, kultury militarnej, stosunków cywilno - wojskowych oraz uzbrojenia (C. Lord). Warto zastanowić się czy w przypadku państw dążących do roli liderów danego regionu można mówić o kulturze strategicznej czy jedynie są to tzw. "aspiracje" i działania wizerunkowe. W obliczu państw Europy Środkowo-Wschodniej Polska starać się podejmować rolę lidera regionu. Polska jako państwo podejmuje kroki kształtowania stosunków międzynarodowych z Unią Europejska, Grupą Wyszechradzką, z Stanami Zjednoczonymi, wprowadzania określonych wartości - konserwatywnych, (szeroko rozumianego patriotyzmu), kreacji kultury militarnej oraz modernizacji uzbrojenia.

Dr Jerzy Gryz, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie, *Kultura strategiczna państw skandynawskich*

Kultura strategiczna jest jednym z głównych czynników wpływających na kształt strategii bezpieczeństwa państwa. Kultura strategiczna państw skandynawskich jest wynikiem osiągniętego poziomu rozwoju społeczno - gospodarczego {pastwo dobrobytu) i edukacji społecznej oraz oddziaływania zewnętrznego środowiska bezpieczeństwa. Dla zachowania tożsamości narodowej i państwa dobrobytu, państwa skandynawskie dokonały wyboru różnych modeli bezpieczeństwa w stosunkach międzynarodowych. Islandia, Norwegia i Dania zostały członkami NATO, a statusy nieprzynależności do bloków wojskowo-politycznych wybrała Szwecja i neutralności Finlandia. W latach 2000 w kulturze strategicznej państw skandynawskich nastąpiła ewolucja.

Dr Artur Pohl, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Izraelskie Siły Obronne w procesie kształtowania kultury strategicznej Izraela*

Od momentu swego powstania Izrael musiał mierzyć się z zewnętrznymi zagrożeniami, których przezwyciężenie uzależnione było od poprawnego funkcjonowania armii. Stała się ona filarem bezpieczeństwa państwa, a jednocześnie zaczęła odgrywać istotną rolę w procesie tworzenia państwowości oraz tożsamości narodowej. Permanentne zagrożenie ze strony podmiotów sąsiednich spowodował, iż proces sekurytyzacji w Izraelu postępował bardzo szybko, a wysocy rangą wojskowi zaczęli mieć bezpośredni wpływ na politykę państwa. Mimo znaczącej zmiany w otoczeniu bezpieczeństwa Izraela, działania podejmowane przez jego przywódców są analogiczne do tych, których dokonywano w historii, co tłumaczyć można wykształceniem i petryfikacją odpowiedniej kultury strategicznej. Istotnym zadaniem dla rozumienia polityki

bezpieczeństwa Izraela jest zdefiniowanie jego współczesnej kultury strategicznej oraz analiza roli Izraelskich Sił Obronnych w jej kształtowaniu oraz utrwalaniu.

Dr Robert Rajczyk, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Komunikacja strategiczna wybranych państw o kwestionowanej suwerenności*

Referat prezentuje wybrane aspekty komunikacji strategicznej Republiki Chińskiej (Tajwanu) oraz Republiki Kosowa. Wystąpienie stanowi próbę odpowiedzenia pytanie co determinuje komunikację strategiczną Tajwanu i Kosowa, jakie są cele oraz metody i środki wykorzystywane w tym procesie.

Część II. Problemy kultury strategicznej na obszarze poradzieckim

Prof. dr hab. Galyna Piskorska, Taras Shevchenko National University of Kyiv, *Dimensions of Hard and Soft Power of Russia, Ukraine and Europe*

I am going to discuss how Russia, Ukraine and the European Union consider the role of soft power in international relations, the ratio between hard and soft power in their foreign policies, the current situation and challenges in this aspect. Using normative constructs and competitive sources of influence and attraction Europe and the West play an important role in the dynamics of Ukraine-Russia relations. The European Union became a successful example and inspiration in political, economic, and humanitarian dimensions, but euphoria resulting from integration achievements and grand expansion in 2004 was replaced by disagreements on the euro crisis, anxiety and disappointment caused by other crises (migration, terrorism, demography, unity and solidarity crises, Brexit, Ukrainian conflict etc.). The European Union is stronger in its soft power, but lacks hard power instruments. 'Battle for Ukraine' between the EU and Russia is obviously illustrating it. It is connected with the nature of the political entity and besides, there is no EU army. Lack of EU army and its rather uneffective Common Security and Defense Policy make the EU less persuasive and influential at the international scene.

Dr hab. Bogdan Borowik, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Federacja Rosyjska w koncepcjach geopolitycznych Zbigniewa Brzezińskiego*

Zbigniew Brzeziński jako sowietolog i doradca polityczny prezydenta Jimmy Cartera znakomicie orientował się w specyfice państwa radzieckiego. Po upadku ZSRR wiedza na ten temat ułatwiła mu przewidywanie kierunków rozwoju współczesnej Rosji. Celem wystąpienia będzie zaprezentowanie ewolucji poglądów Brzezińskiego na ten temat.

Prof. dr hab. Natalia Yakovenko, Taras Shevchenko National University of Kyiv, *Ukraine – EU relations: progressive way towards European integration*

1. Short review of Ukraine-EU relations since Ukraine's gaining independence. 2. Ukraine-EU Association Agreement: its importance for Ukraine's future development and political consequences because of non-signing it by the former President of Ukraine. 3. 'Revolution of Dignity' in Ukraine as an evidence of pro-European direction of Ukraine's development and the people's desire to join the EU. 4. Contemporary development of Ukraine-EU cooperation. The EU is unwavering in its support for the country's territorial integrity and sovereignty. Since spring 2014, the EU has stepped up its support for economic and political reforms in Ukraine. a) Close partners; b) Trade; c) Support to Ukraine's reform programme; d) Visa liberalization; 'visa-free' for Ukrainians; e) Energy partners; f) Research and innovation; g) Education and people-to-people

contacts; h) Illegal annexation of Crimea and Sevastopol (The EU does not and will not recognise the illegal annexation. The EU has adopted a strict non-recognition policy with regard to the illegal annexation). Restrictive measures. i) Conflict in Eastern Ukraine; The EU has been strongly supporting efforts to come to a peaceful and sustainable solution to the conflict in Eastern Ukraine). j) Support of OSCE activities in Ukraine (OSCE Special Monitoring Mission); k) Humanitarian assistance; l)Cultural cooperation ('soft power').

Dyskutanci: Prof. dr hab. Edward Haliżak, Uniwersytet Warszawski, Dr Jakub Olchowski, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Mgr Mariusz Rukat, Colegium Civitas

Panel 31: Państwo w ujęciu personalizmu

Moderator: Prof. dr hab. Stanisław Wójcik, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Prof. dr hab. Stanisław Wójcik, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, *Państwo w ujęciu personalizmu*

W refleksji tej uznaje się człowieka jako osobę tj. świadomy i wolny podmiot działania i podmiot praw - podkreśla się godność osoby ludzkiej. Człowiek jako osoba posiada wymiar społeczny, co oznacza, że do swego istnienia i rozwoju potrzebuje społeczności. Jest bytem korelatywnym w stosunku do innych osób. Ta osobowa, podmiotowa natura człowieka wyjaśnia istnienie takich form społecznych i politycznych, jak rodzina i naród oraz Kościół i państwo. Celem działania tych form społecznych powinien być człowiek i jego rozwój. Człowiek jako byt osobowy dojrzewa poprzez swoje czyny, które w toku życia ludzkiego wyrażają się jako: intelektualne poznanie, działania decyzyjne i twórczość. Niewątpliwie podstawowa i najważniejsza forma życia społecznego, jaką jest rodzina, wywiera decydujący wpływ na człowieka, jego działania. Jednak nie może ona dostarczyć pełniejszych warunków poznania i rozwoju. To może dokonać społeczność poszerzona, tj. naród i państwo posiadające środki do realizowania życia kulturowego. W tym nowym procesie poznawania, działalności i twórczości człowieka chodzi o to, aby państwo nie przejęło suwerenności poszczególnego człowieka. Państwo jest suwerenem tylko w zakresie zapewnienia potrzebnych środków służących kulturowemu życiu człowieka. Często jednak pokusą władz państwowych jest tzw. totalitaryzm, sięgnięcie po gospodarowanie ludzkim życiem. Stąd pojawia się dla człowieka konieczność zorganizowania takich form życia państwowo-społecznego, które nie przeszkodzą kulturowemu życiu człowieka, np. właściwa decentralizacja i samorząd.
Obecne państwo stało sie systemem władzy i prawa, systemem społecznego przymusu. Jednak państwo jako twór ludzki naturalny jest zrozumiałe przez dostrzeżenie jego celu - spełniania realnego dobra dla każdego. Tym rzeczywistym dobrem jest coraz pełniejsza aktualizacja jego zdolności intelektualnego poznania, działania i twórczości. Biorąc pod uwagę różnorodność interesów ludzi, grup społecznych państwo winno gwarantować polityczny pluralizm jako różnorodny, racjonalny sposób realizowania wspólnego dobra. Uznając, że solidaryzm społeczny jest silniejszy niż antagonizm, dobro jego obywateli winno być realizowane etycznie.
Zasadniczym czynnikiem tworzącym państwo jest prawny system rządzenia, wyrażający się we władzy państwowej. Prawo jest legitymizowane nie tylko przez demokratyczną większość, ale także przez konieczne minimum aksjologiczne, to zaś w Europie kształtowało się pod wpływem chrześcijaństwa. System prawa, będący formalnym wyrazem państwa, nie jest zrozumiały bez faktycznej dominacji władzy, gdyż to władza zawsze stawała na czele państwa i ona wprowadzała rozmaite systemy prawa. Stąd bardziej akcentuje się rolę władzy w państwie aniżeli rolę prawa.

Państwo nie może się uchylić od zadania naczelnego, jakim jest wspólne dobro obywateli, gdyż z jednej strony takie państwo byłoby bezcelowe, bezsensowne, a z drugiej strony historyczne doświadczenia państw mających na celu zachowanie samej władzy skazywały na zagładę systemy państwowe. Przykłady państw totalitarnych są przekonujące. Przerost struktur prawnych realizujących zachowanie i wzmocnienie samej władzy, prowadzi do zniewolenia obywateli. Państwo jawi się też jako organizacja naturalnego przymusu. Oprócz bowiem rozumienia zadań państwa jako organizatora spełniającego dobro wspólne obywateli nie można nie dostrzec roli państwa realizującego przymus prawny. Państwo takie ma też racjonalny charakter, jeśli realizuje wspólne dobro. Bez motywu wspólnego dobra państwo staje się gołą siłą przymusu, a nawet prawnego terroru. Poszczególne osoby są więc podporządkowane władzom państwa. Suwerenem jest państwo. Nie można jednak nie zauważyć, że nie rozróżnia się często przy tym podmiotowości człowieka, który podejmuje decyzje dotyczące swego rozwoju, a państwo może mu umożliwić realizowanie się poprzez racjonalny system prawny. I w tym znaczeniu, gdy chodzi o zorganizowanie nieodzownych środków dla realizacji celów, państwo jest suwerenem w stosunku do swych obywateli. Środki i cele nie są tu antagonistyczne, lecz wzajemnie się uzupełniają. Ważne jest zatem ciągłe przypominanie, że państwo harmonizuje, służy swym obywatelom – narodowi. Ale teza ta stanowi duże wyzwanie dla jednostki, od której państwo oczekuje karności, służby, aktywności do życia publicznego. Innymi słowy jednostka i państwo wzajemnie się potrzebują do życia, bo razem mogą się doskonalić, a zarazem żadna ze stron nie może być zniewolona.

Prof. dr hab. Wiesław Hładkiewicz, Uniwersytet Zielonogórski, *Rola państwa i religii w badaniach politologicznych*

W artykule (wystąpieniu) autor koncentruje się na kilku trendach badawczych w nowej subdyscyplinie nauki o polityce. Dotyczy ona roli kościołów i nurtów religijnych w mikroskali-mikropolityce. Są to m.in. zagadnienia dotyczące znaczenia religii i kościołów w życiu publicznym, podmiotowości religijnej obywateli, znaczenia wspólnot kościelnych w życiu politycznym, postaw społecznych chrześcijan w życiu politycznym i politycznych aspektów religijności.

Dr Danuta Radziszewska-Szczepaniak, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, *Spór o relację między polityką i religią. Perspektywa personalistyczna*

Zagadnienie relacji między polityką i religią budzi szereg emocji i przeciwstawnych opinii. Analizowane jest zwykle na płaszczyźnie historycznej, socjologicznej lub politologicznej. W niniejszym wystąpieniu podjęta zostanie próba rozstrzygnięcia tytułowej kwestii w kontekście realistycznej antropologii filozoficznej. Uzasadnieniem wyboru tego aspektu jest przekonanie, że warunkiem właściwego ujęcia relacji „polityka – religia" jest rzetelne odczytanie prawdy o człowieku. Błędne ujęcia tej relacji dadzą się sprowadzić do trzech głównych postaci: 1) zatarcia granic między polityką a religią, przejawiające się z w sakralizowaniu polityki lub w upolitycznianiu religii; 2) ateizacji polityki, czyli dążenie do wyeliminowania religii ze wszystkich sfer ludzkiego życia; 3) „neutralności" traktującej religię jako sprawę prywatną i eliminująca ją ze sfery publicznej. U podstaw wszystkich tych ujęć można dostrzec jakąś postać błędu antropologicznego. Właściwe ujęcie relacji polityki i religii oddaje termin „autonomia". Obejmuje strukturalną niezależność obu dziedzin oraz ich funkcjonalne podporządkowane dobru wspólnemu. Łącząca politykę i religię relacja dopełniania się w trosce o człowieka, wyznacza pole możliwego wzajemnego oddziaływania. Tworzy je sytuacja zagrożenia dobra wspólnego.

Dr Beata Kosiba, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, *Rola sportu w personalistycznej koncepcji polityki*

Istotą personalistycznego ujęcia polityki jest troska o dobro wspólne. Jest ono rozumiane jako wszechstronny rozwój osobowy każdego obywatela. W tak rozumianą koncepcję polityki wpisuje się sport, którego celem jest rozwój człowieka zarówno w jego wymiarze cielesnym jak i duchowym. Wystąpienie będzie próbą odpowiedzi na pytanie na jakich płaszczyznach możliwe jest spotkanie obu tych dziedzin.

Dyskutant: Prof. dr hab. Bogdan Szlachta, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Panel 80: Populistyczne komunikowanie polityczne: aktorzy polityczni, media i obywatele

Moderatorka: Dr hab. Agnieszka Stępińska, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Dr Olgierd Annusewicz, Uniwersytet Warszawski, *Zjawisko „zerwanego połączenia" w komunikacji politycznej pomiędzy elitami a społeczeństwem jako wynik trzeciej fali populizmu*

Punktem wyjścia do rozważań będzie koncepcja trzech fal populizmu - lat 90, 2000 i okresu obecnego, w którym wyborcze sukcesy odnoszą podmioty polityczne wykorzystujące w populistyczne strategie komunikacyjne. Zjawisko "zerwanego połączenia" jest próbą wytłumaczenia źródeł popularności i efektywności populistycznego komunikowania politycznego we współczesnych społeczeństwach państw demokratycznych.

Dr hab. Agnieszka Hess, Dr hab. Dominika Kasprowicz, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Postawa populistyczna a preferencje wyborcze*

W referacie przedstawione zostaną fragmentaryczne wyniki eksperymentu społecznego przeprowadzonego w 15 krajach w ramach międzynarodowego projektu COST Populist Political Communication in Europe: Comprehending the Challenge of Mediated Political Populismfor Democratic Politics. Jednym z obszarów badań była analiza - zoperacjonalizowanej na potrzeby eksperymentu – "postawy populistycznej " na preferencje wyborcze.

Dr Artur Lipiński, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Postrzeganie populizmu przez polityków i dziennikarzy. Analiza porównawcza*

Jednym z najczęściej dostrzeganych w literaturze problemów związanych z kategorią populizmu jest jej mglisty, niejasny, kameleoniczny, czy trudno definiowalny charakter. Prowadzone w ostatnich latach badania empiryczne zjawiska przyjmują zazwyczaj arbitralnie skonstruowaną jego definicję w celu ustalenia stopnia populistyczności określonego przekazu. Prezentowany tekst opierając się na podejściu jakościowym usiłuje zrekonstruować znaczenia przypisywane kategorii przez samych aktorów społecznych jako twórców dyskursu publicznego. Celem niniejszej prezentacji jest ustalenie sposobów rozumienia populizmu przez dziennikarzy oraz polityków jako przedstawicieli dwóch segmentów elit symbolicznych kontrolujących w znacznym stopniu kształt publicznej debaty. Badanie ma umożliwić odpowiedź na zestaw następujących pytań badawczych.

Jak rozumiany jest populizm oraz jego konsekwencje dla demokracji? Jakie czynniki są przyczyną popularności populistycznych przywódców oraz partii? Które kwestie społeczne są najsilniej związane ze zjawiskiem populizmu? Jaką rolę we wzmacnianiu zjawiska populizmu odgrywają media? Materiałem źródłowym, w oparciu o które przeprowadzona zostanie analiza tematyczna są częściowo ustrukturyzowane wywiady z politykami oraz dziennikarzami partii oraz mediów reprezentujących spectrum podziałów ideowo-politycznych w Polsce.

Dr hab. Agnieszka Stępińska, prof. nadzw., Mgr Kinga Adamczewska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Obecność stylu populistycznego w mediach informacyjnych w okresie wyborczym (2015) i pozawyborczym (2016-2017) w Polsce*

Celem wystąpienia jest zaprezentowane wyników analizy zawartości materiałów z wybranych mediów pochodzących z okresu kampanii wyborczej poprzedzającej wybory parlamentarne w Polsce w 2015 roku oraz z okresu powyborczego (lata 2016-2017). Analiza zawartości służyć będzie wykazaniu, jak często media prezentują wypowiedzi o charakterze populistycznym i które elementy populistycznego stylu komunikowania politycznego stosowane przez aktorów politycznych są najczęściej obecne w przekazach medialnych. Materiał badawczy stanowić będzie zawartość wybranych tytułów prasy drukowanej (dzienników i miesięczników).

Prof. dr hab. Stanisław Mocek, Collegium Civitas, *We, the people... Wartości demokratyczne i tendencje populistyczne w badaniu dyskursu polskich internautów*

Polska jest aktualnie jednym z krajów, w których retoryka i działania populistyczne nie tylko służą pozyskaniu zwolenników w celu zdobycia władzy, ale stają się trwałym elementem głównego nurtu polityki i immanentną cechą zachowań jej kluczowych aktorów. W referacie znalazłyby się zarówno wątki, nawiązujące do populistycznej koncepcji "zwykłego człowieka", jak i te, które stanowią refleksje nad wartościami demokratycznymi i obywatelskimi, generowanymi przez codzienny dyskurs internetowy i społecznościowy. W referacie wykorzystane zostaną wyniki badań nad wypowiedziami internautów, zebranych na oficjalnych portalach/profilach partii politycznych i politycznie umocowanych ruchach społecznych. Badania prowadzone są obecnie w LSE i Collegium Civitas (w ramach Programme of Modern Poland w Oxfordzie) i nawiązują do modelu krytycznej analizy dyskursu, w której teksty mogą być rozumiane tylko w odniesieniu do sieci innych tekstów/dyskursów oraz w kontekście społecznym, w którym są tworzone. Tego typu analiza dyskursywna i zaangażowani w ten dyskurs "zwykli Polacy" kreślą poprzez swoje wypowiedzi ich wyobrażenie demokracji, jej wartości, zasady i fundamenty oraz przekonanie o jej kondycji w Polsce, o jej szansach i zagrożeniach, o swoim stosunku do sceny politycznej, do III i IV RP, a wszystko to poprzez pryzmat z jednej strony sympatii politycznych, przekonań i postaw, a z drugiej konkretnych wydarzeń politycznych i ich egzemplifikacji.

Dr Jakub Jakubowski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Populizm w nas samych? Komunikowanie polityczne obywateli w mediach społecznościowych*

Odwołując się do klasycznego trójkąta komunikowania politycznego, warto zauważyć, że badania nad populizmem koncentrują się najczęściej na aktorach politycznych i przedstawicielach mediów. Jeśli zaś chodzi o obywateli, najczęściej są to analizy dotyczące reakcji elektoratu na przekazy o charakterze populistycznym. Tymczasem, interesującym wątkiem w tworzeniu i przepływie treści o charakterze politycznym są te działania nadawców, które do niedawna określane były mianem wytworu słabego ogniwa komunikacji politycznej. Warto jednak zauważyć, iż w czasach nam współczesnych, biorąc pod uwagę obecną charakterystykę mediów masowych, to przecież

treści tworzone przez obywateli stanowią ogromną większość informacji kreowanych w ramach multi-mediów. Celem referatu będzie więc przedstawienie wyników badań dotyczących obecności ideologii i stylu populistycznego w wypowiedziach obywateli w mediach społecznościowych w Polsce. Przedstawione zostaną zmienne warunkujące tę obecność oraz czynniki wpływające na ich wytwarzanie i kolportowanie. Zgromadzone i przeanalizowane treści dotyczyć zaś będą okresu wyborczego w Polsce (2015), co pozwoli jednocześnie odpowiedzieć na pytanie o użyteczność tychże zjawisk w kontekście wykorzystania ich jako elementu marketingu politycznego.

Dyskutantka: Dr hab. Dorota Piontek, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Panel 5: Kryzysowa przyszłość Unii Europejskiej z perspektywy państw członkowskich

Część I.

Moderator: Dr Adam Jaskulski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Prof. dr hab. Zbigniew Czachór, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Stan krytyczny Unii Europejskiej. Analiza z pogranicza teorii kryzysu i kognitywistyki*

Kto chce myśleć o przyszłości integracji i Unii Europejskiej ten powinien włączyć do tego myślenia jedno zdanie „wszystko jest możliwe". Tym bardziej, że zagrożone zostały egzystencjalne podstawy Unii Europejskiej w postaci doprowadzenia integracji europejskiej do stanu krytycznego. W związku z tym nie jest wykluczone, że w UE, może dojść do kolejnych wstrząsów. W ujęciu metaforycznym wypada mieć tylko nadzieję, że będą to wstrząsy wtórne, a nie nowe trzęsienie ziemi. Zagrożenia nie pochodzą tylko z wnętrza systemu, ale też z jego otoczenia. A w środowisku zewnętrznym mamy dziś do czynienia ze stanem *no order*, gdzie tradycyjne (klasyczne) lojalności i powiązania międzynarodowe rozpadają się na naszych oczach. Sytuacja przypomina grę Tetris, w trakcie której przesuwane są problemy, tak by wydawało się, że znikają, a w rzeczywistości nic się nie zmienia, doprowadzając system do procesu cichej destrukcji i atomizacji (dezintegracji). W momencie “nie końca historii”, a nowego jej początku obserwujemy narastające frustracje oraz społeczne lęki i niepokoje. Kryzys demokracji, załamanie gospodarki neoliberalnej i podważenie wielu zasad i wartości wykorzystują radykałowie, populiści i nacjonaliści, a wśród nich zwykli „krzykacze", hipokryci, oportuniści i kłamcy. Reakcją na kryzys stał się zwrot ku tradycjom autokratycznym (autorytarnym), niechęć do innych i obcych, dominacja emocji nad racjonalnymi argumentami, odgradzanie się, suwerenizm, separatyzm, a nawet potrzeba autarkii. Kryzys wyzwala też różnorakie manipulacje semantyczne, przez które rozumiemy wszelkie zabiegi dokonywane na języku jako kodzie, które bezpośrednio wpływają na realizację właściwości języka ideologii radykalnych lub post-ideologii, który oferują nam wszyscy ci, którzy predestynują dziś do powiedzenia nam w jaki uniwersalny sposób można zbudować nowy ład europejski, na gruzach obecnej Unii Europejskiej. Ten tekst nie może skończyć się jednak pesymistycznie, mimo, że autor w zakresie swej władzy sądzenia rzeczywistości UE jest w pozycji *in between*, pomiędzy idealizmem a realizmem oraz pomiędzy sceptycyzmem a optymizmem, co prowadzi do problemów z wytwarzaniem pogłębionych generalizacji. Z drugiej jednak strony zdaje sobie sprawę, że alternatywa „europejska utopia albo nic" nie ma dziś sensu. Bilans dobra i zła w Europie jest po stronie dobra. Dlatego do języka integracji europejskiej XXI wieku muszą zostać

intensywnie zaadoptowane takie kategorie jak wydobywanie dobra i nadzieja, które koniecznie należy umieścić wśród celów polityki, mediów, nauki i edukacji europejskiej. Nadzieja to przecież nadzwyczajny stan ducha i pozytywny stan emocjonalny, który łączymy z optymizmem, zaufaniem, poczuciem sensu oraz przeciwstawieniem się zwątpieniu. Nadzieja to również czynnik motywujący i dynamizujący do aktywności na rzecz kontynuacji budowy wspólnego europejskiego projektu. Społeczeństwa europejskie podzieliły się na dwie grupy. Pierwsza z nich opiera się na przekonaniu, że nadchodzący upadek Unii Europejskiej zmusza do powrotu do idei państwa narodowego z ekspozycją umiarkowanego lub fundamentalnego nacjonalizmu. Reprezentanci tej grupy twierdzą, że jeżeli europejska nadzieja jest studnią na la Grand-Place w Brukseli, to można odnieść wrażenie, że ta studnia została zatruta. Druga zakłada jednak, że nadszedł czas na obronę za wszelką cenę tego co udało się w Europie wspólnie osiągnąć. Zwolennicy tego sposobu myślenia odrzucają apokaliptyczny strach, defetyzm i niewiarę we wspólne europejskie dobro. Postulują koncentrację na nadziei radykalnej, która wyzwoli w Europie nową energię. Tu z pomocą przychodzą słowa wypowiedziane w dramatycznych okolicznościach holocaustu przez dr Janusza Korczaka, który mówił, że światu potrzebna jest nowa wiara. Europejczycy potrzebują dziś właśnie tej nowej wiary, wartości i nadziei radykalnej, a także poszanowania dla człowieka/jednostki - opartych na solidnym fundamencie aksjologicznym.

Dr hab. Anna Wierzchowska, Uniwersytet Warszawski, *Suwerenność państwa a ponadnarodowy charakter członkostwa w UE – istota integracji w perspektywie rzeczywistości kryzysowej*

Spojrzenie na UE z punktu widzenia relacji, jaka wiąże państwa członkowskie z tworzoną przez nie same strukturą jest pierwszym krokiem dla prowadzenia bardziej pogłębionych analiz, dotyczących istoty integracji. Poszukiwanie odpowiedzi na pytanie czym jest UE, obecne w wielu dyskursach i debatach często sprowadza się do próby rozprawienia się z regułą suwerenności. Szczególnym wyzwaniem jest jej. zderzenie z ponadnarodowym charakterem wspólnoty. Czy wejście do UE oznacza utratę suwerenności? Ta wątpliwość tak mocno, jak by się wydawało, wyeksploatowana już w debacie politycznej i akademickiej, nabiera nowego wydźwięku w obecnej sytuacji, w jakiej znalazł się proces integracji. Nowa kryzysowa rzeczywistość nakazuje przedefiniować wiele sformułowanych już wcześniej reguł i spojrzeć odmiennie na funkcjonujące powiązania i prawidłowości. To co ważne w tych rozważaniach, ale również politycznych debatach, to pytanie o zbieżność nowych ocen i proponowanych kierunkach wyjaśniania. Czy państwa członkowskie w podobny sposób postrzegają swoją obecność w UE, biorąc pod uwagę wpływ członkostwa na swoją ogólną sytuację oraz trwanie samej UE? Czy Brexit, który po raz pierwszy postawił realnie problem wystąpienia z UE jest potwierdzeniem tezy, iż członkostwo w szeregach ponadnarodowej UE stanowi barierę dla swobodnego rozwoju państwa? Wystąpienie proponowane do tego panelu ma w założeniu nakreślić ogólne uwarunkowania członkostwa państwa w UE, z punktu widzenia metapowiązań, jakie tworzą się na skutek tej relacji, sytuując jednocześnie główny problem w obecnych, kryzysowych uwarunkowaniach integracji.

Dr hab. Beata Przybylska-Maszner, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Wzmocnienie kompetencji Rady Europejskiej a zdolność do reakcji na kryzysy zewnętrzne UE*

Rada Europejska wzmacnia swoje kompetencje w obszarze działań zewnętrznych w warunkach kryzysowych. Jej decyzje polityczne coraz bardziej wpływają na możliwości kreowania i realizacji polityk unijnych w odniesieniu do budowy zdolności do reakcji na kryzysy zewnętrzne. Celem wystąpienia jest wskazanie czynników determinujących pozycję tej instytucji w tworzeniu

rozwiązań kryzysowych we wskazanym obszarze działań zewnętrznych, a także analiza zachodzących w tym zakresie zmian z perspektywy aspiracji poszczególnych grup państw członkowskich UE.

Dr hab. Tomasz Kubin, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Czy UE jest w stanie zapewnić przestrzeganie swoich wartości w państwach członkowskich?*

Członkostwo w Unii Europejskiej wiąże się z koniecznością spełnienia odpowiednich warunków oraz przyjęcia unijnego *acquis communautaire*. Jego częścią są m.in. wartości, na których opiera się UE (obecnie art. 2 TUE). Dopóki dane państwo ubiega się o przystąpienie do UE, najskuteczniejszym sposobem ,,wymuszenia" prowadzenia odpowiedniej polityki i spełnienia tzw. kryteriów kopenhaskich przez państwo kandydujące jest możliwość odmowy przyjęcia do UE. Na mocy traktatu z Amsterdamu wprowadzono regulacje umożliwiające nakładanie sankcji na państwo członkowskie naruszające wartości UE (obecnie art. 7 TUE). Przez prawie dwie dekady postanowienia te nie były wykorzystywane. Zainicjowanie po raz pierwszy procedury w trybie art. 7 TUE w odniesieniu do Polski jest przejawem swoistego kryzysu w UE i nakazuje bliżej przyjrzeć się istniejącym regulacjom mającym zapewnić poszanowanie przez państwa członkowskie wartości UE. W związku z tym, głównym celem wystąpienia jest próba odpowiedzi na pytanie, czy UE posiada instrumenty pozwalające na to, aby skutecznie zapewnić przestrzeganie wartości wymienionych w art. 2 TUE.

Dr Michał Dulak, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Rola Sejmu i Senatu w ramach polskiej polityki europejskiej po 2015 r.*

Dwa duże kryzysy w UE, czyli kryzys migracyjny oraz Brexit, wpłynęły nie tylko na dynamikę procesu integracyjnego, ale także zmusiły państwa członkowskie do zdefiniowania swoich stanowisk wobec przyszłości UE. W konsekwencji polityki europejskie tych państw, przez które rozumie się zorganizowane działania instytucji i aktorów politycznych ukierunkowane na wypełniane zobowiązań członkowskich oraz realizację interesów krajowych w UE, musiały zostać przeprogramowane do działania w ekstraordynaryjnej sytuacji politycznej w UE. Celem referatu będzie przedstawienie w pierwszej kolejności jak w ramach systemu krajowej polityki europejskiej ze swoich obowiązków wywiązuje się Sejm VIII kadencji oraz Senat IX kadencji. W analizie pod uwagę brany będzie okres od listopada 2015 r. do czerwca 2018 r. Aktywność parlamentu w tym zakresie mierzona będzie poprzez poziom wykorzystania części mechanizmów określonych w Ustawie z dnia 8 października 2010 r. o współpracy Rady Ministrów z Sejmem i Senatem w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej. Będą to: otrzymywanie informacji o udziale rządu w stanowieniu prawa w UE, kontrola zasady pomocniczości oraz wyrażanie opinii w procesie tworzenia prawa UE. Drugim z celów referatu będzie porównanie aktywności Sejmu i Senatu w polskiej polityce europejskiej po 2015 r. z okresem lat 2008-2015, a więc dwoma wcześniejszymi kadencjami parlamentu. Dzięki takiej strukturze referatu możliwe będzie określenie, czy sytuacja kryzysowa w UE wpłynęła na bieżące funkcjonowanie polskiego parlamentu w sprawach unijnych działającego w oparciu o krajowe i unijne uwarunkowania formalno-prawne. Porównanie dwóch perspektyw czasowych działania Sejmu i Senatu pozwoli ponadto określić, jakie zmiany zaszły w roli parlamentu w ramach polskiej polityki europejskiej w czasie rządów koalicji PO-PSL oraz rządów PiS.

Część II.

Dr hab. Krystyna Gomółka, prof. nadzw., Politechnika Gdańska, *Kryzys UE a stosunki z państwami Kaukazu Południowego*

Referat analizuje kontakty UE z Armenią, Azerbejdżanem i Gruzją w okresie kryzysu UE .

Dr hab. Radosław Kupczyk, Uniwersytet Wrocławski, *Rola polityki fiskalnej i monetarnej w procesie stabilizacji koniunktury gospodarczej w strefie euro*

W wyniku kryzysu zadłużenia system zarzadzania gospodarczego w strefie euro uległ istotnym zmianom. Dostrzeżono niedoskonałości w prowadzeniu polityki gospodarczej, w szczególności w zakresie polityki fiskalnej i polityki monetarnej. Zasadniczy problem koordynacji tych dwóch polityk polega na ich jednoczesnym dostosowaniu do różnych cykli koniunkturalnych gospodarek strefy euro. Analizując problematykę realizacji polityki gospodarczej unii walutowej należy podkreślić, iż brakuje w niej instrumentów z zakresu polityki fiskalnej, które mogą zostać wykorzystane do przeciwdziałania szokom popytowo-podażowym. W przypadku polityki budżetowej możemy mówić tylko o koordynacji związanej z wprowadzeniem bardziej restrykcyjnych reguł fiskalnych połączonych ze skuteczniejszymi sankcjami, natomiast instrumenty ponadnarodowej polityki pieniężnej wykorzystano do przeciwdziałania kryzysowi gospodarczemu.

Dr hab. Rafał Prostak, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, *Brexit a wewnątrzunijne ruchy migracyjne jako wyzwanie dla jedności europejskiej*

Swoboda przemieszczania się pracowników jest fundamentalną zasadą rynku wewnętrznego Unii Europejskiej. Jednocześnie, zgodnie z postanowieniami art. 45 (1) KPP UE, każdy obywatel UE ma prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich. Rozszerzenie z 2004 roku powiększyło liczbę obywateli Wspólnot Europejskich o 75 mln. Aktualnie ponad 16 mln obywateli UE długotrwale przebywa na terytorium państwa członkowskiego UE, którego nie jest obywatelem. W przypadku Wielkiej Brytanii liczba ta wynosi ok. 3,7 mln, czyli 6% populacji. Pośród wszystkich przyczyn zwycięstwa zwolenników Brexitu, „efekt migracyjny" zajmuje centralną pozycję. Niekontrolowana imigracja z państw trzecich do Unii Europejskiej jest powszechnie wskazywana jako jedno z fundamentalnych wyzwań, przed jakimi stoi dziś UE. Lęk przed „obcymi" wzmacnia eurosceptycyzm i zmusza do stawiania pytań o przyszłość projektu integracji europejskiej. Jednak przykład Brexitu pokazuje, że owi „obcy" niekoniecznie muszą być urodzeni poza państwami aktualnie należącymi do UE. Napięcia między „my" a „inni" („obcy") to fakt społeczny, od którego nie jest wolne żadne z unijnych społeczeństw. W związku z tym, pojawia się pytanie o polityczne konsekwencje masowych migracji wewnątrzunijnych. Główna teza referatu brzmi: wzrost nastrojów anty-imigranckich (oraz antyislamskich) w państwach „starej Unii" w efekcie ostatniej fali imigracji z Afryki Północnej oraz Erytrei ma u swych podstaw napięcia społeczne spowodowane przez wewnątrzunijne ruchy migracyjne, zintensyfikowane po „wschodnim rozszerzeniu".
Słowa kluczowe: Brexit, swoboda przemieszczania się, natywizm, akulturacja.

Dr Anna Kosińska, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, *Bezpieczeństwo państw członkowskich v unijna polityka migracyjna. Zasada priorytetu bezpieczeństwa migracyjnego i jej implementacja*

Celem referatu jest wskazanie na trudną relację pomiędzy indywidualnymi interesami państw

członkowskich a interesem ogólnym Unii w zakresie zarządzania przepływami migracyjnymi i kreowania polityki migracyjnej. W obliczu eskalacji kryzysu migracyjnego, doświadczenia państw europejskich były bardzo odmienne, jak również odmienna była możliwość recepcji azylantów. W związku z funkcjonowaniem Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości, jak również wspólnego dorobku prawnego w tym zakresie, Unia podejmuje zsynchronizowane działania mające na celu zabezpieczyć jej interesy w obszarze migracyjnym, jednocześnie zaś działania te muszą być zgodne ze standardami ochrony praw podstawowych. Forum, na którym najwyraźniej ścierają się stanowiska państw członkowskich, są spotkania Rady Europejskiej, których efektem są przyjmowane konkluzje. Konkluzje te znajdują następnie realizację w postaci przyjmowanych wniosków prawodawczych i kolejnych kompromisów uzgadnianych na poziomie Rady EU w procesie legislacyjnym. Referat prezentuje wyniki badań konkluzji RE, jak również analizę najważniejszych wniosków prawodawczych w obszarze migracyjnym i stawia sobie za cel odpowiedź na pytanie o skuteczność implementacji w polityki Unii zasady priorytetu bezpieczeństwa migracyjnego, zgodnie z którą istnieje priorytet zagwarantowania jak najwyższego możliwego poziomu bezpieczeństwa wszystkim uczestnikom procesu migracyjnego, zarówno więc samym migrantom, jak też społeczeństwu przyjmującemu zarówno na poziomie określania strategii politycznych, jak też na poziomie prawodawczym. Referat jest efektem realizacji projektu badawczego "Zarządzanie bezpieczeństwem w polityce azylowej i powrotowej Unii Europejskiej w obliczu kryzysu migracyjnego" o numerze rejestracyjnym nr 2016/23/D/HS5/00404 finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki.

Dyskutanci: Dr Małgorzata Bonikowska, Akademia Finansów i Biznesu Vistula w Warszawie, Dr hab. Tomasz Grzegorz Grosse, prof. nadzw., Uniwersytet Warszawski/ Centrum Europejskie Natolin

Panel 29: Nowa odsłona demokracji. Populizm u władzy

Moderatorki: Dr Katarzyna Walecka, Dr Kinga Wojtas, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Dr Katarzyna Walecka, Dr Kinga Wojtas, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, *Jeśli populizm, to w czyim imieniu? Partie rządzące w państwach Europy Środkowej*

Wychodząc poza dominujące w ostatnim dwudziestoleciu badania, które koncentrowały się na zjawisku populizmu, badając partie i ruchy polityczne stanowiące wyraz niezadowolenia czy też protestu społecznego, spróbujemy poszerzyć refleksję na temat populizmu. Zajmiemy się badaniem partii politycznych, które bywają określane tymże mianem, a sprawują władzę. Przedmiotem badania są partie, które utworzył gabinety w państwach Grupy Wyszehradzkiej w okresie 2010-2018 (Fidesz, SMER, ANO 2011 i PiS). Celem niniejszego wystąpienia jest analiza zaplecza wyborczego badanych partii i udzielenie odpowiedzi na pytanie kto jest definicyjnym populistycznym ludem dla poddanych analizie partii? Czy można mówić o podobieństwach elektoratów i w konsekwencji wnioskować o powstaniu nowego modelu/typu partii rządzących w Europie Środkowej, który stanowi odpowiedź na wyzwania współczesności? Czy zasadnym jest etykietowanie ich wspólnym mianem „partii populistycznych u władzy” ?

Dr hab. Piotr Sula, Uniwersytet Wrocławski, *Populiści u władzy. Przykład wybranych państw Europy Środkowej i Wschodniej*

Populizm przez dekady był kojarzony w Europie Zachodniej z partiami radykalnej prawicy. Populizm o proweniencji lewicowej był znacznie słabszy. W ostatnich latach zyskały oba nurty populizmu, zarówno ten lewicowy (uosobiony przez ruch Occupy Wall Street), jak i prawicowy, którego silną reprezentację możemy odnaleźć w Europie Środkowo - Wschodniej. Referat będzie poświęcony przywódcom populistycznym w Europie Środkowo - Wschodniej.

Dr hab. Lech Szczegóła, prof. nadzw., Uniwersytet Zielonogórski, *„Dobra Zmiana". Ideologia i praktyka alternacji systemowej. Polska 2015-2018*

Referat jest propozycją diagnozy rządów koalicji Zjednoczonej Prawicy w kategoriach alternacji systemowej. Pod tym pojęciem rozumiem zainicjowaną w 2015 roku pod szyldem Dobrej Zmiany reorientację w kluczowych sferach polityki III RP. Przedstawiam elementy, które sprawiają, że ma ona charakter "zwrotu" (zmiany ponadstandardowej): oznacza de-konsolidację aksjologicznych, instytucjonalnych, ustrojowych ram liberalnego wariantu demokracji. Projektuje alternatywny doń model państwa. Jako kluczowe traktuję pytanie o systemowy wymiar i specyfikę wprowadzanych rozwiązań. W tym celu analizuję zależności jakie istnieją pomiędzy aksjologicznymi treściami narracji - ideologii Dobrej Zmiany a jej praktycznymi efektami. Pokazuję ich konsekwencje. Całość wywodu zmierza do odpowiedzi na pytanie: czy polski *casus* "populizmu u władzy" ma cechy uniwersalne. Czy specyfika założeń, stylu działania i dokonań rządów Zjednoczonej Prawicy potwierdza analityczną wartość formuły demokracja nieliberalna

Dr Marek Tyrała, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Populizm i antysystemowość w wyborach parlamentarnych w Polsce w 2015 roku - na przykładzie Ruchu Kukiz 15 oraz partii Razem*

Główne hipoteza badawcza referatu: Populizm to główne kryterium programowe określające i wyróżniające partie i ruchy antysystemowe. Pytanie badawcze (pomocnicze): Jaki model, rodzaj antysystemowości cechował Kukiz 15 i Razem w wyborach parlamentarnych w 2015 roku? Celem referatu jest charakterystyka programów wyborczych partii i ruchów antysystemowych (Razem, Kukiz 15) przed wyborami parlamentarnymi w 2015 r. W referacie podjęto próbę charakterystyki i określenia głównego kryterium wyróżniającego partie i ruchy antysystemowe na tle standardowych partii politycznych. Referat ma charakter interdyscyplinarny, problem badawczy został przeanalizowany z perspektywy politologicznej, socjologicznej i filozoficznej. Próba odpowiedzi na postawione pytanie badawcze może wnieść istotny wkład w dalsze badanie procesu funkcjonowania partii i ruchów antysystemowych w procesie rywalizacji wyborczej w Polsce.

Mgr Natalia Stręk, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Populistyczne partie polityczne. Charakterystyka polskiej sceny politycznej*

O populizmie pisało wielu wybitnych politologów, socjologów zarówno w Polsce jak i na świecie. Jednakże ze względu na wyjątkową problematyczność zagadnienia, trudno utworzyć koherentny model populizmu. Paul Taggart pisał wręcz o kłopotliwej chwiejności pojęciowej. Mnogość definicji i perspektyw badania kwestii dotyczących populizmu może być przytłaczająca. Pojęcie ma charakter eklektyczny i wielowymiarowy. Dlatego warto podczas analizy tego zjawisko skorzystać z definicji bazującej na etymologii tego słowa, tak jak to uczyniła Margaret Canovan, w swojej książce Lud. Dla Canovan to właśnie mechanizm wyrażania jak i spełniania woli ludu stanowi esencję populizmu. Ponadto intensywność zjawiska jakim jest populizm, powoduje znaczące

utrudnienia w dokonaniu właściwej analizy polskiej sceny politycznej. Dlatego nadrzędnym zadaniem dla badacza jest dokonanie podziału na partie populistyczne i na partie które jedynie wykorzystują strategie populistyczną. Pojawienie się nowych aktorów politycznych podczas wyborów parlamentarnych w 2011 roku, a następnie niespodziewany sukces Pawła Kukiza w 2015 roku ukazuje pewien przełom, na polskiej scenie politycznej. Dla nowych ugrupowań politycznych spełnienie woli ludu jest wartością nadrzędną, która przyczyniła się do powstania partii. Natomiast tradycyjnie partie polityczne wykorzystują jedynie idee populizmu, używając strategii populistycznej czy komunikowania populistycznego.

Mgr Mateusz Nowak, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Administrowanie strachem jako przejaw populizmu penalnego w Polsce po 2007 roku*

Autor zamierza przedstawić badania prezentujące zjawisko administrowania strachem. We wstępie kluczowe będzie zdefiniowanie tego problemu. Centralnym wątkiem będzie sprecyzowanie: wpływu polityków na wzrost obaw społeczeństwa i celów jakie chcą przez to osiągnąć. Należy podkreślić, że również członkowie poszczególnych partii politycznych, a nie tylko środki masowego przekazu, budują symptomatologie przestępczości. Autor ograniczy się do konkretnych przykładów mających miejsce w Polsce po wyborach parlamentarnych w 2007 roku. Przedmiotem badań będą postulowane zmiany szeroko pojmowanej polityki kryminalnej tj. prawo karne materialne, procesowe oraz wykonawcze (penitencjarne). Będą poruszone wybrane wątki takie jak: debaty nad przywróceniem kary śmierci, zwiększenie punitywności prawa (np. w obszarze przestępstw gospodarczych) itd. Niezbędnym będzie wykazanie, że administrowanie strachem nie ogranicza się tylko politycznych wypowiedzi medialnych, ale również polega na stanowieniu aktów prawnych. W posumowaniu prelegent zamierza przedstawić realne zagrożenia, które wynikają z administrowania strachem przez polityków.

Dr Marta Wrześniewska-Pietrzak, Dr Małgorzata Kołodziejczak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Honoryfikatywność jako sposób kształtowania relacji w populizmie*

Celem wystąpienie będzie zbadanie funkcjonowania językowych wykładników honoryfikatywności, które mają wpływ na kształtowanie relacji między uczestnikami komunikacji. Przedmiotem oglądu uczynimy wypowiedzi językowe różnych podmiotów politycznych, pełniących różne funkcje w komunikowaniu politycznym. Wynikiem prowadzonych badań będzie zwrócenie uwagi na zależności między nadawcą populistycznym a odbiorcą (zarówno bezpośrednim interlokutorem, jak i wyborcą), które kształtowane są za pomocą różnych wykładników honoryfikatywnych obecnych w polszczyźnie.

Dyskutat: Dr hab. Wojeciech Sokół, prof. nadzw., Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 97: Determinanty i mechanizmy kumulacji, koncentracji i monopolizacji władzy politycznej

Część I.

Moderator: Dr Bohdan Kaczmarek

Prof. dr hab. Jarosław Nocoń, Uniwersytet Gdański, *Neoewolucjonistyczne przesłanki koncentracji władzy*

Założenia teoretyczne współtworzące paradygmat neoewolucjonistyczny w coraz większym stopniu przenikają do różnych dyscyplin naukowych. Dotyczy do także humanistyki i nauk społecznych, nie wykluczając politologii, gdzie neoewolucjonizm może inspirować nowe interpretacje zachowań politycznych oraz wyjaśniać mechanizmy związane ze sferą władzy. Także zjawiska kumulacji i koncentracji władzy politycznej, można z powodzeniem wyjaśniać z perspektywy zachowań przystosowawczych, które w określonych uwarunkowaniach otoczenia środowiskowego, optymalizują zarówno sposób organizacji władzy jak i jej efektywność. W świetle badań antropologicznych, jednym z uwarunkowań sprzyjających koncentracji władzy są sytuacje wzmożonej rywalizacji o deficytowe zasoby egzystencjalne. Innymi słowy chodzi tu o sytuacje zagrożenia bezpieczeństwa lub ograniczenia dostępu do zasobów zaspokajających podstawowe potrzeby biologiczne. Implikują one dążenia do zwiększenia efektywności działania w sytuacji ostrej konkurencji, wymuszającej dyscyplinę i współpracę wewnętrzną członków populacji, które to czynniki podnoszą sprawność organizacyjną grupy. Z punktu widzenia ewolucyjnego, te prawidłowości zachowań zbiorowych są wynikiem selekcji i weryfikacji beneficjentów w procesach adaptacji do warunków konkurowania i dotyczą także zachowań w populacjach stadnych zwierząt, w tym zwłaszcza przedstawicieli naczelnych.

Prof. dr hab. Tadeusz Klementewicz, Uniwersytet Warszawski, *Poligarchia. Instytucje, mechanizmy, strategie hegemonii klasowej w neoliberalnym kapitalizmie*

W referacie będą ukazane źródła woli niemocy współczesnych państw wobec korporacji, sektora finansowego, hegemonii doktryny neoliberalnej, Słabość państw staje się szczególnie dolegliwa w sytuacji interregnum, w jakim znalazł się kapitalizm. Trawi go syndrom stagnacji. Jego przyczyny to min.: spowolnienie wzrostu gospodarczego i konieczność dokonania zielonej rewolucji, narastający wzrost nierówności dochodowych i majątkowych, starzenie się społeczeństw w centrum, groźba strukturalnego bezrobocia wobec automatyzacji procesów produkcyjnych. Będzie się to wiązało z głębokimi reformami stosunków pracy i podziału bogactwa społecznego (gwarantowany dochód podstawowy albo skracanie czasu pracy). Na dodatek powstaje nowy ład wielobiegunowy, częściowo wywołany wzrostem potęgi gospodarczej Chin i słabnącą rolą amerykańskiej gospodarki i dolara jako rezerwowej waluty.

Mgr Aleksandra Spalińska, Uniwersytet Warszawski, *Globalne imperium? Koncepcja NWO (New World Order) a meta-władza systemu liberalnego*

Coraz częściej mówi się o kryzysie systemu liberalnego lub po prostu liberalnej demokracji. Jednocześnie zaś wskazuje się zagrożenie, jakie dla instytucji demokratycznych niesie populizm. Pojawiają się również pytania jak odzyskać kontrolę nad rzeczywistością i kto sprawuje realną władzę w systemie globalnego kapitalizmu. W wystąpieniu chciałabym odnieść się do koncepcji ,,nowego porządku świata" (najczęściej interpretowanej jako zwykła teoria spiskowa), która

zasadza się na przekonaniu o wielkiej zmianie w polityce globalnej. Koncepcja ta dotyczy też spekulacji o niejawności rzeczywistej władzy, która spoczywa w rękach niewybieralnych i nieoficjalnych gremiów czy instytucji (jak np. grupa Bilderberg). W referacie stawia się tezę, że koncepcję tę można zderzyć z kwestią władzy bezpodmiotowej - władzy systemu, którym dziś jest system liberalny, rozumiany zarówno jako zespół rozwiązań gospodarczych czy politycznych, jak i wartości leżących u podstaw dominacji Zachodu.

Dr Paweł Ścigaj, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Stereotypy komplementarne i niekomplementarne w służbie turbokapitalizmu - mechanizmy uzasadniania systemu*

Od czasów sformułowania przez Karola Marksa idei fałszywej świadomości nie budzi większych wątpliwości przekonanie, że utrzymywanie się nierówności społecznych, ekonomicznych, politycznych i innych jeszcze wymaga nie tylko systemu kar wobec osób naruszających struktury dominacji i podporządkowania, ale także wytworzenia odpowiednich mechanizmów ideologicznych i społecznych, które umożliwią słabszym akceptację ich gorszej pozycji. Dziś wielu badaczy twierdzi, że w dobie turbokapitalizmu nierówności pogłębiają się, między innymi jako efekt nieskrępowanej liberalizacji, deregulacji, prywatyzacji i globalizacji. W konsekwencji także współcześnie powinniśmy obserwować zjawiska wytwarzania i podtrzymywania fałszywych przekonań umożliwiających podporządkowanym faworyzację grup dominujących i dyskryminację grupy własnej. Teoretyczną ramę dla takich analiz zaprezentowali John T. Jost i Mahzarin Banaji w „teorii uzasadniania systemu". Twierdzą w niej, że stojące w sprzeczności z interesami grupowymi zjawisko dyskryminacji grupy własnej i faworyzacji grupy obcej może pojawić się, jako efekt sytuacji, w której potrzeba stabilnego i uporządkowanego świata (nawet niesprawiedliwego) jest silniejsza od niepewności zmiany społecznej. Jednym z mechanizmów podtrzymywania systemu są stereotypy komplementarne i niekomplementarne, których stosowanie zależy od preferencji politycznych (uzasadnianie systemu przez osoby o przekonaniach lewicowych częściej odbywa się poprzez użycie stereotypów komplementarnych, zaś o przekonaniach prawicowych poprzez użycie stereotypów niekomplementarnych). Referat przedstawiać będzie obecność stereotypów komplementarnych i niekomplementarnych stosowanych do uzasadnień elementów systemu turbokapitalizmu w polskim dyskursie politycznym z uwzględnieniem preferencji politycznych aktorów.

Część II.

Dr Sławomir Czapnik, Uniwersytet Opolski, *Wielki Brat i taniec z kapitałem. Reality TV w służbie koncentracji i monopolizacji władzy*

Fenomen Reality TV jest ściśle powiązany ze współczesnymi procesami koncentracji i monopolizacji władzy. Mówiąc w kategoriach marksistowskich, jest to nade wszystko władza kapitału nad siłą roboczą. Reality TV wpisuje się w neoliberalne tendencje kapitalistyczne epoki kapitalizmu monopolistycznego. Jak czytamy w eseju Theodora W. Adorna, telewizja jako ideologia, nie można się uchylić przed poważnym rozpatrywaniem nawet zdawałoby się błahych audycji telewizyjnych, w tym tych, które same zdają się sugerować odbiorcom, że są tylko towarem i płytką rozrywką. Haniebny czyn nie staje się lepszy dzięki temu, że deklaruje się jako taki. „Ideologia", pisze Theodor W. Adorno, „jest tak szczęśliwie stopiona z wagą własnej aparatury, że każdy bodziec może być zbity najbardziej rozumnymi słowy jako oderwany od życia, naiwny technicznie lub niepraktyczny: głupota całości składa się wyłącznie ze zdrowego rozumu ludzkiego".

Prof. dr hab. Filip Pierzchalski, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, *Mediacja językowo-retoryczna jako kulturowy mechanizm generujący koncentrację władzy*

Celem referatu będzie analiza płaszczyzny semantycznej i retorycznej, interpretowanej jako przestrzeń znaczeniowo-mediacyjna o podłożu kulturowym, w kontekście powstawania asymetrycznej relacji władczej. Stąd zostaną omówione takie wątki, jak: socjotechniczne źródła mediacji językowo-retorycznej; kody kulturowe i asymetria władcza; struktury ukryte i mechanizmy generatywne w polityce.

Dr hab. Jacek Ziółkowski, Uniwersytet Warszawski, *Mentalnościowo-osobowościowe uwarunkowania legitymizowania procesów koncentracji władzy. Casus Polski*

W referacie przybliżę główne czynniki osobowościowe wpływające na proces legitymizacji i poparcia dla tendencji do monopolizacji władzy, przywództwa typu autorytarnego, tzw rządy silnej ręki, (a także charyzmatycznego - jego restauracji w naszym regionie). Wątki teoretyczne nałożę na empiryczny obraz społeczeństwa polskiego ostatnich lat. Tu pytania o to, czy polski rys mentalnościowy można uznać za sprzyjający dla procesów koncentrowania lub wręcz monopolizowania władzy. Będzie to zatem także pytanie o relacje między charakterem kultury politycznej (rozumianej jako postawy) Polaków a obecnymi zmianami np: instytucjonalnymi czy normatywnymi.

Prof. dr hab. Mirosław Karwat, Uniwersytet Warszawski, *Interferencja i kumulacja ról politycznych jako przesłanka kumulacji i monopolizacji władzy*

Pojęcie roli społecznej (pozycja/stanowisko, przypisane do niej zadania/funkcje i normatywnie określone wymagania dotyczące sposobu działania). Wyróżniki ról politycznych. Rola polityczna jednostki jako wskaźnik charakteru uczestnictwa w polityce, podziału pracy we wspólnocie oraz osobistej pozycji i wpływu jednostki. Role ściśle polityczne, parapolityczne i metapolityczne. Polityczność roli społecznej jako cecha stopniowalna. Role polityczne (funkcje i stanowiska) o najwyższym natężeniu polityczności. Możliwe współzależności między rolami politycznymi tej samej jednostki: separacja, korelacja, interferencja ról; role zharmonizowane (zgodne), konflikt ról. Kumulacja ról politycznych (skupienie kluczowych ról "w rękach" jednej osoby) jako przesłanka koncentracji wpływu i władzy, kumulacji władzy, a nawet monopolizacji władzy. Patologenny charakter niektórych form kumulacji ról - np. łączenia mandatu reprezentanta ze stanowiskiem rządowym. Polityk (szczególnie - przywódca, dygnitarz państwowy) kumulujący role jako decydent samowładny i sędzia we własnej sprawie.

Dyskutant: Dr Marcin Tobiasz, Uniwersytet Warszawski

Panel 37: Wyzwania dla współczesnych demokracji w erze radykalizmów

Moderatorka: Dr Aleksandra Moroska-Bonkiewicz, Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu

Mgr Aleksandra Puzyniak, Uniwersytet Wrocławski, *Retoryka partii Jobbik jako przykład węgierskiego radykalizmu*

Celem referatu jest przedstawienie programu partii Jobbik (Ruch na Rzecz Lepszych Węgier) oraz

wskazanie w nim przejawów radykalizmu. W tym celu analizie zostanie poddane stanowisko ugrupowania wobec mniejszości narodowych i etnicznych znajdujących się na terenie Węgier, przede wszystkim zaś mniejszości romskiej. Ponadto zaprezentowane zostaną działania, jakie podejmują członkowie tej partii w odniesieniu do Węgrów żyjących poza granicami kraju, które nierzadko opierają się na głoszeniu haseł o autonomii terytorialnej rodaków. W referacie zostanie przedstawiona także charakterystyka i powiązania Jobbiku z Gwardią Węgierską oraz stanowisko partii wobec Unii Europejskiej

Dr Marcin Polakowski, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku, *Populistyczny styl uprawiania polityki i jego wpływ na funkcjonowanie współczesnych demokracji liberalnych*

Referat będzie próbą, głównie o charakterze teoretycznym, zdiagnozowania wpływu rosnącego znaczenia ruchów populistycznych na współczesną kondycję demokracji liberalnych. W referacie w pierwszej kolejności podjęta zostanie próba rozwikłania dylematu charakterystycznego już dla XX-wiecznych studiów nad populizmem, dotycząca określenia desygnatu tego terminu. W wystąpieniu dowodzone będzie, że współczesny populizm należy definiować nie jako wariant radykalnej kompleksowej doktryny politycznej (lub – szerzej – programu politycznego), lecz jako formę demagogicznej i opartej na kruchej podstawie ideowej strategii komunikacyjnej, charakterystycznej dla współczesnych demokracji i przekraczającej tradycyjne podziały polityczne. W związku z tym w referacie przedstawione zostaną także argumenty na rzecz tezy, że populistyczny styl uprawiania polityki, opierający się właśnie na tego typu strategii – z uwagi na swoją amorficzność i powszechność – skutecznie wykorzystuje strukturę i rosnącą rolę współczesnej mediosfery oraz uwypukla konflikt lud-elity. Przez to zaś ma on znaczący wpływ na kondycję współczesnych demokracji liberalnych, poddając w wątpliwość kluczowe elementy tego systemu politycznego.

Dr Michał Romańczuk, Uniwersytet Szczeciński, *Organizacje nacjonalistyczne w systemie politycznym Federacji Rosyjskiej – ideologia i działalność*

Rosyjskie społeczeństwo z uwagi na złożoną strukturę etniczną jest podatne na nastroje nacjonalistyczne. Nacjonalizm i zależne organizacje nacjonalistyczne są dla Kremla dogodnym instrumentem politycznym. Są wykorzystywane do budowania poparcia dla władz. Istnieje jednak równocześnie obawa przed wzmocnieniem niezależnych ruchów nacjonalistycznych, co potencjalnie może zagrażać stabilności wewnętrznej. Dlatego też władze na Kremlu dążą do silniejszego uzależnienia środowisk nacjonalistycznych. Środowisko nacjonalistyczne w Federacji Rosyjskiej jest rozdrobnione i niejednorodne. Ugrupowania te działają w zróżnicowanej formie organizacyjnej (stowarzyszenia, ruchy, często niezarejestrowane lub zdelegalizowane). W społeczeństwie rosyjskim nie ma obecnie masowego poparcia dla radykalnych idei nacjonalistycznych. Obserwuje się jednak dość wysoki poziom skrywanej niechęci wobec przedstawicieli innych narodowości. Ewentualne zaostrzenie sytuacji na tle narodowościowym w Rosji może zatem doprowadzić do rozpowszechnienia radykalnych postaw nacjonalistycznych.

Mgr Patryk Madej, Uniwersytet Szczeciński, *Idea „Wielkiego Państwa", jako czynnik separatyzmów i integracji terytorialnych na Bałkanach*

Idea „Wielkiego Państwa" wpisana jest w historię i tradycję większości państw półwyspu bałkańskiego. Część z owych idei, jak na przykład grecka Megali Idea czy Wielka Bułgaria nie stanowią już fundamentu działań politycznych większych grup nacjonalistycznych w owych

państwach. Nadal jednak Albańczycy czy Serbowie odwołują się do stworzenia wielkiego konglomeratu państw bałkańskich pod swoją egidą, czy zjednoczenia wszystkich pobratymców. Dążenia te bardzo często prowadzą do konfliktów wewnątrz poszczególnych państw lub na arenie międzynarodowej. Konflikty te nie zawsze mają wymiar militarny, częściej nacjonaliści wykorzystują elementy kultury czy codziennego życia. Doskonałym przykładem tego typu działania jest serbsko-albański konflikt o Kosowo. Przyjrzenie się założeniom poszczególnych idei, a także porównanie ich do sytuacji w poszczególnych państwach pozwala zrozumieć procesy zachodzące na Bałkanach w ostatnich latach i dzisiaj

Prof. dr hab. Jan Holzer, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Modele opozycyjne w reżimie autorytarnym: przypadek współczesnej Rosji*

Celem referatu jest przedstawienie modeli struktur opozycyjnych przeciwko współczesnemu reżimowi autorytarnemu V. V. Putina w Federacji Rosyjskiej. Na podstawie tego opisu, referat konfrontuje klasyczne i współczesne teorie opozycji w reżimach niedemokratycznych z określonymi datami i formułuje kryteria dla możliwej konceptualizacji opozycji we współczesnych autorytaryzmach.

Dyskutant: Dr hab. Jan Waskan, prof. nadzw., Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Panel 38: Wyzwania komunikacyjne aktorów politycznych w obliczu kryzysu reprezentacji, deficytu zaufania do instytucji politycznych i odrodzenia tendencji propagandowych

Część I.

Moderator: Dr hab. Michał Jacuński, Uniwersytet Wrocławski

Dr Grażyna Gadomska, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku, *Aktywność komunikacyjna lokalnych aktorów politycznych na przykładzie gminy miejskiej*

Komunikacja informacyjna w polityce lokalnej najczęściej odnosi się do spraw politycznych lub społecznych. Problemem lokalnych liderów politycznych jest podejmowanie decyzji lub brak, dotyczących publicznej widoczności. Istotą problemu są głównie zmiany zachodzące w strukturze komunikacji politycznej uwarunkowane między innymi partycypacją obywatelską. Celem artykułu jest określenie wyzwań stojących przed lokalnymi liderami politycznymi w sferze komunikacji. Rozważania teoretyczne poparte zostały analizą materiału empirycznego celem eksploracji charakteru statusu lokalnej komunikacji informacyjnej.

Mgr Magdalena Danek, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Wykorzystanie mediów społecznościowych w praktyce komunikacyjnej samorządów województw*

Referat będzie stanowił prezentację wyników badania ankietowego przeprowadzonego w 2017 r. z 16 samorządami województw. Tematem badania była kwestia wykorzystania mediów społecznościowych w komunikacji z mieszkańcami. Jedną z przesłanek, która skłoniła autorkę do podjęcia tej analizy jest pozostający wciąż na niskim poziomie stopień rozpoznawalności

samorządu województwa wśród Polaków. Świadczą o tym badania CBOS z 2014 r., które pokazały, że pomimo kilkunastu lat funkcjonowania w Polsce niezależnych samorządów na poziomie województw tylko 13% badanych rozpoznaje marszałka województwa, w którym mieszka. Socjalizacja polityczna w tym zakresie pozostaje więc na dużo niższym poziomie w porównaniu do innych szczebli samorządu terytorialnego (w przywołanym powyżej badaniu znajomość wójta, burmistrza, prezydenta miasta kształtowała się na poziomie 80%, radnego gminy 52%, a starosty 29%). Głównym celem przeprowadzonego badania było uzyskania odpowiedzi m.in. na pytanie czy samorządy województw wykorzystują media społecznościowe w swojej praktyce komunikacyjnej, a jeśli tak to w jaki sposób i jaki jest tego cel, szczególnie w kontekście budowania rozpoznawalności. W przedmiotowej analizie zostały również wzięte pod uwagę takie zmienne jak zarządzanie informacją w mediach społecznościowych oraz aspekty finansowe.

Dr Kamil Mazurek, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie*, #hashtagi, memy, intertekst – rytuały polityczne w social media*

Współcześnie komunikacja na poziomie mediów społecznościowych odbywa się z wykorzystaniem wielu form tzw. zrytualizowanych działań w tej sferze. Można tu wskazać na memy, #hashtagi, czy intertekst, wszystkie one pozwalają użytkownikom na krytyczną, lub aprobatywną ocenę działań politycznych. Stają się narzędziem debaty publicznej, inspirowanej z poziomu mikro, a więc uczestnikami stają się wszyscy przynależni do danej struktury sieciowej. Wskazane narzędzia pozwalają uczestnikom na identyfikację wokół określonego zagadnienia, często są wyrazem odpowiedzi na zachowania lub działania polityczne. Pozwalają na komentowanie polityki, i dają możliwość wyrażenia określonego stanowiska poza aktem wyborczym.

Krzysztof Listowski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Komunikacja wewnętrzna w Partii Razem – nowatorskie podejście do zastanych rozwiązań czy zupełnie nowa wizja?*

„Inna polityka jest możliwa!" – to zdanie, które od 3 lat w mniejszym lub większym stopniu funkcjonuje w polskiej polityce. Zastanowię się w moim referacie, czy zasada ta jest stosowana w wewnętrznych strukturach partii, która obrała je sobie za dewizę. Partia Razem została utworzona jako partia protestu, jej istnienie i działalność ma być wyrazem niezgody wobec formalizacji życia politycznego i alienacji poszczególnych partii, a wręcz całego systemu partyjnego, od „zwykłych ludzi". Nie podejmując zagadnienia jej skuteczności w tym zakresie, chciałbym zbadać, jak wygląda komunikacja wewnątrzpartyjna. Spróbuję sprawdzić, jak wygląda przepływ informacji między organami centralnymi, strukturami lokalnymi i masami partyjnymi, co, mam nadzieję, pozwoli znaleźć odpowiedź na pytanie postawione w tytule.

Część II.

Dr Jakub Żurawski, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Czwarty aktor? Wewnętrzne struktury informacyjne Sejmu RP i Parlamentu Europejskiego jako aktorzy w komunikacji politycznej*

Demokracja zakłada jawność funkcjonowania instytucji publicznych, a technologie komunikacyjne w praktyce tę jawność umożliwiają. Wystąpienie poświęcone będzie działalności oraz roli części Kancelarii Sejmu RP i Dyrekcji Generalnej ds. Komunikacji Parlamentu Europejskiego. Jednostki te są odpowiedzialne za realizowanie polityk informacyjnych dwóch kluczowych z perspektywy polskiego obywatela organów prawodawczych. Nie są w tym zadaniu zupełnie samodzielne, stanowią bowiem "ramię" wykonawcze organów zarządzających parlamentami. Jednakże ich rola jest coraz istotniejsza, gdyż w dobie tak szerokiego rozwoju technologii komunikacyjnych

prowadzą działania z wykorzystaniem szeregu różnorodnych kanałów komunikowania, głównie online, jak również szeroko współpracują ze środkami masowego przekazu. To już nie tylko biura prasowe, na czele których stoją wydający od czasu do czasu oświadczenia rzecznicy, lecz multimedialne przedsiębiorstwa, których działalność ostatecznie kształtuje politykę informacyjną organu, a zatem także obraz i oceny instytucji w oczach obywateli. Są to coraz istotniejsi drugoplanowi aktorzy i, co równie ważne, współtwórcy reguł komunikacji politycznej, czasem niezauważani, lecz "na planie filmowym" niezbędni.

Mgr Agata Olszanecka-Marmola, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Płeć a oddziaływanie telewizyjnej reklamy wyborczej – studium empiryczne wyborów prezydenckich 2015*

Analiza oddziaływania ekspozycji spotów wyborczych na odbiór wizerunku kandydata wśród kobiet i mężczyzn stanowi jeden z podstawowych nurtów badań dotyczących skuteczności tej formy reklamy politycznej. Prowadzone badania wykazują, że kobiety są bardziej zorientowane na kandydata oraz bardziej irracjonalne w swych wyborach. Badacze wyjaśniają te różnice doświadczeniami życiowymi kobiet i mężczyzn w zakresie pełnionych ról społecznych, co przekłada się na odmienne konstruowanie wizerunku kandydata . Kobiety lepiej niż mężczyźni oceniają kandydatów na stanowiska polityczne, są także bardziej skłonne do lepszego oceniania aktorów politycznych pod wpływem ekspozycji na reklamy wyborcze, a w przypadku wykorzystywania reklamy negatywnej gorzej postrzegają sponsora reklamy niż cel jego ataku. Celem wystąpienia będzie prezentacja wyników badań empirycznych przeprowadzonych przed wyborami prezydenckimi z maja 2015 roku (N=507, badania eksperymentalne, schemat z dwukrotnym pomiarem w jednej grupie – *before-and-after measures*) dotyczących oddziaływania telewizyjnej reklamy politycznej na poszczególne segmenty elektoratu. W trakcie procedury badawczej zostały użyte termometry uczuć i dyferencjały semantyczne. Wyniki zostaną skonfrontowane z analizami prowadzonymi w Stanach Zjednoczonych oraz Europie Zachodniej i Środkowej, m.in. badaniami L.L. Kaid, Ch. Holtz-Bachy, D.Bystrom, M. Banwart, J. Tedesco.

Dr Maciej Bachryj-Krzyważnia, Uniwersytet Wrocławski, *Dedykowany storytelling polityczny, czyli jak fakty i idee opakować w emocje aby skutecznie je komunikować*

Z lektury pism i blogów poświęconych zarządzaniu i marketingowi można odnieść wrażenie, że storytelling to rodzaj magicznej sztuczki, pozwalającej rozwiązać dowolną trudność z zakresu komunikacji. Jako modna strategia komunikacyjna, wkraczająca także do sfery komunikowania politycznego, storytelling pozwala w spójny i atrakcyjny sposób przedstawić fakty tak by wyróżnić się na tle konkurencji i zostać zauważonym w morzu podobnych informacji. I choć entuzjazm związany z jej skutecznością musi budzić odruch naukowego sceptycyzmu, to okazuje się, że komunikowanie treści poprzez nadanie im formy narracyjnej faktycznie pozwala na skuteczniejsze zarządzanie wyobraźnią odbiorcy. Storytelling, czy też marketing narracyjny, zakorzeniony jest w tradycji tzw. zwrotu narracyjnego, który z teorii literatury szybko zaczął promieniować na inne obszary humanistyki oraz nauki społeczne. Jedną z jego teoretycznych konsekwencji było podejście do narracyjności jako uniwersalnej formy ludzkiego doświadczenia i rozumienia, konceptualizowanej zazwyczaj jako struktura poznawcza lub tryb funkcjonowanie umysłu, organizujący epizody doświadczenia w sensowne i chronologicznie uporządkowane całości mające strukturę historii. Przekonanie to znalazło szczególnie silny wyraz w teoriach semiotycznych i językoznawczych, ale również w psychologii nurtu poznawczego. W swoim

wystąpieniu chciałbym zaprezentować mechanizmy kryjące się za efektywnością storytellinegu, wskazując jednocześnie słabość koncepcji, koncentrujących się głównie na formalnych właściwościach przekazu. Ponadto, odwołując się do ustaleń psychologii poznawczej, zaproponuję nieco zmodyfikowany model storytellingu, w znacznie większym stopniu uwzględniający kwestię relacji pomiędzy komunikatem, a jego odbiorcą. Uwzględnienie tego aspektu pozwala na zaprojektowanie precyzyjniej dedykowanego przekazu, stwarzając jednocześnie podstawy do dokładniejszą segmentację rynku politycznego.

Dr hab. Katarzyna Dojwa-Turczyńska, Uniwersytet Wrocławski, *Co możemy odczytać z transparentów? Forma i treść wypowiedzi środowisk feministycznych w trakcie protestów związanych z nowelizacją ustawy o planowaniu rodziny i ochronie płodu ludzkiego*

Transparent, tak jak i plakat czy afisz zdaje się być wyjątkowo „starym", „tradycyjnym" i mającym wielopłaszczyznowe zastosowanie instrumentem komunikowania politycznego. W dobie nowych mediów prowadzenie kontestującej aktywności społecznej i politycznej przenosi się do sieci, ale nie oznacza to że forma protestu opartego na pikiecie czy manifestacji odchodzi w przeszłość. Istnieje nadal, gdyż pozwala komunikować się z różnymi zbiorowościami odbiorców, trafiać z przekazem do mediów masowych i multiplikować przekaz, zachowując walor integracyjności samych uczestników głosów protestu. W wystąpieniu planuje się zaprezentowanie analizy transparentów środowisk manifestujących przeciw ograniczeniu praw reprodukcyjnych Polek w świetle badań interpretatywnych opartych na analizie danych wtórnych. Analizie poddano fotografie, które ukazały się na różnych mutacjach regionalnych portalu informacyjnego (gazetawyborcza.pl) wybierając z nich te, które prezentowały transparenty i inne atrybuty uczestników protestu. Istotna jest zarówno forma transparentów (poziom profesjonalizacji, operowanie kolorem, grafiką, tekstem lub rysunkiem) jak i treści, które one komunikują (przeciwnicy vs sojusznicy manifestujących, ich postulaty i wartości, autoidentyfikacja aktora zbiorowego).

Dyskutantka: Dr Barbara Brodzińska-Mirowska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Panel 44: Pomoc rozwojowa jako determinant innowacyjności w administracji publicznej

Moderatorzy: Dr Katarzyna Zalas-Kamińska, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Dr Mariusz Sienkiewicz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Dr Magdalena Trzcionka, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Holakratyczna organizacja jako innowacyjny model działalności grup interesu*

Holarchiczny model organizacyjny zyskuje obecnie na popularności, szczególnie w obszarze praktyki funkcjonowania przedsiębiorstw. Jego nowatorska koncepcja zasadza się na kilku kluczowych założeniach, wśród których na pierwsze miejsce wysuwa się przeorientowanie hierarchii władzy na hierarchię funkcji i zadań, zogniskowanych wokół uzgodnionych wartości, takich jak: zaufanie, autonomia i odpowiedzialność. Zmiana perspektywy myślenia o organizacji działań ludzkich rzutuje nie tylko na poprawę wydajności pracy, ale przede wszystkim na podniesienie zaangażowania w ramach budowania i wzmacniania struktur społeczeństwa obywatelskiego. Staje się to możliwe dzięki sprzężeniu indywidualnych potrzeb jego członków

z pracą nad dobrem wspólnym, w poczuciu sensu, wspólnoty i solidarności. Referat przybliża idee stojące za praktycznym wymiarem działania samozarządzających się grup interesu, potencjału i słabości modelu oraz szanse i zagrożenia, które wiążą się z działaniem tych grup na poziomie lokalnym, krajowym i globalnym.

Dr Mariusz Sienkiewicz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Czy samorząd terytorialny w Polsce jest innowacyjny? Próba oceny*

We współczesnym świecie innowacje związane są z postępującym procesem przemian gospodarczych oraz społecznych. Wpływają na zmianę i rozwój państw, sektorów, regionów, podejmowanych działań i formułowanych polityk. Jedną ze sfer, na której prowadzone są działania innowacyjne jest samorząd terytorialny. Jest on zarówno kreatorem, jak i odbiorcą efektów działalności innowacyjnej. Zapewnia odpowiednią infrastrukturę oraz tworzy przestrzeń dla zachodzących procesów innowacyjnych. Odbywa się to zarówno w wymiarze wewnętrznym – w ramach działalności samorządu, jak też wymiarze zewnętrznym – w procesie wspierania innowacji u innych podmiotów funkcjonujących na terenie jednostki terytorialnej. Wraz z procesem reform administracyjnych tworzą się coraz to nowe instrumenty i możliwości rozwoju innowacji na polu administracji samorządowej. Czy jednak jednostki samorządu terytorialnego potrafią z tych możliwości właściwie i efektywnie korzystać? Czy zachodnie wzorce innowacyjnego zarządzania lokalnego mogą być w polskich warunkach skutecznie realizowane? Czy prowadzona polityka rozwoju lokalnego uwzględnia instrumenty innowacyjne? Na powyższe pytania badawcze podejmujemy próbę udzielenia odpowiedzi w niniejszym opracowaniu. Przeprowadzone analizy oparte są o badania teoretyczne i empiryczne. Wykorzystuje się także wyniki przeprowadzonych badań ankietowych wśród jednostek samorządu terytorialnego w Polsce.

Dr Małgorzata Sikora-Gaca, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, *Polska pomoc dla Mołdawii – charakterystyka i analiza wybranych projektów*

Celem artykułu jest omówienie wybranych projektów realizowanych w ramach tzw. polskiej pomocy w Republice Mołdawii. Charakterystyce zostały poddane inwestycje, w których wykonawcą była m.in. Ambasada RP w Kiszyniowie. Interesujące wydaje się omówienie: po pierwsze – sposobu wydatkowania zakontraktowanych środków finansowych, po drugie – zakresu zrealizowanych inwestycji. Główna hipoteza badawcza zakłada, że mimo licznego wsparcia finansowego Mołdawia wykazuje niezadowalające wskaźniki rozwoju w obszarze wymiaru sprawiedliwości, finansów publicznych, zdrowia publicznego, gospodarki wodnej oraz innych. Słowa kluczowe: Mołdawia, Polityka Sąsiedztwa, stosunki polsko-mołdawskie, polska pomoc.

Mgr Aleksandra Galus, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Polska pomoc rozwojowa na Ukrainie: wsparcie medialne*

Wsparcie udzielane mediom (*media assistance*) jest elementem współpracy rozwojowej, czyli partnerskiego współdziałania państw rozwiniętych jako donatorów oraz państw rozwijających jako odbiorców pomocy, którego nadrzędnym celem jest niwelowanie różnic w poziomie rozwoju na świecie. W ramach współpracy rozwojowej donatorzy często oferują zagraniczną pomoc rozwojową, która za zadanie ma promowanie demokracji - rządów prawa, demokratycznych instytucji, procesów wyborczych, społeczeństwa obywatelskiego oraz niezależnych mediów. W takie działania aktualnie angażuje się także Polska jako państwo, które jeszcze w latach 80-tych i 90-tych samo otrzymywało wsparcie ukierunkowane na rozwój demokracji. Celem wystąpienia jest analiza polskiej pomocy rozwojowej (ODA), udzielanej Ukrainie w latach 2004-2018

w obszarze wsparcia medialnego. Problem badawczy koncentruje się na ustaleniu form zaangażowania Polski jako donatora w rozwój dziennikarstwa na Ukrainie oraz ukraińskich instytucji medialnych. Usystematyzowane zostały rządowe działania w zakresie polskiej pomocy demokratyzacyjnej, kierowanej do mediów Ukrainie, pod kątem nakładów finansowych, kanałów udzielanej ODA oraz typów projektów. Wystąpienie przygotowane zostało w oparciu o analizę treści źródeł oraz indywidualne wywiady pogłębione z reprezentantami ukraińskich mediów i przedstawicieli trzeciego sektora, którzy zaangażowani byli w realizację polskiej pomocy rozwojowej na Ukrainie.

Dyskutantka: Mgr Elżbieta Nowak, Uniwersytet Szczeciński

Panel 58: Kobiety w sferze publicznej wczoraj i dziś

Część I.

Moderatorka: Dr hab. Monika Banaś, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Prof. dr hab. Arkadiusz Żukowski, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, *Partycypacja wyborcza kobiet - przeszłość, współczesność, przyszłość*

Tytułowa problematyka zostanie nakreślona na bazie feministycznych teorii partycypacji politycznej w kontradykcji do teorii prawa wyborczego. Pomocnym będzie także sięgnięcie do różnych teorii partycypacji wyborczej elektoratu. Przy analizie partycypacji wyborczej kobiet w przeszłości zwrócona będzie uwaga na czynniki stymulujące i opóźniające przyznanie kobietom praw wyborczych oraz uwarunkowania dotyczące ich realizacji. Przy współczesnych dylematach partycypacji wyborczej kobiet uwypuklone zostaną kwestie stymulatorów dotyczących rzeczywistej realizacji biernego prawa wyborczego (rozwiązania instytucjonalne i pozainstytucjonalne). W odniesieniu do przyszłości zarysowane zostaną światowe tendencje dotyczące reprezentacji politycznej kobiet w organach przedstawicielskich. Problematyka ukazana będzie w perspektywie globalnej.

Dr Natalia Klejdysz, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Biografistyka polityczna w perspektywie feministycznej – w poszukiwaniu źródeł emancypacji*

Perspektywa feministyczna stanowi dziś uznane w świecie nauki uzupełnienie dotychczasowych perspektyw badawczych. Jej historia sięga lat 70. XX wieku, kiedy to ukazała się praca Anne Oakley, „Sociology of Housework" (1974). Dekadę później do propagatorek nowej metodologii dołączyła Rosabeth Moss Kanter oraz Marcia Millan, popełniając w 1987 roku esej zatytułowany „Introduction to another Voice: Feminist Perspectives on Social Life and Social Sernice". Dziś z perspektywy feministycznej korzysta nie tylko socjologia, ale również, filozofia, archeologia, teologia, a także politologia. A uwzględnianie w badaniach czynnika płci jest równie oczyswiste jak akceptacja perspektywy liberalnej czy konserwatywnej. Szczególną rolę perspektywa feministyczna odgrywa w poszukiwaniach źródeł emancypacji. Odopowiedzi na pytania, wynikające z naukowych zamierzeń, byłyby jednak niepełne bez analizy biografii protoemacypantek. To w nich odnajdujemy okoliczności determinujące przejawy aktywności publicznej, odbiegającej od obowiązującego paradygmatu. Rzecz jednak w tym, by nie ograniczać się do oczywistych przykładów XIX-wiecznych aktywistek, lecz aby sięgnąć tam, gdzie odnajdujemy pierwociny świadomości równościowej, czyli do czasów starożytnych i średniowiecza.

Dr hab. Krystyna Leszczyńska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Senatorki II i III RP*

Pojawienie się i funkcjonowanie kobiet w Senacie II i III RP, współistnienie obu płci w drugiej izbie parlamentu oraz w innych formach aktywności związanych z jej działalnością (wybory, prezydium Senatu, komisje senackie, kluby senatorskie) niewątpliwie stanowi istotny aspekt rozwoju nowoczesnego parlamentaryzmu polskiego i etap kształtowania nowoczesnego społeczeństwa polskiego. Jednak niewielka liczba kobiet w Senacie RP w latach 1922-1939 i 1989-2018 stanowiła i stanowi konsekwencję umieszczania na listach wyborczych niemal wyłącznie mężczyzn. Zdecydowana dominacja jednej płci nad drugą prowadziła i prowadzi do tego, że w izbie drugiej męska większość mogła z dość dużą łatwością demonstrować swoją władzę nie tylko przy obsadzie eksponowanych stanowisk (marszałek, wicemarszałkowie, przewodniczący oraz wiceprzewodniczący stałych senackich komisji), ale również przesądzać o sprawach związanych z sytuacją kobiet np. sposobie penalizacji aborcji w latach 90. XX w. Dysproporcja płci skutkowała tym, że wiele ważnych decyzji również tych dotyczących kobiet zapadało jak gdyby „ponad" ich głowami. Na przykładzie dysproporcji płci między kandydatami do Senatu, a w jej następstwie mandatariuszami tej izby wyraźnie widać, że przez okres ponad dwudziestu lat istnienia III Rzeczypospolitej nie zdążył się jeszcze zdezaktualizować napis widniejący na murach strajkującej Stoczni Gdańskiej "kobiety nie przeszkadzajcie, my tu walczymy o Polskę".

Dr Eliza Nowacka, Collegium Civitas/Fundacja Rozwoju Osobistego Quartet, *Aktywność kobiet w polskim parlamencie*

Celem wystąpienia, będzie pokazanie aktywności kobiet w polskim parlamencie po 1989 roku w trzech aspektach. Aktywność polskich kobiet pokazana będzie pod względem ilościowym z wyszczególnieniem zmian jakie zachodziły w kolejnych kadencjach parlamentu, następnie zostanie ukazana zmienność podejścia do zajmowanych przez kobiety stanowisk w polskim parlamencie. Ostatnim aspektem będzie tematyka jaką podejmują kobiety w parlamentarnych pracach.

Dr Justyna Grażyna Otto, Uniwersytet Warszawski, *Istota apolityczna? –analiza pozycji i roli kobiety w reżimie totalitarnym*

Małżonkowie „noszą w sobie ideę Niemiec". Kobieta „musi uczynić ze swojego domu wyraz niemieckiej tożsamości". Mężczyzna-żołnierz, kobieta-matka – taki właśnie roboczy model przyjmowali pierwsi naziści. Świat kobiety jest ciasny w porównaniu ze światem mężczyzny. Mężczyzna i kobieta to od początku świata dwie odmienne istoty, z równie odmiennymi rolami. Podstawą nazistowskich poglądów w kwestii kobiecej był dogmat głoszący, że nierówność płci jest tak samo wieczna jak nierówność ras. I mimo że w wojnie płci nie oznaczało to degradacji kobiet aż do poziomu Żydów, to przecież skazywało je nieuchronnie na zamknięcie w kręgu spraw domowych. Jaskrawo widoczną oznaką dyskryminacji kobiet było wykluczenie ich z królestwa polityki. Jedna z najwcześniejszych uchwał wewnętrznych NSDAP ze stycznia 1921 roku odsuwała kobiety na zawsze od wszystkich kierowniczych stanowisk w partii . „Wyemancypowanie się kobiet z emancypacji kobiet" – tak brzmiała naczelna doktryna ruchu narodowosocjalistycznego. Mein Kampf ukazuje ideał państwa rasowego, w którym potencjał mężczyzn łączy się z potencjałem kobiet polegającym na wydawaniu mężczyzn na świat. Jak błyskotliwie zauważa Richard Grunberger, antyfeminizm działał jak łagodniejsza odmiana antysemityzmu. Tak jak ten ostatni łączył różne niechęci i urazy w jeden syndrom nienawiści, tak antyfeminizm dostarczał mężczyznom sposobności do odreagowania rozmaitych kompleksów: patriarchalnego

autokratyzmu, nietolerancji, filisterskiej niechęci do subtelności, niepewności pracy urzędników, poczucia niepełnej męskości, a ostatecznie zwykłej mizoginii. W idealnych okolicznościach w reżimie nazistowskim kobiety miały być przywiązane do domu jako matki czystych rasowo dzieci, a wszystko w imię eugeniki, polityki rasowej oraz przygotowań do wojny. Macierzyństwo w państwie totalitarnym przestało być sprawą prywatną, było uważane za służbę publiczną na rzecz poprawienia rasy i zbudowania prawdziwej wspólnoty rasowej. Hitler pisał o ruchu feministycznym jako o produkcie intelektu żydowskiego, który dąży do systematycznego zniszczenia rasy aryjskiej. Nazwał emancypację kobiet symptomem degeneracji kulturalnej – na równi z demokracją parlamentarną i operą jazzową Kreneka „Jonny spielt auf" . Goebbels ogłaszał, że odsunięcie kobiet od życia społecznego ma służyć przywróceniu ich przyrodzonej godności. Odwoływał się wręcz do zoologicznych porównań, by określić rolę kobiety w nazistowskim ładzie. Zgodnie z ideologią narodowosocjalistyczną kobiety były istotami apolitycznymi. Biorąc na warsztat reżim hitlerowski autorka referatu stara się uchwycić cechy charakterystyczne pozycji i roli kobiety w reżimie totalitarnym. Analizując kolejne tropy zmierza ku rozwiązaniom definicyjnym.

Dr Katarzyna Brzoza, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *„Jaki kraj taka Pierwsza Dama" czyli żona prezydenta w internetowych memach obrazkowych*

Badanie dyskursu pojawiającego się w memach jest istotne, ponieważ pokazuje jakie tematy szczególnie absorbują opinię publiczną. Trzeba również brać pod uwagę fakt, że młodzi ludzie chętnie przeglądają memy, a to jaki obraz zostanie wykreowany w percepcji odbiorców, wpływa na to jak postrzegają konkretny problem, temat czy osobę. Podstawą dla rozważań prowadzonych przez autorkę będą wyniki analizy ilościowej oraz jakościowej, która zostanie przeprowadzona na ponad 200 memach opublikowanych na portalu Demotywatory.pl. Celem Autorki jest sprawdzenie jaki obraz Pierwszej Damy wykreowano w badanych memach. Zostaną pokazane różnice i podobieństwa w obrazowaniu Pierwszej Damy Polski i innych krajów świata. Kolejna kwestia to poszukiwanie odpowiedzi na pytania: na co najbardziej zwracają uwagę twórcy memów jeśli chodzi o obraz żony prezydenta, czy w tym przypadku można dostrzec obecność stereotypów płciowych, w jakich okresach zainteresowanie Pierwszą Damą jest największe i czy na przestrzeni lat coś się w tym zakresie zmieniło?

Część II.

Dr hab. Elżbieta Szyszlak, Uniwersytet Wrocławski, *Od Tansu Ciller do Meral Akşener. Kobiety w tureckiej polityce*

Celem wystąpienia jest analiza udziału kobiet w tureckiej polityce. Przedmiotem zainteresowania będą zarówno aktywne politycznie Turczynki, których symbolem są była premier Tansu Ciller oraz przewodnicząca Dobrej Partii, deklarująca udział w najbliższych wyborach prezydenckich Meral Akşener jak i aktywne politycznie Kurdyjki. Te ostatnie są zarówno obecne w tureckim parlamencie, tak jak np. Leya Zana, jak i we władzach samorządowych. Warto bowiem wspomnieć, że w Turcji wśród kobiet włodarzy miast dominują właśnie te wywodzące się z mniejszości kurdyjskiej. W wystąpieniu zastosowana zostanie przede wszystkim metoda *case study*, i biograficzna i porównawcza. Wskazane zostaną czynniki sprzyjające aktywności politycznej kobiet w Turcji, jak również bariery tejże. Podjęta zostanie również próba analizy sytuacji w państwie tureckim w szerszej, międzynarodowej (europejskiej i bliskowschodniej) perspektywie.

Dr Magdalena Lesińska-Staszczuk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Aktywność polityczna kobiet w Polsce po 1989 r. - na przykładzie wyborów parlamentarnych*

Jednym z głównych celów polityki niedyskryminacji ze względu na płeć jest dążenie do uzyskania zrównoważonej reprezentacji kobiet i mężczyzn na wszystkich szczeblach władzy. Uczestnictwo kobiet w sferze publicznej uwarunkowane jest szeregiem czynników o charakterze historycznym i kulturowym. Wśród barier uczestnictwa kobiet w polityce należy wymienić funkcjonujące stereotypy na temat ról kobiet i mężczyzn w społeczeństwie, selekcje wewnątrzpartyjne czy niedostateczne przekonanie o słuszności kandydowania przez same kobiety. Biorąc pod uwagę poziom uczestnictwa kobiet w polskim parlamencie po 1989 r. należy stwierdzić, iż przełomowy 1989 r. oraz pierwsze wolne wybory w Polsce nie przyniosły sukcesów. Jeśli chodzi o reprezentację kobiet w Sejmie - ich udział znacznie spadł z 20 do 13% (w kadencji 1989 - 1991). W kolejnych latach uczestnictwo kobiet w Sejmie oscylowało wokół 9,5% (w kadencji 1991 - 1993), a następnie 13% (w kadencji 1993 - 1997 oraz 1997 - 2001). Jeśli chodzi o uczestnictwo kobiet w Senacie pozostawało ono również na niskim poziomie od 7 % (1989 - 1991), 8% (w kadencji 1991 - 1993), 13% (w kadencji 1993 - 1997) do 12% w kadencji 1997 - 2001. W kadencji 2001 - 2005 r., reprezentacja kobiet w Sejmie i Senacie zwiększyła się (oscylowała wokół 20% w Sejmie i 23% w Senacie), a w ostatnich wyborach w 2015 r. kobiety zdobyły 27% mandatów w Sejmie i 13% w Senacie. Nie bez znaczenia dla uczestnictwa kobiet w polityce pozostaje rozwiązanie funkcjonujące w polskim systemie wyborczym od 2011 r. gwarantujące min. 35% miejsc na listach wyborczych przedstawicielom i przedstawicielkom każdej płci, ale także zmiany mentalnościowe zarówno wśród osób, które startują w wyborach jak i tych, którzy wyborów dokonują.

Dr Violetta Gul-Rechlewicz, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Od emancypacji do aktywnego obywatelstwa. Kobiety w holenderskiej polityce*

Wraz z wprowadzeniem czynnych praw wyborczych dla kobiet w Holandii (1919), te sukcesywnie (chociaż niezwykle wolno) włączały się w politykę kraju na wszystkich szczeblach władzy. Zasilały poprzez swoje czynne uczestnictwo zarówno gminy jak i prowincje; funkcjonowały w parlamencie. Nieco później kobiety objęły stanowiska w lokalnych i regionalnych radach, parlamencie oraz gabinecie rządu. Wiele z nich trwale wpisało się w historię Holandii (np. Suze Groeneweg, Carry Pothuis-Smit czy Marga Klompe, pierwsza kobieta minister) biorąc aktywny udział w kształtowaniu polityki państwa. Do dzisiaj jednak żadna z Holenderek nie piastowała urzędu premiera. Dla porównania na 28 krajów Unii Europejskiej, aż 15 z nich odnotowało w swojej historii przynajmniej raz kobietę - premiera, a niektóre z nich (np. Szwajcaria), aż cztery razy. Mimo, że partycypacja kobiet na holenderskim rynku pracy oraz w życiu społeczno-politycznym stale ulega wzmocnieniu, to nie można mówić o ich pełnym równouprawnieniu. Według Het Instituut voor Publiek en Politiek udział kobiet na arenie politycznej Holandii wciąż jest za mały, zaś same Holenderki wciąż walczą - chociaż w zmienionej formie - o swoje prawa. Wystąpienie ma na celu, poprzez retrospekcyjne podejście do problemu, wskazanie wpływu holenderskich kobiet na kształtowanie się polityki kraju; ich nieustającej walki o równe prawa.

Dr Joanna Aleksandra Radowicz, Politechnika Świętokrzyska, *Kobiety w polityce brytyjskiej*

Zaledwie 100 lat temu kobiety uzyskały prawa wyborcze w Wielkiej Brytanii. Ta okrągła rocznica skłania do przemyśleń na temat rzeczywistej aktywności kobiet w polityce brytyjskiej. Obecnie najważniejsze stanowiska w państwie są pełnione przez kobiety. Premierem jest Theresa May, głową państwa - królowa Elżbieta II, a na czele rządu szkockiego zasiada również kobieta - Nicola Sturgeon. Przedstawiając współczesne kobiety w polityce brytyjskiej warto także cofnąć się do XX

wieku i przypomnieć postać Margaret Thatcher, która do dnia dzisiejszego uznawana jest za jednego z najwybitniejszych polityków na świecie. Tematyka „kobiety w polityce brytyjskiej" nie jest czymś nowym, a każda z pań polityk doczekała się wielu biografii i analiz naukowych. Jednak okrągła, setna rocznica, skłania do przyjrzenia się zarówno wybitnym postaciom – kobietom w polityce brytyjskiej, jak i do oceny ich wpływu na kształtowanie rzeczywistości społeczno-politycznej w Wielkiej Brytanii. Warto również w tym miejscu zadać pytanie jakie jest rzeczywiste miejsce kobiet w polityce Wielkiej Brytanii? Celem artykułu jest przedstawienie wybitnych kobiet zajmujących najważniejsze stanowiska w Wielkiej Brytanii, jak i ocena roli jaką pełnią kobiety w polityce brytyjskiej.

Dr hab. Monika Banaś, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Szwedzkie aktywistki jako współtwórczynie państwa dobrobytu*

Referat prezentuje wybrane postaci szwedzkich aktywistek, które swym działaniem, zaangażowaniem społecznym i politycznym, wpływały na formowanie podstaw państwa dobrobytu oraz jego późniejszych realizacji. Zwykle, w literaturze przedmiotu, dominują nazwiska mężczyzn, m.in. Rudolfa Kjelléna, Pera Albina Hanssona, Gustava Möllera czy Tage Erlanda. Tymczasem, obok nich, choć nie na pierwszym planie, pojawiały się kobiety takie jak np. Ellen Key czy Alva Myrdal. Myśl kobieca, a w późniejszym czasie także feministyczna, wraz z upływem czasu zostały ostatecznie włączone w polityczną praktykę państwa – zarówno tą wewnętrzną, bezpośrednio kształtującą założenia współczesnego państwa dobrobytu oraz tą zewnętrzną. Proces ewolucji podejścia do równoprawnego traktowania kobiet jako poważnych uczestniczek życia wspólnotowego, w tym politycznego, stanowi centralny temat analizy, pozwalającej zidentyfikować te elementy, mechanizmy i uwarunkowania, które uformowały dzisiejszy dobrobyt Szwecji, nie tylko w jego materialnej, ale przede wszystkim ideowej odsłonie.

Dyskutantka: Dr Iwona Jakimowicz-Pisarska, Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte

Panel 70: Polityka i technologia. Wykorzystanie przestrzeni kosmicznej przez państwa i podmioty niepaństwowe

Moderatorka: Dr hab. Irma Słomczyńska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Dr hab. Jolanta Bryła, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Nowy wyścig kosmiczny jako element rywalizacji mocarstw*

Tematem referatu jest wpływ nowego wyścigu kosmicznego na rywalizację Stanów Zjednoczonych, Rosji i Chin. Uwzględniony zostanie m.in. wpływ sektora prywatnego (w tym górnictwa kosmicznego) na sytuację geopolityczną na Ziemi i jej przełożenie na programy kosmiczne mocarstw w XXI wieku.

Mgr Marcin Kamassa, Akademia Sztuki Wojennej, *Od geopolityki do astropolityki. Kosmos jako przestrzeń strategicznej ekspansji i rywalizacji*

Przestrzeń kosmiczna konsekwentnie zyskuje na znaczeniu jako obszar generowania przewagi

strategicznej we współczesnych relacjach międzynarodowych. Pierwotnym wymiarem tego zagadnienia pozostaje militaryzacja kosmosu i zimnowojenny wyścig technologiczny między supermocarstwami, dla których orbita okołoziemska stała się jedną z głównych płaszczyzn rywalizacji. To jednak, co w czasach Zimnej Wojny pozostawało domeną ekskluzywnego zainteresowania wiodących potęg i ich programów kosmicznych, po upadku systemu bipolarnego uległo daleko idącej uniwersalizacji. Grono uczestników podboju kosmosu zasilili nie tylko kolejni użytkownicy narodowi, lecz również (a wręcz, przede wszystkim) podmioty prywatne i komercyjni usługodawcy. Obserwowana intensywna komercjalizacja i "demokratyzacja" działalności kosmicznej nie spowodowały jednak zaniku politycznej konkurencji o dominację w sferze pozaziemskiej. Nierzadko wręcz przeciwnie - podmioty komercyjne stały się ważnym uczestnikiem strategicznej gry u boku coraz liczniejszych mocarstw kosmicznych, zyskując przewagę rynkową i dogodne warunki do własnego rozwoju. Co więcej, ewolucja działalności sektorowej zaczęła podążać w kierunku, który zwiastuje rychłe namnożenie czynników kosmicznej rywalizacji: o ubywającą w szybkim tempie przestrzeń orbitalną, czy też surowce skryte we wnętrzach pobliskich planetoid. Wielu współczesnych badaczy polityki kosmicznej (jak Everett C. Dolman) dostrzega w tych tendencjach odtworzenie zasad klasycznej geopolityki, zasadzającej się na krytycznym znaczeniu czynników przestrzennych i fizycznych dla potęgi państw. W realiach postępującego odrywania się relacji międzynarodowych od geocentrycznego punktu odniesienia Dolman postuluje stosowanie pochodnej kategorii: astropolityka. Ten wyraźny accent na cywilizacyjną zależność od zasobów kosmicznych stanowi tyleż ciekawy, co kontrowersyjny wątek dociekań badawczych na pograniczu nauk politycznych, nauk o bezpieczeństwie i obronności oraz samych badań kosmicznych. Istnieje tutaj szerokie pole do rozważań nad strategicznym potencjałem państw oraz globalnego sektora przemysłowego, włączając w to kwestię odpowiedzialnego stosowania technologii kosmicznych, które stały się już jednym z filarów nowoczesnej cywilizacji.

Dr hab. Paweł Frankowski, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Prywatyzacja przestrzeni kosmicznej*

Dr hab. Małgorzata Polkowska, Akademia Sztuki Wojennej, *Kodyfikacja prawa bezpieczeństwa kosmicznego*

Referat dotyczy powstania nowej dyscypliny prawa bezpieczeństwa kosmicznego i konieczności jej kodyfikacji. Zawiera również przegląd istniejącej legislacji kosmicznej w aspekcie bezpieczeństwa państwa i nowe trendy zmierzające do kodyfikacji pojęcia świadomości sytuacyjnej

---

Mgr Michał Rekowski, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Konkurencyjność UE w sektorze kosmicznym – perspektywa porównawcza*

Dr hab. Irma Słomczyńska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Efektywność i perspektywy Europejskiej Polityki Kosmicznej w kontekście koncepcji Kosmos 4.0*

Europejska polityka kosmiczna jest relatywnie nowym obszarem współdziałania państw w ramach UE, chociaż eksploatacja i eksploracja przestrzeni kosmicznej w obrębie państw europejskich trwa od dekad. Koncepcja Kosmos 4.0 jest ideą wykorzystania przestrzeni kosmicznej i systemów kosmicznych w oparciu o 4 główne założenia: informacja, innowacja, interakcja, inspiracja. Referat ma na celu analizę EPK oraz powstających w jej ramach aplikacji i systemów kosmicznych w kontekście idei Kosmos 4.0.

Dyskutant: Prof. dr hab. Ryszard Zięba, Uniwersytet Warszawski

Panel 63: Przywództwo i przywódcy w odpowiedzi na wyzwania XXI wieku

Moderator: Dr hab. Bohdan Szklarski, prof. nadzw.Uniwersytet Warszawski

Dr Joanna Gocłowska-Bolek, Uniwersytet Warszawski, *Charyzmatyczni przywódcy latynoamerykańscy wobec wyzwań XXI wieku*

Państwa latynoamerykańskie od początku obecnego stulecia doświadczają istotnych przeobrażeń, uwarunkowanych międzynarodowymi procesami politycznymi i ekonomicznymi, globalizacją oraz zmianą społeczną wewnątrz samych społeczeństw latynoamerykańskich. Od początku wieku mamy też do czynienia z nową generacją przywódców latynoamerykańskich, którzy z różnym powodzeniem starają odpowiedzieć na wyzwania XXI wieku. W wielu państwach (np. Brazylia czy Wenezuela) po okresie charyzmatycznych rządów obserwujemy kryzysy polityczne, w innych (np. Meksyk czy Haiti) poważną dysfunkcjonalność państwa, niemal wszędzie afery korupcyjne powodują przetasowania na arenie politycznej, a ich skutki często dotyczą też najwyższych przedstawicieli państwa. Autorka w swoim referacie dokona przeglądu państw latynoamerykańskich pod kątem sprawności przywódców, również w kontekście neopopulizmu latynoamerykańskiego i ustępującego zjawiska "Różowej Fali" oraz zastanowi się nad przyczynami i konsekwencjami zmian politycznych w XXI wieku.

Mgr Agnieszka Grzegorczyk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Przywództwo premierowskie kobiet w Polsce po roku 1989*

Przywództwo premierowskie realizowane jest w ramach przywództwa demokratycznego stanowiącego istotny problem badawczy ze względu m.in. na samą etymologię pojęcia. Przywództwo demokratyczne stanowi połączenie przywództwa politycznego oraz demokracji co w sposób realny wpływa na wieloznaczność opisywanego zjawiska. Przywództwo premierowskie stanowi typ przywództwa politycznego, który jest warunkowany zajmowanym przez przywódcę stanowiskiem w organach władzy państwowej. W tym przypadku chodzi o pozycję określoną w ramach władzy wykonawczej. Przywódca, który w tym wypadku zwyczajowo nazywany jest premierem, oznacza osobę stojącą na czele gabinetu (rządu) oraz sprawującą władzę wykonawczą. Od roku 1989 do chwili obecnej przywództwo premierowskie było realizowane przez trzy kobiety. Prezesami Rady Ministrów były: Hanna Suchocka, Ewa Kopacz oraz Beata Szydło. Styl sprawowania władzy każdej z nich był inny, warunkowany wieloma czynnikami, dotyczącymi zarówno polityki wewnętrznej, jak i zagranicznej Polski. W prezentowanym referacie autorka skupia swoją uwagę na analizie zjawiska przywództwa premierowskiego w kontekście przywództwa politycznego kobiet. Autorka stara się znaleźć odpowiedź na pytania dotyczące możliwości stworzenia modelu przywództwa premierowskiego, a także jakości oceny sprawowanej władzy. Wykorzystując szereg metod badawczych, w tym metodę systemową i komparatystyczną, a także technikę wywiadu autorka dąży do wskazania czynników warunkujących pozycję danej pani premier zarówno w kontekście przywództwa partyjnego, jak również zwraca uwagę na skuteczność sprawowanej władzy przez każdą z wymienionych osób.

Dr Joanna Obrębska, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, *Teoria gier w kontekście przywództwa politycznego*

Matematyczna teoria gier jest często stosowanym narzędziem do analizy zjawisk politycznych.

Jednym ze zjawisk mogą być wzajemne interakcje między przywódcami politycznymi. W wyniku tych kontaktów dochodzi do wzajemnej współpracy albo rywalizacji. Podejmowanie decyzji politycznych co do działań może przynieść korzyści bądź też straty. Dlatego też nie bez znaczenia staje się analiza konkretnej sytuacji w oparciu o wiedzę, jaką dostarcza nam teoria gier. Po pierwsze analiza wzajemnych interakcji określa język rozmów między nimi. Po drugie pozwala stworzyć odpowiedni modele i uruchomić logiczne myślenie w ramach wybranej sytuacji. Po trzecie pozwala śledzić efekty teoretycznych założeń dotyczących zachowań w świecie polityki.

Mgr Bartosz Mazurkiewicz, Uniwersytet Szczeciński, *Wielokadencyjni burmistrzowie średnich miast. Próba identyfikacji politycznych i pozapolitycznych czynników*

Autor podejmuje próbę identyfikacji wybranych czynników politycznych. Wśród zaproponowanych wymienia się m.in. wskaźniki dotyczące procentu głosów uzyskanych przez kandydata w I turze wyborów, wskaźniki intensyfikacji rywalizacji wyborczej, typologię aktorów wyborczych. Ponadto wskaźniki związane z pozycją zajmowanej w radzie miasta przez komitet burmistrza. Poza czynnikami natury stricte politycznej, zasadne wydaje się poszukiwanie innych – pozapolitycznych czynników oddziałujących na reelekcję. Autor przyjmuje pewne założenie, że ogólny rozwój społeczno-gospodarczy może sprzyjać wielokadencyjności burmistrza w danym ośrodku miejskim. Do zbadania „kondycji" miasta zostanie wykorzystana analiza budżetów danej jednostki (zwłaszcza pozycje dochodów własnych wydatków inwestycyjnych) oraz zestawienie wielkości bezrobocia i ubóstwa. Ponadto opisanie specyfiki wybranych średnich miast do badania może stanowić dodatkowy element rozwijający obszar badawczy. Celem badawczym będzie określenie potencjalnych współzależności między wielokadencyjnością burmistrzów a czynnikami politycznymi i pozapolitycznymi. W zamyśle autora zestawienie ww. grup czynników może okazać się zasadnym zabiegiem oraz ukazać zagadnienie utrzymania władzy przez burmistrzów w szerszym (interdyscyplinarnym) kontekście.

Dr Tomasz Olejarz, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Przemyślu, *Instytucja Biskupa Rzymu i prymat papieski jako specyficzny rodzaj przywództwa (meta-) politycznego w XXI wieku*

Przywództwo polityczne zazwyczaj definiowane jest w kontekście wyzwań, które dają asumpt do jego rozumienia jako pozytywnego efektu działań podejmowanych przez określone autorytety, liderów i polityków. W konsekwencji kategoria pojęciowa przywództwa, opisywana jest jako pochodna cech osobistych, umiejętności i stylu oraz charakteru działania, najczęściej polityków, którzy swoimi świadomymi decyzjami i postępowaniem, doprowadzają do osiągnięcia efektu „zmiany" lub takowej przeciwdziałają. Specyficznym rodzajem przywództwa (meta-)politycznego, realizowanego w środowisku międzynarodowym, jawi się instytucja papiestwa i związana z nim aktywność podejmowana przez Biskupów Rzymu. Pogłębiona analiza działań Stolicy Apostolskiej realizowanych w płaszczyźnie stosunków międzynarodowych, dostarcza intersujących egzemplifikacji, w jaki sposób środkami z pogranicza *soft* i *smart power*, oraz tzw. „dyplomacji publicznej i personalnej" papiestwa, Stolica Apostolska osiąga określone wpływy i realizuje konkretne interesy w podejmowanej praktyce polityczno-dyplomatycznej i interkonfesyjnej. Szeroki zakres działalności papieży i Stolicy Apostolskiej oraz efektywność realizowanej przezeń strategii politycznych i interreligijnych w płaszczyźnie stosunków międzynarodowych i międzywyznaniowych, wynika przede wszystkim z umiejętnego zarządzania instrumentarium *soft* i *smart power*, wśród których najważniejsze miejsce zajmuje ugruntowany w skali globalnej, autorytet moralny Stolicy Apostolskiej i Biskupów Rzymu. Oddziaływanie papieży na sferę relacji międzynarodowych, powinno być zatem postrzegane w zakresie szerszym (metapolitycznym) aniżeli tylko tym politycznym. Mieści się ono bowiem również w obrębie tzw. mechanizmów

publicznego wpływu i procesu kształtowania stosunków międzynarodowych, w oparciu przede wszystkim, o uniwersalne i nieprzemijające wartości etyczno-moralne (imponderabilia), których deficyt zauważalny pozostaje także współcześnie, przez innych uczestników stosunków międzynarodowych i międzywyznaniowych.

Dr Karol Bieniek, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, *Recep T. Erdoğan – przywódca „Nowej Turcji"*

Dojście do władzy Partii Sprawiedliwości i Rozwoju (tur. AKP) w 2002 roku, zapoczątkowało nowy rozdział w najnowszej historii politycznej Republiki Turcji. Po upływie pierwszej kadencji przypadającej na lata 2002-2007 dostrzegalna jest w dyskursie AKP wyraźna tendencja do ideologizacji polityki wewnętrznej i konfrontacji z reprezentującym świeckie wartości establishmentem kemalistowskim oraz polityczną opozycją sensu largo. Jednocześnie osobistą ambicją R.T. Erdoğana staje się koncepcja „Nowej Turcji", która ma stanowić przeciwwagę dla funkcjonującej w tym kraju kultury politycznej opartej o dominację elit dotychczas posiadających istotny wpływ na naturę procesów politycznych, społecznych i gospodarczych. Podstawowym celem referatu jest identyfikacja i analiza czynników wewnętrznych, które wraz z cechami indywidualistycznymi R. T. Erdoğana, umożliwiły systematyczne umocnienie jego władzy oraz postępującą marginalizację politycznych przeciwników.

Dr Agata Domachowska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Aleksander Vučić jako typ przywódcy (de)stabilizującego państwo. Analiza przypadku*

Bałkany to region Europy, który historycznie zawsze kojarzony był z silnymi jednostkami W latach 90. XX w. byli nimi chociażby Franjo Tuđman w Chorwacji i Slobodan Milošević w Serbii. Obecnie do grona tych silnych bałkańskich przywódców należy zaliczyć: Aleksandra Vučicia (Serbia), Hashima Thaçiego (Kosowo), Milorada Dodika (Republika Serbska) czy Milo Djukanovicia (Czarnogóra). To, co łączy tych wszystkich liderów bałkańskich jest prowadzenie polityki, podważającej zasady demokratyczne, osłabiającej rządy prawa oraz zagrażającej wolności mediów, w celu utrzymania się u władzy. Tego rodzaju metody działań niosą za sobą jedynie pozory stabilności, a jednocześnie mogą być zaczątkiem problemów oraz konfliktów w dłuższym czasie. Przedmiotem mojego wystąpienia będzie przywództwo oraz sposób rządzenia w Serbii w czasie rządów Aleksandra Vučicia, a także to jak dokładnie przekłada się ono na stan demokracji państwa serbskiego. Zakres chronologiczny badań obejmie lata 2012-2018 – od momentu objęcie przez niego funkcji wicepremiera oraz ministra obrony narodowej do chwili obecnej, gdy sprawuje urząd prezydenta kraju. W przeprowadzeniu analizy wykorzystanie nowy koncept „stabilokracji", opisujący system polityczny charakterystyczny dla państw Bałkanów Zachodnich. Natomiast do oceny stanu demokracji wykorzystane zostaną m.in. takie mierniki jak: raporty Nations in Transit (Freedom House), wskaźnik demokracji opracowany przez Economist Intelligence Unit (EIU) oraz indeks wolności prasy, przygotowywany przez Reporterów bez Granic.

Dyskutant: Dr hab. Jerzy Sielski, prof. nadzw., Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie

Panel 82: Preferencje polityczne

Moderator: Prof. dr hab. Robert Wiszniowski, Uniwersytet Wrocławski

Dr hab. Waldemar Wojtasik, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Instytucjonalne aspekty manipulacji wyborczych*

Manipulacje wyborcze są rodzajem manipulacji politycznych, których celem jest wpływ na ostateczny wynik wyborów. Jednak w odróżnieniu od wyborczych fałszerstw i oszustw, dokonywane są bez naruszania obowiązujących przepisów. Głównym mechanizmem manipulacji wyborczych jest oddziaływanie na poziom niepewności politycznej, gdyż jednym z fundamentalnych założeń reżimów demokratycznych jest proces „instytucjonalizacji niepewności". Samo pojęcie niepewności jest przedmiotem zainteresowania badaczy polityki w kontekście dużo szerszym niż tylko same kwestie wyborów, skłaniając ich do analiz jej wpływu na przebieg procesów politycznych. W przypadku wyborów, wpływając na jej poziom można intencjonalnie zwiększać lub zmniejszać perspektywy jednych podmiotów, najczęściej w powiązaniu z innymi uczestnikami areny rywalizacji wyborczej. Referat skupia się na wyznaczeniu najważniejszych wymiarów manipulacji wyborczych w wymiarze instytucjonalnym. Jego wstępnym założeniem jest dokonanie rozróżnienia między manipulacjami wyborczymi w systemach demokratycznych i niedemokratycznych, w perspektywie oddziaływania niepewności politycznej. Taki podział pozwoli na wyróżnienie kategorii oszustw i fałszerstw wyborczych (które są domeną państw niedemokratycznych, choć mogą także występować w liberalnych demokracjach, jednak w tych ostatnich podlegają penalizacji) od manipulacji wyborczych. Klasyfikacja czynników, które mogą kierunkowo wpływać na przebieg i wynik wyborów, pozwala na zbadanie ich potencjału manipulacyjnego do wykorzystania przez podmioty rywalizacji wyborczej, w celu maksymalizacji swoich szans lub ograniczenia perspektyw przeciwników. Zarazem wyznacza płaszczyzny, które są szczególnie narażone na działania o charakterze manipulacyjnym. Prezentowane zastawienie wskazuje 9 głównych wymiarów możliwego instytucjonalnego wpływu na ostateczny wynik wyborów: 1) temporalny; 2) partycypacyjny; 3) materialny; 4) komunikacyjny; 5) deputacyjny; 6) faktoracyjny; 7) obligatywny; 8) systemowy; 9) alternacyjny.

Dr Tomasz Godlewski, Uniwersytet Warszawski, *Preferencje polityczne młodych*

Młodzi wyborcy (18-24 lata) stają się ważnym segmentem polskiej sceny politycznej. Zasadnym jest zatem przyjrzeć się im bliżej - jacy są, jakie mają opinie na temat polityki, jakie są ich poglądy i wyznawane przekonania. Czy rzeczywiście stanowią zaczątek antysystemowego ruchu, który jak twierdzą niektórzy eksperci, ma szansę całkowicie przebudować polską scenę polityczną - czy też na swój sposób próbują dostosować się do istniejących reguł gry ? Na te i inne pytania badawcze spróbuję odpowiedzieć w referacie opracowanym w oparciu o wyniki autorskiego badania empirycznego zrealizowanego na reprezentatywnej próbie młodych Polaków.

Dr hab. Magdalena Musiał-Karg, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Głosowanie elektroniczne w Polsce. Czy Polacy chcą głosować przez Internet?*

W dobie dynamicznego rozwoju technologii informacyjnych i komunikacyjnych, szczególnie Internetu, coraz częściej pojawiają się opinie mówiące, że tradycyjne sposoby uczestnictwa i głosowania w wyborach (w lokalu wyborczym) ze względu na utrudniony udział wielu uprawnionych (osób starszych, niepełnosprawnych ruchowo, przebywających zagranicą) winny

być uzupełnione m.in. o formy głosowania elektronicznego. Celem referatu będzie odpowiedź na pytanie o opinie Polaków dot. wprowadzenia i-głosowania jako dodatkowej formy uczestnictwa w wyborach i referendach. Na tej podstawie zarysowane będą najważniejsze wyzwania związane z i-voting.

Dr hab. Rafał Glajcar, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Dylematy powszechności wyborów Prezydenta RP*

Od prawie trzydziestu lat Prezydent RP wybierany jest w powszechnej i bezpośredniej elekcji. System ten ma wielu zwolenników, choć co pewien czas słyszalne są również opinie, że należy rozważyć jego zmianę. Ich autorzy wskazują różne argumenty, które mają uzasadniać słuszność takiego stanowiska. Warto zatem przyjrzeć się zasadności i celowości ewentualnej zmiany sposobu wyboru prezydenta w Polsce. Można to uczynić z kilku perspektyw, w tym: ustrojowej, politycznej i obywatelskiej.

Dr hab. Robert Alberski, prof. nadzw., Uniwersytet Wrocławski, *Wpływ liderów list na wyniki komitetów wyborczych w wyborach do sejmiku województwa dolnośląskiego w latach 2002-2014*

System list partyjnych w wyborach samorządowych stosowany jest w wyborach do sejmików wojewódzkich, rad powiatów i miast na prawach powiatów, a do 2014 r. także w gminach powyżej 20 tys. mieszkańców. Liczne badania wskazują na szczególną rolę liderów list, których pozycja polityczna, popularność oraz rozpoznawalność ma istotny wpływ na wynik całej listy. Stanowią więc najczęściej kluczowy element strategii marketingowej aktorów politycznych, biorących udział w rywalizacji wyborczej. Referat zostanie poświęcony analizie wpływu liderów list na wyniki poszczególnych komitetów wyborczych w wyborach do sejmików wojewódzkich, ze szczególnym uwzględnieniem województwa dolnośląskiego.

Dr Karolina Tybuchowska-Hartlińska, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, *Narzędzia partycypacji w społeczności lokalnej - nowy wymiar obywatelskości*

Współczesna teoria demokracji duży nacisk kładzie na bezpośrednie formy uczestnictwa obywateli w sprawowaniu życia politycznego, jako swoisty miernik współczesnej demokracji. To jakie instytucje demokracji bezpośredniej są praktykowane zależy w głównej mierze od uwarunkowań historycznych, kulturowych i ekonomicznych. Partycypacja polityczna obywateli może przybierać różne oblicza. W niniejszym wystąpieniu uwaga skupi się na dwóch typach partycypacji. Po pierwsze, poprzez wyrażanie własnej opinii w postaci podpisywania petycji, udziału w demonstracjach oraz inicjatywach lokalnych. Po drugie, poprzez członkostwo w organizacjach takich jak partia polityczna, związki zawodowe, organizacja pozarządowa, stowarzyszenie lokalne. Analizując powyższe przejawy partycypacji politycznej wzięto pod uwagę czynniki indywidualne takie jak płeć, wiek, wykształcenie oraz miejsce zamieszkania. We wnioskach zwrócono uwagę, które przejawy partycypacji politycznej są najbardziej popularne z uwzględnieniem poszczególnych grupy wiekowych.

Dyskutanci: Dr hab. Łukasz Tomczak, prof. nadzw., Uniwersytet Szczeciński,
Dr Dominik Szczepański, Uniwersytet Rzeszowski

Panel 25: Ewolucja roli państwa w polityce społecznej – w kierunku inwestycji społecznych

Moderatorka: Dr hab. Dorota Moroń

Mgr Paweł Lesiński, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Rozważania o początkach idei socjalnego państwa prawnego - pojęcie i rola państwa w ujęciu Roberta von Mohla*

Przedłożony referat stawia sobie za cel ukazanie pojmowania państwa i jego roli w myśli liberalnego, XIX-wiecznego, niemieckiego polityka i uczonego, Roberta von Mohla. Twórca ten dość zgodnie jest uważany przez naukę niemiecką za jednego z prekursorów nie tylko idei samego państwa prawnego (*Rechtsstaat*) ale również i koncepcji państwa socjalnego (*Sozialstaat*) obecnej w ustroju dzisiejszej RFN. W ramach referatu zaprezentowane zostaną podstawowe założenia koncepcji niemieckiego liberała odnoszących się do pojmowania i roli państwa oraz jego instytucji. Omówione zostaną ponadto zasady jakimi według von Mohla kierować się winno państwo, aby działać w sposób efektywny. Wystąpienie zakończy analiza znaczenia, obecnej u von Mohla, subsydiarnej roli państwa również i w czasach dzisiejszych.

Dr hab. Agnieszka Makarewicz-Marcinkiewicz, Uniwersytet Wrocławski, *Rewolucja w polityce społecznej państwa. Paradygmat inwestycji społecznych*

Inwestycje społeczne definiowane są jako sprzyjające partycypacji w życiu gospodarczym i społecznym oraz stymulujące rozwój gospodarczy. To nowe narzędzie wykorzystywane jest w celu zwiększenia produktywnych zdolności obywateli. Wydatki państwa są w tej koncepcji postrzegane jako forma inwestycji w kapitał ludzki i rozumiane jako dobrobyt pozytywny. W literaturze dotyczącej inwestycji społecznych powtarza się refleksja, iż model ten jest wynikiem potrzeby reagowania na radykalnie zmieniony porządek gospodarczy i społeczny. Model inwestycji społecznych oparty jest na wolnym rynku postrzeganym jako najbardziej odpowiedni dla organizacji społeczeństw. Ostatnia faza implementacji koncepcji zakłada całkowitą integrację z rynkiem, zarówno państwa, jak i jednostki. Celem wystąpienia jest wykazanie, iż przemiany państwa w zakresie odpowiedzialności za dobrostan mają charakter rewolucyjny. Państwo, które uprzednio już wyzbyło się funkcji alokacyjnej, poprzez implementację paradygmatu inwestycji społecznych wyzbywa się funkcji redystrybucyjnej.

Dr hab. Monika Klimowicz, Uniwersytet Wrocławski, *Znaczenie wielosektorowości we wdrażaniu inwestycji społecznych*

Celem wystąpienia jest prezentacja modeli wdrażania inwestycji społecznych w ramach różnych reżimów polityki społecznej ze szczególnym uwzględnieniem roli sektora publicznego, prywatnego oraz społecznego. Analizie poddane zostaną zależności pomiędzy wdrażaniem paradygmatu inwestycyjnego a miejscem poszczególnych sektorów w realizacji określonych modeli zarządzania publicznego występujących w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Zaprezentowane zostaną cząstkowe wyniki badań dotyczące instytucjonalnych modeli wdrażania paradygmatu inwestycyjnego w politykach społecznych państw członkowskich Unii Europejskiej, ze wskazaniem na występujące podobieństwa i różnice.

Dr hab. Krzysztof Szewior, Uniwersytet Warszawski, *Zmiana modelu zarządzania i nadzoru nad jakością kształcenia w szkolnictwie wyższym*

Zmiana modelu zarządzania i nadzoru nad jakością kształcenia w szkolnictwie wyższym jest próbą szukania odpowiedzi dot. optymalnego podziału zadań pomiędzy państwem i podmiotami niepaństwowymi pełniącymi funkcje nadzorcze oraz kontrolne w szkolnictwie wyższym. Celem publikacji jest ukazanie stosowanych rozwiązań w wybranych państwach oraz europejskich oraz standardów unijnych zawartych w ESG.

Dr hab. Tadeusz Kamiński, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, *Ewolucja polskiej pomocy społecznej po 1989 roku na tle neoliberalnych reform zachodnich welfare state*

Zmiana ustrojowa w Polsce objęła także sferę pomocy osobom ubogim i niezaradnym życiowo. W listopadzie 1990 roku została uchwalona ustawa o pomocy społecznej, która stała się podstawą tworzenia zupełnie nowego systemu wsparcia. Jednocześnie na dużą skalę ujawniły się realne kwestie społeczne, jak choćby bezdomność czy masowe bezrobocie. Te, jak również pojawiające się inne społecznie niepożądane zjawiska, wymusiły wielokrotną zmianę przepisów w tej dziedzinie, a także wywołały dyskusje wśród polityków społecznych wokół adekwatnego modelu pomocy społecznej. Celem prezentowanego wystąpienia jest próba odpowiedzi na pytanie, czy i ewentualnie w jakim zakresie, budowany w okresie niemal trzydziestu ostatnich lat system pomocy społecznej w Polsce, kształtowany był wedle neoliberalnych wzorców, zastosowanych w reformowanych wówczas zachodnich *welfare states*. Szczególnie zostanie zwrócona uwaga na występowanie tendencji do aktywizacji beneficjentów, ograniczania zasięgu odpowiedzialności państwa i stosunku do pomocowych organizacji pozarządowych.

Dr Michał Kubiak, Uniwersytet Gdański, *Polityka senioralna w skali lokalnej w kontekście inwestycyjnej polityki społecznej*

Inwestycyjne podejście do polityki społecznej większą uwagę koncentruje na jej produktywności. Zgodnie z założeniem paradygmat inwestycyjny kładzie nacisk na polityki i działania wspierające rozwój kapitału ludzkiego oraz jego wykorzystanie na rynku pracy (m.in. wczesną opiekę i wychowanie, edukację, łączenie życia zawodowego i rodzinnego, inkluzję społeczną, ekonomię społeczną). W obliczu dynamicznego procesu starzenia się europejskich społeczeństw coraz bardziej istotnym obszarem inwestycyjnej polityki społecznej staję się również polityka senioralna – głównie aktywizacja osób starszych na różnych polach m.in. na rynku pracy, ich dłuższego życia w zdrowiu, mniejszego zapotrzebowania na usługi ochrony zdrowia i pomocy społecznej czy aktywności społecznej (np. wolontariat, pomoc sąsiedzka, opiekunowie osób sędziwych). Celem referatu jest przedstawienie aktywizacji osób starszych jako obszaru inwestycyjnej polityki społecznej. W związku z tym na tle założeń i instrumentów tej polityki zaprezentowane zostaną również przykłady praktycznych działań w zakresie aktywizacji seniorów. Pozwolą one na wykazanie, że aktywizacja osób starszych ma walor inwestycji i przynosi korzyści nie tylko im samym, ale także ich rodzinom i lokalnym społecznościom.

Dr Anna Lusińska, Uniwersytet Gdański, *Zmiany w polskim komunikowaniu rządowym za pomocą kampanii społecznych w latach 2005-2018*

Rozumiane kompleksowo, polskie komunikowanie rządowe, za pomocą narzędzia jakim są kampanie społeczne, rozwija się od roku 1994. Kolejne rządy inwestowały w nie, realizując je mniej lub bardziej udolnie, w związku z tym z mniejszym lub większym efektem. Uczyły się

jednocześnie, jak i całe społeczeństwo, tego, czym są i do czego służą kampanie społeczne. Wejście Polski do Unii Europejskiej otworzyło owo komunikowanie na nowe standardy, nową jakość. Pojawiły się znacznie większe środki finansowe możliwe do zagospodarowanie na tego typu publiczne cele. Z czasem kampanie okazały się jednak nie tylko narzędziem, ale inwestycją, która, niejako przy okazji, umożliwiała gromadzenie społecznego poparcia, czyli zwiększanie wyborczego elektoratu. Kampanie, dzięki zatrudnianiu przez kolejne rządy fachowców od komunikacji społecznej i współpracy z podmiotami sektora pozarządowego i prywatnego oraz innymi podmiotami z sektora publicznego, stawały się więc coraz bardziej profesjonalne. Zmieniała się nie tylko jakość ich wykonania, ale też treść, forma i język. Zmieniało się komunikowanie, przede wszystkim, tego, na co poszczególne rządy zwracały szczególną uwagę, nad czym pochylały się w swoich politycznych programach i na co chciały zwrócić uwagę społeczeństwa, pokazując, między innymi, jak wiele w obszarze publicznym jest do zrobienia. Słowa kluczowe: kampanie społeczne, komunikowanie społeczne, komunikowanie publiczne, komunikowanie rządowe, inwestycja społeczna

Dyskutantka: Dr hab. Marta Makuch, Uniwersytet Wrocławski

Panel 72: Quo vadis Rosjo? (Panel organizowany przez Sekcję Badań nad Obszarem Eurazjatyckim PTNP)

Część I.

Moderatorka: Dr Anna Jach, Uniwersytet Jagielloński

Prof. dr hab. Roman Bäcker, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Kryzys w Rosji*

Problem: jakie jest prawdopodobieństwo przekroczenia sadle point w procesie bifurkacji rosyjskiego reżimu politycznego?
1) Wyczerpywanie się zasobów klasy rządzącej - surowcowych, finansowych i modernizacyjnych.
2) Proces zaniku mobilności pionowej „lisów" i „lwów" między klasą panującą a poddaną.
3) Zmniejszanie się zasobów konformizmu społecznego:
- poparcie w sondażach
- twórczość ludowa (anegdoty, piosenki)
- destrukcja mitów stabilizujących reżim (dobrego cara, złych urzędników; wrogiej zagranicy itd.)
4) Klasa rządząca – dywersyfikacja czy unifikacja?
6) Kształtowanie się kontrelity

Dr Adam Bartnicki, Uniwersytet w Białymstoku, *Modernizacja bez rozwoju, czyli o tym jak w Rosji „stare" zwycięża z „nowym"*

Za każdym razem, kiedy Rosja zbliżała się do kolejnego kryzysu, władza zamiast zaoferować nowe zasady organizacji społeczeństwa proponowała nowe formy wdrażania starych zasad. Rzecz szła o utrzymanie triady - personalnej władzy, zespolenia władzy i własności oraz zachowania sfery wpływów geopolitycznych. Modernizacja odbywała się poprzez centralizację, militaryzację i eksploatację własnych zasobów ludzkich. Gorbaczow był pierwszym przywódcą, który próbował zreformować nie tylko państwo, ale i samodzierżawie. Jego usiłowania zakończyły się klęską - potwierdziły jedynie, że rosyjskie jedynowładztwo nie podlega reformom. „Pierestrojka" stała się

impulsem ostatecznego demontażu państwa radzieckiego jednak szybko się okazało, że sam model władzy genseka przetrwał.

Prof. dr hab. Jacek Sobczak, SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny, *Konstytucyjne instrumenty realizacji wizji ustroju państwa przez wiodącą siłę polityczną w Polsce i Rosji*

Lic. Karolina Maćko, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Nowoczesny autorytaryzm czy demokracja fasadowa? Rozważania nad zdefiniowaniem ustroju politycznego Federacji Rosyjskiej*

Punktem wyjścia niniejszej analizy są przemiany społeczno-polityczne, które zaszły w Rosji po rozpadzie Związku Radzieckiego oraz realizowana od 2000 roku przez Władimira Putina praktyka polityczna. Zagwarantowane konstytucyjnie prawa i wolności są de facto fikcją prawną, w związku z czym wśród badaczy pojawiły się próby zdefiniowania ustroju politycznego Federacji Rosyjskiej oraz debata nad tzw. "nowoczesnymi autorytaryzmami". Autorka nakreśla kontekst wspomnianej debaty oraz korzysta z klasycznych teorii reżimów niedemokratycznych i hybrydowych. W pracy zostają przywołane instrumenty identyfikacyjne tzw. "nowych autorytaryzmów" i zostają one odniesione do realiów rosyjskich. Autorka korzysta z badań przeprowadzonych przez niezależne organizacje zajmujące się monitorowaniem poziomu demokracji na świecie. Analiza pozwala na nakreślenie swoistych dla reżimu politycznego Rosji cech oraz przyjrzenie się możliwościom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Federacji Rosyjskiej.

Prof. dr hab. Jakub Potulski, Uniwersytet Gdański, *Czy Federacja Rosyjska jest krajem samorządnym? Rosyjski system władz lokalnych*

Rosja uchodzi za kraj autorytarny i scentralizowany. Utrwalone przez lata, takie cechy systemu politycznego, jak istnienie centralnego ośrodka decyzyjnego, skupiającego znaczny zakres władzy państwowej, a także arbitralność w podejmowaniu decyzji przez elity polityczne budują obraz Rosji jako kraju bez tradycji samorządności. Jednak historia państwowości rosyjskiej nie jest jednoznaczna. W historii tego kraju mieliśmy także do czynienia z silnie zakorzenioną lokalnością i wspólnotowością. Współczesna Federacja Rosyjska, która wciąż przechodzi transformację społeczno-polityczną próbuje stworzyć racjonalny system zarządzania przestrzenią kraju. Ważną rolę w wewnętrznej polityce rosyjskiej odgrywają dyskusje dotyczące organizacji systemu władz lokalnych.

Krystian Pachucki-Włosek, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Sankcje zachodnie jako czynnik pobudzający rozwój rosyjskiego rolnictwa*

Głównym celem referatu jest analiza krótkookresowej sytuacji rosyjskiego rolnictwa. Okres omawiany umiejscowiony został po nałożeniu sankcji na Federację Rosyjską przez państwa zachodnie (2014-2018) oraz kontr sankcji ze strony Federacji Rosyjskiej. W początkowej fazie zostały przedstawione wyniki zbiorów, obrazujące pozytywny wzrost produkcji rolnej. Głównym przesłaniem płynącym z wystąpienia jest pokazanie próby przełamania niekorzystnych trendów panujących w rolnictwie przed 2014 rokiem, oraz przedstawienie głównych czynników blokujących rozwój rolnictwa. Przedstawia zmianę polityki państwa wobec sektora rolniczego. Przedstawiona teza została podparta wskaźnikami urodzaju w omawianym okresie. Referat podejmuje polemikę na temat możliwości dalszego rozwoju polityki agrarnej Federacji Rosyjskiej.

Mgr Aleksandra Kozioł, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Polityka Federacji Rosyjskiej wobec mniejszości etnicznych z perspektywy instytucjonalno-prawnej*

Obecnie Federacja Rosyjska jest zamieszkiwana przez co najmniej 193 grupy etniczne, stanowiące 19,1% ogółu ludności. Tak znaczna liczba grup etnicznych oraz ich różnorodność, rozumiana jako odmienność w wymiarze kulturowym, pociąga jednak za sobą szereg konsekwencji, znajdujących odzwierciedlenie nie tylko w stosunkach społecznych panujących w FR, ale mających także przełożenie na funkcjonowanie struktur państwa oraz prawodawstwo. Wychodząc z przesłanki równości obywateli wobec prawa, a także zauważając potrzebę promocji różnorodności, a więc kształtowanie odpowiednich relacji międzyludzkich, rosyjskie władze wprowadziły więc oficjalną politykę etniczną, tworząc jednocześnie cały system instytucjonalno-prawny mający stanowić bazę do jej realizacji. Biorąc jednak pod uwagę wciąż dominującą pozycję etnicznych Rosjan, nie tylko na poziomie statystycznym, ale także w wymiarze kulturowym, należy jednak zadać sobie pytanie o efektywność podjętych przez FR działań. Znajdują one bowiem odzwierciedlenie w wewnętrznych procesach politycznych, przekładających się bezpośrednio nie tylko na kwestie społeczne, ale także bezpieczeństwa, przez co kwestia polityki etnicznej Federacji Rosyjskiej pozostaje tematem wciąż aktualnym i wymagającym opracowania.

Dr Bartosz Hordecki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Jubileusz 100-lecia urodzin Aleksandra Isajewicza Sołżenicyna jako przestrzeń kształtowania rosyjskiej świadomości temporalnej*

W roku 2018 mija100 lat od urodzin Aleksandra Sołżenicyna (jak również 10 lat od jego śmierci). Obie rocznice zachęcają do odniesienia się na nowo do wielowymiarowej i stale budzącej kontrowersje spuścizny pisarza. Zwrot ku jego twórczości sprzyja ujawnianiu różnic, dzielących społeczeństwo rosyjskie w przedmiocie definiowania i oceny przeszłości, zwłaszcza XX wieku. Identyfikacja napięć w tym zakresie ułatwia poszukiwania odpowiedzi na pytanie, według jakich wzorców kształtuje się świadomość temporalna współczesnych Rosjan.

Prof. dr hab. Grzegorz Mazur, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Rosja carska a Związek Radziecki w rosyjskiej polityce historycznej współczesnej Rosji. Zarys problematyki*

W referacie zamierzam omówić współczesną politykę historyczną, w kontekście nawiązywania do tradycji przedrewolucyjnej Rosji, z bardziej negatywnym podejściem do okresu Związku Radzieckiego.

Część II.

Dr Michał Kuryłowicz, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Rosja jako korporacja. Strategia działania państwa w międzynarodowych stosunkach gospodarczych*

Kraje borykające się z problemami uzależnienia gospodarki od eksportu surowców naturalnych podejmują rozmaite działania, zmierzające do zmiany tego stanu rzeczy. Najczęściej jest to wysiłek zmierzający do wzmocnienia, dzięki zyskom ze sprzedaży kopalin, innych gałęzi przemysłu i w przyszłości oparcia na nich wzrostu gospodarczego. Rosja ma w tym względzie szczególne predyspozycje, wynikające z historycznie uwarunkowanego, rozbudowanego potencjału w takich dziedzinach jak: technologie kosmiczne, energetyka jądrowa czy sektor zbrojeniowy. Celem wystąpienia jest ukazanie strategii władz rosyjskich, dążących do zmiany surowcowego profilu gospodarki FR, przy jednoczesnym zachowaniu podrzędności celów ekonomicznych względem polityki zagranicznej Moskwy. Pomocne w analizie tej zmiany jest oparcie się na strategii działania organizacji (model pięciu sił, łańcuch wartości).

Dr hab. Agata Włodkowska-Bagan, prof. nadzw., Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Czy wszystkie drogi prowadzą na Zachód?*

Rosja i Zachód współcześnie postrzegani są jako wrogowie lub rywale. Celem referatu będzie odpowiedź na kilka pytań, m.in.: o przyczyny wrogości oraz możliwości i perspektywy współpracy, a być może i partnerstwa między Rosją a USA, UE i NATO.

Dr Ksenia Kakareko, Uniwersytet Warszawski, *Standardy ochrony własności intelektualnej wobec europejskich modeli implementacji Konwencji Berneńskiej*

Dr hab. Małgorzata Pietrasiak, prof. nadzw., Uniwersytet Łódzki, *Polityka Rosji wobec ASEAN*

Wybrane państwa ASEAN były tradycyjnymi odbiorcami działań politycznych ZSRR i poddane były ich wpływom (Wietnam, Indonezja, Laos). Obecnie, przy ograniczonych możliwościach współpracy z Europą Zachodnią ten kierunek polityki zewnętrznej Federacji Rosyjskiej ponownie staje się ważny. Pierwszą organizacją, z którą Rosja nawiązała stałą współpracę było Stowarzyszenie ASEAN (1996 r.). ASEAN a następnie inne inicjatywy integracyjne (EAS, APEC, ARF) świadczą o "powrocie do Azji" na wzór amerykański. W interesie Rosji jest również włączenie Syberii i Rosyjskiego Dalekiego Wschodu do inicjatyw integracyjnych a w wyniku tych procesów wzmocnienie znaczenia gospodarczego tych regionów. Celem wystąpienia będzie wskazanie czynników wpływających na nową politykę Rosji wobec Azji Południowo-Wschodniej oraz pokazanie jej efektów.

Prof. dr hab. Robert Jakimowicz, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, *Wybrane aspekty polityczne, gospodarcze i militarne w stosunkach rosyjsko-indyjskich w XXI wieku*

Federacja Rosyjska i Indie są podstawowymi graczami na arenie międzynarodowej zarówno w skali kontynentalnej, jak i ogólnoświatowej (m.in. BRICS). Relacje pomiędzy obu państwami, biorąc pod uwagę także świat dwubiegunowy (były ZSRR, którym sukcesorem została Federacja Rosyjska), były z reguły poprawne i są takie po dzień dzisiejszy. Jednak dla Rosji Chiny są ważnym politycznym i gospodarczym partnerem, co wymusza na Moskwie wyważoną politykę wobec Indii. Z drugiej strony Nowe Delhi staje się coraz bardziej znaczącym partnerem dla Stanów Zjednoczonych, które od kilku lat utrzymują sankcje wobec Rosji. Ponadto pomimo rozwijających się gospodarczych stosunków indyjsko-chińskich, strona indyjska zachowuje rezerwę wobec ChRL. W tej skomplikowanej sytuacji pojawiają się m.in. pytania, jaką faktycznie wagę mają stosunki rosyjsko-indyjskie na arenie międzynarodowej? Jakie znaczenie mają one dla obu partnerów? Odpowiedzi na te i inne pytania możemy uzyskać analizując stosunki rosyjsko-indyjskie w trzech wymiarach:: politycznym, gospodarczym i militarnym.

Prof. dr hab. Andrzej Skrzypek, Akademia Humanistyczna w Pułtusku, *Przełomowy wydarzenia w Polsce widziane z perspektywy Moskwy*

Przedmiotem wystąpienia jest poddanie pod dyskusję tezy, że wybrane przełomowe wydarzenia w najnowszych dziejach Polski, miały nie tylko antyrosyjski charakter, jak tego chce nasza narracja historyczna, ale były wplecione w nurt wewnętrznych dziejów Rosyjskiego Imperium, toczonej w nim walki o władzę i modernizację państwa. W skrócie mówiąc, Kreml inspirował wydarzenia w Polsce, traktując ją jako swoiste laboratorium.

Część III.

Dr Jan Brodowski, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Analiza dyskursu dyplomacji rosyjskiej wobec wyzwań współczesnego świata*

Obserwując wydarzenia ostatnich lat oraz podejmowane przez Federację Rosyjską działania na arenie międzynarodowej należy zauważyć coraz większy katalog rozbieżności pomiędzy Moskwą a szeroko pojętym Zachodem. Udział rosyjskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych w prezentowaniu stanowiska, a także działań Kremla oraz ich interpretacji jest szczególny. Wypowiedzi ministra Ławrowa jak również opinie wyrażane przez rzeczniczkę resortu odzwierciedlają nie tylko priorytety rosyjskiej służby zagranicznej, ale co równie istotne ukazują kluczowe kwestie sporne. Warto w tym względzie poddać analizie zarówno formę jak i treść przekazu kreowanego przez rosyjską dyplomację. Rosyjska percepcja, w wielu przypadkach odmienna od tej prezentowanej w Waszyngtonie, Londynie, Brukseli czy Warszawie zasługuje na analizę oraz próbę zrozumienia

Dr Rafał Lisiakiewicz, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, *Międzynarodowa ekonomia polityczna i jej możliwości eksplanacyjne w analizie polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej*

Referat dotyczy możliwości eksplanacyjnych Międzynarodowej Ekonomii Politycznej w analizie polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej. Porusza przede wszystkim zagadnienie związków czynników politycznych i ekonomicznych w stosunkach międzynarodowych.

Dr Karolina Kotulewicz-Wisińska, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, *Współpraca gospodarcza Rosji z zagranicą. Wybrane problemy*

Zostanie podjęta próba wskazania wybranych problemów we współpracy gospodarczej Rosji z najważniejszymi partnerami handlowymi.

Dr Agnieszka Bryc, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Przystanek Syria? Perspektywy wpływów Federacji Rosyjskiej na Bliskim Wschodzie*

Bliski Wschód, w tym zaangażowanie polityczne i militarne w Syrii nie są priorytetem polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej. Działania w regionie, zwłaszcza wspieranie reżimu prezydenta Bashara Assada wpisują się w strategię wzmacniania pozycji międzynarodowej Rosji, w głównej mierze w stosunku do Stanów Zjednoczonych. Operacja wojskowa w Syrii okrzyknięta powszechnie sukcesem polityki Władimira Putina ma charakter połowiczny, ponieważ to od powodzenia rokowań pokojowych, a więc politycznego uregulowania konfliktu w Syrii, zależeć będzie sukces Rosji w regionie i w szerszym wymiarze międzynarodowym. W istocie jednak czynników ryzyka jest znacznie więcej. Strategię Rosji mogą skomplikować kolidujące z rosyjskimi interesy Turcji, Izraela, czy Iranu wobec Syrii, a nawet perspektywa większego zaangażowania USA w regionie.

Mgr Kinga Osierda, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Wąwóz Pankisi przykładem radykalizacji Kaukazu Południowego*

Federacja Rosyjska styka się z kilkoma problemami, które destabilizują jej sytuację wewnętrzną. Jednym z istotnych elementów jest radykalizacja rosyjskiego społeczeństwa. Wraz ze wzrostem liczby bojowników kaukaskich walczących u boku Państwa Islamskiego wzrosła także liczba Rosjan,

którzy ulegają stopniowej radykalizacji. Spore obawy przez wiele lat budził również fakt, że coraz częściej do bojowników przyłączali się do tej pory neutralni Gruzini. Postępująca radykalizacja Gruzji jest mniej widoczna niż radykalizacja Kaukazu Północnego, nie mniej jednak równie znacząca. Świadczy o tym między innymi fakt, iż od 2015 roku Gruzja jest członkiem Międzynarodowej Koalicji powołanej przez Stany Zjednoczone do walki z islamskim terroryzmem. Jedną z czołowych postaci Państwa Islamskiego był pochodzący z Kaukazu obywatel Gruzji, posiadający również czeczeńskie korzenie Abu Omar al-Shishani, minister wojny ISIS. Zaangażowanie Gruzinów i ich wysoka pozycja w strukturze owej organizacji terrorystycznej wynikała z dwóch elementów. Po pierwsze należy pamiętać o tym, że zaangażowani byli w walki na Kaukazie Północnym wiele lat przed powstaniem ISIS, co oznacza, że spora część z nich ma już doświadczenie zarówno praktyczne jak i teoretyczno-strategiczne. Bliskość geograficzna Wąwozu Pankisi i Czeczeni sprawia, że jest to obszar istotny z geopolitycznego punktu widzenia. Drugą istotną kwestią jest Islam, z którym niejako na tym terenie mamy do czynienia dopiero od momentu wojen czeczeńskich. Przez ostatnie lata problemem z jakim borykała się Rosja i Gruzja była postępująca radykalizacja, udział obywateli w walkach na terenie pogrążonej wojną Syrii. Aktualnie pojawił się kolejny palący problem: powrót bojowników. Szacuje się, że około 30 tys. osób pochodzących z byłych republik radzieckich opuszczając szeregi ISIS zdecydowało się na powrót do ojczyzny. Młodzi, zindoktrynowani, nauczeni walki wracają do swych rodzin. Pojawia się jednak pytanie w jakim stopniu będą w stanie powrócić do normalności? Jak silnie zakorzeniona jest w nich nienawiść i poczucie walki w imię wyższych wartości? Jak powinny zachować się państwa względem byłych wojowników? Czy skuteczne będą próby ich resocjalizacji? W niniejszym wystąpieniu zostanie nakreślona historia radykalizacji Wąwozu Pankisi w Gruzji jako przykładu radykalizacji Kaukazu Południowego. Szczególny nacisk zostanie położony na kilka kwestii m.in. geopolitykę oraz kwestię etniczną. Autorka postara się pokrótce nakreślić sytuację Wąwozu w latach świetności Państwa Islamskiego, a także aktualną sytuację na tym terenie. Kwestia ta jest o tyle znacząca dla całego wystąpienia, iż warto się zastanowić nad możliwością dalszej radykalizacji Gruzji w kontekście powrotu kilku tysięcy byłych bojowników ISIS m.in. na teren Wąwozu.

Dr Joanna Piechowiak-Lamparska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Polityka Rosji wobec Kaukazu Południowego i regionu Morza Kaspijskiego*

Referat dotyczy problemu rosyjskiej polityki wobec państw Kaukazu Południowego oraz regionu Morza Kaspijskiego. Kwestia polityki Federacji Rosyjskiej wobec bliskiej zagranicy jest jednym z najbardziej interesujących i znaczących czynników kształtujących sytuację międzynarodową na obszarze poradzieckim. Podczas wystąpienia zaprezentowane zostaną wyniki badań obejmujących analizę najważniejszych czynników występowania ryzyka międzynarodowego, przede wszystkim: 1) zamrożonych konfliktów o charakterze etnicznym, 2) polityki i bezpieczeństwa energetycznego (w zakresie wydobycia i dystrybucji surowców energetycznych), oraz 3) pragmatyki interesów rosyjskich w poszczególnych subregionach. Badania oparte były przede wszystkim o metodę analizy narracji strategicznych oraz rangowania ryzyka. Wśród najważniejszych wniosków należy wskazać nierównomierne traktowanie obszaru Kaukazu Południowego oraz regionu Morza Kaspijskiego przez Rosję oraz wyraźne zróżnicowanie i priorytetyzację poszczególnych kierunków podejmowanych działań

Mgr Wiktor Jesionek, Uniwersytet Gdański, *Czy Gagauzja jest Rosji potrzebna?*

Z pozoru tylko pozostająca na uboczu poradzieckiego obszaru Gagauzja jest przestrzenią o istotnym znaczeniu dla Rosji i dla "rosyjskiego świata". Utworzenie trzy dekady temu Republiki Gagauzkiej, nieuznawanej przez władze ZSRR, a następnie niepodległej Mołdawii, które doprowadziło do powstania istniejącego dziś legalnie Autonomicznego Terytorium Gagauzji, w dobie niedawnych przemian terytorialnych na obszarze poradzieckim, każe raz jeszcze postawić pytanie o aktualne znaczenie Gagauzji. Tym bardziej, że niedawne przemiany terytorialne okazały się trwałe i miały miejsce w niewielkim od Gagauzji oddaleniu.

Dyskutant: Prof. dr hab. Joachim Diec, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Panel 16: Transhumanizm jako gnoza XXI wieku w perspektywie biopolitycznej

Moderator: Dr hab. Piotr Grabowiec, Uniwersytet Wrocławski

Dr hab. Jan Pleszczyński, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Racjomorfizm – nowa kategoria epistemologiczna i ontologiczna w politologii?*

W referacie będę argumentował, że obecnie nauki polityczne potrzebują znacznie większej niż dotychczas interdyscyplinarności, otwarcia się na idee, pojęcia i kategorie inspirowane także naukami przyrodniczymi, a szczególnie biologią. Jednym z takich pojęć, zaczerpniętych z tzw. ewolucyjnej teorii poznania, jest „racjomorfizm". Jego włączenie do pojęć politologicznych mogłoby – moi zdaniem – nie tylko poszerzyć „punkty widzenia" politologii, ale też inspirować pewne oryginalne badania i interpretacje. Moja propozycja wymaga znacznie szerszego niż dotychczas otwarcia się politologii na zagadnienia komunikacji, nie tylko na tzw. komunikacje polityczną, polityczny public relations itd., ale na wszelkie formy komunikacji. Chodzi mianowicie o to, że współczesne praktyki komunikacyjne są coraz bardziej nie tylko zapośredniczone, ale zanurzone w środowisku stechnicyzowanych mediów, zaś technologie działają według mechanizmów racjomorficznych. Nasilająca się racjomorfizacja komunikacji sprawia, że także polityka staje się w coraz większym stopniu racjomorficzna. Jednocześnie krytycznie skonfrontuję tę propozycję z inną, od kilku dekad bardzo mocno obecną w naukach politycznych (a szczególnie w filozofii polityki), koncepcją biopolityki.

Mgr Aleksandra Kosela, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Posthumanizm wobec transhumanizmu. Polityczne implikacje obu nurtów*

Celem referatu jest przedstawienie wyników analizy porównawczej dwóch nurtów filozoficznych powstałych w podobnym okresie (lata 80.-90.), inspirowanych podobnymi tematami i przyjmujących założenie o braku stałej, niezmiennej natury ludzkiej. Całkowicie jednak odmiennych jeśli chodzi o genezę i formułowane w oparciu o nie postulaty polityczne. Mowa o transhumanizmie i posthumanizmie. Pierwsza część wystąpienia dotyczyć będzie założeń filozoficznych obu prądów, przedstawieni zostaną ich wybrani reprezentanci (m.in. Raymond Kurzweil, Max More, Rosi Braidotti). Choć obie filozofie mają raczej charakter niszowy, w systemach prawnych poszczególnych państw odnaleźć można przykłady realizacji postulatów politycznych zgodnych z założeniami owych nurtów. Ich omówienie stanowić będzie drugą część

referatu.

Dr hab. Piotr Grabowiec, Uniwersytet Wrocławski, *Transhumanizm jako gnoza polityczna*

Główną tezą referatu jest przekonanie, że transhumanizm jest współczesną gnozą polityczną. Posługując się koncepcją gnozy politycznej Erica Voegelina, można przyjąć, że na naszych oczach dojrzewa gnoza technologicznego zbawienia. Jej właściwością jest to „(...) że obywa się bez metafizyki, przedstawiając pradawne sny jako efekt stosowania nowoczesnych technologii i rozwoju nauki". Słusznie zatem pisał Eric Voegelin, iż „do dziś scjentyzm jest jednym z najprężniejszych gnostyckich ruchów, a immanentystyczna duma z nauki jest tak mocna, że nawet poszczególne dyscypliny naukowe (takie jak fizyka, ekonomia, socjologia, biologia i psychologia) stworzyły własne odmiany zbawienia". Wzrastający rozwój technologiczny niesie jednym wyczekiwana obietnice „specyficznej formy zbawieni", innym zaś każe bić na trwogę. W słynnym już „Końcu człowieka", Francis Fukuyama ostrzega, iż wzrastająca rola biotechnologii zagraża ludzkiej naturze, która „wspólnie z religią definiuje (...) nasze podstawowe wartości. Natura ludzka kształtuje i ogranicza i wszelkie rodzaje ustrojów politycznych, tak więc technika zdolna nas zmienić może mieć złowrogie konsekwencje zarówno dla demokracji liberalnej, jak i dla samej istoty polityki". Transhumanizm staje się dla Fukuyamy, biokonserwatysty, „najgroźniejszą ideą" współczesnego świata, która nie jest już tylko mrzonką zwolenników science fiction, ale rozwijając wizję postczłowieka za pomocą dostępnej biotechnologii, zaraża swoją utopią w której równość „(...) jak sądzi, może okazać się „pierwsza ofiarą transhumanizmu"".

Dr Maciej Cesarz, Uniwersytet Wrocławski, *Między wiarą a technologią - religijny wymiar transhumanizmu*

W drugiej połowie XX wieku humanizm, który stanowił podstawę myśli zachodniej przez ostatnie kilkaset lat został poddany krytyce przez filozofów, którzy podkreślali jego teoretyczne i etyczne ograniczenia. Wraz z narodzinami cybernetyki, robotyki, inżynierii genetycznej, nanotechnologii i rozwojem sztucznej inteligencji pojawiło się dążenie do wypracowania nowej ideologii, która będzie uwzględniać realia świata zdominowanego przez nowoczesną technologię. Posthumanizm jest opisem nowej formy ludzkiej egzystencji, w której zacierają się granice między człowiekiem a maszyną a ograniczenia ludzkiej biologii są ostatecznie pokonane. Przejście do stanu, w której zatryumfuje post-człowiek ułatwić ma właśnie transhumanizm, rozumiany jako projekt udoskonalenia gatunku ludzkiego. O ile ruch intelektualny transhumanizmu nie grupuje wielu zwolenników, jego idee wywierają głęboki wpływ na współczesną kulturę i społeczeństwo. Niniejszy referat koncentruje się na religijnym wymiarze transhumanizmu i argumentuje, że należy go postrzegać jako formę zeświecczonej wiary: transhumanizm sekularyzuje bowiem tradycyjne jej wątki, jednocześnie nadając technologii znaczenie religijne. Powyższy wymiar stanowi najbardziej odpowiedni kontekst zbadania kulturowego znaczenia transhumanizmu.

Dyskutant: Dr Marek Golińczak, Uniwersytet Wrocławski

Panel 19: Współczesna demokracja w perspektywie rozwoju nowych technologii

Moderator: Dr Paweł Matuszewski, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Dr Tomasz Gajowniczek, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, *Wpływ nowych technologii na partycypację obywatelską na poziomie lokalnym*

Nowe technologie są obecne w polskiej polityce i administracji od wielu lat. Władze centralne i lokalne przeznaczają ogromne środki na "informatyzacje" i "komputeryzacje" administracji. Czy jednak służą one obywatelom? Jakie narzędzia współuczestnictwa w życiu swojej gminy otrzymuje obywatel? Czy spełniają one jego oczekiwania? Czy są wykorzystywane? Na te m.in. pytania zostanie podjęta próba odpowiedzi.

Dr Konrad Oświecimski, Akademia Ignatianum w Krakowie, *Rozwój nowych technologii komunikacyjnych a reprezentacja interesów grupowych*

Referat dotyczy wpływu jaki ma rozwój nowych technologii komunikacyjnych, zwłaszcza w postaci internetu w formie 2.0, na działalność, pozycję oraz miejsce w systemie politycznym grup interesów i podmiotów określanych mianem grup lobbingowych. Lobbing, a więc wywieranie wpływu na procesy decyzyjne przez zorganizowane podmioty, jest jedną z form komunikowania politycznego, gdzie nadawcami są przedstawiciele grup (często lobbyści) a odbiorcami decydenci polityczni a również (w przypadku lobbingu pośredniego) obywatele. Tak jak w przypadku każdego innego rodzaju komunikowania politycznego, w przypadku komunikowania lobbingowego kluczowy wpływ dla rezultatów tego komunikowania ma kanał, przekaz oraz niezmiernie istotne sprzężenie zwrotne. Te wszystkie elementy są determinowane technologicznie co powoduje, że analiza miejsca reprezentacji interesów grupowych we współczesnych systemach politycznych musi być wzbogacona o rozważanie wpływu jaki ma pojawienie się nowych technologii komunikacyjnych.

Dr Maksymilian Galon, Uniwersytet Jagielloński, *Prasówka XXI wieku – nowe trendy w zdobywaniu informacji*

Zwykło się uważać, że informacja jest podstawą funkcjonowania nowoczesnych społeczeństw (zwłaszcza demokratycznych). Informacja jednak może, ale nie musi być faktem, nie musi być prawdziwa. Prawdziwość jest nam potrzebna do podejmowania skutecznych i efektywnych decyzji. Jednak w świecie przeładowanym informacją aby dotrzeć do faktu konieczne są sposoby radzenia sobie z nadmiarem informacji. Na docieranie do faktów bardzo często brakuje nam już zapału. Zadowalamy się popularnością, czymś co skupia uwagę. Zdarza się i tak, że popularne jest to co nie jest prawdziwe. W świecie nauk politycznych popularność, zainteresowanie, skupianie uwagi nierzadko jest cenniejsze niż prawda. Obywatel XXI wieku balansuje pomiędzy faktami a popularnością, pomiędzy rzetelną wiedzą, a przyjemnością czerpaną z przetwarzania informacji, złudnym odczuciem bycia na bieżąco. Im więcej informacji musimy przetworzyć tym jest to trudniejsze. Im więcej informacji musimy przetworzyć tym trudniej połączyć rzetelność z prędkością i atrakcyjnością przekazu. Wydaje się, że dobrym sposobem na obserwacje zmieniających się trendów jest obserwacja rynku medialnego (np. zwiększający się zasięg mediów internetowych, zmiany w mediach tradycyjnych, rozwój blogosfery czy dziennikarstwa obywatelskiego). Podział na media tradycyjne – rzetelne i Internetowe – amatorskie już dawno

przestał być aktualny. Wybory, które odzwierciedla popularność poszczególnych podmiotów na rynku medialnym pozwalają nam zobaczyć jak obywatele balansują pomiędzy prawdziwością, a popularnością. Popularność informuje nas o tym co jest ważne dla świata polityki. Celem wystąpienia jest przedstawienie pejzażu medialnego opisanego w powyższych akapitach na podstawie badań własnych i zastanowienie się nad konsekwencjami wynikającymi z takiego pejzażu. Co ludzie czytają? Dlaczego? To pytania, na które postaram się odpowiedzieć.

Dr Paweł Matuszewski, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, *Korzystanie z mediów społecznościowych a kryzysy w demokracji*

W lipcu 2017 r. rząd Prawa i Sprawiedliwości zaproponował pakiet ustaw reformujących polski system sądownictwa. Projekty wzbudziły znaczne kontrowersje i zaniepokojenie obywateli, opozycji politycznej, organizacji pozarządowych a także organizacji międzynarodowych. W odpowiedzi na reformę zorganizowano masowe protesty w ponad 250 lokalizacjach w kraju. Opinia publiczna była jednakże w tej sprawie podzielona: część wspierała protestujących, podczas gdy inna część wspierała zabiegi rządu. W referacie stawiam pytanie o to, czy różnice stanowisk wobec reform są powiązane z informacjami, które lajkują użytkownicy Facebooka. Pytania dodatkowe dotyczą tego, czy wzorce lubienia postów w trakcie kryzysu są inne niż wzorce lubienia w czasie poza kryzysem, czy istnieją różnice między osobami aktywnymi stronach partii i liderów politycznych i takimi, które nie są aktywne i czy użytkownicy preferują stronnicze, czy też zobiektywizowane informacje. Opierając się na teorii dysonansu poznawczego, formułuję hipotezę, że osoby, które są aktywne na politycznych stronach fanowskich, częściej korzystały z jednostronnego przekazu, który jest zgodny z ich sympatiami politycznymi, podczas gdy osoby, które nie były aktywne na takich stronach korzystały albo z kilku różnych źródeł, albo ze źródeł oferujących relatywnie zobiektywizowany przekaz. Analizy zostały przeprowadzone na blisko milionie unikalnych polskich użytkowników Facebooka, którzy latem 2017 r. aktywnie reagowali na treści dotyczące reformy sądownictwa publikowane przez partie polityczne, liderów politycznych i najbardziej wpływowe media.

Mgr Michał Rydz, Uniwersytet Warszawski, *Norweska kampania parlamentarna 2017 roku – analiza postaw wyborczych w cyberprzestrzeni*

Celem wystąpienia jest prezentacja wniosków z przeprowadzonej analizy postaw społecznych w przestrzeni norweskiego Internetu w odniesieniu do kampanii poprzedzającej ogólnokrajowe wybory parlamentarne z 11 września 2017 roku oraz kwestii relacji Królestwa Norwegii z państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Analiza danych w wymiarach ilościowym i jakościowym obejmuje zróżnicowane segmenty cyberprzestrzeni: blogi polityczne, aktywność 9 partii politycznych w ramach kwartetu mediów społecznościowych (Facebook, serwis Instagram, Twitter, kanały tematyczne YouTube) oraz treści pochodzące z witryn internetowych reprezentujących zróżnicowane spektrum socjopolityczne Królestwa Norwegii. Konkluzywny rezultat plebiscytu implikuje szereg konsekwencji tak dla prób poszukiwania nowej formuły relacji Oslo z partnerami z Unii Europejskiej w ramach postbrexitowej architektury kontynentalnej, jak i dynamicznych przewartościowań zachodzących na lokalnej scenie partyjnej i w społeczeństwie norweskim.

Mgr Mateusz Pietryka, Uniwersytet Warszawski, *Demokracja państw zachodnich w obliczu wojny dronowej*

Ostatnia dekada w dziedzinie wojskowości upłynęła pod znakiem intensywnego rozwoju

technologii zmilitaryzowanych dronów. Okazały się one być one skutecznym narzędziem służącym do eliminacji przeciwnika, bez narażania własnych żołnierzy. Jednak drony wojskowe są czymś znacznie więcej niż tylko nową technologią. To również zupełnie nowy sposób postrzegania konfliktu, a także pojęcia wroga i praw człowieka, który stwarza bezprecedensowe wyjątki transformujące fundamenty dotychczasowego prawa, polityki, a wreszcie demokracji jako takiej. Globalna sieć elektronicznej kontroli gromadzi nieustannie dane o całych populacjach, które są przetwarzane w czasie rzeczywistym przez autonomiczne algorytmy komputerowe, typujące jednostki stwarzające potencjalne zagrożenie dla państwa. Następnie, ponad prawem krajowym i międzynarodowym, osoby takie są uśmiercane przez bojowe drony. Prawo wyjątku zaaplikowane na potrzeby doktryny wojny z terroryzmem znajduje zastosowanie w codziennych działaniach zachodnich demokracji liberalnych, jak internetowa inwigilacja własnych obywateli, legalne miejsca tortur podejrzanych o terroryzm lub zaostrzanie praw zgromadzeń publicznych. Zgodnie z rozważaniami Carla Schmitta, stan wyjątkowy, wprowadzony w imię zwalczania tymczasowego zagrożenia (terroryzmu) staje się regułą. Prowadzi to do przekształcenia klasycznych mechanizmów demokratycznej kontroli w technokratyczny, biopolityczny reżim kryzysowego zarządzania, a obywateli w Agambenowskich Homines Sacri. Polityka immunizacji – przy poparciu znacznej części populacji - nadpisuje liberalne mechanizmy ograniczania władzy wykonawczej, przenosząc uprawnienia suwerena w kierunku służb specjalnych i policyjnych. Wystąpienie będzie jednocześnie prezentacją dotychczasowych badań przeprowadzonych w ramach powstającej rozprawy doktorskiej z pogranicza socjologii, politologii i prawa: "Śmierć skalkulowana. Wykorzystywanie dronów wojskowych i jego społeczne konsekwencje dla demokracji liberalnych."

Panel 78: **Państwo niepodległe. Twórcy – strategie – komunikacja społeczna**

Część I.

Moderatorki: Prof. dr hab. Ewa Maj, Dr hab. Aneta Dawidowicz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

---

Prof. dr hab. Michał Śliwa, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, *Edukacja obywatelska w procesie legitymizacji władzy państwowej*

W współczesnych teoriach legitymizacji władzy pierwszorzędne znaczenie przypisuje się czynnikom świadomościowym, umożliwiającym uznanie w sposób dobrowolny prawomocności istniejących instytucji i grup rządzących. Toteż przywiązuje się wielką wagę do roli postawy jednostki w kształtowaniu legitymizacji władzy poprzez odpowiednią socjalizację obywateli w procesie edukacji. Np. amerykański socjolog i filozof polityki Seymour M. Lipset uznaje wręcz legitymizację za występujące w świadomości ludzi odpowiednie przekonanie o istniejących instytucjach politycznych jako najlepszych dla społeczeństwa. W tej sytuacji szczególną rolę ma do spełnienia edukacja obywatelska, kształtująca nowoczesną kulturę polityczną w społeczeństwie polskim. Wszak wypełniając istotne funkcje poznawcze, społeczne i aksjologiczne w warunkach społeczeństwa postniewolniczego i postkomunistycznego, zorientowanego na przeszłość, i w dodatku na historię której nie było, może wydatnie wzmóc proces kształtowania jego nowoczesnej kultury politycznej. Tym bardziej iż po 1989 roku wiążąc ogromne nadzieje

z oddziaływaniem mechanizmów wolnorynkowych w każdej dziedzinie życia społecznego zaniedbano edukację obywatelską, postrzegając w niej jedynie narzędzie indoktrynacji ideologicznej w przeszłości.

Prof. dr hab. Jan Ryszard Sielezin, Uniwersytet Wrocławski, *Wizja państwa i narodu w myśli politycznej polskiego ruchu ludowego u progu niepodległości. Postulaty badawcze*

Główne tezy referatu: 1) geneza ruchu ludowego 2) założenia programowe poszczególnych nurtów 3) wizja niepodległego państwa i struktury ludnościowej na progu niepodległości 4) ruch ludowy na tle innych formacji politycznych (podobieństwa i różnice).

Dr hab. Alicja Wójcik, prof. nadzw., Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Polityczna publicystyka lewicy niepodległościowej w prasie polskiej lat 1914-1918*

Publicystykę prasową lewicy niepodległościowej (Polska Partia Socjalistyczna, Polskie Stronnictwo Ludowe Wyzwolenie, Stronnictwo Niezawisłości Narodowej, Polska Organizacja Wojskowa) podczas I wojny światowej przenikało przekonanie, iż odrodzenie państwowości polskiej wymagało przede wszystkim własnego ofiarnego czynu zbrojnego oraz ciężkiej pracy na zapleczu frontu. W oparciu o wypowiedzi zamieszczone na łamach wybranych tytułów prasowych: „Robotnik", „Rząd i Wojsko", „Wyzwolenie", „Polska Ludowa" można stwierdzić, iż przekaz kierowany do najszerszych warstw narodu miał budzić patriotyzm, wyrywać je z obojętności wobec sprawy niepodległości, oczyścić z wad związanych ze skutkami panowania rosyjskiego i skłonić do poparcia „polityki czynnej" Józefa Piłsudskiego. Jednocześnie kreowano obraz przyszłej ludowej, republikańskiej Polski, w której realizowane będą ideały wolności i sprawiedliwości społecznej.

Dr hab. Marcin Wichmanowski, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Wizja niepodległego państwa polskiego w myśli polityków Polskiego Stronnictwa Ludowego Piast*

Dla polityków Polskiego Stronnictwa Ludowego Piast od czasu zaborów (kiedy w 1913/14 powstało) obok kwestii społecznych, bardzo ważne było odzyskanie przez Polskę niepodległości. Wypracowana przez polityków Stronnictwa własna, oryginalna myśl polityczna stanowiła podstawę ideologii ludowej – agraryzmu, kreślącej wizję demokratycznego państwa – Polski ludowej. Koncepcje polityczne PSL Piast powstawały nie tylko w trakcie dysput toczonych między działaczami i sympatykami, ale i przeciwnikami Stronnictwa o różnej orientacji politycznej. W szeregach partii i poza nią, znajdowało się wielu wybitnych publicystów. Ich poglądy rzutowały także na kształt i kierunek myśli politycznej. Jej twórcy byli idealistami, jednak potrafili odczytywać społeczne oczekiwania. Poglądy piastowców nasycone zarówno utopią, jak i realizmem, pozwoliły na położenie nacisku w myśleniu politycznym na analizę rzeczywistości i miejsca w niej chłopów. Wzrost politycznego znaczenia ruchu ludowego na ziemiach polskich i zmiany zachodzące w świadomości chłopów, zwłaszcza przekonanie, że „lud wiejski" powinien z racji liczebności zająć naczelne miejsce w państwie, przekonało twórców piastowskiej myśli politycznej, że chłopi powinni wziąć odpowiedzialność za całość życia państwa. Postulat ten występował w założeniach agraryzmu przyjętych przez ruch ludowy. Głównym założeniem myśli politycznej PSL Piast było powiązanie interesów państwa z warstwą chłopską. Dominowała w niej wizja państwa opartego na systemie demokracji parlamentarnej, państwa ludowego – Polski ludowej. Działacze Stronnictwa, twórcy myśli politycznej twierdzili, że do celu należało dążyć stopniowo, stosując legalne formy walki, unikając niebezpiecznych dla państwa i narodu wstrząsów.

Dr Ewelina Podgajna, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Idea niepodległości Wincentego Witosa*

Niepodległe państwo należało do naczelnych wartości, których urzeczywistnieniu Wincenty Witos poświęcił całą swą działalność polityczną. Niezłomna walka o odzyskanie niepodległości a następnie jej umocnienie i wspieranie korzystnego rozwoju było konsekwencją empirii, konstatacji i ewolucji myśli politycznej, która dokonywała się w ciągu całego życia Witosa. Celem artykułu jest ukazanie zaangażowania Witosa w rozwój idei niepodległości Polski, które miało początkowo wymiar publicystyki, gdzie poruszał kwestie jej dotyczące. Z chwilą wybuchu wojny zaistniała możliwość udziału w rozgrywających się wydarzeniach, które mogły przybliżyć Polakom niepodległość. Z tego przemyślenia Witos wyprowadzał wniosek, że naród polski powinien świadomie i aktywnie wziąć udział w kreowaniu własnego bytu. Podstawowym zagadnieniem zatem było kształtowanie świadomości narodowej i historycznej chłopów oraz wsparcie idei czynu zbrojnego, jako ważnego etapu w wędrówce do wolniej Polski. Witos odrzucał zdecydowanie myśl o wyrzeczeniu się niepodległego państwa. Wyrażał przekonanie, że odrodzenie niepodległej Polski oznaczać będzie zwycięstwo sprawy ludowej. Nie miał wątpliwości, że narodowi polskiemu przysługuje prawo do niepodległości, prawo do bytu na własnej ziemi i na własnym terytorium.

Dr Daniel Piekaruś, Instytut Pamięci Narodowej, *„Socjalistyczna irredenta". Polska Partia Socjalistyczna w walce o niepodległość 1892-1918*

W listopadzie 1892 roku podczas paryskiego zjazdu polskich socjalistów utworzono Polską Partię Socjalistyczną, będącą notabene pierwszą partią polityczną w Polsce. Od samego początku głównym celem PPS stała się walka o niepodległą Ojczyznę o ustroju socjalistycznym, będącym dla pepeesowców wyrazem idei sprawiedliwości społecznej. Oprócz budowania koncepcji ustrojowych przyszłego państwa, socjaliści skupieni w konspiracyjnej Organizacji Bojowej PPS – powołanej z inicjatywy Józefa Piłsudskiego - jako pierwsi po powstaniu styczniowym pojęli czynną walkę z zaborcą. Ochraniali manifestacje robotnicze podczas których domagano się poprawy bytu socjalnego robotników i chłopów. Równocześnie dokonywano zamachów terrorystycznych na urzędników carskich oraz licznych akcji ekspropriacyjnych, które przynosiły fundusze na dalszą działalność niepodległościową, rozbudzając wśród rodaków nadzieję na wolność. To członkowie OB PPS byli twórcami ponadpartyjnego Związku Walki Czynnej, który miał przygotować Polaków do dalszej walki narodowowyzwoleńczej. Ponadto Józef Piłsudski powołał Polską Organizację Wojskową, która skupiła w swoim łonie wielu mieszkańców miast i wsi. Oprócz aktywności stricte wojskowej, socjaliści prowadzili także rozległą działalność dyplomatyczną. Uwieńczeniem walki o niepodległość był Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej z premierem Ignacym Daszyńskim na czele, który już 7 listopada 1918 roku ogłosił w swoim manifeście niezwykle postępowy program polityczny, będący zapowiedzią zmian społecznych w niepodległej Polsce.

Dr Ireneusz Maj, Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, *Prometeizm w polskiej myśli politycznej – wybrane zagadnienia*

Koncepcja prometejska zakładała współpracę polityczną II RP z mniejszościami narodowymi i etnicznymi Rosji, skierowaną przeciwko polityce imperialnej ZSRR. Autorstwo tej koncepcji przypisywano Józefowi Piłsudskiemu, który – już w 1904 r. - za kluczowy cel polityczny Polski uważał: „rozbicie państwa rosyjskiego na główne części składowe i uniezależnienie krajów wcielonych przemocą w skład Imperium Rosyjskiego". Kluczową rolę wśród elementów organizacyjnych prometeizmu odgrywały stowarzyszenia i wydawnictwa, skupione wokół kilku placówek prometejskich (m in. Instytut Wschodni w Warszawie). Pojęcie myśli prometejskiej –

propagującej ideę podzielenia imperium rosyjskiego przez narody dotychczas zniewolone – podejmowane było w publicystyce autorów, zarówno bezpośrednio związanych z ruchem prometejskim (m. in. Włodzimierz Bączkowski), jak też jedynie będących pod wpływem pewnych elementów tej ideologii.

Dr Maria Bauchrowicz-Tocka, Uniwersytet w Białymstoku, *Polska to wielka rzecz... Wizja państwa posła Franciszka Szymańskiego*

W wyborach do Sejmu Ustawodawczego okręg łomżyński (obejmował powiaty: łomżyński, szczuczyński, kolneński, ostrołęcki, wysokomazowiecki, ostrowski), miał dziewięć mandatów poselskich. W wyniku wyborów do Sejmu z Łomżyńskiego weszło ośmiu posłów z Narodowego Komitetu Wyborczego Stronnictw Demokratycznych i jeden poseł z Polskiego Stronnictwa Ludowego „Wyzwolenie". Był nim Franciszek Szymański, rolnik z Bronowa (gm. Wizna, pow. łomżyński). Artykuł na podstawie analizy działalności parlamentarnej posła Szymańskiego (interpelacje poselskie, wystąpienia w Sejmie, spotkania z wyborcami) i publicystycznej (współpracował z ówczesną prasą łomżyńską), przedstawia jego wizję niepodległej Polski. Poseł uważał, iż „Polska to wielka rzecz" (to jego słowa), należąca do wszystkich obywateli i dążył, aby w Rzeczpospolitej nie było bezprawia, warcholstwa urzędników, pogwałcania wolności.

Dr Eleonora Kirwiel, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Na rubieżach niepodległości Polski*

Sprawne funkcjonowanie państwowości polskiej na Kresach Północno-Wschodnich Rzeczypospolitej polskiej w okresie w okresie międzywojennym należy rozpatrywać przede wszystkim w kategoriach bezpieczeństwa państwa. Zasadniczym celem którego była obrona interesów państwowych na tym terenie, co w gruncie rzeczy sprowadzało się nie tylko do kwestii przetrwania, ale przede wszystkim do stworzenia dogodnych uwarunkowań rozwoju i konsolidacji tych ziem z resztą kraju. W wystąpieniu zostaną przedstawione główne koncepcje państwa polskiego w odniesieniu do ziem północno-wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej w okresie międzywojennym. Zaprezentowane będą poszczególne etapy realizacji owych koncepcji politycznych przede wszystkim z perspektywy podstawowych organów bezpieczeństwa publicznego. Omówione zostaną główne założenia polityki państwowej na tym terenie oraz jej realizacja w kwestiach między innymi - polityki narodowościowej, oświatowej, religijnej oraz ekonomicznej.

Dyskutanci: Prof. dr hab. Jan Jachymek, Dr Anna Szwed-Walczak, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Część II.

Moderatorzy: Dr hab. Marcin Wichmanowski, Dr Ewelina Podgajna, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Dr hab. Małgorzata Dajnowicz, prof. nadzw. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku, *Kościół Św. Rocha w Białymstoku Pomnikiem Niepodległości (w świetle dyskusji na łamach prasy białostockiej w II RP)*

W początkach 1925 roku ordynariusz wileński biskup Jerzy Matulewicz podjął decyzję o założeniu drugiej parafii w Białymstoku i zbudowaniu w związku z tym nowego kościoła. Wyznaczono do tego celu należące do diecezji wzgórze św. Rocha, na którym znajdował się nieczynny od końca

XIX wieku cmentarz grzebalny z kaplicą św. Rocha. Wzgórze po rozszerzeniu granic Białegostoku w 1919 roku znalazło się w centrum miasta. Prace budowlane rozpoczęto w 1927 roku według projektu Oskara Sosnowskiego. Od 1919 roku na łamach prasy białostockiej (m.in. Dziennik Białostocki, Kurier Białostocki ABC) publikowano liczne doniesienia na temat z jednej strony samej koncepcji stworzenia i dalej budowy kościoła św. Rocha, z drugiej zaś powstania świątyni jako pewnego rodzaju wotum dziękczynnego za odzyskaną niepodległość. Kościół na wzgórzu św. Rocha pełni w pejzażu Białegostoku rolę szczególną, ze względu na wyjątkową rangę artystyczną.

Dr hab. Grzegorz Radomski, prof. nadzw., Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Niepodległość jako potencjalna suwerenność. Dylematy polskiej prawicy narodowej w XX wieku*

Punktem wyjścia dla prowadzonych rozważań będzie teza Zdzisława Najdera, iż suwerenność to potencjalna niepodległość. W kontekście teorii Isaiaha Berlina niepodległość utożsamiana byłaby z wolnością od przymusu natomiast suwerenność z wolnością pozytywną. Polska prawica narodowa dociekała czy określone w polityce zagranicznej cele zostały wybrane w sposób wolny od przymusu zewnętrznego. Celem wystąpienia będzie analiza ocen formułowanych przez wspomniane wyżej środowisko polityczne.

Dr hab. Olgierd Grott, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Obóz narodowy a totalitaryzm w dwudziestoleciu międzywojennym*

W moim referacie zostaną nakreślone reakcję różnych frakcji polskiego obozu narodowego na rozwijający się w okresie międzywojennym trend ku totalitaryzmowi. W swoich rozważaniach będę starał się przedstawić wszelkie uwarunkowania relacji na linii polska myśl narodowa a totalitaryzm z uwzględnieniem aspektów politycznych, kulturowych, religijnych i etycznych.

Prof. dr hab. Ewa Maj, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Projekcje niepodległości w polskiej myśli politycznej. Marzenia o sukcesie versus rozczarowanie wolnością: przypadek Narodowej Demokracji w latach 1918-1921*

W polskiej myśli politycznej niepodległość była centralną kategorią, do której odwoływał się ogół ideologów projektujących suwerenne państwo bądź opiniujących jego istnienie. W tym gronie znaleźli się twórcy systemu myślowego Narodowej Demokracji. Wydarzenia z lat 1918-1921 w wymiarze zewnętrznym (zakończenie Wielkiej Wojny, rokowania pokojowe, działalność Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu) i wewnętrznym (kształtowanie ośrodków państwowotwórczych, ustalanie ustroju prawno-politycznego i gospodarczego, formowanie granic i terytorium Polski) przydawały dynamizmu wyobrażeniom o niezawisłym bycie politycznym. Marzenia konfrontowano z rzeczywistością społeczną, wyrażając nadzieję na ukształtowanie organizmu politycznego zgodnego z systemem aksjologicznym narodowych demokratów. Jednak sprzeczności celów i interesów, zachodzące między nurtami ideowymi, skutkowały rozczarowaniem wolnością w pierwszych latach istnienia niepodległego państwa, gdy objawiły się dysfunkcje prawnego, społecznego, gospodarczego ustroju Polski.

Dr hab. Aneta Dawidowicz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Wizja niepodległego państwa w myśli politycznej emigracyjnego Stronnictwa Narodowego w latach 1945-1992*

W referacie ukazano preferowaną wizję państwa, model i legitymizację władzy politycznej oraz problematykę ustrojową. Okres działalności SN (1945-1992) obfitował w liczne przejawy publicystyki poświęconej problematyce ustrojowej. W enuncjacjach programowych SN powtarzały

się deklaracje oparcia ustroju państwa na czytelnych podstawach prawnych, z uwzględnieniem potrzeb narodu. Referat zawiera analizę stylu myślenia politycznego pokolenia określanego w emigracyjnej publicystyce politycznej mianem „niezłomnych i nieprzejednanych" poprzez ukazanie jego wyobrażeń w zakresie formy ustroju społeczno-politycznego w pełni niezależnej politycznie Polski oraz jej miejsca w Europie. W wystąpieniu zawarto analizę ewolucji myśli politycznej pod wpływem skutków rewolucji technologicznej, nurtów ideowych epoki, masowych ruchów społecznych (emancypacyjnych) i procesu integracji europejskiej.

Dr Anna Szwed-Walczak, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Obraz Polski Niepodległej w publicystyce Jędrzeja Giertycha*

Jędrzej Giertych należał do głównych przedstawicieli „młodych" w Stronnictwie Narodowym. Część z badaczy uważa go za współtwórcę ideologii narodowej, inni zaś za jej apologetę. O charyzmie Giertycha świadczy to, że wokół niego zawiązała się frakcja zwana „giertychowcami", opozycyjna wobec frakcji Tadeusza Bieleckiego, której zarzucali postępowanie niezgodnie z zasadami pozostawionymi przez Romana Dmowskiego. W latach 1939 – 1945 należał do Zarządu Głównego Stronnictwa Narodowego, mimo jego permanentnego konfliktu z prezesem SN – Tadeuszem Bieleckim. Jędrzej Giertych był także głównym publicystą obozu narodowego wydał kilkadziesiąt książek, pisywał liczne artykuły do czasopism narodowych, a także współtworzył niektóre tytuły. Celem wystąpienia będzie ukazanie ewolucji państwa w publicystyce Jędrzeja Giertycha, publikowanej w okresie II Rzeczypospolitej i na uchodźstwie w Wielkiej Brytanii. Za ważne uznano eksplikację zmiany poglądów J. Giertycha względem funkcji państwa oraz jego projekcji.

Dr hab. Bartosz Smolik, Uniwersytet Wrocławski, *Niepodległe i suwerenne państwo w koncepcjach polskich nacjonalistów w okresie po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej*

Problem suwerenności państwa polskiego stał się jednym z motywów przewodnich publicystyki politycznej polskich nacjonalistów przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Powoływano się przy tym na doświadczenia związane z utratą niepodległości oraz jej odzyskaniem. Niniejszy referat ma na celu naświetlenie analogicznych rozważań narodowców po 2004 roku, czyli w okresie członkostwa Polski w Unii Europejskiej i odchodzenia od retorycznych „przejaskrawień" przez niektórych liderów szeroko pojętego ruchu narodowego. Uwidoczniły się wówczas nowe trendy rozwojowe w myśli politycznej młodszej generacji polskich nacjonalistów. Czy znalazły one wyraz w myśleniu na temat niepodległego i suwerennego państwa? Na to pytanie spróbuję odpowiedzieć w niniejszym referacie.

Mgr Łukasz Jędrzejski, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Obrazy niepodległej Polski na łamach Polskiej Kroniki Filmowej (1989-1994)*

Celem wystąpienia jest przedstawienie obrazów komunikowania politycznego na łamach ważnego kanału informacyjnego jakim była Polska Kronika Filmowa. Główną kategorią badawczą poddaną analizie będzie funkcjonowanie państwa polskiego w okresie transformacji ustrojowej przypadającej na przełom lat 80. i 90. XX-stulecia. Rozważania badawcze zaprezentowane w referacie prowadzone będą na dwóch poziomach. Po pierwsze analizie poddane zostanie kreowane obrazów instytucji państwowych , których przywrócenie zostało wykoncypowane podczas obrad Okrągłego Stołu. (urząd prezydenta RP, Senat). Zaprezentowane zostanie również funkcjonowanie w nowej rzeczywistości politycznej funkcjonowanie nowych bytów politycznych (Porozumienie Centrum, Partia X, SLD). Analizując poziom funkcjonowania państwa zaprezentowane również zostaną procesy mityzacyjne stanowiące zręby nowego ustroju społeczno-politycznego. Drugim obszarem analizy będzie sytuacja społeczna wywołana "terapią

szokową" przeprowadzona przez Leszka Balcerowicza.Analizowano nastroje społeczne przedstawiane w PKF niezadowolenie społeczeństwa oraz zawiedzione nadzieje funkcjonowaniem państwa w pierwszych latach transformacji ustrojowej.

Mgr Arkadiusz Woźniak, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Opiekuńcze funkcje państwa jako element budowy pozycji i wizerunku*

Jednym z zadań państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom. Obecnie jest ono definiowane na wiele sposobów, jedną z płaszczyzn jest społeczny komponent bezpieczeństwa. Funkcje socjalne państwa jako ważną część prowadzenia polityki dostrzegał O. Bimsmarck upatrując w reformach remedium na zatrzymanie wzrostu poparcia dla lewicy, ale też dbałość o reputację Prus jako państwa zapewniającego zabezpieczenie społeczne obywatelom, co kontrastowało z innymi państwami ówczesnej Europy. Po II wojnie światowej w Europie Zachodniej większość państw prowadząc aktywną politykę społeczną, starało się poprzez uniwersalizm świadczeń, rozbudowane programy zapewnić sobie nie tylko brak protestów wewnątrz, ale też budować markę na świecie.Przykładami były Norwegia i Szwecja w których państwo dobrobytu budowali socjaldemokraci, ale część opozycji w takiej postawie widziało realizację błędnej polityki. Opiekuńcze funkcje państwa były i są też elementem polityki w Polsce, zarówno PRL jak i III RP. Wzrost wydatków na służbę zdrowia, czy jej upowszechnianie w okresie PRL dowodziło właściwej polityki PZPR i dbałości o obywateli jaką wykazywało się socjalistyczne państwo. Programy industrializacji, urbanizacja i związany z nią rozwój mieszkalnictwa przyczyniał się wedle narracji władzy do „budowy lepszej Polski". Po 1989 roku państwo redukowało swoje zadania w sferze opiekuńczości, argumentowano to zarówno brakiem środków na politykę opartą o wzorce w Europie Zachodniej jak i promocją indywidualizmu. Zmianę podejściu programowym partii do polityki społecznej uwidoczniono w roku 2015, w programach wyborczych niektórych komitetów wyborczych. Wzmocnienie opiekuńczych funkcji nie było prezentowane jako ograniczanie swobód obywatelskich, ale jako działanie na rzecz bezpieczeństwa obywateli, wyrównywania szans i walki z biedą.

Dyskutanci: Dr Eleonora Kirwiel, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Dr Daniel Piekaruś, Instytut Pamięci Narodowej

Panel 96: Teoretyczne i praktyczne aspekty konceptualizacji i realizacji polityki zagranicznej współczesnych państw

Moderator: Dr hab. Włodzimierz Fehler, prof. nadzw., Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Dr hab. Kinga Machowicz, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, *Ochrona praw człowieka jako przedmiot polityki wewnętrznej i zagranicznej państwa – przesłanki ingerencji społeczności międzynarodowej w wewnętrzne sprawy państwa*

Ochrona praw człowieka może być postrzegana jako element polityki wewnętrznej realizowanej przez działalność ustawodawczą i praktykę organów stosujących prawo. Jednak państwa w tej dziedzinie przyjmują na siebie również zobowiązania zewnętrzne. Motywacja może być zróżnicowana i nawzajem niewykluczająca się: kwestie uznawanych wartości lub wizerunek

państwa szanującego prawa człowieka. Wizerunek ten może mieć pozytywny wpływ na atrakcyjność inwestycyjną państwa i przyciągać potencjalnych inwestorów. Podejmując zewnętrzne zobowiązania państwo tym samym daje społeczności międzynarodowej instrumenty umożliwiające w określonych okolicznościach ingerencję w sprawy będące dotychczas wyłącznie sprawami wewnętrznymi państwa. Przedmiotem pogłębionej refleksji powinny być zatem konsekwencje zmiany statusu ochrony praw człowieka z kwestii wewnętrznych na sprawy będące przedmiotem polityki zagranicznej.

Dr hab. Arkadiusz Indraszczyk, prof. nadzw., Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, *Polityka historyczna jako instrument polityki zagranicznej w XXI wieku. Szanse i zagrożenia*

Każde państwo ma swoją przeszłość, a w niektórych przypadkach przeszłość ta może determinować współczesne stosunki danego państwa z innymi. W stosunkach międzynarodowych często porusza się problemy z przeszłości, realizując własną politykę historyczną. Rodzi się zatem oczywiste pytanie, czy jest lub może być ona skutecznym narzędziem w polityce zagranicznej państwa? i kolejne: czy każde państwo zdolne jest do prowadzenia własnej polityki zagranicznej? Pytania te stają się tym aktualniejsze, że poprzez rozwój cyfryzacji życia społecznego i politycznego, oraz poprzez rozwój komunikacji, działania państwa w zakresie polityki zagranicznej nie pozostają skierowane i odbierane wyłącznie przez rządy innych państw, ale również przez obywateli, którzy mają możliwości włączania się w dyskurs pomiędzy państwami.

Dr hab. Tomasz Skrzyński, prof. nadzw., Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, *Znaczenie gazu ziemnego w polityce zagranicznej Polski w latach 2005-2015*

Potencjalnie czy realnie: w jakim stopniu uzależnienie polskiej gospodarki od importu gazu ziemnego z Rosji wpływa na politykę zagraniczną Polski wobec naszego największego sąsiada i UE. Analiza czy podejście władz Polski wobec tej problematyki jest wyrazem deklarowanych systematycznych działań w kierunku dywersyfikacji dostaw. Ukazanie wpływu „poważnych zakłóceń w dostawach gazu bez podania jasnej przyczyny" (2006, 2009, 2014-2015) na bieżącą politykę Polski wobec Rosji, krajów UE oraz krajów tranzytowych (Ukrainy i Białorusi). Na ile polityka zagraniczna wobec państw rejonu Morza Kaspijskiego była zdominowana przez dążenie do zwiększenia stopnia dywersyfikacji dostaw gazu ziemnego do Polski.

Dr hab. Marcin Jurgilewicz, prof. nadzw., Politechnika Rzeszowska, *Formy i metody utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, jako jednego z celów polityki zagranicznej – aspekty prawno-porównawcze*

Utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa stanowi współcześnie szczególne wyzwanie dla polityki zagranicznej, zwłaszcza w dobie dynamicznie rozwijających się technologii, postępującej globalizacji, czy też innych zjawisk zachodzących w przestrzeni międzynarodowej. Z kolei potrzeba zaspokajania dóbr nie tylko przez poszczególne jednostki w państwie, ale także podmioty międzynarodowe tj. państwa, organizacje międzynarodowe, nierzadko bywa przyczynkiem do powstawania zróżnicowanych sporów. Utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa może być realizowane różnymi formami i metodami. Pośród nich wyróżnia się przede wszystkim zawieranie kontraktów rozstrzygających spór, stosowanie metod pośrednich (np.: negocjacje, koncyliacje, mediacje) bądź też konflikt może być poddawany pod rozstrzygnięcie przez sądy arbitrażowe. Wskazane formy i metody rozstrzygania sporów międzynarodowych, wpływające

w praktyce na poziom międzynarodowego pokoju oraz bezpieczeństwa stały się przedmiotem analizy prawno-porównawczej.

Dr hab. Józef Tymanowski, prof. nadzw., Uniwersytet Warszawski, *Polityka zagraniczna Rosji w ujęciu teoretycznym*

Polityka zagraniczna Federacji Rosyjskiej skupia na sobie uwagę wielu badaczy, jak i praktyków życia politycznego. Federacja Rosyjska znajduje się obecnie na etapie kształtowania państwa, opartego na wzorcach imperialnych i pretendującego do odgrywania znaczącej roli w środowisku międzynarodowym. Ocena tej polityki, jej zakres, charakter i cele są możliwe poprzez analizę paradygmatu neorealistycznego. Z punktu widzenia nauki jest istotnym analiza polityki zagranicznej państwa, uwzględniając nie tylko jej zasoby materialne, ale przede wszystkim cele działania i postrzeganie przez państwo środowiska międzynarodowego. W przypadku Rosji ważnym jest ocena polityki zagranicznej, uwzględniając współczesne teorie.

Dr hab. Włodzimierz Fehler, prof. nadzw., Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, *Środki, instrumenty i metody polityki zagranicznej –-ujęcie teoretyczno-definicyjne*

Przedstawienie historycznych i aktualnych poglądów dotyczących sposobu pojmowania, klasyfikowania i opisywania tak istotnych dla polityki zagranicznej kategorii jak: środki, instrumenty i metody stosowane do jej konceptualizacji i realizacji. Ocena przydatności i zakresu stosowania poszczególnych środków i instrumentów polityki zagranicznej . Wskazanie kierunków ewolucji oraz rozszerzania katalogu środków i instrumentów używanych w ramach polityki zagranicznej.

Dyskutant: Dr Łukasz Wojciechowski, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

Panel 91: Deliberacja o lobbingu w Unii Europejskiej – panel dyskusyjny

Moderatorzy: Prof. dr hab. Konstanty Adam Wojtaszczyk, Dr Jarosław Filip Czub, Uniwersytet Warszawski, Dr Agnieszka Vetulani-Cęgiel, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Celem specjalnego panelu jest podjęcie dyskusji o lobbingu w Unii Europejskiej. Głównym przedmiotem będzie deliberacja nad książką pt. „Leksykon lobbingu w Unii Europejskiej". Leksykon zostanie wydany po raz pierwszy w Polsce i jest jednym z nielicznych wydanych na świecie w niniejszej tematyce szerokorozumianego rzecznictwa interesów. Zarys słownika dotyczy wszelkich kwestii związanych z szeroko rozumianym rzecznictwem interesów w UE (także w poszczególnych krajach jak np. konsultacje społeczne, porozumienia czy omówienie modeli funkcjonowania grup interesu w poszczególnych państwach i w UE itd.). Stanowi dobrą bazę wiedzy dla szerokiego grona odbiorców mających styczność z lobbingiem w UE. Słownik ma być kierowany m.in. do: instytucji rządowych i samorządowych; urzędów miast; deputowanych; urzędników; grup interesu; lobbystów; sektora biznesu; organizacji pozarządowych; ośrodków naukowych; i wielu innych. W związku z powyższym podjęta tematyka jest istotna z punktu widzenia rozwoju nauki w określonym obszarze. W panelu wezmą udział dyskutanci z kilku różnych ośrodków akademickich co podnosi wartość prezentowanego zagadnienia ukazując

istotne aspekty z różnej perspektywy.

Dyskutanci:
Prof. dr hab. Krzysztof Jasiecki, Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego
Dr hab. Agnieszka Cianciara, prof. nadzw., Polska Akademia Nauk
Dr hab. Marta Witkowska, Uniwersytet Warszawski
Dr hab. Leszek Graniszewski, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Panel 104: Rola państwa wobec wyzwań zrównoważonego rozwoju

Moderatorka: Dr Katarzyna Stachurska-Szczesiak, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Dr Katarzyna Stachurska-Szczesiak, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Pozycja państwa w podejściach teoretycznych do zrównoważonego rozwoju*

Celem wystąpienia jest analiza koncepcji rozwoju zrównoważonego (RZ) (samopodtrzymującego się) pod kątem ewolucji podejść teoretycznych, które składają się na: po pierwsze, dzisiejsze rozumienie koncepcji, po drugie, podstawy procesu ustanawiania teorii RZ. Głównym zadaniem prezentacji będzie uwypuklenie roli państwa w podejściach teoretycznych do RZ.

Dr Marcin Łukaszewski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Rola mikropaństw wobec wyzwań ekologicznych. Analiza na przykładzie mikropaństw Europy i Pacyfiku*

Przedmiotem wystąpienia będzie kwestia wyzwań ekologicznych stojących przed dwiema grupami mikropaństw: europejskimi (Watykan, Liechtenstein, Monako, San Marino, Andora) oraz pacyficznymi (Kiribati, Tuvalu, Tonga, Nauru, Mikronezja, Samoa, Vanuatu). Hipotezą poddaną weryfikacji będzie zdanie, że wyspiarski charakter mikropaństw położonych na Oceanie Spokojnych ma wpływ na specyficzne potrzeby i wyzwania ekologiczne z jakimi muszą mierzyć się mikropaństwa pacyficzne, a które nie dotyczą w żadnym zakresie mikropaństw europejskich.

Dr Mariusz Ruszel, Politechnika Rzeszowska, *Transformacja energetyczna Niemiec jako odpowiedź na wyzwanie zrównoważonego rozwoju*

Koncepcja rozwoju zrównoważonego niesie za sobą szereg wyzwań wobec państw oraz ich polityk. W ujęciu teoretycznym istotne jest podjęcie rozważań, jaka jest rola państwa wobec wyzwań rozwoju zrównoważonego. Spośród polityk państwowych strategiczne znaczenie posiada polityka energetyczna, której celem jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego. Oznacza to, że jest to rodzaj polityki skoncentrowanej na realizacji strategicznych interesów wpisujących się w ujęcie geopolityczne, a także geoekonomiczne. Republika Federalna Niemiec jest państwem, które z jednej strony realizuje swoje interesy, a z drugiej postrzegane jest w kategorii podmiotu dbającego o rozwój zrównoważony. Z tego względu celem artykułu jest analiza polityki energetycznej Niemiec, która zakłada realizacje transformacji energetycznej w sposób zapewniający bezpieczeństwo energetyczne państwa z poszanowaniem środowiska naturalnego. Autor stawia tezę, że polityka energetyczna Niemiec stanowi skuteczną odpowiedź

na współczesne wyzwania rozwoju zrównoważonego. Jednocześnie stawia następujące pytania badawcze. Czy polityka zrównoważonego rozwoju jest instrumentem wsparcia rozwoju energetyki odnawialnej? Czy współczesne wyzwania rozwoju zrównoważonego wspierają rozwój eksportu niemieckich instalacji energetycznych w skali globalnej? Czy transformacja energetyczna Niemiec stanie się wzorem do naśladowania w innych państwach w skali światowej?

Dr Liliana Węgrzyn-Odzioba, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Społeczno-kulturowy wymiar zrównoważonego rozwoju w polityce państw*

Koncepcja zrównoważonego rozwoju ma charakter antropocentryczny stąd tez zasadnym wydaje się uwypuklenie w ramach panelu wątku związanego ze społeczno- kulturowym wymiarem tego zagadnienia. W ramach referatu zostaną podjęte kwestie zachowania łączności dziedzictwa kulturowego w rozwojem cywilizacyjnym, udziałem wszystkich grup społecznych w kształtowaniu współczesnych państw(uspołecznianie obywateli), wprowadzania zrównoważonego rozwoju do edukacji i edukacji dla zrównoważonego rozwoju.

Dr Justyna Kięczkowska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Zmiany w systemie ochrony zdrowia RP jako przejaw realizacji zasady zrównoważonego rozwoju*

Zdrowie i jego ochrona jest jedną z nadrzędnych funkcji państwa, podmiotów specjalistycznych, jak również innych instytucji, dla który wymienione kwestie mają charakter priorytetowy. Sam system ochrony zdrowia określany jest najczęściej jako zespół efektywnie współdziałających ze sobą podmiotów i elementów, których zadaniem jest zapewnienie ochrony zdrowia obywateli. W przypadku Rzeczypospolitej zmiany w systemie ochrony zdrowia w pierwszych latach okresu transformacji ustrojowej opierały się przede wszystkim na modyfikacjach mających na celu zwiększenie roli podmiotów prywatnych, organizacji pozarządowych czy samych lekarzy i pacjentów. Obecny model systemu po raz kolejny poddawany jest zmianom , których efektem ma być na pierwszym miejscu poprawa zdrowia obywateli a także wdrażanie mechanizmów mających na celu jego promocję i utrzymanie. Zmiany te z założenia mają dawać długofalowy efekt, w postaci zdrowego i sprawnego społeczeństwa, co bardzo dobrze wpisuje się w realizacje zasad zrównoważonego rozwoju.

Dyskutant: Dr Damian Szacawa, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 24: Changes in political and social activity in Central and Eastern European countries

Chairs: Dr Beata Pająk-Patkowska, University of Adam Mickiewicz, Dr Agnieszka Bejma, University of Warsaw

Dr Agnieszka Bejma, University of Warsaw, *Reasons for changes in civic activity in V4 countries*

Participation and involvement of citizens in public affairs is one of the most important features of democracy and at the same time one of its most important values. Based on the principles of freedom of speech, thought and free association, democracy on the one hand creates an institutional framework for the activities of civic organizations through which citizens can express their opinions, views and fulfill social and individual needs, on the other hand it is active, action-oriented and citizens who are involved in public affairs, who know the mechanisms of democracy

and are able to use them, constitute its fundamental, fundamental to the quality and development directions of the foundation. The aim of the presentation is to compare various forms of civic activity of Poles and citizens of the Visegrad Group countries, which, apart from electoral participation - treated as one of the main indicators of civic engagement - also include many other activities in the wider socio-cultural sphere, including volunteering, activity and / or work in non-governmental organizations, participation in protests and demonstrations.

Prof. Andrea Schmidt, University of Pècs, *Illiberal Democracy in Hungary? Some Aspects of the Experience of the 2018 Elections in Hungary*

The aim of the presentation is to give an outline approach of the political culture of Hungary. As in 2018 roughly half of the participant voted for remaining of the govenrment despite the fact that several critical arguments were widespread, it is essential to examine within the analysis of the results of the 2018 elections why so many citizens voted again for the same party. Within the presentation the social, cultural and economic background of the elections will be discussed. The data based on the participation at the elections, the party preferences that were also accessable demonstrated the continuation of the territorial and social cleavages of Hungary that is originated in the historical past, and, on the other hand, demonstrate the half success of the political transformation in Hungary. Within this presentation apart from statistical data several apsects of the post-Kadarist Hungary will be also discussed, among others the different social groups, their party preferences and political activities

Msc Loredana Vlasceanu, *Mimicking State democratization in a highly insecure international context: regional risks and threats*

Since 2007 (date of EU accession), Romania pretended to have undergone a European, democratic rebirth - democracy is, however, not a traditional value in the Balkans and part of Romania does lie in the Balkans. The major changes occurred since 1989 were generally for the worst – the brutal repression of the 1992 University Square civic movement indicated a continuation of Soviet patterns – no opposition tolerated, be it political, social or economic. Fundamental rights have been continuously limited, the State adopting an aggressive attitude towards the citizen in all aspects of their interaction (overwhelming taxes and a particularly hostile policy regarding the independent activities and liberal professions, justice delayed – thus justice denied, a visible intervention of intelligence agencies in economy, politics and policies, systemic corruption and bureaucracy) paired with a passive, obedient civic society (at least until 2000s). Our paper documents the false, the genuine and the toxic changes Romania has undergone since 1989, their impact on the democratization process, on internal stability and external credibility and their contribution to a highly vulnerable Eastern border (EU) while the Russian Federation gradually but tenaciously recovers ''pieces'' of the former Soviet Union (frozen conflict areas, Crimea, Ukraine).

Mgr Andrey Tikhonov, University of Wrocław, *Political Agency of Nongovernmental Organizations of Persons with Visual Disabilities in Poland*

Approximately 2 million Poles have visual disabilities. This is a large social group that is quite diverse from the point of view of opportunities and required forms of support. Due to political changes new conditions for development of civic society had been created, and nonprofit organizations of persons with visual disabilities were founded. In modern market-oriented third sector degree of effectiveness of these organizations is different. Activities of such institutions are predominantly focused on rehabilitation and practical issues. Although nonprofit organizations

can be treated as intermediary bodies between their clients and political decision makers, level of political participation of persons with visual disabilities remains pretty low- obscure understanding of own needs and low readiness to take an action. Persons with visual disabilities did not join the 2018 protest, and conventional forms of political participation are also condemned by them.

Disscutant: Dr Marcin Rachwał, University of Adam Mickiewicz

Panel 76: Komunikowanie polityczne trzeciego wieku w Polsce

Moderatorka: Dr hab. Dorota Piontek, prof. nadzw., Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu

Prof. dr hab. Robert Wiszniowski, Dr Kamil Glinka, Uniwersytet Wrocławski, *Modelowe ujęcie marketingu politycznego – uwarunkowania immanentne i akcydentalne. Uwagi na marginesie aktywności aktorów politycznych*

Dynamiczny rozwój studiów nad marketingiem, w tym marketingiem politycznym, prowokuje pytanie nie tylko o jego potencjał aplikacyjny, ale również, a może przede wszystkim, o jego teoriopoznawczy status. Konceptualizacyjne dylematy są potęgowane mnogością wariantów interpretacyjnych prezentowanych w niezwykle obszernej literaturze przedmiotu, na która składają się zarówno całościowe opracowania, jak i zorientowane praktycznie studia przypadków. Głównym celem referatu jest zatem analiza możliwości i ograniczeń związanych z modelowym, a zatem i świadomie uproszczonym, ujęciem marketingu politycznego. Przyjęta perspektywa badawcza, określana mianem perspektywy aktorów politycznych, sprawia, że centralny punkt odniesienia stanowią wybrane, ale reprezentatywne przejawy aktywności podmiotów rywalizacji politycznej aren lokalnych, regionalnych i krajowych. Zestawienie oraz porównanie określonych typów aktywności, osadzone w znacznie szerszym, niż jedynie stricte instrumentalnym kontekście analitycznym, pozwala na uchwycenie określonego katalogu konstytutywnych cech marketingowej orientacji działań. Katalog ten tworzy z kolei pewnego rodzaju uniwersalny fundament dla modelowej interpretacji marketingu politycznego będącego, z jednej strony, obszarem naukowych eksploracji i fascynacji, a z drugiej, sferą rozwiązań utylitarnych adoptowanych na potrzeby zorientowanej rynkowo walki o głosy wyborców.

Dr Agnieszka Łukasik-Turecka, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, *Przesłanki profesjonalizacji komunikowania politycznego w obszarze mediów audytywnych*

Celem wystąpienia jest próba wykazania przesłanek profesjonalizacji komunikowania politycznego w obszarze tych mediów, które z przekazem docierają do odbiorcy jedynie za pośrednictwem zmysłu słuchu. Analiza tych właśnie mediów wydaje się być interesująca ze względu na fakt, iż radio zdetronizowane wcześniej przez telewizję, a dziś rywalizujące o odbiorców z nowymi mediami nie jest obecnie najlepszym nośnikiem reklam wyborczych czy przekazów o charakterze politycznym. Profesjonalizacja działań z kolei dotyczy również doboru mediów do konkretnych przekazów, stąd też próba pokazania jak sytuuje się obecnie radio w obszarze komunikowania politycznego. Słowa kluczowe: audytywne komunikowanie polityczne, radio, nośniki reklam

wyborczych

Dr Małgorzata Adamik-Szysiak, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Marketing międzywyborczy w mediach społecznościowych na przykładzie aktywności liderów polskiej sceny politycznej*

W kontekście procesów profesjonalizacji komunikowania politycznego oraz mediatyzacji polityki celem prelekcji będzie próba ukazania sposobów wykorzystania w strategiach komunikacyjnych aktorów politycznych mediów społecznościowych w okresie międzywyborczym (cezura czasowa lata 2015-2018). Szczególna uwaga zostanie zwrócona na podejmowane przez liderów obecnych na polskiej scenie politycznej próby budowania czy wpływania na agendę medialną.

Dr hab. Marek Mazur, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Media społecznościowe jako czynnik personalizacji strategicznej*

Głównym celem wystąpienia jest dyskusja przesłanek twierdzenia o pozytywnym oddziaływaniu właściwości mediów społecznościowych jako kanału przekazu na występowanie w nich personalizacji strategicznej, czyli autoprezentacji partii i polityków polegającej na eksponowaniu wizerunku osoby polityka kosztem innych elementów oferty wyborczej. Centralną kategorią w rozważaniach będzie sieciowa logika medialna, a zilustrowaniu problemu personalizacji strategicznej służyć będą przykłady aktywności polskich polityków w mediach społecznościach.

Dr hab. Ewa Marciniak, Uniwersytet Warszawski, *Ekspresja różnic politycznych w wypowiedziach polityków*

Definiowanie różnicy politycznej i jej zakres semantyczny. Obszary różnic mających znaczenie polityczne - czyli jak różnica nabiera politycznego charakteru. Komunikowanie różnic - w jakim stopniu i poprzez jakie mechanizmy media sprzyjają ekspresji różnicy, czy wpływa to na utrwalanie demokracji rozumianej jako emanacja podziałów? Jakie zabiegi maksymalizujące różnicę stosują politycy w wystąpieniach publicznych?

Dr Agnieszka Walecka-Rynduch, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, *Zmiana paradygmatów komunikacji wizerunkowej w MediaPolis na przykładzie produkcji „Ucho Prezesa”*

Proponowany temat wystąpienia wpisuje się w ostatni z zaproponowanych obszarów badania sekcji komunikowania politycznego PTKS - „wpływ kultury popularnej na komunikowanie polityczne". Autorkę interesuje zagadnienie momentu zmiany istniejących już paradygmatów komunikacyjnych w obszarze komunikowania politycznego. Uchwycenie nowych narzędzi i strategii oddziaływania na elektorat w przestrzeni zapośredniczonej medialnie – MediaPolis oraz moment konwergencji starych mediów, które w nowym obszarze badania uzyskują nową (czasami nieoczekiwaną funkcję). Analizując to zagadnienie zasadnym wydaje się przywołanie typologii oddziaływania mediów (do nadawcy, przekazu i odbiorcy) zaproponowane przez Irenę Tetelowską. Podejście to pozwoliło na wyróżnienie trzech istotnych funkcji pełnionych przez owe media: - funkcje zamierzone – wskazują na pożądane efekty działania, które nadawca chce osiągnąć i w nawiązaniu do nich stawia sobie zadania i organizuje swoją działalność nadawczą; - funkcje nadane – odnoszą się do doboru treści, formy i sposobu ekspozycji przekazu, aby zmaksymalizować efekt końcowy założonych zadań; - funkcje pełnione – odnoszą się do rzeczywistego oddziaływania przekazu na odbiorcę, powodując efekty zbieżne z oczekiwaniami nadawczy lub od nich odbiegające . Trzecią funkcją – wskazaną przez Tetelowoską – czyli funkcję

pełnioną – odnoszącą się do oddziaływania nadawcy na odbiorcę, należy rozpatrywać jako tą, która powoduje efekty zbieżne z oczekiwanymi. Jest to niejako unaocznienie wyniku zmieniających się paradygmatów komunikacyjnych, który może stać się punktem wyjścia do powstania kolejnego (w mojej kafeterii wyznaczonych nowych zmiennych), trzeciego paradygmatu, który roboczo nazwałabym: III paradygmat komunikacyjny: komunikowanie wizualne - piktografia polityka. Realizacje funkcji komunikacyjnej – pełnionej opierać się będzie na wskazaniu hipertekstualizmu - przenikania światów realnego i filmowego (serialowego) i ich wpływ na postrzeganie wizerunku polityków na przykładzie początkowo internetowego, a teraz telewizyjnego serialu „Ucho Prezesa". Sam proces migracji tej produkcji z medium do medium, również jest ciekawym wyznacznikiem i procesów wspomnianej konwergencji i zmiany paradygmatu komunikacyjnego w MediaPolis.

Dr Szymon Ossowski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Telewizyjna reklama polityczna podczas podwójnej kampanii (prezydenckiej i parlamentarnej) 2015 roku*

W wystąpieniu zostanie dokonana analiza wybranych telewizyjnych reklam politycznych z dwóch ogólnopolskich kampanii z 2015 roku - parlamentarnej i prezydenckiej. Podjęta zostanie próba wykazania związków (lub ich braku) zachodzących pomiędzy komunikatami reklamowymi w kampanii prezydenckiej i parlamentarnej. Postawiona hipoteza mówi, że umiejętne wykorzystanie przez PIS obu kampanii poprzez stworzenie jednej spójnej strategii komunikacyjnej, co było widoczne m.in. w reklamach TV, pomogło tej partii w osiągnięciu sukcesu wyborczego (a brak takiego powiązania zaszkodził pozostałym ugrupowaniom).

Dyskutantka: Dr hab. Agnieszka Hess, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Panel 32: Partie polityczne w czasach zmian. Panel zgłaszany przez sekcję „Partie i systemy partyjne”

Część I.

Moderatorki: Dr hab. Beata Kosowska-Gąstoł, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Dr Maria Wincławska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Prof. dr hab. Jacek Wojnicki, Uniwersytet Warszawski, *Nowe ugrupowania polityczne w państwach postjugosłowiańskich*

1. Geneza systemów partyjnych w państwach postjugosłowiańskich; 2. Momenty przełomowe w ewolucji systemów partyjnych; 3. Uwarunkowania prawne, społeczno-polityczne, gospodarcze i in. 4. Fenomen nowych ugrupowań politycznych - przyczyny sukcesu i ich trwałość

Dr hab. Stefan Bielański, prof. nadzw., Uniwersytet Pedagogiczny im Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, *Włoskie partie i ruchy polityczne w okresie przemian (1989-2018)*

Punktem wyjścia będzie charakterystyka włoskiej sceny politycznej w okresie przemian w Europie i na świecie na przełomie XX i XXI wieku, począwszy od 1989, a kończąc na istotnym dla zmian we włoskim systemie politycznym roku 2018. Analizie poddane zostanie historia włoskich partii politycznych lat 90. XX wieku, które - jak Forza Italia Berlusconiego - pojawiły się po upadku tzw. I Republiki, a także przemiany we włoskim systemie partyjnym w pierwszych dziesięcioleciach XXI

stulecia. W końcowej części scharakteryzowane zostaną znaczące zmiany - w kontekście wyborów parlamentarnych z 4 marca 2018 - na włoskiej scenie politycznej, w szczególności rola tworzących nową koalicję rządową: Ligi Salviniego oraz Ruchu Pięciu Gwiazd.

Dr Piotr Podemski, Uniwersytet Warszawski, *Nostalgia, terroryzm, alternatywa – zmienne oblicza partii neofaszystowskich w Republice Włoskiej*

Referat ma na celu prezentację wyników badań na temat przemian ideologii, form organizacyjnych i metod działania włoskiego ruchu neofaszystowskiego w perspektywie diachronicznej, ze szczególnym uwzględnieniem aktualnego kryzysu włoskiego systemu partyjnego. W pierwszym okresie istnienia Republiki Włoskiej (1946-1968) ruch neo- czy postfaszystowski (Partia Zwykłego Człowieka i Włoski Ruch Społeczny) prezentował wprost postawy nostalgiczne wobec obalonego reżimu Benita Mussoliniego oraz – paradoksalnie – równocześnie upadłej monarchii i , satelickiej wobec III Rzeszy, Włoskiej Republiki Społecznej. W drugim okresie (1968-1994), zwanym „nocą Republiki", marginalizowani dotąd włoscy neofaszyści ulegli dalszej radykalizacji, uciekając się do metod walki terrorystycznej (największy zamach w Bolonii w 1980 r., 85 ofiar) oraz przeprowadzając nieudany zamach stanu (tzw. Golpe Borghese, 1970 r.). Tymczasem w dobie tzw. Drugiej Republiki (po 1994 r.), zorganizowanym w Sojusz Narodowy neofaszystom udało się przeniknąć do głównego nurtu włoskiej polityki w roli koalicjanta rządowego w kolejnych gabinetach Silvia Berlusconiego, w opozycji do skompromitowanego chadeckiego establishmentu. Doświadczenie ostatnich lat wskazuje jednak, że sprawowanie władzy skutkowało spadkiem społecznego poparcia dla neofaszystów (np. przypadek Gianfranca Finiego), zatem współcześnie tzw. „faszyści XXI wieku" (Forza Nuova, Casa Pound) pozycjonują się konsekwentnie jako alternatywa dla klasycznego włoskiego i europejskiego systemu partyjnego. Z podjętych badań płynie wniosek, że jakkolwiek na przestrzeni dziejów Republiki Włoskiej neofaszyzm autoidentyfikował się jako kontynuacja ruchu zapoczątkowanego przez Benita Mussoliniego, w rzeczywistości w swych kolejnych wcieleniach dość elastycznie dopasowywał się do aktualnych wyzwań i kontekstów włoskiego systemu partyjnego. Prześledzenie przemian ruchu neofaszystowskiego stanowi zatem ciekawy przyczynek do studiów nad dziejami włoskiego systemu partyjnego w szerszej perspektywie.

Dr Michał Kozera, Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie, *System partyjny Norwegii w latach 1993-2017 - ciągłość czy zmiana?*

Celem wystąpienia jest ukazanie tendencji zachodzących w systemie partyjnym Norwegii w ostatnim 25-leciu i udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy prowadziły one do jego zmiany czy wpisały się raczej w utrzymanie kontynuacji charakteru norweskiej sceny partyjnej. Postępowanie badawcze będzie przeprowadzone w oparciu o typologię systemów partyjnych zaproponowaną przez Alana Siaroffa w publikacji pt. *Comparative European Party Systems. An Analysis of Parliamentary Elections since 1945*, New York-London 2000, s. 69-77. Politolog ten, uwzględniając zróżnicowane kryteria ilościowo-jakościowe (liczbę partii powyżej 3% poparcia, sumę mandatów dwóch głównych partii, stosunek liczby największej partii do drugiego z kolei ugrupowania, stosunek liczby mandatów drugiej partii do trzeciej oraz efektywną liczbę partii w parlamencie) wyróżnił osiem modelowych typów systemu partyjnego: od systemu dwupartyjnego i dwuipółpartyjnego, przez różne warianty systemu umiarkowanie wielopartyjnego, po różne odmiany ekstremalnej wielopartyjności. Powyższa klasyfikacja (stworzona na podstawie wskaźników matematycznych) pozwoli uchwycić cechy systemy partyjnego w ujęciu ewolucyjnym.

Dr Anna Skrzypek, Foundation for European Progressive Studies, *Wpływ przeobrażeń systemów partyjnych państw członkowskich na scenę polityczną UE*

Mgr Paula Wiśniewska, Uniwersytet Wrocławski, *Wyraziciele woli politycznej obywateli czy pełnoprawni uczestnicy procesu decyzyjnego w Unii Europejskiej? Miejsce partii politycznych na poziomie europejskim w systemie politycznym Unii Europejskiej*

Utworzenie partii politycznych na poziomie europejskim miało przyczynić się do zbliżenia Unii Europejskiej do obywateli i stać się środkiem do walki z deficytem demokracji. Dwadzieścia sześć lat temu w Traktacie z Maastricht zapisano: „Partie polityczne na poziomie europejskim przyczyniają się do kształtowania europejskiej świadomości politycznej i wyrażania woli obywateli Unii". Od tego czasu uzyskały one podmiotowość prawną, określono ich ramy funkcjonowania, wydzielono środki z budżetu Parlamentu Europejskiego na ich działanie, a także przyznano im prawo do wytypowania kandydata na przewodniczącego Komisji Europejskiej. Czy na przestrzeni lat partie polityczne spełniały swoją rolę traktatową, a może ich funkcje uległy znacznemu rozszerzeniu? W referacie zostaną zaprezentowane wstępne wnioski z badań empirycznych realizowanych w ramach projektu „Relacje pomiędzy partiami politycznymi na poziomie europejskim a grupami politycznymi w Parlamencie Europejskim" finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki. Badania zostały przeprowadzone na czterech partiach politycznych: Europejskiej Partii Ludowej, Partii Europejskich Socjalistów, Sojuszu Europejskich Konserwatystów i Reformatorów oraz Sojuszu na Rzecz Demokracji Bezpośredniej w Europie. W trakcie badań wykorzystano metody jakościowe: wywiad ustrukturyzowany oraz obserwacje uczestniczące posiedzeń grup politycznych. Wywiady przeprowadzono z osobami z prezydium partii politycznych na poziomie europejskim, pracownikami biur, parlamentarzystami pełniącymi funkcje kierownicze w grupach politycznych oraz członkami grup politycznych. W trakcie wystąpienia przedstawię odpowiedzi na następujące pytania badawcze: Za pomocą jakich instrumentów partie polityczne na poziomie europejskim mogą realizować swoje cel polityczne? Czy posłowie w swojej codziennej pracy w Parlamencie Europejskim mają styczność z partiami politycznymi na poziomie europejskim? Jakie funkcje spełniają partie polityczne na poziomie europejskim w opinii jej członków? Czy występuje korelacja pomiędzy wiekiem partii a rolą jaką odgrywa w Unii Europejskiej?

Dr hab. Wojciech Ziętara, prof. nadzw., Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Ekspertyzacja Europejskich Partii Politycznych (na przykładzie Europejskich Fundacji Politycznych)*

Europejskie fundacje polityczne zostały wpisane w europejski system prawny na podstawie Rozporządzenia (WE) nr 1524/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z 18 grudnia 2007 roku zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2004/2003 w sprawie przepisów regulujących partie polityczne na poziomie europejskim oraz zasad dotyczących ich finansowania. Europejskie fundacje polityczne mają funkcjonować jako kataliza partii politycznych w zakresie promocji nowych idei, wzmocnienia i uzupełnienia komunikacji politycznej. W związku z powyższym należy odpowiedzieć na pytanie dlaczego uznano, że samodzielna działalność europejskich partii politycznych jest niewystarczająca w zakresie wzrostu partycypacji obywatelskiej w życiu politycznym Unii Europejskiej. Czy Europejskie partie polityczne w niewłaściwy sposób realizowały swoje funkcje? Jaka jest pozycja fundacji względem partii? Czy Europejskie fundacje polityczne przejęły dotychczasowe funkcje europejskich partii politycznych i w jakim zakresie?

Część II.

Dr hab. Wojciech Gagatek, Uniwersytet Warszawski, *Wielopoziomowa weryfikacja teorii adaptacji partii politycznych – zarys projektu badawczego*

Niniejszy artykuł przedstawia założenia koncepcyjne, teoretyczne i metodologiczne międzynarodowego projektu badawczego zatytułowanego "Wielopoziomowa weryfikacja teorii adaptacji partii politycznych". Jego celem jest weryfikacja teorii adaptacji partii politycznych w kontekście wielopoziomowej areny wyborczej państw członkowskich UE. Teoria adaptacji partii zakłada, że dostosowują się one do zmieniających się warunków wyznaczających ich środowisko instytucjonalne. Projekt odchodzi od dominującej w literaturze przedmiotu jednopoziomowej/diachronicznej analizy zmiany partii do podejścia wielopoziomowego/synchronicznego, które poprzez weryfikację pięciu hipotez ocenia stopień, w którym w ramach jednego cyklu wyborczego partie charakteryzują się inną organizacja i sposobem działania w zależności od wyzwań płynących z różnych aren wyborczych i instytucjonalnych, a mianowicie areny krajowej (wybory krajowe) i ponadnarodowej (wybory do Parlamentu Europejskiego).

Dr Marta Żerkowska-Bałas, SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny, *Marka polskich partii politycznych – analiza empiryczna*

Relacje pomiędzy partiami i wyborcami wyjaśniane są zwykle przez dwa podejścia: socjologiczne (społeczne zakorzenienie partii) i psychologiczne (identyfikacja partyjna). Sukces nowych partii w ostatnich wyborach w Europie stawia jednak pod znakiem zapytania zasadność tych koncepcji, tworząc miejsce dla nowych podejść. Jedną z opcji jest political branding, który pozwala opisywać i wyjaśniać różnego rodzaju wybory konsumenckie. Głównym elementem tego podejścia jest marka polityczna: zestaw doświadczeń, uczuć, obrazów, kwestii, symboli, które odzwierciedlają ogólny klimat towarzyszący poszczególnym partiom. Wiedza o partiach jest patchworkiem informacji, docierających do wyborców w codziennym życiu, przechowywanych w pamięci i przywoływanych kiedy pojawi się odpowiedni bodziec. Całościowy wizerunek partii jest wykorzystywany do oceniania i podejmowania decyzji, w tym decyzji wyborczej. Silny, pozytywny i rozpoznawalny wizerunek partii pozwala zbudować pozytywną relację pomiędzy partią a wyborcą, która skutkuje poparciem wyborczym. Zgodnie z tą koncepcją głosujemy na partię, która w danym momencie wydaje nam się najbardziej atrakcyjna, a więc nie musi być lojalny wobec partii, może zmieniać decyzję wyborczą gdy partia traci wiarygodność lub zachowuje się w nieoczekiwany sposób, gdy zmienia się towarzysząc partii klimat, może kierować nim też ciekawość, nuda czy rozczarowanie. A więc political branding lepiej niż inne podejścia tłumaczy chwiejność wyborczą i rosnącą popularność nowych partii. Celem niniejszego artykułu jest pogłębienie wiedzy na temat marek polskich partii politycznych. Interesuje mnie jak Polacy postrzegają polskie partie polityczne: jakie cechy i wartości im przypisują, jakie są ich silne i słabe strony, co wyróżnia poszczególne partie na tle innych ugrupowań? Chcę też zweryfikować czy i w jakim stopniu Polacy postrzegają partie polityczne jako marki? Odpowiedź na powyższe pytania pozwoli na lepsze zrozumienie zmian na polskiej scenie politycznej.

Dr hab. Anna Pacześniak, Uniwersytet Wrocławski, *Antypartyjność obywateli z perspektywy polskich partii politycznych - od diagnozy do kuracji*

Awersja Polaków wobec partii politycznych ma wiele twarzy. Nie sprowadza się tylko do rytualnego narzekania na partie, które są obarczane odpowiedzialnością za wszystko, co w polityce rozczarowuje, irytuje lub niepokoi. Polacy w zdecydowanej większości uznają działalność partii za szkodliwą (Solarz 2013), traktują je jako element wywołujący konflikty i destabilizujący istniejący ład społeczny (Marczewski 2017). Ponadto poziom partyjnego członkostwa - oscylując wokół jednego procenta dorosłych obywateli - jest u nas najniższy w Europie. Antypartyjne nastroje z powodzeniem wykorzystuje część polityków, zarówno na poziomie samorządowym (fenomen tzw. bezpartyjnych prezydentów miast, bezpartyjnych komitetów wyborczych), jak i na poziomie krajowym (np. Kukiz 15). Celem referatu jest analiza stosunku polskich partii politycznych do niechętnego im otoczenia społecznego. Na podstawie danych jakościowych uzyskanych w indywidualnych wywiadach pogłębionych z przedstawicielami kierownictwa sześciu partii (PiS, PO, Nowoczesnej, PSL, SLD i Partii Razem), parlamentarzystami i europarlamentarzystami oraz w zogniskowanych wywiadach grupowych z członkami wymienionych ugrupowań politycznych, opisane i zinterpretowane zostaną następujące kwestie: przyczyny i powody niechęci Polaków wobec partii politycznych z perspektywy partyjnych elit i członków, recepty partii politycznych na zwiększenie zaufania obywateli do polityki i jej aktorów, uwarunkowania różnic w percepcji stosunku obywateli wobec partii politycznych. Zaprezentowane analizy to rezultat projektu badawczego finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki pt. „Polskie partie polityczne w relacji z otoczeniem społecznym - analiza strategii organizacyjnych i komunikacyjnych", realizowanego w latach 2016-2019 przez konsorcjum Uniwersytetu Wrocławskiego i Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Dr Mariusz Paździor, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, *Nadzór nad działalnością partii politycznych w Polsce*

Celem wystąpienia jest analiza nadzoru nad partiami politycznymi w polskim porządku konstytucyjnym. Autor dokonuje wieloaspektowej analizy zagadnienia w oparciu o obowiązuje przepisy prawa. Szczegółowej analizie zostają poddane kwestie tworzenia i działalności partii politycznych oraz ich instytucjonalizacji prawnej. Do rzetelnej analizy przedmiotowego zagadnienia konieczne jest zbadanie kompetencji dwóch organów. Pierwszy z nich to Sąd Okręgowy w Warszawie, w którym dokonywane są zgłoszenia do ewidencji partii politycznych prowadzonej przez VII Wydział Cywilny Rejestrowy. Drugi to Trybunał Konstytucyjny, który realizuje kontrolę celów i działalności partii politycznych.

Dr Piotr Obacz, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Ślady polityki rozłamowej w dokumentach ideowo-programowych głównych polskich partii politycznych (2005-2017)*

Celem wystąpienia jest przedstawienie wyników analizy porównawczej dokumentów ideowo-programowych PiS, PO, SLD i PSL pod kątem identyfikacji śladów polityki rozłamowej oraz spełniania – w warunkach rozłamu społeczno-politycznego w Polsce –

teoretycznych kryteriów funkcjonalności tego rodzaju dokumentów. Rozłamy posiadają wymiar społeczny (empiryczny), polityczny (organizacyjny) i aksjologiczny (normatywny), przeto badanie dokumentów ideowo-programowych partii politycznych – zwłaszcza tych, które uchodzą za swoistych przedstawicieli stron danego rozłamu – winno odpowiednio skupiać się zwłaszcza na tych zapisach, które odnoszą się do budowania poczucia podmiotowości i tożsamości politycznej oraz alternatywności programów politycznych i stanowisk etycznych. Zasadne jest zatem sprawdzenie, jak dokumenty ideowo-programowe wskazanych ugrupowań realizują funkcje: poznawczą, aksjologiczną, integracyjną i motywacyjną, aby zrozumieć ich adekwatność w warunkach rozłamu społeczno-politycznego. Artykulacja stanowiska ideologiczno-politycznego nabiera w okolicznościach rozłamu szczególnego znaczenia. Strukturyzacja rozłamu i charakterystyczne dla niego zachowania polityczne w pewnym, acz istotnym stopniu zależą od spójnej i zorganizowanej politycznej ekspresji przekonań i postulatów, adresowanej do określonych grup społecznych. Ważną rolą dokumentów ideowo-programowych jest organizowanie relacji partii politycznej z szeroko rozumianym otoczeniem społeczno-politycznym. Dlatego właśnie poszukiwanie śladów polityki rozłamowej w dokumentach partyjnych jest tak istotne, bowiem pewne ich zapisy nabierają szczególnego sensu właśnie w warunkach rozłamu. Przedmiotową analizę przeprowadzono w oparciu o kryteria wynikające z teorii rozłamów społeczno-politycznych oraz kryteria teoretyczne dotyczące funkcji dokumentów partyjnych; zorganizowano ją wokół kilku pytań badawczych i hipotez dotyczących możliwości lepszego zrozumienia funkcjonującego w Polsce rozłamu; w badaniu zastosowano wynikające z teorii schematy analityczno-interpretacyjne oraz wykorzystano m.in. dane Manifesto Research Data, Polskiego Generalnego Studium Wyborczego i CBOS.

Dr Arkadiusz Lewandowski, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku, ***Struktury lokalne Platformy Obywatelskiej wobec przegranych wyborów parlamentarnych w roku 2015 r.***

Głównym celem referatu jest określenie stosunku przedstawicieli struktur lokalnych Platformy Obywatelskiej wobec zmiany sytuacji politycznej tej partii, jaka miała miejsce w roku 2015. Po wyborach parlamentarnych na jesieni 2015 roku po ośmiu latach udziału w rządowej koalicji PO znalazła się w opozycji parlamentarnej. W ramach referatu podjęta zostanie analiza: a) miejsca struktur lokalnych w ramach organizacji partyjnej PO, b) oceny przedstawicieli struktur lokalnych dotyczące pozycji struktur lokalnych w ramach struktury PO, c) opinii na temat ewentualnej zmiany relacji pomiędzy strukturą lokalną a strukturą centralną oraz parlamentarną partii w kontekście przegranych wyborów.

Mgr Maciej Marmola, Uniwersytet Śląski w Katowicach, ***Nowe partie polityczne w polskim systemie partyjnym - czynniki sukcesu i perspektywy rozwoju***

Ostatnie dwa cykle wyborcze zadały kłam tezie o petryfikacji polskiego systemu partyjnego. Do Sejmu dostały się ugrupowania Kukiz'15, Nowoczesna (2015) oraz Ruch Palikota (2011), powtarzając sukces dwóch innych rzeczywiście nowych partii (Ligi Polskich Rodzin i Samoobrony RP) z wyborów parlamentarnych w 2001 roku. Przedmiotem wystąpienia będzie przedstawienie drogi tychże ugrupowań do parlamentu w kontekście typologii nowych partii politycznych oraz

najpopularniejszych podejść badawczych dotyczących problematyki powstawania nowych partii i uzyskiwania przez nie atrybutów politycznej relewancji (m.in. prace R. Harmela, L. Svåsanda, J. D. Robertsona, S. Huga, P. Lucardiego, A. Krouwela, M. Tavits, T. Rochona czy B. Meguid). Wystąpienie zakończy refleksja dotycząca perspektyw rozwojowych nowych partii politycznych oraz cech, które muszą posiadać, aby trwale zaistnieć na arenie parlamentarnej.

Panel 21: Консолидация государств Новой Восточной Европы в аспекте новых вызовов и угроз национальной безопасности

Moderator: Prof. dr hab. Walenty Baluk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Prof. dr hab. Galyna Zelenko, *National Academy of Science of Ukraine, Democratization Through Convergence: the Role of External Factors in Political Transition in Eastern Europe*

Prof. dr hab. Walenty Baluk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Демократический транзит и консолидация государств Восточного партнерства*

Сравнительный анализ политического транзита в странах Центральной и Восточной Европы показывает, что у некоторых субъектов он проходил в двух плоскостях (демократия/ рынок), тогда как у других в четырех плоскостях (демократия /рынок/ государство/ нация). В большинстве стран Восточного партнерства происходят сложные процессы политической и экономической модернизации на фоне консолидации нации и государства. Построение демократических государств в этом регионе зависит от процесса формирования нации-государства.

Dr hab. Olena Dobrzhanska, Taras Shevchenko National University of Kyiv, *Европейская идентичность как основа консолидации стран Новой Восточной Европы*

Политика утверждения европейской идентичности как наднационального конструкта становится все более приоритетной задачей консолидации государств Новой Восточной Европы. Формирование единого МЫ Восточной Европы, осознание общих демократических ценностей, норм и правил позволит создать систему эффективной защиты в условиях новых угроз.

Prof. dr hab. Victor Vatyl, Grodzieński Uniwersytet Państwowy im. Janki Kupały, *Демократия, государство, безопасность в условиях глобальных вызовов и угроз: белорусский дискурс*

I. Обострение глобальных вызовов и угроз: переход к VI технологическому укладу и IV промышленная революция, энергетический и экологический кризисы, демографические и миграционные проблемы, голод, бедность и социальное неравенство, нарастание социально-экономического и геополитического противостояния в мире, международный терроризм и «разломы» международной безопасности – актуализируют современную повестку политико-прикладных и

концептуально-методологических вопросов теории демократии и практики реальных демократических процессов. II. Для стран Восточной Европы, в том числе и Беларуси, в этой повестке злободневны, как минимум, несколько аспектов: а) универсальность европейского демократического канона; б) концепт демократического процесса в Беларуси; в) возможности рецепции локального демократического опыта в условиях кризиса международного порядка и безопасности. III. «Коллективная» демократия, как синоним современного состояния евросоюзовской демократии, при всех очевидных достоинствах, порождает ряд вопросов, требующих внимательного осмысления и обсуждения. Первый - проблема демократического дефицита в ЕС. Второй – соотношение универсальности и локальности в европейском демократическом опыте. Третий – взаимосвязь демократии и управления в ЕС. IV. Исторические и современные этапы демократического процесса в Беларуси. Предпосылки, основания и факторы развития демократическо\их процессов в Беларуси. Демократический транзит в Беларуси: реальность и концептология. Роль и место государства в демократическом процессе. V. Дискурс «Европа различных скоростей», как отражение позитивного опыта локальной европейской интеграции. Концепт «Другая Европа», как когнитивный прием для продуктивного осмысления возможностей позитивной рецепции локального европейского демократического опыта. Место и роль Беларуси в формате «разноскоростной Европы» в условиях обострения международной экономической и политической неопределенности и неустойчивости.

Prof. dr hab. Alexandre Kukhianidze, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, *Угрозы национальной безопасности и консолидация Грузии в пост-советский период*

Крушение Советского Союза привело в двум параллельным процессам в Грузии: демократизации и криминализации внутри общества, и к новым внешнеполитическим угрозам. Внутриполитическая и внешнеполитическая борьба оказались тесно переплетены между собой. Это привело в кровавым гражданским конфликтам, государственному перевороту, коллапсу экономики, и высокому уровню криминальной активности в стране, что способствовало формированию имиджа Грузии как несостоявшегося государства. Революция Роз 2003 года и последующие антикоррупционные и антикриминальные реформы дали возможность сформировать современное Грузинское государство и провести смену власти демократическим путем через парламентские выборы 2012 года и президентские 2013 года. Однако, какую власть и какой тип правления получила Грузия в результате этих выборов и каковы современные внешние угрозы ее безопасности - это остается серьезным вызовом для страны и ее народа

Prof. dr hab. Anatoliy Kruglashov, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, *Factors of consolidating Ukrainian Statehood*

Ukraine faces with tremendous challenges of its Statehood since Independence now. Russian aggression in a shape of the hybrid war have been coincided and collided with profound domestic weakness of the country. It comprises weak pace of the economy modernization, political tensions, originated with long-lasting governmental neglect of crucial demographic problems and low standards of social policy, growing again public distrust towards authorities and, finally, contradictory records of reforms. All of these and some other reasons contribute into the ongoing destabilization of Ukraine. Fortunately

enough, there are some positive counter-forces in action, which are favorable for making Ukraine's Society and State reconsolidated. First of all, new civic activism and mass volunteers' movement, patriotic part of national political elite stance, active position of some Ukrainian Churches are amidst these positive domestic factors. International support from the EU, USA and some other global actors, diplomatic and financial aid including should be mentioned as a key to Ukraine survival and further evolution as well. Thus, for Ukraine's sake it's of vital importance to diminish the influence of the most negative factors of national consolidation and increase the positive ones to a highest degree possible. The ethno-national consolidation of Ukraine should not be underscored in this context. The author aims at analyzing main factors of Ukraine's State and Society mobilization and consolidation and concluding the presentation with some practical recommendations.

Mgr Kateryna Grąbczewska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Zmiana polityki bezpieczeństwa narodowego Ukrainy po 2014 roku i miejsce państwa w Nowej Europie Wschodniej*

Dyskutant: Prof. dr hab. Vasyl Klymonchuk, Podkarpacki Uniwersytet Narodowy im. Wasyla Stefanyka, Dr Nadia Gergało-Dąbek, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 35: Samorząd w wizji zmiany państwa po 2015 r. – odwrót czy korekta

Moderatorka: Dr Janina Kowalik, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Dr hab. Dominik Sieklucki, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Zmiany w samorządowym prawie wyborczym przed wyborami 2018 r. – przyczyny, założenia, konsekwencje*

Celem referatu jest przedstawienie wyników analizy zmian jakie zostały wprowadzone w 2018 r. w samorządowym prawie wyborczym W szczególności przedmiotem zainteresowania są polityczne i prawne przyczyny wprowadzonych zmian, ich główne założenia oraz spodziewane konsekwencje dla przebiegu i wyniku wyborów zaplanowanych na jesień 2018 r. Analiza ma również na celu usytuowanie wprowadzonych zmian w szerszej perspektywie wyznaczanej procesem ewolucji samorządowego systemu wyborczego od początku lat dziewięćdziesiątych i wskazać na znaczenie rozwiązań prawa wyborczego dla struktury rywalizacji politycznej w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego. Celem analizy jest również określenie czynników krótko – i długoterminowych wpływających na zmiany w prawie wyborczym.

Dr Tomasz Litwin, Akademia Ignatianum w Krakowie, *Ograniczenie liczby kadencji wójta (burmistrza, prezydenta miasta) - wątpliwości prawno-konstytucyjne*

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wskazuje się, że bierne prawo wyborcze należy traktować jako „konstytucyjne prawo podmiotowe". Jego ograniczenia powinny spełniać zasadę proporcjonalności zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Ograniczenie prawa wybieralności w wyborach wójta powinno zatem spełniać trzy kryteria: przydatności,

konieczności podjęcia działania przez ustawodawcę oraz proporcjonalności sensu stricto. Na tle tych ustaleń zakaz startu w wyborach osoby, która została już dwukrotnie wybrana na wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w wyborach powszechnych budzi wątpliwości konstytucyjne. Nie wiadomo czy taki zakaz może pozbawić osobę pełniącą funkcję wójta dominującego wpływu na sprawy gminne. Rządzący wójt może zawsze „namaścić" swojego następcę, a następnie po wybraniu takiej osoby na wójta „dawny" wójt będzie nadal sprawować władzę w gminie. Wnioskodawcy projektu ustawy zawierającego analizowaną normę prawną bardzo ogólnie wskazali jakie korzyści może przynieść nowa regulacja oraz jakie zagrożenia powoduje obecny stan prawny. Opisywana regulacja budzi szereg wątpliwości na tle różnych przepisów Konstytucji, których nie wydają się rekompensować potencjalne korzyści: art. 31 ust. 3 - ograniczając bierne prawo wyborcze nie wskazano jakie dobro jest chronione; art. 60 - ograniczenie prawa dostępu do służby publicznej przez zakaz startu w wyborach; art. 2 i art. 4 (zasady wolnych wyborów i suwerenności narodu) - zainteresowani wyborcy nie mogą głosować na kandydata, który bardzo często może cieszyć się dużym poparciem; zasada pomocniczości (preambuła) - to lokalna wspólnota powinna decydować kto będzie sprawować władzę w danej gminie, zaś ustawodawca nie powinien odgórnie ograniczać tego prawa; art. 8 (zasadą nadrzędności Konstytucji) - ograniczenia odnośnie do liczby kadencji pełnionych na danym stanowisku jak w przypadku Prezydenta RP lub sędziego Trybunału Konstytucyjnego powinny zostać wyraźnie określone w Konstytucji.

Mgr Paweł Stępień, Uniwersytet Łódzki, Wyborcza specyfika Polski lokalnej w przededniu VIII kadencji samorządu: jakich naprawdę zmian potrzebuje lokalne prawo wyborcze?

Autor referatu przedstawi koncepcję realizowanego projektu badawczego, finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki w ramach konkursu Preludium. Głównym celem będzie zarysowanie determinantów rywalizacji wyborczej na poziomie lokalnym w latach 1998-2018. W tym celu autor dokona przeglądu czynników wpływających na wzrost/spadek partycypacji politycznej do organów samorządowych na tle doświadczeń anglosaskich. Uwypukli czynniki instytucjonalne sprzyjające większej/słabszej konkurencyjności elekcji na poziomie lokalnym oraz przedstawi katalog systemowych rozwiązań mających na celu zwiększenie udziału obywateli w procesie politycznym. Ideą przyświecającą wystąpieniu będzie zwrócenie uwagi słuchaczy na międzynarodowe doświadczenia w zakresie wzmacniania samorządów poprzez prawne modyfikacje systemu wyborczego.

Dr Janina Kowalik, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Populizmem w samorząd*

Przedmiotem wystąpienia będzie analiza polityki prowadzonej przez rządzącą w latach 2015-2018 koalicję wobec samorządu terytorialnego. Zważywszy na fakt, ze w procesie transformacji i budowy państwa demokratycznego w Polsce, samorząd odegrał niekwestionowaną, pozytywną rolę, która dodatkowo jest powszechnie doceniana przez wspólnoty lokalne oraz całą opinię publiczną, rządzącej koalicji niezwykle trudno jest podejmować walkę o władzę w gminach, powiatach i województwach metodą kwestionowania podstaw idei samorządu. Toteż od momentu przejęcia władzy w 2015 r. odbywa się proces zdobywania przychylności wyborców metodą uderzania w samorząd i osłabiania jego autorytetu poprzez dobieranie populistycznych argumentów przeciwko samorządowcom sprawującym władzę w obecnej kadencji. W jakim stopniu osłabi to

samorządność? Czy te procesy dadzą się odwrócić? Co sprawia, że jest to skuteczne?

Dyskutantka: Prof. dr hab. Agnieszka Kasińska-Metryka, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Panel 94: Militarne i pozamilitarne uwarunkowania bezpieczeństwa w Europie

Moderatorka: Dr hab. Izabela Oleksiewicz, prof.nadzw., Politechnika Rzeszowska

Dr hab. Ireneusz Topolski, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Zagrożenia dla bezpieczeństwa militarnego państwa w regionie Europy*

Zagrożenia militarne w regionie Europy podlegają ewolucji i od drugiego dziesięciolecia XXI wieku stają się widoczne. Należy zaznaczyć, iż po zakończeniu "zimnej wojny" państwa na Starym Kontynencie w bardzo dużym stopniu korzystały z dywidendy bezpieczeństwa. Wyrazem tego były procesy związane z realizacją kontroli i redukcji zbrojeń. Jednak sytuacja, która powstała po aneksji Krymu i wybuchu konfliktu zbrojnego we wschodniej części Ukrainy wpływa na pojawienie się zagrożeń o podłożu wojskowym. Ponadto, ważną kwestię stanowi "wyhamowanie" w kwestiach dotyczących ograniczenia zbrojeń broni masowego rażenia, szczególnie nuklearnego.

Dr Waldemar Krztoń, Politechnika Rzeszowska, *Cyberbezpieczeństwo militarne w strategiach wybranych państw Europy*

Referat będzie poruszał zagadnienie cyberbezpieczeństwa militarnego w strategiach narodowych przyjętych przez rządy wybranych krajów europejskich. Analiza tych dokumentów pozwoli zarówno na określenie kryteriów towarzyszących ich opracowaniu, jak i na podkreślenie specyficznych różnic oraz cech charakterystycznych. Pomimo różnego poziomu zaawansowania naukowo-technicznego państw, przyjęte cyberstrategie w dużej mierze opierają się na rozwiązaniach przyjętych przez światowych liderów w dziedzinie cyberbezpieczeństwa. Ten fakt jest częściowo wymuszony dynamicznym rozwojem systemów informatycznych i technologii teleinformatycznych przenikających istotne dziedziny życia współczesnych społeczeństw informacyjnych. Tym samym, składnik technologiczny determinuje zmiany w dziedzinie obronności, co w kontekście regulacji prawnych pozwala przewidywać ich dalszą ewolucję w kierunku zwiększającej spójność i efektywność polityk cyberbezpieczeństwa.

Dr hab. Zenon Trejnis, prof. nadzw., Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego, *Wyzwania i zagrożenia bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej*

W referacie zostaną poruszone problemy związane z zagrożeniami wschodniej flanki NATO ze strony Federacji Rosyjskiej i prowadzonymi działaniami w ramach wojny hybrydowej.

Dr hab. Izabela Oleksiewicz, prof. nadzw., Politechnika Rzeszowska, *Polityka antyterrorystyczna i uchodźcza UE w XXI w. – dylematy i wyzwania*

Obie polityki mają charakter transgraniczny (polityka uchodźcza oraz antyterrorystyczna) i są ściśle ze sobą powiązane, choć tę drugą należy traktować jako *casus* w stosunku do tej pierwszej. Nie należy zapominać, że to w obszarze polityki bezpieczeństwa wewnętrznego to państwa członkowskie posiadają kompetencje wyłączne. Natomiast, chociaż polityka uchodźcza i antyterrorystyzna Unii Europejskiej ma charakter autonomiczny, co oznacza, że stała się priorytetem dla Unii Europejskiej i ma charakter wspólny dla wszystkich państw członkowskich to, należy do tzw. kompetencji dzielonych. Jednak złożoność zjawisk powoduje, że państwa muszą być elastyczne w swej reakcji na te zjawiska i zdolne do adaptacji zmieniających się warunków współpracy i jej zakresu. Celem referatu będzie udowodnienie następujących hipotez: po pierwsze, ze obie polityki wzmacniają i warunkują szerokie pojmowanie bezpieczeństwa UE; po drugie, ze ewolucja obu polityk jest reakcją na wzrost niestabilności i zagrożeń w obszarze UE oraz brak istnienia odpowiednich mechanizmów i regulacji w tym zakresie; po trzecie, ze w obliczu dynamiki zmian w środowisku międzynarodowym dotychczasowe postrzeganie bezpieczeństwa UE wymaga jego redefinicji jak i wzmocnionej współpracy nie tylko między państwami członkowskimi lecz także państwami trzecimi.

Dr Łukasz Jabłoński, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, *Zmiany demograficzne w regionie Europy i ich znaczenie dla bezpieczeństwa społeczno-ekonomicznego*

W artykule przedstawiono wyzwania stojące przed Europą, zwłaszcza krajami UE wynikającymi ze starzenia się społeczeństwa, a także napływu emigrantów spoza UE. Uwaga zostanie zwrócona na kwestie społeczno-ekonomiczne zmian demograficznych.

Dr Kinga Stępień, Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego, *Kilka uwag o finansowym wymiarze współczesnego bezpieczeństwa ekonomicznego*

Każde państwo bez względu na wielkość czy znaczenie na arenie międzynarodowej, uznaje szeroko rozumiane zagadnienia bezpieczeństwa jako priorytet realizowanej polityki. W referacie uwaga koncentruje się na wybranych kwestiach dotyczących determinant kształtowania bezpieczeństwa ekonomicznego w kontekście systemu finansowego (jego elementów i sieci bezpieczeństwa finansowego (bezpieczeństwa finansowego).

Dyskutant: Dr hab. Ireneusz Topolski, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 67: Elity polityczne w funkcjonalnych strukturach państwa

Część I.

Moderator: Dr hab. Jarosław Nocoń, prof. nadzw., Uniwersytet Gdański

Dr hab. Janusz Golinowski, prof. nadzw. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, *Pomiędzy funkcjonalnością a dysfunkcjonalnością i siłą neoplemienną elit rządzących*

Legitymizacja wpływu elit rządzących jest jednym z centralnych procesów, w ramach którego system nabywa bądź traci stabilność. Kluczową własnością elit politycznych są właściwości sprawcze, ujawniające się w zachowaniach kreujących rzeczywistość. Charles Wright Mills mówił o wykształceniu się typu elit kontrolujących obszar ekonomiczny, polityczny i militarny. Autor uważał, że dominacja elit wynika z dwóch procesów rozwojowych. Z jednej strony kompleksowość współczesnego społeczeństwa powoduje koncentrację władzy w rękach wąskiej grupy ludzi, z drugiej zaś coraz bardziej zatomizowane społeczeństwa są niezdolne do sprawowania kontroli i autonomicznego działania. Do swego rodzaju retorycznych pytań można zaliczyć oczekiwanie na linearny charakter ewolucji statusu elit rządzących w kontekście: autonomizacji albo pełnej reprezentatywności elit politycznych; oligarchizacji bądź demokratyzacji podmiotów władzy. Obecny kryzys może skłaniać do wniosku, iż pod koniec ubiegłego wieku zaczęły występować oznaki naruszania ustabilizowanych, głównych odmian ustroju kapitalistycznego zarówno w formach doktrynalnych, jak i tych realizowanych w praktyce. U podstaw wspomnianych antynomii leży teza o zatrzymanym rozwoju instytucjonalnym, a w konsekwencji utrzymaniu przepaści między obywatelem a państwem – wyrażającej się zarówno w postawie indywidualistycznego zatomizowania a także ukształtowaniu się ukrytych, zakulisowych mechanizmów obrony partykularnych interesów elit rządzących.

Prof. dr hab. Jacek Knopek, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Elity polityczne środowisk polonijnych*

Społeczności polskie i polonijne funkcjonujące w świecie od XIX w. wykształcały różne osobowości życia społecznego, gospodarczego i politycznego. Postacie takie stawał się dla nich elitami, dzięki którym można uzyskać prace zawodowa, przejść procedurę administracyjną, otrzymać pomoc w urzędach itd. Jedną z kategorii reprezentowanych w środowiskach polonijnych stały się elity polityczne, które dostrzec można w USA, Kanadzie, Peru, Wenezueli i innych krajach. W niektórych przypadkach elity takie stały się znaczącymi postaciami życia politycznego (kongresmeni w USA i Kanadzie, prezydent Peru, kandydat na prezydenta Wenezueli). O kwestiach tych warto mówić i pisać.

Dr hab. Tadeusz Dmochowski, prof. nadzw., Uniwersytet Gdański, *Elity polityczne w rosyjskiej kulturze politycznej*

W rosyjskiej kulturze politycznej reprezentowane są dwie tradycje, osadzone w dwóch wzajemnie wykluczających się i przenikających, historycznie kształtujących się od średniowiecza nurtach - tradycji autorytarnej i demokratycznej. Według reprezentujących te tradycje elit stanowią one kontynuację elementów wcześniejszych, w mniejszym lub większym stopniu są one ciągłe i poprzez swoje zakorzenienie w rosyjskiej tradycji politycznej mają wpływ na obecną Rosję. Elity reprezentujące oba stanowiska, wywodzą się z różnych tradycji i orientacji politycznych, im bardziej odległych od wartości i modelu politycznego typu „zachodniego", tym bardziej krytycznych wobec tradycji demokratycznej i podkreślających wartości intelektualnej i politycznej samodzielności, opierającej się na tradycji autorytarnej w formie szczególnego, specyficznego typu demokracji rosyjskiej. Uproszczony, dychotomiczny podział rosyjskiej elity politycznej na osadzoną w demokratycznej bądź autorytarnej tradycji politycznej przechodził istotną transformację w zmieniających się systemach politycznych pod rządami Gorbaczowa, Jelcyna i Putina, szczególnie w warunkach postrzegania społeczeństwa rosyjskie jako zatomizowanego

i ze względu na doświadczenia historyczne faworyzującego silną autokratyczną władzę.

Dr Gracjana Dutkiewicz, Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte, *Elity polityczne w lokalnej strukturze samorządu terytorialnego*

Elity polityczne jako element struktury społecznej od wieków stanowią przedmiot dociekań wielu badaczy. Aspirują one do kierowniczej roli w społeczeństwie, zarówno na szczeblu państwowym, jak i samorządowym. Taka charakterystyka elity politycznej reprezentuje najczęściej osoby znajdujące się w strukturach władzy publicznej, które wpływają na proces podejmowania i wykonywania decyzji publicznych oraz osoby, które zajmują ważne pozycje społeczne, czyli pełnią istotne role i funkcje w społeczeństwie. Zajmują oni stanowiska w organach ustawodawczych i wykonawczych państwa, organach ustawodawczych i wykonawczych samorządu terytorialnego, instytucjach politycznych czy organizacjach ekonomicznych, militarnych, związkowych itp.

Mgr Janetta Charuta-Kojkoł, Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte, *Egalitaryzm w koncepcjach kształcenia obywatelskiego*

Artykuł jest próbą zweryfikowania tezy, że w polskiej myśli pedagogicznej kwestia elitarności nie znajduje należnego zainteresowania, szczególnie w kontekście wychowania i nauczania dla demokracji oraz kreowania elit politycznych odpowiedzialnych za rozwój społeczny i jednostkowy. Być może jest to efekt dominującej w polskiej refleksji o wychowaniu idei egalitaryzmu, opierającej się na masowości i niewykształconej jednostkowej podmiotowości.

Część II.

Prof. dr hab. Bogdan Chrzanowski, Uniwersytet Gdański, *Elity polityczne wobec nienawiści i uprzedzenia w życiu politycznym i społecznym*

Wydawać by się mogło, że udzielenie wyczerpującej odpowiedzi na postawione pytanie: czy nienawiść i uprzedzenia zdominują życie polityczne i społeczne jest proste. Czy w ogóle zachodzi potrzeba rozważania na ten temat ? Przecież wystarczy włączyć telewizję, internet czy poczytać niektóre wydawnictwa periodyczne bądź zwarte i bardzo szybko zobaczymy, jak duża jest skala nienawiści i nietolerancji w stosunku do poglądów drugiego człowieka. Aby jednak zrozumieć podnoszony tutaj problem, należy w kilku ogólnych słowach skupić się na samej definicji polityki i elity politycznej. Do czego może doprowadzić nienawiść i nietolerancja w życiu politycznym i społecznym ? Do zwalczania tzw. wrogów poprzez aresztowania, umieszczania ich w więzieniach, różnego rodzaju obozach, wreszcie do likwidacji fizycznej. A więc będziemy tu mieli do czynienia ze zbrodnią a nawet z ludobójstwem. Właśnie nienawiść i uprzedzenie prowadzi do zbrodni ludobójstwa. Jaka jest tutaj postawa elit politycznych ? Już w starożytności i w średniowieczu mieliśmy do czynienia z zaplanowanym ludobójstwem. Dotyczy to również czasów późniejszych. Liczna ofiar konfliktów wojennych od XVII do XX wieku rosła w stopniu zastraszającym. Za wrogością zwłaszcza w XX wieku kryły się konkretne ideologie i doktryny polityczne lansowane przez określone elity nakazujące walkę z wrogami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Inaczej mówiąc obłędne ideologie w imię „wyższych celów" przyniosły śmierć, zniszczenie i nieszczęście ludzkości. W XX wieku Europą zawładnęły dwie zbrodnicze ideologie: komunistyczna i nazistowska. Obie wojny spowodowały upadek potęgi i prestiżu Europy

jakim cieszyła się do 1914 r. Po zakończeniu działań wojennych nastał okres „zimnej wojny". A więc II wojna niczego nie zmieniła. Znowu niechęć, nienawiść, uprzedzenie. Świat a szczególnie Europa podzieliły się na dwa obozy: związane z ideologią komunistyczną i z demokracjami zachodnimi. Przemoc i nienawiść zakorzeniła się też na kontynencie południowoamerykańskim, azjatyckim i w Afryce. Jak elity polityczne patrzą na rodzimych przeciwników politycznych, na osoby o innej – jakiejkolwiek orientacji. Czy szanują tych innych ? Czy szanują tych co np. oddali głos na partię polityczną, której nie popierają, czy też towarzyszą temu wypowiedzi uwłaczające ? Od nas i od przyszłego pokolenia będzie więc zależała nasza przyszłość. Można bowiem stworzyć świat bez nienawiści i uprzedzeń, co wcale nie oznacza, że musimy bezkrytycznie akceptować taką czy inną postawę. Ale szanujmy się nawzajem. Wtedy Świat będzie lepszy.

Dr hab. Adam Hołub, prof. nadzw., Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, *Antyelityzm radykalizmu*

Analizując otaczającą rzeczywistość w wymiarze społecznym ekonomicznym czy politycznym radykalizm doszukuje się odpowiedzialnych określonego stanu rzeczy w elitach. Jako takie, stanowią one cel krytyki. Postulatowi radykalnej zmiany towarzyszy domaganie się zmiany w warstwie decydenckiej zarówno na szczeblu lokalnym jak i państwa czy w wymiarze globalnym. Krytyka elit widoczna jest w apelach politycznych zarówno skrajnej lewicy jak i prawicy. Negacja elit formułowana jest także w apelu wielonurtowego ruchu alter(anty)globalistycznego. Jednym z podstawowych zarzutów czynionych „elicie" jest jej oderwanie od społeczeństwa i brak chęci wypełniania „woli ludu", co z kolei ma świadczyć o dysfunkcji mechanizmów współczesnej demokracji.

Dr Waldemar Rogowski, Wyższa Szkoła Demokracji w Grudziądzu, *Problematyka elity w strukturach instytucjonalnych Kościoła Katolickiego*

Kościół katolicki po Vaticanum II wykreował nowy model elit związany nie tylko z Kurią Rzymską lecz również wzmocnił rolę episkopatów poszczególnych państw co wywołuje krytykę Bractwa św. Piusa X z jednej strony a kryzys elit w Kurii Rzymskiej wzmacnia krytykę Watykanu w środowiskach liberalnych.

Mgr Dominik Bień, Uniwersytet Gdański, *Środowisko KOR jako rezerwuar elit politycznych*

Dawni członkowie i współpracownicy KOR i KSS „KOR" pełnili od początku lat osiemdziesiątych wiele istotnych funkcji , początkowo w strukturach NSZZ „Solidarność" a po roku 1989 w strukturach politycznych III RP. Znaleźli się wśród nich premier i wicepremierzy, ministrowie i wiceministrowie, przewodniczący partii, posłowie i senatorowie oraz cały szereg działaczy społecznych i kulturalnych różnych szczebli. Celem referatu będzie wskazanie w jaki sposób działalność w komitecie kształtowała przyszłych członków elit politycznych pod kątem ideowym. Autor udzieli również odpowiedzi na pytania: w jakim stopniu grupa działaczy KOR uczestniczyła w sprawowaniu władzy w strukturach NSZZ „Solidarność" oraz w III RP; w działaniach jakich formacjach politycznych o jakim odcieniu ideowym brali udział; jak kształtował się ich udział we władzy w porównaniu z uczestnikami innych ugrupowań opozycyjnych z lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku (m.in. Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Ruch Młodej Polski, Wolne Związki Zawodowe, Ruch Wolność i Pokój, środowisko „Przeglądu Politycznego"). Myśl polityczna KOR i KSS „KOR" przeanalizowana została na podstawie oficjalnych dokumentów organizacji oraz

twórczości jego członków. Źródła zostały uzupełnione dokumentami Służby Bezpieczeństwa, pamiętnikami, wspomnieniami oraz opracowaniami. Do wskazania roli jaką pełnili członkowie i współpracownicy KOR i KSS „KOR" w późniejszym okresie wykorzystane zostały metody ilościowe oparte na wcześniejszej selekcji uczestników poszczególnych organizacji opozycyjnych. Każdemu ze stanowisk pełnionych przez badane jednostki przypisano określoną rangę, których zsumowanie w poszczególnych okresach wskazywało na siłę członków dawnych środowisk opozycyjnych w elitach władzy.

Dyskutanci: Dr hab. Piotr Borowiec, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Dr Anna Kalinowska-Żeleźnik, Uniwersytet Gdański

Panel 42: Kryteria państwowości w późnowestfalskim ładzie międzynarodowym

Moderator: Dr Grzegorz Gil, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Prof. dr hab. Jerzy Kornaś, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, *Państwa polskie a Kościół Rzymskokatolicki – ujęcie historyczne i współczesne*

Próba zrekonstruowania najważniejszych faktów i wydarzeń politycznych we wzajemnych relacjach na przestrzeni dziejów i współcześnie, mająca na celu zweryfikowania hipotezy w jakim stopniu ponadnarodowa instytucja religijna o scentralizowanej strukturze organizacyjnej z ośrodkiem władczym w Watykanie wpływała na kształtowanie polityki niezgodnie z polską racją stanu i ogranicza/ła suwerenność państwa.
Słowa kluczowe: suwerenność państwa, konstytucja, Rzeczpospolita, papiestwo, Kościół Rzymskokatolicki

Dr hab. Irena Rysińska, Uniwersytet Warszawski, *Suwerenność jako atrybut państwa oraz podstawa ładu międzynarodowego ?*

Celem referatu jest próba odpowiedzi na pytanie, czy suwerenność pozostaje jedną z głównych kategorii, służących opisowi państw jako głównych uczestników stosunków międzynarodowych oraz twórców porządku międzynarodowego w warunkach jego przekształceń, zwłaszcza po zimnej wojnie. Można bowiem zauważyć, że wiele procesów i zjawisk zachodzących w ostatnich dziesięcioleciach (np. procesy integracji, rozwój prawa międzynarodowego, w tym międzynarodowej ochrony praw człowieka, rozrost "władzy" organizacji międzynarodowych, wzrost znaczenia religii transnarodowych, nowe zagrożenia bezpieczeństwa, kształtowanie się nowych podmiotów stosunków międzynarodowych) stwarzają wyzwania dla państw, ich miejsca i roli w stosunkach międzynarodowych oraz swobody działania nie tylko w sferze międzynarodowych ale także wewnętrznej.

Dr hab. Dariusz Kondrakiewicz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Stratyfikacja państw w późnowestfalskim ładzie międzynarodowym*

Celem wystąpienia będzie próba przedstawienia stratyfikacji państw w późnowesfalskim ładzie międzynarodowym oraz omówienie przyczyn zmian zachodzących w międzynarodowym układzie sił.

Mgr Justyna Wiśniewska-Grzelak, Uniwersytet Warszawski, *Służba cywilna jedynie atrybutem państwa narodowego?*

Referat będzie dotyczył terminu „służba cywilna", który może budzić pewne kontrowersje. Uczestnik spróbuje odpowiedzieć na pytanie czy służba cywilna jest jedynie atrybutem państwa narodowego. Zostanie przedstawione porównanie służby cywilnej w wybranych państwach narodowych ze służbą publiczną w instytucjach Unii Europejskiej. Hipoteza badawcza niniejszego referatu brzmi następująco: część służby publicznej w instytucjach Unii Europejskiej można nazwać służbą cywilną w instytucjach Unii Europejskiej, dlatego że kształtują ją zbliżone do służby cywilnej państwa determinanty prawne i kulturowe, analogiczne do krajowej służby cywilnej standardy, podobne dysfunkcje i narzędzia ograniczania patologii, a także zbieżne reformy służby cywilnej, wynikające z europejskich i światowych trendów.

Dr Grzegorz Gil, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Humpty Dumpty: kryteria upadania państwa w późnowestfalskim ładzie międzynarodowym*

Choć pojęcie upadku państwa wywodzi się z nauk prawnych, jego współczesne sensy sprowadzają je do empirii państw dysfunkcjonalnych, przypominających bajkową postać Humpty'ego Dumpty'ego. Domniemanie kontynuacji raz powstałego państwa (kryteria powstawania państw) powoduje, iż bez względu na zanik władzy na nieprzewidywanie długi czas, międzynarodowy ład normatywny i instytucjonalny zasadniczo konserwuje dysfunkcjonalne status quo.

Dyskutant: Dr Konrad Pawłowski, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 89: Badanie polityki zagranicznej Unii Europejskiej

Moderatorka: Dr hab. Beata Piskorska, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Dr hab. Joanna Starzyk-Sulejewska, Uniwersytet Warszawski, *Stosunki zewnętrzne Unii Europejskiej w świetle teorii reżimów międzynarodowych*

Zgodnie z dyspozycjami Traktatu z Lizbony do stosunków zewnętrznych UE zaliczono szereg dziedzin współpracy, w tym działania zewnętrzne UE (wspólną politykę handlową, współpracę na rzecz rozwoju, pomoc humanitarną etc.), wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa UE (WPZiB) oraz europejską politykę sąsiedztwa (EPS). Celem artykułu jest charakterystyka sposobu realizacji celów w zakresie stosunków zewnętrznych UE w poszczególnych obszarach oraz wskazanie różnic w tym zakresie i odpowiedź na pytanie czy pod auspicjami nowych regulacji traktatowych udało się przezwyciężyć istniejący przed reformą lizbońską dualizm w tym zakresie. Podstawą teoretyczną przeprowadzonej analizy jest teoria reżimów międzynarodowych, a zwłaszcza rozwijana w jej ramach teoria reżimów decyzyjnych, które wydają się w tym przypadku szczególnie przydatne.

Dr hab. Agnieszka Cianciara, prof. nadzw.,Polska Akademia Nauk, *Bourdieu i Europejska Polityka Sąsiedztwa*

W wystąpieniu proponuję zastosowanie podejścia, które określam mianem socjologicznego konstruktywizmu, inspirowanego teorią pola Pierre'a Bourdieu, do analizy Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. Jest to podejście nowatorskie, ponieważ nawet w literaturze francuskiej/ zachodnioeuropejskiej dorobek Bourdieu jest wykorzystywany głównie do analizy polityk wewnętrznych Unii Europejskiej, a stosunkowo rzadko do analizy jej polityk zewnętrznych. Chociaż sam Bourdieu nigdy nie poświęcał instytucjom europejskim wiele uwagi, to jednak zdaniem części badaczy jego teoria pola stanowi najlepsze narzędzie do zrozumienia relacji władzy, ich genezy oraz struktury w ramach UE. Umożliwia ona konceptualizację unijnej polityki w kategoriach strategii aktorów dominujących i kontestujących, którzy rywalizują o zasoby (materialne i niematerialne, w tym legitymizacyjne). Akumulacja, konwersja, zasobów umożliwiają z kolei utrzymanie lub wzmocnienie pozycji aktora w grze politycznej w danym polu. W odniesieniu do Europejskiej Polityki Sąsiedztwa proponowane podejście pozwala : 1) wyjść poza terminologię charakterystyczną dla refleksji nad państwem, co jest dużą wartością dodaną przy analizie polityki zagranicznej UE; 2) zdefiniować politykę jako pole (przestrzeń relacji władzy), a nie tylko jako przestrzeń negocjacji międzypaństwowych czy technokratycznego transferu reguł; 3) dostrzec, że sposoby kreowania i implementacji polityki nie wynikają jedynie z potrzeby efektywnego rozwiązania kolektywnego problemu (zagrożenie zewnętrzne), ale są też pochodną realizacji celów wewnątrzsystemowych.

Dr Paula Marcinkowska, Uniwersytet Warszawski, *Polityka zagraniczna Unii Europejskiej w ujęciu Foreign Policy Analysis (FPA)*

Mając na względzie złożoność pojęcia polityki zagranicznej Unii Europejskiej i jej wielowymiarowy charakter, uwagi wymaga nie tylko (szeroko praktykowana) analiza aktywności UE na arenie międzynarodowej, ale również procesy podejmowania decyzji w sferze polityki zewnętrznej UE i ich wpływ na efektywność działań unijnych. Międzyrządowy charakter Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa w połączeniu z ekonomicznym wymiarem polityki zewnętrznej UE potwierdza szczególny charakter Unii jako aktora międzynarodowego. Niniejszy referat jest próbą odpowiedzi na pytania o możliwości wyjaśnienia polityki zagranicznej UE w oparciu o wybrane podejścia badawcze stosowane w Foreign Policy Analysis (FPA). Jakie są uwarunkowania polityki zagranicznej UE? Czy modele analizy polityki zagranicznej państwa mogą znaleźć zastosowanie w analizie polityki unijnej? Jakie wiążą się z tym wyzwania badawcze?

Dr Monika Sus, Hertie School of Governance w Berlinie, *Zastosowania „strategic foresight" do analizy IR i Stosunków zewnętrznych UE*

Wystąpienie będzie miało na celu omówienie doświadczeń związanych z zastosowaniem prognozowania strategicznego (strategic foresight) do analizy stosunków międzynarodowych i relacji zewnętrznych UE.

Dr Paweł Olszewski, Polska Akademia Nauk, Uczelnia Łazarskiego, *Realizm a Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa UE*

Realizm jest obecnie najmniej doceniana teorią w badaniach nad działalnością

i funkcjonowaniem Unii Europejskiej, szczególnie w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa tejże organizacji. Mała liczba opracowań na ten temat, jak i narastające wątpliwości wokół podejścia w ramach teorii liberalnej, czy też jej pochodnych skłaniają do pogłębionej analizy i poszukiwań badawczych w których trzon stanowi właśnie podejście w duchu teorii realistycznej. Tym samym znaczącym staje się znalezienie odpowiedzi na podstawowe pytanie o rolę i miejsce UE w świecie działającej w duchu liberalizmu i /lub realizmu.

Dr Kamil Zajączkowski, Uniwersytet Warszawski, *Operacje wojskowe i misje cywilne Unii Europejskiej w Afryce – aspekty teoretyczne*

Działalność UE w zakresie zarządzania kryzysowego jest realizowana poprzez różne instrumenty oraz przy wykorzystaniu licznych narzędzi. Wśród nich można wyróżnić wojskowe i cywilne operacje i misje reagowania kryzysowego w ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (WPBiO). Służą one UE do określenia jej pozycji jako skutecznego aktora stosunków międzynarodowych oraz do odgrywania przez nią roli stabilizatora stosunków międzynarodowych. Jednocześnie misje i operacje te stanowią istotny element realizowanego przez Unię całościowego i zintegrowanego (kompleksowego) podejścia do działań w stosunkach zewnętrznych UE, gdzie istnieje tendencja łączenia działań politycznych, ekonomicznych, rozwojowych z działaniami wojskowymi. Celem referatu będzie ukazanie ww. problemów w ujęciu teoretycznym. Analiza, jak wybrane teorie stosunków międzynarodowych przedstawiają i opisują misję UE w zakresie WPBiO.

Dyskutantka: Dr Anna Skolimowska, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Panel 6: Pamięć i polityka pamięci w procesach przemian – państwo demokratyczne a niedemokratyczne

Moderatorka: Dr Anna Ratke-Majewska, Uniwersytet Zielonogórski

Dr hab. Rafał Reczek, Instytut Pamięci Narodowej, *Pamięć i polityka pamięci w procesach przemian – państwo demokratyczne a niedemokratyczne*

Pamięć i polityka pamięci jest nieodłącznym elementem naszego życia. Polska jest jednym z państw Europy Środkowowschodniej, które przechodziły transformację ustrojową i wyzwalały się z systemu komunistycznego. Kształtowanie polityki pamięci na przestrzeni tych prawie trzech dekad miało swoje różne oblicza. Niestety wielokrotnie pamięć i polityka pamięci stają się w mniejszym lub większym stopniu przedmiotem a podmiotem polityki. Powinniśmy kształtować spójną politykę pamięci, wskazując na złożoność wszystkich mechanizmów i realiów, bez względu na okresy historyczne. Na przestrzeni ostatnich osiemnastu lat Instytut Pamięci Narodowej uczy, popularyzuje i ukazuje złożoność okresu, którym się zajmuje realizując zapisy ustawy.

Dr Anna Garczewska, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, *Nowe media i procesy społeczno-polityczne w wybranych filmach*

Celem referatu jest wskazanie relacji między nowymi mediami a procesami społecznymi oraz refleksja nad obrazem polityki w popkulturze. Polityka znajduje swój przejaw w sztuce i kulturze stając się przedmiotem dyskursu. Filmy poruszające wątki społeczne są często odbiciem obecnego świata lub prezentują alternatywne wersje rzeczywistości. Uwzględniając wszechobecność nowych technologii i spadek liczby osób czytających książki, można zauważyć, że obecnie to artyści coraz częściej kształtują świadomość polityczną, historyczną czy prawną społeczeństwa. Wpływ nowych mediów jest ukazany chociażby w niemieckim filmie z 2015 roku "Er is wieder da" poruszając istotne pytania, jak np.: czy dojrzała demokracja ze świadomym społeczeństwem mogłaby dopuścić do władzy osobę o nazistowskich poglądach? Pokazuje też siłę mediów społecznościowych, zalety (demokratyczny dostęp, łatwość komunikacji) i wady (trudność w weryfikacji informacji) współczesnego wirtualnego świata, w którym o jakości informacji decyduje jej szybkość a nie prawdziwość.

Dr Joanna Pietraszczyk-Sękowska, Uniwersytet Łódzki, *Polityka ekshumacyjna. Kazus Peru*

Tematem wystąpienia jest polityka ekshumacyjna, rozumiana jako historyczno-polityczne, prawne i społeczno-kulturowe konteksty inicjowania oraz realizacji prac ekshumacyjnych. Jego celem jest przyjrzenie się funkcjonowaniu misji ekshumacyjnych przez pryzmat polityki pamięci i wskazanie form manipulowania wiedzą nt. aktów przemocy zbiorowej pozyskanej drogą badań sądowych. Egzemplifikacja problemu zostanie dokonana na przykładzie współczesnych strategii rozliczania peruwiańskiej wojny domowej mającej miejsce w latach 1980-2000 na terenie środkowo-południowej prowincji. Wskazany region stanowił w okresie konfliktu wewnętrznego epicentrum działań zbrojnych, w wyniku których sąsiadujące ze sobą społeczności andyjskie padały ofiarą zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości ze strony obu ówczesnych aktorów wojny (tj. sił rządowych i Świetlistego Szlaku). Konflikt ten - choć rozgrywający się w widocznym stopniu wokół różnic społecznych i etnicznych - wynikał z rywalizacji między wrogimi ideologiami. Zgodnie z obserwacjami autorki, napędzające go mechanizmy zdają się współcześnie znajdować odzwierciedlenie w zjawisku kategoryzowania (i w efekcie hierarchizowania) ofiar oraz powiązanym z nim różnicowaniu strategii ekshumacyjnych, polegającym na wspieraniu i nagłaśnianiu akcji ekshumacyjnych w miejscach zbrodni senderystowskich i jednocześnie opóźnianiu poszukiwań i badań sądowych w przypadku mogił zbiorowych powstałych w wyniku działań sił rządowych. Punktem wyjścia dla rozważań autorki jest zatem hipoteza, iż - mimo powszechnego uznania ekshumacji za jeden z katalizatorów powojennych migracji powrotnych oraz warunek programów reparacyjnych – prowadzona po wojnie polityka historyczna i rekoncyliacyjna sprzyja manipulowaniu pamięcią o ofiarach i, w następstwie, dostępem do zespołów ekshumacyjnych oraz rezultatami ich prac. Treść wystąpienia opiera się na badaniach terenowych autorki w regionie środkowo-południowych Andów peruwiańskich w latach 2015-2016.

Dr Przemysław Adamczewski, Polska Akademia Nauk, *Przykład polityki (nie)pamięci w państwie niedemokratycznym – casus Azerbejdżanu*

W swoim wystąpieniu skoncentruję się na zaprezentowaniu polityki (nie)pamięci

we współczesnym Azerbejdżanie (tj. po 1991 r.). Jednakże dla zrozumienia całości zagadnienia uważam, że konieczne będzie również odwołanie do czasów radzieckich. To bowiem wówczas ustalono w Azerbejdżanie tzw. „prawo terytorium", które polegało na tym, że wszelkie dzieje odnoszące się do terytorium zajmowanego przez Azerbejdżańską SRR przypisano właśnie Azerbejdżanom. Z tego też powodu prowadzono politykę niepamięci w stosunku do innych grup etnicznych takich jak Awarowie, Lezgini czy Tałysze, a które uważa się za autochtonicznych mieszkańców wschodniej części Kaukazu. Konsekwencją tego było np. ogłoszenie Nizami Gandżawiego, poetę na całym świecie uważanego za poetę perskiego, za „największego poetę Azerbejdżanu" i jednocześnie związano go etnicznie z Azerbejdżanami. Politykę azerbejdżanizacji historii obszaru Azerbejdżanu kontynuowano po rozpadzie Związku Radzieckiego. Obserwowalne jest to zarówno w polityce pierwszego demokratycznego prezydenta tego kraju, Abulfaza Elczibeja, jak również Hejdara i Ilhama Alijewów, których rządy doprowadziły do ukształtowania się w Azerbejdżanie systemu autorytarnego.

Mgr Sylwia Czubaj-Kuźmin, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Rytuał rocznicowy jako narzędzie polityki wobec pamięci na przykładzie obchodów katyńskich po 1990 roku*

Rytuały rocznicowę odgrywają rolę istotnego narzędzia prowadzenia polityki wobec pamięci zarówno w systemach demokratycznych, jak i niedemokratycznych. Mogą one pełnić rozmaite funkcje w obu typach systemów, jednakże systemy niedemokratyczne i demokratyczne czynią dominantą różne funkcje rytuału rocznicowego. Rytuał katyński należał do 1990 roku do sfery pamięci antysystemowej. Przeprowadzone analiza politolingwistyczna retoryki rocznicowej oraz dyskursu publicznego towarzyszącego obchodom katyńskim pozwala ukazać szereg funkcji (normatywna, komemoracyjna, integracyjna, kompensacyjna, performatywa), które pełnił rytuał katyński w polskiej polityce wobec pamięci po 1990.

Mgr Mariusz Brzostek, Uniwersytet Szczeciński, *Pamięć historyczna jako modus operandi państw członkowskich UE w XXI wieku w kontekście teorii entropicznych*

Wzrost popularności organizacji prawicowych, jawnie manifestujących postawy nacjonalistyczne jest w Europie faktem. To co w Europie, jeszcze na przełomie XX i XXI wieku, klasyfikowano jako zjawisko stricte historyczne (nacjonalizm), jest obecnie bardzo atrakcyjną formą samo identyfikacji. Autor w oparciu o modelowanie w paradygmacie teorii entropicznych odpowiada na dwa istotne pytania: 1 Dlaczego nacjonalizm (precyzyjniej skrajny nacjonalizm) jest tak atrakcyjny w XXI wieku? 2 Czy nacjonalizm jest elementem budującym demokrację czy wręcz przeciwnie: jest jej antytezą? Zdaniem autora, w ramach paradygmatu teorii entropicznych, popularność postaw skrajnie prawicowych jest możliwy dzięki specyficznej właściwości wszystkich systemów złożonych, w tym społeczeństw otwartych, zdolność do przechowywania w swoich zasobach pamięci zdarzeń historycznych, które w sprzyjających okolicznościach mogą nabrać charakteru trendu. W ramach przywołanego paradygmatu demokracja i skrajny nacjonalizm, zdaniem autora, są zjawiskami wzajemnie wykluczającymi się. Empirycznym materiałem badawczym są, dla autora, zmiany na scenie politycznej: Austrii, Belgii, Francji, Polski i Węgier.

Mgr Piotr Dutkiewicz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Pamięć i historia – wpływ przeszłości na współczesne postrzeganie islamu oraz katolicyzmu w polityce Chińskiej Republiki*

W swoim wystąpieniu zaprezentuje korelację pomiędzy religią w historii Chin, a jej obecnym miejscem w przestrzeni politycznej. Zwrócę uwagę w jaki sposób powiązanie historyczne wybranych religii z innymi państwami lub mniejszościami wpływa na decyzje polityczne rządu chińskiego. Przedstawię, jak pamięć o wydarzeniach z przeszłości może stać się narzędziem w manipulacji społeczeństwem. Na przykładzie islamu oraz katolicyzmu w chińskiej przestrzeni politycznej przedstawię w jaki sposób sfera religijna może stać się obszarem walki o wpływy polityczne z innymi państwami. Czy można utożsamiać się z częścią wybranej religii dla zbudowania siły politycznej? Zaprezentuję, jak zmienia się przedstawianie wspomnianych religii w przekazie politycznym w zależności od interesów politycznych. Jakie znaczenie ma historia i przeszłość w momencie próby osiągnięcia przez Chiny konkretnych korzyści politycznych?

Dr Anna Ratke-Majewska, Uniwersytet Zielonogórski, *Nowoczesne technologie w służbie upamiętniania ofiar zbrodni systemów niedemokratycznych*

Pamięć człowieka budowana jest dwutorowo. Z jednej strony, może być ona konstruowana zgodnie z doświadczeniem własnym. Z drugiej natomiast – stanowi strukturę tworzoną w oparciu o opowieści o przeszłości, jakie obecne są w kulturze, w której dana jednostka partycypuje. Owe opowieści o przeszłości są w istocie narracjami historycznymi, których jedną z podstawowych cech jest to, że odzwierciedlają nie przeszłość samą w sobie, a interpretacje przeszłości, będące funkcjonującymi w kulturze wyobrażeniami o zdarzeniach minionych. Pamięć wydarzeń minionych – obok doświadczenia – tworzą więc również opowieści. Wśród tych opowieści z kolei znajdują się między innymi działa naukowe i popularnonaukowe, przekazy medialne oraz publicystyczne, relacje świadków, wytwory sztuki, mity, symbole, a także treści polityki pamięci. Współcześnie, istotne znaczenie w przenoszeniu narracji historycznych (zarówno w ramach wspólnoty, jak i na linii państwo – społeczeństwo) mają nowoczesne technologie. Jaką rolę odgrywają w służbie upamiętniania ofiar zbrodni systemów niedemokratycznych? Jakie są ich cechy oraz w jaki sposób mogą być wykorzystywane? Co więcej – jakie konsekwencje oraz jakie wyzwania w sferze pamięci rodzić może ich coraz większa popularność? Refleksja nad tymi kwestiami zasługuje na uwagę oraz rozwinięcie zarówno w dyskursie naukowym, jak i publicznym.

Dyskutanci: Dr hab. Jerzy Garbiński, prof. nadzw., Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Dr Waldemar Sęczyk, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Wałbrzychu

Panel 18: Władza i wpływ w stosunkach międzynarodowych

Moderator: Prof. dr hab. Czesław Maj, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Mgr Jakub Florczyk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Transnarodowe organizacje społeczeństwa obywatelskiego w perspektywie ewolucji regionalnego ładu międzynarodowego w Europie Środkowej*

Funkcjonowanie w późnowestfalskim ładzie międzynarodowym jakościowo nowych uczestników środowiska międzynarodowego powoduje określony kierunek ewolucji regionalnego ładu międzynarodowego. Określenie przyczyn ewolucji tego ładu jak również pozycji jaką odgrywają w jego modelowaniu transnarodowe organizacje społeczeństwa obywatelskiego jest celem głównym wystąpienia. TOSO modernizując regionalny ład międzynarodowy tworzą nowe warunki formowania środowiska międzynarodowego.

Mgr Diana Mazepa, Uniwersytet Wrocławski, *Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa Republiki Macedonii - wybrane problemy*

Obecna Republika Macedonii powstała 17 listopada 1991 roku i od tego momentu przeszła długą drogę kształtowania swojej niepodległości, a także tożsamości narodowej. Po secesji od Jugosławii, jako jedynej udało jej się uniknąć krwawych walk, jednakże nie udało się jej uchronić przed problemami - nowopowstałe państwo było tworem słabym, podatnym na wszelkie zawirowania wewnątrz kraju - zarówno polityczne, gospodarcze, społeczne jak i kulturowe. Co więcej, nie udało się także uniknąć problemów zewnętrznych, takich jak spory z państwami ościennymi czy blokada akcesji do struktur euroatlantyckich. Wszystkie te niestabilności wpływały i wpływają destrukcyjnie na stabilność samej Macedonii, ale także regionu bałkańskiego. Istnieją liczne wyzwania dla macedońskiego bezpieczeństwa narodowego i jego sektorów, a celem niniejszego referatu jest analiza wybranych zagrożeń, które wpływają na bezpieczeństwo kraju, a także prezentacja celów i wizji rozwoju Republiki Macedonii w kontekście bezpieczeństwa.

Dr Artur Niedźwiecki, Stowarzyszenie Mosty Europy, *Transformacja systemowa państw peryferyjnych w epoce współzależności*

Celem referatu jest refleksja na temat pozycji systemowej państw peryferyjnych w erze współzależności. W szczególności zasadne może być rozważenie możliwości wykorzystania paradygmatu centro-peryferyjnego do analizy procesów zjednoczeniowych w różnych częściach świata, a zwłaszcza w Europie. Może to bowiem przyczynić się do ujawnienia ukrytych struktur dominacji i przemocy ze strony rdzenia względem obszarów marginesowych w rozmaitych ujęciach systemowych. Czy możliwy jest podmiotowy rozwój krajów peryferyjnych w ramach silnie zintegrowanych struktur, opartych o wzajemne współzależności? Czy proces konwergencji zawsze musi oznaczać pasywne akomodowanie wzorców napływających z centrum systemu przez państwa pozostające na ich obrzeżach?

Dr Alicja Malewska, Akademia Ignatianum w Krakowie, *Dług publiczny jako wskaźnik słabości państwa*

Drugą stroną medalu rozważań nad źródłami siły współczesnych państw jest wskazanie czynników, które osłabiają ich pozycję na arenie międzynarodowej. Jednym z takich czynników może być dług publiczny – może, ale nie musi. W moim referacie zastanawiam się nad okolicznościami, które sprawiają, że dług publiczny zaczyna być groźny nie tylko pod względem ekonomicznym, ale również politycznym. Istotna jest oczywiście wysokość zadłużenia, ale nie mniej ważna, a może nawet kluczowa jest jego struktura oraz narzędzia, którymi dysponuje państwo w sferze polityki monetarnej. Analiza obejmuje również ilościowe oraz jakościowe skutki zadłużania się przez rządy, które mogą zmniejszać potencjał gospodarczy państwa, a także prowadzić do uzależnienia od instytucjonalnych wierzycieli. Tezy ilustrują przykłady krajów, które mimo bardzo wysokiego poziomu długu publicznego odczuwają różne konsekwencje takiej sytuacji w wymiarze politycznym (np. Grecja i Japonia).

Prof. dr hab. Czesław Maj, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Zjawisko delegitymizacji w stosunkach międzynarodowych*

Obniżenie lub utrata wiarygodności uczestników stosunków międzynarodowych pozostaje w związku z procesem delegitymizacji. Dotyczy zarówno państw, ich organów decyzyjnych i polityków jak również organizacji międzynarodowych oraz ich organów strukturalnych ora funkcjonariuszy międzynarodowych. Można przy wykorzystaniu kryterium podmiotowego wyodrębnić delegitymizację personalną i instytucjonalną. Kryterium genetyczne umożliwia wskazanie delegitymizacji z przyczyn:

1) aksjologicznych (rozbieżność z przyjmowanym systemem wartości),
2) proceduralnych,
3) reprezentatywności,
4) efektywności.

Dyskutantka: Dr Katarzyna Mojska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 47: Polityka zagraniczna w debacie publicznej

Moderator: Dr Piotr Pochyły, Uniwersytet Zielonogórski

Dr Piotr Pochyły, Uniwersytet Zielonogórski, *Polska racja stanu w pracach Komisji Spraw Zagranicznych Sejmu w VIII kadencji*

W 2018 roku odwołany minister spraw zagranicznych Witold Waszczykowski jako nowy członek Komisji Spraw Zagranicznych Sejmu udzielił kilku wypowiedzi medialnych, w których poruszał kwestię potrzeby współdziałania i pomocy Komisji Spraw Zagranicznych Sejmu rządowi w realizacji polityki zagranicznej w sytuacji kryzysowej (m.in. konfliktu z Unią Europejską i Izraelem). W jego ocenie przewodniczący Komisji Grzegorz Schetyna nie sprzyjał temu procesowi i należałoby go zmienić na stanowisku, ponieważ potrzebny jest jeden, wspólny głos państwa polskiego. Założeniem referatu jest zbadanie działań Komisji pod kątem konieczności współdziałania z rządem w zakresie polityki zagranicznej i realizacji polskiej racji stanu. Analizowany przypadek jest szczególny, ponieważ pierwszy raz od czasu przewodniczenia Komisji w II kadencji Sejmu przez Bronisława Geremka stanowisko przewodniczącego powierzono posłowi opozycji a nie partii rządzące

Prof. dr hab. Anna Rudakowska, Tamkang University/ Vrije Universiteit Brussel, *The picture of China in Poland: divergent values and common interests*

This study examines the picture of China in Poland. The goal is to contribute to the understanding of the image of China in Polish society and the relationship between this image and Warsaw's policies towards Beijing. This study is based on the assumption derived from the constructivist theory, according to which, the picture of China in Polish society and policies towards China are mutually related, since the discourses on the Asian country perform various functions, including enabling, limiting or justifying. The methods and techniques for analysis are grounded in media research and discourse analysis. The data for analysis comes from the monitoring of the two dailies and three weekly papers in the period of one year since 1 November 2016 till 31 October 2017 as well as from the opinion poll.
The research is interested in the descriptions of the relations between the People's Republic of China (PRC) and Poland as well as in the framing of the Chinese government and society. They are treated as the mirror of Polish identity. Within the main question about the picture of China in Poland, it also asks: Which values are important for Poles? In which aspects is China similar and which it is different in comparison with Poland and other significant international actors? What consequences has this understanding of China for the Polish government's discourse about relations with the Asian partner. It demonstrates that the perception of China as a the 'other' of democratic states and violator of human rights has not transformed among the general public since the very beginning of Polish democratization. Yet, the policy of the government in Warsaw towards Beijing has changed due to the external factors - mainly the raise of China. It also presents the discourses, which justify this change of government policies despite the remaining criticism.

Dr hab. Maciej Walkowski, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Stanowisko Polski wobec chińskiej strategii geopolitycznej „Pasa i Drogi"*

O miejsce i znaczeniu Chin w świecie z pewnością będzie decydował charakter relacji gospodarczych utrzymywanych przez to państwo z innymi znaczącymi udziałowcami stosunków międzynarodowych, szczególnie głównymi partnerami handlowymi i inwestycyjnymi Państwa Środka oraz od ich reakcji i stanowisk na chińską geopolityczną strategię rozwoju, określaną mianem „Jednego Pasa i Jednej Drogi" (One Belt, One Road). W związku tym autor stara się udzielić odpowiedź na następujące pytania: Czy w warunkach rosnącej chińskiej hegemonii gospodarczej i politycznej państwa Triady, a szczególnie UE, z Polską na czele muszą wyłącznie tracić – czy wręcz przeciwnie – w pewnych okolicznościach mogą paradoksalnie zyskiwać na znaczeniu? Czy Pax Sinica zastąpi porządek globalny przez dekady oparty na dominacji amerykańskiej i trwałym sojuszu amerykańsko-europejskim (Pax Americana), a jeśli tak, to kiedy to się stanie i jakie mogą być tego globalne konsekwencje? Czy w relacjach bilateralnych ChRL z UE, w tym Polską przeważy obustronnie korzystna kooperacja w ramach promowanego paradygmatu win-win czy coraz bardziej bezpośrednia i nie zawsze (ze strony chińskiej) uczciwa rywalizacja? Czy chiński model „autorytarnego kapitalizmu państwowego" może mieć walor uniwersalny gwarantujący sukces w innych regionach świata, czy też ogranicza się on jedynie do wybranych państw i społeczeństw zakorzenionych w systemie wartości azjatyckich i wszystkich jego konsekwencji ustrojowych? Jakie szanse i zagrożenia niesie on ze sobą w Europie, w sferze ekonomicznej, społecznej i politycznej?
Słowa kluczowe: Chiny, Unia Europejska, Polska, stosunki gospodarcze, handel, inwestycje,

strategia rozwoju

Dr hab. Grażyna Strnad, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Trzeci szczyt międzykoreański: Moon Jae In - Kim Dzong Il. W stronę dialogu, pojednania i bezpieczeństwa*

Trzeci historyczny szczyt międzykoreański odbył się 27 kwietnia 2018 roku w południowej części linii demarkacyjnej w Panmundżom. Prezydent Republiki Korei Moon Jae In spotkał się z przywódcą Korei Północnej Kim Dzong Unem. Od początku swojej prezydentury południowokoreański prezydent deklarował przywrócenie dialogu z Koreą Północną. Z inicjatywą poprawy stosunków Południe-Północ wystąpił także Kim Dzong Un. W jego imieniu, Kim Yo Jong podczas wizyty w Seulu zaprosiła południowokoreańskiego prezydenta do Pjongjangu. Północna polityka prezydenta Moona nawiązuje do wcześniejszych administracji: Polityki Słonecznego Blasku Kim Dae Dzunga i Polityki Pokoju i Dobrobytu Roh Moo Hyuna. Było to pierwsze spotkanie na szczycie po 11 latach. W wyniku podpisania wspólnego oświadczenia obaj przywódcy zadeklarowali współpracę na rzecz ocieplenia stosunków międzykoreańskich, dialogu, zmniejszenia napięcia militarnego, zawarcia traktatu pokojowego, rozwiązania problemów bezpieczeństwa i całkowitej denuklearyzacji Półwyspu Koreańskiego. Celem artykułu jest zaprezentowanie spotkania na szczycie przywódców dwóch państw w kontekście stosunków międzykoreańskich, ze szczególnym uwzględnieniem powrotu do dialogu i pojednania oraz problemów bezpieczeństwa Półwyspu Koreańskiego.

Mgr Natalia Gburzyńska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Polityka zagraniczna Federacji Rosyjskiej w kontaktach z państwami Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej*

W swoim wystąpieniu chciałabym zaprezentować główne cele rosyjskiej polityki zagranicznej w odniesieniu do państw tworzących Euroazjatycką Unię Gospodarczą, a także zastanowić się na ile organizacja ta jest kluczową w budowaniu zewnętrznej polityki Federacji Rosyjskiej. Wspomniana instytucja - w momencie jej powstania (a nawet wcześniej) - traktowana była jako odpowiednik Unii Europejskiej i miała spełniać podobne zadania. Chciałabym pochylić się nad tym, co udało się osiągnąć z wcześniejszych założeń, a co w ogóle było możliwe do wykonania. Ponadto w moim referacie chcę zastanowić się nad perspektywami dla budowania rosyjskiej polityki zagranicznej w odniesieniu do EUG.

Dr Bartłomiej Secler, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Polityka pamięci a polityka zagraniczna. Przykład uchwał rocznicowych Sejmu RP*

Upamiętnianie rocznic w istotny sposób określa kształt i charakter tożsamości wspólnoty narodowej. Podejmowane przez Sejm RP uchwały rocznicowe są interesującym pod względem badawczym materiałem, który poddany analizie i opisowi pozwala na określenie miejsca i roli tychże uchwał w polskiej polityce pamięci. Warto jednak podkreślić, że stanowione przez izbę uchwały mają także wymiar międzynarodowy, co przekłada się często na podziały i konflikty polityczne na tle znaczeń przypisywanym wydarzeniom historycznym oraz formułowanych wobec nich ocen. Za przykład może posłużyć tu spór polsko-ukraiński z 2016 r. dotyczący treści uchwały Sejmu RP upamiętniającą 73. rocznicę rzezi wołyńskiej. Przyjmując założenie o polityce pamięci jako elemencie polityki zagranicznej państwa, w referacie zwrócę uwagę na specyfikę uchwał rocznicowych, szczególnie w kontekście ich aspektów międzynarodowych. Tematyka referatu wpisuje się

w problematykę badawczą grantu NCN nt. „Miejsce i rola uchwał rocznicowych RP w polskiej polityce pamięci".

Dr Justyna Łapaj, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Wyzwania i dylematy w polityce zagranicznej Polski wobec Ameryki Łacińskiej w drugiej dekadzie XXI wieku*

W polityce zagranicznej Polski w okresie pozimnowojennym priorytetowe znaczenie ma obszar euroatlantycki (a w jego ramach stosunki RP z państwami europejskimi i w płaszczyźnie bezpieczeństwa ze Stanami Zjednoczonymi) oraz wschodni (w szczególności stosunki z Rosją, Ukrainą i Białorusią). Pozostałe kierunki pozaeuropejskie, w tym państwa Ameryki Łacińskiej, nigdy nie cieszyły się dużym zainteresowaniem decydentów polityki zagranicznej naszego kraju i charakteryzowały się niską intensywnością w stosunku do możliwości i potencjału. Jednakże zmieniające się uwarunkowania międzynarodowe Polski, w tym związane z kształtowaniem się ładu wielobiegunowego na świecie, a także narastająca potrzeba odgrywania przez Polskę roli aktywnego członka Unii Europejskiej, zdolnego do wpływania na jej politykę zewnętrzną, jak i umocnienia pozycji naszego kraju na arenie międzynarodowej, stawiają przed latynoamerykańską polityką Polski w drugiej dekadzie XXI wieku wiele nowych wyzwań. Niekorzystnym, z punktu widzenia interesów Polski jest dalsze marginalizowanie zyskujących na znaczeniu w stosunkach międzynarodowych regionów pozaeuropejskich, w tym państw Ameryki Łacińskiej i Karaibów (cywilizacyjnie i politycznie niezwykle bliskich dwóm najważniejszym partnerom naszego kraju – Stanom Zjednoczonym i Unii Europejskiej). Do argumentów przemawiających za rozwojem stosunków polsko-latynoamerykańskich zalicza się między innymi: bliskość cywilizacyjna i tradycje kulturowe (w tym dominująca religia katolicka), a także komplementarność gospodarek polskiej i wielu państw Ameryki Łacińskiej. Inne, wynikają z tendencji międzynarodowych i sprowadzają się z jednej strony do potrzeby poszukiwania nowych kontaktów i dywersyfikacji relacji gospodarczych Polski, z drugiej zaś docenienia znaczenia i potencjału dynamicznie rozwijających się państw latynoamerykańskich, w tym zaliczanej do potęg wschodzących Brazylii.

Panel 20: Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w kontekście Brexitu

Moderatorka: Dr Małgorzata Kułakowska, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Prof. dr hab. Jerzy Jaskiernia, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Społeczne, polityczne i prawne uwarunkowania Brexitu*

Brexit jest ważnym wydarzeniem nie tylko z punktu widzenia polityki Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Unii Europejskiej, ale też perspektyw rozwojowych UE. Autor analizuje przesłanki wewnętrzne i zewnętrzne, które doprowadziły do negatywnego wyniku referendum w sprawie Brexitu. Szczególny nacisk kładzie na mechanizmy funkcjonowania UE, a zwłaszcza na zjawisko "deficytu demokracji". Przedstawia też scenariusze rozwojowe UE, rysujące się w kontekście Brexitu.

Dr hab. Tomasz Wieciech, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *„Peers against the People?”. Spór o rolę Parlamentu w procedurze wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej*

Pod koniec kwietnia 2018 roku Izba Lordów przyjęła poprawkę do rządowego projektu ustawy o wystąpieniu z Unii Europejskiej (European Union (Withdrawal) Bill), która przewiduje, że to Parlament, a nie rząd podejmie decyzję o akceptacji umowy pomiędzy Zjednoczonym Królestwem a Komisją Europejską, określającej warunki, na których Wielka Brytania opuści Unię Europejską. Stanowisko Izby Lordów wzbudziło kontrowersje dotyczące nie tylko roli izby wyższej w postępowaniu ustawodawczym, ale także udziału Parlamentu w procedurze Brexitu. Izba wyższa została oskarżona o kwestionowanie rezultatu referendum z 2016 roku. Pozbawieni demokratycznej legitymacji parowie mieli w ten sposób wystąpić przeciwko woli obywateli wyrażonej w tamtym głosowaniu. W referacie zostaną omówione kontrowersje związane z pracami nad projektem ustawy o wystąpieniu z Unii Europejskiej w związku z dyskusją nad pozycją ustrojową Izby Lordów oraz zasadą suwerenności Parlamentu, w szczególności w kontekście instytucji referendum.

Dr hab. Filip Ilkowski, Uniwersytet Warszawski, *Lexit – lewica w Brytanii na rzecz Brexitu*

Referendum w 2016 r. dotyczące pozostania lub wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej kojarzone jest głównie ze sporami wewnątrz Partii Konserwatywnej i działalnością prawicowo-populistycznej partii UKiP. Jego wynik powszechnie utożsamia się z sukcesem sił politycznych występujących przeciw UE z pozycji nacjonalistycznych, neoliberalnych czy wręcz rasistowskich. Jednak paradoksalnie dwa lata od czasu zwycięstwa w referendum opcji "Leave" mamy do czynienia ze słabością rządu torysów i faktycznym upadkiem UKiP. W referacie poruszona zostanie mniej znana strona referendum unijnego: oblicza lewicowych kampanii i środowisk politycznych argumentujących w 2016 r. na rzecz głosowania za opuszczeniem UE przez UK, i ich analiza poreferendalnej rzeczywistości. Lewicowy sprzeciw wobec Wspólnot Europejskich ma w Brytanii długą tradycję. Choć w 2016 r. był on mniej słyszalny, pozostawał jednak obecny. Fakt, że ponad jedna trzecia wyborców Partii Pracy zagłosowała - wbrew oficjalnemu stanowisku laburzystów - za wystąpieniem UK z UE wskazuje na to, że argumenty tej strony sporu o Brexit mogły mieć wpływ na wynik referendum.

Dr Tomasz Czapiewski, Uniwersytet Szczeciński, *Wybory w cieniu referendów. Zachowania brytyjskiego elektoratu w latach 2014-2017 z perspektywy geografii politycznej*

Podstawowym pytanie badawczym na które próbuje odpowiedzieć autor referatu dotyczy tego jakie są możliwe zależności i korelacje pomiędzy wyborami politycznymi Brytyjczyków podjętymi w ramach wyborów parlamentarnych roku 2015, wyborów roku 2017 oraz w ramach referendum na temat Brexitu z roku 2016, a także wcześniejszego referendum niepodległościowego w Szkocji z roku 2014? Sam fakt istnienia takich zależności nie budzi wątpliwości, ale problemy rodzi precyzyjny opis i wyjaśnienie zjawiska. Referenda spowodowały istotną zmianę preferencji partyjnych brytyjskich wyborców. Wykorzystanie metodologii geografii politycznej oraz geografii społeczno-ekonomicznej powinno prowadzić do pełniejszej eksplanacji oraz postawienia i weryfikacji hipotez szczegółowych.

Dr Marcin Galent, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Odzyskać państwo. Jak wyjaśnić rosnące poparcie w społeczeństwie brytyjskim dla aktywnej roli państwa*

Od ponad dekady coraz więcej Brytyjczyków wyraża swoje niezadowolenie z efektów jakie przyniosła ze sobą neoliberalna rewolucja zapoczątkowana przez zwycięstwo wyborcze Margaret Thatcher w 1979 r., a potem kontynuowana w trakcie osiemnastoletnich rządów Torysów i trzynastoletnich rządów Nowej Partii Pracy. Wybór na lidera Partii Pracy Jeremy'ego Corbyna, a potem sukces labourzystów w przyśpieszonych wyborach w 2017 r. są jaskrawymi symptomami tego niezadowolenia. Osoba lidera i program wyborczy wskazują na największy od 30 lat odwrót od wolnego rynku i własności prywatnej w obozie Partii Pracy. Pozostaje jednak pytanie co się kryje za tym zaskakującym zwrotem? Czy jest to tylko kwestia wymiany wewnątrzpartyjnych elit i raczej powierzchowny efekt rywalizacji pomiędzy politykami, czy też są to objawy głębszych zmian społecznych, demograficznych i kulturowych, w wyniku których Brytyjczycy na nowo wyobrażają sobie i na nowo definiują relację pomiędzy państwem i rynkiem, państwem a społeczeństwem, państwem a gospodarką. Jeśli mamy do czynienia z tym drugim procesem, to pojawia się pytanie o genezę tych redefinicji? O to gdzie tkwią ich głębokie źródła i jakie są ich bezpośrednie przyczyny? Zachodzi również istotne pytanie o to jakie segmenty społeczeństwa brytyjskiego poddają się tym procesom najbardziej? Celem mojego wystąpienia jest próba odpowiedzi na tak naszkicowane pytania.

Dr Grzegorz Ronek, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, *Wpływ Brexitu na gospodarkę Zjednoczonego Królestwa*

Celem referatu jest przedstawienie i analiza możliwych skutków Brexitu dla gospodarki Zjednoczonego Królestwa. Z uwagi na fakt, że jest ona ściśle zintegrowana ekonomicznie z UE, decyzja o wyjściu z jej struktur ma i będzie miała znaczące skutki dla gospodarki całego państwa. Możliwe opcje brytyjsko-unijnych stosunków gospodarczych to: 1) opcja EOG, 2) opcja szwajcarska, 3) opcja turecka, 4) opcja kanadyjska, 5) opcja WTO. Żadna z nich nie jest korzystna dla Zjednoczonego Królestwa, szczególnie ta ostatnia. W grudniu 2017 roku wynegocjowano okres przejściowy, w którym Zjednoczone Królestwo pozostawałoby w unii celnej i wspólnym rynku do końca 2020 r. Dodatkowa opcja *backstop* oznaczałaby, że Zjednoczone Królestwo stosowałoby unijne stawki celne także po 2020 r., o ile nie zostałoby osiągnięte żadne porozumienie. Obecnie strona brytyjska skłania się do przyjęcia opcji "maksymalnego ułatwienia". Zjednoczone Królestwo prowadziłoby całkowicie niezależną politykę handlową, a przy pomocy zaawansowanych technologii kontrola towarów i pobieranie ceł odbywałoby się maksymalnie sprawnie. Nie powstałaby wtedy “twarda” granica z Irlandią, choć utrudnienia na niej na pewno pojawiłyby się. Inną opcją jest "partnerstwo celne", w ramach którego Zjednoczone Królestwo pobierałoby w imieniu UE cła na towary, które są tylko przewożone przez terytorium brytyjskie. Nie ma ona jednak wystarczającego poparcia. W chwili obecnej skutkiem Brexitu jest pewne spowolnienie gospodarcze. Jednak w dłuższej perspektywie czasowej należy spodziewać się osłabienia wzajemnej wymiany handlowej, a nawet dużej recesji gospodarczej w Zjednoczonym Królestwie. Widoczny jest także spadek wartości funta, co przekłada się na wzrost kosztów importu i wzrost inflacji. Istotnym skutkiem Brexitu jest możliwość osłabienia statusu City poprzez likwidację tzw. jednolitego paszportu europejskiego. Brexit będzie miał duże znaczenie dla budżetu Zjednoczonego Królestwa, zwłaszcza w kontekście zapowiedzi, iż rząd nie będzie już dążył do likwidacji deficytu i uzyskania nadwyżki. Oznacza to, że przy

spodziewanym zmniejszeniu się imigracji, mogą nastąpić: spadek dochodu narodowego, cięcia wydatków publicznych i konieczność podniesienia podatków. Mogą wzrosnąć ceny żywności. Stracą unijne wsparcie najbiedniejsze regiony kraju. Należy spodziewać się także spadku atrakcyjności inwestycyjnej Zjednoczonego Królestwa. Generalnie Brexit będzie oznaczał zawieranie przez to państwo bilateralnych umów gospodarczych, co będzie wymagało dużo czasu i zaangażowania. Obecnie trudno precyzyjnie określić wpływ Brexitu na gospodarkę Zjednoczonego Królestwa. Jednak opcja "twardego" wyjścia z UE (opcja WTO) będzie oznaczała wymierne straty ekonomiczne i spadek atrakcyjności gospodarczej Zjednoczonego Królestwa na arenie międzynarodowej.

Dr Małgorzata Kułakowska, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Migracje międzynarodowe na terytorium Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w kontekście Brexitu*

Proponowany referat ma na celu na analizę procesów migracji międzynarodowych na terytorium Zjednoczonego Królestwa w kontekście Brexitu. Podstawowe pytania badawcze dotyczą zależności pomiędzy procesami migracji a procesem wychodzenia państwa brytyjskiego ze struktur unijnych. Analiza uwzględni zmiany w procesach migracyjnych od roku 2016, jak również toczący się proces negocjacyjny. Szczególny nacisk zostanie położony na sytuację obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej (w tym Polaków), mieszkających na terytorium Zjednoczonego Królestwa.

Panel 45: Państwa Europy Środkowo-Wschodniej w zmieniającym się porządku międzynarodowym: Trójmorze jako wyraz współpracy czy rywalizacji?

Moderatorka: Dr hab. Agnieszka Orzelska-Stączek, prof. nadzw., Polska Akademia Nauk

Dr hab. Agnieszka Orzelska-Stączek, prof. nadzw., Polska Akademia Nauk, *Ku współpracy czy rywalizacji? Deklarowane, postrzegane i realizowane cele Trójmorza*

Inicjatywa Trójmorza obejmuje dwanaście państw należących do Unii Europejskiej. Jej głównym deklarowanym celem jest wzbogacenie procesu europejskiej integracji przez budowę infrastruktury łączącej obszar Adriatyku, Bałtyku i Morza Czarnego na osi Północ – Południe. Pojawiają się jednak wątpliwości, czy to nowe ugrupowanie ma służyć wzmocnieniu UE jako całości, czy przeciwnie, ma przekształcić Europę Środkowo-Wschodnią w przeciwwagę dla „starej UE". Czy Trójmorze jest krokiem ku umacnianiu unijnej współpracy czy też ku rywalizacji między Europą Środkowo-Wschodniej a Europą Zachodnią? Zasadnicze pytanie dotyczy rozbieżności między deklarowanymi, postrzeganymi i realizowanymi celami Trójmorza.

Dr Martin Dahl, Uczelnia Łazarskiego w Warszawie, *Trójmorze w niemieckim dyskursie naukowym i debacie publicznej*

Przejęcie w 2015 roku władzy w Polsce przez obóz skupiony wokół Prawa i Sprawiedliwości doprowadziło do zmiany priorytetów w polskiej polityce zagranicznej. Nowym instrumentem

polityki zagranicznej stała się inicjatywa Trójmorza rozumiana jako bliższa współpraca wschodnich państw Unii Europejskiej położnych pomiędzy Morzem Bałtyckim, Morzem Adriatyckim i Morzem Czarnym. Z powodów historycznych inicjatywa Trójmorza kojarzona jest z forsowaną przez Polskę w latach 20. XX wieku koncepcją Międzymorza, która miała doprowadzić do sojuszu państw Europy Środkowej celem skuteczniejszej ochrony zarówno przed ekspansją rosyjską jak i hegemonią niemiecką. W tym kontekście głównym celem referatu jest próba odpowiedzi na pytanie czy polska inicjatywa Trójmorza jest przedmiotem dyskursu naukowego i debaty publicznej w Niemczech oraz czy ma ona wpływ na prowadzoną przez Niemcy politykę zagraniczną.

Dr Radosław Grodzki, Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego, *Grupa Wyszehradzka i Inicjatywa Trójmorza jako instrumenty realizacji polskich interesów w Unii Europejskiej*

Grupa Wyszehradzka stanowi trzon współpracy w regionie środkowoeuropejskim, a tym samym znaczącą regionalną grupę nacisku w ramach UE. Pomimo rozbieżności w kluczowych dla jej interesów sprawach, często jest ona w stanie wspólnie formułować swoje postulaty i stanowiska oraz przedstawiać je na forum Unii Europejskiej. Współprca w ramach V4 nacechowana jest sporą dynamiką, zwłaszcza w obliczu nowych wyzwań stojących przed UE.

Dr hab. Paweł Turczyński, prof. nadzw., Uniwersytet Wrocławski, *Polska w Unii Europejskiej – trzy lata „dobrej zmiany”*

Prawo i Sprawiedliwość, sprawujące w Polsce władzę od jesieni 2015 r., jest pierwszym w historii III RP ugrupowaniem, które bez potrzeby zawiązywania koalicji posiada większość parlamentarną i tworzy rząd, mając też przyjaznego sobie prezydenta. Okres ten jest bardzo burzliwy dla członkostwa Polski w UE. Okolicznością sprzyjającą zwycięstwu PiS była bezradność UE wobec „kryzysu migracyjnego" w połowie 2015 r. Przejmując władzę PiS przeorientował polską politykę zagraniczną z jednoznacznie „europejskiej" na „euroatlantycką", uznając że członkostwo w NATO i sojusz z USA to kluczowe gwarancje naszego bezpieczeństwa (szczyt NATO w Warszawie w lipcu 2016 r.). Ele-mentem polityki zagranicznej PiS było też wspieranie ugrupowań państw naszego regionu („Trójmorze"), przy jednoczesnym kontestowaniu projektów głębszej integracji państw „starej Unii", czy też strefy euro. Natomiast znaczącym problemem stało się uruchomienie przez UE wobec Polski – na skutek zmian w naszym sądownictwie – procedury „kontroli praworządności", będące precedensem w historii UE. Sytuacja taka znacząco ogranicza możliwości polskiej dyplomacji na forum UE i zmusza nas do szukania sposobu zakończenia tej procedury.

Dr Marek Górka, Politechnika Koszalińska, *Polityka cyberbezpieczeństwa państw Inicjatywy Trójmorza*

Celem analizy jest wskazanie podobieństw i różnic, które mogą mieć kluczowe znaczenie dla przyszłej współpracy podmiotów politycznych w zakresie wspólnej polityki bezpieczeństwa cybernetycznego w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Referat ma także zadanie przedstawienie aktualnego stanu badań związanego z szeroko rozumianą technologią informacyjną (IT) i systemami informacyjnymi (IS) w zakresie państw Inicjatywy Trójmorza. Rewolucja informatyczna spowodowała, że zarówno kraje postkomunistyczne, jak i te, które od dawna funkcjonują w warunkach gospodarki liberalnej, muszą stawić czoła temu samemu problemowi, niezależnie od swojej przeszłości. Analiza strategii w zakresie bezpieczeństwa

cybernetycznego poszczególnych państw europejskich dostarcza różnorodnych odpowiedzi, jak również rozwiązań konkretnych problemów oraz wskazuje na różne ambicje i ograniczenia polityczne w stosunku do współczesnych wyzwań stojących przed UE. Dynamiczne zmiany w obszarze cybertechnologii, które miały miejsce na początku XXI wieku były w pewnym stopniu niezależnym procesem od przemian politycznych w Europie Środkowo-Wschodniej zapoczątkowanych w 1989 roku. Choć z drugiej strony cybertechnologia jest pewnego rodzaju odzwierciedleniem przemian społeczno-gospodarczych. Warto zatem zastanowić się, czy w tym przypadku państwa Trójmorza oraz (w węższym zakresie) Grupy Wyszehradzkiej są beneficjentem polityki UE czy też stanowią subregion kształtujący i inspirujący działania pozostałych państw europejskich w zakresie cybertechnologii. Można sformułować tezę, że cyberprzestrzeń jest niejako kolejnym etapem transformacji państw V4, który determinuje funkcjonowanie wielu obszarów polityki publicznej. Współpraca w ramach polityki cyberbezpieczeństwa jest szczególnie ważna dla krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Decydujący wpływ w tym zakresie mają różne interesy, potrzeby i motywy poszczególnych państw oraz ambicje polityczne zmierzające do odgrywania dominującej roli w obszarze Trójmorza oraz Grupy Wyszehradzkiej.

Dr Konrad Świder, Polska Akademia Nauk, *Europa Środkowa jako obszar projektowania geopolitycznego. Przegląd koncepcji*

Problem geopolitycznego „zagospodarowania" Europy Środkowej pojawił się pod koniec XVIII wieku. Wiązał się on z kilkoma okolicznościami: upadkiem I Rzeczpospolitej jako największego państwa środkowoeuropejskiego; wypieraniem wpływów tureckich z Bałkanów; zapoczątkowanymi w tym czasie w Europie Środkowej i na Bałkanach nowoczesnymi procesami narodowotwórczymi oraz ruchami narodowymi narodów podporządkowanych. Próby uregulowania statusu geopolitycznego Europy Środkowej wobec niesamodzielności politycznej tego obszaru były podejmowane przez zewnętrzne ośrodki siły jako element rozgrywki między mocarstwami. Pierwsze dążenia w tym kierunku można dostrzec w epoce napoleońskiej – w polityce francuskiego cesarza Napoleona Bonapartego; następnie w projektach rosyjskich (koncepcje ks. Adama Jerzego Czartoryskiego, panslawizm, neoslawizm), a później niemieckich (Mitteleuropa, koncepcje Rudolfa Kjellena) oraz brytyjskich (koncepcje Halforda Johna Mackindera). W okresie późniejszym – już po I wojnie światowej – projekty geopolitycznej integracji Europy Środkowej próbowały formułować elity odrodzonej Polski (tzw. koncepcja federacyjna, prometeizm), usilnie poszukującej sojuszników, z którymi mogłaby stworzyć silną geopolityczną alternatywę dla Niemiec i Rosji. Takim projektem lub może bardziej ideą była przedwojenna koncepcja Międzymorza, przewartościowana po II wojnie światowej w antykomunistycznym środowisku emigracyjnym paryskiej „Kultury" jako idea jagiellońska. Współczesnym nawiązaniem do tego projektu jest koncepcja Trójmorza, będąca polsko-chorwacką inicjatywą. W okresie komunizmu, w warunkach ładu jałtańskiego, za osobliwe geopolityczne uporządkowanie Europy Środkowej można uznać zdominowany przez Związek Radziecki satelicki obóz socjalistyczny oraz narzuconą przez Moskwę krajom środkowoeuropejskim ówczesną strukturę zbrojną regionu – Układ Warszawski.

Mgr Marek Wojnar, Polska Akademia Nauk, *Sposób na niepodległość czy narzędzie polityki mocarstwowej? Ukraińska myśl polityczna wobec zagadnienia integracji Europy Środkowo-Wschodniej – XIX-XXI w.*

Z polskiej perspektywy może wydawać się, że koncepcja integracji przestrzeni Europy Środkowej i Wschodniej w formie Międzymorza nie znajduje analogii w myśli politycznej innych narodów regionu. Ta pobieżna ocena nie znajduje odzwierciedlenia w przypadku ukraińskiej myśli politycznej. Poczynając od XIX w. tamtejsi intelektualiści rozpoczęli formułowanie postulatów integracji obszaru między morzami: Bałtyckim, Czarnym i Kaspijskim. Celem wystąpienia jest przedstawienie tych koncepcji, poczynając od idei federacji słowiańskiej Mykoły Kostomarowa, a kończąc na wysuwanej przez współczesnych nacjonalistów („Swoboda", Prawy Sektor, Korpus Narodowy) koncepcji osi bałtycko-czarnomorskiej. Zamierzam omówić także wysuniętą przez Dmytra Doncowa (Pidstawy Naszoji Polityky, Wiedeń 1921) ideę bloku ukraińsko-polsko-rumuńskiego i poglądy nawiązującego do tej koncepcji obozu Ukraińskiej Republiki Ludowej na wychodźstwie. Ważnym elementem wystąpienia będzie przedstawienie dorobku ukraińskiej geopolityki. Tutaj mam na myśli koncepcję federacji bałtycko-pontyjskiej Stepana Rudnyckiego (Sprawa ukrajns'ka zi stanowyszcza politycznoji geografiji, Berlin 1923) oraz „doktryny czarnomorskiej" Jurija Łypy (Czornomors'ka Doktryna, Warszawa 1940). Wreszcie chciałbym przedstawić ewolucję koncepcji integracyjnych Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów w latach 30-50-tych XX w. Omawiając poszczególne zagadnienia spróbuję odpowiedzieć na pytanie czy ukraińskie koncepcje integracyjne miały one służyć wyłącznie osiągnięciu i utrzymaniu niepodległości, czy też jawiły się jako narzędzie polityki mocarstwowej.

Dr Marek Golińczak, Uniwersytet Wrocławski, *Idee zjednoczenia państw środkowoeuropejskich w publicystyce i programach polskiej opozycji demokratycznej lat 70. i 80. XX wieku*

Propozycje zjednoczenia terytoriów Europy Środkowowschodniej obecne są w polskiej myśli politycznej przynajmniej od przełomu XIV i XV wieku, zatem fakt, że w środowiskach polskiej opozycji demokratycznej drugiej połowy wieku XX podnoszono owe hasła wydaje się oczywisty. Już na początku badań nasuwa się zasadnicze w swej treści pytanie o rozumienie pojęcia „państwa środkowoeuropejskie". Od lat trwa spór o przynależność do owej strefy. Czy warunkiem w niej uczestnictwa są kwestie kulturowe, religijne, geograficzne czy może polityczne? W nazywaniu samego regionu mamy do czynienia z wielkim pomieszaniem pojęć. Piotr Wandycz, badacz historii państw środkowoeuropejskich twierdził, że na historiografię wpływ ma polityka, stąd w różnych okresach używano innych terminów. Mieliśmy zatem Intermarium, Europę Środkową i Wschodnią jak i Europę Zachodnio – Słowiańską. W Niemczech funkcjonuje termin *Ost – mitteleuropa*, we Francji *l'Europe de l'Est*. Brytyjski historyk T. G. Ash pisał w latach 80. XX wieku, że Europa Wschodnia, czyli region kontrolowany militarnie przez Związek Radziecki stanowi oddzielny byt. Nowa Europa Środkowa musi być dopiero stworzona. Nie powstanie jednak przy pomocy prostego powtarzania tego terminu jako modnego sloganu, ani przez kultywowanie nowego mitu. Jeżeli termin „Europa Środkowa" ma zyskać jakiś określony sens, to dyskusja nad nim musi przenieść swój punkt ciężkości z akcentów emocjonalnych i magicznych na trzeźwe i rygorystyczne badania prawdziwego dziedzictwa historycznego Europy Środkowej, jak i prawdziwej sytuacji w tym regionie, podkreślając tak różnice jak i podobieństwa. Polskie organizacje antykomunistyczne omawianego okresu były bardzo różnorodne w kwestiach programowych a niezależna prasa ukazująca się w PRL w latach 70. i 80. XX wieku stanowiła arenę zaciekłych dyskusji dotyczących polskiej polityki wewnętrznej i zagranicznej. Spierano się również o zasady współpracy państw europejskich. Jak bardzo różniły się poglądy

polskich środowisk opozycyjnych możemy zauważyć, kiedy rozpoczynamy analizę ich propozycji na temat współdziałania krajów Europy Środkowowschodniej.

Dyskutant: Prof. dr hab. Radosław Zenderowski, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Panel 2: Demokracja a sekularyzacja

Moderator: Dr hab. Janusz Węgrzecki, prof. nadzw., Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Dr hab. Sławomir Sowiński, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, *Funkcjonalizm w badaniach religii i demokracji. Zalety i ograniczenia*

Tematem wystąpienia ma być krótka metodologiczna refleksja nt. analitycznych zalet i ograniczeń podejścia funkcjonalistycznego w badaniach nad religią i współczesną demokracją.

Dr Agnieszka Turoń-Kowalska, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *„Bałwochwalstwo polityki" Leszka Kołakowskiego*

Leszek Kołakowski odnosi się do Kartezjańskiego odkrycia *cogito*, które zapoczątkowało pewien nowy czas dla kultury europejskiej – pewność i autonomia podmiotu poznającego; podmiotu wątpiącego, sprawiła, że transcendentne kategorie, dotychczas nadające absolutną pewność istnieniu świata, zanikały. W tym kontekście w dziejach Europy nastał moment kluczowy, zwany *horror metaphysicus*. Koncepcja ego, rozumiana tutaj jako świat sam w sobie, neguje istnienie wszechmocnego, absolutnego podmiotu wykraczającego poza ego. Tylko ego ma moc wątpienia i decydowania o tym, co wątpliwe. Pozostaje zatem tylko racjonalizm jednostki ludzkiej. To, co dotychczas (Bóg) stanowiło wyznacznik pewności, niezmienności, absolutności i co jednocześnie warunkowało istnienie podmiotu, teraz nie mogło wskutek kartezjańskiego zwątpienia pełnić takiej funkcji. Wraz z nowożytnością przeświadczenie o absolutnym rozróżnieniu na to, co złe i dobre, zostaje podważone. Polski intelektualista w swoich wywodach uwidacznia karykaturalną formę dziedzictwa Oświecenia w obszarze ludzkiego działania i jego oceny: „Ja mam swoje wartości, Ty masz swoje". Kołakowski uświadamia współczesnej cywilizacji, że każda decyzja niesie z sobą koszty moralne. W tym kontekście ukazuje moment samonegacji, samobójstwa kultury europejskiej i potrzeby rewizji jej dziedzictwa oświeceniowego. Przykładem może być koncepcja „bałwochwalstwa polityki" – gdy swoje polityczne zaangażowanie przekuwamy w zasady moralne; gdy fabrykujemy bogów ad hoc dla użytku w politycznej grze.

Dr Anna Krzynówek-Arndt, Akademia Ignatianum w Krakowie, *Sekularyzm i nowożytne państwo demokratyczne w koncepcjach Martina Rhonheimera i Pierra Manenta*

Martina Rhonheimera i Pierra Manenta koncepcje związku procesu sekularyzacji i narodzin nowożytnego państwa potwierdzają trwałość namysłu nad współczesnym państwem liberalnym i demokratycznym w kategoriach zarazem religijno-teologicznych, jak i politycznych. Obaj myśliciele dostrzegają zasadniczą rolę jaką chrześcijaństwo odegrało

w procesie desakralizacji sfery politycznej i ugruntowania autonomicznej, świeckiej przestrzeni. Obie koncepcje pozostają jednak w opozycji do tych teorii, które postrzegają chrześcijaństwo w kategoriach „zepsucia" antycznego ładu prawno-politycznego lub też w późnej nowoczesności politycznej upatrują pełnego rozwinięcia ideałów chrześcijańskich jakich samo chrześcijaństwo nie w stanie zagwarantować. Koncepcja Rhonheimera ma charakter „konstytutywny", wskazuje na zasadniczo chrześcijańskie korzenie świeckiej kultury politycznej demokratycznego państwa posługując się rozróżnieniem na czysto polityczną i integralną koncepcję sekularyzmu. Namysł Manenta ma natomiast charakter bardziej polemiczny, mieści się bowiem w jego wizji współczesnego porządku politycznego Zachodu będącego konsekwencja gry między konstytuującym demokrację szeregiem „separacji" i dążeniami do ich przezwyciężenia.

Dr hab. Janusz Węgrzecki, prof. nadzw., Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, *Religia wobec zsekularyzowanej kultury według Josepha Ratzingera/ Benedykta XVI*

Joseph Ratzinger/Benedykt XVI dostrzega ambiwalencję współczesnej kultury. Z jednej strony kultura otwarta na wszystko co szlachetne, prawdziwe, dobre, piękne, sprawiedliwe i pokojowe. Z drugiej strony kultura skłaniająca się ku nihilizmowi. Religia jest elementem kulturotwórczym pierwszej postaci kultury oraz współcześnie staje się jej promotorem. W odniesieniu do drugiej postaci religia zajmuje postawę krytyczną wobec wszelkich form kulturowego nihilizmu.

Dyskutantka: Dr Danuta Radziszewska-Szczepaniak, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Panel 61 Narracja jako czynnik i epifenomen zmiany. O wpływie opowieści na kształt współczesnego państwa oraz treść jego polityki i *vice versa*

Moderatorzy: Dr Maciej Bachryj-Krzywaźnia, Uniwersytet Wrocławski, Dr Alina Balczyńska-Kosman, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Dr Alina Balczyńska-Kosman, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Kobiety jako adresatki przekazów medialnych – ciągłość i zmiana*

Zmiany w postawach i zachowaniach współczesnych Polek znajdują odzwierciedlenie w transformacji sposobów komunikowania, a w szczególności odbioru przekazów medialnych. Konsekwencją tych procesów jest kształtowanie się mediów rodzajowych, z których korzystają zróżnicowani pod względem płci odbiorcy. Różnorodność odbioru przekazów i odmienność oczekiwań wśród kobiet przekładają się na zawartość ramówek programów i treści prasowych adresowanych do kobiet. Współczesne Polki to zróżnicowana i świadoma swoich potrzeb konsumenckich grupa sprawnie poruszająca się w świecie nowych technik komunikowania.

Dr Katarzyna Zawadzka, Uniwersytet Szczeciński, *Czarny protest w mediach. Wielowymiarowość partycypacji kobiet, a walka o prawa do widoczności politycznej*

Polki uzyskały prawa wyborcze w 1918 roku. Prawie 100 lat później kobiety w Polsce wyszły na ulice, domagając się swoich praw i respektowania ich podmiotowości. Ogólnopolski strajk kobiet zwany potocznie „czarnym protestem" był odpowiedzią na głosowanie posłów w sprawie ustawy o bezwzględnym zakazie aborcji. Organizatorki akcji dając wyraz swojej kreatywności i stosując różnorodne formy przekazu, żywiły nadzieję, że każdy sposób mobilizacji kobiet jest istotny. W referacie przedstawiony został problem obecności czarnego protestu i jego uczestniczek w mediach. Autorka postara się ukazać wielowymiarowość partycypacji kobiet w kontekście walki o ich prawa, a w tym o widoczność medialną i polityczną. Postawione pytania badawcze będą dotyczyły: Jak poszczególne media w Polsce odnosiły się do problemu praw kobiet? Jakie są postulaty ruchu kobiecego w Polsce? Na czym polegał „czarny protest" i jak został odebrany przez opinie publiczną w Polsce ? Czy, a jeśli tak, to jakie różnice były widoczne w przekazach poszczególnych mediów?

Dr Franciszek Czech, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Metody badań narracji spiskowych i ich zastosowanie w naukach o polityce*

Sugestie i wyrażane wprost oskarżenia, że dany aktor polityczny sekretnie i z premedytacją działa na szkodę swojego kraju, jest zdrajcą i spiskowcem, należą do immanentnych elementów współczesnego dyskursu publicznego nie tylko w Polsce. Nic więc dziwnego, że w ostatnim czasie rośnie liczba badań wykorzystujących takie pokrewne kategorie analityczne jak spiskowa teoria społeczeństwa/historii (Popper), styl paranoiczny (Hofstadter), teoria spiskowa (Fenster; Uscinski & Parent), paranoja polityczna (Robin & Post; Korzeniowski), stereotyp spiskowy (Kofta), myślenie spiskowe (Grzesiak-Feldman), wiara spiskowa (van Prooijen), kultura konspiracji (Knight), nieufność spiskowa wobec sfery publicznej (Czech), konspiracjonizm (Pipes) czy wreszcie narracje spiskowe, które były przedmiotem moich analiz w monografii Spiskowe narracje i metanarracje. Duża liczba kategorii o nakładającym się zakresie pojęciowym może prowadzić do chaosu terminologicznego i do pytania: co i jak jest badane za pomocą tych pojęć? Biorąc pod uwagę naszkicowany powyżej stan rzeczy, w swoim wystąpieniu chcę zająć się dwoma zagadnieniami. Po pierwsze, postaram się scharakteryzować relacje pomiędzy poszczególnymi przywołanymi pojęciami i na ich tle naszkicuję specyfikę narracji spiskowych jako kategorii badawczej. Po drugie, przedstawię i omówię posługując się przykładami trzy typy badań nad narracjami spiskowymi i wskażę na ich zastosowania w naukach o polityce.

Dr Rafał Klepka, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, *Medialna walka o dobrą zmianę: rola medialnych narracji w parlamentarnej kampanii wyborczej 2015 roku*

W obliczu mediów narracyjnych, które w większym stopniu interpretują rzeczywistość niż relacjonują przebieg wydarzeń, rola narracji medialnych w polityce jest szczególnie istotna. W wystąpieniu zaprezentowane zostaną wyniki badań zawartości telewizyjnych programów informacyjnych „Wiadomości" TVP, „Faktów" TVN, oraz tygodników „Polityka", „Newsweek" oraz „W Sieci" z okresu poprzedzającego parlamentarną kampanię wyborczą w 2015 roku. Celem analizy będzie określenie, na ile materiały dotyczące wyborów ilustrowały działania

sztabów, a na ile stanowiły gotowe narracje, które miały jasno sugerować wyborcom, na kogo oddać głos. Badanie stara się także odpowiedzieć na pytanie, które z tradycyjnych mediów w większym stopniu starało się kreować narracje dotyczące uczestników kampanii wyborczych: telewizyjne programy informacyjne czy tygodniki opinii.

Dyskutantka: Dr Elżbieta Pawlak-Hejno, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 10: Polityczność różnorodności

Część I.

Moderatorka: Dr hab. Edyta Pietrzak, Politechnika Łódzka

Dr hab. Edyta Pietrzak, Politechnika Łódzka, *Rozumienie innego – współczesne interpretacje*

Wystąpienie jest pretekstem do rozmowy o sposobach rozumienia różnorodności zarówno na poziomie indywidualnym, jak i grupowym i wspólnotowym, przejawiającym się w dyskursie publicznym oraz ich przełożeniu na konkretne polityki. A ponieważ tematyka różnorodności wzbudza kontrowersje i przynależy do tematów „trudnych" badawczo, tym samym, jest to również próba odpowiedzi na pytanie, dlaczego kategoria różnorodności jest tak bardzo polityczna?

Dr hab. Maciej Potz, prof. nadzw., Uniwersytet Łódzki, *Różnorodność jako źródło polityki*

Różnorodność, zarówno jako kategoria biologiczna, jak i społeczno-kulturowa, odegrała fundamentalną rolę w ukształtowaniu się polityki jako specyficznie ludzkiej sfery zachowań społecznych. Na najbardziej podstawowym poziomie, różnorodność genetyczna była niezbędna do ewolucyjnego wykształcenia dużego mózgu i związanych z nim zaawansowanych mechanizmów kognitywnych (takich jak język, zdolność abstrakcyjnego myślenia, wyobrażania sobie obiektów nieempirycznych itd.), niezbędnych do zaistnienia relacji politycznych. W toku dalszej ewolucji, wyłaniający się porządek polityczny opierał się na identyfikacji z własną grupą i postrzeganiu jej jako odrębnej od innych, czemu, ponownie, sprzyjały czynniki biologiczne (logika „samolubnego genu" i fizjologia). Współcześnie, konflikty i antagonizmy, jako konsekwencje różnorodności, uważane są przez niektórych myślicieli za istotę polityczności (Schmitt), nieuchronne mechanizmy wszystkich systemów politycznych albo wręcz warunki ich dobrego funkcjonowania (Mouffe). Demokracja liberalna z jednej strony pielęgnuje różnorodność, umożliwiając swobodą ekspresję własnych wartości, poglądów, postaw, a z drugiej ją niweluje, zrównując wszystkich w prawach i statusie politycznym pomimo dzielących ich różnic i odmawiając prawa do identyfikacji zbiorowej wedle tych różnic.

Dr Anna Radiukiewicz, Polska Akademia Nauk, *Wykluczający potencjał obywatelskości*

Jak dowodzą krytycy obywatelskości nigdy pojęcie to nie było kategorią egalitarną, a jego wykluczająca i włączająca moc wiązała się z różnicami w zakresie praw przysługujących jednostkom ze względu na ich rasę (Young 1990), przynależność klasową (Balibar 1991), czy płeć (Oleksy 2008). Mimo to w ostatnim trzydziestoleciu w Polsce pojęcie obywatelskości

zrobiło „zawrotną karierę". Można też powiedzieć, że jego moc włączania i dzielenia znalazła w tym czasie i miejscu swój pełny wyraz. Obywatelskość stała się istotną cechą, o którą toczy się polityczna walka. To z tego powodu Wiktor Marzec (2016) podkreśla, że to, kto zalicza się – a lepiej byłoby napisać – jest zaliczany do grupy obywateli jest kwestią polityczną. Do wniosków takich prowadzą przykładowo ustalenia badaczy dyskursu publicznego, którzy podkreślają binarność trybu uruchamianego przez stosowanie obywatelskości – dzielenie na to co obywatelskie i nieobywatelskie oraz przypisywanie sobie „chlubnych cech kodu obywatelskiego, a przeciwnikom – szkodliwych cech kodu antyobywatelskiego" (Czyżewski 2008: 96). Podobne konkluzje formułują badaczki aktywności nomen omen obywatelskiej, zwracając uwagę – jak to było w przypadku Alimenciar (Hryciuk 2012) czy Matek I Kwartału (Korolczuk 2014) – na to, że nadanie kategorii obywatelskości działaniom społecznym jest skuteczną metodą osiągania celów przez grupy, które wywalcza sobie pozycję desygnatu tego pojęcia. Wydaje się, że to szczególne miejsce obywatelskości w polskim dyskursie publicznym zostało ugruntowane w okresie transformacji (Dembek 2013), a jego różnicująca moc jest dobrze obserwowalna szczególnie w momentach konfliktów politycznych. Z tego powodu w referacie, poza refleksją nad funkcjonowaniem obywatelskości w polskim dyskursie publicznym, przyjrzę się jej współczesnemu wykorzystywaniu. Materiał empiryczny, który posłuży mi do egzemplifikacji takich zastosowań, pochodzić będzie z badań dotyczących Komitetu Obrony Demokracji.

Mgr Sylwia Zielińska, Uniwersytet Szczeciński, *Spójrzmy na to z drugiej strony – co różnorodne społeczeństwo może dać władzy? Znaczenie różnorodnego społeczeństwa i jego wpływ na władze polityczną*

Szereg opracowań naukowych podejmuje tematykę wpływu polityki prowadzonej przez państwo w odniesieniu do społeczeństwa różnorodnego. Obejmuje to najczęściej pomoc jaką poszczególne instytucje pełnią na rzecz, nierzadko najsłabszych, grup społecznych. W rzeczywistości te poszczególne grupy społeczne, tworzą ogół społeczeństwa, które różni się pod wieloma aspektami. Różnorodność uwidoczniona jest np. poprzez: stan zdrowia, orientację płciową, status materialny, pochodzenie etc. Warto przyjrzeć się jak w rzeczywistości, w przestrzeni politycznej, różnorodne grupy społeczne wpływają na politykę i poszczególne ośrodki władzy. Różnorodność niewątpliwie jest fundamentalną wartością każdego społeczeństwa. Podjęcie tej tematyki, badawczo trudnej jest próbą odpowiedzi na pytanie: co różnorodne społeczeństwo może dać władzy?

Dyskutantka: Dr Katarzyna Dośpiał-Borysiak, Uniwersytet Łódzki

Część II.

Dr Katarzyna Dośpiał-Borysiak, Uniwersytet Łódzki, *Polityczność różnorodności w kontekście koncepcji zrównoważonego rozwoju*

Referat podejmie problem politycznego wymiaru różnorodności wpisanej do koncepcji zrównoważonego rozwoju. Koncepcja ta dążąc do osiągnięcia równowagi pomiędzy ładem gospodarczym, społecznym i środowiskowym poszczególnych państw oraz szerzej społeczności międzynarodowej opiera się na zasadzie poszanowania różnorodności. W swoim założeniu zakłada bowiem konieczność uwzględnienia specyficznych kontekstów socjoekonomicznych państw , a w przypadku ich zasadniczej modyfikacji wręcz ich ochronę.

Rzeczywisty wymiar poszanowania owej różnorodności pozostaje jednak przedmiotem różnych interpretacji i sporu politycznego. W efekcie paradygmat różnorodności staje się wręcz uzasadnieniem dla ograniczenia bardziej reformistycznych postulatów zmiany .

Dr Piotr Burgoński, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, *Dyskryminacja i różnorodność w polityce Unii Europejskiej*

Unia Europejska rozwijała swą politykę antydyskryminacyjną w ten sposób, iż wprowadzała nowe koncepcje problemów, które chciała rozwiązać (np. dyskryminacja bezpośrednia, pośrednia, wielokrotna) i jednocześnie adresowała swoje działania w stosunku do coraz to nowych grup społecznych, uznając tym samym na gruncie tej polityki różnorodność tożsamości istniejących w społeczeństwach. W swoim wystąpieniu podejmę próbę wykazania deficytów i niespójności koncepcyjnych działań UE mających na celu przeciwdziałanie dyskryminacji różnych grup społecznych, a także trudności, jakie w związku z tym mogą pojawiać się przy implementacji polityki antydyskryminacyjnej UE.

Dr Agata Włodarska-Frykowska, Uniwersytet Łódzki, *Problem dyskryminacji mniejszości narodowych w państwach bałtyckich*

Kwestia mniejszości narodowych w państwach bałtyckich, ich liczebności oraz uczestnictwo w budowaniu i umacnianiu tożsamości Estonii, Litwy i Łotwy stanowi bardzo ważny czynnik dla procesów konsolidacji demokracji tych państw. Mniejszości narodowe, szczególnie mniejszość rosyjska, a także polska w przypadku Litwy, stanowią duże grupy mieszkańców, a zatem ich obecność w życiu społecznym jest ważna dla dalszego rozwoju społeczeństw. Jednym z problemów, który dotyka przedstawicieli mniejszości narodowych jest ich dyskryminacja w życiu społecznym . Kwestia poszanowania praw mniejszości narodowych, ich uczestnictwa w życiu politycznym kraju oraz równego dostępu do rynku pracy są jednymi z kluczowych kwestii, których poszanowanie jest niezwykle ważne dla dalszego rozwoju państw. Etniczność staje się bowiem czynnikiem dyskryminującym poszczególne grupy, co w dalszej konsekwencji skutkuje ich wykluczeniem. Jaka powinna być polityka państwa aby zapobiegać takim praktykom? Czy możliwe jest wyprowadzenie rozwiązań, które będą przede wszystkim integrować a nie dzielić społeczeństwo?

Mgr Marcin Pliszczyński, Uniwersytet Szczeciński, *Różnorodność w koncepcjach programowych partii zielonych*

W wystąpieniu przedstawię tematykę różnorodności w koncepcjach programowych partii zielonych. Zbadam, czy dla europejskich zielonych (a szczególnie Partii Zieloni) jest to istotna tematyka. Postaram się odpowiedzieć na pytanie, jak Zieloni rozumieją różnorodność . Poddam analizie stosunek Zielonych do wszelkich mniejszości i jego ewolucję na przestrzeni lat, jeśli taka zmiana nastąpiła. Zweryfikuję również hipotezę, że akceptacja różnorodności jest obecna w wielu miejscach programu Partii Zieloni .

Dyskutant: Dr hab. Maciej Potz, prof. nadzw., Uniwersytet Łódzki

Panel 101: Państwo we współczesnym świecie – zadania, wyzwania i oczekiwania

Moderatorzy: Dr hab. Wawrzyniec Konarski, prof. nadzw., Akademia Finansów i Biznesu Vistula w Warszawie, Dr Iwona Jakimowicz-Pisarska, Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte

Dr hab. Małgorzata Myśliwiec, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Perspektywy zmiany konstytucji we współczesnej Hiszpanii*

Kryzys gospodarczy 2008 roku wywarł bardzo poważny wpływ na działanie systemów politycznych państw europejskich, a w szczególności państw Europy Południowej. Jednym z należących do owej grupy państw, które doświadczyło szczególnie istotnych zmian, jest współczesna Hiszpania. Takie zdarzenia jak konieczność zmiany przepisów konstytucji, związana z przyjęciem ponadpaństwowej pomocy finansowej, a także kryzys kataloński, zapoczątkowały dyskusję na temat konieczności zmiany ustawy zasadniczej z 1978 roku. Głównym celem wystąpienia będzie krótka charakterystyka przedstawianych w tym zakresie koncepcji, a także próba odpowiedzi na pytanie, na ile realna wydaje się zmiana przepisów Konstytucji Hiszpanii z 1978 roku.

Dr hab. Bartłomiej Toszek, Uniwersytet Szczeciński, *Odrodzona brytyjskość postdewolucyjnej Szkocji i Walii. Reintegracja wewnętrzna Wielkiej Brytanii w warunkach Brexitu*

Proces wychodzenia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej (*brexit*) niemal powszechnie oceniany jest negatywnie ze względu na przewidywane skutki w wymiarze gospodarczym i społecznym. Nie dostrzega się natomiast jego zasadniczego znaczenia dla zmniejszenia dynamiki rozwoju (a może nawet zatrzymania lub odwrócenia) reformy dewolucyjnej, stanowiącej rzeczywiste zagrożenie dla spoistości państwa brytyjskiego. Prowadzone w ostatnich 2 latach badania opinii publicznej w Szkocji i Walii ukazują interesujące zjawisko stopniowego odwracania się mieszkańców tych regionów od popieranej wcześniej koncepcji stopniowego przeobrażenia (już uzyskanej) szerokiej autonomii wewnętrznej w pełną niezależność polityczną. Uzasadnione obawy przed niezdolnością samodzielnemu (tj. podejmowanemu przez wyemancypowane regiony) sprostaniu wyzwaniom gospodarczym, politycznym i militarnym współczesnego świata skłaniają Szkotów i Walijczyków do przekonania o konieczności do (przynajmniej częściowego) przywrócenia predewolucyjnego modelu relacji z państwem. Ponowne odkrywanie poczucia przynależności do wspólnoty ponadregionalnej sprzyja ponownemu umocnieniu państwowości brytyjskiej, której istnieniu jeszcze niedawno wieszczono rychły koniec.

Dr hab. Bohdan Szklarski, prof. nadzw., Uniwersytet Warszawski, *Koncepcje „państwa" w filozofii politycznej amerykańskich prezydentów*

W amerykańskiej demokracji pojęcie „państwa" jest znacznie mniej wyraziste niż w systemach europejskich. Jako głównych tego „winowajców" można wskazać: lokalizację geograficzną, metodę rozwoju kraju, charakter systemu politycznego, kulturę polityczną. Prześledzenie dyskursu publicznego z udziałem prezydentów pozwala zaobserwować jak zmienne jest rozumienie idei „państwa" na przestrzeni dziejów amerykańskiej demokracji.

I nie ma tu mowy o liniowym przebiegu tych zmian. Różnorodne koncepcje „państwa" są stale i równolegle obecne w przestrzeni publicznej i pojawiają się w zależności od tego kto zasiada w owalnym gabinecie. Osoba prezydenta, który posiada wyraziste rozumienie koncepcji „państwa", którym rządzi, promuje swoją wizję w przestrzeni publicznej czym wywołuje reakcję ze strony tych aktorów, którzy wyznają inne przekonanie (sędziów, kluczowych polityków, dziennikarzy jak również naukowców). W ten sposób, w systemie politycznym powszechnie postrzeganym jako zdominowany przez rywalizacje grup interesów i lobbystów, toczą się nieustanne spory o rozumienie tego czym jest „państwo". Można to nazwać paradoksem demokratycznej debaty filozoficznej.

Dr hab. Wawrzyniec Konarski, prof. nadzw., Akademia Finansów i Biznesu Vistula w Warszawie, *Jakość klasy politycznej jako czynnik rewitalizacji populizmu w czasach współczesnych. Przypadek Polski w wybranej perspektywie porównawczej*

Wśród wielu czynników mających wpływ na występowanie fenomenu populizmu we współczesnych realiach politycznych nie można pominąć jakości klasy politycznej rozumianej jako grupa osób uprawiających politykę. To właśnie ta jej (byle)jakość jest bezpośrednim i kluczowym warunkiem rewitalizacji tego zjawiska. Wiodąca teza jest tu następująca: nasilenie populizmu jest znacząco - choć nie wyłącznie - stymulowane przez arogancję członków klasy politycznej i takież sprawowanie przez nich ról publicznych. Populistyczne slogany spotykają się z odzewem społecznym zwłaszcza wtedy, gdy w tym samym czasie wystąpią dwa powiązane ze sobą procesy, kolejno: 1) wzrastające wyobcowanie społeczeństwa wobec rządzących, oraz 2) rosnące tendencje oligarchiczne wśród członków klasy politycznej, zarówno wśród elity rządzącej, jak i legalnej opozycji. W odniesieniu do Europy Środkowej, czyli regionu mającego wciąż stosunkowo świeże doświadczenia z rządami demokratycznymi, te dwie cechy są zauważalne nie tylko w polskiej rzeczywistości politycznej. Jednak w Czechach, na Węgrzech i na Słowacji bardziej istotny wydaje się być obecnie tamtejszy czynnik etniczny.

Dyskutant: Dr Grzegorz Gil, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 22: Культурная безопасность в Восточной Европе

Moderatorka: Dr Nadia Gergało-Dąbek, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Prof. dr hab. Vasyl Klymonchuk, Podkarpacki Uniwersytet Narodowy im. Wasyla Stefanyka, *Культурная безопасность государств Восточной Европы*

Культурна різноманітність та консолідація українського суспільства в умовах сучасних геополітичних викликів Мета досліження : з*ясувати сутність цивілізаційного розуміння культури, місце українського культурного ландшафту в українській регіональній цивілізації, у європейському та світовому цивілізаційному просторі. Основна увага зосереджена на розвитку культури в умовах незалежності України, сучасних євроінтеграційних та глобалізаційних процесів, спротиву російській культурній, медійній та духовній експансії і військовій агресії. Окреслити особливості

формування політичних ідентичностей в період трансформації українського суспільства, з*ясувати основні детермінанти та механізми їх формування, ціннісні корені йх конфліктного потенціалу. Розробити стратегію розвитку політичної ідентичності та визначити риль політики ідентичності у формуванні суспільного консенсусу та демократичної консолідації українського суспільства.

Prof. dr hab. Zachar Szybieka, Centrum Badań nad Diasporą Żydowską Uniwersytet w Tel Awiwie), *Поликультурность или культурная шизофрения беларусских элит?*

Автор делает попытку дать морально-психологическую оценку поликультурности в свете ее критики современными националистами Западной Европы на примере белорусских элит и собственного опыта.

Prof. Jurij Makar, Prof. Nataliya Rotar, Czerniowiecki Uniwersytet Narodowy im. Jurija Fedkowycza, *Трансформация электоральной культуры в Украине: от авторитарной практики до демократической модели*

В Украине происходят сложные процессы консолидации нации, которая стоит перед выбором политической или этно-культурной модели консолидации. Политика национальной памяти является важным элементом формирования современной украинской нации в условиях российско-украинского конфликта.

Dr hab. Serhiy Danylenko, Taras Shevchenko National University of Kyiv, *The media factor in the Ukrainian-Polish historical discourse*

Modern media have become a part of mass culture in the broad sense of the national cultural sphere. They are the driver of mass culture, which has an impact on the way of thinking, beliefs and, in general, the identity of a wide range of citizens, who don't belong to the "political class" cluster, which determines the direction and speed of political progress of states. Accordingly, the national media environment has become the sphere of confrontation between several vectors that represent the interests of both internal and external actors, who are interested in the dissemination and consolidation of those form-forming narratives that meet the long-term interests and doctrines of their state development. In this context, culture has become the object of sometimes aggressive interference by foreign countries. This is one of the features of modern hybrid aggression - interference through the destruction or absorption of the basic foundations of cultural identity using the modern media tools. And since the media "consumes" the information resources of all, without exception, spheres of social life, because self-sufficiency, the focus on oneself is not the natural state of mass media, they penetrate into other spheres and engage the event resource. In particular, such a sphere in Ukrainian-Polish relations has become a historical past of the uneasy relations between Ukraine and Poland. In this context, both Ukrainian and Polish media use historical examples that are the most distant from scientific and social consensus, are the most controversial and as effective as possible in political discourse. The latter, as a rule, is of a populist nature and pursues only the tactical aims of its initiators. This article is devoted to the phenomenon of the interference of the national media of Poland and Ukraine in historical politics, the communicative tool used by the parties in this process, the involvement of political circles in the media debate on historical issues, which entails the threat of historical and cultural confrontation between the two neighboring states.

Dr Oksana Voytyuk, Uniwersytet w Białymstoku, *Stan świadomości narodowej mieszkańców Donbasu*

Wojna w Donbasie postawiła bardzo istotne pytania przed mieszkańcami Donbasu, zmuszające ich do samookreślenia są. Nie jest to proste, gdyż od wielu lat region znajdował się pod silnym wpływem Federacji Rosyjskiej oraz rosyjskiej propagandy. Świadomość narodowa formowała się w Donbasie pod wpływem wielu czynników. W czasach sowieckich w regionie podjęto próbę sformowania nowego typu ludzi – radzieckich. Po upadku ZSRR Ukraina mało uwagi poświęcała polityce narodowościowej, brak zainteresowania problemami społecznymi, kulturowymi, językowymi stał się przyczyną podziału społeczeństwa. Szczególnie wyraźnie sytuacja pogorszyła się po pomarańczowej rewolucji, a apogeum osiągnęła w 2014 roku podczas rewolucji godności. Celem wystąpienia jest poruszenie następujących kwestii: jakie czynniki wpłynęły na formowanie świadomości narodowej mieszkańców Donbasu, jaki typ tożsamości dominował w regionie (etniczna, narodowa, terytorialna i inne) głównie po 1991 roku i jak stan świadomości narodowej wpłynął na rozpoczęcie działań wojennych w regionie, czy to, co się dzieje w Donbasie dzisiaj, to wina samych mieszkańców czy ukraińskiej władzy i społeczeństwa w całości.

Dyskutantka: Dr Eleonora Kirwiel, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 57: Kierunki zmian w podejściu do ochrony praw człowieka we współczesnych państwach

Moderatorka: Dr hab. Kinga Machowicz, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Dr Agnieszka Demczuk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Wolność wypowiedzi w społeczeństwie (dez)informacyjnym – aktualne refleksje*

Znany jest pogląd, iż prawa człowieka mają wymiar wertykalny i horyzontalny, choć podkreśla się i akcentuje przede wszystkim ich charakter wertykalny (władza a jednostka). Dotychczasowa koncepcja wolności słowa, w tym prawo do informacji, za sprawą intensywnego rozwoju ICT, powinna być poddana ponownej analizie. Rewolucja informacyjna, która dokonuje się od blisko dwóch dekad, przebudowuje i zmienia społeczeństwo w informacyjne, coraz bardziej zglobalizowane i usieciowione. Określenie „społeczeństwo informacyjne" budzi coraz więcej wątpliwości, gdyż wszechogarniający szum informacyjny, fake news i zalew dezinformacji powodują, iż na obecnym etapie jego rozwoju, właściwiej należałoby go określić mianem „społeczeństwa dezinformacyjnego". W tym „zalewie informacyjnym" zatracają się granice pomiędzy prawdą i fałszem, informacją i dezinformacją, a debata publiczna, będąca centralnym miejscem społeczeństwa demokratycznego, ustępuje miejsca populistycznym sporom i rankingom post-ekspertów. Postprawdzie i dezinformacji w sieci towarzyszy zalew mowy nienawiści na niespotykaną dotąd skalę. Brak regulacji prawnych wielu kwestii związanych z funkcjonowaniem sieci sprawia, że to na sądach krajowych i międzynarodowych spoczywa obowiązek kształtowania ram odpowiedzialności z tytułu korzystania z wolności wypowiedzi. Czy potrzebne jest aktywniejsze włączenie władz publicznych w proces tworzenia nowych ram dla korzystania z wolności wypowiedzi i prawa do informacji w cyberprzestrzeni? Czy wystarczające są:

regulaminy mediów społecznościowych, netykieta sieciowa i serwisy *factchecking*? Wpływ kampanii dezinformacyjnych i narracji nienawiści na sfery polityczną i społeczną w ostatnich latach jest bezdyskusyjny (*brexit*, wybory prezydenckie w USA w 2016 r., ruchy antyszczepionkowe i inne). Aktualny staje się postulat podjęcia skoordynowanych działań wszystkich aktorów społecznych w ramach opracowania nowego miękkiego instrumentarium korzystania z wolności słowa w sieci. Tym bardziej, iż *gatekeeperzy* (Facebook, Twitter, YouTube, Amazon, Google i inni) stają się potężnymi podmiotami komercyjnymi i aktorami społecznymi.

Dr Łukasz Wojciechowski, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, *Zmiany w podejściu do ochrony prywatności i praw jednostek w świetle nowych uregulowań prawnych Unii Europejskiej w zakresie ochrony danych osobowych*

Celem wystąpienia jest wielopłaszczyznowa analiza zmian w podejściu do ochrony prywatności i praw jednostek w związku z nowymi uregulowaniami prawnymi Unii Europejskiej w zakresie ochrony danych osobowych. 14 kwietnia 2016 r. Parlament Europejski przyjął rozporządzenie dotyczące nowych unijnych ram w przedmiotowym zakresie (RODO). Autor poddaje analizie zakres nowych regulacji w kontekście stawiania wymagań zarówno podmiotom publicznym, jak i przedsiębiorstwom odnoszących się do ochrony prywatności jednostek i szczególnego poszanowania ich praw.

Dr Beata Goworko-Składanek, Uniwersytet w Białymstoku, *Najważniejsze prawa człowieka w badaniach opinii społecznej w Rosji*

Badania społeczne pokazują, że dla Rosjan najważniejsze są: prawo do życia, wolności, bezpieczeństwa osobistego oraz prawo do opieki medycznej, ochrony socjalnej, standardów życia. Te ostatnie prawa zdaniem co drugiego Rosjanina są najczęściej naruszane przez państwo. I tak ponad połowa obywateli Rosji twierdzi, że prawa człowieka w Rosji są słabo przestrzegane, tylko co trzeci jest przeciwnego zdania. Państwo przestrzega szczególnie takich praw jak: prawo do swobodnego przemieszczania się i wyboru miejsca zamieszkania. Według 17% respondentów w kraju prawa i wolności wszystkich obywateli są jednakowo chronione, 67% uważa, że istnieją grupy dyskryminowane, najczęściej określane mianem "biednych" i "zwykłych ludzi".

Dr Joanna Dobrowolska-Polak, Instytut Zachodni im. Z. Wojciechowskiego, *Podstawowe prawa uchodźców i migrantów. Rewizja rozwiązań migracyjnych i uchodźczych: ONZ 2018*

Prowadzone w ONZ od 2016 r. negocjacje na temat rewizji rozwiązań migracyjnych i uchodźczych (#Compact for Migration, #Compact for Refugees) zmierzają do ustanowienia kompleksowej ochrony “ludzi w drodze” oraz zwiększenia prawnomiędzynarodowej ochrony migrantów poprzez redefinicję pojęć “uchodźca” i “migrant”. Prohumanitarni aktorzy (m.in. Szwecja i Niemcy oraz organizacje międzynarodowe), zwane “gołębiami humanitaryzmu” optują za rozszerzeniem pojęcia uchodźcy (m.in. o migrantów klimatycznych), czemu sprzeciwiają się “jastrzębie bezpieczeństwa” (m.in. Polska). Spór ten nakłada się na różnicę zdań dotyczącą planu ustanowienia legalnych kanałów migracyjnych oraz wprowadzenia globalnego zarządzania procesami dobrowolnych i wymuszonych migracji. Nowe rozwiązania będą głosowane na konferencji w Maroku 10-11 grudnia 2018 r.

Dr Zbigniew Czubiński, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Instytucja obywatelstwa w państwie w czasach zmiany*

Obywatelstwo (*citizenship*, *citoyennete*, *Staatsburgerschaft*) jako węzeł prawny łączący osobę fizyczną z państwem podlega również modyfikacją w związku ze zmianą formy i funkcji wewnętrznych państwa jak i jego aktywności międzynarodowej. Początki tej instytucji wywodzą się z greckiego polites określającego obywatela korzystającego z pełni praw i zamieszkującego miasto – państwo polis; dalszy jej rozwój znajdujemy w systemie prawa rzymskiego (civis, civitas Romana) - stanowiącego pierwowzór dla współczesnego modelu obywatelstwa. Zmieniające się funkcje państwa powodują ewolucję obywatelstwa – nie jest ono już tylko i wyłącznie traktowane, jako instytucja kształtowana przez prawo wewnętrzne, ale w coraz większym zakresie jego uregulowania krajowe muszą uwzględniać zobowiązania traktatowe państwa. Dotyczy to inter alia, takich kwestii jak podejście do obywatelstwa podwójnego i wielokrotnego oraz zagwarantowania tzw. minimum międzynarodowego w zakresie praw człowieka. Intensywność zmian w tej dziedzinie obserwujemy szczególnie w Europie (np. Konwencja Rady Europy o obywatelstwie z 1997). Jednakże największe zmiany zaszły w UE po wprowadzeniu nowej jakościowo instytucji w Traktacie z Maastricht, a to – obywatelstwa UE – co ma ścisły związek ze zmieniającym się statusem państwa w UE co ma odzwierciedlenie nie tylko w prawie ale też w orzecznictwie TSUE.

Dyskutant: Dr hab. Włodzimierz Fehler, prof. nadzw., Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Panel 36: „Standardowa formuła" decydowania lokalnego w odwrocie? Nowe modele procesu decyzyjnego na poziomie lokalnym

Część I.

Moderatorzy: Dr Katarzyna Radzik-Maruszak, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Dr Anna Kołomycew, Uniwersytet Rzeszowski, Dr Paweł Antkowiak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Prof. dr hab. Anatoli Lysiuk, Alexandr Pushkin Brest State University, Belarus, *Civil Society in the Context of Authoritarian Regime: Belarusian Case*

The findings of the research show that the present Belarusian civil society agencies are unable to become the initiators and agents of systematic social change. At the same time, they are clearly able to produce change at local level, in specific social spheres and regions, even in the existing environment, which is rather toxic. In order to make change, they should be rational and realistic in setting their goals. Some organizations and individuals call for placing political demands quintessentially expressed in the slogan "Belarus without Lukashenka" at the core of civil society's work. Not only does it go beyond their mission as formulated in their statutes, bat also provokes direct controversies with the regime. In a situation of incommensurably less power and resources they are forced onto the margins of

society, into the so-called "democratic ghetto". Belarusian civil society agencies undoubtedly credit for initiating, lobbing and implementing new practices. These include sustainable development strategies, social mandate, development of alternative energy sources, new models of reforming the system of government, changes in the doing-business, boosting social competence of various social actors, etc.

Prof. dr hab. Robert Kmieciak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Współpraca środowiska gospodarczego z samorządem terytorialnym w procesie podejmowania decyzji na poziomie lokalnym*

Jednym z warunków rozwoju lokalnego w Polsce jest odpowiednie zorganizowanie środowiska gospodarczego, które powinno być traktowane w sposób partnerski przez samorząd terytorialny. Nie ulega wątpliwości, że brak tego typu struktur w sferze instytucji publicznych jest głównym powodem ich marginalizowania przez władze samorządowe, które nie widzą potrzeby czynienia jakichkolwiek koncesji na rzecz rozproszonego środowiska gospodarczego. Wynikająca z tego słabość strukturalna i programowa organizacji przedsiębiorców wydaje się być główną przeszkodą na drodze do stworzenia efektywnego systemu wielopoziomowego zarządzania, który mógłby zniwelować zbyt asymetryczne obecnie relacje pomiędzy samorządem terytorialnym i reprezentacją przedsiębiorców. W tym kontekście najbardziej racjonalnym rozwiązaniem wydaje się być utworzenie powszechnego samorządu gospodarczego, który stanie się jednym z podmiotów nowego modelu procesu decyzyjnego na poziomie lokalnym.

Mgr Elżbieta Szulc-Wałecka, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Od tradycyjnego rządzenia do partycypacyjnego współrządzenia – zmiana modelu decyzyjnego w JST w Polsce*

Od połowy XX wieku na świecie widoczny staje się trend związany z poszukiwaniem odpowiedniego modelu zarządzania administracją publiczną, wynikający z próby jej dopasowania nie tylko do dynamicznie zmieniającego się otoczenia, ale także do wzrastających potrzeb i aspiracji społeczeństwa. W efekcie model zarządzania publicznego na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat podlegał procesowi ewolucji – od modelu Publicznego Administrowania, przez Nowe Zarządzanie Publiczne oraz powstały na początku XXI wieku i w dalszym ciągu się rozwijający model Współrządzenia. W ostatnich latach szczególnie uwidocznił się trend w którym dominującym podejściem do wyjaśniania przemian w dziedzinie rządzenia stało się partycypacyjne współrządzenie (participatory governance), które kładzie nacisk na demokratyczne zaangażowanie obywateli oraz pogłębienie ich udziału w procesie decyzyjnym. Celem niniejszego referatu będzie zaprezentowanie zmieniającego się modelu rządzenia na poziomie lokalnym w Polsce tj. przejścia od tradycyjnej administracji publicznej w kierunku modelu otwartego na partycypację obywateli w procesie decyzyjnym. W związku z tym referat uwzględni tło historyczne i najważniejsze uwarunkowania instytucjonalno-prawne, które przedstawią kierunek zachodzących. Nie mniej istotne będzie przedstawienie kryteriów partycypacyjnego współrządzenia, aby móc odpowiedzieć na pytanie czy rozwiązania mające zastosowanie w Polsce są kompatybilne i spełniają kryteria participatory governance.

Dr Katarzyna Radzik-Maruszak, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Retoryka versus rzeczywistość: Stosunek radnych lokalnych do demokratycznych innowacji*

Na przestrzeni ostatnich dekad w wielu państwach europejskich istotnie wzrosło zainteresowanie szerszym, pozawyborczym zaangażowaniem obywatelskim. Idea ta promowana jest zarówno przez władze centralne, jak i lokalne. Jak pokazuje jednak praktyka, wdrażanie nowych, opartych o demokrację partycypacyjną i deliberatywną, mechanizmów obywatelskiego uczestnictwa nie zawsze jest łatwe. Perturbacje wywołuje zarówno konieczność reorganizacji procesu rządzenia, jak i będąca efektem tych przekształceń zmian ról rządzących i rządzonych. Celem wystąpienia jest przedstawienie stosunku radnych gminnych z czterech samorządów europejskich – angielskiego, fińskiego, polskiego i słoweńskiego – do nowych, pozawyborczych form obywatelskiego uczestnictwa. Wystąpienie oparte jest o badania empiryczne zrealizowane w ramach projektu finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki nr 2013/09/B/HS5/04403.

Dr Witold Betkiewicz, Polska Akademia Nauk, *Co ma wpływ na opinie radnych o władzy wykonawczej? Relacje egzekutywa – legislatywa w oczach regionalnej elity politycznej i jej determinanty*

Proponowany referat odwołuje się do problemu innowacji w rządzenia i procesów decyzyjnych poprzez analizę relacji między egzekutywą i legislatywą. Jest to problematyka nie tylko należąca do klasycznych przedmiotów badań polityki (np. King 1976, Andeweg 1992), lecz także leżąca u podstaw demokratycznych mechanizmów rządzenia. W wystąpieniu zostanie przedstawiona analiza opinii regionalnej elity politycznej na temat relacji egzekutywa – legislatywa oraz wyniki poszukiwania czynników determinujących wspomniane opinie. Determinant poszukiwać będziemy nie tylko w podstawowych charakterystykach regionalnej elity takich jak profile społeczno-demograficzne i polityczne, lecz także w mniej oczywistych wymiarach powiązanych z badaniem elit takich jak np. polityczne generacje elity, kanały jej rekrutacji, a także w opiniach o roli reprezentanta, oraz szerzej o lokalnej polityce. Analizy przedstawione w referacie wykorzystują dane pochodzące z reprezentatywnego kwestionariuszowego badania radnych sejmików wojewódzkich i radnych wielkich miast przeprowadzonych wiosną 2017 r. i sfinansowane ze środków budżetowych (NCN) przeznaczonych na naukę.

Dr Anna Kołomycew, Uniwersytet Rzeszowski, *Model przywództwa jako czynnik determinujący zaangażowanie publiczne na poziomie lokalnym*

Zmiana podejścia do roli poszczególnych aktorów uczestniczących w procesach rządzenia publicznego na poziomie lokalnym jest obserwowana od wielu lat. Ewolucja sfery publicznej, rozszerzenie zakresu zadań publicznych, a także oczekiwań społeczności lokalnych względem władz publicznych, spowodowały, że przeobrażenia modeli rządzenia są dostrzegane nie tylko w wymiarze teoretycznym, ale można je obserwować w codziennym funkcjonowaniu jednostek terytorialnych. Istotnym elementem zachodzących zmian jest pojawienie się nowych aktorów procesów rządzenia oraz zmiana ról dotychczasowych. W tym kontekście kluczowa okazuje się rola władz lokalnych, które niejako zmuszone zostają do odnalezienia się w nowej roli, która nie jest już wyłącznie ograniczona do podejmowania decyzji i wykonywania zadań formalnie im przypisanych. Celem wystąpienia jest wskazanie zależności pomiędzy przyjętym przez władze gmin modelem przywództwa a wykorzystaniem

dostępnych na poziomie lokalnym instrumentów partycypacji publicznej. W prezentacji zostaną przedstawione wyniki badań ilościowych i jakościowych prowadzonych przez autorkę w polskich gminach w latach 2017-2018, dotyczące zaangażowania społeczności lokalnej w procesy kreowania i realizacji polityk. W prezentacji (i artykule) autorka stawia następującą tezę: zaangażowanie społeczności lokalnej w sprawy publiczne i skala wykorzystania instrumentów partycypacji publicznej są uzależnione od przyjęto w danej jednostce terytorialnej modelu rządzenia oraz modelu przywództwa lokalnego. Otwartość władz lokalnych oraz inicjowanie przez nie działań partycypacyjnych są czynnikami motywującymi społeczność do włączenia się w sprawy publiczne. Brak inicjatywy ze strony władz lokalnych powoduje, że społeczność lokalna nie podejmuje samodzielnych, oddolnych działań i nie korzysta z dostępnych (przewidzianych prawem) mechanizmów partycypacji. Ramy teoretyczne wystąpienia stanowią koncepcja *participatory governance* oraz *participatory leadership*.

Dyskutantka: Dr hab. Agnieszka Pawłowska, prof. nadzw., Uniwersytet Rzeszowski

Część II.

Dr Paweł Antkowiak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Rady konsultacyjne w systemie władzy lokalnej – analiza instytucjonalna*

Po blisko trzech dekadach funkcjonowania w Polsce odrestaurowanego systemu samorządu terytorialnego pojawiają się coraz częściej pytania o jego dalsze kierunki rozwoju. O ile od strony formalnej system wydaje się być spójny, o tyle coraz częściej pojawiają się postulaty, aby w proces podejmowania decyzji publicznych na poziomie lokalnym włączać coraz to nowe podmioty. Ma to służyć podniesieniu jakości podejmowanych decyzji oraz angażować społeczeństwo w sprawy publiczne. Tymczasem w Polsce funkcjonuje - jak się wydaje - rozbudowany system różnego rodzaju rad konsultacyjnych, których zadaniem - przy najmniej w zamyśle - ma być szeroko rozumiane współdecydowanie. Przedmiotem wystąpienie będzie zatem analiza instytucjonalna funkcjonowania tego rodzaju podmiotów w sferze decydowania na poziomie lokalnym.

Dr hab. Agnieszka Pawłowska, prof. nadzw., Uniwersytet Rzeszowski, *Kolegialne podmioty quasi-przedstawicielskie – na ile obecne w lokalnym procesie decyzyjnym?*

Kolegialne podmioty quasi-przedstawicielskie, na ogół nazywane radami społecznymi, zostały określone jako quasi-przedstawicielskie, ponieważ składają się z osób pochodzących z różnych grup społecznych (np. seniorzy, młodzież), środowisk (np. artyści, naukowcy), a także organizacji (NGO), lecz w przeciwieństwie do rad gmin ich skład nie jest rezultatem demokratycznych wyborów, zatem nie można ich uznać za w pełni reprezentatywne. Jednak podmioty te są obeznane z potrzebami ich zaplecza społecznego i / lub posiadają wiedzę ekspercką na temat zagadnień rozstrzyganych przez lokalne władze publiczne. Silny związek ich członków z grupami i środowiskami, z których się wywodzą, a także ich widza o potrzebach i oczekiwaniach ich społecznego backgroundu, mogą sprawić, że uznają się za reprezentantów danej grupy, środowiska lub organizacji. Podmioty te działają na podstawie prawa. Powołanie niektórych z nich ma charakter obligatoryjny, inne są regulowane zaledwie w jednym artykule ustawy. Rady społeczne są organami opiniodawczo-doradczymi, ich funkcją jest konsultowanie projektów decyzji organów samorządowych w imieniu

środowiska, które reprezentują, ale również komunikowanie projektów autorstwa władz lokalnych temu środowisku. Wstępna odpowiedź na pytanie na ile faktyczne, a na ile pozorne jest opiniodawstwo kolegialnych podmiotów quasi-przedstawicielskich jest zasadniczym celem proponowanego wystąpienia. Zostaną w nim zaprezentowane pierwsze wyniki badań przeprowadzonych w wybranych miastach na prawach powiatu w ramach projektu Od dialogu do deliberacji. Podmioty niepubliczne jako (nie)obecny uczestnik lokalnego procesu decyzyjnego.

Dr Mikołaj Tomaszyk, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Koncepcja Rady Pasażerów ZTM*

Organizacja i zarządzanie publicznym transportem zbiorowym jest jednym z wielu zadań władz samorządowych. Mając na względzie dynamicznie zmieniające się uwarunkowania polityki transportowej współczesnych miast, działania w tym obszarze stanowią wyzwanie polegające na standaryzacji oferty przewozowej, dopasowaniu jej do potrzeb przewozowych i oczekiwań mieszkańców nie tylko pojedynczych miast, ale całych obszarów metropolitalnych. Jednym ze sposobów na dopasowanie oferty przewozowej do potrzeb przewozowych jest jej bieżące zarządzanie w oparciu o diagnozę i analizę zgłaszanych postulatów przewozowych. Działania polegające na konsultacji przebiegu linii publicznego transportu zbiorowego, informacja pasażerska w czasie rzeczywistym, informowanie o zmianach rozkładu jazdy, o nowej ofercie taryfowej czy też o nagłym wstrzymaniu ruchu i organizacji komunikacji zastępczej to tylko nieliczne przykłady komunikatów, które dzięki nowym technologiom mogą szybko dotrzeć do pasażerów. Dzięki tego typu działaniom podnosi się komfort korzystania z transportu publicznego, co może przekładać się na indywidualne decyzje mieszkańców o wyborze środków komunikacji publicznej w celu zaspokojenia swoich potrzeb transportowych, W znacznie szerszym kontekście polityka informacyjna organizatorów i operatorów publicznego transportu publicznego wpisuje się w elementy nowoczesnego zarządzania obszarami miejskimi i spełnia postulaty koncepcji smart city. Autor, w oparciu o doświadczenia niemieckich miast, badania własne, przedstawi koncepcję rady pasażerów umocowaną przy organizatorach publicznego transportu zbiorowego

Mgr Anna Siuda, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Osoby z niepełnosprawnością jako uczestnicy partycypacji na poziomie lokalnym*

Czy rzeczywiście wszyscy mieszkańcy są pełnoprawnymi uczestnikami partycypacji na poziomie lokalnym? Czy wszyscy w równym stopniu mogą brać udział w procesie decyzyjnym? W wystąpieniu zostanie omówiony problem aktywności i aktywizacji osób z niepełnosprawnością oraz barier, jakie stoją na drodze do ich pełnego współuczestniczenia.

Mgr Tomasz Ludwicki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Podmioty ekonomii społecznej jako uczestnicy procesu decyzyjnego na poziomie lokalnym. Przykład spółdzielni socjalnej*

W referacie zostanie omówione funkcjonowanie spółdzielni socjalnych na przykładzie Spółdzielni "Ale smacznie". Poruszony zostanie temat pozyskiwania funduszy na jej rozwój oraz wpływ jej działania na aktywizację mieszkańców. Ważnym elementem będzie również wskazanie na problemy związane z działalnością spółdzielni.

Dyskutant: Dr hab. Robert Kmieciak, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Panel 28: Manipulacje wyborcze i ich wpływ na reżimy polityczne współczesnych państw

Moderator: Dr hab. Adam Szymański, Uniwersytet Warszawski

Dr hab. Adam Szymański, Uniwersytet Warszawski, *Manipulacje wyborcze i ich wpływ na reżim polityczny - analiza przypadku Turcji*

Podczas gdy w ostatnich czterech dekadach rośnie liczba państw przeprowadzających wolne i regularne wybory, rozwija się również zjawisko nadużyć i manipulacji wyborczych. Głównym celem referatu, będącego rezultatem badań w ramach projektu nr 2016/21/B/HS5/00074 pt. "Między uczciwymi a sfałszowanymi. Wybory jako kluczowe uwarunkowanie 'granicznego reżimu politycznego' - Turcja w perspektywie porównawczej", realizowanego na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych UW, jest analiza „menu manipulacji wyborczych" w długim cyklu wyborczym i jego wpływu na działanie reżimu politycznego w Republice Turcji w latach 2002-2017. Pytania, która stawia autor referatu, są następujące: W jakim stopniu praktyki wyborcze stosowane przez partie rządzącą w Turcji (AKP) są zgodne z głównymi zasadami demokratycznych wyborów? Jak daleko sięgają w tym kontekście nadużycia wyborcze? Jaki wpływ mają one na wyniki kolejnych wyborów parlamentarnych? Jak te wyniki oddziaływają na działanie systemu politycznego i partyjnego? Czy istnieje ryzyko przekształcenia reżimu politycznego w Turcji z hybrydowego w jeden z nowych typów autorytaryzmu? Pytania te będą pomocne do weryfikacji kilku hipotez zakładających przede wszystkim, że nieuczciwe praktyki wyborcze, spowodowane głównie deficytem kultury demokratycznej elit, prowadzą do istnienia w praktyce tzw. reżimu granicznego w Turcji, który balansuje między reżimem hybrydowym a nowym typem reżimu autorytarnego, ale w dużej mierze ze względu na rosnący zakres i różnorodność manipulacji wyborczych stopniowo zmierza w kierunku tego ostatniego. Autor referatu odwołuje się w sposób krytycznych do istniejących ram teoretycznych dotyczących manipulacji wyborczych (S. Birch oraz P. Norris, A. Schedler i A. Simpser). W badaniach prezentowanych w referacie dominuje podejście jakościowe i korzystanie z narzędzi w postaci indeksów i raportów dotyczących wyborów w Turcji oraz wywiadów pogłębionych z ekspertami i praktykami tureckimi.

Mgr Wojciech Ufel, Uniwersytet Wrocławski, *Manipulacje wyborcze a proces de-demokratyzacji w wybranych krajach Europy Środkowej i Wschodniej – analiza porównawcza na przykładzie Macedonii, Serbii oraz Węgier*

Przedstawione badania są częścią projektu "Między uczciwymi a sfałszowanymi. Wybory jako kluczowe uwarunkowanie 'granicznego reżimu politycznego". W referacie przedstawione zostaną wyniki analizy porównawczej manipulacji wyborczych w wybranych państwach regionu Europy Środkowej i Wschodniej. Wybór krajów będących przedmiotem porównania opierał się na analizie najnowszych danych wyborczych Electoral Integrity Project, w ramach których państwa były porównywane z reżimem modelowym - Turcją.

Sama analiza porównawcza oparta jest w głównej mierze na raportach OSCE/ODIHR oraz uzupełniona lekturą artykułów naukowych, ekspertyz oraz pozostałych raportów powyborczych. W ramach analizy porównawczej szczególna uwaga poświęcona jest wybranym aspektom z klasyfikacji manipulacji wyborczych S. Birch, przede wszystkim manipulowaniu prawem, stronniczością mediów, oraz nadużyciami w sferze finansów oraz zasobów państwowych. W ramach referatu stawiane są pytania o podobieństwo manipulacji w tych państwach do modelowego w ramach projektu badawczego przypadku Turcji, a także o dodatkowe uwarunkowania regionalne w Europie Środkowej i Wschodniej, oraz wpływ Unii Europejskiej na proces (de-)demokratyzacji.

Mgr Amanda Dziubińska, Uniwersytet Warszawski, *Uwarunkowania i wpływ manipulacji wyborczych na systemy polityczne krajów Ameryki Łacińskiej*

Wybory powszechne w krajach Ameryki Łacińskiej są coraz częściej określane przez badaczy prawa wyborczego jako stosunkowo wolne i sprawiedliwe. Niemniej jednak, przy poszanowaniu podstawowych reguł demokratycznego głosowania, nadal w procesie wyborczym, na każdym szczeblu, dochodzi do szeregu nadużyć naruszających międzynarodowe standardy wolnych i uczciwych wyborów (free and fair elections). Wśród nich wymienia się m.in.: zjawisko turystyki wyborczej, kupowanie głosów, zachwianie materialnej równości wyborów oraz równości szans kandydatów poprzez nierówny dostęp do mediów, środków publicznych oraz problemy związane z rejestracją kandydatów. Na uczciwość procedur wyborczych, rywalizację polityczną i konkurencyjność wyborów rzutuje ponadto zjawisko patronażu i klientelizmu politycznego. Celem referatu jest przedstawienie specyficznych uwarunkowań, które prowadzą do ułomności procesu elekcyjnego w wybranych krajach Ameryki Łacińskiej oraz stworzenie mapy manipulacji wyborczych charakterystycznych dla regionu. Przeprowadzona analiza pozwoli w dalszej kolejności odpowiedzieć na następujące pytania badawcze: 1) W jakim stopniu zidentyfikowane nieprawidłowości wpływają na deformację woli wyborców i zaufanie obywateli do instytucji demokratycznych, takich jak powszechne głosowanie? 2) Jak stan wyborów, pod względem ich uczciwości i konkurencyjności, wpływa na funkcjonowanie systemu politycznego i systemu partyjnego? Analiza porównawcza opiera się na różnorodnych źródłach, w tym m.in.: aktach prawnych regulujących przebieg wyborów, raportach oraz bazach danych. Zaproponowana perspektywa porównawcza jest efektem badań realizowanych w ramach projektu grantowego NCN nr 2016/21/B/HS5/00074 pt. "Między uczciwymi a sfałszowanymi. Wybory jako kluczowe uwarunkowanie 'granicznego reżimu politycznego' - Turcja w perspektywie porównawczej".

Dr Paweł Pietnoczka, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, *Zmiana ordynacji wyborczej kluczem do sukcesu obozu rządzącego podczas wyborów parlamentarnych w 2012 roku na Ukrainie*

Po objęciu przez W. Janukowycza urzędu Prezydenta Ukrainy w 2010 r., Rada Najwyższa doprowadziła do odwołania ze stanowiska premiera J. Tymoszenko. Ukształtowana nowa większość parlamentarna zatwierdziła na tym stanowisku przedstawiciela Partii Regionów – M. Azarowa. Nowy obóz władzy obawiając się, zresztą słusznie, że nie zdoła zwyciężyć w wyborach parlamentarnych, podjął się zadania zmiany ordynacji wyborczej, co ostatecznie nastąpiło 17 listopada 2011 r., gdy została uchwalona "Ustawa o wyborze deputowanych ludowych Ukrainy". Celem referatu będzie przybliżenie tych norm ordynacji, które miały

sprzyjać obozowi władzy w odniesieniu sukcesu podczas elekcji parlamentarnej w 2012 roku. Do istotnych zmian wprowadzonych przez ustawę należy zaliczyć podniesienie progu wyborczego, uniemożliwienie udziału w wyborach koalicjom partii politycznych oraz wprowadzenie zmian w zakresie tworzenia komisji wyborczych. Jednak za kluczowe rozwiązanie torujące ostatecznie drogę do sukcesu wyborczego Partii Regionów należy uznać wprowadzenie mieszanego systemu wyborczego w miejsce dotychczasowego systemu proporcjonalnego.

Dyskutanci: Dr Karol Bieniek, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Dr hab. Bartłomiej Michalak, prof. nadzw., Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Panel 8: Państwo wobec megatrendów energetycznych

Moderator: Dr hab. Krzysztof Tomaszewski, Uniwersytet Warszawski

Prof. dr hab. Jarosław Gryz, Akademia Sztuki Wojennej, *Perspektywy bezpieczeństwa energetycznego Polski*

Podejmując zagadnienia związków między bezpieczeństwem energetycznym a rozwojem społecznym Polski celem wystąpienia jest ukazanie tych elementów koncepcji działań, które ukierunkowane są na postęp. W dyskusji zostaną podjęte te z nich, które uznano za wiodące w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego naszego państwa. Skupiono się przy tym na zmianach, które zachodzą w rzeczywistości i niosą z sobą daleko idące przekształcenia. Podjęto przy tym próbę udzielenia odpowiedzi na pytanie, w jakim zakresie związki między bezpieczeństwem energetycznym a rozwojem społecznym i postępem ekonomicznym ulegają w Polsce redefinicji, jakie są tego źródła.

Dr Justyna Misiągiewicz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Wyzwania i zagrożenia międzynarodowego bezpieczeństwa energetycznego*

Współzależność w wymiarze energetycznym stanowi kluczowy wyznacznik współczesnych stosunków międzynarodowych. Kwestia dostępu do surowców energetycznych znajduje się w centrum zainteresowania państw, definiuje ich wzajemne stosunki, warunkuje ich rozwój gospodarczy i społeczny oraz powoduje powstawanie sojuszy. Jednocześnie, staje się przedmiotem międzynarodowej rywalizacji. W tym kontekście, bezpieczeństwo energetyczne wynika nie tylko z obiektywnych przesłanek ekonomicznych, ale również z układu sił politycznych. Państwa często bowiem wykorzystują swój potencjał surowcowy, jako narzędzie polityki zagranicznej. Tym samym, przemiany na światowym rynku energetycznym, wzrost intensywności zagrożeń dla bezpieczeństwa energetycznego, oraz zwiększenie się poziomu współzależności między poszczególnymi uczestnikami rynku, niosą za sobą poważne skutki geopolityczne. Celem planowanego referatu jest analiza bezpieczeństwa energetycznego jako istotnego wymiaru bezpieczeństwa międzynarodowego, przedstawienie głównych wyzwań i zagrożeń dla międzynarodowego rynku energetycznego oraz ukazanie istoty relacji między producentami i konsumentami surowców.

Mgr Ewelina Morawska, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Megatrendy a bezpieczeństwo energetyczne Rosji*

Bezpieczeństwa energetycznego to stan gospodarki, w którym zapewnione jest pokrycia potencjonalnego zapotrzebowania państwa na surowce energetyczne. W tym celu podejmowane są działania w ramach polityki energetycznej, które mają zapewnić stabilne i pewne dostaw surowców energetycznych po najniższych cenach. Jednak bezpieczeństwo energetyczne Federacji Rosyjskie, której gospodarka oparta jest na produkcji i sprzedaży surowców energetycznych, bazuje na odmiennych założeniach. państwo-producent winno dążyć do zapewnienia stabilnego zbytu surowców po jak najwyższych cenach, dywersyfikacji kierunków eksportu oraz blokowania alternatywnych i konkurencyjnych projektów przesyłu surowców. To powoduje, że państwo te jest szczególne podatne na wpływy globalnych megatrendów. Umiejętne rozpoznanie i reagowanie na nowe trendy na światowym rynku surowców energetycznych umożliwia podjęcie działań, które zniwelują potencjalny negatywny wpływ tych zmian na gospodarkę i stabilność systemu politycznego państwa-producenta. Cele wystąpienia będzie zdefiniowanie megatrendów wpływających na sektor energetyczny Federacji Rosyjskiej, podjęcie próby oceny ich wpływu na stan bezpieczeństwa energetycznego i stabilność systemu politycznego Federacji Rosyjskiej oraz opracowanie strategii rozwoju gospodarki z uwzględnieniem megatrendów.

Dr hab. Sylwia Mrozowska, Uniwersytet Gdański, *Polska wobec wyzwań modernizacji sektora energetycznego*

W obliczu obecnej międzynarodowej sytuacji energetycznej oraz presji integracyjnej Polska stanęła przed trudnym wyzwaniem transformacji energetycznej – przejścia na gospodarkę niskoemisyjną oraz opartą na innowacyjności. Wśród najważniejszych wyzwań sektora energii wskazuje się na: konieczność przyspieszenia integracji i liberalizacji rynku, wzmocnienia współpracy pomiędzy przemysłem a uczelniami, a także na rozwój inwestycji w badania i zastosowanie technologii energooszczędnych i niskoemisyjnych. Innym wyzwaniem jest konieczność implementacji polityki klimatyczno-energetycznej Unii Europejskiej. W referacie podjęto próbę przedstawienia najważniejszych wyzwań modernizacyjnych polskiego sektora energetycznego analizując czynniki zewnętrzne, w tym wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej oraz wewnętrzne obejmujące nie tylko kwestie infrastruktury oraz krajowej struktury bilansu energetycznego, ale i czynniki społeczne. Te ostatnie przedstawione zostały w kontekście takich problemów jak: kultura energetyczna i ubóstwo energetyczne

Dr hab. Andrzej Podraza, prof. nadzw., Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, *Geopolityka a bezpieczeństwo energetyczne w kontekście stworzenia w Polsce hubu gazowego dla Europy*

Celem referatu jest analiza możliwości zbudowania w Polsce hubu gazowego dla Europy w kontekście rożnych form współpracy regionalnej, tj. przede wszystkim w ramach Międzymorza i współpracy wyszehradzkiej, ale również w odniesieniu do Unii Europejskiej. Referat skupi się przede wszystkim na uwarunkowaniach politycznych analizowanego zjawiska. Interesy różnych państw członkowskich, w tym Polski, Niemiec oraz państw objętych inicjatywą Międzymorza będą wzięte pod uwagę w odniesieniu do polityki wobec Rosji i Ukrainy. W tym kontekście główny nacisk zostanie położony na kwestie

bezpieczeństwa energetycznego.

Dr inż. Radosław Szczerbowski, Politechnika Poznańska, *Wpływ Energiewende i polityki energetycznej krajów UE na polski sektor energii*

W Polsce od kilku lat podejmowane są próby określenia nowego modelu strategii energetycznej, który odpowiadałaby wyzwaniom stawianym przez politykę Unii Europejskiej. Polityka klimatyczno-energetyczna UE wywiera ogromny wpływ na rozwój polskiej energetyki. Dotyczy to zarówno energetyki konwencjonalnej, energetyki odnawialnej oraz w przyszłości energetyki jądrowej. Niemcy, którzy są jednym z najważniejszych podmiotów kształtujących stosunki międzynarodowe oraz realizowana przez to państwo polityka energetyczna w coraz większym stopniu wpływają na politykę energetyczną w Europie. Ze względu na uwarunkowania geopolityczne oraz wzajemne relacje Polski i Niemiec zasadnym jest poddać dyskusji wpływ niemieckiej polityki energetycznej Energiewende, która od ponad trzech dekad pozostaje nie bez znaczenia dla realizacji strategicznych interesów Niemiec. W referacie przedstawiony zostanie wpływ zmian zachodzących w niemieckim sektorze energetycznym oraz kreowana polityka energetyczna EU na rozwój polskiego systemu energetycznego.

Dyskutant: Prof. dr hab. Jarosław Gryz, Akademia Sztuki Wojennej

Panel 52: Współczesne państwo wobec zagrożeń bezpieczeństwa o charakterze asymetrycznym (terroryzm, cyberzagrożenia (cyberthreats), operacje psychologiczno-informacyjne, tzw. wojna hybrydowa)

Część I.

Moderator: Dr hab. Ryszard Machnikowski, prof. nadzw., Uniwersytet Łódzki

Dr Leszek Sykulski, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, *Wojna dyfuzyjna - współczesna koncepcja wojny nieliniowej*

Koncepcja wojny nieliniowej jest zaprzeczeniem klasycznych „clausewitzowskich" prawideł prowadzenia wojny. Odchodzi się w niej od doktryny silnie skoncentrowanych sił na danym odcinku, które pozwalają przełamać linię frontu. Klasyczne pojęcia frontu i pola walki przestają mieć znaczenie. Zostają zastąpione pojęciem przestrzeni walki. W koncepcji tej tylko mały ułamek militarnej siły fizycznej jest faktycznie zaangażowany w walkę w określonym momencie. Wojna dyfuzyjna to koncepcja strategiczna zakładająca rozproszony, jednoczesny atak na wiele kierunków i płaszczyzn organizacji życia politycznego i społecznego przeciwnika, z pominięciem istniejącego porządku prawnego (krajowego i międzynarodowego), przy uwzględnieniu długiego odcinka czasowego. Działania obliczone na efekty polityczne, militarne i gospodarcze są trudne do wykrycia. Trudność polega na powiązaniu konkretnych wydarzeń z głównym celem strategicznym agresora, jak i udowodnienia, a czasem nawet wykryciu inspiracji konkretnego państwa. Działania nieliniowe obliczone są na dekady, a wydarzenia w sferach odbiegających często znacznie

od strategicznych obszarów bezpieczeństwa mogą przynieść wymierne rezultaty w procesie długofalowym. Jednym z najważniejszych celów działań rozproszonych jest doprowadzenie do głębokiego kryzysu we wrogim społeczeństwie i swego rodzaju kontrolowanego chaosu. Konflikt z wydarzenia staje się długotrwałym procesem, którego klasyczna wojna może być jedynie krótkotrwałym elementem. Koncepcja ta jest współcześnie szeroko rozwijana w Stanach Zjednoczonych, Federacji Rosyjskiej i w Izraelu.

Dr hab. Jacek Reginia-Zacharski, prof. nadzw., Uniwersytet Łódzki, *„Nie ma nic między wojną a pokojem"? - rozmyta rzeczywistość polityczno-prawna w XXI wieku*

Z potęgi i znaczenia informacji w zmaganiach między podmiotami zbiorowymi zdawano sobie sprawę od zawsze. Śródki i metody przekazywania fałszywego obrazu sytuacyjnego – przede wszystkim użycie podstępu (np. wojennego). zwodzenie/finta (np. przekonywanie o słabości w miejscach koncentracji siły), tworzenie „instalacji" dezinformacyjnych (pokazywanie siły w słabym miejscu), porzucając jedną pozycję do wzmocnienia drugiego odcinka, pozostawianie niebezpiecznych „obiektów" na określonym stanowisku (koń trojański), ukrywanie prawdziwych relacje pomiędzy elementami własnego systemu lub tworzenie fałszywych danych, utrzymywanie w tajemnicy nowych narzędzi walki, wprowadzanie do obiegu informacji o nieistniejących nowych narzędziach, zmiany rytmu działania, celowa utrata istotnych dokumentów (przecieki). Przeciwnika można zmusić do znalezienia nowych celów działania poprzez eskalację lub deeskalację konfliktu, zamierzoną demonstrację określonych łańcuchów postępowania; a warunkach niewirtualnego pola walki działać poprzez uderzanie na bazy wroga podczas jego nieobecności, akty dywersji i prowokacje, pozostawianie otwartych dróg ewakuacji z okrążenia i skłaniając przeciwnika do podjęcia działań odwetowych z ponadnormatywnym wydatkowaniem sił, aktywów i czasu. Wszystkie te czynności wymagają swobodnego dysponowania dwoma czynnikami: właściwym i głębokim rozpoznaniem przeciwnika oraz dostępności do jego drożnych i skutecznych kanałów komunikacyjnych, zapewniających „atakowanie" pożądaną informacją.

Dr Anna Moraczewska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Państwo w środowisku ryzyka*

Ryzyko jest stałym elementem funkcjonowania jednostki. Może być traktowane afirmacyjnie jako szansa np. zysku lub rozwoju, albo destrukcyjnie jako możliwość straty lub zagrożenia. We współczesnym środowisku międzynarodowym ryzyko stało się nie tyle jego permanentnym elementem, ale przedmiotem polityki wewnętrznej i międzynarodowej państw. Dotyczy wszystkich podmiotów stosunków międzynarodowych, występuje na każdej płaszczyźnie oddziaływań, a tym samym staje się cechą współczesnego środowiska międzynarodowego. Wykorzystanie koncepcji ryzyka do badań współczesnych stosunków międzynarodowych pozwala ujmować zjawiska z perspektywy zależności przyczynowo-skutkowych, a tym samym wyjaśniać część zachodzących zmian. Celem referatu będzie przedstawienie współczesnego środowiska międzynarodowego jako środowiska ryzyka i zarysowanie strategii działania państw wobec tego uwarunkowania.

Dr hab. Piotr Witkowski, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Cyberzagrożenia międzynarodowego obrotu towarowego*

Współczesne otoczenie człowieka rozszerza się o nowe elementy niezbędne dla jego

prawidłowego funkcjonowania. Nieomal w każdej sferze aktywności składnikiem tym staje się cyberprzestrzeń. Traktowana jest ona, jako przestrzeń wirtualna, w której odbywa się transmisja komunikatów pomiędzy urządzeniami połączonymi sieciami internetową. Można przyjąć, że stanowi ona swoistą siatkę elektronicznych połączeń niezbędnych dla realnych działań w naszym życiu politycznym i społeczno – gospodarczym. Cyberprzestrzeń jest nieodzownym spoiwem międzynarodowego obrotu towarowego obsługiwanego poprzez logistyczne łańcuchy dostaw. Odpowiednia ich realizacja zapewnia codzienne działanie zglobalizowanej i zinternacjonalizowanej gospodarki światowej. Zrozumiałym, zatem jest, że bezpieczeństwo cyberprzestrzeni w tym zakresie stało się niezbędne dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Celem publikacji jest próba identyfikacji cyberzagrożeń dla międzynarodowego obrotu towarowego. Poszukiwania te są ukierunkowane na zagrożenia związane z funkcjonowaniem systemów informatycznych niezbędnych do logistycznej obsługi trangranicznego przemieszczanie towarów. Ze zrozumiałych względów cyberprzestrzeń wykorzystywana dla obsługi międzynarodowego obrotu towarowego stała się przedmiotem zainteresowanie ugrupowań terrorystycznych i zorganizowanego świata przestępczego. Zakłócenie jej może być wykorzystane do przeprowadzenia ataków terrorystycznych poprzez spowodowania katastrof lotniczych lub morskich oraz pozyskania informacji wykorzystanych dla oszustw i manipulacji finansowych.

Słowa kluczowe: cyberzagrożenia, międzynarodowy obrót towarowy, systemy informatyczne, logistyczne łańcuchy dostaw, zagrożenia terrorystyczne, oszustwa finansowe

---

Dr hab. Marcin Lasoń, prof. nadzw., Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, ***Nowa Zelandia wobec zagrożeń bezpieczeństwa o charakterze asymetrycznym***

Mieszkańcy państwa cieszącego się od chwili powstania geograficzną izolacją, która zapewniała im poczucia bezpieczeństwa, stanęli w XXI wieku przed wielkim wyzwaniem, jakie przyniosły ze sobą zagrożenia o charakterze asymetrycznym. Można śmiało stwierdzić, że ze względu na poziom rozwoju technologicznego, w szczególności uzależnienie od elektronicznych linii komunikacji, Nowozelandczycy stali się podatni na wszelkie zagrożenia, jakie znajdują się w cyberprzestrzeni. Ponadto uznali, że globalizujący się świat sprawił, że przestali być na jego peryferiach, a przesuwanie się środka ciężkości stosunków międzynarodowych w rejon Azji i Pacyfiku oznacza, że znajdą się wkrótce w jego centrum. Przynależność do grupy państw Północy, współpraca z państwami Zachodu, zaangażowanie w różnego rodzaju operacjach wojskowych na całym świecie, nawet jeśli pod względem liczebności symboliczne, to politycznie znaczące, sprawiły, że wzrosło także poczucie zagrożenia atakami terrorystycznymi. Jeśli dodać do tego niestabilność małych państw Oceanii, wzrost znaczenia zagrożeń ekologicznych, to można dojść do wniosku, że Nowa Zelandia przestała być państwem, które cieszy się bezpieczeństwem bez konieczności ponoszenia większych wydatków na ten cel. Potwierdzają to działania rządu kierowanego przez Partię Narodową, który rozwijał politykę obronną i podjął działania na rzecz utworzenia polityki bezpieczeństwa narodowego. Celem Autora będzie ich przedstawienie, w kontekście czynnika sprawczego, jakim są zagrożenia o charakterze asymetrycznym. Konieczne będzie odpowiedzenie na kilka pytań m.in. które z zagrożeń asymetrycznych jest uznawane przez Nowozelandczyków za najpoważniejsze i dlaczego? Czy hasła głoszone przez polityków ich dotyczące mają odzwierciedlenie w działaniach legislacyjnych? Jakie działania podejmuje władza wykonawcza na rzecz walki z nimi? Autor odpowie na nie dzięki analizie

źródeł i literatury oraz obserwacji, jakiej dokonał podczas dwumiesięcznego pobytu badawczego w Nowej Zelandii. Istotne są także wnioski z wywiadów przeprowadzonych w czasie jego trwania.

Mgr Paweł Soja, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Cyberbezpieczeństwo państw ASEAN*

Ochrona przed rozmaitymi aspektami cyberprzestępczości to zagadnienie, które ze względu na transnarodowość zjawiska, anonimowość sprawców oraz coraz powszechniejszy udział narzędzi IT m.in. w destabilizacji infrastruktury krytycznej państw jest obecnie szeroko dyskutowane zarówno wśród polityków, jak też środowiska naukowego. Wedle prognoz, pod koniec bieżącej dekady straty spowodowane działaniami hakerów wyniosą w skali globu niemal 2 biliardy dolarów rocznie. Dylemat walki z zagrożeniami związanymi z branżą teleinformatyczną dotknie przy tym w dużej mierze mieszkańców Azji, gdzie liczba użytkowników Internetu podwoiła się w przeciągu zaledwie pięciu ostatnich lat. Jednym z najszybciej rozwijających się pod tym względem obszarów jest terytorium Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN). Ugrupowanie stanowi najlepiej zintegrowaną azjatycką organizację typu regionalnego, ale podobnie jak odnotowuje się to w wielu innych częściach świata, zagadnienie cyberbezpieczeństwa dopiero przebija się do jego agendy. Niemniej wzrost niebezpieczeństw wymusza rozwój prac nad efektywną strategią multilateralnego przeciwdziałania określonym praktykom. W przypadku ASEAN, gdzie współpraca opiera się na przywiązującym szczególną wagę do autonomii decyzji członków modelu międzyrządowym, konsensus związany z powszechnie akceptowanymi mechanizmami prewencji wydaje się większym wyzwaniem niż ma to miejsce np. wewnątrz Unii Europejskiej. Lokalne problemy dotyczą nie tylko z dramatycznego wzrostu liczby użytkowników sieci czy braku wiarygodnych danych oszacowujących skalę zagrożeń, ale wynikają też z dysproporcji rozwojowych pomiędzy państwami, co utrudnia kooperację. Celem referatu jest analiza dotychczas podejmowanych przez organizację działań, które zmierzają do podniesienia poziomu bezpieczeństwa cybernetycznego regionu oraz ich ocena z punktu widzenia bieżących wyzwań. Stowarzyszenie stara się rozwijać własne narzędzia służące budowaniu dialogu czy też wzmocnionej odporności, których uzupełnieniem jest pomoc partnerów zewnętrznych. Należy spodziewać się, że wschodzące gospodarki ASEAN staną się coraz częstszym celem cyberprzestępców, a lokalne konflikty mogą stanowić okazję do wykorzystania ich metod np. w kontekście prowadzenia wojen hybrydowych. Samo zagadnienie pozostaje interesujące także wobec faktu rosnącej liczby ataków wychodzących z terytorium samej wspólnoty czy też odbywających się w jej bezpośrednim sąsiedztwie masowych wydarzeń pokroju Olimpiady w Tokio w 2020 r.

Dyskutant: Dr hab. Jacek Reginia-Zacharski, prof. nadzw., Uniwersytet Łódzki

Część II.

Moderator: Dr hab. Jacek Reginia-Zacharski, prof. nadzw., Uniwersytet Łódzki

Dr Karolina Kuśmirek, *Działania psychologiczne w konfliktach zbrojnych*

Działania psychologiczne w konfliktach zbrojnych przyczyniają się do osłabienia morali przeciwnika bądź ugruntowania pozytywnego wizerunku sił własnych. Coraz częściej zrozumienie motywacji jednostek przekłada się na oddziaływanie na ich przekonania i

podejmowane decyzje. Postawy i zachowania ludzi warunkują przebieg konfliktu, jak również jego rezultat końcowy. Działania psychologiczne mogą ułatwiać osiąganie celów politycznych oraz wojskowych. Przykładem takiej sytuacji były działania psychologiczne realizowane podczas wojny w Iraku, Afganistanie oraz aneksji Krymu.

Dr Michał Piekarski, Uniwersytet Wrocławski, *Polska polityka obronna wobec zagrożeń hybrydowych – możliwości i potrzeby*

W referacie zostaną przedstawione wyniki analiz charakterystyki możliwych zagrożeń hybrydowych, interpretowanych jako symultaniczne użycie siły twardej, także w formie działań terrorystycznych i dywersyjnych oraz siły miękkiej – czyli działań informacyjnych i psychologicznych. Na podstawie wyników tych analiz zostaną wskazane konieczne kierunki prowadzenia przez Polskę polityki obronnej, zwłaszcza w zakresie utrzymania i budowy nowych zdolności obronnych w siłach zbrojnych oraz innych elementach systemu bezpieczeństwa państwa.

Mgr Mariusz Osypiuk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Polityka antyterrorystyczna Polski*

Współcześnie obserwujemy dynamiczny rozwój zjawiska terroryzmu. Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego jest jednym najistotniejszych wyzwań stojących przed współczesnymi państwami, w tym także Polską. Powszechnie poziom zagrożenia terrorystycznego w Polsce jest oceniany jako niski. Jednak doświadczenia innych państw wskazują, iż do zamachu może dojść w każdej chwili. Organy państwa nie mogą lekceważyć tego typu zagrożenia w ocenie bezpieczeństwa państwa. Celem mojego wystąpienia będzie próba uchwycenie istoty i specyfiki polityki antyterrorystycznej Polski. W tym celu analizie poddane zostaną owiązujące normy prawne, a także podmioty odpowiedzialne za ich realizację. Podjęta zostanie również próba umiejscowienia Polski w międzynarodowym systemie przeciwdziałania terroryzmowi.

Dr Ivan Lysiuk, *Strategia i taktyka terrorystyczna Państwa Islamskiego w Europie Zachodniej i Rosji: nowe wyzwania*

Państwo Islamskie w obecnym momencie jest najbardziej znaną w świecie organizacją terrorystyczną, której wpływ sięga faktycznie każdego kontynentu, zaś metody walki terrorystycznej charakteryzują się dużą innowacyjnością w porównaniu do licznych poprzedników, co stwarza cały szereg zagrożeń i wyzwań na skali globalnej. Szczególnej uwagi jest warty wpływ ideologii Państwa Islamskiego na przedstawicieli wspólnoty muzułmańskiej Europy Zachodniej i Rosji, zwłaszcza tych młodych, gdyż aktualne tendencje społeczno-demograficzne oraz geopolityczne wskazują na istnienie dużego potencjału dalszego zaostrzenia sytuacji na wymienionych obszarach. Oprócz tego, ideologowie Państwa Islamskiego efektywnie stosują najnowocześniejsze rozwiązania techniczne i cyfrowe, w tym serwisy społecznościowe, do poszerzenia swojego wpływu na docelowe grupy społeczne, skutkiem czego jest rozpowszechnienie bardzo efektywnych zindywidualizowanych taktyk prowadzenia działalności terrorystycznej. Jednym z głównych celów owego referatu jest porównanie warunków społecznych i czynników geopolitycznych, które mają wpływ na poszerzenie ideologii Państwa Islamskiego w krajach Europy Zachodniej i Rosji, oraz strategii i taktyki terrorystów, analiza innowacyjnego podejścia do prowadzenia walki terrorystycznej.

Dr hab. Stanisław Kosmynka, prof. nadzw., Uniwersytet Łódzki, *Użycie pojazdów mechanicznych w atakach dżihadystów jako element taktyki terroryzmu typu low-tech*

Obserwując znamienne dla dżihadystów metody działań, łatwo dostrzec zauważalną, zwłaszcza na przestrzeni ostatnich kilku lat, tendencję realizowania zamachów terrorystycznych z zastosowaniem pojazdów mechanicznych. Taktyka ta obejmuje przede wszystkim dwa główne wymiary: detonacje aut wypełnionych materiałami wybuchowymi oraz wykorzystanie ich pędu oraz ciężaru w celu pozbawiania życia osób postronnych. Ten drugi wariant szczególnie często zaznaczał swą obecność w Europie (choć także i USA), gdzie na przestrzeni ponad roku, w okresie od 14 lipca 2016 do 1 listopada 2017 r., zostało przeprowadzonych co najmniej osiem dżihadystycznych ataków tą właśnie metodą (Nicea, Paryż, Londyn, Berlin, Sztokholm, Barcelona, Nowy Jork). Referat przedstawia uwarunkowania i przykłady zastosowania taktyki wykorzystania pojazdów w zamachach terrorystycznych, a także zwraca w tym kontekście uwagę na ewoluujący charakter wyzwań dla bezpieczeństwa państw europejskich oraz zagrożeń płynących ze strony współczesnego terroryzmu. Podejmuje wątek transformacji mechanizmów ekstremizmu salafickiego, którego instrumentarium w dużym stopniu charakteryzują działania nie wymagające pokaźnych środków finansowych i misternych przygotowań (fenomen określany jako small-dollar terrorism, czy low-tech terrorism). Wykorzystanie furgonetek, vanów, samochodów ciężarowych i osobowych przez jednostki autoafiliujące się do ruchu „globalnej świętej wojny", nie posiadające militarnego przeszkolenia i radykalizujące się pod wpływem treści obecnych w przestrzeni wirtualnej, okazuje się w tej walce nader skuteczną, łatwą, tanią i śmiercionośną bronią.

Dr hab. Ryszard Machnikowski, prof. nadzw., Uniwersytet Łódzki, *Dlaczego nie wygrywamy wojny z dżihadystami?*

Od czasu ogłoszenia przez prezydenta George'a W. Busha tzw. „globalnej wojny z terrorem" po zamachach terrorystycznych z 11 września 2001 r., Zachód podjął szereg działań, głównie militarnych, by ograniczyć zagrożenie płynące ze strony tzw. "zbrojnego dżihadu". Po 17 latach trwania tych zmagań widać już dość wyraźnie, że Zachód mimo licznych wysiłków wciąż nie wygrywa tej „wojny". W referacie autor stara się wskazać przyczyny nieskuteczności działań Zachodu w toczącej się od dwóch dekad wojnie z dżihadystami. Kluczową kwestią jest, wg. autora, skupianie się na militarnej stronie tych zmagań, przy jednoczesnym lekceważeniu płaszczyzny społeczno - ideologicznej oraz demograficznej tego konfliktu,co przyczynia się do znaczącego marnotrawieniu środków przez Zachód. Autor stawia hipotezę, że dżihadyści będą starać się zmienić, w dłuższej perspektywie czasowej, charakter tego konfliktu – akcje „terrorystyczne" będą wspomagane próbami wzniecenia buntów i rebelii, gdy tylko warunki społeczne - demograficzne będą temu sprzyjały.

Dyskutant: Dr hab. Ryszard Machnikowski, prof. nadzw., Uniwersytet Łódzki

Panel 15: Tożsamość cywilizacyjno-kulturowa państw europejskich w czasach zmiany

Moderator: Dr hab. Adam Zamojski, prof. nadzw., Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Dr hab. Adam Romejko, prof. nadzw., Uniwersytet Gdański, *Kwestia migrantów i uchodźców w kampanii wyborczej do Rady Narodowej Austrii w 2017 roku*

W okresie po II wojnie światowej Austria była państwem jednolitym pod względem etnicznym. Sytuacja zaczęła ulegać zmianie, szczególnie za sprawą gastarbeiterów z Turcji i Jugosławii. Można wskazać na nowsze wydarzenia, np. na falę uchodźczą z 2015 r. Obecnie Austria jest krajem imigranckim. Sytuacja ta jest wyraźnie widoczna w Wiedniu. Szacuje się (2017), że 39% jego mieszkańców ma cudzoziemskie pochodzenie, tj. urodzili się oni poza Austrią i/albo posiadają obywatelstwo inne niż austriackie. Dostrzega się, że kwestia tzw. migrantów i uchodźców ma ważkie znaczenie w procesie wyborczym. Partie, które są wyraziste w tym temacie (za lub przeciw), mogą liczyć na głosy wyborców. Np. w 2015 r. w wyborach landowych w Wiedniu wolnościowi (FPÖ) negatywnie odnosili się do tej kwestii a socjaldemokraci (SPÖ) pozytywnie – oba ugrupowania zdobyły znaczące poparcie wyborcze. Na tej m.in. fali doszedł do władzy w 2017 r. „turkusowy" (ÖVP) Sebastian Kurz (1986-), najmłodszy kanclerz związkowy w historii Austrii.

Dr hab. Dariusz Wybranowski, Uniwersytet Szczeciński, *Migranci i uchodźcy jako czynnik przemian etnicznych i kulturowych w państwach skandynawskich po 2015 roku*

Głównym wątkiem niniejszego wystąpienia są wielowymiarowe następstwa masowego napływu migrantów i uchodźców do krajów skandynawskich będących bardzo długo symbolem etnicznej i kulturowej homogeniczności. Najwięcej miejsca autor poświęcił Szwecji i Norwegii - państwom w którym proces przemian etnicznych i kulturowych jest zwłaszcza w ostatnich latach bardzo widoczny. Swego rodzaju uzupełnieniem są w tym względzie Dania i Finlandia. Zamiarem autora jest także prezentacja bardzo różnorodnego spektrum poglądów i opinii nt. pogłębiania się zjawiska "multikulturalizmu" w społeczeństwach nordyckich- od afirmacji i pochwały "różnorodności" po głosy krytyczne. Jedną ze sfer wymagającą omówienia jest zjawisko przestępczości (w tym zorganizowanej)- na ile jest to problem rzeczywistego zagrożenia bezpieczeństwa obywateli, a na ile obrazu medialnego. Kolejnym z pytań na które autor stara się udzielić odpowiedzi jest wpływ kryzysu uchodźczego od 2015 na poziom bezpieczeństwa społeczeństw skandynawskich i stan debaty politycznej i medialnej w tej sprawie. Jeszcze jedna kwestia badana przez autora to rysujący się konflikt kulturowy związany ze stale rosnącą obecnością wyznawców islamu (zwłaszcza w dużych miastach Szwecji, Norwegii i Danii).

Dr Barbara Stanisławczyk, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, *Tożsamość narodowa w społeczeństwie wielokulturowym*

W demokracjach liberalnych i społeczeństwach wielokulturowych pytanie o to, czym jest tożsamość człowieka, w szczególności jego tożsamość narodowa, staje się pytaniem zasadniczym. Minął czas, kiedy próbowano to pojęcie usunąć, jako element zamkniętej przeszłości, nie mający racji bytu we współczesnym świecie. Zarówno naukowcy, jak

i politycy przyznali, a przede wszystkim pokazało życie, że identyfikacja człowieka, odpowiedź na pytanie – Kim jestem? – nie straciła na aktualności. Jednak w społeczeństwie wielokulturowym trudniej na to pytanie odpowiedzieć. Rodzi to wiele komplikacji na każdym poziomie życia społecznego i politycznego poszczególnych krajów. Rozpoznanie problem i jego zdefiniowanie może przyczynić się do zmniejszenia lub uniknięcia wielu z tych komplikacji. Wykład będzie poświęcony właśnie tym rozważaniom.

Dr Magdalena Rekść, Uniwersytet Łódzki, *Wektory cywilizacyjno-kulturowe w podaytonowskiej Bośni i Hercegowinie*

Bośnia i Hercegowina, wobec której często używa się metafory kraju na rozdrożu w kontekście historycznym, również współcześnie staje się przedmiotem oddziaływania mocarstw, a każde z nich stara się również wpływać na BiH przy pomocy *soft power*. Skutkiem tego w ciągle niestabilnej politycznie BiH nakłada się na siebie wiele różnych systemów wartości. Celem referatu jest diagnoza obecnej sytuacji oraz pokazanie możliwych konsekwencji w przyszłości.

Dr Lucyna Chmielewska, Uniwersytet Łódzki, *Znaczenie tradycji judaistycznej dla cywilizacji zachodniej*

Tradycja judaistyczna zawarta w Biblii Hebrajskiej jest w swym przesłaniu czymś radykalnie odmiennym od tradycji grecko-rzymskiej z jej gloryfikacją mocy i prestiżu. Kończy z zawartą w większości mitów pochwałą siły, kładąc tym samym kres gloryfikacji przemocy. Biblia Hebrajska, a za nią Ewangelie niosą inne przesłanie – bronią niewinnej ofiary i jeśli opisują przemoc, to po to, by odmówić jej znaczenia w relacjach międzyludzkich i ją potępić. Tora (Prawo) (i będący jej kwintesencją Dekalog) stanowiąca przedmiot przymierza synajskiego (Mojżeszowego), stanowiła rodzaj protokonstytucji, dającej podstawę funkcjonowania wspólnocie religijno-politycznej Izraela, pierwszej wolnościowej organizacji politycznej. Zawarte w Dekalogu przykazania, zwłaszcza te z drugiej tablicy (nie zabijaj, nie kradnij, nie cudzołóż, nie mów fałszywego świadectwa), usiłowały rozwiązać podstawowy problem każdej ludzkiej wspólnoty – przemoc wewnętrzną. Oprócz swego religijnego znaczenia Tora miała zatem również istotny wpływ na ukształtowanie sfery społecznej i politycznej.

Dr hab. Adam Zamojski, prof. nadzw., Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Transformacja tożsamości europejskiej*

Rozważania koncentrują się wokół natury tożsamości europejskiej oraz potencjalnych kierunków jej transformacji. Dotyczą takich problemów badawczych jak: naturalne źródła tożsamości (wymiar geograficzny i etniczny, dziedzictwo genetyczne); kultura antyku grecko-rzymskiego (grecka filozofia, system prawa rzymskiego) jako istotne symboliczne źródło tożsamości europejskiej; religijność judeochrześcijańska i etyka zbudowana na prawie naturalnym jako fundament europejskiej tożsamości; kultura plemion barbarzyńskich generatorem zróżnicowania kultury europejskiej; dorobek Oświecenia jako źródło homogeniczności kultury europejskiej; nowe systemy filozoficzne (postmodernizm, recentywizm, *New Age*) a ewolucja tożsamości europejskiej; proces sekularyzacji w służbie transformacji tożsamości cywilizacji europejskiej; ekumenizm i ewolucjonizm chrześcijański odpowiedzią na zjawiska indyferentyzmu religijnego i ateizacji społeczeństw europejskich; neopoganizm i popularność sekt znakiem przemian na poziomie identyfikacji religijnej w Europie, wpływającym zwrotnie na zmianę tożsamości cywilizacji łacińskiej;

multikulturalizm i islamizacja Europy jako generator transformacji tożsamości europejskiej.

Dyskutant: Dr hab. Arkadiusz Adamczyk, prof. nadzw., Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Panel 51: Współczesne państwo wobec wyzwań migracyjnych

Moderatorka: Dr hab. Anna Potyrała, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Dr Anna Bartnik, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Amerykańska polityka imigracyjna Donalda Trumpa - wyzwania*

Pierwsze dekady XXI wieku ściśle powiązane zostały z problemami imigracyjnymi. Ataki terrorystyczne w USA, w 2001 roku, zmieniły myślenie o bezpieczeństwie wewnętrznym państwa, którego istotnym składnikiem, od tego czasu, stały się właśnie procesy migracyjne. Cudzoziemców coraz częściej postrzegano przez pryzmat potencjalnych zagrożeń, a nastroje antyimigracyjne i ksenofobiczne się wzmocniły. Szczególnie złożona sytuacja rozwinęła się w Europie ogarniętej kryzysem uchodźczym, który przyczynił się do wzrostu napięcia politycznego między krajami członkowskimi Unii Europejskiej. Powiązania pomiędzy polityką a procesami migracyjnymi uwidoczniły się nie tylko na Starym Kontynencie. W tym samym czasie zmiana charakteru polityki zagranicznej USA wobec Kuby doprowadziła również do poważnego kryzysu uchodźczego. Dotknął on nie tylko kraj wysyłający oraz przyjmujący, ale także państwa Ameryki Środkowej, które stały się pomostem dla uciekających Kubańczyków między wyspą a południową granicą USA. Od czasu objęcia urzędu prezydenta USA przez Donalda Trumpa, amerykańska polityka imigracyjna stała się przedmiotem wielu debat. Decyzje prezydenta zmierzające do zwiększenia kontroli nad przybywającymi oraz już obecnymi w kraju cudzoziemcami, wzbudziły niepokój w społeczeństwie amerykańskim. Uważnie przyglądała się tym pomysłom również społeczność międzynarodowa, gdyż problemy migracyjne, jakie rozwinęły się i w Europie i w USA, pokazały, że w tym zakresie pojawiło się wiele nowych wyzwań. Jednym z najtrudniejszych było zdiagnozowanie słabych punktów polityk imigracyjnych państw i znalezienie skutecznych rozwiązań na miarę XXI wieku.

Dr hab. Iwona Wrońska, prof. nadzw., Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Polityka migracyjna Kanady i Australii. Analiza porównawcza*

Współcześnie, ze względu na napływ znacznej liczby imigrantów do Europy i procesów migracyjnych wewnątrz Unii Europejskiej odżyła dyskusja na temat migracji i jej skutków. Jak sygnalizują badania migracje wywołują poczucie zagrożenia. Obawy społeczne przed imigrantami wynikają w znacznej mierze z niewiedzy, demonizowania imigrantów, braku systemowego podejścia do zjawiska czy skuteczności zarządzania procesami migracyjnymi. Warto, zatem zbadać doświadczenia państw, które prowadza systemową politykę migracyjną. Jest to szczególnie istotne dla wypracowania efektywnej polityki zarządzającej procesami migracyjnymi w szczególności na gruncie europejskim. Celem tego artykułu jest

analiza zasad i skudów polityk migracyjnych Kanady i Australii, dla identyfikacji czynników i procesów, które wpłynęły na ich kształt.

Mgr Piotr Andrzej Głogowski, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, *Mechanizmy japońskiej polityki imigracyjnej*

W dobie postępującej globalizacji z jednej strony oraz destabilizacji wielu regionów świata z drugiej, wyzwania wyłaniające się przed kwestiami dotyczącymi szeroko pojętej migracji nie stają się łatwiejsze. Najlepszym tego przykładem są wydarzenia zapoczątkowane przez Arabską Wiosnę, które w ostatnim czasie „zbierają swoje żniwo" poprzez napływ na tereny Unii Europejskiej setek tysięcy (posiadających różny status) imigrantów. Jednakże samo zjawisko globalizacji i związanych z nią ekonomicznych (i nie tylko) kosztów oraz korzyści jest na tyle rozległe, że nie sposób zawrzeć oraz wyczerpać wszystkich związanych z nią zagadnień. Dlatego też przechodząc do meritum problemu, który autor wystąpienia zdecydował się poruszyć, warto zwrócić uwagę na kraj, który poprzez swoją restrykcyjną politykę imigracyjną stara się powstrzymać niektóre aspekty globalizacji. Tym krajem jest Japonia, państwo, które jest bardzo jednolite etnicznie i które może w przyszłości ponieść duże koszty związane z powstrzymywaniem pewnych aspektów globalizacyjnych. Głównym celem niniejszego wystąpienia jest omówienie wyżej opisanych zagadnień na przykładzie Japonii. Natomiast aby dokonać tego właściwie, zostaną również poruszone aspekty demograficzne, kulturowe oraz główne motywy ekonomiczne i globalizacyjne skłaniające ludzi do migracji takie jak „bieda, szukanie ekonomicznych sposobów na przeżycie oraz większych perspektyw podniesienia osobistego dobrobytu poza własnym krajem." Opisane zostaną również posunięcia Japonii na szerokim polu związanym z globalizacją. Motywem przewodnim wystąpienia jest hipoteza, że Japonia prowadząc restrykcyjną „politykę globalizacyjną", może ponieść w przyszłości poważne konsekwencje. Podjęta zostanie również próba odpowiedzi na pytanie, czy można skutecznie walczyć z wewnętrznymi wyzwaniami poprzez umiejętne obchodzenie się ze zjawiskami globalizacji oraz czy możliwe jest wprowadzenie skutecznej kontroli nad powyższym zjawiskiem.

Dr Sylwia Górzna, Akademia Pomorska w Słupsku, *Polityka imigracyjna Niemiec*

Islam w Europie jako problem społeczny i badawczy wyłonił się dopiero po kryzysie paliwowym (1972-1974), wraz z migracją całych muzułmańskich rodzin do Europy i instytucjonalizacją tej religii w państwach europejskich. Do lat 80. wyznawcy islamu byli postrzegani niemal wyłącznie przez pryzmat narodowości, języka, etniczności, przynależności politycznej bądź klasy społeczno-ekonomicznej, a ich tożsamość była przez badaczy łączona z jedną z wymienionych kategorii albo kombinacją kilku z nich. Muzułmanie w Europie będą stanowić coraz większą część społeczeństwa, a biorąc pod uwagę wysoki przyrost naturalny wśród muzułmanów i niski wśród pozostałych obywateli państw europejskich, proporcje będą się zmieniać w coraz szybszym tempie. Niektórzy postrzegają obecność muzułmanów w Europie jako zagrożenie dla status quo społeczeństw europejskich. Coraz większa liczba muzułmanów żyje w społeczeństwach, w których stanowi mniejszość. Przez długi czas Niemcy zaprzeczały istnieniu problemu imigrantów, zakładając tymczasowość imigracji. W latach 70. zaczęto włączać ich w system opieki społecznej i zdrowotnej, zapewniając minimum socjalne, jak również do edukacji i rynku pracy. Celem wystąpienia będzie zaprezentowanie m.in.: różnic między muzułmanami napływowymi (Europa Zachodnia) a muzułmanami rdzennymi (Europa Środkowo-Wschodnia);

podstawowe modele bazowe tożsamości muzułmanów europejskich, które istnieją w wielu odmianach i często wzajemnie się przenikają, a islam odgrywa w nich znaczącą rolę: 1. tożsamość etniczna, 2. tożsamość uniwersalistyczna: a) tożsamość euromuzułmańska, b) tożsamość fundamentalistyczna; strategie integracji, wśród których można wyróżnić trzy modele, ze szczególnym uwzględnieniem gastarbeiterów (pracowników gościnnych) w Niemczech; zmiany zachodzące w procesie reformacji polityki imigracyjnej w Republice Federalnej Niemiec; Ustawę Imigracyjną uchwaloną w 2005 r., która obejmuje formalnoprawne regulacje problemu imigracyjnego.

Mgr Natalia Sienko, Uniwersytet Wrocławski, *Czeska debata wokół kryzysu migracyjnego w przekazie i dyskursie medialnym*

Nasilające się w Czeskiej Republice skutki kryzysu migracyjnego, postrzeganego jako zagrożenie dla stabilności i rozwoju państwa spowodowały, że współczesna debata publiczna koncentruje się raczej na sposobach przeciwdziałania niekontrolowanej migracji niż dostrzeganiu jej zalet. Obecna silna retoryka antyimigrancka dostrzegana m.in. w wypowiedziach czołowych czeskich polityków, jak i samego prezydenta Miloša Zemana oskarżanego o szerzenie islamofobii i rasizmu, zdaje się odzwierciedlać społeczne nastroje panujące w kraju. Co ciekawe, negatywny obraz imigranta funkcjonujący w przekazie i dyskursie medialnym Czeskiej Republiki oraz rzeczywisty brak tolerancji dla ludności pochodzenia muzułmańskiego zdaniem niektórych badaczy może wynikać z historycznego procesu formowania narodu oraz wynikającej z niego tożsamości narodowej, której wartość szczególnie podkreśla się od 2015 r. W związku z tym zasadniczym celem niniejszego wystąpienia będzie odpowiedź na pytania, w jaki sposób i dlaczego na przestrzeni lat w wiodących serwisach informacyjnych relacjonuje się wizerunek imigranta jako źródło zagrożenia dla trwałości państwa.

Dr Maciej Magiera, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Kultura bezpieczeństwa społeczeństw europejskich w warunkach masowej migracji*

Masowa migracja oraz jej dalsze, wręcz pokoleniowe, konsekwencje wpływają na społeczeństwa europejskie, szczególnie na ich postawę wobec sfery publicznej. Zmienia się sposób spostrzegania wyzwań, szans i zagrożeń oraz rozumienia samego bezpieczeństwa, a zatem dochodzi do modyfikacji jakże istotnej kultury bezpieczeństwa. Ta, niepowtarzalna dla każdego z europejskich społeczeństw, determinuje do mniej lub bardziej radykalnych decyzji politycznych. Obecnie w Europie jesteśmy świadkami zderzenia się dwóch wizji: liberalnej i konserwatywnej polityki migracyjnej.

Dr hab. Anna Potyrała, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Kryzys migracyjny w Unii Europejskiej – wyzwanie czy zagrożenie dla bezpieczeństwa*

Celem wystąpienia będzie ukazanie wpływu masowych przemieszczeń do Unii Europejskiej na bezpieczeństwo wewnętrzne państw członkowskich i bezpieczeństwo samej organizacji. Analizie poddane będą decyzje zapadające w poszczególnych państwach członkowskich, mające w zamyśle zagwarantować bezpieczeństw obywateli, terytoriów państwowych i całego obszaru UE.

Dyskutantka: Mgr Elżbieta Nowak, Uniwersytet Szczeciński

Panel 88: Badanie polityki zagranicznej państwa II

Moderatorka: Dr Magdalena Kozub-Karkut, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Dr Iwona Krzyżanowska-Skowronek, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Badanie dynamiki zmian polityki zagranicznej – problemy teoretyczno-metodologiczne*

Celem badawczym przygotowywanej prezentacji będzie analiza narzędzi teoretyczno-metodologicznych, umożliwiających badanie dynamiki zmian, jakie zachodzą w polityce zagranicznej. W zależności od sposobu zdefiniowania tego czym jest polityka zagraniczna oraz jak umiejscowiona jest w szerszej perspektywie badawczej, powstawały bardzo zróżnicowane modele do jej analizy. Sama analiza polityki zagranicznej urosła do miana osobnej subdyscypliny, w ramach której różne podejścia teoretyczne wiązały się ze stosowaniem określonej metodologii. Wiele z tych podejść to wypracowane narzędzia badawcze w ramach stosunków międzynarodowych, politologii czy socjologii. Z punktu widzenia podjętego przeze mnie zadania badawczego istotne będzie nie tylko jak definiowana jest polityka zagraniczna, ale przede wszystkim jak rozumiana jest zmiana i na ile można w ramach danego podejścia badać np. etiologię zmian, ich dynamikę, skutki itp. Być może warto byłoby porównać badania nad zmianą w polityce zagranicznej, jakie proponował np. Charles Hermann z początku lat 90., z tym co oferują nam najbardziej współczesne podejścia, idące w kierunku badań hermeneutycznych i fenomenologicznych.

Dr Anna Umińska-Woroniecka, Uniwersytet Wrocławski, *Kalkulacje i koszty, zastosowanie modelu poliheurystycznego w analizie procesu decyzyjnego w polityce zagranicznej*

Decyzje podejmowane w warunkach zagrożenia lub kryzysu to jeden z mocno eksplorowanych problemów badawczych w analizie polityki zagranicznej ostatnich dekad. Przesłanek rosnącego zainteresowania dla tego kierunku badań można upatrywać w istniejącym coraz powszechniej wśród badaczy polityki zagranicznej przekonaniu o wadze determinant o charakterze wewnętrznym, wiązanych np. z modelem przyjętych w państwie rozwiązań biurokratycznych (administracyjnych) czy podziałem zadań między naczelnymi organami państwa. Równie mocno eksponowanym argumentem dla pogłębionych studiów nad decydowaniem w czasie kryzysu jest poszukiwanie związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy podejmowanymi przez liderów czy grupy decydentów rozstrzygnięciami a ich cechami o charakterze psychologicznym. Przyjmując, że polityka zagraniczna państwa jest procesem w którym na każdym z etapów (projektowania, wdrażania) biorą udział ludzie (Hudson 2015), można wskazać, że podejmowane w ramach tego procesu decyzje pozostają rezultatem oddziaływania czynników: wiązanych z funkcjonowaniem organizacji (administracji) oraz wynikających z psychologiczno-poznawczych cech liderów oraz członków grupy decyzyjnej.

Dr Mateusz Filary-Szczepanik, Akademia Ignatianum w Krakowie, *Czy (neo-)klasyczny realizm nadaje się do badania polityki zagranicznej? Kilka przemyśleń na temat relacji potęgi narodowej i międzynarodowej potęgi politycznej*

Teza o tym, że realizm polityczny jako podejście ogólne, paradygmat badań nad stosunkami międzynarodowymi, nie nadaje się do badania polityki zagranicznej państwa zdaje się być dość rozpowszechniona w anglosaskiej literaturze przedmiotu. Można spotkać się na

przykład ze stwierdzeniami, że realizm nie zawiera teorii polityki zagranicznej w ogóle (Smith, 1986). Jest to do pewnego stopnia spowodowane ujęciem realizmu proponowanym przez jego strukturalną odmianę (Waltz, 1979; Buzan, Jones, Little, 1993), która *explicite* stara się usunąć poziom właściwości państwa, a więc również mechanizmów instytucjonalnych, które odpowiadają za jego politykę zagranicznaą, poza nawias swoich zainteresowań. Jeżeli jednak pochylić się nad pracami realistów bądź to klasycznych (Morgnethau, 1948), bądź to neoklasycznych (Jervis, 1976; Zakaria 1999), czy nawet neoralistów (Gilpin, 1976) okazuje się, że mają oni do powiedzenia szereg interesujących rzeczy na temat polityki zagranicznej państwa, choć niekoniecznie w sposób, który byłby łatwo zrozumiały dla przedstawicieli głównego nurtu rozważań nad FPA (*foreign policy analysis*). Celem mojego wystąpienia jest wskazanie tych elementów myśli (neo)klasycznego realizmu, które istotnie mogą być uznane za wartościowe, bądź inspirujące z punktu widzenia teorii podejmowania decyzji w polityce zagranicznej. Przedstawienie tych zagadnień będzie opierało się na analizie relacji pomiędzy dwoma wymiarami potęgi obecnymi w pracach przedstawicieli (neo)klasycznego realizmu - wymiarze materialistycznym (potęga narodowa i jej składniki) oraz relacyjnym (międzynarodowa potęga polityczna). Relacji nieprostej i będącej obiektem częstej krytyki oraz nieporozumień. Będę się starał wskazać, że różne rozwiązania problemu relacji tych dwóch ujęć potęgi niosą ze sobą ważne zagadnienia, które z perspektywy badania procesu podejmowania decyzji w polityce zagranicznej mogą okazać się inspirujące i przydatne w badaniu polityki zagranicznej. Jest tak, bowiem, jak będę przekonywał, ujęcie relacji pomiędzy potęgą narodową i międzynarodową potęgą polityczną, którego dokonują (neo)klasyczni realiści może stanowić pomost pomiędzy teorią podejmująca się wyjaśniania procesu biurokratycznego jakim jest ustalanie polityki zagranicznej, a ujęciem systemowym, które stara się dostarczyć kontekst w postaci stanu systemu międzynarodowego i miejsca jakie zajmuje w nim dane państwo którego polityka zagraniczna jest rozpatrywana.

Dr Tomasz Pugacewicz, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Między innowacją a powrotem do przeszłości: 10 lat rozwoju tzw. behawioralnej nauki o stosunkach międzynarodowych (Behavioral IR)*

Celem referatu będzie ukazanie specyfiki podejścia psychologicznego w badaniach polityki zagranicznej. Ukazana zostanie geneza takiego ujęcie od lat 70. XX wieku oraz wyjaśnienie jego współczesnej specyfiki. Punktem wyjścia będzie przyjęcie konstruktywistycznego założenia badawczego odnoszącego się do roli czynników ideacyjnych w wyjaśnianiu i rozumieniu rzeczywistości międzynarodowej. Wedle bowiem konstruktywistycznego paradygmatu czynnikiem równie istotnym w procesie wyjaśniania i rozumienia zmian zachodzących w przestrzeni międzynarodowej co czynniki materialne (siła, zasoby, terytorium, władza) są czynniki ideacyjne (idee, dyskursy, przekonania, normy, wartości). Nadają one sens i znaczenie czynnikom materialnym. Do takich niematerialnych uwarunkowań należą również mieszczące się w ramach psychologicznego spojrzenia na rzeczywistość międzynarodową: postawy, działania, decyzje polityczne oraz docieranie do poznania ich motywów poprzez odwoływanie się do psychologii polityki. Zastosowanie wiedzy na temat psychologii człowieka do badania polityki zagranicznej odnosić się będzie głównie do analizy podejmowanych przez aktorów decyzji w sferze polityki zagranicznej. Na poziomie teoretycznym ukazana zostanie wartość poznawcza, przykłady oraz ewolucja takiego sposobu analizowania polityki zagranicznej na tle pozostałych ujęć. W warstwie

metodologicznej zaprezentowane zostaną możliwe strategie analizowania działań politycznych przez pryzmat ujęcia psychologicznego oraz wiążące się z tym szanse, jak również wyzwania.

Dr Magdalena Kozub-Karkut, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Jakościowe i ilościowe strategie badania polityki zagranicznej – wykorzystywanie badań mieszanych*

Głównym celem proponowanego wystąpienia jest przedstawienie dwóch nurtów strategii prowadzenia badań w ramach Foreign Policy Analysis (badania polityki zagranicznej), będącym współcześnie tym obszarem w ramach stosunków międzynarodowych, który nie tylko zyskuje coraz większą popularność wśród badaczy, ale także, dysponując własnym warsztatem teoretycznym i metodologicznym, wykazuje spory potencjał badawczy. Pierwszy z wskazanych nurtów skupia w sobie przede wszystkim metody właściwe strategiom ilościowym dla FPA (m.in. porównywanie danych statystycznych), a drugi reprezentuje metody jakościowe (m.in. studia przypadków,, analizę zawartości treści czy wywiady). Zgodnie z zyskującą współcześnie na popularności tezą o konieczności triangulacji danych źródłowych i łączeniu w procesie badawczym metod właściwych strategiom jakościowym i jakościowym (Creswell 2013), która zbieżna jest także z założeniami przyjmowanymi przez „trzecią generację" badaczy FPA, proponowane wystąpienie nie traktuje tych dwóch nurtów jako całkowicie odrębnych i oferujących wykluczające się metody czy techniki badawcze. Historia rozwoju FPA pokazuje, że badacze, początkowo przywiązani do potrzeby konstruowania mającej cechy uniwersalności teorii ogólnej, co było związane z dominacją behawioralizmu w naukach społecznych; po okresie określanym mianem „autorefleksji" i badaniach wykorzystujących przede wszystkim case studies (lata 70. i 80. XX w.) skupili się na tym, co nazywamy dzisiaj teorią średniego zasięgu. Jest to zatem dobry czas na refleksję dotyczącą stosowanych w ramach FPA konkretnych strategii badawczych, które przybierają coraz częściej postać łączenia danych ilościowych z metodami właściwymi badaniom jakościowym, takie jak m.in.: kodowanie przy użyciu programów komputerowych czy symulacje. Proponowane wystąpienie przedstawi najważniejsze sposoby łączenia dwóch strategii badawczych w ramach FPA (m.in. KEDS – Kansas Event Data System), podkreślając, że przyjęcie tego typu rozwiązań może przyczynić się do lepszych analiz prowadzonych z perspektywy jednostki – właściwym FPA oraz umożliwienia budowy teorii najlepiej realizujących funkcję prognostyczną. Jest to także przejaw zakończenia „niekończących się" w poprzednich dekadach debat teoretycznych i metodologicznych i przyjęcia założenia o konieczności korzystania z metod właściwym różnym strategiom, co umożliwia przede wszystkim uniknąć słabości jednej metody za pomocą metod właściwych innej strategii.

Dyskutant: Prof. dr hab. Edward Haliżak, Uniwersytet Warszawski

Panel 95: Polityka zagraniczna Polski w czasach zmian w Europie i na świecie w XXI wieku: kierunki, cele, formy, szanse i zagrożenia

Moderator: Prof. dr hab. Józef M. Fiszer, Polska Akademia Nauk

Prof. dr hab. Józef M. Fiszer, Polska Akademia Nauk, *Polityka zagraniczna Polski w XXI wieku: cele, kierunki, determinanty, szanse i zagrożenia*

Referat jest poświęcony polityce zagranicznej Polski w XXI wieku. Na tle postępującej globalizacji i kształtującego się nowego ładu międzynarodowego ukazuje cele, kierunki, determinanty oraz szanse i zagrożenia dla polityki zagranicznej Polski. Szczególną uwagę zwrócono na zewnętrzne zagrożenia dla polskiej racji stanu i sposoby im zapobiegania poprzez zawierane koalicje i rozwój relacji bilateralnych z głównymi aktorami na arenie międzynarodowej, tak w Europie, jak i w skali globalnej. Główna teza referatu, to stwierdzenie, że polityka zagraniczna Polski powinna być aktywna i swym zasięgiem daleko wykraczać poza Europę. Powinna być oparta na systemie euroatlantyckim i bliskich relacjach z Niemcami, Francją, Wielką Brytanią i Stanami Zjednoczonymi. Ważną rolę nadal powinna w polskiej polityce zagranicznej odgrywać współpraca z krajami Grupy Wyszehradzkiej i w ramach Trójkąta Weimarskiego. Polska polityka zagraniczna powinna opierać się na poprawnej współpracy z naszymi sąsiadami, w tym także z Rosją, która w XXI wieku będzie stanowiła największe zagrożenie dla Polski. Polska musi też współdziałać na forum międzynarodowym w ramach Unii Europejskiej i jej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Natomiast należy ograniczyć angażowanie się Polski w sprawy wewnętrzne Ukrainy, która w geopolityce Rosji zajmuje i nadal będzie zajmowała priorytetowe miejsce.

Mgr Grzegorz Zbińkowski, Polska Akademia Nauk, *Uwarunkowania polityki zagranicznej Polski w drugiej dekadzie XXI wieku*

Celem referatu jest przedstawienie: a) uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych polityki zagranicznej Polski w II dekadzie XX wieku (np. interwencja NATO w Afganistanie, II wojna w Zatoce Perskiej, Wojna w Libii, Syrii, Euromajdan i aneksja Krymu), b) jej szans i zagrożeń, c) proponowanych kierunków polityki zagranicznej Polski począwszy od 2019 roku.

Prof. dr hab. Kazimierz Kik, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Regionalne aspekty polityki zagranicznej III RP*

Polska w Unii Europejskiej stanowi wschodnią granicę wspólnoty. Aktualne ciągle jednak jest położenie Polski między Niemcami, a Rosją. U progu XXI wieku pojawiły się w polityce polskiej różnorodne koncepcje wykorzystania tego położenia zgodnie z duchem polskiej racji stanu. Niektóre z tych koncepcji (Współpraca Wyszehradzka i koncepcja Trójmorza) stanowią najdalej idącą egzemplifikację tych poszukiwań.

Prof. dr hab. Ryszard Żelichowski, Polska Akademia Nauk, *Europa Zachodnia, ze szczególnym uwzględnieniem miejsca i roli Państw Beneluxu w polityce zagranicznej Polski*

Państwa Beneluksu nie tylko należą do jądra „starej" Unii Europejskiej, ale mają też największy staż i doświadczenie w tworzeniu wspólnoty ponadnarodowej. Kolejne rządy polskie starały się nawiązać kontakty z Belgią, Niderlandami i Luksemburgiem w celach gospodarczych, a w okresie transformacji ustrojowej po 1989 roku, głównie w celu zdobycia wiedzy o doświadczeniach tych demokratycznych państw, które poszczycić się mogły sukcesami w obu wymienionych wyżej sferach. Celem tego referatu będzie pokazanie trudności, przed którymi stała polska polityka zagraniczna na różnych etapach jej tworzenia. Największym problemem było zrozumienie działania mechanizmów delegowania pewnych elementów suwerenności każdego z tych państw do wspólnych organów reprezentacji w strukturze Beneluksu, funkcjonujących obok Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, Wspólnoty Europejskiej a następnie Unii Europejskiej. Obecnie rządy demokratycznej Polski, państwa będącego pełnym członkiem UE, korzystają ze wspólnego dorobku wszystkich państw wchodzących w jej skład. Nadal jednak niewiele osób, poza specjalistami wie, że odrębna struktura organizacyjna państw Beneluksu nie tylko nadal funkcjonuje, ale ma się dobrze. Zadania, a właściwie korzyści z polityki zagranicznej prowadzonej przez polskie rządy wobec tych państw, będą przedmiotem analizy autora tego referatu.

Dr Krzysztof Garczewski, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku, *Niemcy w polskiej polityce zagranicznej dziś i w przyszłości*

Głównym celem autora referatu będzie określenie miejsca oraz roli jaką odgrywa Republika Federalna Niemiec we współczesnej polityce zagranicznej Polski. W tym celu analizie zostaną poddane wybrane dokumenty oraz działania polskiej dyplomacji w odniesieniu do Niemiec. Analiza będzie obejmowała działania podejmowane zarówno na szczeblu bilateralnym jak i w kontekście współpracy wielostronnej, w tym m.in. w ramach UE, NATO czy Trójkąta Weimarskiego. Na potrzeby niniejszego referatu zostaną również zdefiniowane uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne wpływające na kształt polskiej polityki zagranicznej wobec Niemiec. Przedstawione zostaną także scenariusze rozwoju wzajemnych relacji w perspektywie kolejnych lat.

Dr Adrian Chojan, Uczelnia Łazarskiego w Warszawie, *Miejsce i rola Wielkiej Brytanii w polityce zagranicznej Polski w XXI wieku*

Wydawało się, że po 2004 roku Wielka Brytania zajmie szczególne miejsce w polityce zagranicznej Polski, zwłaszcza w okresach gdy rządziło lub rządzi w Polsce Prawo i Sprawiedliwość. Wielka Brytania nigdy nie była zwolennikiem pogłębiania procesu integracji europejskiej, koncentrując się bardziej na sprawach narodowych, a dopiero później na sprawach europejskich. W Polsce w 2015 roku wybrano Wielką Brytanię jako głównego sojusznika, zaś plany te zniweczyło "referendum rozwodowe" w Wielkiej Brytanii, co podważyło strategiczne planowanie polskiej polityki zagranicznej.

Mgr inż Mariusz Rukat, Collegium Civitas, *Azja, ze szczególnym uwzględnieniem Chin w polityce zagranicznej Polski w XXI wieku*

Przez ostatnie dwa wieki Azja w dużej mierze pozostawała na uboczu historii, reagując w sposób defensywny na działania Zachodu. Dotychczas, to polityka państw zachodnich dyktowała modele konsumpcji, określała paradygmaty relacji i strukturę międzynarodowej siły. XXI wiek bezsprzecznie zaczyna należeć do państw Azji, powracających na środek sceny, którą zajmowały przed okresem zachodniej dominacji. Rodzące się azjatyckie centrum grawitacji zaczyna w zdecydowany sposób wpływać na kształt polityki międzynarodowej, szczególnie w jej ekonomicznym wymiarze. Wzrost Chin zmienia relacje na poziomie mocarstw globalnych, przekształca ekonomiczną debatę i przyciąga ogromną publiczną uwagę. Jednocześnie Stany Zjednoczone wydają się podążać w stronę unilateralizmu, w wyraźny sposób stawiając interes narodowy na pierwszym miejscu i żądając od sojuszników większej, samodzielnej odpowiedzialności. W najbliższym czasie Polska musi liczyć się z jeszcze większą dynamiką i 'głodem' azjatyckiej gospodarki oraz dążeniem państw takich jak Indie, Japonia i Chiny do uzyskania większej roli w sprawach światowych. W miarę słabnącej spójności Europy, rewizjonizmu Rosji i politycznej przestrzeni, jaką wydają się pozostawiać po sobie USA, domena polityki międzynarodowej może stać się polem indywidualnych rozgrywek, a interesy państw przeważać będą nad racją wielonarodowych organizacji. Jaka powinna być polska polityka zagraniczna w XXI w. wobec wysp politycznych i gospodarczych Azji? Czy Chiny zdolne są wykształcić atrakcyjny model polityczny, który pozwoli na konstruktywny udział Pekinu na polu międzynarodowego bezpieczeństwa? Polska, jako członek społeczności euroatlantyckiej, powinna szybko obudzić się z „politycznego letargu" i aktywnie Polityka zagraniczna Polski – racja stanu odpowiadać na zmiany w międzynarodowej strukturze, podejmując samodzielny, szeroki dialog polityczny z państwami Azji. Wymagać to jednak będzie ostrożnej nawigacji na „morzu interesów państw przyjaznych" i określenia paradygmatów naszej obecności w Azji.

Dyskutant: Mgr Mateusz Czasak, Polska Akademia Nauk

Panel 49: Rola nowych zagadnień w polityce zagranicznej państw – metody badawcze i praktyka dyplomatyczna

Moderatorka: Dr Helena Wyligała, Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu

Dr Barbara Curyło, Uniwersytet Opolski, *Aktywność międzynarodowa regionów jako wyzwanie dla państwa*

Celem referatu jest wskazanie wybranych przyczyn coraz intensywniejszego rozwoju aktywności zagranicznej regionów (rozumianych jako samorządy terytorialne) w stosunkach międzynarodowych, która jest inspirowana i wzmacniana szeregiem uwarunkowań, których źródła można wytropić w przestrzeni międzynarodowej. Wiążą się one m.in. z re-definicją i re-kategoryzacją kluczowych kategorii w stosunkach międzynarodowych, takich jak uczestnicy czy polityka zagraniczna. W efekcie, w odniesieniu do uczestników stosunków

międzynarodowych poszerzył się ich zakres o zróżnicowane typy aktorów niepaństwowych, natomiast w drugim przypadku uwarunkowania międzynarodowe postawiły pod znakiem zapytania klasyczny rozdział sfery polityki wewnętrznej (domestic policy) od obszaru zewnętrznego (foreign policy). Współcześnie stosunki międzynarodowe „zdecentralizowały się" i w różnych wymiarach występują na wielu płaszczyznach, co w praktyce międzynarodowej skutkuje m.in. tym, że tematy z zakresu tzw. high politics objęte procesem decyzyjnym tradycyjnie na szczeblu centralnym, zaczęły być przedmiotem zainteresowania ze strony jednostek subregionalnych, natomiast zagadnienia z obszaru tzw. *low politics* są systematycznie podejmowane przez rządy centralne. W rezultacie tych alternacji, dotychczasowe praktyki dyplomatyczne państwa uzupełnianie są przez nowe formy działalności dyplomatycznej regionów, które zostaną poddane analizie na casusach, w których występuje komplementarność z praktykami państwowymi, jak i przykładach, w których praktyki dyplomacji regionalnej są problematyczne z perspektywy centralnej.

Dr Anna Wyrwisz, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Postęp naukowy jako narzędzie polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych*

Stany Zjednoczone posiadają niewątpliwy wkład w postęp naukowy, technologiczny, innowacyjność. Każdego z hegemonów w globalnym systemie politycznym charakteryzują określone innowacje oraz zasoby. Innowacjami hegemonii Stanów Zjednoczonych od 1914 roku mają być rewolucja naukowa i informatyczna, a zasobami siła militarna, liberalne reżimy międzynarodowe, globalna komunikacja, populacja i uniwersalistyczna kultura. Na ile postęp naukowy może być obecnie postrzegany jako efektywne narzędzie amerykańskiej polityki zagranicznej? Analizując studium przypadku innowacyjności USA, pod uwagę wziąć należy między innymi rangę i prestiż ośrodków naukowych i badawczych, czy mechanizmy działania rządu, szczególnie roli Departamentu Stanu. Istotna jest także kwestia współpracy w tej sferze z sojusznikami amerykańskimi, a także pomocy udzielanej przez Stany Zjednoczone państwom rozwijającym się.

Dr Kinga Jasiak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Rola organizacji międzynarodowych w rozwoju gospodarczym państw w XXI wieku*

Po II wojnie światowej organizacje międzynarodowe na trwałe wpisały się w system międzynarodowy, stając się jednocześnie jednym z jego ważnych elementów. Dają one państwom możliwość realizacji celów ich polityki zagranicznej, stanowią także forum wymiany informacji i sprzyjają współpracy. Obecnie obserwuje się dynamiczny rozwój organizacji międzynarodowych, zarówno w sensie ilościowym, jak i jakościowym, jednak za najważniejsze z nich uważa się Międzynarodowy Fundusz Walutowy, Bank Światowy oraz Światową Organizację Handlu. Celem artykułu jest przedstawienie roli wyżej wspomnianych organizacji międzynarodowych we współczesnej gospodarce światowej po kryzysowym 2008 roku. Ich rola z pewnością jest znacząca, ponieważ zaciskają one wokół państw swoisty krąg coraz głębiej idących zależności, poprzez które państwa są bardziej wrażliwe i podatne na zmiany zachodzące w środowisku międzynarodowym.
Słowa kluczowe: organizacje międzynarodowe, rozwój gospodarczy

Dr Olena Shevchenko, Taras Shevchenko National University of Kyiv, *The European Union as a subject of climate diplomacy in modern international relations*

The fact of global climate change has contributed to the establishment of climate diplomacy - a new and progressive direction in the development of the system of international relations. Today, the European Union's foreign policy is largely an example in international climate diplomacy, and the EU acts as a very important player. The urgency of the development of climate diplomacy in modern international relations is determined by a number of factors, in particular: reduction of biodiversity and change in carbon, water and nitrogen cycles; increased risk of extreme weather events; rising sea level and acidification of the ocean; the deterioration of food security; the risk of climate migrations, etc. In 2010, the European Commission established the position of the Commissioner for Climate Change and established an appropriate "cabinet" for the implementation of the general leadership on climate change. Following the Paris climate conference in 2015, climate change has been identified as a strategic priority in diplomatic dialogues, public diplomacy and foreign policy instruments in the EU. Today, the EU has developed and implemented practical mechanisms for the implementation of international climate agreements. Climate policy belongs to the sphere of common competence of EU member states. Legislative acts adopted at the EU level are mandatory. During the last decade, important steps have been taken in the EU to integrate climate change into the EU foreign policy strategy. It can be concluded that the EU's climate diplomacy is a successful in modern international relations.

Dr hab. Beata Molo, prof. nadzw., Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, *Dyplomacja energetyczna jako instrument polityki zagranicznej RFN w drugiej dekadzie XXI wieku*

Celem referatu jest syntetyczne przedstawienie istoty, zadań i narzędzi dyplomacji energetycznej (wybranych metod stosowanych tradycyjnie przez dyplomację, jak i niestandardowych) Republiki Federalnej Niemiec. W referacie ukazane zostanie, że dyplomacja energetyczna jest narzędziem polityki zagranicznej służącym realizacji interesów politycznych, jak i celów polityki energetycznej RFN w interakcjach z innymi podmiotami na arenie międzynarodowej (w stosunkach z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi). W pierwszej części referatu zostaną przedstawione założenia metodologiczne [poziomy analizy zagadnienia: państwowy (państwowo-centryczny) i systemowym (międzynarodowym)], jak również przyczyny wprowadzenie problematyki energetycznej do procesu formułowania i realizacji polityki zagranicznej, a następnie zadania i narzędzia dyplomacji energetycznej oraz odpowiedź na pytania czy i w jaki sposób w/w zagadnienie wpływa na rolę i znaczenia RFN w stosunkach międzynarodowych. Zasadniczym celem dyplomacji energetycznej RFN jest propagowanie Energiewende w Europie i świecie, jak również wsparcie eksportu „zielonych technologii". Głównym zadaniem w tym zakresie jest oddziaływanie na polityków, media, opinie publiczną, organizacje pozarządowe itp. w innych państwach, tak aby bardziej sprzyjały interesom energetycznym RFN.

Dr Helena Wyligała, Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu, *Bezpieczeństwo ekologiczne w dyplomacji – casus Niemiec*

Celem wystąpienia jest przedstawienie szeroko rozumianych zagadnień ekologicznych w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa Niemiec. Obejmują one działania polityczne

w obszarze bezpieczeństwa ukierunkowane na ochronę środowiska i podstaw oraz jakości egzystencji człowieka. Analizą objęte będą najważniejsze dokumenty rządowe określające politykę bezpieczeństwa Niemiec w tej kwestii, wskazane zostaną także przykłady dotychczasowych działań z okresu rządów A. Merkel. Proponowane zagadnienie wydaje się być szczególnie istotne nie tylko w kontekście wydanej w 2016 r. „Białej Księgi w sprawie polityki bezpieczeństwa Niemiec", czy aktywności w ramach międzynarodowego reżimu ochrony klimatu, ale zwłaszcza w obliczu starań Niemiec o przyznanie miejsca niestałego członka Rady Bezpieczeństwa ONZ na lata 2019-2020 oraz idei zwiększania międzynarodowej odpowiedzialności Niemiec za pokój i bezpieczeństwo na świecie.

Dyskutantka: Prof. dr hab. Teresa Łoś-Nowak, dr hc Wydziału Politologii UMCS

Panel 33: Partycypacja polityczna we współczesnych państwach demokratycznych – uwarunkowania, instytucje, konsekwencje

Moderator: Dr Marcin Rachwał, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Dr hab. Ireneusz Kraś, prof. nadzw., Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Niezależność i odpowiedzialność demokratyczna na przykładzie Komisji Nadzoru Finansowego*

Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) jako organ administracji publicznej sprawuje nadzór nad systemem finansowym w Polsce. Celem wystąpienia jest analiza niezależności i odpowiedzialności demokratycznej w jaką została wyposażona ta instytucja. Posiadanie niezależności warunkuje skuteczność nadzoru nad systemem finansowym. W przypadku KNF uwidoczniony jest wpływ oddziaływania Prezesa Rady Ministrów na proces powoływania jej składu. Takie rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę powoduje ograniczenie jej niezależności, co może mieć wpływ na skuteczny nadzór. W taki sposób instytucja o charakterze politycznym posiada możliwość pośredniego oddziaływania na system finansowy w Polsce. Niezależność KNF zostanie rozpatrzona w aspektach: instytucjonalnym, personalnym, finansowym i funkcjonalnym. Punktem wyjścia do rozważań będzie niezależność jaką posiadają banki centralne. Przeciwwagą dla niezależności jest odpowiedzialność demokratyczna. Zgodnie z nią obywatele i wybrane władze powinny mieć kontrolę nad niezależnymi instytucjami, a taką jest KNF. Odpowiedzialność demokratyczna zostanie przedstawiona w wymiarze przedmiotowym i podmiotowym.

Dr Barbara Węglarz, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, *Konsekwencje wejścia w życie ustawy z dnia 11 stycznia 2018 roku o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych*

Podstawowym założeniem ustawy ustawy z dnia 11 stycznia 2018 roku o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych było zwiększenie udziału obywateli

w procesie kontrolowania i funkcjonowania niektórych organów publicznych, a także zwiększenie roli społeczeństwa w procesie wybierania organów pochodzących z wyborów powszechnych oraz zwiększenie bezpośredniego udziału w podejmowaniu decyzji przez społeczności lokalne. Wystąpienie będzie koncentrowało się wokół ostatniego element i jego podstawowym celem będzie próba oceny, czy i w jaki sposób zaproponowane zmiany wpływają na rzeczywiste możliwości zwiększenia wpływu społeczności lokalnych na decyzje podejmowane przez władze.

Dr Anna Pięta-Szawara, Uniwersytet Rzeszowski, *Partycypacja publiczna kobiet zamieszkujących obszary wiejskie*

Celem podjętej analizy będzie ustalenie, w jaki sposób kształtuje się aktywność polityczna mieszkanek wsi, rozumiana jako udział w lokalnych strukturach samorządowych i jednostkach pomocniczych. Zostanie poddana weryfikacji hipoteza mówiącą, że prawdopodobieństwo odniesienia sukcesu w sferze publicznej kobiet wiejskich jest niższe w porównaniu z kobietami mieszkającymi w mieście oraz ustalone będą najczęstsze bariery utrudniające im partycypację polityczną. W prezentowanym wystąpieniu, spośród interesujących trendów związanych z partycypacją publiczną kobiet wiejskich, omówione zostaną dwa, zdaniem prelegentki, najważniejsze. Pierwszym jest systematyczny wzrost udziału kobiet wśród kandydatów oraz radnych gmin wiejskich i miejsko-wiejskich. Drugim – zwiększenie liczby kobiet w gronie sołtysów. Przeprowadzona analiza pozwoli ustalić, w jaki sposób kształtuje się partycypacja polityczna kobiet z obszarów wiejskich w porównaniu do innych poziomów decyzyjnych.

Mgr Katarzyna Molska, Uniwersytet Szczeciński, *Bierność wyborcza w miastach na prawach powiatu i ich gmin ościennych. Wybory 2000 – 2015 na Pomorzu Zachodnim*

Celem referatu jest przeprowadzenie analizy zjawiska bierności wyborczej. Pokazanie kształtowania się absencji w wyborach do parlamentu, prezydenckich, samorządowych jaki i do Parlamentu Europejskiego, które odbyły się w latach 2000-2015. Wykazanie jak zmieniała się partycypacja wyborcza w miastach na prawach powiatu i ich gminach ościennych w województwie zachodniopomorskim. Praca dotyczy przede wszystkim skali uczestnictwa w wyborach mieszkańców miast na prawach powiatu oraz bezpośrednio z nimi graniczącymi gminami. Badania wykazały, że poziom frekwencji w dużych miastach był znacznie wyższy niż w powiatach ziemskich. W związku z tym przeprowadzenie analiza ilościowa pozwoli na wykazanie czy można mówić o czymś w rodzaju „średniej wielkomiejskiej"; „średniej mało-miasteczkowej" czy „średniej wiejskiej". Jednocześnie takie zestawienie danych pozwoli na określenie jednostek o stale wysokiej bądź niskiej frekwencji na obszarze Pomorza Zachodniego.

Mgr Maciej Kowalczyk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Wybrane formy partycypacji społecznej w samorządzie terytorialnym. Doświadczenia Lublina*

Możliwość uczestniczenia obywateli w podejmowaniu ważnych decyzji publicznych oraz w procesie stanowienia prawa to istota i fundament demokracji. Polski system prawny przewiduje bardzo wiele instrumentów umożliwiających udział społeczeństwa w procesie rządzenia. Mnogość form uspołecznia zarządzanie publiczne, lecz należy zwrócić uwagę na ile zgłaszane przez mieszkańców postulaty są uwzględniane i realizowane przez władzę publiczną. Podczas wystąpienia autor dokona przeglądu instytucji partycypacji społecznej,

które funkcjonują w samorządzie Lublina. Ze względu na ograniczenia czasowe refleksja obejmie jedynie wybrane instytucje: budżet partycypacyjny, inicjatywę lokalną, Zielony Budżet, ciała doradcze działające przy Prezydencie Miasta Lublin oraz nowatorskie instrumenty jak Naprawmy To i Skrzynka Dialogu. Autor podejmie także próbę oceny ich funkcjonowania oraz roli w procesie zarządzania miastem.

Mgr Paulina Kruszyńska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Lokalność kandydata jako determinanta zachowań wyborczych elektoratu w warunkach systemu* proporcjonalnego w wyborach *do Sejmu RP*

W przypadku proporcjonalnych formuł wyborczych, które umożliwiają wyborcom oddanie głosu na konkretnego kandydata z listy, a zatem w systemach proporcjonalnych z listami otwartymi i wolnymi, kandydaci muszą zabiegać o indywidualne głosy wyborców. Kiedy podmiotem transformacji głosów na mandaty są ugrupowania polityczne, a dopiero w drugiej kolejności zdobyte mandaty przydzielane są kandydatom – ci ostatni muszą dążyć jednocześnie do uzyskania jak największego poparcia przez całą listę, jak i maksymalizacji głosów oddanych konkretnie na nich (Raciborski 2005). Mandaty są bowiem rozdzielane według wielkości uzyskanego poparcia. Rodzi to konieczność oparcia swojej kampanii wyborczej na czymś innym niż wyłącznie identyfikowania się z daną partią. Cechy te nazywa się personal vote-earning attributes (PVEA). W najnowszej literaturze zagranicznej pojęcie PVEA najczęściej używane jest przy analizie wpływu lokalności kandydatów na ich sukces wyborczy. Chociaż system proporcjonalny z listami półotwartymi gwarantuje wyborcy możliwość wskazania konkretnego kandydata z listy, który, według wyborcy, powinien reprezentować jego opcję polityczną, często mówi się, że wyborcy nie korzystają z tego uprawnienia, a dla sukcesu wyborczego kandydata najważniejsze jest działanie efektu kolejności, tzn. uzależnienie wyniku wyborczego od pozycji, którą kandydat zajmuje na liście wyborczej. Istnieją jednak przesłanki świadczące o tym, że preferencyjne głosy wyborców mają realny wpływ na obsadę mandatów. Pojawia się zatem pytanie o to co skłania wyborców do oddania głosu na konkretnego kandydata. Celem referatu jest analiza wyników wyborów do Sejmu RP z 2007, 2011 i 2015 roku pod kątem występowania efektu kolejności, interwencyjnego wpływu głosowania imiennego na sukces wyborczy oraz znaczenia jednej z determinant indywidualnego sukcesu kandydata – lokalności kandydata.

Dr Arkadiusz Barut, Uniwersytet Wrocławski, *Skarga do sądu konstytucyjnego – nowa forma partycypacji politycznej?*

Przedmiotem referatu będą koncepcje uznające możliwość wniesienia skargi do sądu konstytucyjnego za nową formę partycypacji politycznej, decydującej o demokratycznej legitymizacji reżimu politycznego. Stanowią one, w aspekcie teoretycznym i ideologicznym, wyraz hegemonii dyskursu praw człowieka, afirmacji fragmentaryzacji współczesnych społeczeństw (idei swobodnego wyboru tożsamości jednostkowej, a także multikulturalizmu), jak również odrzucenia idei zbiorowego podmiotu władzy w państwie demokratycznym – narodu o określonej (politycznie, kulturowo, etnicznie itd.) tożsamości. W aspekcie systemowym jawią się jako wyraz tendencji elitarystycznych. Referat będzie analizował ich filozoficzne przesłanki decydujące o odrzuceniu idei podmiotu indywidualnego i zbiorowego (w szczególności postmodernizm z ideą podmiotu o płynnej tożsamości, koncepcję modernizacji refleksyjnej opartą na haśle swobodnego tworzenia projektów życiowych, koncepcje wolnego dyskursu poddające pod „dyskusję" rzekome

hipostazowanie idei podmiotowości, wreszcie postmarksizm, na gruncie którego podmiot staje się symbolem zmian politycznych – „pustą znaczącą), wnioski dotyczące pozycji prawno-ustrojowej organów państwa, w szczególności przypisanie sądom roli prawotwórcy konstytucyjnego (koncepcje Ronalda Dworkina, Bruce'a Ackermana, Charlesa Eisgrubera, Dominique Rousseau, Pierre'a Rosanvallona). Na ich gruncie forsowanie jednostkowych żądań odwołujących się do praw konstytucyjnych jawi się jako jedyna metoda realnej partycypacji w życiu politycznym sfragmentaryzowanych społeczeństw. Referat wskaże też na zagrożenie wynikające z takiego rozumienia partycypacji politycznej – zachowanie demokracji jako hasła legitymizującego reżim politycznych, przy odejściu od podstawowej intuicji znaczeniowej jaką był dotąd wpływ rządzonych na rządzących (choćby w postaci cyklicznego, quasi-rynkowego wyboru) rodzi całkowitą dowolność kryteriów demokracji, wyłączającą racjonalną dyskusję, autor będzie się w tym zakresie odwoływał do takich autorów jak Jeremy Waldron, Mark Tushnet i Robert Bork.

Dr Piotr Olszewski, Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie, *Partycypacja polityczna we współczesnej Danii*

Duńskie społeczeństwo należy do jednych z najbardziej aktywnych i uczestniczących. Dotyczy to nie tylko sfery polityki, ale również innych. Partycypacja społeczna jest tu na bardzo wysokim poziomie i ma charakter wielowymiarowy. Zalicza się do niej m.in.: powszechne uczestnictwo w wyborach parlamentarnych i samorządowych, referenda i konsultacje społeczne (najczęściej w ramach powoływanych komitetów), aktywność w różnego typu organizacjach (w tym szczególnie istotnej reprezentacji osób starszych), konferencje konsensusu i inne. Wysoki poziom aktywności politycznej duńskiego społeczeństwa kształtowany był dziesiątkami, a niekiedy setkami lat. Na taki stan rzeczy istotny wpływ miały: uwarunkowania historyczne; tradycja, w tym wczesne wykształcenie się sceny politycznej, budowa dunśkiego modelu państwa dobrobytu (Velfærdsstat). Szczególnie ważną rolę w zachęcaniu do czynnego uczestnictwa społeczeństwa w życiu publicznym spełnia państwo. W Danii przykłada się bardzo dużą wagę do tworzenia warunków i ich rozwoju, by utrzymać wysoki poziom zaufania społecznego do struktur państwa, w tym jego administracji. Przykładem takiego działania jest niedawno zmodyfikowanie prawa samorządowego tak, by referenda lokalne miały charakter wiążący (do tej pory miały charakter wyłącznie opiniodawczy). Kolejnym przykładem jest postępująca cyfryzacja państwa, która ma zwiększyć komfort w relacjach mieszkańca z administracją, ale też dokłada się wszelkich starań, by działania te nie powodowały wykluczeń. Wystąpienie zostało przygotowane na bazie kilku grup źródeł, w tym m.in.: aktów prawnych; dokumentów; monografii, opracowań i artykułów naukowych; stron internetowych duńskich urzędów i organizacji (w tym urzędu statystycznego), oraz artykułów publicystycznych.

Dyskutantka: Dr Beata Pająk-Patkowska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

---

Panel 48: Republika Słowacka po 2004 roku: uwarunkowania wewnętrzne i sytuacja geopolityczna

Moderator: Dr Łukasz Lewkowicz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Dr hab. Arkadiusz Adamczyk, prof. nadzw., Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Janos Esterhazy w polityce historycznej państwa słowackiego. Wpływ argumentacji historycznej na współczesną debatę polityczną w wymiarze wewnętrznym i międzynarodowym*

W debacie publicznej w polityce słowackiej zapewne nie istnieje bardziej drażliwy temat historyczny uwarunkowujący przestrzeń polityki wewnętrznej i zagranicznej, niż ocena hrabiego Janosa Esterhazy. Tenże obywatel państwa czechosłowackiego (1939-1945 słowackiego) ta stanowi z jednej strony symbol niezłomności w okresie faszystowskiej dyktatury i komunistycznych represji, z drugiej zaś przedstawiana jest jako przywódca dążący anarchii. Od 1992 r. postać Janosa Esterhazyego została wprowadzona do debaty publicznej na Słowacji przez Mikulasa Dziurinde w 1998 r., który odpowiadając nowowybranemu wówczas premierowi Węgier Viktorowi Orbanowi dopuścił możliwość rehabilitacji hrabiego i kasacji wyroku sądu w Bratysławie. Od tego momentu upominanie się o rehabilitację b. przywódcy Węgrów Słowackich stanowi stały element debaty z udziałem przedstawicieli mniejszości węgierskiej (nie tylko zresztą na Słowacji, lecz również w Siedmiogrodzie); władz Słowacji i Węgier, rządu Izraela i Departamentu Stanu USA; debaty eksperckiej w przestrzeni V4, a także moderacji słowackiej przestrzeni publicznej (jest to postać, której w ostatnim piętnastoleciu na Słowacji ufundowano największą ilość pomników, tablic i monumentów, a także zgłoszono największą ilość wniosków – w większości odrzuconych – o upamiętnienie w postaci nazewnictwa ulic i placów). Referat ma na celu określenie na ile argumenty historyczne mają wpływ na kształt debaty publicznej wewnątrz Słowacji, w relacjach bilateralnych z Węgrami, w przestrzeni V4 (Esterhazy to również obywatel Rzeczpospolitej) i wreszcie w szerokorozumianej polityce międzynarodowej.

Dr Piotr Bajda, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, *Republika Słowacja – modelowe małe państwo europejskie*

Republika Słowacka spełnia wszelkie kryteria (demograficzne, wielkość terytorium, pozycja w UE), by traktować ją w kategoriach małego państwa europejskiego. Ponadto jej zachowania na arenie międzynarodowej, pełnione role w systemie światowy, strategia działania są charakterystyczne dla małego podmiotu prawa międzynarodowego. Referat będzie przedstawiał charakterystyczne cechy zachowania małego państwa na arenie międzynarodowej.

Dr Michał Skorzycki, Społeczna Akademia Nauk w Łodzi, *Polityka europejska Słowacji w kontekście jej uczestnictwa w Grupie Wyszehradzkiej*

Słowacja jest jedynym państwem Grupy Wyszehradzkiej należącym do strefy euro. Ta sytuacja daje jej szczególne położenie w Grupie, umożliwiające pełnienie roli pośrednika między członkami V4 a największymi państwami członkowskimi UE i Komisją Europejską. W obliczu konfrontacyjnego kursu obserwowanego w polityce europejskiej Polski i Węgier,

położenie Słowacji zapewnia jej szczególne możliwości w zakresie prowadzenia politycznej gry służącej rekompensowaniu niskiego potencjału ludnościowego i gospodarczego za pomocą kapitału politycznego. Szansa ta dostrzeżona została już przez Niemcy, czego przejawem była choćby wypowiedź ministra spraw zagranicznych Sigmara Gabriela z sierpnia 2017, w której określił Słowację mianem pomostu między "jądrem UE" a państwami członkowskimi z Europy Środkowo-Wschodniej. Celem referatu będzie wyszczególnienie i scharakteryzowanie przypadków wykorzystywania wspomnianego usytuowania kraju – w kontekście zasadniczych kwestii spornych między V4 a Niemcami, Francją oraz Komisją Europejską – do realizowania jego interesów oraz poprawiania pozycji tego państwa na arenie międzynarodowej.

Dr Łukasz Lewkowicz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Prezydencja Słowacji w Radzie Unii Europejskiej: uwarunkowania, priorytety, ocena*

Prezydencja Rady Unii Europejskiej to okres, w którym dane państwo członkowskie przewodniczy posiedzeniom Rady Unii Europejskiej. Reprezentuje także Radę na arenie międzynarodowej. Słowacja objęła przewodnictwo w Radzie Unii Europejskiej w drugiej połowie 2016 roku. Celami referatu będą: analiza sytuacji międzynarodowej i wewnętrznej Unii Europejskiej i Słowacji przed samą prezydencją (m.in. kryzys migracyjny, Brexit, wybory parlamentarne na Słowacji), szczegółowa analiza priorytetów samej prezydencji (m.in.: ekonomicznych, migracyjnych) oraz jej ewaluacja.

Dr Michał Lubicz Miszewski, Akademia Wojsk Lądowych we Wrocławiu, *Słowaccy migranci w Polsce po 2004 roku*

Akcesja Polski do UE oraz otwarcie rynku pracy skutkuje nie tylko emigracją zarobkową obywateli polskich lecz również przyjazdami obywateli państw członkowskich Wspólnoty do naszego kraju. Wśród nich są m.in. Słowacy. Nie stanowią oni liczebnie znacznego strumienia migracyjnego i są rozproszeni na terenie całego kraju. W referacie zostaną przedstawione podstawowe motywy ich migracji do Polski, wyzwania z jakimi muszą się zmierzać po przeprowadzce do Polski, ich sytuacja zawodowa i rodzinna, integracja z polskim społeczeństwem, a także sposoby podtrzymywania więzi z ojczyzną oraz plany na przyszłość. Analizie zostanie również poddany wpływ migracji Słowaków do Polski na polsko-słowackie stosunki polityczne, a także na wzajemne stereotypy.

Dyskutanci: Dr hab. Elżbieta Szyszlak, Uniwersytet Wrocławski, Dr hab. Bogusław Pytlik, prof. nadzw., Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Panel 79: Polityka kulturalna w państwach europejskich. Między *policy* a *politics*

Moderator: Dr Kamil Minkner, Uniwersytet Opolski

Dr hab. Łukasz Młyńczyk, prof. nadzw., Uniwersytet Zielonogórski, *Efekt wahadła. Metodologiczny sposób na politykę kulturalną*

Wystąpienie dotyczy metodologicznego ujęcia problemu polityki kulturalnej, która

funkcjonuje w klasycznej kontradyktoryjności, której obrazem może być fizykalny obraz "efektu wahadła", gdzie rotacja dominujących ideologii, przyjmujących w naukach społecznych postać paradygmatu, wpływa na efektywność, jakość i kierunki polityki kulturalnej (*politics*). W takim ujęciu efekty poznania nie tylko organizują proces myślenia o kulturze (*policy*), ale mogą być wykorzystywane jako jego kolejna odsłona na poziomie decyzyjnym (*polity*).

Dr Kamil Minkner, Uniwersytet Opolski, *Polityka kulturalna państwa. Między polityką, politycznością i ideologią*

Główny cel wystąpienia koresponduje z nadrzędnym celem całego panelu. Jest to próba zweryfikowania hipotezy, iż polityka kulturalna państwa w czasie zmiany nie oznacza li tylko zarządzania kulturą w sposób neutralny na podstawie podzielanych przez większą część społeczeństwa wartości i za pomocą instrumentarium opartego na racjonalnie podejmowanych decyzjach (*policy*), ale stanowi pole realnego konfliktu ideologiczno-politycznego (*politics*). Stawką w tej walce jest nie tylko określony kształt polityki kulturalnej, ale zdefiniowanie poprzez nią, a następnie urzeczywistnienie określonej wizji danego państwa, a przede wszystkim tożsamości wspólnoty społecznej, która funkcjonuje w jego obrębie. Tekst opiera się na krytyczno-teoretycznych badaniach autora nad współczesną polityką publiczną.

Dr hab. Daniel Przastek, Uniwersytet Warszawski, *Polityki kulturalne w Polsce. Między policy a politics*

Przedmiotem wystąpienia jest próba syntezy problematyki polityki kulturalnej naszego państwa. Problematyka dotyczy odejścia od pojedynczego ujęcia polityka kulturalna na rzecz mnogiego - polityki kulturalne. Ma to swoje dwojakie uzasadnienie. Z jednej strony powiązane jest z podjęciem próby pogłębionej analizy polityk kulturalnych realizowanych na szczeblu centralnym (rządowym). Drugi argument przemawiający za wykorzystaniem terminu polityki kulturalne, odnosząc do polskiego systemu politycznego, to kwestia decentralizacji. Delegowanie kompetencji, powierzenie możliwości prowadzenia instytucji kultury przez podmioty samorządu terytorialnego – jak ma to miejsce w naszym kraju, pozwala na kształtowanie własnych, lokalnych priorytetów w tym sektorze. Drugi człon tytułu referatu odnosi się do umiejscowienia polityki kulturalnej w Polsce w swoistym rozdarciu między wykorzystaniem kultury w bieżącej polityce a rzeczywistym zarządzaniem w tej sferze życia społecznego.

Dr Bożena Gierat-Bieroń, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Brexit w kulturze. Analiza procesu negocjacyjnego*

Celem prezentacji jest próba uchwycenia stanowisk negocjacyjnych Wielkiej Brytanii i Komisji Europejskiej w kontekście procesu występowania Wielkiej Brytanii z UE. Analizie poddana zostanie polityczna treść dokumentów negocjacyjnych w świetle przyszłych zasad funkcjonowania brytyjskiego życia artystycznego oraz jego wieloaspektowych relacji z Unią Europejską. Referat wskaże ewentualne straty lub korzyści dla kultury brytyjskiej poniesione z tytułu rezygnacji Wielkiej Brytanii z programów wspólnotowych UE w dziedzinie kultury, tudzież nie uczestnictwa artystów brytyjskich i operatorów kulturalnych w inicjatywach europejskich podejmowanych w tym obszarze. Prezentacja ma na celu wskazanie mechanizmów policy rozumianej jako tworzenie nowej strategii narodowej (*overall plan that*

embraces the general goals) dla kultury brytyjskiej.

Dyskutant: Dr hab. Daniel Przastek, Uniwersytet Warszawski

Panel 103: „Przypadek" jako kategoria analityczna w badaniach zmiany politycznej

Moderator: Dr Krzysztof Kasianiuk, Collegium Civitas

Dr hab. Mikołaj Cześnik, prof. nadzw., SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny, *Przypadek w kontekście*

Dr hab. Piotr Matczak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Łączenie tradycji ilościowej i jakościowej za pomocą analizy przypadku: metoda Qualitative Comparative Analysis*

Reformy instytucjonalne i polityczne to szeroko badany temat. Analizowane są uzasadnienia reform, ich przebieg, czynniki wpływające na sukces reform itd. Pojęcie reform obejmuje rozmaite przedsięwzięcia, począwszy od reform ustrojowych do szczegółowych zmian w obrębie poszczególnych polityk resortowych. Badanie reform jest zagadnieniem dość trudnym, stosowane są zarówno podejścia normatywne jak i pozytywne oraz rozmaite metody jakościowe oraz ilościowe. W niniejszym artykule przedmiotem badania jest bezpieczeństwo na poziomie lokalnym. Dla ośmiu dobranych celowo gmin, liczba interwencji Państwowej Straży Pożarnej traktowana jest jako zmienna zależna (*outcome*). Jako czynniki wyjaśniające, wzięte są do analizy trzy typy elastyczności (*resilience*): *resistance, recovery, creativity* oraz dwa dodatkowe czynniki: liczba dni z wystąpieniem ekstremalnego opadu atmosferycznego na obszarze danej gminy i jej poziom urbanizacji. Wskazane są wyniki analizy metodą QCA oraz zalety i ograniczenia metody.

Dr hab. Przemysław Żukiewicz, Uniwersytet Wrocławski, *Kategoria przypadku w badaniach politologicznych z wykorzystaniem Social Network Analysis*

Kategorie i pojęcia w analizie sieci społecznych (*Social Network Analysis*) wydają się trudne do zaaplikowania w badaniach instytucjonalnych fenomenów o charakterze *stricte* politycznym (partie, koalicje, organizacje międzynarodowe, związki zawodowe itp.), pomimo tego, że sieciowa struktura tych fenomenów nie budzi współcześnie wątpliwości. Podstawowy element każdej sieci społecznej, to jest relacja łącząca dwóch aktorów, często bowiem pozostaje niedostępny dla badaczy: ani nie mogą go dostrzec jako zewnętrzni obserwatorzy, ani nie mogą się o nim dowiedzieć od samych aktorów, którzy nierzadko nie są zainteresowani ujawnianiem informacji pochodzących z wewnątrz instytucji. W niniejszym referacie chcę zatem odpowiedzieć na jedno fundamentalne pytanie: które elementy systemu politycznego da się przeanalizować i wyjaśnić przy pomocy narzędzi SNA? Innymi słowy: jakie przypadki (*case studies*) w ogóle mogą być brane pod uwagę, gdy myślimy o zastosowaniu SNA w badaniach politologicznych? Empiryczną podstawą rozważań na temat wyzwań i perspektyw w zakresie wykorzystania SNA w badaniach politologicznych będzie sieć obrazująca negocjacje w sprawie zawiązania koalicji gabinetowej w Nowej

Zelandii po wyborach parlamentarnych w 2017 roku.

Dyskutant: Prof. dr hab. Roman Bäcker, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Panel 64: Źródła i mechanizmy patologizacji władzy i polityki

Moderator: Prof. dr hab. Mirosław Karwat, Uniwersytet Warszawski

Dr Bohdan Kaczmarek, Uniwersytet Warszawski, *Kryteria i patologii polityki i władzy oraz ich funkcje w procesie zmian systemów społecznych*

Rozstrzyganie o tym, co jest zjawiskiem patologicznym a co nie, zależy od przyjętych kryteriów patologii. Kryteria patologii są zaś uwikłane aksjologicznie i kognitywnie, wyrastają z kontekstu sprzeczności i konfliktów interesów społecznych, są historycznie określone. Nie ma jednoznacznych i uniwersalnych kryteriów patologii. Coś, co jest patologiczne w jednej sytuacji, w innej może okazać się normą systemową. Kryteria patologii można poddawać różnych typologiom, uwzględniającym na przykład ich wymiar aksjologiczny, teleologiczny czy strukturalno - funkcjonalny. Ważnym zagadnieniem jest także zjawisko funkcjonalizacji patologii politycznych i ich rola w procesie zmian systemów społeczno - ekonomicznych i politycznych, w tym ustrojowych transformacji.

Dr Marek Jarentowski, Uniwersytet Warszawski, *Patologizacja czy ewolucja władzy i polityki: interpretacja zjawisk politycznych na przykładzie parlamentu*

Użyte w tytule panelu słowo „patologizacja" prowokuje do porównań medycznych. Według Słownika PWN patologia to „nauka o chorobach". W odniesieniu do interesującego nas obszaru tenże słownik definiuje patologię, jako „nieprawidłowe zjawiska występujące w życiu społecznym". Choć proponowany przez moderatora w opisie panelu sposób podejścia do zagadnienia sugeruje, że zjawisko „patologizacji władzy i polityki" ma (może mieć) miejsce, to moim celem jest zanegowanie możliwości (i chyba potrzeby) opisu i wyjaśniania zjawisk politycznych w sposób dopuszczający lub wymagający określania niektórych zjawisk jako patologizacji. Jesteśmy w stanie wykazać jedynie, że niewątpliwe instytucje, zachowania i zjawiska polityczne różnią się i ewoluują. Trudniej natomiast wykazać, że pojawiająca się w mniejszym lub węższym zakresie odmienność – obecnie lub w przeszłości – powinna być traktowana jako patologizacja. Tendencji do określania niektórych zjawisk politycznych, jako patologii czy nieprawidłowości, można zasadnie zarzucać błąd prezentyzmu lub inny podobny polegający na traktowaniu zjawisk – póki co – mniejszościowych za nieprawidłowe. Niezasadności podejścia zakładającego możliwość patologii w obszarze polityki i władzy będę dowodził przy pomocy metody porównawczej, w tym historyczno-porównawczej, głównie na przykładzie instytucji politycznych współczesnych demokracji (w szczególności: rola parlamentarzysty - w perspektywie zakresu zadań oraz niezależności; funkcje i działalność parlamentu; funkcje partii politycznych). Poza opisywanym polem, w zasadzie, pozostawiam pewne zjawiska, które występują w społeczeństwie niezależnie od obszaru życia (prywatnego, społecznego, politycznego), np. kradzież, kłamstwo i inne „perfidie".

Dr Marcin Tobiasz, Uniwersytet Warszawski, *Deliberacja –ukryte źródło władzy w demokracji*

Demokracja deliberatywna, traktowana jako panaceum na bolączki demokracji przedstawicielskiej, stała się ofiarą przerysowanych oczekiwań, nie tylko co do samego wzrostu udziału obywateli w procesach decyzyjnych, ale również zwiększenia możliwości podniesienia jakości samych decyzji i ich legitymizacji. W praktyce trudno jest z jednej strony zniwelować ograniczenia indywidualnych możliwości poznawczych jednostek, a z drugiej wpływ struktury społecznej i panującego układu sił, a tym bardziej dominujących standardów kulturowych i ideologii. Opresja i dominacja zostają ukryte w demokracji właśnie na poziomie dyskursu, a konkretnie reguł jakie nim rządzą i form jakie przybiera.

Dr Wiktor Szewczak, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Sprawiedliwość w służbie polityki partykularyzmów*

Sprawiedliwość jest jedną z idei, które wiąże się zazwyczaj z „pięknym" obliczem polityki – sztuki wypracowywania dobrych, satysfakcjonujących wszystkich rozwiązań, dążenia do wspólnego dobra, przekształcania świata społecznego na lepszy, zgodny z wyższymi zasadami moralnymi i aksjologicznymi. Jeżeli jednak przyjrzeć się jej roli w dyskursie politycznym nowoczesnych państw od strony funkcjonalnej, okazuje się, że jest ona zgoła odmienna niż ta, która jest jej potocznie przypisywana. Dzięki swej bardzo specyficznej konstrukcji aksjologiczno-treściowej, idea sprawiedliwości jest wykorzystywana raczej do uzasadniania partykularnych roszczeń uczestników dyskursu, aniżeli do wypracowywania zasad rozdziału dóbr zgodnych z wyższymi wartościami. W swoim wystąpieniu autor stara się wykazać, że obecność idei sprawiedliwości w dyskursie publicznym wytwarza samoistne mechanizmy napędzające pojawianie się kolejnych roszczeń dystrybucyjnych i przyczynia się tym samym do wytwarzania się „polityki partykularyzmów".

Dr Piotr Załęski, Uniwersytet Warszawski, *Obrazy korupcji i metod walki z tym zjawiskiem w dyskursie polityki w Kirgistanie - analiza porównawcza prezydenckich strategii antykorupcyjnych z 2009 i 2012 r.*

Metodą badawczą zastosowaną w referacie jest krytyczna analiza dyskursu z wykorzystaniem trójkąta van Dijka, a zatem analizie treści towarzyszą także konteksty. Wobec faktu, że analizą objęto dwie strategie dotyczące polityki antykorupcyjnej w Kirgistanie – dekret prezydenta Kurmanbeka Bakieva „O narodowej strategii walki z korupcją w Republice Kirgiskiej" z 11 marca 2009 r. (NAKR, 13/2009, UP nr 155) oraz dekret prezydenta Almazbeka Atambaeva „O państwowej strategii polityki antykorupcyjnej Republiki Kirgiskiej i środkach przeciwdziałania korupcji" z 2 lutego 2012 r. (NAKR, 7/2012, UP nr 26) – zastosowana zostanie także analiza porównawcza. W wystąpieniu zostanie zweryfikowana następująca teza: oba dokumenty to dyskursywna odpowiedź prezydentów na zapotrzebowanie społeczne, a różnice w treści oraz w kontekstach – mimo obalenia prezydenta Bakieva w toku tzw. rewolucji kwietniowej 2010 roku m.in. pod zarzutami towarzyszącej jego władzy rosnącej korupcji – w obu strategiach są pozorne. W ramach hipotez szczegółowych należy wyróżnić następujące: 1) w obu strategiach ujmowanie korupcji jest szerokie i jest ona nie tyle problemem politycznym, ile społecznym – skłonność do niej nie jest zatem tylko domeną polityków, ale tkwić ma w społeczeństwie; 2) obrazom wszechogarniającej korupcji w strategiach nie towarzyszy ekspercka analiza problemu

poparta jakimikolwiek konkretnymi przykładami i badaniami; 3) projektowane działania w dziedzinie walki z korupcją – poprzez ich bardzo szerokie spektrum i nakierowanie na rozrost administracji – są w dużej mierze deklaratywne i albo trudno weryfikowalne, albo pozorne.

Dr Sławomir Bartnicki, Uniwersytet w Białymstoku, *Skuteczność intencjonalnych wpływów na wyniki wyborów bezpośrednich organu wykonawczego gmin*

Referat składa się z dwóch części. W pierwszej przedstawione zostaną zidentyfikowane strategie klientalne rozgrywane przez aktorów gminnych, których celem jest modyfikacja wyniku rozgrywki w wyborach bezpośrednich organu wykonawczego gminy. Jeden z przykładów takiej strategii stanowią wpisy na wniosek do rejestru wyborców w gminach dokonywane przez popleczników określonej strony rozgrywki politycznej. W części drugiej przedstawiona będzie analiza tzw. bliskich wyborów w schemacie RDD (Regression Discontinuity Design) w zakresie wyników dotychczasowych wyborów bezpośrednich organu wykonawczego gmin. Celem stosowania tej analizy jest poszukiwanie anomalii w zakresie istnienia atypowej reprezentacji wygrywających i przegrywających niewielką przewagą głosów (wskaźnik margin vote) oraz atypowości w segmencie wielowymiarowych cech wśród tego typu kandydatów. Analiza ta nawiązuje do dyskutowanej w literaturze strategii ewaluacyjnej RDD w zakresie podobieństwa cech jednostek pomiaru znajdujących się blisko bodźca (np. Eggers i in. 2015; Snyder 2005; Caughey, Sekhon 2011; Grimmer 2011), zaproponowanej przez Lee (2008).

Prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Wybrane media „dobrej zmiany" filarem patologizacji władzy*

Artykuł omawia przemianę radiowej Trójki, jaka się dokonała z nadejściem "dobrej zmiany" rządu Prawa i Sprawiedliwości w Polsce. Ukazuje dziennikarzy, którzy odeszli, bo nie mogli pogodzić się z codzienną walką z propagandą władzy, z jej nachalną cenzurą, ingerencją w to, jak prowadzić program czy kogo zaprosić na antenę. Ich zerwanie współpracy z radiem, które kiedyś było reprezentantem kultury wysokiej jest demonstracją niezgody na prewencyjną cenzurę decydentów Trójki. Problem ten dotyczy także prywatnych stacji telewizyjnych czego przykładem są zmiany, jakie zaszły w trzeciej co do wielkości telewizji w Polsce - Polsacie Zygmunta Solorza.

Dyskutant: Prof. dr hab. Filip Pierzchalski, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Panel 40: Zmiana roli „NSZZ Solidarność" i partii (post)solidarnościowych w systemie partyjnym Trzeciej Rzeczypospolitej

Moderator: Dr Arkadiusz Lewandowski, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku

Dr Tomasz Bojarowicz, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, *Partie i ugrupowania postsolidarnościowe jako ingrediencje podziałów społeczno-politycznych w Polsce*

Głównym celem opracowania jest ukazanie miejsca partii postsolidarnościowych

w podziałach społeczno-politycznych ukształtowanych w Polsce po 1989 roku. Analiza roli partii politycznych w kształtowaniu się zróżnicowań zostanie dokonana w odniesieniu do klasycznej koncepcji podziału socjopolitycznego Seymoura Martina Lipseta oraz Steina Rokkana. Partie wyłonione z ruchu „Solidarności" w pierwszej fazie tranzycji ustrojowej reprezentowały jedną ze stron podziału postkomunistycznego, który odgrywał ważną rolę do 2005 roku. Po 2005 roku pojawiły się stymulatory nowych podziałów społeczno-politycznych. Istotne znaczenie w procesie ich kształtowania odegrały partie polityczne, które powstały wskutek dezintegracji ugrupowań postsolidarnościowych - Akcji Wyborczej „Solidarność" i Unii Wolności. Utworzone w 2001 roku partie polityczne: Platforma Obywatelska oraz Prawo i Sprawiedliwość w latach 2005-2017 stały się reprezentantkami dwóch przeciwstawnych stron podziału.

Dr Arkadiusz Fordoński, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku, *Obecność „NSZZ Solidarność" w polskiej debacie światopoglądowej od roku 1989*

Związek zawodowy NSZZ „Solidarność" od swojego powstania był organizacją, w której przywiązanie do katolicyzmu i obrona jego obecności w przestrzeni publicznej stanowiły jeden z czynników łączących znaczną część działaczy. Stosunek do religii różnicował ich jednocześnie względem ówczesnych władz państwowych. W nowej rzeczywistości ustrojowej coraz większą rolę wśród działaczy związku zaczęły jednak odgrywać różnice ideowe. Wizja ładu społecznego, w tym miejsce religii w przestrzeni publicznej, zaczęły różnicować środowisko wcześniej zgodnie działające na rzecz wolności religii. Spory światopoglądowe dzieliły ugrupowania polityczne wywodzące się ze związku, lecz sam związek wyraźnie akcentował swoje przywiązanie do wartości chrześcijańskich, czy też wprost Kościoła katolickiego. Co istotne aktywność polityczna Solidarności w szeregu spraw ogniskowała się właśnie na kwestiach światopoglądowych. W kontekście aktywności politycznej „NSZZ Solidarność" można sformułować tezę, że to profil światopoglądowy organizacji stał się jednym z czynników, które mogły decydować o jego sojuszach w szczególności w okresie konsolidacji polskiego systemu politycznego. Trwałość postaw ideowych, kilkukrotnie okazywała się istotniejsza niż przywiązanie do określonej wizji ładu społeczno-ekonomicznego.

Dr Anna Włodarczyk, Uniwersytet w Białymstoku, Koncepcja polityki zagranicznej wobec Białorusi partii postsolidarnościowych w latach 1995-2001

W 1995 r. dostrzeżono w Polsce konieczność prowadzenia wobec Białorusi odrębnie zdefiniowanej polityki zagranicznej. Do tej pory stosunki polsko-białoruskie ujmowane były jako jeden z elementów projektowanej polityki wobec wszystkich wschodnich sąsiadów. W połowie lat 90. sytuację wewnętrzną oraz międzynarodową Białorusi zaczęto postrzegać jako odmienną od realiów Litwy oraz Ukrainy. W 1994 r. prezydentem tego państwa został Aleksander Łukaszenko, który stopniowo wprowadzał system rządów autorytarnych. 14 V 1995 r. na Białorusi zostało przeprowadzone referendum, w którym obywatele udzielili zgody na dokonanie w państwie rusyfikacji oraz zbliżenie z Rosją. Warszawa stanęła wówczas przed zadaniem ułożenia relacji z sąsiadem niewykazującym zainteresowania demokratyzacją oraz otwarcie dążącym do zacieśniania związków z Moskwą. W toczącej się w Polsce debacie na temat koncepcji polityki zagranicznej wobec Białorusi istotną rolę odgrywały partie postsolidarnościowe. Za cel polityki wschodniej uznawały one zachowanie niepodległości bezpośrednich sąsiadów poprzez ich zbliżenie do zachodnich struktur

integracyjnych. Za warunek utrzymania niezależności Białorusi uznano zakorzenienie w niej ustroju demokratycznego. Przeobrażenia systemowe w tym państwie miały skutkować odsunięciem od władzy zacieśniającego relacje z Rosją Aleksandra Łukaszenki i zastąpieniem go siłami demokratycznymi, zorientowanymi na budowę związków z Zachodem. Sytuację wewnętrzną Białorusi środowisko postsolidarnościowe oceniało jako analogiczną do warunków panujących w Polsce lat 80. Uznając, iż przeobrażenia ustrojowe w naszym kraju stały się możliwe dzięki polityce prowadzonej wówczas przez państwa zachodnie, zaproponowano podjęcie analogicznych działań w stosunku do wschodniego sąsiada. Za słuszne uznano udzielanie wsparcia białoruskim ugrupowaniom opozycyjnym, które tak jak niegdyś NSZZ „Solidarność", walczyły o demokrację i niezależność swego państwa. Tak zdefiniowana koncepcja polityki zagranicznej wdrażana była w życie przez rząd Jerzego Buzka, zdominowany przez przedstawicieli partii postsolidarnościowych. Po 2001 r. na skutek zmieniających się uwarunkowań międzynarodowych, środowisko to dokonało korekty programu aktywności Polski wobec wschodniego sąsiada.

Dyskutant: Dr hab. Grzegorz Radomski, prof. nadzw., Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Panel 98: Kierunki i dynamika zmian systemów politycznych – komparatystyka i ewaluacja

Moderator: Dr hab. Wojciech Sokół, prof. nadzw., Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Dr hab. Tomasz Słomka, Uniwersytet Warszawski, *Symptomy demokracji totalnej w Polsce na tle porównawczym*

Po 2015 r. zmienia się charakter systemu demokratycznego w Polsce - następuje zachwianie reguł demokracji konstytucyjnej, pojawiają się symptomy demokracji totalnej (większościowej), w której większość wygrywająca wybory czuje się upoważniona do działania bez względu na istniejące ograniczenia określone przez zasady państwa prawnego. Procesy te odbywają się niejako równolegle do zmian następujących np. na Węgrzech czy w Rumunii. Referat stanowi próbę adaptacji teorii Jackoba L. Talmona do obecnych rozwiązań ustrojowych oraz kontekstu politycznego w Polsce i innych państwach Europy Środkowo-Wschodniej.

Prof. dr hab. Bożena Dziemidok-Olszewska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Inicjatywy Prezydenta RP w przedmiocie zmiany konstytucji*

Celem wystąpienia jest przedstawienie i ocena inicjatyw prezydentów Bronisława Komorowskiego z 2015 r. i Andrzeja Dudy z lat 2017 – 2018 w przedmiocie zmiany Konstytucji. Głównym pytaniem badawczym jest celowość i zasadność prezydenckich inicjatyw, dodatkowym - przyczyny ich klęski. Pierwszym wnioskiem jest twierdzenie o jedynie politycznym (nie merytorycznym) charakterze prezydenckich działań, drugim brak potrzeby i woli innych podmiotów, np. partii politycznych czy obywateli, do poparcia inicjatyw. Ponadto kwestią istotną i sporną pozostawały prawne podstawy zarządzenia

referendów.

Dr Marta Michalczuk-Wlizło, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, ***Jednowładztwo czy trójpodział władz?***

Trójpodział władzy jest to najbardziej powszechny system sprawowania władzy w demokratycznym państwie. Poszczególne rodzaje władz są zobligowane do wzajemnego kontrolowania i uzupełniania się. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r wprowadziła zasadę trójpodziału władzy w art. 10 ust.1 określając jednocześnie w art.7 obowiązek działania organów władzy publicznej w granicach i na podstawie prawa. Obserwując dynamiczną sytuację w systemie obowiązującego prawa w Polsce nasuwa się pytanie czy dokonywane zmiany nie naruszają konstytucyjnej normy i czy jasno można określić granicę (z formalnoprawnego punktu widzenia) między trójpodziałem a jednolitością władzy w państwie.

Dr hab. Małgorzata Podolak, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, ***Demokracja bezpośrednia w Polsce – stan aktualny i propozycje zmian***

Idea demokracji bezpośredniej wiąże się z taką wizją społeczeństwa, które pozwala jednostce aktywnie i konsekwentnie wyrażać swe postawy i przekonania polityczne, podejmować inicjatywy ustawodawcze, kontrolować swych przedstawicieli i w szczególnych przypadkach odwoływać ich przed upływem kadencji.
Artykuł 4 Konstytucji RP stanowi, iż suwerenem w państwie jest naród, który sprawuje władzę przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio. Demokracja bezpośrednia jest formą sprawowania władzy poprzez referenda oraz inicjatywy ludowe, stanowi jednak formę uzupełniającą wobec wykonywania zwierzchnictwa na zasadzie przedstawicielstwa. Pomimo, iż ustawodawca wprowadza takie możliwości politycy oraz społeczeństwo niechętnie z nich korzystają. Chociaż w Polsce odbyło się kilka referendów ogólnopaństwowych oraz zapowiadane są kolejne, nie należy przypuszczać, że staną się one popularną formą „komunikacji i konsultacji" władzy ze społeczeństwem.

Dr Monika Kowalska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, ***Zasadność istnienia Trybunału Stanu w Polsce***

Instytucja odpowiedzialności konstytucyjnej stanowi wyraz uznania konieczności poszerzenia zakresu odpowiedzialności osób zajmujących najwyższe stanowiska w państwie. Jest to instytucja rzadko wykorzystywana w praktyce ustrojowej, będąc zepchniętą do roli wyjątkowej i prewencyjnej. Jednak nie może ona pozostawać jedynie sferą wirtualną, potencjalną. Wprowadzając w obieg systemowy określony mechanizm ustrojowy, powołując konstytucyjny organ mający go realizować, nie można akceptować zredukowania w praktyce do zera jego represyjnego wymiaru. Współcześnie, nadmierne upolitycznienie postępowania w zakresie odpowiedzialności konstytucyjnej, na które nakładają się czynniki prawno-proceduralne oraz brak w pełnym tego słowa znaczeniu niezawisłości członków Trybunału Stanu realizujących funkcje sędziowskie, uczyniło z niej procedurę niewydolną. Przyjęty przez polskiego prawodawcę obowiązujący model odpowiedzialności konstytucyjnej realizowanej przed Trybunałem Stanu trzeba uznać zatem za niewystarczający z racji jego nieskuteczności, konsekwencją czego jawi się jej niedosyt, czy wręcz atrofia w praktyce ustrojowej. I choć użyteczności przyjmowanych do systemu państwa instytucji nie można

mierzyć tylko miarą częstotliwości ich stosowania, to skuteczność ich praktycznego spożytkowania w sytuacji koniecznej reakcji na niepożądane i zaburzające prawidłowość funkcjonowania systemu nadużycia, stanowić już może miarę ich przydatności. A tego brakuje polskim rozwiązaniom. Niezbędnym tym samym, staje się przeprowadzenie głęboko przemyślanej reformy obowiązującego reżimu odpowiedzialności konstytucyjnej. Reformy, skutkującej przeprowadzeniem niezbędnych zmian postanowień konstytucyjnych oraz uchwaleniem nowej ustawy przedmiotowej, bowiem w obecnych realiach Trybunał Stanu pełni jedynie rolę „papierowego straszaka", nie zaś wydolnego organu stojącego na straży konstytucji, praworządności i legalności działań najwyższych funkcjonariuszy.

Dr Sebastian Kubas, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Ocena przekształceń systemów politycznych w perspektywie wybranych indeksów demokratyzacji na przykładzie Polski, Republiki Czeskiej, Republiki Słowackiej i Węgier*

Proces demokratyzacji państw Europy Środkowej poza sukcesami napotyka także na przeszkody. Jednym ze sposobów jego oceny są indeksy badające charakter rozwoju demokracji, wśród których znajdują się te stosowane przez Freedom House (indeks wolności, rezultat demokracji), the Economist Intelligence Unit (indeks demokracji) oraz Fundację Bertelsmanna (status demokracji). Okazuje się, że indeksy wymienionych think tanków różnią się w ogólnej ocenie postępów demorkatyzacji. Według stanu na koniec 2017 roku indeks wolności i rezultat demokracji Freedom House stwierdzają stosunkowo wysoki i równy poziom rozwoju demokratyzacji w Republikach Czeskiej i Słowackiej, nieco niższy w Polsce i pogarszający się na Węgrzech. Indeks demokracji the Economist Intelligence Unit notuje spadek dynamiki demokratyzacji we wszystkich analizowanych państwach. W przypadku statusu demokracji Fundacji Bertelsmanna ocena procesu demokratyzacji w Polsce, Republice Czeskiej i Republice Słowackiej jest pozytywna, a na Węgrzech znacznie gorsza.

Dr Michał Wallner, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Dynamika zmian systemów rządów w Europie Środkowej i Wschodniej (perspektywa ilościowa)*

Celem wystąpienia będzie porównanie i typologia systemów rządów w wybranych państwach Europy Środkowej i Wschodniej. Do realizacji tego celu wykorzystane zostanie podejście ilościowe, a ściślej – metoda opracowana przez holenderskiego politologa André Krouwela i zaprezentowana w artykule pt. Measuring presidentialism and parliamentarism: An Application to Central and East European Countries, „Acta Politica" 2003, vol. 38. Metoda ta opiera się na zastosowaniu trzech złożonych mierników – indeksu prezydencjalizacji, indeksu parlamentaryzacji oraz indeksu systemu rządów – służących do pomiaru względnego poziomu prezydencjalizmu i parlamentaryzmu w konkretnych systemach politycznych. Tym samym zamiast tradycyjnego podejścia instytucjonalnego, zasadzającego się na opisie instytucji politycznych i analizie językowo-logicznej aktów normatywnych, zaproponujemy odmienną, kwantytatywną strategię badawczą, która polega na próbie zmierzenia poziomu prezydencjalizacji/parlamentaryzacji systemów rządów. Wyniki pomiaru posłużą nam do stworzenia typologii systemów rządów w Europie Środkowej i Wschodniej, która będzie zarówno precyzyjniejsza, jak i bardziej rozbudowana w porównaniu z klasyczną, trójczłonową typologią, czyli podziałem na parlamentaryzm, prezydencjalizm i semiprezydencjalizm.

Dyskutantka: Dr hab. Krystyna Leszczyńska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 23: Суверенитет versus конкурентоспособность:есть ли выбор у государства?

Moderatorka: Prof. Alexandra Viktorovna Glukhova, Voronezh State University

Prof. Alexandra Viktorovna Glukhova, Voronezh State University, *Суверенитет versus конкурентоспособность:есть ли выбор у государства?*

Судьбы национального государства в глобальном мире, роль и значение суверенитета, угрозы безопасности и факторы конкурентоспособности стали ведущими темами в современном политологическом дискурсе. Актуализации этой проблематики способствуют не только резко осложнившиеся международные отношения, угрозы региональной и глобальной безопасности, но и внутренние проблемы многих государств. Государство утрачивает статус единственного политического субъекта; нация обнаруживает признаки ослабления единства и гражданской идентичности; хозяйство (экономика) выходит за пределы национальных границ и все больше ориентируется на глобальный масштаб. Формируется новая политическая реальность, осмысление которой становится главной задачей социальных наук. Возникает проблема согласования экономических интересов, ориентированных на глобальный рынок, и политико-правовых ограничений, налагаемых национальным государством. Глобальная экономика, международные структуры и законодательство, военно-политические союзы адресуют вызов государственной суверенности, но не заменяют собою национальное государство, а интегрируют его в транснациональные регулируемые процессы. Представляется плодотворной идея У.Бека о замене концепции «эксклюзивного суверенитета» концепцией «инклюзивного суверенитета», взаимовыгодной межгосударственной кооперации.

Mgr Pavel Kumanichkin, Voronezh State University, *Государственная состоятельность в Восточной Европе: проблема стабильности и эффективности постсоциалистических государств*

The paper is devoted to the analysis of institutional, functional and sociocultural parameters of the state capacity of Eastern European countries. State capacity, including institutional stability and the effectiveness of public administration, is regarded as a key factor of the success of the democratic transformation during 1990-2010 in the countries of Eastern Europe. The main challenges that threaten the stability and efficiency of modern post-socialist states are connected with the rollback from the liberal democracy, the rise of neo-populist parties and movements and the institutional transition of the post-socialist political regimes towards the populist autocracies and neo-patrimonial types of state, striving to maximize the preferences of the ruling elites. Neo-patrimonial and authoritarian-populist trends produce a serious threat both to national democracies in Eastern Europe and to the

functioning of the European Union whose external control appears as a primary containment barrier from falling of many Eastern European regimes into consolidated authoritarianism and the collapse of formal state institutions, associated with the dominance of informal practices of "bad governance". Key words: modern state, state capacity, post-socialist regimes, political stability, efficiency of state administration.

Dr Ilya Pomiguev, Financial University under the Government of Russian Federation, Moscow, Russian Academy of Sciences, ***Влияние внешних вето-игроков на законодательство как фактор развития национальных государств***

Законодательство как набор правил игры имеет для государства ключевое значение. С помощью законодательных норм можно устранять соперников или, наоборот, способствовать развитию конкуренции в любой сфере жизни общества. При рассмотрении законодательной деятельности с позиций теории вето-игроков Дж. Цебелиса мы исходим из того, что увеличение количества акторов, которые могут заблокировать принятие решения, приводит к увеличению стабильности политики (policy stability), то есть невозможности существенного изменения законодательного status quo. Если в законодательном процессе минимальное количество вето-игроков, то законодательство подвижно, поскольку для его изменения потребуется согласие минимального количества акторов. Внешние факторы влияния на национальную политику раскрываются в работе К. Веста и Дж. Ли при изучении ими европейского законодательства. Авторы предположили, что нормы международного права могут оказывать влияние на конечное законодательное решение на национальном уровне. Однако в стране, которая не выполняет взятые на себя международные обязательства, или выполняет их частично (насколько это выгодно ей), status quo более изменчив. В свою очередь международные институты, которые способны оказывать непосредственное влияние на национальное законодательство (например, международные суды), можно считать внешними вето-игроками. Увеличение вето-игроков стабилизирует законодательную политику государства. Устойчивость «правил игры» влияет на развитие экономических субъектов, а также выстраивание постоянных практик политической игры и конкуренции – а это важный фактор развития всех сфер жизни общества.

Dr hab. Jerzy Garbiński, prof. nadzw., Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, ***Суверенитет Республики Беларусь в условиях углубления белорусско-российской интеграции: реальность и перспективы***

В реферате автор сделал попытку определить и проанализировать:
1) основные этапы и цели белорусско-российского интеграционного процесса после распада Советского Союза в декабре 1991 года;
2) внутренние и внешние факторы, которые оказывают влияние на характер и глубину этого процесса;
3) степень понимания и значимости для белорусских и европейских политиков суверенитета белорусского государства в условия обострения геополитической ситуации в мире

Mgr Alexandra Viktoria Martines, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, ***Триколор против красного знамени. Конфликт двух парадигм***

В современной России наблюдается достаточно интересный процесс, связанный с противоречиями между государством и обществом. Усиленное навязывание государственными органами ценностей «неопатриотизма», которая проявляется в возвеличивании исторически спорных фигур, вызывает протесты со стороны некоторых слоев общества. Подобное давление со стороны правительственных структур негативно отражается на отношении граждан к государственной политике; отсутствие консенсуса в обществе по основным вопросам общего прошлого угрожает дестабилизацией в государстве. В связи с этим историческая память и патриотические ценности все больше размываются и поддаются деформации.

Dyskutant: Prof. dr hab. Walenty Baluk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 99: Kobiety w polskiej politologii – panel o charakterze dyskusyjnym

Moderatorki: Dr hab. Agata Włodkowska-Bagan, prof. nadzw. Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Dr hab. Małgorzata Winiarczyk-Kossakowska, prof. nadzw., Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Rola kobiet w polskiej politologii sukcesywnie wzrasta. Według UNESCO współczynnik udziału wynosi 48%. Rośnie również liczba kobiet ze stopniem doktora habilitowanego oraz profesora nadzwyczajnego. Pomimo wielu przeciwności, dzięki wytrwałości oraz konsekwencji polskich badaczek, polska politologia coraz częściej ma twarz kobiety. Naszym celem jest dyskusja nad wnioskami raportu podsumowującego projekt badawczy pt. „Kobiety w polskiej politologii. Od diagnozy do współpracy". W trakcie dyskusji chcemy również zastanowić się nad:
- postrzeganiem pozycji kobiet w środowisku naukowym,
- możliwościami rozwoju naukowego i awansu,
- wyzwaniami przed którymi polskie politolożki stają,
- problemami, z którymi się mierzą,
- oraz rekomendacjami do działań eliminujących niedoreprezentację kobiet w naukach o polityce.

Część I.

Dr hab. Agata Włodkowska-Bagan, prof. nadzw. Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Dr hab. Małgorzata Winiarczyk-Kossakowska, prof. nadzw., Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wnioski z raportu podsumowującego projekt badawczy *Kobiety w polskiej politologii*

Część II.

Dyskutantki:
Prof. dr hab. Iwona Hofman, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Prof. dr hab. Barbara Krauz-Mozer, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Prof. dr hab. Bogusława Dobek-Ostrowska, Uniwersytet Wrocławski
Prof. dr hab. Magdalena Musiał-Karg, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Dr hab. Ewa Marciniak, Uniwersytet Warszawski

Dr hab. Teresa Astramowicz-Leyk, prof. nadzw., Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
Dr Maria Wincławska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Mgr Henryka Strojnowska, Pełnomocnicza Kongresu Kobiet w Lublinie

Panel 13: Społeczeństwo sieci: władza, kontrola i wymiana informacji

Moderator: Dr hab. Piotr Celiński, prof. nadzw., Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Prof. dr hab. Jan Hudzik, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Filozofia społeczeństwa informacyjnego – fragmenty*

Społeczeństwo informacyjne utkane jest z różnic i sprzeczności, które wprawiają je w stan wzburzenia - dlatego też chętnie lokalizuje się je w płynnej nowoczesności. Wspólnotom i ich mediom coraz trudniej stabilizować, wzmacniać istniejące różnice - wszelkie próby tego wzmacniania kończą się osłabieniem, wszelka stabilizacja - destabilizacją. To, co nazywamy SI, jest więc w rezultacie hybrydową konstrukcją intelektualną, na którą nakładają się m.in. następujące binarne opozycje (o wymiarach ontologicznych i epistemologicznych): między dyscypliną (nadzorem i przymusem) a estetycznym uwodzeniem (produkcją i percepcją znaków dla nich samych); między społeczeństwem panoptycznym (poddanym na co dzień kontroli w świecie off i on-line) a zindywidualizowanym (chroniącym prywatność przed niekontrolowanymi praktykami śledzenia); między społeczeństwem spektaklu, całkowicie podporządkowującym dobra widzialnym towarom, a społeczeństwem 2.0, wykorzystującym nowe technologie informacyjne do zmian społecznych; między kulturą autentyczności - postępującej indywidualizacji i związanej z nią tzw. polityki życia - a kulturą pasywnej konsumpcji, generującej "pieszczochów"; między kulturą po-doświadczeniu, wiedzy zapośredniczonej przez media - w której własne doświadczenie odgrywa coraz mniejszą rolę, a coraz większą downloading - a kulturą (polityką) wolności i emancypacji, tj. nastawienia na wyzwolenie jednostek i grup z ograniczeń; między społeczeństwem jako wspólnotą stresu - troski związanej z medialnie indukowanymi stresującymi tematami - a społeczeństwem "opartym na wiedzy", między prawdą a post-prawdą... Czy da się z tego uczynić jakąś spójną opowieść? Jej centralne idee musiałyby być naznaczone politycznie - liberalnie lub konserwatywnie. A może nie? Zdaje się, że stopień tego naznaczenia jest przedmiotem wielkiego sporu filozoficznego.

Dr Przemysław Wiatr, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *„Rewolucja danych" i jej polityczne konsekwencje*

Przywykliśmy już do świadomości, że żyjemy w „społeczeństwie informacyjnym/wiedzy/sieci", w świecie technologicznie zapośredniczonych relacji (indywidualnych, społecznych). Nie przyswoiliśmy natomiast innej myśli – że w tej „zmediatyzowanej" rzeczywistości obok technologii, mediów, sieci, aparatów i informacji coraz większą rolę odgrywają dane, czyli najmniejsze elementy będące częścią, czasem podstawą ponowoczesnych narracji, także politycznych. Zdaje się to obecnie na tyle istotne,

że skłania niektórych teoretyków do mówienia o „rewolucji danych". W wystąpieniu chciałbym zwrócić uwagę na kilka politycznych konsekwencji wykorzystania zbiorów (baz) danych. W części pierwszej dokonam teoretycznego wprowadzenia oraz kilku definicyjnych precyzacji, próbując m.in. ustalić ontologiczny i epistemologiczny status danych. W części drugiej podam kilka współczesnych przykładów wykorzystania danych jako narzędzia (broni?) w obszarze polityki.

Dr Grażyna Piechota, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, *„Rewolucja Słoneczników": typ uczestnictwa w protestach społecznych a sieciowe komunikowanie polityczne*

Celem wystąpienia jest zaprezentowanie wyników pierwszego etapu badań zrealizowanych w 2018 roku, po upływie 4 lat od wydarzeń na Tajwanie, określanych jako „Rewolucja Słoneczników" (ang. Sunflower Revolution). Badanie przeprowadzone zostało jako internetowy sondaż diagnostyczny, ujawniono postawy i zachowania sieciowe prosumentów zaangażowanych w proces komunikowania politycznego podczas Rewolucji w 2014 roku. Nadto analiza wskazała polityczne aktywności sieciowe użytkowników zaangażowanych wcześniej w ruch „Sunflower Movement" w 2018 roku. Ustalenia badawcze wpisują się w nurt badań nad różnicami w sieciowych postawach politycznych prosumentów i nie prosumentów, w kontekście działań nowych ruchów społecznych. Dokonanie analizy porównawczej pozwoliło wyjaśnić na ile typ uczestnictwa w proteście politycznym aranżowanym przez nowy ruch społeczny oddziałuje na dalsze polityczne zaangażowanie użytkowników nowych mediów, głównie serwisów społecznościowych.

Mgr Paweł Kwiatkowski, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Strony internetowe Ambasad Rzeczypospolitej Polskiej w państwach Ameryki Łacińskiej i Karaibów jako element dyplomacji cyfrowej*

W dobie powszechnego dostępu do Internetu pojawił się nowy rodzaj dyplomacji – dyplomacja cyfrowa, która pełni coraz większą rolę w polityce państwa. Celem referatu jest analiza zawartości stron internetowych Ambasad Rzeczypospolitej Polskiej w regionie Ameryki Łacińskiej i Karaibów jako narzędzia dyplomacji państwa. Analizie poddana zostanie organizacja, zawartość i funkcjonowanie dziewięciu stron internetowych Ambasad Rzeczypospolitej Polskiej w oparciu o kilka wyróżnionych czynników: przejrzystość strony internetowej, aktualność, rodzaj podawanych informacji, ich związek z założeniami polityki państwa, łatwość kontaktu z placówką dyplomatyczną, aktywność ambasady w mediach społecznościowych. Przeprowadzona w ujęciu porównawczym analiza stron internetowych Ambasad Rzeczypospolitej Polskiej ma na celu odpowiedź na pytanie, czy i w jakim zakresie można je traktować jako narzędzie dyplomacji Polski w regionie Ameryki Łacińskiej i Karaibów.

Dr Marcin Sanakiewicz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Władza widzialności: telewizja i performans w kulturze politycznej*

Jednym z najsilniejszych mediów XXI nadal pozostaje telewizja - poszerzona o zjawiska nowomedialne, rozlewa się i wrasta do codziennych zachowań jej użytkowników, zarówno jednostek, jak i instytucji. Pytanie, na jakie próbuję odpowiedzieć, to jak kształtują się mechanizmy telewizyjnej władzy pojętej jako performatywna i dyskursywna siła stanowienia rzeczywistości społecznej? Na ile tradycyjne, ugruntowane kulturowo i historycznie, sposoby

realizowania władzy zmieniają się dziś z udziałem telewizji? Szerokie zjawisko widzialności w kulturze politycznej zmienia także komunikowanie polityczne, sposoby powoływania i kształtowania się wspólnot, w oparciu o ekspansywnie telewizyjne/obrazowe strategie faktyczności. Widzialność to dziś po prostu pewna norma – rozumiana kulturowo, to „standard" obecności w świecie. Z kolei w ujęciu politycznym może być prawem do pojawiania się. Tak rozumiana widzialność jest więc polem wspólnym (społecznym), a jednocześnie zawsze spersonalizowanym (jednostkowym). Telewizja ujęta jako performans będzie osadzona jednocześnie obok i wewnątrz codzienności. Obok, ponieważ można w niej (czy też poprzez nią) obserwować wspólną obecność jednostek i instytucji w przestrzeni publicznej. Wewnątrz, ponieważ telewizyjność pozwala dziś, głównie dzięki postępowi technologicznemu, zaistnieć w tej przestrzeni. Celem wystąpienia jest poszerzenie politologicznej perspektywy działania współczesnych mediów w społeczeństwie informacyjnym, o refleksję performatyczną, gdzie performans rozumiany jest jako żywe reaktualizacje społecznych praktyk i systemów symbolicznych.

Dr hab. Piotr Celiński, prof. nadzw., Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Biotechnologie, biopolityka i przepływy informacji*

Rozwój biotechnologii komunikacyjnych sprawia, że nasze ciała stają się przestrzenią mierzoną i kontrolowaną przez coraz większość ilość medialnych sensorów, interfejsów i transferów. Przedostając się "pod skórę" biopolityka staje się projektem bezprecedensowo bliskim zjawisku biomediacji - władza i kontrola rozgrywają się za sprawą danych, algorytmów operujących bezpośrednio w tkankach i substancjach organicznych. Wiele o tak rozumianej polityczności można powiedzieć wykorzystując pojęcia i diagnozy z zakresu media studies.

Dyskutanci: Dr Radosław Bomba, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Dr hab. Jakub Nowak, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 11: Polska wobec wyzwań implementacji polityki klimatyczno-energetycznej Unii Europejskiej

Moderatorka: Dr hab. Sylwia Mrozowska, Uniwersytet Gdański

Dr hab. Krzysztof Tomaszewski, Uniwersytet Warszawski, *Narodowe kontra wspólnotowe – dialektyczny charakter wyzwań dla sektora energetycznego współczesnego państwa w kontekście polityki energetyczno-klimatycznej UE (na przykładzie Polski)*

Polityka energetyczna współczesnych państw ma - jak się wydaje - dwa zasadnicze cele: uwzględnianie interesów narodowych dla zapewnienia bezpieczeństwa gospodarczego oraz dostosowywanie sektora energetycznego do globalnych trendów panujących w gospodarce. Unia Europejska zmierza do realizacji ambitnej polityki w dziedzinie energii i klimatu, dzięki której zapewniony zostanie wzrost gospodarczy i zrównoważony rozwój. Oznacza to przyjęcie ścieżki modernizacji dla sektora energetycznego państw członkowskich i działanie na rzecz realizacji wspólnej strategii. Kluczowe w tej sytuacji pozostaje znalezienie odpowiedzi na pytanie: co stanie się, kiedy interesy narodowe nie idą w parze

z oczekiwaniami stawianymi na poziomie unijnym? Dotyczy to m.in. następujących problemów: budowy (rozbudowy) strategicznej infrastruktury energetycznej, restrukturyzacji sektorów generujących duże obciążenie dla środowiska (np. górnictwo węgla kamiennego), budowania narodowego energy mix (np. wykorzystanie źródeł energii odnawialnej czy zastosowania energii nuklearnej). Dialektyczny charakter wyzwań występujących na poziomie narodowym i ponadnarodowym może prowadzić do osłabienia współpracy w ramach polityki energetycznej na poziomie unijnym i skutkować działaniami nakierowanymi na realizację partykularnych interesów poszczególnych państw (np. projekty współpracy dwustronnej). Mając na uwadze powyższe problemy należy odpowiedzieć na pytanie o wizję polityki energetycznej Polski na kolejne dekady. W jaki stopniu będzie ona uwzględniała interesy narodowe, a w jakim będzie stanowiła odzwierciedlenie wyzwań energetyczno-klimatycznych stawianych przez UE swoim członkom? Hipoteza referatu brzmi: Brak poczucia europejskiej solidarności energetycznej będzie skutkował osłabieniem wspólnych działań na poziomie unijnym i doprowadzi do nasilenia partykularyzmów narodowych.

Dr hab. Marek Rewizorski, prof. nadzw., Uniwersytet Gdański, *Uwarunkowania ubóstwa energetycznego w Polsce*

Pomimo, że ubóstwo energetyczne nie jest zjawiskiem nowym, w Polsce szczegółowo analizowane jest od drugiej dekady XXI wieku. Wchodząc w zakres przedmiotowy tzw. globalnego zarządzania energetycznego oraz gospodarczego (zwłaszcza w kontekście działalności tzw. banków rozwoju wielostronnego), coraz częściej bywa przedmiotem badań na poziomie regionalnym (np. w UE), państwowym, a także indywidualnym (gospodarstwa domowe). Niniejszy referat będzie stanowił próbę zanalizowania przyczyn tego zjawiska w odniesieniu do Polski, stojącej w obliczu wyzwań wynikających z implementacji polityki klimatyczno-energetycznej Unii Europejskiej. Biorąc pod uwagę fakt, że w zależności od przyjętej metodologii w Polsce zamieszkuje od 4,6 do 13 mln osób ubogich energetycznie, przedmiotowa tematyka ma rangę doniosłego problemu znajdującego się na pograniczu polityki publicznej i polityki społecznej. W referacie, zakładającym empiryczne spojrzenie na ubóstwo energetyczne jako kolektywny problem przejawiający się się na poziomie sub- oraz ponadpaństwowym proponuje się zanalizowanie czterech podstawowych przyczyn jego pojawienia się, tj. (1) wahania cen energii na rynkach międzynarodowych; (2) przemiany struktury demograficznej społeczeństwa polskiego; (3) wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną w (polskich) gospodarstwach domowych; (4) nieodpowiednie wykorzystywanie energii oraz relatywnie niską efektywność energetyczną budynków w Polsce. Niniejszy referat powstał w ramach projektu badawczego NCN OPUS pt. "globalne zarządzanie gospodarcze - aktorzy, obszary oddziaływania, interakcje", UMO-2016/23/B/HS5/00118

Dr hab. Robert Kłaczyński, prof. nadzw., Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, *Dywersyfikacja dostaw gazu ziemnego do Polski: stan obecny, perspektywy*

Autor referatu podejmie analizę wybranych problemów związanych z dywersyfikacją dostaw gazu ziemnego do Polski. Przybliży polski rynek gazu ziemnego, określi jego możliwości i ograniczenia. Szczególną uwagę zwróci na perspektywy polskiej polityki dywersyfikacji dostaw "błękitnego paliwa" oraz możliwe konsekwencje dla rynku.

Dr Joanna Rosłon-Żmuda, Uniwersytet Gdański, *Perspektywy rozwoju sektora OZE w Polsce w kontekście realizacji wytycznych polityki klimatyczno-energetycznej UE*

„Energetyczna mapa drogowa 2050" to plan wyznaczający normy w zakresie efektywności energetycznej, jakie osiągnąć powinny kraje członkowskie Unii Europejskiej do 2050 roku. Kluczowe miejsce zajmuje w nim ograniczenie produkcji energii z węgla, której skutkiem ma być redukcja emisji gazów cieplarnianych do 2050 roku o 80-95 proc. w porównaniu z poziomem z 1990 roku. Dla polskiej gospodarki opartej głownie na węglu jest to ogromne i kosztowne wyzwanie. Polityka energetyczna Polski powinna uwzględniać rozwój technologii OZE, które w średniookresowym terminie mogą stać się bardziej przewidywalnymi źródłami energii dzięki rozwojowi właśnie magazynów energii. Państwo wspierające wdrażanie takich technologii będzie dawało impuls do działania na rzecz stabilizacji kosztów produkcji energii z OZE. Z kolei pominięcie rozwoju tej technologii doprowadziłoby do rosnącej zależności od importu energii oraz nośników potrzebnych do jej wytwarzania. Już teraz OZE stanowią istotne uzupełnienie polskiego miksu energetycznego. Ich udział, jak pokazują to dostępne analizy, będzie rosnąć, a zasobność w krajowe źródła nieodnawialne spadać. Dlatego też, inwestycje w technologie OZE pozwalające na coraz bezpieczniejsze i stabilniejsze dostawy energii, powinny być ujęte w programie polskiej energetyki.

Dyskutant: Dr inż. Radosław Szczerbowski, Politechnika Poznańska

Panel 93: Grupy polityczne w Parlamencie Europejskim a teorie reprezentacji, spójności, instytucjonalizacji i rywalizacji partii

Moderatorzy: Prof. dr hab. Krzysztof Zuba, Dr Błażej Choroś, Uniwersytet Opolski

Prof. dr hab. Krzysztof Zuba, Uniwersytet Opolski, *Teoretyczne i metodologiczne wyzwania badań nad Parlamentem Europejskim*

Celem referatu jest podjęcie odpowiedzi na pytanie o heurystyczną wartość modeli i ujęć teoretycznych wywodzących się ze studiów strategicznych w objaśnianiu poszczególnych faz i całego procesu polityki zagranicznej państwa. Rozwiązanie tak sformułowanego problemu badawczego wymaga odniesienia się wpierw do koncepcji "strategii polityki zagranicznej" której istota naszym zdaniem odnosi się a/do fazy wdrażania podjętych decyzji, istotnych relacji państwa ze środowiskiem międzynarodowym określanych mianem strategicznych, strategicznego myślenia/faza konceptualizacji oraz efektywności mierzonej w kategoriach adekwatności doboru środków względem celów. Mając powyższe na uwadze zostaną zaprezentowane modele analizy strategicznej wywodzące się z pozytywistycznej tradycji a tym samym wykazujące się największą heurystyczna zdolnością objaśniania tj: realizm neoklasyczny, teorie wojny i pokoju teoria biegunowości ,model podmiot-struktura, modele współpracy międzynarodowej wywodzące się z teorii gier. Dodatkowa zaleta ww .modeli jest to ,ze implikują one odwolywanie się do kryterium wielodyscyplinarności. Przyjęty przez nas model analizy musi także uwzględniać międzynarodowy status danego państwa tzn. w jakim

stopniu odnosi się on do państwa małego, średniej wielkości czy tez dużego mocarstwa.

Dr hab. Aleksandra Trzecielińska-Polus, prof. nadzw., Uniwersytet Opolski, *Przedstawiciele partii niemieckich w PE*

Bezpieczeństwo jest egzystencjalną potrzebą i wartością dla państwa, determinujące zakres celów i działań w polityce zagranicznej. Pojęcie to było i jest podstawowym przedmiotem zainteresowania tzw. studiów nad bezpieczeństwem (security studies), które zdefiniować można jako „jeden z działów stosunków międzynarodowych, zorientowanych na studiowanie koncepcji bezpieczeństwa, jej miejsca i roli w polityce zagranicznej państw". W dyskursie bezpieczeństwo jest zatem nierozerwalnie powiązane z polityką państwa, ponieważ studia nad bezpieczeństwem interesują się wzajemnym związkiem między polityką bezpieczeństwa państwa i międzynarodowym środowiskiem bezpieczeństwa. Mają zatem na celu opracowanie teoretycznych koncepcji dla zapewnienia bezpieczeństwa państwa. Począwszy od lat 90. XX wieku praktyka badawcza studiów nad bezpieczeństwem zyskała silne wsparcie ze strony podejścia konstruktywistycznego, zyskującego znaczenie w obrębie nauk społecznych i politycznych, w tym w nauce o stosunkach międzynarodowych. Celem wystąpienia jest dokonanie analizy studiów bezpieczeństwa jako obszaru badawczego nauki o stosunkach międzynarodowych w tym szczególnie w kontekście metod badania polityki zagranicznej państwa. Tak sformułowany temat wymaga odpowiedzi na kilka pytań badawczych: Jaka jest istota pojęcia studiów bezpieczeństwa i badania polityki zagranicznej państwa?, Co jest przedmiotem badania studiów nad bezpieczeństwem oraz polityki zagranicznej?, Jakie można wyróżnić kryterium instytucjonalne obu pojęć i jakie są relacje między nimi? Czy badając bezpieczeństwo państwa badamy również jego politykę zagraniczną i w jakim zakresie?

Dr Błażej Choroś, Uniwersytet Opolski, *Polityczna i formalna pozycja posłów do Parlamentu Europejskiego*

Celem referatu jest ukazanie możliwości badawczych biopolityki, t.j. badaniu wpływu czynnika biologicznego na zachowania decydentów oraz grup społecznych Zasadniczy celem badawczym jest uświadomienie znaczenia czynnika biologicznego w stosunkach międzynarodowych i polityce zagranicznej.

Mgr Kamil Weber, Uniwersytet Opolski, *Główne nurty badań nad Parlamentem Europejskim*

Celem referatu będzie ukazanie specyfiki podejścia psychologicznego w badaniach polityki zagranicznej. Ukazana zostanie geneza takiego ujęcie od lat 70. XX wieku oraz wyjaśnienie jego współczesnej specyfiki. Punktem wyjścia będzie przyjęcie konstruktywistycznego założenia badawczego odnoszącego się do roli czynników ideacyjnych w wyjaśnianiu i rozumieniu rzeczywistości międzynarodowej. Wedle bowiem konstruktywistycznego paradygmatu czynnikiem równie istotnym w procesie wyjaśniania i rozumienia zmian zachodzących w przestrzeni międzynarodowej co czynniki materialne (siła, zasoby, terytorium, władza) są czynniki ideacyjne (idee, dyskursy, przekonania, normy, wartości). Nadają one sens i znaczenie czynnikom materialnym. Do takich niematerialnych uwarunkowań należą również mieszczące się w ramach psychologicznego spojrzenia na rzeczywistość międzynarodową: postawy, działania, decyzje polityczne oraz docieranie do poznania ich motywów poprzez odwoływanie się do psychologii polityki. Zastosowanie

wiedzy na temat psychologii człowieka do badania polityki zagranicznej odnosić się będzie głównie do analizy podejmowanych przez aktorów decyzji w sferze polityki zagranicznej. Na poziomie teoretycznym ukazana zostanie wartość poznawcza, przykłady oraz ewolucja takiego sposobu analizowania polityki zagranicznej na tle pozostałych ujęć. W warstwie metodologicznej zaprezentowane zostaną możliwe strategie analizowania działań politycznych przez pryzmat ujęcia psychologicznego oraz wiążące się z tym szanse, jak również wyzwania.

Dyskutanci: Dr hab. Anna Pacześniak, Uniwersytet Wrocławski, Dr hab. Piotr Tosiek, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 12: Przyszłość idei Rzeczypospolitej w regionie Europy Środkowowschodniej

Moderator: Dr hab. Dariusz Góra-Szopiński, prof. nadzw., Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Dr hab. Dariusz Góra-Szopiński, prof. nadzw., Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, *Rzeczpospolita ma przyszłość! Wyzwania i szanse kulturowego potencjału w geopolitycznym kontekście „obiektywnych" trudności*

Niniejszy referat ma charakter wprowadzający w problematykę panelu i sygnalizujący jego podstawowe treści. Teza referatu, iż Rzeczpospolita nie jest mrzonką przeszłości, lecz atrakcyjnym programem na przyszłość, zostanie rozwinięta w oparciu o następujące pytania badawcze: 1) W jakich kategoriach formułować współczesną geopolityczną ofertę normatywną w postaci idei Rzeczypospolitej?, 2) Jak przekształcać rzekomo „obiektywne" trudności geopolityczne, charakteryzujące Europę Środkowowschodnią, w szanse sprzyjające idei Rzeczypospolitej?, 3) Jakie działania strategiczne można rozwijać w warunkach, odkąd państwowy Mecenas zdradza objawy pobudki ze swego przysłowiowego już „imposybilizmu"?

Dr hab. Zbigniew Werra, prof. nadzw., Politechnika Koszalińska, *Katynizm jako proces sterownia narodem polskim*

Historia współczesna dowodzi, że wszystkie klęski trapiące ludzkość pochodzą z odchyleń, których wspólnym źródłem jest zlekceważenie podstawowych zasad filozofii politycznej o inspiracji personalistycznej. Wiek XX był świadkiem rozkwitu trzech wielkich ideologii, z których każda nacechowana była silnym wpływem filozofii Hegla. Był to: nazizm, komunizm i neoliberalizm. Z wyjątkiem niektórych krajów dwie pierwsze ideologie weszły na ogół w fazę utajoną, podczas gdy ideologia neoliberalistyczna istnieje w pełni rozwoju. Tak fundamentów, jak też mechanizmów prowadzących do świadomej destrukcji tożsamości personalistycznej narodu polskiego należy upatrywać nie tylko w całej ideologii systemu komunistycznego powstałym w ZSRS po rewolucji bolszewickiej w 1917 roku, ale we wszystkich przejawach działalności państwa Rosyjskiego względem Polaków. Przyjmuje się, że największy, a zarazem najbardziej bezpośredni wpływ owego systemu ukierunkowanego na zmianę tożsamości Polaków obejmował lata 1939-1989. Na zagrożenia, jakie płynęły ze

Wschodu, dotyczące personalistycznej – chrześcijańskiej tożsamości narodu polskiego i związanych z nią zasad życia społecznego, jak również szeroko rozumianej kultury, zwracali uwagę polscy uczeni, jak np.: Ferdynand Antoni Ossendowski, Julian Jasieńczyk – polski więzień i zesłaniec, wcielony do armii carskiej. Profesor Marian Zdziechowski uznawany za „największego znawcę duszy i mentalności rosyjskiej". Feliks Koneczny w swoich pracach poświęconych zagadnieniu cywilizacji, zwracał uwagę na nieprzenikalność cywilizacyjną, tym samym na ciągłą waleczność i chęć dominacji cywilizacji turańskiej, do której zaliczał Rosję i ZSRS. Należały także wspomnieć o Józefie Bocheńskim, który w uniwersytecie we Fryburgu zajmował się babraniami dotyczącymi filozofii bolszewickiej i jej znaczeniem dla walki z cywilizacją chrześcijańską i tożsamością Polaków.

Dr hab. Jan Szumski, Polska Akademia Nauk, *Idea Rzeczypospolitej w oficjalnym dyskursie współczesnej Białorusi*

Ostatnie cztery lata od wybuchu wojny na wschodzie Ukrainy zapoczątkowały istotne zmiany w polityce oficjalnych władz w Mińsku wobec przeszłości. Specyfika systemu politycznego funkcjonującego we współczesnej Białorusi, istnienie oficjalnej ideologii państwowej, zwalczającej białoruską idee narodową, zdecydowanie nie sprzyjały prowadzeniu swobodnej wymiany zdań. Obserwujemy jednak stopniowe zmiany w oficjalnym dyskursie spowodowane w dużym stopniu sytuacją polityczną w regionie, jak również dążeniem do budowy wspólnoty narodowej w oparciu także o niesowieckie wzorce. Dotychczasowy schemat, gdzie początek państwowości Białorusi datowano na 1919 r., gdy bolszewicy proklamowali Białoruską Sowieckiej Socjalistyczną Republikę, a suwerenność tego państwa możliwa była tylko w ramach „wspólnoty słowiańskiej" lub „prawosławno-ruskiej cywilizacji", powoli ulega zmianom. W ideologicznym przekazie zrewidowano dominację sowieckiej przeszłości na rzecz akcentowania uwagi na wcześniejszych okresach w historii jako istotnych elementach budujących narodową tożsamość. Przedmiotem moich dociekań będzie idea Rzeczypospolitej w polityce i ideologii oficjalnego Mińska w kontekście zmieniającej się rzeczywistości politycznej. Podejmę próbę określenia czynników determinujących zmiany w tym zakresie, jak również kierunków tych zmian na rzecz budowaniu tożsamości narodowej.

Panel 83: Rozwój doradztwa politycznego i lobbingu jako wyraz profesjonalizacji polityki

Moderator: Dr Artur Kopka, Uniwersytet Europejski Viadrina

Dr Bartłomiej Biskup, Uniwersytet Warszawski, *Doradztwo polityczne w Polsce i w Niemczech w perspektywie porównawczej*

Referat analizował będzie zakres i rozwój doradztwa politycznego w Polsce i w Niemczech, skupiając się na cechach wspólnych i odrębnych oraz próbując przywołać modele, w jakich funkcjonuje doradztwo w tych krajach. Wystąpienie oparte jest na materiale badawczym uzyskanym podczas badania polskich i niemieckich parlamentarzystów w latach 2016 - 2017. Analizie poddane zostaną w szczególności: zakres działania doradców, wykorzystanie efektów pracy doradców przez polityków oraz proporcje pomiędzy doradztwem

merytorycznym (policy advise) a strategicznym (political consulting).

Dr Dorota Stasiak, Institute for Advanced Sustainability Studies, *Rynek doradztwa politycznego i lobbyingu z perspektywy polskich i niemieckich parlamentarzystów*

Doradztwo polityczne oraz lobbing to pojęcia, które w powszechnym odbiorze bywają trudne do rozróżnienia. Nieostrość granicy może mieć daleko idące konsekwencje dla (stylu uprawiania) polityki – funkcje doradztwa oraz lobbingu są bowiem odmienne. Problem ów zyskuje na znaczeniu, gdy kłopoty z demarkacją między wiedzą ekspercką a głosem grup interesu występują wśród osób odpowiedzialnych za stanowienie prawa; szczególnie, gdy roi się od podmiotów, które szukają dostępu do decydentów (m.in. ze względu na eksternalizację doradztwa politycznego). Celem tekstu jest ukazanie percepcji rynku doradztwa politycznego i lobbingu w Polsce i Niemczech przez parlamentarzystów obu krajów i wielowymiarowe zestawienie występujących tu podobieństw i różnic. Wobec wspólnego obu państwom braku przejrzystości dyskutowane są również mechanizmy mogące poprawić taki stan rzeczy (m.in. oddolne działania przedstawicieli środowisk doradczych i lobbingowych, regulacje prawne, mechanizmy kontrolne).

Mgr Tomasz Matynia, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Doradztwo polityczne z perspektywy klienta*

Profesjonalizacja polityki wymaga od decydentów politycznych wsparcia w procesie podejmowania decyzji, ich popularyzacji oraz reagowania kryzysowego na efekty działań politycznych. Głównym zadaniem tak postrzeganego doradztwa politycznego jest wsparcie w zarządzaniu zmianą, np. reformą społeczną. Doradztwo w komunikowaniu reform społecznych powinno być ustrukturyzowanym planem obejmującym szereg elementów, takich jak plan komunikowania medialnego, narzędzia współpracy z użytkownikami systemu (z podziałem na tzw. *heavy* i *light users*), zestawieniem oczekiwań grup interesu (m.in. pracownicy, podmioty gospodarcze korzystające ze zleceń publicznych, samorządowcy).
Współczesne zmiany zachodzące w przestrzeni politycznej (technologia nowej fali, era współuczestnictwa) wymagają od polityków większego zaangażowania w proces budowania zaufania dla realizowanej polityki. Ta zmiana wymaga wsparcia profesjonalnych podmiotów i osób, otwierając zupełnie nowe pola dla rozwoju doradztwa politycznego.

Dr Aleksandra Moroska-Bonkiewicz, Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu, Dr Kamila Schöll-Mazurek, Uniwersytet Europejski Viadrina, *Organizacje pozarządowe w politycznym procesie decyzyjnym. Między doradztwem politycznym a lobbingiem*

Organizacje pozarządowe funkcjonują w przestrzeni między obywatelami a administracją państwa. W globalizującym się społeczeństwie komunikacyjnym reprezentują określony cel i/lub grupę za pomocą różnorodnych instrumentów m.in. wywierając wpływ na władze. Jednocześnie polityczni decydenci, w warunkach rosnącej konkurencji i profesjonalizacji polityki potrzebują doradztwa świadczonego przez nowych aktorów. W praktyce organizacje pozarządowe realizują coraz częściej funkcje poznawcze, są kreatorem wiedzy. Rodzi to dylemat czy NGO's należy postrzegać jako niezależnych ekspertów dbających o dobro publiczne czy lobbystów w imieniu interesów partykularnych grup społecznych. Niewątpliwie sposób postrzegania NGO's ma wpływ na ich udział w procesie decyzyjnym. Celem analizy jest zdefiniowanie funkcji oraz roli organizacji pozarządowych w percepcji

polskich i niemieckich parlamentarzystów. Badanie opiera się na wywiadach pogłębionych przeprowadzonych z posłami zasiadającymi w Sejmie i w Bundestagu. Polsko-niemiecka perspektywa porównawcza pozwoli na uwydatnienie specyfiki wybranych aspektów doradztwa politycznego w poszczególnych państwach oraz wskazanie ich potencjalnych determinant.

Dr. hab. Dorota Piontek, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Dr Artur Kopka, Uniwersytet Europejski Viadrina, *Koncepcja kultury eksperckiej w problematyce doradztwa politycznego i lobbyingu*

Podstawowym zadaniem przedsięwzięcia badawczego stanowiącego przedmiot niniejszego wystąpienia była analiza związków pomiędzy naukowym doradztwem politycznym, lobbingiem oraz politycznym procesem decyzyjnym. Analitycznym punktem wyjścia w ramach niniejszego projektu przeprowadzonego polsko-niemieckiej perspektywie porównawczej było istnienie różnych modeli „kultury eksperckiej", rozumianej jako system norm, procedur i instrumentów regulujących relacje pomiędzy ekspertami i podmiotami decyzyjnymi, ukształtowanych w wyniku zróżnicowanych uwarunkowań systemowych, politycznych, instytucjonalnych, prawnych, historycznych oraz kulturowych w poszczególnych państwach. Głównym celem wystąpienia będzie zaprezentowanie wyników badań dotyczących roli naukowego doradztwa politycznego i lobbingu w politycznym procesie decyzyjnym w Polsce i w Niemczech, jak również przedstawienie wypracowanych w tym zakresie założeń koncepcji „kultury eksperckiej", pozwalających na uwzględnienie różnic pomiędzy badanymi krajami w ramach przeprowadzonej analizy porównawczej.

Dr Jacek Wyszyński, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Dr Marcin Piechocki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Eksperci polityczni w telewizyjnych programach informacyjnych i publicystycznych. Komunikat z badań*

Autorzy zaprezentują wyniki badań empirycznych prowadzonych na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa. Przedmiotem ich zainteresowania są eksperci pojawiający się w audycjach informacyjnych i publicystycznych w latach 2015-2017. Uzyskane wyniki pozwolą na prowadzenie rozważań na temat kultury eksperckiej i jej specyfiki w Polsce. Pozwolą również na potencjalną redefinicję eksperta i wiedzy eksperckiej, bowiem w praktyce mediów kategoria ta jest rozumiana inaczej ni w praktyce politycznej. W szczególności autorzy będą chcieli określić kto w ujęciu mediów jest uznawany za eksperta w obszarze polityki. Kolejny analizowany aspekt dotyczy potencjalnych różnic w definiowaniu ww. kategorii pomiędzy telewizją publiczną i komercyjną. Wpisuje się to w problem polityzacji mediów oraz mediatyzacji wiedzy eksperckiej.

Dyskutantka: Dr hab. Agnieszka Stępińska, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

---

Panel 65: Bezpieczeństwo za cenę wolności? Ewolucja polityki inwigilacyjnej państw w XXI wieku

Moderator: Dr hab. Paweł Laidler prof. nadzw., Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Dr hab. Paweł Laidler, prof. nadzw., Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Wolność i bezpieczeństwo a polityka inwigilacyjna państwa*

Jednym z największych wyzwań współczesnych państw jest zapewnienie równowagi między polityką bezpieczeństwa, a ochroną praw i wolności jednostek. Począwszy od 11.09.2001 r. amerykańskie i europejskie władze dokonały poważnych zmian w polityce inwigilacyjnej, których celem jest zapewnienie bezpieczeństwa narodowego i przeciwdziałanie terroryzmowi. Jednak nie wszystkie zmiany spotkały się z pozytywnym odzewem społecznym, a organizacje promujące ochronę praw obywatelskich stoją na stanowisku, że inwigilacja zbyt daleko wkracza w prawo do prywatności jednostek naruszając szereg konstytucyjnych gwarancji. Nadwyrężone w ten sposób zaufanie społeczne może mieć przełożenie na jakość demokracji, zwłaszcza z punktu widzenia transparentności polityki bezpieczeństwa państwa. Celem referatu jest analiza teoretycznych i praktycznych aspektów współczesnej polityki inwigilacyjnej z punktu widzenia konfliktu między wartościami wolności i bezpieczeństwa. Ważnym elementem rozważań jest próba odpowiedzi na pytanie o właściwą równowagę między transparentnością działalności władzy państwowej, a koniecznością utajniania realizowanej przez nią polityki bezpieczeństwa.

Dr hab. Agnieszka Grzelak, prof. nadzw., Akademia Leona Koźmińskiego, *Nadzór nad służbami zajmującymi się walką z przestępczością w zakresie pozyskiwania danych osobowych z perspektywy zagwarantowania praw podstawowych podmiotu danych*

Referat wygłoszony podczas kongresu dotyczyć będzie problematyki nadzoru nad służbami w zakresie pozyskiwania danych osobowych. Przedstawiona zostanie perspektywa konieczności zagwarantowania praw podstawowych, w tym prawa do prywatności, która jednocześnie musi uwzględniać konieczność zapewnienia efektywnych instrumentów działania organom odpowiedzialnym za zwalczanie przestępczości. Szczególna uwaga poświęcona zostanie najnowszym regulacjom prawnym, w tym dyrektywie 2016/680 i sposobowi wdrożenia jej do polskiego porządku prawnego. Rozważania dotyczyć będą także orzecznictwa sądów, w tym sądów międzynarodowych.

Dr Mateusz Kolaszyński, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Polska i niemiecka polityka inwigilacyjna w XXI wieku – analiza komparatystyczna*

W referacie przedstawione zostaną najważniejsze zagadnienia związane z polską i niemiecką polityką inwigilacyjną po 11 września 2001 r. Próba analizy komparatystycznej zostanie dokonana na kilku poziomach. Pierwszy będzie dotyczył stopnia regulacji w aktach normatywnych, przede wszystkim rangi konstytucyjnej i ustawowej, kwestii inwigilacji obywateli. Dokonana ocena musi uwzględnić również standardy w zakresie prowadzenia inwigilacji obywateli wykształcone w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Na drugim poziomie analiza obejmie instytucje m.in. służby informacyjne, służby policyjne, które posiadają uprawnienia do niejawnej kontroli obywateli. Trzeci poziom to poziom władz politycznych odpowiedzialnych zarówno za kształtowanie polityki

inwigilacyjnych, jak i za nadzór i kontrolę nad służbami prowadzącymi taką inwigilację. W tym miejscu oceniona zostanie transparentność polityki bezpieczeństwa państwa w tym zakresie. Na czwartym poziomie rozpoznaniu zostanie poddany odbiór społeczny polityki inwigilacyjnej w Polsce i w Niemczech, w tym działalność organizacji pozarządowych promujących ochronę praw i wolności jednostki. Piąty poziom to wymiar międzynarodowy polityki inwigilacyjnej w Polsce i w Niemczech. Na tym ostatnim poziomie uwaga zostanie poświęcona głównie implikacjom, jakie niesie owa polityka na współpracę w ramach NATO i Unii Europejskiej.

Dr Ewelina Waśko-Owsiejczuk, Uniwersytet w Białymstoku, *Polityka inwigilacji amerykańskiego wywiadu w XXI wieku – cele, metody i skutki*

Zamachy terrorystyczne przeprowadzone w USA 11 września 2001 r. otworzyły nowy rozdział w działalności amerykańskiego wywiadu. Wprowadzane stopniowo zmiany w prawodawstwie miały usprawnić pracę służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. Celem było poprawienie współpracy, przepływu informacji i zwiększenie skuteczności agencji w zwalczaniu terroryzmu. Celem wystąpienia jest przedstawienie wyników analizy najważniejszych przepisów wprowadzonych po 2001 r., dzięki którym służby specjalne zyskały dodatkowe uprawnienia, narzędzia i uproszczone procedury oraz pokazanie skutków wprowadzonych zmian.

Dr Maciej Turek, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Teoria unitary executive jako instytucjonalna odpowiedź na zagrożenie bezpieczeństwa narodowego USA po 11 września*

W klasycznym ujęciu amerykańskiego systemu władzy, prezydentura rozumiana jest jako jeden z trzech segmentów, którego władza i kompetencje są równoważone poprzez federalną legislatywę i judykatywę. Praktyka polityczna wskazuje jednak, że jeszcze w pierwszej połowie XX wieku kolejni prezydenci, skutecznie dążąc do zwiększenia swoich konstytucyjnych uprawnień, doprowadzili do wykształcenia się przewagi egzekutywy w relacjach z Kongresem. Choć owa przewaga dotyczy aktywności Prezydenta i parlamentu w licznych obszarach działalności państwa, najważniejszym jego aspektem pozostaje fakt, że w pierwszej kolejności to od Prezydenta amerykańska opinia publiczna oczekuje inicjowania zmian oraz reagowania na kryzysy społeczne, gospodarcze czy międzynarodowe. Szczególne znaczenie przewaga egzekutywy nabiera jednak w kontekście bezpieczeństwa narodowego - to w tym obszarze prezydenci najchętniej zwiększali swoje uprawnienia, chcąc jednocześnie działać w tajemnicy i poza kontrolą Kongresu, co historyk Arthur Schlesinger, Jr., określił mianem *imperialnej prezydentury*. Celem niniejszego referatu będzie przyjrzenie się działaniom administracji George'a W. Busha w obszarze bezpieczeństwa narodowego po atakach terrorystycznych z 11 września. Jej liczne poczynania spotkały się z szeroką krytyką komentatorów i naukowców, oskarżających Busha o działanie na granicy prawa. Jego stronnicy tłumaczyli z kolei, że nadzwyczajne sytuacje wymagają nadzwyczajnych działań, za podstawę poszerzenia prezydenckich kompetencji wskazując teorię *unitary executive*.
Jaka jest jej geneza? Jakie w tym ujęciu są uprawnienia prezydenta USA, szczególnie gdy mowa o konieczności zapewnienia bezpieczeństwa narodowego? Jakie mogą być konsekwencje jej stosowania dla obywateli oraz systemu politycznego USA? Wreszcie, czy *unitary executive* jest przejawem *imperialnej prezydentury* czy też jej nowym wcieleniem?
W moim wystąpieniu postaram się udzielić odpowiedzi na powyższe pytania.

Dr Katarzyna Czornik, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Bliski Wschód w polityce inwigilacyjnej USA w XXI wieku*

Bliski Wschód stanowi jeden z najbardziej strategicznych obszarów w skali globu. Jest to region oddziaływania i ścierania się interesów zarówno mocarstw regionalnych (Arabia Saudyjska, Islamska Republika Iranu, Izrael), jak również globalnych (Stany Zjednoczone, Federacja Rosyjska, coraz częściej Chińska Republika Ludowa). W polityce zagranicznej Stanów Zjednoczonych, począwszy od ogłoszenia doktryny prezydenta Dwighta Eisenhowera w 1957 roku, Bliski Wschód permanentnie odgrywa jedną z wiodących ról a USA pozostają „mocarstwem bliskowschodnim". Niemniej jednak lokując swoje interesy i realizując cele zarówno polityczne, gospodarcze, ale również militarne, w tak niestabilnym obszarze, kolejne amerykańskie administracje posługują się szeregiem instrumentów, które pozwalają na ich zabezpieczenie i uchronienie przed poniesieniem co najmniej politycznego fiaska. W XXI wieku, po zamachach dokonanych 11 września 2001 r. na WTC i Pentagon, a także pojawieniu się szeregu nowych zagrożeń (jak cyberdżihad) i intensyfikacji już istniejących (jak terroryzm), niczym nie ograniczona polityka inwigilacyjna USA na Bliskim Wschodzie została wpisana w szerszą strategię zarówno realizacji koncepcji pozostawania „mocarstwem bliskowschodnim", realizowania celów polityki bliskowschodniej, zabezpieczenia interesów amerykańskich sojuszników w regionie (Arabii Saudyjskiej, Izraela), jak również zapewnienia bezpieczeństwa USA poprzez zwalczanie sił wrogich Stanom Zjednoczonym, w tym radykalnych ugrupowań terrorystycznych o podłożu fundamentalistycznym. W przypadku Bliskiego Wschodu polityka inwigilacyjna stała się zatem dogodnym instrumentem w realizacji założeń amerykańskiej strategii bliskowschodniej, a sięganie po instrumenty, które pozostają w sprzeczności ze standardami demokracji w przypadku tego regionu i zagrożeń z niego płynących jest uzasadniane nadrzędnym celem o charakterze egzystencjalnym, jakim jest zapewnienie bezpieczeństwa państwa i jego obywateli.

Dyskutant: Dr hab. Paweł Frankowski, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Panel 87: Badanie polityki zagranicznej państwa I

Moderator: Prof. dr hab. Edward Haliżak, Uniwersytet Warszawski

Prof. dr hab. Edward Haliżak, Uniwersytet Warszawski, *O eksplanacyjnej użyteczności studiów strategicznych w badaniu polityki zagranicznej państwa*

Celem referatu jest podjęcie odpowiedzi na pytanie o heurystyczną wartość modeli i ujęć teoretycznych wywodzących się ze studiów strategicznych w objaśnianiu poszczególnych faz i całego procesu polityki zagranicznej państwa. Rozwiązanie tak sformułowanego problemu badawczego wymaga odniesienia się wpierw do koncepcji "strategii polityki zagranicznej" której istota naszym zdaniem odnosi się a/do fazy wdrażania podjętych decyzji, istotnych relacji państwa ze środowiskiem międzynarodowym określanych mianem strategicznych, strategicznego myślenia/faza konceptualizacji oraz efektywności mierzonej w kategoriach adekwatności doboru środków względem celów. Mając powyższe na uwadze zostaną zaprezentowane modele analizy strategicznej wywodzące się z pozytywistycznej tradycji a

tym samym wykazujące się największą heurystyczna zdolnością objaśniania tj: realizm neoklasyczny, teorie wojny i pokoju teoria biegunowości ,model podmiot-struktura, modele współpracy międzynarodowej wywodzące się z teorii gier. Dodatkowa zaleta ww .modeli jest to ,ze implikują one odwolywanie się do kryterium wielodyscyplinarności. Przyjęty przez nas model analizy musi także uwzględniać międzynarodowy status danego państwa tzn. w jakim stopniu odnosi się on do państwa małego, średniej wielkości czy tez dużego mocarstwa.

Dr hab. Beata Piskorska, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, *Studia bezpieczeństwa a badanie polityki zagranicznej państwa (obszar badawczy, teorie)*

Bezpieczeństwo jest egzystencjalną potrzebą i wartością dla państwa, determinujące zakres celów i działań w polityce zagranicznej. Pojęcie to było i jest podstawowym przedmiotem zainteresowania tzw. studiów nad bezpieczeństwem (security studies), które zdefiniować można jako „jeden z działów stosunków międzynarodowych, zorientowanych na studiowanie koncepcji bezpieczeństwa, jej miejsca i roli w polityce zagranicznej państw". W dyskursie bezpieczeństwo jest zatem nierozerwalnie powiązane z polityką państwa, ponieważ studia nad bezpieczeństwem interesują się wzajemnym związkiem między polityką bezpieczeństwa państwa i międzynarodowym środowiskiem bezpieczeństwa. Mają zatem na celu opracowanie teoretycznych koncepcji dla zapewnienia bezpieczeństwa państwa. Począwszy od lat 90. XX wieku praktyka badawcza studiów nad bezpieczeństwem zyskała silne wsparcie ze strony podejścia konstruktywistycznego, zyskującego znaczenie w obrębie nauk społecznych i politycznych, w tym w nauce o stosunkach międzynarodowych. Celem wystąpienia jest dokonanie analizy studiów bezpieczeństwa jako obszaru badawczego nauki o stosunkach międzynarodowych w tym szczególnie w kontekście metod badania polityki zagranicznej państwa. Tak sformułowany temat wymaga odpowiedzi na kilka pytań badawczych: Jaka jest istota pojęcia studiów bezpieczeństwa i badania polityki zagranicznej państwa?, Co jest przedmiotem badania studiów nad bezpieczeństwem oraz polityki zagranicznej?, Jakie można wyróżnić kryterium instytucjonalne obu pojęć i jakie są relacje między nimi? Czy badając bezpieczeństwo państwa badamy również jego politykę zagraniczną i w jakim zakresie?

Dr hab. Jerzy Ciechański, Uniwersytet Warszawski, *Nowe tendencje w badaniu polityki zagranicznej państwa -znaczenie biopolityki*

Celem referatu jest ukazanie możliwości badawczych biopolityki, tj badaniu wpływu czynnika biologicznego na zachowania decydentów oraz grup społecznych Zasadniczy celem badawczym jest uświadomienie znaczenia czynnika biologicznego w stosunkach międzynarodowych i polityce zagranicznej.

Dr Anna Skolimowska, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, *Psychologia a badanie polityki zagranicznej państwa*

Celem referatu będzie ukazanie specyfiki podejścia psychologicznego w badaniach polityki zagranicznej. Ukazana zostanie geneza takiego ujęcie od lat 70. XX wieku oraz wyjaśnienie jego współczesnej specyfiki. Punktem wyjścia będzie przyjęcie konstruktywistycznego założenia badawczego odnoszącego się do roli czynników ideacyjnych w wyjaśnianiu i rozumieniu rzeczywistości międzynarodowej. Wedle bowiem konstruktywistycznego paradygmatu czynnikiem równie istotnym w procesie wyjaśniania i rozumienia zmian

zachodzących w przestrzeni międzynarodowej co czynniki materialne (siła, zasoby, terytorium, władza) są czynniki ideacyjne (idee, dyskursy, przekonania, normy, wartości). Nadają one sens i znaczenie czynnikom materialnym. Do takich niematerialnych uwarunkowań należą również mieszczące się w ramach psychologicznego spojrzenia na rzeczywistość międzynarodową: postawy, działania, decyzje polityczne oraz docieranie do poznania ich motywów poprzez odwoływanie się do psychologii polityki. Zastosowanie wiedzy na temat psychologii człowieka do badania polityki zagranicznej odnosić się będzie głównie do analizy podejmowanych przez aktorów decyzji w sferze polityki zagranicznej. Na poziomie teoretycznym ukazana zostanie wartość poznawcza, przykłady oraz ewolucja takiego sposobu analizowania polityki zagranicznej na tle pozostałych ujęć. W warstwie metodologicznej zaprezentowane zostaną możliwe strategie analizowania działań politycznych przez pryzmat ujęcia psychologicznego oraz wiążące się z tym szanse, jak również wyzwania.

Dr hab. Beata Surmacz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Studia dyplomatyczne a badanie polityki zagranicznej państwai*

Pojęcia polityki zagranicznej i dyplomacji są ze sobą powiązane. Czasami używane są jako synonimy, częściej jednak wskazuje się, że dyplomacja jest jednym z instrumentów realizacji polityki zagranicznej. Zarówno studia dyplomatyczne, jaki i badanie polityki zagranicznej są częściami obszaru badawczego stosunków międzynarodowych (według niektórych badaczy subdyscyplinami). Celem prezentacji jest określenie ich pozycji w ramach dyscypliny, a także ustalenie czy badania w ramach studiów dyplomatycznych i polityki zagranicznej państwa rozwijają się w sposób zintegrowany i współzależny czy wręcz przeciwnie – niezależnie i w separacji od siebie? Czy pole badawcze i przedmiot badań studiów dyplomatycznych są podobne czy zróżnicowane? Jaka jest tożsamość teoretyczno-metodologiczna obydwu obszarów badawczych? Jakie są relacje pomiędzy studiami dyplomatycznymi a analizą polityki zagranicznej?

Dyskutant: Dr Tomasz Pugacewicz, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Panel 71: Polityka wobec pamięci – modele polityki historycznej

Moderator: Dr Marcin Zaborski, SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

Dr hab. Leszek Nowak, Uniwersytet Warszawski, *Polityka pamięci między kultem bohaterów a uczczeniem ofiar*

Punktem wyjścia referatu jest konstatacja, iż istnieją dwa główne wzorce upamiętnienia przeszłości – kult bohaterów i część oddawana ofiarom. Od pewnego czasu można zauważyć, że większą role w polityce pamięci odgrywają ofiary niż bohaterowie. Zmiana ta wiele mówi o przemianach politycznych i kulturalnych jakich doświadczyły społeczeństwa zachodnie. Celem referatu jest wskazanie na czynniki, które sprawiły, że większą rolę w polityce pamięci odgrywają ofiary, a kult bohaterów traktowany jest z coraz większym sceptycyzmem.

Dr Katarzyna Kącka, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Postpamięć a polityka historyczna, czyli jak modelować pamięć tych, którzy nie pamiętają*

Pojęcia: pamięć i polityka łączą się nierozerwalnie. Nie jest to jednak relacja oczywista i nierzadko postrzegana przez pryzmat zjawiska politycznej instrumentalizacji historii. Pamięć natomiast ściśle określa to, kim jesteśmy, bezpośrednio wpływając i kształtując teraźniejszość. Zrozumienie tego mechanizmu pozwala na wyjaśnienie w jakim celu i jakimi metodami odbywa się proces opowiadania o przeszłości przez instytucje państwowe. Celem wystąpienia jest ukazanie współczesnych narzędzi polityki historycznej. Zostaną one przedstawione w kontekście pojęcia postpamięci zaproponowanego przez Marianne Hirsch, czyli pamięci „drugiego pokolenia" – potomków tych którzy doświadczyli zbiorowej traumy (rozumianego szerzej niż doświadczenie dzieci ofiar Holocaustu). Jest to pamięć o wydarzeniach, których pokolenie to nie może pamiętać, a jednak odczuwa jako własne. Mechanizm ten doskonale sprawdza się w bieżącej polityce. Dzięki jego istnieniu można – wykorzystując pamięć o wydarzeniach przeszłych – wpływać na tożsamość polityczną społeczeństwa, jego wartości i postawy.

Dr Paweł Kowal, Polska Akademia Nauk, *Przeszłość i pamięć w relacjach polsko-ukraińskich. Strategie wyjścia z kryzysu*

W referacie przypomnę główne podejścia do polityki historycznej względem wschodnich sąsiadów jakie zarysowały się w 1989 roku. Będę analizował model polityki historycznej względem Ukrainy w ujęciu porównawczym w odniesieniu do historycznych relacji polsko-niemieckich, polsko-rosyjskich i polsko-litewskich. Następnie zastanowię się nad przyczynami zmiany podejścia do historii w relacjach polsko-ukraińskich w ostatnich latach.

Dr Bartosz Rydliński, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, *Przeszłość to przyszłość? – Strategia polityki historycznej SLD*

Celem wystąpienia jest wskazanie na główne akcenty oraz strategię polityki historycznej najsilniejszej partii polskiej lewicy jaką jest Sojusz Lewicy Demokratycznej. Szczególna uwaga zostanie poświęcona reakcji SLD na postępujący od lat tzw. proces dekomunizacji oraz wymazywanie przez szerokie spektrum polityczne wkładu Polskiej Partii Socjalistycznej w odzyskanie przez Polskę niepodległości w 1918 roku. Referat ma na celu weryfikację tezy, na ile bogata i wielowątkowa przeszłość polskiej lewicy może być w najbliższych latach istotną składową sukcesów wyborczych SLD.

Mgr Tomasz Knecht, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, *Radzymin jako pole bitwy o pamięć. Polityka historyczna w wymiarze lokalnym*

Polityka historyczna, w szczególności związana z Bitwą Warszawską 1920 roku, na przestrzeni lat 1990-2018 stanowiła istotny element w kreowaniu wizerunku oraz była jednym z głównych tematów w działaniach komunikacyjnych, prowadzonych przez władze samorządowe Radzymina, Wołomina i powiatu wołomińskiego. Bitwa Warszawska, stoczona w sierpniu 1920 roku, która stanowiła kulminacyjny moment wojny polsko-sowieckiej, była jednym z najważniejszych wydarzeń w najnowszej historii Polski. Zadecydowała ona nie tylko o losach niepodległej Polski, ale także przyszłości całej Europy. Dlatego szef brytyjskiej misji dyplomatycznej w Polsce w 1920 roku, lord Edgar V. D'Abernon, nazwał ją ,,osiemnastą decydującą bitwą w dziejach świata." Przez historyków porównywana jest do zwycięstw pod

Grunwaldem oraz Wiedniem. Podczas sierpniowych zmagań z bolszewikami, bardzo ważną rolę odegrała bitwa pod Radzyminem. Spośród działań zbrojnych w obronie Warszawy, walki w rejonie Radzymina miały najbardziej zacięty i krwawy przebieg. Przechodzące kilkakrotnie z rąk do rąk miasto stało się symbolem dramatycznych wydarzeń związanych z obroną stolicy Polski. Istotnym punktem działań wojennych w 1920 roku, był także Ossów, dziś wieś sołecka w gminie Wołomin. W bitwie tej zginął ks. Ignacy Skorupka, kapelan Wojsk Polskich. Bitwa Warszawska 1920 roku stanowi jedną z najbardziej chlubnych kart w dziejach oręża polskiego. Skąd zatem tak liczne w ostatnich latach przykłady manipulacji historią, które można zaobserwować w działaniach samorządów oraz w lokalnych mediach? Co jest ich podłożem? Jakie skutki takiej działalności możemy zaobserwować już dziś, a jakie mogą przynieść najbliższe lata? Jaki wpływ na informacje przekazywane przez media mają władze samorządowe? Dlaczego z Radzymina do Ossowa jest dalej, niż wskazują na to mapy? W niniejszym wystąpieniu, oprócz odpowiedzi na powyższe pytania, postarano się pokazać rolę polityki historycznej w działalności związanej z kształtowaniem wizerunku oraz działaniach komunikacyjnych, podejmowanych przez władze samorządowe Radzymina, Wołomina oraz powiatu wołomińskiego w latach 1990-2018.

Dyskutant: Dr hab. Sławomir Sowiński, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Panel 1: Czynniki kształtujące warunki życia w Unii Europejskiej

Moderatorzy: Dr hab. Krzysztof Hajder, prof. nadzw., Dr Magdalena Kacperska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Dr Marek Świstak, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Unijne polityki publiczne w kontekście rewolucji kompetencji politycznych UE*

Mnogość polityk unijnych zwanych także obszarami powoduje problemy z klasyfikacją działań UE. Unia podejmuje wiele aktywności których celem jest podniesienie jakości życia obywateli czego przykładem jest część działań których celem jest wsparcie włączenia społecznego czy też rynku pracy w ramach polityki regionalnej. Analizując kompetencje UE w zakresie poszczególnych polityk wyjątkowo trafna staje się analogia mechanizmu zapadki, którym posłużyła się Margaret Thatcher. Otóż polityki unijne są jak zapadki, kiedy kolejny stopień zaangażowania unijnego się urzeczywistni, bardzo trudno jest to odwrócić, podobnie jak z mechanizmem zapadki. Powyższe obrazowo pokazuje ewolucję kompetencji politycznych UE w różnych obszarach polityk publicznych biorąc pod uwagę stopień zaangażowania UE w jej kształtowanie.

Dr Anna Sakson-Boulet, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Jakość powietrza w Europie a jakość życia Europejczyków*

Zanieczyszczenie powietrza w sposób istotny wpływa na zdrowie ludzi, powodując wiele dolegliwości, przede wszystkim układu oddechowego i krwionośnego. Według danych Europejskiej Agencji Środowiska z powodu zanieczyszczenia powietrza pyłem PM2.5

w państwach unijnych przedwcześnie umiera rocznie blisko 400 000 osób, wśród nich ok. 40 000 Polaków. Celem wystąpienia jest wskazanie źródeł zanieczyszczeń troposfery pyłem zawieszonym, dwutlenkiem azotu, ozonem i benzoapirenem, stanowiących zagrożenie dla zdrowia publicznego oraz przedstawienie unijnej polityki na rzecz czystszego powietrza. Wskazane zostaną również działania służące zwiększeniu dostępu obywateli UE do informacji o jakości powietrza.

Dr hab. Krzysztof Hajder, prof. nadzw., Mgr Maciej Górny, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Produkt Krajowy Brutto a poziom szczęśliwości obywateli*

Zglobalizowany świat, społeczeństwo masowe – rzeczywistość ponowoczesna wiąże się z dużo bardziej zróżnicowaną gospodarczo i społecznie przestrzenią badawczą niż wcześniej. Oznacza to, że wskaźnik produktu krajowego brutto tj. PKB (ang. GDP – gross domestic product) przestał być wystarczającym miernikiem poziomu rozwoju poszczególnych państw.

Dr Magdalena Kacperska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Świadczenia socjalne a poziom bezrobocia*

Idea państwa socjalnego, opiekuńczego versus państwo liberalne. Które z powyższych podejść wydaje się bardziej korzystne dla obywateli, a które dla gospodarki państwa. Poziom oraz liczba przyznawanych i wypłacanych świadczeń ma również wpływ na warunki życia rodzin, a to z kolei może determinować decyzje o podejmowaniu bądź nie zatrudnienia, a tym samym wpływać na poziom bezrobocia.

Dr Ryszard Bodziacki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Znaczenie Euroregionu Pro Europa Viadrina w ożywianiu inicjatyw społecznych na pograniczu*

Początek okresu transformacji w Polsce kojarzy się mocno z bardzo intensywnym rozwojem różnych form współpracy na pograniczu polsko-niemieckim. Wśród wielu zadań jakie postawił przed sobą samorząd terytorialny współpraca transgraniczna okazała się tym priorytetowym. Na tworzeniu dobrych relacji sąsiedzkich i wspólnym podejmowaniu działań skierowanych na rozwój zależało obu stronom. Brakowało jednak sprawdzonych instrumentów sprawnego współdziałania. Sięgnięto więc po funkcjonujące od dłuższego czasu wzorce z Europy Zachodniej. Wzdłuż polskich granic w stosukowo krótkim czasie powstało kilkanaście euroregionów. Jednym z nich jest Euroregion Pro Europa Viadrina. Mimo niełatwych początków odniósł wiele sukcesów we współpracy transgranicznej. Czołowym zadaniem tej organizacji było przygotowanie społeczności lokalnej do integracji z sąsiadami po drugiej stronie granicy. Działo się to poprzez różne formy aktywizacji społeczeństwa. Wdrożono szereg projektów, które podniosły standardy życia w tym obszarze. Dziś o euroregionach już tak głośno jak przed laty się nie mówi. Ale czy słusznie? Celem niniejszego artykułu jest między innymi próba odpowiedzi na pytanie jaką rolę odgrywa euroregion dziś, w trakcie członkostwa Polski w Unii Europejskiej? Czy nadal ma wpływ na kształtowanie warunków życia mieszkańców tego obszaru ?

Mgr Michał Broniszewski, Uniwersytet Wrocławski, *Wsparcie modelu instytucjonalno-organizacyjnego sektora Ekonomii Społecznej w Polsce na przykładzie miejskiego obszaru funkcjonalnego Aglomeracji Opolskiej (MOF AO) – wyzwanie dla wdrażania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych*

Celem referatu naukowego jest ukazanie nowych możliwości rozwojowych dla sektora Ekonomii Społecznej (ES) w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju obszarów funkcjonalnych Aglomeracji Opolskiej (AO), w nowej perspektywie finansowej polityki regionalnej UE po 2014 roku. W referacie w szczególności dokonano nakreślenia znaczenia rozwoju i samego wsparcia instytucjonalnego sektora ES w Polsce oraz uwypuklenia znaczenia i roli zintegrowanego podejścia do rozwoju obszarów funkcjonalnych (problemowych) w realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnej (ZIT), w wybranej polskiej aglomeracji miejskiej: opolskiej. Wskazano również na odmienną specyfikę ZIT-ów realizowanych w różnych ośrodkach aglomeracji miejskich w Polsce, jako nowego instrumentu finansowego wspierającego rozwój infrastruktury ES. Istotą było ukazanie w sieciach AO najintensywniejszych procesów związanych z identyfikacją obszarów blokujących rozwój powiązań funkcjonalnych z obszarami społecznymi i gospodarczymi AO. W warstwie teoretycznej wykorzystano analizę mikrosystemową, która posłużyła do zbadania uwarunkowań i powiązań instytucjonalno-organizacyjnych wspomagających sektor ES we wdrażaniu zintegrowanego podejścia do rozwoju obszarów funkcjonalnych AO. W warstwie empirycznej wykorzystano studium przypadku jako metodę badawczą, opierającą się na analizie wybranego przykładu wdrażania ZIT-u w AO, w celu określenia metody wdrażania zintegrowanego podejścia do rozwoju obszarów funkcjonalnych w polityce regionalnej UE ze szczególnym uwzględnieniem modelu wsparcia dla sektora ES w Polsce. Zadaniem autora, taka pogłębiona wiedza umożliwi usprawnienie i swoiste wsparcie sektora ES w Polsce, jak również funkcjonowanie ZIT-u w AO, a także w ostatecznym efekcie zapewni odpowiednie kompetencje w budowaniu zrównoważonego rozwoju obszarów funkcjonalnych.

Dyskutant: Dr hab. Wojciech Nowiak, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Panel 56: Inspiracje metodologiczne wobec prób wyjaśniania właściwości państwa w emergentnych, ewolucyjnych i złożonych układach społeczno-politycznych

Moderator: Dr hab. Kazimierz Dziubka, prof. nadzw., Uniwersytet Wrocławski

Dr hab. Kazimierz Dziubka, prof. nadzw., Uniwersytet Wrocławski, *O pułapkach prostoty i złożoności w myśleniu politycznym*

Celem wystąpienia jest skonfrontowanie dwóch sposobów rozumienia i wyjaśniania świata politycznego. Pierwszy z nich wyrasta z powszechnych w procesach myślenia

i podejmowania decyzji przez ludzi rozmaitych skrzywień heurystycznych Ich zastosowanie ma swoje źródła w ograniczoności wiedzy ludzkiej i wynikającej stąd niepewności na temat uwarunkowań przyczynowo-skutkowych określonych zachowań. Redukcja reguł poznania oraz czynności związanych z osiągnięciem pożądanego celu niosą z sobą wiele korzyści praktycznych, w tym np. płynny i skuteczny przebieg, zmniejszenie nakładów energii niezbędnej do wykonania owego celu, szybsze przetwarzanie informacji umożliwiające skrócenie czasu niezbędnego do wykonania skomplikowanego zadania oraz wzrost pozytywnej korelacji między motywem działania i subiektywną oceną prawdopodobieństwa uzyskania zamierzonego efektu. Główną jednak słabością „prostoty" w myśleniu jest walidacja przyjętych ocen, opinii i strategii działania. Jej wariant konsensualny (klasowy, rasowy, narodowy) posługuje się iluzorycznym kodem poznawczym, według którego wszyscy wierzą w to samo i tak samo myślą o różnych rzeczach. Tego typu myślenie na skróty staje się często źródłem poważnych i systematycznych błędów i pomyłek politycznych oraz towarzyszących im zachowań niespójnych, przypadkowych lub automatycznych. Zgoła odmienną perspektywą poznawczą kieruje się natomiast myślenie o realnym świecie politycznym przez pryzmat złożoności bytów, stanu spraw i zjawisk. Jako ich własność konstytutywna złożoność umożliwia rozpatrywanie zarówno „tego, co polityczne", jak i samej polityki z punktu widzenia wzajemnego sprzężenia wielu, różnych czynników oddziałujących na wyniki wyborów, decyzji i zachowań podmiotów politycznych. Nielinearny, asymetryczny i zmienny w czasie charakter interakcji tych czynników powoduje, że efekt końcowy niekoniecznie jest sumą efektów cząstkowych, lecz skutkiem kumulowania się nieciągłych, nierzadko przypadkowych zdarzeń i zjawisk. Z perspektywy emergentnej natury własności bytów politycznych i ich relacji szczególnego znaczenia poznawczego nabierają „detale" i procesy lokalne, gdyż to one właśnie decydują o wielomodalnym charakterze treści polityczności i polityki.

Dr hab. Artur Laska, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, *Państwo jako współczesna forma związku politycznego w perspektywie integralnej teorii polityki*

Państwo jako forma porządku instytucjonalnego, dopełniona wymiarem relacji społecznych, nadal stanowi powszechny przejaw związku politycznego. Dynamika zachodzących w jego ramach przeobrażeń, wynikających z innowacji technologicznych i publicznych z jednej strony, a z drugiej, z prób lepszego zrozumienia roli polityki w życiu człowieka – zarówno jej treści oraz form organizacyjnych, niesie ze sobą konieczność ciągłego poszukiwania adekwatnych ujęć teoretycznych. Autor wystąpienia zasugeruje nie tylko przydatność, ale niezbędność integralnego wyjaśniania ujawniających się tutaj zjawisk i procesów. Analitycznie osadzi państwo w układzie relacji zarówno materialnych, jak i pozamaterialnych, naturalnych i kulturowych, zwracając uwagę na determinacje biologiczne, ale i oddziaływanie woli samego człowieka oraz grup, które współtworzy jako specyficznych podmiotów sprawczych. W takiej perspektywie państwo stanie się nie tylko zjawiskiem, któremu przypisuje się tradycyjne przymioty, ale przede wszystkim fenomenem funkcjonującym w świadomości introspekcyjno-refleksyjnej człowieka. Przeniesienie takiego ujęcia na empiryczne fenomeny polityczne powinno pozwolić na ograniczenie statycznej deskrypcji współczesnych jego form, opartych na uproszczonych schematach poznawczych.

Dr hab. Adriana Dudek, Uniwersytet Wrocławski, *Podmiot/decydent a struktura/instytucja. Próba przełamania dychotomii w badaniu procesu decyzyjnego w polityce zagranicznej*

Celem wystąpienia jest, zaproponowana przez A. Giddensa próba przełamania tradycyjnego przeciwieństwa: podmiot – struktura (agency-structure) w badaniu procesu podejmowania decyzji w polityce zagranicznej. Decydowanie jest procesem, w którym współgrają ze sobą dwa elementy o pozornie sprzecznej naturze: jednostka/decydent oraz kontekst instytucjonalny/formalny jego aktywności. Owa złożoność stanowi istotne wyzwanie badawcze, wymaga bowiem podejścia pragmatycznego jako tego, które umożliwi uniknięcie redukcjonistycznego wykorzystywania wybranej, jednej teorii/modelu do badania problemu decydowania. Metodologiczną inspiracją dla tych poszukiwań wykorzystaną w badaniu jest analityczny eklektyzm jako, z jednej strony bazujący na założeniach wspomnianego pragmatyzmu, natomiast z drugiej dopuszczający zastosowanie wielu teoretycznych podejść do badania wybranego zjawiska/procesu. Przełamanie dychotomii podmiot-struktura dla zbadania i zrozumienia procesu decydowania jest niezbędne, bowiem ani sam decydent/jednostka/człowiek nie jest w nim siłą sprawdzą, ani tym bardziej nie są nim struktury/instytucje, w ramach których się porusza. Peregrynacje metodologiczne w tych poszukiwaniach prowadzą do zastosowania dwóch perspektyw. Jedną z nich będzie spojrzenie i próba zrozumienia decydenta wraz z interpretacją rzeczywistości, której jest nośnikiem. Zostanie tu wykorzystane między innymi pojęcia kodowania politycznego oraz model polityki biurokratycznej. W drugiej perspektywie obiektem badanym będą instytucje i ramy formalne dla działań decydenta, w przypadku których zastosowany zostanie między innymi model instytucjonalny.

Dr Mateusz Pękala, Akademia Ignatianum w Krakowie, *Dynamika prawotwórczych procesów decyzyjnych*

Podejście dynamiczne w naukach o państwie i prawie (które rozwijane było m.in. przez Stanisława Ehrlicha) traktuje procesy prawotwórcze jako specyficzną odmianę złożonych procesów decyzyjnych, na który składa się aktywność wielu podmiotów podejmujących i realizujących poszczególne decyzje jednostkowe. W tak zakreślonym obszarze badawczym można wyodrębnić 8 rodzajów czynników wpływających na skuteczność polityki tworzenia prawa. Są to wymiary: instrumentalny, aksjologiczny, gry o władzę, konfliktu społecznego, dyskursywny, społecznego systemu normatywnego, ekonomiczny oraz właśnie temporalny. Każdy z nich posiada jednak odrębną dynamikę, której analiza powinna być przeprowadzana każdorazowo w ramach opracowywania założeń nowych aktów prawnych. Referat będzie prezentacją najważniejszych czynników determinujących poszczególne elementy Modelu Pola Decyzyjnego Ustawodawcy.

Dr Mykola Polovyi, Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine, *Synergetic simulation of political instability in Ukraine*

The presentation devoted to structure of the author's synergetic-based model of political instability in Ukraine. The simulation based on the modified "structurally-demographic" approach of A.Korotayev and J.Goldstone. The model reflects the period from 1989 and provides the possibility to give the prognosis of a threat to political stability till 2030. The main elements of the synergetic order parameter, which determines the dynamics of the

political process in modern Ukraine, are described. The model predicted that the order parameter, which determines the stability of the political process in modern Ukraine, is advisable to consider the rate of annual growth in the number of young people mostly with higher or incomplete higher education in large and medium cities on the background of rapid annual increase in coverage of population by means of effective communication not mediated by government intervention (mobile communications, and especially the Internet). The actual index of this order parameter for Ukrainian political process of the first and second decade of the twenty-first century should be considered an annual growth rate of urban youth age range 21 - 25 years. The model was verified for the conditions of the Internet penetration less than 50% (relatively to all population) and mobile penetration of more than 50% (also relative to the total population). Algorithm for computing the function of political stability depends on the rate of growth of urban youth were built in such a way that in the result a conditional integer status indicator of political stability was obtained. The author's forecast of political instability in Ukraine until 2030 is described.

Dr Bogusław Kotarba, Uniwersytet Rzeszowski, *Samorząd terytorialny w debacie sejmowej – propozycja modelu analizy*

Przyjmowane przez Sejm ustawy są efektem przekształcenia decyzji politycznych w decyzje państwowe. Procesy decyzyjne związane z uchwalaniem ustaw, mimo ścisłego sformalizowania, są wysoce skomplikowane. W efekcie każdy etap podejmowania decyzji sam w sobie stanowi złożony proces decyzyjny, co niejednokrotnie powoduje celowość potraktowania każdej z faz „[...] jako odrębnego i w jakiejś mierze samodzielnego procesu decyzyjnego w stosunku do całości, z której zostały wydzielone" (Habuda 2005). Wśród trzech podstawowych faz decyzji politycznych (wejście, konwersja, wyjście) istotną jest konwersja, czyli formułowanie wariantów przyszłej decyzji. W Sejmie fazę tę stanowi debata, rozumiana jako analiza problemów, wymiana poglądów, dyskusja, argumentacja od skierowania projektu ustawy do pierwszego czytania do jej uchwalenia. W referacie zostanie zaprezentowana propozycja modelu systemowej analizy decyzyjnej debaty sejmowej, której przedmiotem były/są kwestie dotyczące istotnych aspektów funkcjonowania samorządu terytorialnego.

Panel 30: Oblicza państwa regionalnego – kontynuacja czy zmiana?

Moderatorki: Dr Małgorzata Lorencka, Dr Marta Obrębska, Uniwersytet Śląski w Katowicach

Prof. dr hab. Zbigniew Machelski, Uniwersytet Opolski, *Kilka uwag dotyczących demokratyzacji, podmiotowości państwa oraz rozliczalności w programie i działalności centroprawicy polskiej (przed i po wyborach w 2015 r.)*

Nie w pełni dojrzały charakter demokracji III Rzeczypospolitej zmusza rządzących do realizacji wielu zadań z zakresu doskonalenia państwa i instytucji publicznych. Celem artykułu jest pokazanie jak robiły to dwie partie polityczne: centroprawicowe Prawo i Sprawiedliwość (PiS) oraz centrowa Platforma Obywatelska (PO). Rządy PO prowadziły

politykę słabego państwa na którym pasożytują bez przeszkód rozmaite grupy interesu. PiS zmienił tę błędną politykę. PO rozmyło podstawy swojej filozofii gospodarczej. PiS stał się jedyną liczącą siła polityczną, która troszczy się o obywatela na różnych płaszczyznach życia zbiorowego oraz dba o podmiotowe i suwerenne państwo. Koalicja dobrej zmiany odrzuciła w 2015 r. „politykę transakcyjną" polegającą na tym, że decyzje organów władzy publicznej są wypadkową siły grup nacisku i wpływów.

Dr Izolda Bokszczanin, Uniwersytet Warszawski, *Metamorfozy partii regionalnej – casus Ligi Północnej*

Liga Północna (Lega Nord) utworzona formalnie w 1991 r. w drodze połączenia sześciu lig regionalnych od ponad ćwierć wieku funkcjonuje na włoskiej scenie politycznej stanowiąc się jej trwały i istotny element. Lega Nord reprezentuje formację polityczną nowego typu, artykułującą hasła protestu i autonomii regionalnej, która odegrała ważną rolę w dekompozycji systemu partyjnego włoskiej I Republiki w latach 90. oraz w koalicjach rządowych Silvia Berlusconiego. LN stanowi przykład jednej z europejskich partii regionalnych odnotowującej największą skuteczność pod względem uzyskiwanych wyników wyborczych oraz pozycji na arenie parlamentarnej i rządowej. Przedmiotem referatu jest analiza metamorfozy ugrupowania o genezie regionalnej, profilu federalistycznym i autonomiczno-secesjonistycznym apelu programowym i wyłanianiu się nowej formuły partii o nachyleniu populistycznym, narodowym i eurosceptycznym, porównywanym do francuskiego Frontu Narodowego. Próba zidentyfikowania charakteru przeobrażeń tej formacji zostanie podjęta w drodze analiz oferty programowej, specyfiki organizacyjnej, bazy wyborczej oraz charakteru przywództwa w ujęciu diachronicznym, ze szczególnym uwzględnieniem okresu przywództwa Mateo Salviniego.

Dr Małgorzata Lorencka, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Od jednego do wielu regionalnych systemów wyborczych we Włoszech? Główne kierunki zmian w regionach o statucie zwykłym*

Celem wystąpienia jest przedstawienie procesu zmian w regionalnych ordynacjach wyborczych 15 regionów o statucie zwykłym we Włoszech, po nowelizacji konstytucji z 2001 roku. Istotą tej reformy konstytucyjnej, w myśl art. 122, ust. 1 jest możliwość uchwalenia przez poszczególne regiony o statucie zwykłym własnych ordynacji wyborczych (do 2001 r. obowiązywała jedna wyborcza ordynacja ogólnokrajowa z 1995 r.). W 2004 roku została przyjęta ustawa krajowa nr 165, określająca granice regulacji w tej materii. Zostanie przeprowadzana analiza porównawcza regionalnych systemów wyborczych we Włoszech.

Dr Marta Obrębska, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Problem dewolucji w Anglii – wybrane aspekty*

Dewolucja w Zjednoczonym Królestwie zainicjowana przez Partię Pracy w 1997 roku była wprowadzana od początku w sposób fragmentaryczny, bez pełnego rozważenia jak takie zmiany konstytucyjne wpłyną na funkcjonowanie państwa. Co istotne, początkowo nie objęto nią Anglii (poza Londynem). Asymetryczność wprowadzonych rozwiązań oraz tzw. English Question, czyli pytanie o sposób zarządzania Anglią, rodzą pytania o stabilność Zjednoczonego Królestwa, o spójność i trwałość reform dewolucyjnych. W tym kontekście ważnymi pytaniami są te o politykę głównych partii względem poszczególnych regionów. W swoim wystąpieniu skupię się na analizie tożsamości angielskiej oraz polityce kolejnych

rządów centralnych względem Anglii i sposobach rozwiązania kwestii angielskiej.

Mgr Marta Cimke, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Specyfika państwa regionalnego na przykładzie "devolved regions" w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej*

Problematyka państw regionalnych przykładowo za sprawą Katalonii czy Szkocji jest aktualnym tematem badań o charakterze politologicznym. Wdzięcznym polem do ich pogłębienia jest Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej. Analiza adaptowanych w ZK rozwiązań instytucjonalno-prawnych dozwala na sformułowanie hipotezy badawczej stosownie do której stanowi ono splot szeregu państw regionalnych. Stąd też zasadniczym celem przygotowywanego wystąpienia jest nie tyle analiza pozycji instytucjonalno-prawnej regionów objętych procesem dewolucji (Szkocja, Walia i Irlandia Północna), ale także podjęcie, z uwzględnieniem aspektu dynamicznego badanych zjawisk, problematyki ewolucji, rozwoju oraz ciągłości kompetencyjnej powołanych organów. Uzupełniający (subsydiarny) probierz dla analizy stanowić będzie kryterium samodzielności poddanych badaniu regionów. Nadto, w kontekście bieżącego rozwoju spraw w ZK koniecznym jest rozważenie wpływu tzw. "Brexitu" na ustrojowo-kompetencyjne ułożenie relacji Szkocji, Walii i Irlandii Północnej w kontekście renesansu prerogatyw Westminsteru i jego Ustaw.

Mgr Magdalena Kania, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *W poszukiwaniu międzynarodowej roli rządów lokalnych: obiektywne i subiektywne uwarunkowania paradyplomacji w perspektywie porównawczej*

W ostatnich latach wzrost znaczenia rządów lokalnych jako pełnoprawnych aktorów politycznych w określonych politykach zewnętrznych ulega normalizacji poprzez procesy instytucjonalizacji tejże działalności (por. Cornago 2010). Podejmując próbę uchwycenia nowego fenomenu politycznego, potwierdzanego praktyką polityczną, literatura przedmiotu dotycząca międzynarodowej działalności rządów lokalnych rozkwitała od lat 80. dając początek badaniom nad tzw. paradyplomacją (por. Duchacek 1990; Kuznetsov 2015). W przeważającej mierze oparta na badaniach typu studium przypadku, literatura poświęcona paradyplomacji ma tendencje do eksplorowania głównie wewnętrznych czynników wpływających na międzynarodowe zdolności rządów lokalnych. Jednocześnie niewielka uwaga jest przykłada do badań nad tzw. „globalnymi politycznymi aktorami-w-procesie-tworzenia" (Sanchez 2008). Celem artykułu jest analiza potencjału rządów lokalnych jako aktorów międzynarodowych. Dla celów metodologicznych zostały wybrane rządy lokalne Katalonii, Szkocji, Flandrii i Badeni-Wirtembergii. Analiza wychodzi poza tradycyjne badanie „obiektywnej segmentacji" (Soldatos 1990) determinantów zewnętrznej działalności rządów lokalnych odzwierciedlonych w politycznych, ekonomicznych, strukturalnych i prawnych uwarunkowaniach. Dodatkowym elementem jest analiza „percepcyjnej segmentacji" bazującej na percepcji roli międzynarodowej oraz postawach wewnętrznych pozycjonujących rządy lokalnej w systemie międzynarodowym. Metodami badawczymi będą jakościowa analiza treści dokumentów, analiza tekstów prawnych, uzupełnione o pogłębione wywiady przeprowadzone z przedstawicielami rządów lokalnych z departamentów ds. międzynarodowych oraz zajmujących się podobną problematyką.

Dyskutantka: Dr hab. Małgorzata Myśliwiec, Uniwersytet Śląski w Katowicach

Panel 66: Czy potrzebne nam jest państwo?

Część I.

Moderator: Prof. dr hab. Michał Śliwa, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Dr hab. Magdalena Mikołajczyk, prof. nadzw. Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, *Państwo jako wartość instrumentalna lub autoteliczna*

Gdyby inspirować się tytułem książki Benjamina Barbera „Gdyby burmistrzowie rządzili światem" może warto zmienić pytanie. Zastanowić się czy współczesne państwo nie jest tylko formą, do której przyzwyczailiśmy się dzięki mapom, terytoriom, symbolice, normom zajmującym tony papieru i terabajty informacji, atrapą, w ramach której odbywa się rytualne odgrywanie ról. Wyciagnięcie nowego państwa z niebytu, z aspiracji zwieńczonych emancypacją lub mniej lub bardziej spektakularny upadek – wszystko to może się zdarzyć. Podobnie jak proklamowanie bytu państwowego bez minimum atrybutów kojarzonych z tą organizacją. Może po prostu państwo zmieniło funkcje, musiało je zredefiniować wobec procesów, które wymknęły się spod państwowej kontroli. Celem jest tu zatem przypomnienie tych poglądów, które państwom przypisywały znaczenie nie tylko w zewnętrznej perspektywie. Państwa były „po coś" i tym czymś były artykułowane także w ramach państwa (przynajmniej demokratycznego) interesy i potrzeby. Państwa były też (szczególnie, choć nie tylko, niedemokratyczne) generatorem opresji. Państwo ma (przynajmniej w teorii)maksymalizować satysfakcję obywateli. Może jednak państwo nie jest remedium na kłopoty współczesnego świata, albo inaczej – jakiego remedium potrzebuje państwo by zwiększyć swoją funkcjonalność. Celem wystąpienia jest przegląd podobnego typu pytań jak powyżej i przegląd prowizorycznych udzielanych nań odpowiedzi.

Prof. dr hab. Jolanta Itrich-Drabarek, Uniwersytet Warszawski, *Wyzwania współczesnego świata a funkcjonowanie państwa*

Tematem wystąpienia będzie analiza roli i miejsca państwa w zmieniających się warunkach społeczno - politycznych. Autorka przedstawi koncepcje i wizje państwa we współczesnej doktrynach politycznych oraz pragmatyce działania partii politycznych. Wskaże na zagrożenia z jakimi boryka się współczesne państwo oraz omówi argumenty za i przeciw państwu podnoszone w dyskursie publicznym.

Prof. dr hab. Michał Strzelecki, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Społeczne i cywilizacyjno-kulturowe determinanty funkcjonowania państwa u progu XXI wieku*

Skala i natężenie zachodzących u progu XXI wieku zmian społecznych i kulturowych stanowi niewątpliwie ważką inspirację do rozważań o kondycji oraz pożądanych kierunkach rozwoju współczesnego państwa. Dotyczy to nie tylko stojących przed nim wyzwań, optymalnego w nowych warunkach ładu ustrojowego oraz mechanizmów funkcjonowania, ale także sposobu definiowania ciążących na nim zadań. U podłoża wspomnianego procesu leży zarówno pogłębiające się rozwarstwienie społeczne oraz stopniowa kry-stalizacja nowych grup społecznych, jak i wyzwania wynikające z postępującej globalizacji oraz głębokich zmian w systemie wartości oraz świadomości społecznej. Odbiciem wspomnianych zjawisk pozostają z jednej strony przeobrażenia w obrębie szeroko rozumianej polityki, z drugiej

natomiast szybko postępująca mediatyzacja i technicyzacja życia zbiorowego, której konsekwencją jest m.in. coraz silniejszy rozwój świata przedstawień, zmiany w sposobie postrzegania demokracji oraz widoczny upadek etosu wykształcenia, wyrażający się w rozwoju analfabetyzmu funkcjonalnego. W obliczu wspomnianych zjawisk i procesów wnikliwa analiza ich charakteru, przebiegu i konsekwencji dla funkcjonowania państwa staje się zatem koniecznością

Dr hab. Monika Ślufińska, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Relacje media – władza. Medialny aspekt legitymizacji władzy państwowej*

W dzisiejszym świecie takie zjawiska jak mediatyzacja polityki czy polityzacja mediów są coraz bardziej powszechne i niewątpliwie wpływają na relacje pomiędzy władzą polityczną a mediami. Celem referatu będzie zatem ich analiza a w szczególności dostrzeżenie licznych zależności pomiędzy systemem politycznym a funkcjonowaniem systemu medialnego i jednocześnie udzielenie odpowiedzi czy media legitymizują władzę polityczną jedynie w okresie wyborczym czy obecnie odbywa się to nieustająco?

Dr Ryszard Kozioł, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, *Rola i funkcje państwa wobec procesów decentralizacji, prywatyzacji i uspołecznienia zadań publicznych*

Procesy transformacji systemowej dokonujące się w Polsce po 1989 roku oraz oparcie ustroju politycznego na zasadach demokratycznego państwa prawa przyspieszyły modernizację i ewolucję modelu administracji publicznej. Przyczyniały się do tego trzy kolejno pojawiające się, a następnie towarzyszące sobie procesy. Po pierwsze, tendencja decentralizacyjna , która zaowocowała odbudową terytorialnej w dekadzie lat 90-tych systemu samorządowego w trójszczeblowej strukturze. Po drugie, prywatyzacja zadań publicznych , która była konsekwencją zachłyśnięcia się neoliberalnymi koncepcjami nowego zarządzania publicznego. Po trzecie, związane z koncepcją Good Governance uspołecznienie administracji publicznej tj. promowanie wykonywanie usług i zadań publicznych przez instytucje społeczeństwa obywatelskiego. W efekcie tych procesów państwo utraciło pozycję monopolisty i hegemona w sferze realizacji zadań publicznych. W sektorze publicznym znacząca część uprawień przejęły jednostki samorządu terytorialnego, a ponadto istotnym partnerem w realizacji zadań i świadczeniu usług publicznych stały się instytucje drugiego i trzeciego sektora. Swoiste kurczenie się państwa w sferze egzekutywy implikuje zatem pytania o ewolucję jego funkcji i roli.

Dr hab. Małgorzata Kiwior-Filo, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *„Brak" państwa czy jego „nadmiar" – wyzwania i zagrożenia współczesnej demokracji*

Zmiany zachodzące we współczesnym świecie, ich charakter i dynamika determinują konieczność weryfikacji roli i zadań najważniejszej instytucji życia politycznego, w tym przede wszystkim państwa. Jednak wielość stanowisk w tym zakresie, od skrajnie libertariańskich, zmierzających do wyeliminowania państwa jako organizacji stosującej przymus, lansującej „filozofię siły" zamiast „filozofii wolności", po głosy domagające się „wzmocnienia" państwa – gwaranta bezpieczeństwa (na różnych płaszczyznach: militarnej, ekonomicznej, społecznej, socjalnej, kulturowej itd.), zwłaszcza wobec wyzwań jakimi są m.in. kryzys migracyjny czy współczesny terroryzm. Dylemat ograniczenia państwa czy jego wzmocnienia, obecny przecież w dyskursie politycznym od zawsze, pogłębia dzisiaj kryzys

wartości i trudność w definiowaniu pojęć o znaczeniu fundamentalnym, w tym także samej demokracji. Pytanie postawione przez Chantal Delsol Na czym nam zależy? wydaje się jakże aktualne w obliczu wielu paradoksów współczesności.

Dyskutant: Dr hab. Radosław Marzęcki, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Część II.

Dr Agnieszka Nitszke, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Jakiego „państwa" potrzebuje Unia Europejska?*

Od kilku lat Unia Europejska zmaga się z kolejnymi kryzysami - gospodarczym (kryzys strefy euro), migracyjnym czy tożsamości (brexit). Ich skala i pochodzenie są odmienne, niemniej mają wpływ na postrzeganie Unii zarówno w ujęciu wewnętrznym (instytucje samej UE, przez państwa członkowskie, obywateli), jak również w ujęciu zewnętrznym (państwa trzecie, organizacje międzynarodowe). W jaki sposób wzmocnić UE, aby w przyszłości była bardziej odporna na kryzysy? Jedną z możliwości jest wzmocnienie państw członkowskich w ich działaniach na rzecz Unii bardziej spójnej i solidarnej.

Prof. dr hab. Jerzy Juchnowski, Uniwersytet Wrocławski, *Idea demokratyczno-mocarstwowa w polskiej myśli politycznej. Utopia czy realizm?*

Prof. dr hab. Rafał Chwedoruk, Uniwersytet Warszawski, *Lewica wobec państwa. Między etatyzmem a anarchizmem*

Periodyzacja dyskursu-determinanty zmian; bipolaryzacja dyskursu a ontologiczny status państwa; ewolucja ideologii-od Volksrepublik przez Sozialstaat ku Kulturstaat; ziszczone utopie?: Folkhemmet, „socjalizm w jednym kraju", „konkretna utopia"; hybrydalne modele: socjalizmy afrykańskie i arabskie, „boliwariański socjalizm"; podstawy antyetatyzmu-uniwersalizm, Vereinsmanie, buntarstwo, sugar Daddy, społeczeństwo obywatelskie, „Stamokap"; globalna socjalna demokracja, czy „pekiński consensus"?

Dr hab. Paweł Malendowicz, prof.nadzw., Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, *Substancjalistyczna i akcydentalistyczna krytyka państwa w myśli współczesnych anarchistów w Europie*

Anarchizm jest kierunkiem myśli politycznej, dla którego nadrzędną wartością jest wolność. Z tego twierdzenia wynika krytyka państwa stosowana przez anarchistów, która przybiera charakter substancjalistyczny, tzn. dotykający istoty krytykowanego zjawiska, które nie może być naprawione i reformowane. Nie oznacza to jednak braku możliwości stosowania w krytyce państwa argumentacji akcydentalistycznej, tzn. takiej, która umożliwia naprawę i reformy państwa. Choć takie argumenty pojawiają się w myśli anarchistycznej, jej istotą jest jednak krytyka samej substancji państwa. Odpowiadając zatem na postawione w tytule panelu pytanie: czy potrzebne nam jest państwo?, anarchiści nie odpowiedzą: "jest niepotrzebne". Anarchiści uznają bowiem państwo i wszelkie inne hierarchiczne instytucje za instytucje wrogie idei wolności. Państwo uznają zatem nie tylko za instytucję niepotrzebną, ale za instytucję, która wymaga zniszczenia. W dobie globalizacji i rosnących wpływów korporacji transnarodowych oraz instytucji finansowych, także i one poddawane są krytyce

na równi z państwem.

Dr Rafał Juchnowski, Uniwersytet Wrocławski, *Czy Europie Środkowo-Wschodniej potrzebne jest mocarstwo regionalne?*

Problem mocarstwowości w Europie Środkowo-Wschodniej, jest obecny w polskiej myśli politycznej od kilku stuleci. Na przestrzeni dziejów niemal wszystkie państwa regionu aspirowały do mocarstwowej pozycji. Środkowoeuropejska mocarstwowość przybierała, z reguły, federacyjna formułę. Nie dotyczyło to jedynie Rzeczpospolitej, podobnie próbowały budować swoją pozycję inne państwa międzymorza. W momencie gdy federalizm zaczął ustępować nacjonalizmowi, ranga regionu znacząco spadła. Utracił swoją podmiotowość, stając się narzędziem polityki wielkich mocarstw.

Panel 59: Metoda porównawcza w politologii – teoria i zastosowanie

Moderatorzy: Dr hab. Wojciech Gagatek, Uniwersytet Warszawski, Dr Michał Kotnarowski, Polska Akademia Nauk

Dr Michał Kotnarowski, Polska Akademia Nauk, *Komparatystyczne badania nad polityką – co to znaczy?*

W wystąpieniu przedstawione zostaną podstawowe założenia komparatystycznych badań nad polityką. Skupimy się na tym, co wyróżnia badania komparatystyczne na tle innych metod analiz w naukach politycznych. Za Lijphartem (1971) przyjmujemy, że komparatystyczne badania polityczne definiowane są przez sposób prowadzenia analiz oraz specyficzny plan badania (research design). Tym samym o komparatystycznym charakterze badań nie decyduje bezpośrednio cel badania, czy pytania badawcze, choć pewne pytania badawcze są bardziej naturalne dla badań komparatystycznych. W wystąpieniu przedstawiony zostanie szeroki zakres możliwych analiz w badaniach komparatystycznych: od opartych na dużych liczebnościach badaniach ilościowych, po bazujące na małej liczbie obserwacji badania o charakterze jakościowym. W szczególności przedstawimy tutaj, jakiego rodzaju dane wymagane są w każdym z podejść i w jaki sposób są one analizowane. Zajmiemy się też rodzajem pytań badawczych stawianych w podejściach jakościowym i ilościowym. Spróbujemy określić jaki rodzaj wiedzy o zjawiskach politycznych można uzyskać stosując każde z podejść. W wystąpieniu przedstawione zostanie też, jakie są możliwości wnioskowania o przyczynowych zależnościach między zjawiskami w ramach komparatystycznych badaniach nad polityką. W zakończeniu odniesiemy się do tego, na ile stosowanie komparatystycznej metody w badaniach nad polityką nadaje tym badaniom naukowy charakter.

Dr Michał R. Węsierski, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, *Komparatystyka logiczno-metodologiczna w pragmatycznej i apragmatycznej analizie metateoretycznej. Przypadek nauk o polityce*

Referat poświęcony będzie zastosowaniu narzędzi logiczno-metodologicznych

do porównawczej analizy czynności poznawczych (resp. procedur badawczych) i wytworów czynności poznawczych (np. teorii empirycznych, hipotez wyjaśniających, siatek pojęciowych) spotykanych na polu nauk o polityce. Perspektywa metaanalityczna przyjęta w wystąpieniu mieści się ściśle w tradycji badawczej logicznej metodologii nauk i semiotyki logicznej. Rozpatrywane w referacie zagadnienia będą ilustrowane modelowymi przykładami pochodzącymi z praktyki badawczej przedstawicieli nauk o polityce.

Dr Krzysztof Kasianiuk, Collegium Civitas, *Porównywanie map poznawczych jako systemów – problemy i wyzwania metodologiczne*

Celem referatu jest zaprezentowanie i przedyskutowanie wstępnych wyników prac nad metodą porównywania map poznawczych opartą o koncepcje systemowe. Przez „mapę poznawczą" rozumiem tu typ graficznej reprezentacji sposobu myślenia aktora politycznego. Przez „aktora politycznego" rozumiem każdą jednostkę, której aktywność z różnych powodów uznaje się za intencjonalną (np. osobę, partię, organizację, instytucję publiczną, czy państwo). Metoda porównywania map poznawczych oparta o koncepcje systemowe ma przyczynić się do lepszego zrozumienia schematów myślenia i logiki podejmowanych decyzji, np. w sytuacji konfliktu, kooperacji, lub braku pewności co do natury sytuacji decyzyjnej. Najczęściej, opracowywanie map poznawczych polega na rekonstruowaniu układu zależności, obecnych w tekście pisanym. Przy tym procedura opracowywania map poznawczych jest na tyle ścisła, że w porównaniu do standardowych badań jakościowych, znacząco ograniczone są w niej błędy wynikające z braku rzetelności i współpracy koderów i analityków. Dotychczas stosowane metody analizy map poznawczych (Axelrod 1976; Kosko 1986; Lanfield-Smith, Wirth 1992; Aguilar 2005; Miao, Miao, Tao, Shen, Liu 2010) pozwalają na odsłonięcie głębokich założeń, wzorców oraz schematów myślenia przyjmowanych przez aktorów politycznych. Zawiera się w tym również możliwość analizy konfiguracji związków przyczynowo-skutkowych, dostrzeganych związków „nieoczywistych" (to znaczy takich, które ujawniają swoją obecność i znaczenie dopiero po „wyczyszczeniu" tekstu z „szumów informacyjnych") oraz związków „kluczowych" z punktu widzenia badanego obszaru rzeczywistości. Istotnym problemem jest jednak możliwość rozpoznawania wzajemnie ekwiwalentnych struktur i funkcji obecnych w rozumowaniu różnych podmiotów. Proponowana metoda porównywania map poznawczych oparta o koncepcje systemowe ma pozwalać na wydobywanie podobieństw i różnic między sposobami myślenia różnych aktorów politycznych, na różnym poziomie szczegółowości i przy zachowaniu wymaganego w konkretnym przedsięwzięciu badawczym zakresu wiedzy o ekwiwalentności struktur i funkcji. Referat skupi się na głównych problemach i wyzwaniach wiążących się z tak postawionym zadaniem metodologicznym.

Dr hab. Michał Wenzel, SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny, *Wiedza polityczna Polaków w perspektywie porównawczej*

Celem referatu jest porównawcza analiza wiedzy politycznej Polaków na tle społeczeństw w zbliżonym kontekście społeczno-politycznym i kulturowym. Kwestia wiedzy politycznej jest istotnym czynnikiem decydującym o jakości demokracji. Jest to także istotna zmienna wyjaśniająca w empirycznych badaniach politycznych postaw i zachowań. Zgodnie z teorią wiedza o polityce pozwala w oświecony sposób myśleć o wspólnocie i jej sprawach. Powinna ułatwiać obywatelom podejmowanie racjonalnych i roztropnych decyzji. Ma wpływ na postawy polityczne i zachowania, powinna uodparniać na populizm i ułatwiać

występowania w roli światłego obywatela. Nasze analizy pokazują relatywnie niski poziom wiedzy politycznej w Polsce, w porównaniu z krajami europejskimi o dłuższym trwaniu demokracji. Jednocześnie jednak Polska nie odbiega od innych krajów postkomunistycznych.

Dr hab. Maciej Górecki, Uniwersytet Warszawski, *Zastosowanie „metody syntetycznej grupy kontrolnej" w politologicznych badaniach porównawczych*

Porównawcze badania efektów instytucji politycznych i polityk publicznych, zarówno w ujęciu przekrojowym jak i podłużnym, bywają utrudnione ze względu na niemożność obserwacji adekwatnej grupy kontrolnej. W wystąpieniu tym omawiamy „metodę syntetycznej grupy kontrolnej" (ang. synthetic control method), zastosowaną po raz pierwszy przez Abadie i Gardeazabala (2003; patrz także Abadie i in. 2010; Abadie i in. 2015) oraz „uogólnioną metodę syntetycznej grupy kontrolnej" (ang. generalized synthetic control method) (Xu 2017). Posługując się klasycznymi zastosowaniami tej metody, głównie w obszarze ekonomii politycznej, omawiamy jej potencjalną przydatność w kontekście problemu tzw. wnioskowania kontrfaktycznego. Prezentujemy też wyniki własnych badań, dotyczących efektu kwot wyborczych dla kobiet i stosujących „uogólnioną metodę syntetycznej grupy kontrolnej" (Xu 2017). W badaniach naszych koncentrujemy się na przykładach wprowadzenia kwot w Polsce (2011 r.) oraz Grecji (2012 r.). Tworzymy „syntetyczną grupę kontrolną", która w okresie przed wprowadzeniem kwot w ww. krajach charakteryzuje się niemal identyczną dynamiką jak chodzi o parlamentarną reprezentację kobiet. Grupa ta jest ważoną średnią kilkunastu krajów europejskich, w których nie wprowadzono kwot. Wszystko to pozwala na ocenę scenariusza kontrfaktycznego (co stałoby się w Polsce po roku 2011, gdyby kwot nie wprowadzono?) i porównania go ze scenariuszem, który się ostatecznie zrealizował.

Dr Michał Pierzgalski, Uniwersytet Łódzki, *Zmiana karty do głosowania a odsetek głosów nieważnych w wyborach do rad gmin: eksperyment naturalny*

Projekt karty do głosowania może wpływać na wyniki wyborów. W szczególności, wadliwy "design" karty może spowodować zwiększenie odsetka głosów nieważnych. Badania polskich naukowców odnośnie do wpływu karty do głosowania na wzrost ułamka głosów nieważnych dotyczyły przede wszystkim wyborów do sejmików województw w 2014. W referacie przedstawione zostaną wstępne wyniki quasi-eksperymentalnego badania wpływu karty do głosowania w formie tzw. książeczki w wyborach (2014) do rad w miastach na prawach powiatu (grupa eksperymentalna). W analizie danych wykorzystana zostanie tzw. generalized synthetic control method, zaproponowana przez Yiqing Xu (2017).

Dyskutant: Dr hab. Wojciech Gagatek, Uniwersytet Warszawski

Panel 14: Śródziemnomorski model zmian w państwie

Część I.

Moderator: Dr Rafał Dudała, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Dr hab. Patrycja Jakóbczyk-Adamczyk, prof. nadzw., Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Kwestia zaufania społecznego do demokracji i jego wyborcze reperkusje w Hiszpanii*

Prof. dr hab. Agnieszka Kasińska-Metryka, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *„España es diferetne" czyli hiszpańska wizja państwa wczoraj i dziś*

Współczesna Hiszpania to jedno z najbardziej dynamicznie zmieniających się państw Unii Europejskiej. Dążenia niepodległościowe Katalonii, skłaniają do stawiania pytań o tożsamość poszczególnych regionów, ale także o wizję całego państwa, zarówno w oczach samych Hiszpanów jak i opinii międzynarodowej. Zderzenie tradycyjnie pojmowanych ról państwa z oczekiwaniami "niezadowolonych", skłania do refleksji nad kondycją systemu politycznego Hiszpanii, a także przyszłością państwa hiszpańskiego.

Mgr Wioletta Husar, Uniwersytet Zielonogórski, *Nowa Katalonia? Hiszpańska wspólnota autonomiczna po regionalnym referendum niepodległościowym w 2017 roku*

Jednym z najważniejszych wydarzeń ostatnich miesięcy było tzw. referendum niepodległościowe w Katalonii. Inicjatywa ta była przejawem radykalizacji independentyzmu katalońskiego po 2010 roku, a jednocześnie można ją uznać za przełomową dla samej myśli i ruchu niepodległościowego, a także relacji katalońsko-hiszpańskich. Celem referatu jest próba analizy konsekwencji radykalizacji independentyzmu katalońskiego dla samego regionu, ze szczególnym uwzględnieniem zmian zachodzących po 1 października 2017 roku.

Dr Weronika Górnicka, Uniwersytet Zielonogórski, *Wpływ koncepcji „cambio" na przekształcenia hiszpańskiej partii Podemos*

Postulowana przez hiszpańską partię Podemos koncepcja zmiany jakościowej dotychczasowego układu sił, określana mianem „cambio", miała istotny wpływ nie tylko na system polityczny. Proces wdrażania wystosowywanych propozycji, a w konsekwencji również konieczność weryfikacji pierwotnych założeń, skutkowały bezpośrednim oddziaływaniem na inicjujący „cambio" podmiot. Celem analizy jest określenie przyczyn, przebiegu i efektów zachodzących przekształceń, ze szczególnym uwzględnieniem konfrontacji na linii Pablo Iglesias – Íñigo Errejón, dotyczącej stricte dalszego charakteru postulowanej zmiany.

Część II.

Dr Michał Klonowski, Uniwersytet Łódzki, *Hiszpańska rewolucja, hiszpańska stagnacja*

Hiszpania w ostatnich latach przeżywa jeden z trudniejszych okresów w swojej historii. Przede wszystkim dotknął ją bardzo mocno niedawny kryzys finansowy, rozbudzeniu uległy także problemy etniczne. Pojawiło się wysokie bezrobocie, które wywołało silne ruchy migracyjne. Na to wszystko nakłada się korupcja, która od lat toczy hiszpański system

polityczny, a w ostatnim czasie ilość i skala ujawnianych skandali rośnie. Splot tych i innych czynników doprowadził do istotnych zmian i przewartościowań w Hiszpanii. Warto tu zastanowić się jakie odzwierciedlenie znajdują one w ewolucji szeroko rozumianego systemu politycznego. Czy system elastycznie reaguje na zmiany? Czy jednak za wszelką cenę walczy o przetrwanie w niezmienionej formie?

Mgr Daria Podedworna, Uniwersytet Zielonogórski, *„Zmiana jest kobietą?" Zaangażowanie kobiet w hiszpańską politykę jako wyraz zmian społecznych i politycznych*

Zachodzące w Hiszpanii zmiany społeczne i polityczne uwidaczniają się między innymi poprzez modyfikację roli i zakresu funkcjonowania kobiet w przestrzeni publicznej. Od wielu lat obserwuje się coraz większe zaangażowanie kobiet w życie polityczne. Stają się one nie tylko czynnymi uczestniczkami tamtejszej sceny politycznej, ale także inspiratorkami i adresatkami różnorodnych zmian. Celem przeprowadzonej analizy jest zbadanie sprzężenia zachodzącego pomiędzy zmianami społecznymi w Hiszpanii a partycypacją kobiet w tamtejszym życiu politycznym.

Dr Michał Kuś, Uniwersytet Wrocławski, *Media publiczne i państwowe w krajach śródziemnomorskich*

Media będące w posiadaniu państwa tradycyjnie odgrywają dużą rolę w środowisku medialnym krajów Europy i regionu Morza Śródziemnego. Ich struktura, pozycja rynkowa oraz model zarządzania nimi niejednokrotnie traktowane są jako papierek lakmusowy stanu i dynamiki systemu politycznego. Region śródziemnomorski charakteryzuje się, szczególnie w okresie ostatnich kilkunastu lat, wysoką dynamiką zmian w tym zakresie. Media publiczne lub państwowe stały się w wielu z tych krajów areną zaciekłych sporów politycznych. Bez wątpienia w wielu przypadkach przełożyło się to na kryzys tych instytucji, zarówno w wymiarze finansowym, jak również wizerunkowym. Procesy zmian na rynku mediów (liberalizacja, deregulacja, komercjalizacja) jak również dynamiczne zmiany technologiczne (proces cyfryzacji mediów) także tworzą istotne tło dla zmian w funkcjonowaniu mediów będących w posiadaniu państwa. Cześć z tych organizacji medialnych z trudnością odnajduje się w nowej rzeczywistości, co jest źródłem dodatkowych problemów. Celem wystąpienia jest próba systematycznego przeglądu wspomnianych powyżej tendencji, jak również udzielenia odpowiedzi na pytania dotyczące stanu obecnego oraz przyszłości mediów publicznych i państwowych w regionie, ze szczególnym uwzględnieniem ich roli jako kluczowych instytucji sfery publicznej.

Dr Dagmara Głuszek-Szafraniec, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Śródziemnomorski model mediów? Hiszpański system medialny na drodze przemian*

Celem prezentacji będzie przedstawienie systemu mediów w Hiszpanii, ze szczególnym uwzględnieniem ich roli w okresie transformacji demokratycznej na poziomie centrum, a także procesów autonomizacji i dążeń niepodległościowych w ostatnich latach na poziomie regionów. Autorka chce w sposób całościowy ująć proces przemian determinujących specyfikę funkcji i celów działalności mediów w Hiszpanii, ze szczególnym podkreśleniem wyodrębniania się swoistych systemów medialnych na poziomie regionów. Referat będzie miał charakter interdyscyplinarny, ze względu na łączenie zarówno metod badawczych z politologii, jak i medioznawstwa. Autorka przedstawi uwarunkowania rozwoju mediów w Hiszpanii, a także dokona porównania systemów regionalnych, wskazując na specyficzny

przypadek Katalonii, w której proces niepodległościowy wspierany był w dużej mierze przez część mediów regionalnych. Jak zmienił się system medialny w Hiszpanii od czasów tranzycji? Jak współcześnie definiuje się rolę mediów na poziomie ogólnokrajowym? Czy i w jakim zakresie występują różnice na poziomie regionalnym w mediach? Czy można mówić o śródziemnomorskim modelu przemian w mediach? Co on oznacza i w jaki sposób się dokonuje? To pytania badawcze, które przyświecają autorce referatu. Wystąpienie zostanie osadzone w klasycznych teoriach systemowych (Luhmann) oraz medialnych (Brueggeman et all., Blumler, Gurevitch).

Dr Rafał Dudała, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Wpływ zmian preferowanych wartości na procesy wyborcze. Analiza włoskiego przypadku*

Obszar basenu Morza Śródziemnego to ważne miejsce na mapie świata dla kolejnych procesów politycznych i zjawisk społecznych. Są one tyleż przyczyną, co i skutkiem przemian dokonujących się na innym, bo aksjologicznym poziomie. Tym samym kreowane są nowe determinanty ekonomiczno-społeczne, jak religijno-kulturowe, wpływające na kulturę polityczną, scenę partyjną czy zachowania wyborcze poszczególnych krajów. Różnorodność etniczna, religijna i kulturowa zdają się te procesy podtrzymywać, a nawet intensyfikować.

Dyskutantka: Dr hab. Małgorzata Myśliwiec, Uniwersytet Śląski w Katowicach

Panel 90: Bałkany Zachodnie – determinanty stabilizacji i rozwoju regionu

Część I.

Moderatorka: Dr hab. Renata Podgórzańska, prof. nadzw., Uniwersytet Szczeciński

Dr hab. Renata Podgórzańska, prof. nadzw., Uniwersytet Szczeciński, *Współpraca regionalna państw Bałkanów Zachodnich jako instrument wsparcia procesu integracji z Unią Europejską*

Proces integracji państw Bałkanów Zachodnich z Unią Europejską determinowany jest wieloma czynnikami o politycznej, prawnej, społecznej, gospodarczej, kulturowej naturze. O dynamice, istocie i charakterze rozszerzenia decydują wieloaspektowe i wzajemnie warunkujące się procesy i zjawiska. Uwzględniając specyfikę państw bałkańskich, ich dotychczasowe doświadczenia i postępy w procesie akcesji z UE, mnogość i złożoność czynników determinujących poziom stabilizacji w regionie Unia konsekwentnie monitoruje proces wdrażania warunków członkostwa, w tym postępy w zakresie modernizacji i transformacji społecznej, politycznej i gospodarczej sugerując zarazem intensyfikację aktywności w określonych dziedzinach. M.in. aktywizuje państwa bałkańskie do zintensyfikowania współpracy regionalnej postrzegając ją jako jeden z zasadniczych mechanizmów wspierających proces integracji z UE. Ponadto w przypadku państw Bałkanów Zachodnich współpraca regionalna ma szczególne znaczenie w procesie stabilizacji i umacniania bezpieczeństwa w regionie.

Dr hab. Krzysztof Malinowski, prof. nadzw., Instytut Zachodni im. Z. Wojciechowskiego, *Niemcy wobec rozszerzenia Unii Europejskiej o państwa Bałkanów Zachodnich*

Zainicjowany w 2014 roku tzw. proces berliński objął siedem państw członkowskich UE i sześć państw bałkańskich aspirujących do członkostwa w Unii Europejskiej. Stanowi on uzupełnienie dla działań Komisji Europejskiej. Celem tej inicjatywy było przede wszystkim ożywienie rozwoju gospodarczego państw aspirujących m.in. poprzez adaptowanie do prawa europejskiego uregulowań krajowych oraz położenie punktu ciężkości na inwestycje infrastrukturalne. Z punktu widzenia Niemiec zastój gospodarczy w większości państw regionu, a dalej częste perturbacje polityczne i niedobory demokratyczne rzutujące na brak trwałej stabilności politycznej, nadal istniejące antagonizmy narodowe, a także problem nielegalnej broni oddziedziczony po wojnach związanych z rozpadem Jugosławii w l. 90. XX w., niechęć do reform to główne przeszkody wymagające uregulowania przed akcesją państw do UE. Dlatego w ramach procesu berlińskiego wypracowano koncepcję Regionalnego Obszaru Gospodarczego (REA), której realizacja ma przynieść stworzenie wspólnego rynku państw Bałkanów Zachodnich działającego według unijnych zasad ze swobodnym przepływem osób, usług, dóbr i kapitału jako kroku wstępnego przed akcesją. Główne cele aktualnej niemiecko-francuskiej strategii uchwalonej na szczycie procesu berlińskiego w lipcu br. w Londynie, dotyczą wzmocnienia bezpieczeństwa w regonie poprzez rozwiązanie posiadania broni palnej do 2024 r. oraz wzmocnienie ochrony granic na Bałkanach w celu ograniczenia nielegalnej imigracji do UE oraz przemytu broni. Celem referatu jest zweryfikowanie perspektyw skutecznej realizacji strategii preakcesyjnych rozwijanych w ramach procesu berlińskiego z inicjatywy Niemiec. Kolejny szczyt procesu berlińskiego odbędzie się w lipcu 2019 r. w Poznaniu.

Dr Monika Potkańska, Uniwersytet Szczecinki, *Współpraca Unii Europejskiej z państwami Bałkanów Zachodnich na rzecz bezpieczeństwa Europy*

Unia Europejska prowadzi wielowymiarową współpracę w celu zapewnienia bezpieczeństwa w Europie i nie tylko w obszarze samej Unii ale także poza nią. Bałkany Zachodnie były i obecnie są strategicznym obszarem zapewnienia bezpieczeństwa w Europie. Unia prowadzi wiele działań w celu utrzymania stabilizacji w tym regionie. Sukcesem jest członkostwo Chorwacji w Unii Europejskiej, a także to, że państwa jak Czarnogóra, Serbia, Albania czy jugosłowiańska republika Macedonii prowadzą negocjacje w celu członkostwa w UE. Równolegle prowadzona jest współpraca na rzecz bezpieczeństwa Europy w aspekcie wewnętrznym jak i zewnętrznym. Prowadzona jest ścisła współpraca na rzecz zwalczania przestępczości czy w ramach Mechanizmu Ochrony Ludności lub zewnętrznych działań Unii Europejskiej.

Dr Dorota Rdzanek, Uniwersytet Szczeciński, *Uwarunkowania kulturowe Bałkanów Zachodnich i ich wpływ na stabilizację i rozwój regionu*

Skomplikowana struktura etniczna, różnorodność kultur, religii i narodowości oraz zmienna sytuacja polityczna powodują, iż Półwysep Bałkański jest ciągłym wyzwaniem w kwestiach utrzymania stabilności regionu.

Dr Luiza Wojnicz-Smal, Uniwersytet Szczeciński, *Europeizacja Bośni i Hercegowiny na przykładzie misji policyjnej Unii Europejskiej*

Unia Europejska od początku swojego funkcjonowania prowadzi politykę zewnętrzną ukierunkowaną na promowanie praw człowieka i podstawowych wartości, demokracji i rządów prawa. Jednym z jej dobrze funkcjonujących narzędzi w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa, promujących i jednocześnie transferujących (europeizacja *ad extra*) europejskie standardy do państw trzecich są misje cywilne, prowadzone w ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (WPBiO). Jednym z dobrych przykładów procesu europeizacji ad extra jest zakończona cywilna misja policyjna (European Union Police Mission, EUPM), którą UE realizowała w Bośni i Hercegowinie od 2003 roku. Misja ta stanowiła niezwykle istotny wkład w proces stabilizacji tego państwa a także przyczyniła się do przejęcia od Unii Europejskiej pewnych rozwiązań w obszarach ściśle związanych z bezpieczeństwem.

Dyskutant: Dr hab. Jarosław Piątek, prof. nadzw., Uniwersytet Szczeciński

Część II.

Mgr Katarzyna Domagała, Uniwersytet Wrocławski, *Społeczne i ekonomiczne uwarunkowania niepodległości Republiki Kosowa*

Niepodległość Kosowa wciąż pozostaję kwestią dyskusyjną, gdyż jego samodzielność jest podważana w środowisku międzynarodowym. Republika Kosowa uważana jest za podmiot niesamodzielny pod względem finansowym. Z drugiej zaś strony postrzegany jako podmiot posiadający duży potencjał demograficzny. Celem wystąpienia jest analiza społecznych i ekonomicznych uwarunkowań niepodległości Republiki Kosowa. Porównany zostanie multietniczny skład Kosowa na przestrzeni lat. Postaram się zdiagnozować problem masowej migracji z tego kraju do Europy Zachodniej oraz przedstawić aktualne trendy demograficzne. Następnie analizie poddana zostanie sytuacja gospodarcza omawianego państwa. Postaram się odpowiedzieć na pytanie: Czy w odniesieniu do sytuacji gospodarczej Kosowa przed 2008 rokiem, uległa ona znaczącej poprawie? Wskażę determinanty, które wpływają zarówno pozytywnie jak i negatywnie na rozwój kosowskiej gospodarki. Głównymi metodami badawczymi będą: analiza systemowa i analiza porównawcza. W badaniu posługiwać będę się analizą danych statystycznych. Dodatkowo, w oparciu o metodę historyczną, wysunięte zostaną wnioski służące do stworzenia szerszych generalizacji.

Mgr Sylwia Serwońska, Uniwersytet Szczeciński, *Bałkański szlak – eksodus XXI wieku*

Przemiany geopolityczne XXI wieku niosą za sobą dalekosiężne skutki. Istotą założeń badacza jest analiza poszczególnych elementów w perspektywie nośnika determinantów wobec korelacji z otoczeniem. Otwarcie granic Unii Europejskiej odebrane jako bezterminowe zaproszenie do masowej migracji przyniosło cały szereg zagrożeń w kwestii bezpieczeństwa publicznego dla mieszkańców starego kontynentu. Dotyczy to również rejonu Bałkanów, gdzie powyższa teza zostanie podczas odczytu dogłębnie przeanalizowana.

Mgr Ewa Piepiora, Uniwersytet Szczeciński, *Polityka UE wobec kryzysu imigracyjnego i jej implikacje*

Zagadnienia poruszane w referacie dotyczyły będą założeń Europejskiego programu w zakresie migracji w kontekście kryzysu migracyjnego UE oraz jego realizacji na obszarze Bałkanów. Poruszane zagadnienia będą dotyczyły skali imigracji oraz stanowisk prezentowanych przez państwa szlaku bałkańskiego wobec napływu imigrantów jak również wprowadzanych rozwiązań w związku z kryzysem migracyjnym.

Mgr Aleksandra Raba-Schulze, Uniwersytet Szczeciński, *Perspektywy akcesji Kosowa do UE*

W wystąpieniu zostanie podjęty temat dotyczący kształtowania się procesu akcesyjnego Kosowa do UE. Autorka w pierwszej kolejności odniesie się do statusu Kosowa i ogłoszonej przez niego niepodległości. Następnie zostaną omówione wyzwania i problemy integracji Kosowa z UE, problemy gospodarcze oraz kształtowanie się systemu politycznego państwa. Przedstawione zostaną również działania UE wobec Bałkanów ze szczególnym uwzględnieniem Kosowa.

Dyskutant: Dr hab. Jarosław Piątek, prof. nadzw., Uniwersytet Szczeciński

Panel 41: Dysfunkcjonalność państwa jako środowisko zagrożeń asymetrycznych bezpieczeństwa w Ameryce Łacińskiej.

Moderatorka: Dr hab. Katarzyna Krzywicka, prof. nadzw., Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Dr Karol Derwich, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Dysfunkcyjność państwa jako główne wyzwanie dla regionu Ameryki Łacińskiej. Casus Meksyku*.

Ostatnie lata ukazały niezdolność instytucji państwa do realizacji określonych funkcji, do których zostały zobowiązane. W regionie Ameryki Łacińskiej dotyczy to w szczególności obszaru bezpieczeństwa publicznego. Wiele państw boryka się w tym zakresie z daleko idącą dysfunkcyjnością. Biorąc pod uwagę skalę problemu oraz fakt, iż bezpieczeństwo obywateli jest jednym z warunków minimum funkcjonowania państwa rodzi to uzasadnione obawy i pytania o zdolność państw latynoamerykańskich do realizacji swoich podstawowych zadań. W efekcie, problem dysfunkcyjności, choć prawie nie występuje tutaj w swojej najbardziej ekstremalnej formie jaką jest państwo upadłe, urasta do miana jednego z największych wyzwań wobec jakich w XXI wieku stają kraje Ameryki Łacińskiej i Karaibów. W referacie przedstawiona zostanie skala zjawiska dysfunkcyjności państwa w regionie Latynoameryki. Problemy z tego wynikające zostaną zanalizowane na przykładzie Meksyku, który wydaje się wręcz modelowym i z przykładem państwa dysfunkcyjnego, a więc radzącego sobie względnie dobrze w określonych obszarach i mającego bardzo poważne problemy w sferach tak zasadniczych, jak bezpieczeństwo publiczne, wymiar sprawiedliwości czy prawa człowieka.

Dr Paweł Trefler, Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnio-Europejska w Przemyślu, *Problem bezkarności w Meksyku w świetle funkcjonowania organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości.*

Tematem wystąpienia jest przedstawienie wpływu funkcjonowania organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości na pogłębiające się zjawisko bezkarności w Meksyku.

Mgr Magdalena Wątróbka, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Rola i funkcja związków zawodowych w Meksyku*

Meksyk, oficjalnie Meksykańskie Stany Zjednoczone posiadają jedną z najbardziej postępowych kart społecznych na świecie. Artykuł 123 Konstytucji meksykańskiej z roku 1917 gwarantuje pracownikom prawo do organizowania się, prawo do negocjacji kontraktu (umowy o pracę), prawo do strajku, ośmiogodzinny dzień pracy, wynagrodzenie za nadgodziny, dzielenie zysków, płatny urlop macierzyński, podanie przyczyny zwolnienia oraz inne świadczenia i zabezpieczenia społeczne. Prawo pracy jest federalne, stosowane na całym terytorium kraju. Jednak egzekwowanie prawa pracy jest podzielone między władze federalne i stanowe. Władze federalne stosują prawo do branż o zasięgu krajowym, a władze stanowe do branż uznawanych za bardziej lokalne. To rozróżnienie jest ważne dla zrozumienia łamania praw pracowniczych, które występują w wielu strefach, gdzie funkcjonują „maquiladoras". Przez dekady meksykański krajobraz polityczny i gospodarczy był zdominowany przez rządzącą Partię Rewolucyjno-Instytucjonalną (Partido Revolucionario Institucional (PRI)). W okresie rządów PRI w Meksyku wiele związków zawodowych wciągnięto w klasyczne stosunki korporacyjne z rządem i stowarzyszeniami pracodawców, przez co stały się one jednym z jej organów. Zamiast działać niezależnie, aby realizować programy opracowane przez swoich członków i swobodnie funkcjonować, wiele związków podporządkowało swoje funkcje dyktatowi rządu. W zamian za miejsce w Kongresie, uprzywilejowane traktowanie przez kolejnych prezydentów PRI oraz osobiste przysługi, liderzy związkowi oddawali głosy swoich członków na kandydatów PRI. System ten doprowadził do tego, że egzekwowanie prawa pracy pozostało w rękach trójstronnych zarządów złożonych z przedstawicieli rządu, biznesu i związków zawodowych zaangażowanych w system korporacjonistyczny. Meksykańskie prawo pracy nie przewiduje publicznego rejestru związków zawodowych. Wielu pracowników nie wie, czy związek istnieje w ich miejscu pracy, czy też, nie, a jeśli o tym wiedzą, to nie mogą uzyskać kopii kontraktu zbiorowego. Problem nie polega na tym, że prawa nie są w ogóle egzekwowane. Problem polega na selektywnym egzekwowaniu prawa, a trójstronne organy prawa pracy faworyzują związki podporządkowane polityce rządu federalnego lub stanowego, a także niechętnie widzą działalność niezależnych związków zawodowych, aktywistów i ich zwolenników. Dyskryminacja niezależnych związkowców jest bardzo widoczna w związku z powszechnością "klauzul wyłączających" w kontraktach zbiorowych. Federalne prawo pracy umożliwia pracodawcom i związkom zawodowym wprowadzanie „klauzul wyłączających" do układów zbiorowych. Klauzule te wymagają, aby pracownicy byli członkami związku zawodowego, zanim pracodawca może ich zatrudnić, czyniąc związek zawodowy organem zatrudniającym pracodawcę. „Klauzule wykluczające" wymagają również od pracodawcy zwolnienie każdego pracownika, który zostanie pozbawiony członkostwa w związku np. poprzez działanie wbrew polityce związku. Reforma Pracy z 2012 roku spowodowała, że sądy są odpowiedzialne za publikowanie kontraktów zbiorowych pomiędzy związkami zawodowymi i pracodawcami, a także ich oświadczeń finansowych. Niestety, jak to często

bywa teoria a praktyka nie do końca idą w parze. Nadzieję na poprawę sytuacji pracowników i funkcjonowanie niezależnych związków zawodowych daje Andrés Manuel López Obrador, nowo wybrany prezydent elekt, który reprezentuje poglądy lewicowe.

Dr Michał Stelmach, Uniwersytet Łódzki, *Nielegalny handel bronią a bezpieczeństwo w Ameryce Środkowej w XXI wieku*

Państwa Ameryki Środkowej i ich obywatele od blisko trzech dekad, czyli w czasach pokoju i demokracji, funkcjonują w warunkach szybko pogłębiającego się kryzysu bezpieczeństwa, który wyraża się dynamicznym rozwojem wszystkich sektorów przestępczości zorganizowanej oraz ekspansją terytorialną i nasileniem aktywności zorganizowanych grup przestępczych, w tym głównie karteli narkotykowych, a także rozwojem przestępczości pospolitej, o czym świadczy stały wzrost liczby zabójstw i innych przestępstw - rozbojów, włamań i kradzieży. Poważnym problemem są powszechna przemoc i zabójstwa dokonywane przy wykorzystaniu broni palnej, które stanowią aż 70% wszystkich zabójstw. Walka z nielegalnym handlem ręczną bronią strzelecką i lekką, odcięcie organizacji przestępczych od dostaw broni i ograniczenie obywatelom dostępu do broni powinny być traktowane priorytetowo przez rządy wszystkich państw w regionie. Celem referatu jest przeanalizowanie uwarunkowań i mechanizmów nielegalnego handlu bronią oraz korelacji pomiędzy dostępnością broni a rozwojem przestępczości zorganizowanej i eskalacją przemocy w państwach Ameryki Środkowej w XXI wieku, a także ocena skuteczności najważniejszych inicjatyw krajowych i regionalnych podejmowanych w celu kontroli i zwalczania nielegalnego obrotu bronią palną i amunicją.

Mgr Joanna Składowska, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Pandillas salvadoreñas jako ugrupowania terrorystyczne – kilka uwag na temat rzeczywistości Salwadoru po wojnie domowej, w kontekście orzeczenia Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2015 r*.

Bilans kilkunastoletniej wojny domowej w Salwadorze, to co najmniej siedemdziesiąt pięć tysięcy zabitych, setki rannych oraz tysiące zmuszonych do migracji. Brutalny konflikt wewnętrzny sprawił, iż przemoc stała się codziennością tego niewielkiego, środokowoamerykańskiego kraju. Niechlubną spuścizną tego okresu są liczne gangi, których aktywność ma wpływ na rzeczywistość polityczną czy społeczną kraju. Problem potęguje bezkarność ich członków, zarówno „żołnierzy" jak i wierchuszki. Ma to przełożenie na skalę przestępczości. Celem niniejszego referatu będzie przedstawienie koncepcji prawnej gangu, jako grupy terrorystycznej, po którą w ostatnich latach sięgnęły władze Salwadoru. W tym celu autorka przybliży i podda stosownej analizie, wyrok salwadorskiego Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2015 r. W orzeczeniu tym Sąd uznał, że zorganizowane grupy przestępcze, takie jak Mara Salvatrucha (MS-13) czy Pandilla 18, mieszczą się w legalnej definicji grupy terrorystycznej. W konsekwencji, za terrorystów traktować należy także szefów gangów, ich członków, osoby udzielające wsparcia ideologicznego jak i finansowego, niezależnie od tego jaki cel przyświeca takim organizacjom (przestępczy, polityczny czy ekonomiczny). Autorka rozważy, czy przywołane orzeczenie stało się/ma szansę stać się skuteczny narzędziem w walce z gangami. Czy otworzyło drogę do stosowania środków przewidzianych w specustawie z 11 października 2006 r. o zwalczaniu aktów terroryzmu.

Mgr Maria Ochab, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Dysfunkcjonalność państwa w Brazylii – wymiar instytucjonalny, polityczny i społeczny*

Brazylia jest państwem, które w XXI wieku konsekwentnie dąży do umacniania swojej pozycji jako wschodzącej potęgi w regionie Ameryki Południowej. Jednak na przeszkodzie do realizacji ambicji polityki zagranicznej i wzmocnienia pozycji geopolitycznej Brazylii stoją poważne problemy wewnętrzne związane z dysfunkcjonalnością państwa w wielu wymiarach: instytucjonalnym, politycznym, społecznym. Artykuł ma na celu przedstawienie problemu dysfunkcjonalności państwa w ujęciu przyczynowo-skutkowym z wykorzystaniem analizy czynnikowej. Szczególna uwaga będzie zwrócona na skutki dysfunkcjonalności państwa w postaci wzrostu zagrożeń asymetrycznych, takich jak przestępczość zorganizowana.
Słowa kluczowe: Brazylia, dysfunkcjonalność państwa, przestępczość zorganizowana.

Dr Edyta Chwiej, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Przestępczość zorganizowana w Brazylii i sposoby jej zwalczania*

Przestępczość zorganizowana stanowi jedno z głównych wyzwań dla bezpieczeństwa wewnętrznego i międzynarodowego. Dotyczy ono także Brazylii – najważniejszego państwa Ameryki Łacińskiej i Karaibów. Wśród czynników, które wpłynęły na rozwój przestępczości zorganizowanej w tym kraju eksperci wskazują m.in. granicę z dziesięcioma państwami regionu, w tym m.in. z głównymi producentami kokainy (Kolumbia, Peru, Boliwia) i marihuany (Paragwaj), nierówności społeczne i wysoki odsetek ubóstwa, wysoki poziom korupcji, a także system penitencjarny, o którego dysfunkcjonalności świadczy chociażby fakt, że dwie najważniejsze brazylijskie organizacje przestępcze „narodziły się" w więzieniu. Władze Brazylii podejmują szereg działań, które mają przeciwdziałać rozwojowi przestępczości zorganizowanej zarówno w wymiarze lokalnym (np. projekt „odzyskiwania" faweli w Rio de Janeiro), jak i ogólnokrajowym (np. przyjęcie w 2011 r. Strategicznego Planu Granic). Współpracują także w tym zakresie z państwami sąsiednimi i organizacjami regionalnymi. Celem referatu ma być omówienie rozwoju przestępczości zorganizowanej w Brazylii i stosowanych sposobów jej przeciwdziałania, a także próba oceny podejmowanych działań.

Dr Monika Sawicka, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Marielle Sempre Presente, czyli rzecz o dysfunkcjonalności w Cudownym Mieście*.

Czy Brazylia jest państwem dysfunkcjonalnym? Czy przestępczość zorganizowana stanowi najpoważniejsze zagrożenie dla bezpieczeństwa Brazylii? Referat będzie stanowił próbę odpowiedzi na te pytania, poprzez analizę kryzysu bezpieczeństwa publicznego w stanie Rio de Janeiro od początku 2018 roku. Wychodząc od przedstawienia definicji dysfunkcjonalności państwa i omawiając wydarzenia mające miejsce w stanie Rio de Janeiro od połowy lutego do kwietnia 2018 roku – eskalację przemocy w okresie karnawału, wprowadzenie przez prezydenta Michela Temera stanu wyjątkowego w stanie Rio de Janeiro 16 lutego, przekazanie armii odpowiedzialności za bezpieczeństwo publiczne stanu oraz zabójstwo radnej i działaczki społecznej, Marielle Franco – w referacie wskazane zostaną przesłanki uzasadniające klasyfikację Brazylii jako państwa dysfunkcjonalnego, nieradzącego sobie z wyzwaniem przemocy.

Dyskutant: Dr Grzegorz Gil, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

---

Panel 55: Brexit a zmiany w polityce zewnętrznej UE: zagadnienia teoretyczne i metodologiczne

Moderatorzy: Dr Filip Tereszkiewicz, Politechnika Opolska, Dr Monika Sus, Hertie School of Governance

Dr hab. Marek Żurek, prof. nadzw., Uniwersytet Szczeciński, *Znaczenie Brexitu dla Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony w perspektywie transankcjonizmu*

Transakcjonizm zwany także teorią komunikacyjną opiera swoje zdolności eksplanacyjne na różnorodnych rodzajach i kanałach komunikacji (transakcji) pomiędzy podmiotami wchodzącymi ze sobą w relacje wzajemne. Wśród typów transakcji znajdujemy np. negocjacje, układy i porozumienia wzajemne, członkostwo w organizacjach międzynarodowych itd. Deakcesja Wielkiej Brytanii jest właśnie rodzajem tego typu transakcji. Celem eksploracji jest sprawdzenie na ile teoria transakcjonalizmu jest pomocna w procesie wyjaśnienia wpływu Brexitu na WPBiO. Zamiarem autora będzie również dokonanie odniesień do kilku praktycznych przypadków, w tym m.in. do PESCO i misji wojskowych Unii Europejskiej.

Dr Filip Tereszkiewicz, Politechnika Opolska, *Działania zewnętrzne Unii Europejskiej po Brexicie – refleksja konstruktywistyczna*

W wystąpieniu zostaną przeanalizowane w oparciu o paradygmat konstruktywistyczny konsekwencje dla działań zewnętrznych UE, które mogą wyniknąć z opuszczenia wspólnoty przez Wielką Brytanię. Państwo to jeszcze do niedawna uznawane było za fundament zjednoczonej Europy, przede wszystkim ze względu na swój potencjał ekonomiczny, dyplomatyczny i militarny. Dlatego też pozycja międzynarodowa Unii po części wynikała z faktu, iż wśród jej państw członkowskich znajdowało się Zjednoczone Królestwo. Po Brexicie na przykład na nowo trzeba będzie ułożyć stosunki w ramach Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych z której odejdą brytyjscy dyplomaci, czy uzupełnić wkład Londynu w politykę wsparcia rozwojowego i politykę sąsiedztwa. Osłabnie również potencjał operacyjny w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony. Przyjęta hipoteza badawcza zakłada, że Brexit doprowadzi do znacznego osłabienia działań zewnętrznych UE zarówno w wymiarze instytucjonalnym, jak i finansowym. Jednak będzie oznaczał on również zmianę percepcji roli, którą Unia ma odgrywać na arenie międzynarodowej. Wielka Brytania była bowiem do tej pory głównym hamulcowym pogłębiania integracji w tym obszarze. Paradoksalnie może okazać się, że Unia po Brexicie, chociaż posiadająca słabszy potencjał, to jednak będzie bardziej spójnym, a przez to efektywniejszym, aktorem międzynarodowym.

Dr Adam Jaskulski, Uniwersytet Adama Mickiewicza, *Rada Europejska w ramach Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa po Brexicie*

Celem wystąpienia jest określenie nowych ram analitycznych dla roli Rady Europejskiej we Wspólnej Polityce Zagranicznej i Bezpieczeństwa po wystąpieniu Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej. Brexit stawia przed UE ogromne wyzwania w różnorakich sferach. Jedną z najważniejszych jest sfera polityki zagranicznej UE. Wielka Brytania przez lata była uznawana za "hamulcowego" działań integracyjnych w obszarze polityki zagranicznej i

bezpieczeństwa. Kluczową rolę dla rozwoju tej dziedziny po Brexicie będzie miała do odegrania właśnie Rada Europejska.

Dyskutant: Dr hab. Tomasz Grzegorz Grosse, prof. nadzw., Uniwersytet Warszawski/ Centrum Europejskie Natolin

Panel 68: Migranci i mniejszości w przestrzeni publicznej

Część I.

Moderatorka: Dr hab. Anita Adamczyk, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Dr hab. Elżbieta Lesiewicz, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Wpływ kryzysu migracyjnego na bezpieczeństwo granic UE*

Przedmiotem referatu są zagadnienia związane z bezpieczeństwem granic Unii Europejskiej w kontekście masowego niekontrolowanego wzrostu imigrantów przybywających do Europy. Granice UE nie są granicami w sensie prawnomiędzynarodowym, ale granicami wyznaczonymi za pomocą kategorii członkostwa. Powstają na mocy wspólnej decyzji, z jednej strony państwa decydującego się na przystąpienie do projektu politycznego, jakim jest UE, z drugiej zaś – państw, które wyrażają zgodę na poszerzenie zasięgu terytorialnego swojej wspólnoty. Członkostwo poszczególnych państw w UE decyduje o przebiegu jej granic. W kontekście nasilonych w ostatnich latach ruchów migracyjnych w kierunku granic zewnętrznych Unii Europejskiej, szczególne znaczenie ma ochrona i zarządzanie zewnętrznymi lądowymi i morskimi granicami Unii Europejskiej. Stanowią one bowiem najczęstsze drogi transferu nielegalnych imigrantów z państw trzecich. Analiza wydarzeń związanych z kryzysem migracyjnym w UE nasuwa pytania dotyczące również Strefy Schengen. Zatem celem rozważań jest analiza problemu funkcjonowania zewnętrznych i wewnętrznych granic Unii Europejskiej pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa jej państw i obywateli w kontekście wyzwań jakie stawia kryzys migracyjny.

Dr hab. Anita Adamczyk, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Dylematy polskiej polityki migracyjnej*

W swoim wystąpieniu skupię się na tworzeniu polskiej polityki migracyjnej oraz elementach mających wpływ na jej kształtowanie. Skupię się na okresie po 2015 roku czyli po przejęciu władzy przez Prawo i Sprawiedliwość.

Dr hab. Cezary Trosiak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Ewolucja stosunku polskich partii politycznych do kryzysu uchodźczego. Między ideologią a kalkulacją polityczną*

Teza: Zmiana stosunku przedstawicieli polskich elit politycznych do problemu uchodźców i imigrantów była wynikiem uwikłania dyskusji na ten temat w bieżący spór polityczny. Na przestrzeni kilku miesięcy (kwiecień-wrzesień) w roku 2015 doszło do radykalnego

zwrotu w spostrzeganiu przez społeczeństwo polskie problemu imigrantów, a przede wszystkim uchodźców z państw Bliskiego Wschodu objętych konfliktami zbrojnymi i Afryki Północnej i Środkowej objętych również konfliktami na tle etnicznym i religijnym. Jeśli chodzi o tę grupę uchodźców dodatkowo powodem, dla którego podejmują ono decyzję o opuszczeniu swoich stron rodzinnych są klęski ekologiczne. W swoich analizach będę starał się wykazać jaki wpływ na zmianę "wizerunku" uchodźcy miała ambiwalentna postawa wobec tego problemu kościoła katolickiego w Polsce. Jeszcze inną grupą imigrantów są "uchodźcy" z Ukrainy, którzy w sposób szczególny zostali wykorzystani w sporze na temat uchodźców z Komisją Europejską. Interesujące będzie wykazanie w jakim kierunku ewoluuje stosunek partii politycznych wobec tego problemu obecnie, gdy problem uchodźców i imigrantów nie jest już tak użyteczny w mobilizacji elektoratów.

Dr Ewa Pogorzała, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Zamościu, *Realizacja obowiązku szkolnego czy prawo do nauki – jaki model kształcenia migrantów w XXI wieku*

Systemy oświatowe państw narodowych nakierowane na socjalizację uczniów do kultury etnosu tytularnego nie są przygotowane do kształcenia uczniów wywodzących się z innych kultur. Na plan pierwszy wysuwa się przede wszystkim kwestia nieznajomości języka państwa przyjmującego i wprowadzenia takich rozwiązań, które umożliwiają opanowania języka nauczania i tym samym efektywne korzystanie z nauki/realizację obowiązku szkolnego przez uczniów przybywających z innych państw. Dodatkowo takie zjawiska jak detencja dzieci czy obowiązek denuncjacji nakładany na pracowników systemu oświaty w przypadku dzieci z pobytem nieudokumentowanym unaoczniają, że prawo do nauki może ulec poważnym ograniczeniom. Głębsza analiza tego problemu pokazuje także, że istotne są różnice kulturowe, stąd też konieczność prowadzenia edukacji międzykulturowej dla wszystkich, nie tylko zaś przygotowanie imigrantów do integracji, de facto zaś asymilacji ze społeczeństwem przyjmującym. Kluczowe znaczenie w tym zakresie ma polityka edukacyjna – z jednej strony zapewniająca wsparcie dla imigrantów w procesie integracji poprzez system oświatowy, z drugiej zaś zapewniająca edukację międzykulturową dla ogółu społeczeństwa. Coraz częściej wskazuje się kluczową rolę samorządów i społeczności lokalnych w procesie integracji, zaś prawo pobytu ius domicilii jako podstawę korzystania z analogicznych praw jak przysługujących obywatelom danego państwa. Stąd też model kształcenia migrantów powinien być nakierowany na wsparcie i adaptację dzieci migrujących i odpowiadać na ich specyficzne potrzeby edukacyjne, bez różnicowania wynikającego z faktu posiadania lub nieposiadania obywatelstwa.

Dr Ewa Godlewska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Antyimigrancka retoryka jako element życia publicznego w Austrii*

W ostatnich latach można zaobserwować w Austrii wzrost niechęci wobec imigrantów i uchodźców. Na gruncie owej niechęci swoją pozycję umocniła radykalna Austriacka Partia Wolnościowa. To głównie za jej przyczyną antyimigrancka retoryka zdominowała dyskusję publiczną w państwie. Referat stanowi analizę przyczyn takiego stanu oraz jego skutków. Jest również próbą odpowiedzi, czy tytułowa retoryka to efekt kryzysu migracyjnego w Europie, czy też ma swoje wcześniejsze źródła.

Dr Rafał Wordliczek, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Lobby Kubańczyków a interes narodowy USA*

Etniczne grupy interesu w Stanach Zjednoczonych prowadzą działalność lobbingową dwojakiego rodzaju. Jedne skupiają się aktywności, mającej na celu poprawię warunków życia członków danej grupy etnicznej zamieszkującej Stany Zjednoczone. Działalność innych grup jest silnie zdeterminowana interesami swojego rodzimego państwa poprzez wywieranie wpływu na politykę zagraniczną Stanów Zjednoczonych . Przykładem realnego oddziaływania na tworzenie celów polityki zagranicznej przez Stany Zjednoczone na zasadzie interesu narodowego jest mniejszość kubańska w USA, która jest jedną z najbardziej wpływowych, dynamicznie rozwijających się i prężnie działających obecnie grup etnicznych w Stanach Zjednoczonych. Kubańczycy w USA w sposób szczególny i skuteczny wspierają rząd Stanów Zjednoczonych w zdecydowanej polityce prowadzonej przeciw reżimowi na Kubie. W ostatnich dekadach należy odnotować rosnący wpływ lobby Kubańczyków w Stanach Zjednoczonych w postaci takich organizacji jak Citizens for Liberty in Cuba czy Cuba Libertad. Jednak największą organizacją Kubańczyków w Stanach Zjednoczonych jest The Cuban American National Foundation (CANF), która wywiera w ostatnich dziesięcioleciach olbrzymi wpływ na formułowanie polityki zagranicznej i wewnętrznej przez Stany Zjednoczone.

Dr Margot Stańczyk-Minkiewicz, Uniwersytet Gdański, *Gambia. Polityczne, ekonomiczne i społeczne determinanty migracji*

To najmniejsze państwo kontynentalnej Afryki, przechodzi aktualnie głęboką transformację. Dzieje się tak ze względu na zmianę rządów, sprawowanych przez 22 lata przez Yahyę Jammeha a wcześnej 24 lata prezydenta Dawdę Jawara i przejęcie władzy przez Adamę Barrowa w lutym 2017 roku. Panujący, od ponad roku prezydent, mając świadomość istnienia licznych problemów wynikających ze spuścizny, jaką przejął po swoim poprzedniku (nadużywanie władzy, ignorowanie zasad konstytucji, nieprzestrzeganie rządów prawa czy łamanie praw człowieka), postawił sobie i swoim współpracownikom za cel, opracowanie strategii rozwoju państwa, która miałaby zagwarantować Republice Gambii przeobrażenie kraju w państwo nowoczesne, odpowiedzialne, oparte na demokratycznych fundamentach, z dobrymi rządami, poszanowaniem praw człowieka, bezpieczeństwem i dobrobytem dla wszystkich jej mieszkańców, minimalizując tym samym skalę migracji, na którą wpływ mają wszystkie wymienione problemy. Zarówno prezydent, jak i przedstawiciele jego gabinetu mają pełną świadomość, że rozwój państwa niemożliwy będzie bez młodych, ambitnych, zdeterminowanych na poprawę sytuacji Gambijczyków (a ci najczęściej decydują się na opuszczenie kraju), dlatego też zahamowanie migracyjnych tendencji, należy do jednego z głównych priorytetów polityki młodego rządu.

Część II.

Dr Katarzyna Kamińska-Korolczuk, Uniwersytet Gdański, *Wpływ mediów na procesy integracyjne mniejszości narodowych w Estonii*

Na rynku mediów dostępnych w Estonii środki przekazu skierowane do mniejszości narodowych mają doniosłe znaczenie dla kreowania i podtrzymywania więzi z państwem pobytu. Często jednak są także źródłem wpływów wywieranych przez państwo pochodzenia.

Wystąpienie przedstawiać będzie strukturę mediów drukowanych i elektronicznych w Estonii i analizować ich oddziaływanie na procesy włączania do systemu społecznego osób, które nie używają języka narodowego kraju zamieszkania. Wykazana zostanie korelacja między systemem medialnym oraz politycznym, w nawiązaniu do teorii paralelizmu politycznego. Wyniki badań porównawczych ilościowych uzupełniono o wnioski płynące z bezpośredniej obserwacji rynku mediów tego państwa.

Dr hab. Marzenna Giedrojć, prof. nadzw., Uniwersytet Szczeciński, *Za i przeciw mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce. Wybrane przykłady debaty parlamentarnej*

Celem jest ukazanie odpowiedzi na pytania: w jaki sposób polscy parlamentarzyści widzą miejsce i rolę mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce; co wyznacza nową narrację debaty parlamentarnej w tej kwestii.

Dr Tomasz Browarek, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Polityka finansowania działalności mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce*

Jednym z elementów polityki etnicznej państwa polskiego jest dofinansowanie działalności mniejszości narodowych na rzecz podtrzymania i rozwoju własnej tożsamości narodowej. W okresie PRL podział środków przeznaczonych na działalność organizacyjną mniejszości pozostawał w gestii Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Wraz z powstaniem rządu T. Mazowieckiego i zmianą polityki etnicznej, kompetencje te przekazano Ministerstwu Kultury i Sztuki. Zmieniono wówczas zasady finansowania organizacji mniejszości narodowych i etnicznych. Mniejszości zostały pozbawione tak zwanych dotacji podmiotowych, przeznaczanych z budżetu państwa na działalność statutową. W ich miejsce wprowadzono natomiast dotacje przedmiotowe, przyznawane na konkretne przedsięwzięcia, w trybie zadań państwowych zleconych podmiotom niepublicznym. W skutek tej zmiany organizacje mniejszościowe zostały pozbawione środków na prowadzenie działalności statutowej, płace dla pracowników i instruktorów oraz utrzymanie lokali. Niemal z dnia na dzień stowarzyszenia stanęły w krytycznej sytuacji i musiały bardzo szybko przestawić się na nowy sposób dofinansowania. Strona rządowa przyznając fundusze kierowała się zasadą, że wspierane powinny być przede wszystkim inicjatywy własne, przedstawiane przez mniejszości. Priorytetowo traktowano w tym względzie ochronę języka ojczystego mniejszości poprzez dotowanie czasopism narodowościowych. Kolejne istotne zmiany w finansowaniu mniejszości narodowych i etnicznych wprowadziła przyjęta w 2005 roku ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, która zobowiązała organy władzy publicznej do podejmowania odpowiednich środków w celu wspierania działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości. Przywróciła ona także możliwość przyznawania organizacjom mniejszości narodowych i etnicznych, obok dotacji celowych (przedmiotowych), także dotacje podmiotowe, które mogą otrzymywać organizacje mniejszości.

Dr Dorota Kowalewska, Uniwersytet Szczeciński, *Organizacje mniejszości ukraińskiej wobec napływu migrantów zarobkowych z Ukrainy – problemy i wyzwania*

Organizacje zrzeszające mniejszość ukraińską w Polsce stają się pierwszym miejscem kontaktu dla napływających z Ukrainy migrantów zarobkowych. Działacze organizacji mniejszości muszą zmierzać się z problemami, których zakres do tej pory nie dotyczył ich

członków. W wystąpieniu zostaną zaprezentowane inicjatywy podejmowane przez liderów mniejszości w odniesieniu do migrantów z Ukrainy oraz nowe obszary aktywności organizacji mniejszości we współpracy z samorządem terytorialnym, uczelniami wyższymi oraz organizacjami pozarządowymi, na rzecz wspierania migrantów

Dr Paweł Popieliński, Polska Akademia Nauk, *Wyjazdy zarobkowe mniejszości niemieckiej w III RP*

Autor przedstawi meandry wyjazdów zarobkowych mniejszości niemieckiej w III RP - od 1989 roku do dnia dzisiejszego. Zostaną przedstawione przyczyny, kierunki i intensywność tych wyjazdów - kiedyś i dziś.

Panel 75: Innowacyjne formy wspierania partycypacji politycznej

Moderatorka: Dr Alina Kaszkur, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Dr Natasza Lubik-Reczek, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Innowacyjne i uniwersalne narzędzia partycypacji*

Partycypacja to mniej lub bardziej bezpośrednie uczestnictwo obywateli w życiu społecznym, publicznym i politycznym. Partycypacja to umożliwianie także młodym ludziom bycia partnerem w działaniu, brania odpowiedzialności, korzystania z szans rozwoju, jak również dzielenie się pomysłami, samodzielne myślenie, umiejętność efektywnego przekazywania opinii, planowanie oraz bycie zaangażowanymi w podejmowane decyzje. Partycypacja od zawsze była filarem pracy z młodzieżą. Jest ona zagwarantowana w Konwencji o prawach dziecka Organizacji Narodów Zjednoczonych i obowiązuje we wszystkich krajach na świecie. W kontekście pracy z młodzieżą oraz kształcenia obywatelskiego partycypacja oznacza udział w podejmowaniu decyzji i wynikającą z tego możliwość kształtowania otoczenia. Włączenie ich w proces podejmowania decyzji oznacza dochodzenie do porozumienia. Partycypacja przyczynia się więc również do rozwoju osobowości. Mówiąc o innowacyjnych i uniwersalnych narzędziach partycypacji mam na myśli m.in. debaty w modelu oksfordzkim i parlamentarnym, oddolne inicjatywy obywatelskie i edukacyjne oraz mentoring.

Dr Marcin Rachwał, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Zastosowanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych w procedurach partycypacji politycznej – doświadczenia Polski na tle innych państw*

Przedmiotem wystąpienia będzie analiza zastosowania nowych technologii w konwencjonalnych procedurach partycypacji politycznej w Polsce. Doświadczenia Polski zostaną ukazane na tle wybranych przykładów z innych państw.

Dr Alina Kaszkur, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, *E-voting w kontekście teorii dyfuzji innowacji*

Everett M. Rogers, twórca teorii dyfuzji innowacji, wskazuje na czynniki warunkujące rozprzestrzenianie się innowacji oraz tempo tego procesu. Autorka w swoim wystąpieniu

dokona operacjonalizacji pojęcia innowacji oraz e-votingu. W dalszej kolejności, w oparciu o wspomnianą teorię, dokona analizy uwarunkowań procesu wdrażania e-votingu, wnioskując o perspektywach na adaptację tej innowacji w społeczeństwie.

Dr Krzysztof Duda, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Partycypacja obywatelska a kompetencje głosujących. Doświadczenia Szwajcarii i wyzwania dla Polski w kontekście referendum dotyczącego zmian w Konstytucji RP*

W badaniach nad demokracją bezpośrednią zwraca się uwagę na problemy i zagrożenia wynikające z umożliwienia wyrażenia głosu przez obywateli. By je przeanalizować, zadać należy pytania dotyczące między innymi poziomu poinformowania głosujących, racjonalności podejmowanych przez nich wyborów, wpływu partii politycznych i ogłaszanych sondaży. Zweryfikować należy hipotezę zakładającą, iż większość głosujących nie jest poinformowana w dostateczny sposób w zakresie najważniejszych kwestii. Jest to istotne zwłaszcza w kontekście referendum zaproponowanego przez Prezydenta RP odnośnie zmian w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Istotne przy tym mogą być doświadczenia szwajcarskie, gdzie społeczeństwo często podejmuje decyzje dotyczące zmian konstytucyjnych.

Dr Izabela Kapsa, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, *Partycypacja polityczna młodych dorosłych – uwarunkowania, formy, stan obecny*

Referat prezentuje wyniki badań młodych dorosłych uczących się i studiujących w Bydgoszczy pod kątem ich aktywności politycznej. Badania empiryczne zostały przeprowadzone w 2018 roku w formie szerokiej analizy preferencji politycznych, poziomu partycypacji politycznej, oceny demokracji oraz typów osobowości. Ważnym elementem analizy są szeroko rozumiane uwarunkowania partycypacji politycznej młodych. Ich wskazanie służy odpowiedzi na szereg pytań badawczych, dotyczących wpływu szkoły, rodziny, otoczenia czy wreszcie typu osobowości, na podejmowanie lub rezygnację z aktywności politycznej. W badaniach zachodnioeuropejskich młodzi ludzie są wskazywani jako jedna z najbardziej aktywnych grup społecznych, jednak aktywność ta sprowadza się głównie do rozmaitych form kontestacji (protesty online, manifestacje, strajki), przy jednocześnie niskiej frekwencji wyborczej. Raport z badań przedstawi więc nie tylko stan obecny, ale też analizę porównawczą z danymi z innych krajów.

Dr Wojciech Trempała, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, *Innowacyjne formy wspierania zaangażowania ekologicznego jako formy partycypacji politycznej*

Minęło niemal pół wieku od kiedy m. in. za sprawą tzw. Raportu U Thanta – społeczność międzynarodowa dokonała identyfikacji globalnego kryzysu środowiskowego oraz związanych z nim zagrożeń dla życia na Ziemi. Mimo wszystko specyfika problemów ekologicznych - błędna interpretacja ich źródeł oraz skutków, pozorne odroczenie w czasie ich oddziaływania na kondycję cywilizacji ludzkiej - powoduje, iż dążenie do ich rozwiązania nie jest traktowane jako priorytetowe na polu aktywności społeczno-politycznej. Wyniki wielu badań empirycznych wskazują, iż wartość wzrostu gospodarczego nadal przedkładana jest nad wartość dobrej jakości środowiska przyrodniczego, dobrobyt materialny nad jakość życia rozumianą w kategoriach idei zrównoważonego rozwoju, świadomość ekologiczna społeczeństwa globalnego rozwija się w sferze poznawczej, lecz rozwój ten wciąż w zbyt małym stopniu przekłada się na zachowania ekologiczne, w tym potrzebę walki

o realizowanie wartości ekologicznych rozpatrywanych w kategoriach praw człowieka III generacji. Celem niniejszego referatu jest poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o to, czy współczesna rewolucja cyfrowo-technologiczna i związane z nią innowacje w sferze społecznej, politycznej oraz kulturalnej stwarzają warunki do powstania globalnej aktywności społeczeństw na rzecz walki o bezpieczeństwo ekologiczne.

Mgr Martyna Rajek, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, *Partycypacja oraz inkluzja społeczna jako wymiary polityki rewitalizacji miejskiej*

Współcześnie zauważalne problemy przestrzenne i funkcjonalne miast oraz postępująca degradacja tkanek miejskich pozwoliły dostrzec, iż obligatoryjne jest wypracowanie nowych idei, które umożliwią prawidłowy rozwój ośrodków miejskich. Na przestrzeni ostatnich lat powstało wiele trendów i koncepcji wprowadzających nowy model myślenia o mieście, w tym także nowe podejście do procesu rewitalizacji jako istotnego komponentu odnowy przestrzeni miejskich. W myśl nowo powstałych refleksji udział w procesie odbudowy miast winni brać wszyscy interesariusze, w tym także i przede wszystkim – mieszkańcy rewitalizowanego terenu. W wyniku konieczności podejmowania zintegrowanych i komplementarnych działań oraz aktywizacji społecznej, integralnymi elementami współczesnej polityki rewitalizacyjnej stało się zatem pojęcie partycypacji oraz zasada inkluzji społecznej. Celem rozważań autorki jest szczegółowe omówienie społecznych aspektów rewitalizacji, które umożliwią spojrzenie na dany problem z wielu perspektyw czy też dokładniejsze rozpoznanie potrzeb interesariuszy pochodzących z różnych grup społecznych. Ponadto przyczynią się do zaktywizowania całych społeczności lokalnych oraz zaznajomią mieszkańców z danymi formami aktywności, które stanowią dziś niemałe wyzwanie w warunkach polskich miast.

Dyskutant: Dr hab. Artur Laska, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Panel 26: Koabitacja - wymiar centralny i lokalny

Moderatorki: Dr Katarzyna Kuć-Czajkowska, Dr Monika Sidor, Dr Justyna Wasil, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Dr Tomasz Madras, Politechnika Białostocka, *Pozycja ustrojowa rad miast w kontekście koabitacji*

Przedmiotem referatu jest pozycja ustrojowa - uwarunkowania prawne, możliwości działania oraz faktycznie wypełniane funkcje - rad miast w polskim systemie władzy lokalnej, a w szczególności jej szczególna postać w sytuacji koabitacji. Relacje pomiędzy organem wykonawczym i stanowiącym w gminach przypomina znany ze światowych przykładów system prezydencki, z jednoosobową głową wspólnoty (odpowiednio: samorządowej lub państwowej) stojącej na czele aparatu administracyjnego i wyposażonej w silny mandat wyborczy, oraz dominujący w wymiarze stanowienia prawa organ kolegialny o uprawnieniach stanowiących i kontrolnych. W praktyce podobieństwo to jest pozorne i może prowadzić do błędnych wniosków. Celem referatu jest zatem analiza i prezentacja cech szczególnych i różnic, które składają się na odmienną (powiedzmy od razu: dużo

słabszą) pozycję ustrojową naszych samorządowych legislatyw. Składają się na to, między innymi, brak samodzielności własnego aparatu pomocniczego, zależność od zewnętrznej obsługi prawnej i eksperckiej, niezawodowe wypełnianie funkcji przez radnych, bardzo ograniczone uprawnienia kontrolne (zarówno organu, jak i indywidualne jego członków), inny, niż w przypadku parlamentarzystów, czy kwestia ochrony prawnej radnych. Badania służące objaśnieniu rzeczonego problemu badawczego obejmują zarówno analizę dokumentów (aktów prawnych), jak i elementy analizy porównawczej.

Mgr Przemysław Szymański, Uniwersytet Szczeciński, *System wyborczy a występowanie zjawiska koabitacji – przykład gmin miejskich powyżej 20.000 mieszkańców*

Przepisy poszczególnych ordynacji wyborczych, a po 2011 Kodeksu wyborczego w dużym stopniu determinują funkcjonowanie samorządu terytorialnego, w tym gminnego. Wpływały i wpływają one na szereg relacji zachodzących między organem wykonawczym, tj. wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta), a stanowiąco-kontrolnym, czyli radą gminy (miasta). Prowadzi to pośrednio do powstania zjawiska koabitacji w gminach, czyli sytuacji w której wójt (burmistrz, prezydent miasta) wywodzi się z innej opcji politycznej niż większość w radzie. Celem pracy jest analiza wyników wyborów samorządowych na poziomie gminnym, w miastach województwa zachodniopomorskiego w latach 2006-2014, pod kątem skali występowania zjawiska koabitacji między organami wykonawczymi i uchwałodawczymi. Badaniu poddane zostaną elekcje w gminach miejskich powyżej 20.000 mieszkańców, które nie posiadają statusu miast na prawach powiatu.

Mgr Monika Cukier-Syguła, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Koabitacja w miastach na prawach powiatu. Analiza na przykładzie województwa śląskiego*

Celem referatu jest ukazanie skali występowania koabitacji na poziomie miast na prawach powiatu w województwie śląskim w kadencji 2014-2018. Jako obszar badawczy autorka wybrała miasta na prawach powiatu w województwie Śląskim: Bielsko-Biała, Bytom, Chorzów, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jastrzębie Zdrój, Jaworzno, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Rybnik, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze i Żory. Autorka pragnie wskazać i przeanalizować istotne dla zachodzenia zjawiska koabitacji procesy we wskazanych miastach. W zaprezentowanym referacie autorka postara się odpowiedzieć jak funkcjonują wybrane miasta na prawach powiatu w warunkach koabitacji? Wskazując ułomność ich funkcjonowania oraz narastające trudności wiążące się z deficytem środków. Pod pojęciem ułomności autorka ma na myśli problemy z jakimi borykają się współcześnie miasta na prawach powiatu w województwie śląskim tj. „kurczenie się miast", starzenie demograficzne, ubytek naturalny i migracyjny ludności.

Dr Monika Sidor, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Podłoże konfliktów w koabitacyjnej gminie*

W kadencji 2014 - 2018 zjawisko koabitacji występuje w 50% polskich gmin. Sytuacja w której organ wykonawczy jest z innego obozu politycznego niż większość radnych może mieć charakter pokojowy albo konfliktowy. Przyczyn takie stanu rzeczy może być wiele. Podejmując próbę ich wyjaśnienie, przeanalizowano wyniki badań z tych gmin, w których stwierdzono, iż istnieje koabitacja konfliktowa. Celem artykułu jest zdiagnozowanie przyczyn konfliktu w tych jednostkach samorządowych. Należy dodać, iż w poprzednich analizach

określono, iż podłoże partyjne ma niewielkie znaczenie w gminach z koabitacją konfliktową. Pojawia się zatem pytanie jakie inny przyczyny, oprócz różnic partyjnych, może powodować to, iż organy władzy gminy mają trudności we współpracy. Kolejnym pytaniem badawczym, jest to czy konflikt jest spowodowany przyczynami wewnętrznymi czy jednak oddziaływaniem z zewnątrz. Czy konflikt częściej ma swoje bezpośrednie źródło w samych relacjach między organami czy raczej inne podłoże. W artykule zostanie podjęta próba odpowiedzi na te pytania.

Dr Katarzyna Kuć-Czajkowska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Gminy samorządowe - wyzwania w warunkach koabitacji w Polsce*

Celem wystąpienia będzie odpowiedź na pytania: jakiego rodzaju problemy w funkcjonowaniu i wzajemnych relacjach organów władzy w gminie ujawniły się w wyniku przeprowadzonych badań nad koabitacją? Jakie są możliwe sposoby poprawy relacji między wykonawczym a stanowiąco-kontrolnym organem władzy w gminie? W jaki sposób przyjęte na początku 2018 r. zmiany w prawie samorządowym (Kodeksie wyborczym i ustawie o samorządzie gminnym) przyczynią się do poprawy vs. pogorszenia relacji między wójtem/burmistrzem/prezydentem a radą? Czy wprowadzone ograniczenie do dwóch liczby kadencji organu wykonawczego zwiększy vs. zmniejszy występowanie zjawiska koabitacji w skali Polski? Podstawą do przygotowania referatu są badania jakościowe (wywiady pogłębione) i ilościowe (wyniki ankiety pocztowej) przeprowadzone w wyodrębnionej grupie gmin w ramach realizacji grantu NCN OPUS 6, HS5 pt. Koabitacja na poziomie gminnym w Polsce.

Dr Justyna Wasil, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Koabitacja na poziomie gminnym w Polsce - wnioski i refleksje z badań*

Podstawą do przygotowania referatu są badania jakościowe (wywiady pogłębione) i ilościowe (wyniki ankiety pocztowej) przeprowadzone w wyodrębnionej grupie gmin w ramach realizacji grantu NCN OPUS 6, HS5 pt. Koabitacja na poziomie gminnym w Polsce. W referacie zostanie zaprezentowana skala zjawiska koabitacji w polskich gminach w kadencji 2014-2018. Przedstawione zostaną modele koabitacji konfliktowej i konsensualnej w gminie (skonstruowane w toku badań) zawierające czynniki sprzyjające występowaniu badanego zjawiska, warunkujące jego rodzaj oraz nasilenie. Zaprezentowana zostanie stworzona na kanwie zebranego materiału empirycznego typologia zachowania organu wykonawczego funkcjonującego w warunkach koabitacji. Zostaną omówione również pozytywne oraz negatywne konsekwencje wykształcenia się koabitacji w gminach oraz instrumenty obstrukcji stosowane przez organy gminy wobec siebie w warunkach badanego zjawiska.

Dyskutant: Dr hab. Jerzy Mizgalski, prof. nadzw., Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie

Panel 77: Państwa Kaukazu Południowego w dobie transformacji (Panel organizowany przez Sekcję Badań nad Obszarem Eurazjatyckim PTNP)

Moderator: Dr Jan Brodowski, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Dr hab. Krzysztof Fedorowicz, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Transformacja ustrojowa w Armenii – próba kształtowania „kaukaskiego" modelu przemian politycznych*

Głównym celem wystąpienia będzie przedstawienie procesu transformacji ustrojowej w Armenii w latach 1991-2018. Zostaną przedstawione liczne przeciwności i trudności, na jakie ten proces napotkał i skala deformacji przyjmowanych rozwiązań ustrojowych w wyniku specyficznych uwarunkowań społeczno-politycznych oraz etniczno-narodowościowych. W prezentacji szczególnie zostanie wyeksponowany wątek nieprzystawalności procesu przemian w Armenii do funkcjonujących teorii transformacji. Tym samym podjęta zostanie próba zdefiniowania kaukaskiego modelu przemian ustrojowych obecnego w państwach regionu Kaukazu Południowego.

Dr Renata Król-Mazur, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Uregulowania prawne relacji państwo-kościół w Republice Gruzji i Republice Armenii*

Armenia i Gruzja są od ponad szesnastu wieków krajami ortodoksyjnie chrześcijańskimi. Funkcjonują tam własne kościoły narodowe – Ormiański Kościół Apostolski i Prawosławny Autokefaliczny Apostolski Kościół Gruziński – mające zagwarantowaną prawnie dominującą pozycję. Oba kościoły podpisały z władzami państwa specjalną umowę regulującą wzajemne relacje (rodzaj konkordatu). Na jej mocy narodowe kościoły obu krajów otrzymały szereg przywilejów, które nie są dostępne dla innych wyznań i grup religijnych. Te zapisy prawne stały się potwierdzeniem tezy stawianej przez różnych badaczy tamtejszych Kościołów, że zarówno w Armenii jak i w Gruzji, dzięki istnieniu od wieków na tym terenie wzorca ścisłego powiązania przynależności etniczno-narodowej i konfesyjnej możemy mówić, iż mamy tam do czynienia z występowaniem religijnego nacjonalizmu. W obu krajach Kościół legitymizuje nowe władze, które w zamian zobowiązane są do współdziałania z nim i popierania jego interesów.

Dr Paweł Nieczuja-Ostrowski, Akademia Pomorska w Słupsku, *Weterani, bohaterowie, bojownicy. Czynnik militarny w polityce wewnętrznej Republiki Armenii*

Wraz z odzyskaniem niepodległości w 1991 r. Republika Armenii wkroczyła na drogę transformacji ustrojowej, gospodarczej i społecznej. Na jej przebiegu zaważył konflikt zbrojny z sąsiednim Azerbejdżanem o Górski Karabach, dotychczas nie rozwiązany. Kwestia karabaska stała się niezwykle istotnym elementem polityki wewnętrznej Armenii, wpływającym na nastroje społeczne i układ sił rządzących państwem. Uczestnicy walk w Górskim Karabachu stali się dla społeczeństwa bohaterami, którzy nierzadko decydowali się na osobiste wejście do polityki (jak np. Robert Koczarian, prezydent Armenii), jak też na zbiorowe oddziaływanie na politykę, zarówno zgodnie z prawem (np. Unia Weteranów „Jekrapah"), jak i pozaprawne (np. „Śmiałkowie Sasunu"). Celem wystąpienia jest próba

ukazania różnorodnych aspektów uczestnictwa weteranów walk o Górski Karabach w polityce wewnętrznej Republiki Armenii.

Dr Paweł Stawarz, Uniwersytet Warszawski, *Azerbejdżan – przemiany wewnętrzne a relacje z Unią Europejską*

Rozważając potencjalne znaczenie poszczególnych państw Kaukazu Południowego w kontekście polityki UE względem tego regionu, należy zauważyć, iż najistotniejszym podmiotem jest Azerbejdżan, gdyż posiada bogate złoża ropy naftowej, a zwłaszcza gazu ziemnego. Położenie, umożliwia wykorzystanie jego terytorium do tranzytu wskazanych surowców z państw Azji Środkowej do UE. Ma też dla Unii strategiczne znaczenie z wielu innych względów. Bardzo istotny jest też fakt, iż zarówno złoża surowców energetycznych jak też infrastruktura do ich wydobycia i przesyłu nie są pod kontrolą rosyjskich przedsiębiorstw. Wskazane elementy, a z drugiej strony fakt, że Azerbejdżan nie podpisał układu stowarzyszeniowego z Unią powodują, że problematyka dotycząca czynników sprawiających, iż potencjalne możliwości współpracy nie są optymalnie wykorzystane, a zwłaszcza pytanie, czy główną przyczyną takiego stanu rzeczy są przemiany wewnętrzne obserwowane w Azerbejdżanie, czy też polityka UE względem tego państwa lub inne czynniki zewnętrzne, powinna być istotnym elementem obrad Panelu.

Mgr Aneta Strzemżalska, Uniwersytet Europejski w Sankt Petersburgu, *Ideologia narodowa a zmiany systemowe. Transformacja ustrojowa współczesnego Azerbejdżanu*

System polityczny w Azerbejdżanie został sformułowany w czasach Związku Radzieckiego. W latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku pod czujnym okiem sekretarza generalnego KC Komunistycznej Partii AzSRR Hejdara Alijewa ukształtował się mechanizm władzy państwowej, oparty o wpływy trzech klanów: nachiczewańskiego, karabaskiego i erywańskiego. Układ ten został zachwiany dopiero w ostatnich latach. Wraz z umocnieniem pozycji politycznej pierwszej damy Mehriban Alijewej centralne miejsce na scenie polityczne zajął klan Paszajewów. Umacnianie pozycji klanu Paszajewów było możliwe dzięki wprowadzeniu poprawek do konstytucji, licznym transformacjom instytucjonalnym oraz – i przede wszystkim – popularyzacji nowej ideologii narodowej. Jakie są szczegółowe okoliczności geopolityczne i ekonomiczne formułowania się nowego klanu azerbejdżańskiego? W jaki sposób można wykluczyć z gry politycznej wpływowych oligarchów? Jaką rolę w walce o władzę odgrywa ideologia polityczna? Na te i inne pytania postaram się odpowiedzieć w moim wystąpieniu.

Mgr Anna Pająk, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Polityczne i społeczne aspekty transformacji systemowej w Gruzji

Istotnymi wymiarami szeroko pojętej transformacji systemowej, jest transformacja polityczna i ściśle z nią związane przemiany społeczne. Przeobrażenia związane z upadkiem ZSRR postawiły przed krajami bloku socjalistycznego wiele wyzwań i problemów, oznaczały bowiem totalną zmianę struktury państwa i stworzenia zupełnie nowego systemu politycznego, co bezpośrednio oddziaływało też na społeczeństwo. W krajach tych elity polityczne nie miały jasnej wizji organizacji państwa ani przygotowania do przejęcia władzy. Przejście od mono- do wielopartyjnego systemu przy początkowym niedostosowaniu całości w wymiarze formalno- prawnym okazało się wyzwaniem przed którym stanęły grupy wykształcone w reżimie autorytarnym, pochodzące początkowo często z kręgów

dysydenckich stąd brak doświadczenia w tym wymiarze stał się problemem, któremu w pierwszych latach transformacji niełatwo było sprostać. W Gruzji , która powszechnie traktowana jest obecnie jako najbardziej demokratyczne państwo wśród krajów Kaukazu Południowego proces transformacji w omawianym wymiarze podzielić można na dwa etapy, gdzie pierwszy z nich oznaczać będzie okres od lat 80- tych i związane z rozpadem ZSRR przemiany społeczno- polityczne oraz odzyskanie niepodległości przez Gruzję, aż do roku 1995, kiedy to uchwalona została konstytucja Gruzji. Drugi etap przemian oznacza pełną demokratyzację systemu, na którą wpłynął początkowy zastój w reformach podczas prezydentury Edwarda Szewardnadze, a ostatecznie rewolucja róż, przejęcie władzy przez Zjednoczony Ruch Narodowy i przyjęcie poprawek do poprzedniej konstytucji, które regulowały kwestie niezbędne dla funkcjonowania państwa demokratycznego. Proponowany referat stanowi analizę przemian zachodzących Gruzji w dobie transformacji z punktu widzenia zmian i wyzwań w wymiarze politycznym i ich korelacji z przemianami społecznymi.

Dyskutantka: Dr Anna Jach, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Panel 84: Struktury współczesnych polskich partii politycznych – ciągłość i zmiana

Część I.

Moderatorka: Dr hab. Anna Pacześniak, Uniwersytet Wrocławski

Dr hab. Beata Kosowska-Gąstoł, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Ile nowego w nowych partiach? Organizacja, przywództwo i selekcja kandydatów w nowych ugrupowaniach parlamentarnych w Polsce po 2011 roku*

Wbrew pojawiającym się w nauce i publicystyce przekonaniom o istnieniu swego rodzaju kartelu partii politycznych czy „zabetonowaniu" sceny politycznej i trudnościach z dostaniem się nowych ugrupowań do parlamentu, te powstają i zdobywają reprezentacje w organie przedstawicielskim państwa. Pojawiają się wówczas opinie, że partie są wprawdzie nowe, ale twarze polityków wciąż te same lub że mamy do czynienia „ze starym winem w nowych bukłakach". W związku z tym celem analizy jest poszukiwanie odpowiedzi na pytania na ile powstające ugrupowanie można uznać za partie nowe oraz czy, i ewentualnie w jaki stopniu, nawiązują one do ugrupowań istniejących wcześniej. Wykorzystany zostanie interwałowy indeks zgodność vs. nowość autorstwa Sikka i Kökera (2017), który umożliwia badanie partii w trzech wymiarach (organizacja, przywództwo partyjne, selekcja kandydatów). Przedmiotem analizy będą nowe ugrupowania, które zdołały uzyskać reprezentację w polskim parlamencie po dwóch ostatnich elekcjach w 2011 i 2015 roku.

Dr hab. Łukasz Tomczak, prof. nadzw., Uniwersytet Szczeciński, *Regionalne struktury partii politycznych w Polsce*

W referacie poruszony zostanie problem relacji między centralnymi a regionalnymi strukturami partii. Między innymi udziału struktur niższych szczebli w kształtowaniu władz centralnych oraz kwestie centralizacji i decentralizacja struktur. Skupiono się na udziale

struktur regionalnych w procesie wyboru lidera partii, w centralnym organie uchwałodawczym i wykonawczym, selekcji kandydatów w wyborach parlamentarnych, autonomiczności podejmowania decyzji dotyczących wyboru lidera regionu i kandydatów w wyborach na poziomie regionalnym. Podjęto także problem ingerencji władz krajowych partii w struktury regionalne. Zakres kompetencji struktur regionalnych może obejmować sprawy związane z kreowaniem całokształtu regionalnej polityki partii lub być w tych kwestiach ograniczony. Badaniem objęto partie, które w ostatnich wyborach parlamentarnych, samodzielnie lub w koalicji, przekroczyły próg 3% otrzymanych głosów.

Dr Maria Wincławska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Oczekiwania członków polskich partii politycznych wobec swoich organizacji*

Tematem wystąpienia będą oczekiwania członków polskich partii politycznych (PiS, PO, Nowoczesnej, PSL, SLD i Razem) wobec swoich organizacji. Analizie poddane zostaną oczekiwania związane z zakresem demokracji bezpośredniej w partiach oraz zadań, które członkowie wykonują i chcieliby wykonywać na rzecz swoich ugrupowań. Zostanie także zbadana zależność między poparciem dla mechanizmów demokracji bezpośredniej a aktywnością członków w partii. Dane do prowadzonych analiz pochodzą z badań sondażowych członków partii przeprowadzonych w ramach projektu „Polskie partie polityczne w relacji z otoczeniem społecznym – analiza strategii organizacyjnych i komunikacyjnych", prowadzonego przez konsorcjum badaczy z Uniwersytetu Wrocławskiego i Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Dr Małgorzata Kaczorowska, Uniwersytet Warszawski, *Kto trzyma klucze do polityki? Polskie partie polityczne: ich członkowie i przywódcy. Ocena wpływu na demokrację wewnątrzpartyjną*

Proces krystalizacji wzorców zachowań politycznych rozpoczął się wraz z rozpowszechnieniem mechanizmów demokratycznych w systemach politycznych i partyjnych w krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Po okresie przejściowym nastąpiła konsolidacja systemów partyjnych. Był to początek stabilizacji procesów politycznych, podobnych do dojrzałych zachodnich demokracji, a także wewnętrznych mechanizmów partii politycznych. Partie polityczne w Europie Środkowej i Wschodniej stoją również w obliczu upadku członkostwa w partii i „personalizacji polityki". W ostatnich latach partie polityczne w Europie aktywnie zwiększają rolę swoich członków, a także działaczy w zakresie rekrutacji kandydatów, selekcji liderów oraz w procesie kształtowania polityki. Istotne jest by we współczesnych demokracjach ich wymiary, takie jak: uczestnictwo, rywalizacja, reprezentacja i zdolność reagowania (responsywność), występowały zarówno: wewnątrz partii politycznych oraz między nimi, czyli w ramach systemu partyjnego. Głównym celem tego artykułu jest zbadanie poziomu demokracji wewnątrz partii politycznych za pomocą modelu Benjamina van Berge, Thomasa Poguntke, Petera Oberta i Diany Tipei - narzędzia pomiaru demokracji wewnątrzpartyjnej. Artykuł będzie analizą wybranych partii politycznych polskiej sceny politycznej podczas ostatnich wyborów (2015). Analiza skupi się również na partiach, które osiągnęły próg 3% głosów - wymóg gwarantujący finansowanie budżetu państwa z ich działalności. W analizie ponadto wzięte będą pod uwagę rola i pozycja członków oraz liderów partii politycznych w działaniach ugrupowań. Ten jasno określony zakres badań umożliwi autorce zajęcie się następującą hipotezą: ugruntowane polskie partie polityczne o względnie stabilnym poparciu mają tendencję do większej

scentralizowania, a rola ich liderów wzrasta, kosztem pozycji i znaczenia członków partii. Co więcej, partie te, w porównaniu z nowymi ugrupowaniami politycznymi, w których z kolei personalizacja jest jednakowo wysoka, a demokracja wewnątrzpartyjna znacznie bardziej rozwinięta, wprowadziły ograniczone mechanizmy owej demokracji. A weryfikację hipotezy ułatwią następujące pytania badawcze: czy istnieją mechanizmy demokracji w partiach politycznych? Jeśli odpowiedź byłaby twierdząca, jakie są to mechanizmy? Czy w partiach politycznych o dłuższym stażu można zauważyć jakąś zmianę w zakresie demokracji wewnątrzpartyjnej?

Część II.

Dr hab. Jarosław Flis, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Lokalne partie władzy*

Słabe zaangażowanie partii ogólnokrajowych w samorządach skutkuje szczególną rolą lokalnych partii władzy (LOK) w strukturalizacji samorządowej rywalizacji. Rola ta przejawia się przez dwa mechanizmy: 1. Alternacja władzy poprzedzona jest dezintegracją aktualnej LOK. 2. Pokłosiem alternacji władzy jest kooptacja członków starej LOK do nowej LOK. Zjawiska te są tym silniejsze, im mniejszy jest udział partii sejmowych w radach gmin. Narastający trend ku personalizacji polityki wiązany jest ze słabnięciem identyfikacji partyjnych opartych na podziałach ideowych i społeczno-politycznych. Czynnikiem przesądzającym o sukcesie ma być osobista charyzma i wiarygodność oraz indywidualne kompetencje. Kluczowym uwarunkowaniem wydaje się tu jednak wyjściowa pozycja konkretnego lidera. Możliwe są tu różne modele jego wyłonienia, w zależności od relacji z zastanymi strukturami władzy. Polskie wybory samorządowe są okazją do testowania znaczenia i prawdopodobieństwa powodzenia możliwych scenariuszy. Wynika to ze szczególnej pozycji sejmowych partii, które są obecne na lokalnych scenach politycznych, lecz nie mają na nich dominującego charakteru. Znaczenie ma też instytucjonalna prezydencjalizacja takich scen, wynikająca z bezpośrednich wyborów włodarzy. Referat prezentuje wyniki badań nad częstością występowania różnych scenariuszy powstawania i upadku lokalnych partii władzy.

Dr Ewa Skrabacz, Uniwersytet Opolski, *Problematyka transparentności polskich partii politycznych*

W polskiej ustawie o partiach politycznych kategoria „jawności" przywołana jest trzykrotnie: odnosi się do struktur i zasad działania partii politycznych (rozdz. 2, art. 8), do ewidencji partii i tekstów ich statutów (rozdz. 3, art. 18) oraz do źródeł finansowania podmiotów partyjnych (rozdz. 4, art. 23a). Problem ograniczonej jawności pojawia się w debacie publicznej najczęściej w tym ostatnim kontekście, czyli dotyczy partyjnych finansów. Podejmowane w ramach wystąpienia rozważania będą się koncentrować na mniej eksplorowanym aspekcie – kwestii jawności struktur partii politycznych w Polsce. Prezentowane badania będą dotyczyć głównie partii reprezentowanych w Sejmie VIII kadencji. Stopień transparentności struktur partyjnych zostanie określony przede wszystkim na podstawie informacji uzyskanych bezpośrednio od władz partyjnych, a także w oparciu o dane zastane (m.in. raporty GUS). Finalnie zostanie podjęta refleksja nad postrzeganiem – zarówno przez polityków, jak i badaczy partii politycznych – kwestii realizacji idei jawności, ze szczególnym uwzględnieniem konsekwencji dostępu do informacji dotyczących struktur partyjnych.

Dr Barbara Brodzińska-Mirowska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Dr hab. Michał Jacuński, Uniwersytet Wrocławski, *Oddalenie czy zbliżenie? O roli struktur partyjnych w procesie budowania relacji z otoczeniem*

Jednym z przejawów kryzysu partii politycznych, i to nie tylko w Polsce, jest malejące zaufanie otoczenia społeczno – politycznego partii i obdarzanie większym zaufaniem ruchów społecznych, aktywistów i trybunów, krytykujących partie polityczne jako instytucje, które utraciły kontakt z obywatelami. W świetle różnych ustaleń badawczych potwierdza się, że Polacy w zdecydowanej większości uznają działalność partii za szkodliwą, traktując je jako podmioty polityczne wywołujące konflikty i destabilizujące ład społeczny. W tym kontekście naszym zamiarem jest przeanalizowanie struktur relewantnych polskich partii politycznych pod kątem dostosowania ich wewnętrznej organizacji do aktywności o charakterze relacyjnym (Seltzer, Zhang i in. 2013; Seltzer, Zhang 2011). W wymiarze wewnętrznym (Van Haute, 2009) mamy na myśli trzy podsystemy partyjne, składające się na strukturę partii: 1) aktywnych członków na różnych poziomach organizacji: od szeregowych członków partii do kierownictwa, 2) specjalistów od komunikacji, takich jak rzecznicy prasowi i pracownicy mediów oraz 3) administrację partyjną. Będziemy chcieli odpowiedzieć na kilka pytań badawczych: 1) Czy obserwujemy zmianę roli członków partii w prowadzeniu skutecznej komunikacji, tak, że partie polityczne przestają już potrzebować swoich struktur? 2) Jaką rolę mogą odgrywać struktury partyjne niższego szczebla w budowaniu relacji z otoczeniem w okresie międzywyborczym? 3) Czy w konsekwencji przyjętych strategii organizacyjno – komunikacyjnych działalność partii prowadzi bardziej do zbliżenia czy oddalenia od swojego otoczenia? Zaprezentowane wyniki są rezultatem jakościowych i ilościowych badań empirycznych struktur partyjnych prowadzonych w latach 2016-2018 w polskich partii politycznych w ramach grantu badawczego NCN.

Dr Dominik Szczepański, Uniwersytet Rzeszowski, *Ocena roli liderów polskich partii politycznych w świetle badań ośrodków opinii publicznej*

Celem referatu będzie przedstawienie kilku aspektów związanych z rolą liderów polskich partii politycznych w świetle komunikatów badań ośrodków opinii publicznej. Szczegółowej analizie zostaną poddane następujące zagadnienia: 1) kto według respondentów był liderem politycznym; 2) jaką rolę pełnili liderzy w otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym partii politycznych; 3) jakie cechy - zdaniem respondentów - posiadali liderzy partii politycznych; 4) jakie czynniki świadczyły o postrzeganiu przez ankietowanych danego lidera; 5) czy pozycja lidera partii politycznej miała przełożenie na wzrost znaczenia ugrupowania/partii w sondażach/kampanii wyborczej.

Dyskutantka: Prof. dr hab. Katarzyna Sobolewska-Myślik, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Panel 7: Państwo w warunkach ewolucji regionalnego ładu międzynarodowego na Bliskim Wschodzie

Moderatorzy: Dr Kinga Smoleń, Dr Bartosz Bojarczyk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Mgr Jan Niemiec, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Kierunki oddziaływania Turcji wobec wyzwań regionalnej integracji politycznej w XXI wieku*

Jednym z kluczowych elementów teorii gier w stosunkach międzynarodowych jest pojęcie racjonalności, determinujące zachowanie poszczególnych aktorów w relacjach z innymi. Jednak złożoność geopolitycznej struktury współczesnego świata sprawia, że w praktyce nie sposób wskazać państwo, którego politykę można by określić mianem w pełni racjonalnej. Odejście od przemyślanej kalkulacji widoczne jest przede wszystkim na Bliskim Wschodzie, gdzie coraz mocniej dochodzą do głosu resentymenty historyczne i etniczne, co w połączeniu z zagrożeniem terrorystycznym niesie ze sobą poważne ryzyko trwałej destabilizacji regionu. Tym bardziej że państwo, które przez lata postrzegane było jako bezstronny mediator rozładowujący powstające tam napięcia, od jakiegoś czasu prowadzi całkowicie nieprzewidywalną politykę, w której próżno szukać racjonalności. W ramach niniejszego wystąpienia zostanie dokonana analiza tureckiej polityki zagranicznej pod kątem wyzwań integracji regionalnej. Autor zamierza także przedstawić kilka scenariuszy, określających możliwe kierunki przyszłego oddziaływania Republiki Turcji w regionie. Na podstawie pracy źródłowej oraz dzięki kontaktom z badaczami tego tematu powstała hipoteza zakładająca, że obserwowana w ostatnich latach niekonsekwentna polityka regionalna Ankary wynika ze splotu szeregu czynników, wśród których na pierwszy plan wysuwają się: niekorzystne położenie międzynarodowe, brak racjonalności oraz błędne decyzje podejmowane przez rządzących. W pierwszej części referatu przedstawione zostaną czynniki determinujące obecną pozycję Turcji w regionie ze szczególnym uwzględnieniem dorobku sprawującej rządy nieprzerwanie od 2002 roku Partii Sprawiedliwości i Rozwoju. Następnie analizie poddane zostaną działania tureckich władz względem Bliskiego Wschodu i Kaukazu Południowego - dwóch kluczowych regionów stanowiących alternatywę dla stopniowo pogarszających się relacji Republiki Turcji z Unią Europejską. Ostatnia część referatu będzie stanowić próbę określenia tendencji, mających wpływ na proces kształtowania się przyszłej polityki integracyjnej Ankary w odniesieniu do najbliższych sąsiadów.

Mgr Aleksandra Spancerska, Uniwersytet Łódzki, *Międzynarodowy wymiar tureckiej operacji militarnej „Gałązka oliwna" w regionie Afrin*

Referat ma na celu zaprezentowanie przyczyn i implikacji międzynarodowych tureckiej ofensywy militarnej „Gałązka Oliwna" na region Afrin, w północnej części Syrii. Pierwsza część wystąpienia, będzie odnosić się do przyczyn inwazji militarnej w odniesieniu do zarysu aksjologii politycznej kształtującej działania tureckiej polityki zagranicznej wobec sąsiedniego regionu. W tym celu, autorka zaprezentuje koncepcje sformułowane przez byłego ministra spraw zagranicznych a także premiera, Ahmeda Davutoğlu, które wpłynęły na aktywizację Turcji na Bliskim Wschodzie. Celem drugiej części wystąpienia jest przedstawienie interesów aktorów zaangażowanych w strategiczną rywalizację w tym regionie, ze szczególnym uwzględnieniem Rosji i Iranu - państw które obok Turcji, są zaangażowane w proces

astański, a także Stanów Zjednoczonych, których prokurdyjska polityka różni się od stanowiska Ankary. Zrozumienie przyczyn i międzynarodowego wymiaru tureckiej interwencji militarnej w północnej części Syrii, jest kluczowe dla poprawnej analizy polityki zagranicznej Turcji w XXI wieku.

Dr Kinga Smoleń, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Tzw. Państwo Islamskie jako podmiot destabilizacji w regionie Bliskiego Wschodu*

Celem poznawczym wystąpienia jest analiza tzw. Państwa Islamskiego, jako podmiotu destabilizacji w regionie Bliskiego Wschodu. Dla potrzeb podjętego problemu po pierwsze, określona zostanie istota i specyfika działań tzw. Państwa Islamskiego. Po drugie, wskazana zostanie zależność pomiędzy procesem destabilizacji w regionie Bliskiego Wschodu na poziomie struktury podmiotowej; więzi instytucjonalnych; przestrzeni geopolitycznej; płaszczyzny społecznej, a aktywnością analizowanej organizacji terrorystycznej. Po trzecie, ukazana zostanie reakcja na poziomie regionu i systemu międzynarodowego na destabilizacyjne działania tzw. Państwa Islamskiego. W wystąpieniu weryfikacji poddane zostaną następujące hipotezy badawcze. Po pierwsze, specyfika działań tzw. Państwa Islamskiego, określana przez m.in. stosowanie terroru i przemocy; łamanie prawa międzynarodowego, a także kontestowanie porządku regionalnego istotnie wpłynęło w ostatnich latach na wzrost poziomu destabilizacji w regionie Bliskiego Wschodu. Po drugie, asymetryczny charakter zagrożenia za jakie należy uznać tzw. Państwo Islamskie, wymaga skoordynowanych, wielowymiarowych i niekonwencjonalnych działań społeczności międzynarodowej, w tym podmiotów pozapaństwowych. Po trzecie, ze względu m.in. na rozbudowaną strukturę, a także specyfikę wykorzystywanych instrumentów tzw. Państwo Islamskie generuje niestabilność w regionie Bliskiego Wschodu na poziomie struktury podmiotowej, więzi instytucjonalnych, przestrzeni geopolitycznej, a także płaszczyzny społecznej.

Dr Bartosz Bojarczyk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Porozumienie nuklearne z Iranem - analiza krytyczna*

14 lipca 2015 roku podpisano porozumienie nuklearne pomiędzy Islamską Republiką Iranu, a głównymi mocarstwami międzynarodowego i Unią Europejską. Celem wystąpienia jest analiza postanowień owego traktatu, jego implementacji, a także przyczyn praktycznego zerwania go przez Stany Zjednoczone w 2018 roku. Porozumienie, które miało stanowić kamień milowy w stosunkach pomiędzy Iranem, a społecznością międzynarodową okazało się bardzo kompromisowe, co wraz ze zmianą ekipy rządzącej w USA oraz rozwojem wydarzeń w regionie Bliskiego Wschodu stanowi o jego słabości. Celem wystąpienia jest dokładna analiza postanowień porozumienia, jego faktycznej siły i komplementarności oraz przyczyn dlaczego zostało odrzucone. Wydaje się, że zaognienie stosunków pomiędzy USA, a Iranem może doprowadzić nie tylko do pełnej nuklearyzacji Teheranu, ale także skutkować konfliktem militarnym na Bliskim Wschodzie prowadzonym bezpośrednio przez państwa uczestniczące w sporze lub przy wykorzystaniu regionalnych czynników militarnych (proxies).

Dyskutant: Dr hab. Adam Szymański, Uniwersytet Warszawski

Panel 73: Sąsiedztwo jako kategoria politologiczna i jego ewolucja na początku XXI w.

Moderator: Dr hab. Janusz Golinowski, prof., Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Dr hab. Jarosław Macała, prof. nadzw., Uniwersytet Zielonogórski, *Sąsiedztwo jako kategoria w wyobrażeniach i wizjach geograficznych oraz geopolitycznych*

1. Geografia wyobrażona albo kreacyjna: podstawowe kategorie. 2. Wyobrażenia geograficzne jako konstrukt kulturowy. 3. Wyobrażenia geopolityczne i ich rola we współczesnej geopolityce. 4. Wizje geopolityczne jako próba konkretyzacji polityki zagranicznej państwa. 5. Sąsiedzi i sąsiedztwo: uwarunkowania kulturowe i geograficzne w wyobrażeniach wizjach geopolitycznych.

Dr hab. Maria Ewa Szatlach, prof. nadzw., Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, *Europejska Polityka Sąsiedztwa – iluzja czy metoda stabilizacji sąsiedztwa na początku XXI w.*

W maju 2017 roku Komisja Europejska opublikowała sprawozdanie dotyczące aktualizacji Europejskiej Polityki Sąsiedztwa (EPS). Główne cele nowej EPS dotyczą zapewnienia zróżnicowanego podejścia do państw partnerskich, większej współodpowiedzialności obu stron za tę politykę, większej elastyczności w sposobie jej realizacji oraz uznania różnych aspiracji i interesów każdego z partnerów. Aktualizacja EPS wynikała z długotrwałych kryzysów w sąsiedztwie UE i jej celem było wzmocnienie istniejących stosunków politycznych i gospodarczych z państwami sąsiadującymi z UE oraz ożywienie stosunków UE z krajami partnerskimi objętymi EPS, a więc miała objąć całe europejskie sąsiedztwo. Zmieniona EPS miała przyczynić się do uruchomienia znacznego wsparcia dla czterech priorytetowych obszarów: dobrego rządzenia, demokracji, praworządności i praw człowieka; rozwoju gospodarczego; bezpieczeństwa; migracji i mobilności. Celem artykułu jest próba analizy efektywności funkcjonowania Europejskiej Polityki Sąsiedztwa oraz odpowiedzi na pytanie, czy EPS spełnia funkcję stabilizacji sąsiedztwa na początku XXI wieku.

Dr Patryk Tomaszewski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *„Swoi-obcy" w strategii wyborczej ugrupowań politycznych*

Kategorie „swój" i „obcy" wpisują się w poczet najważniejszych elementów opisu naszej rzeczywistości społecznej. Antynomia, my i oni, jest częstym zabiegiem stosowanym w strategiach marketingowych w kampaniach wyborczych. W referacie autor postara się pokazać przykłady zastosowania tej antynomii w strategiach wyborczych, a także odpowiedzieć na pytanie badawcze, dlaczego tak łatwo nie racjonalizując sobie komunikatów wyborczych wpadamy w pułapkę uproszczonych ocen i projekcji.

Dr Kamila Sierzputowska, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, *Antagonizm bydgosko-toruński jako konflikt nierozwiązywalny. Refleksje teoretyczne*

Jako konflikty nierozwiązywalne definiuje się konflikty angażujące więcej niż jedną generację. Stąd, przyjmuje się za nie konflikty wielopokoleniowe, które trwają pomimo

zmian zachodzących w rzeczywistości społecznej: zmian elit czy układów politycznych. W naukach społecznych termin konflikt nierozwiązywalny (z j. ang. *intractable conflict*) zyskał popularność głównie za sprawą amerykańskich psychologów społecznych. Konflikty te mogą trwać przez długi czas, ponieważ żadna ze stron nie może w nich zwyciężyć, charakterystyczna jest dla nich silna wzajemna niechęć. Kluczowym elementem tego rodzaju relacji są specyficzne uwarunkowania, na które składają się: pamięć zbiorowa, etos konfliktu oraz zbiorowe nastawienie emocjonalne. Niniejsze wystąpienie ma służyć zaprezentowaniu konfliktu pomiędzy Bydgoszczą a Toruniem z perspektywy teoretycznej, zawierającej charakterystykę konfliktu, jego funkcje oraz elementy składowe.

Dr Magdalena Bierzyńska-Sudoł, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, *Polacy jako grupa etniczna w Wielkiej Brytanii po 2004 r. – relacje sąsiedzkie z Brytyjczykami oraz inni grupami mniejszościowymi*

Osią przewodnią referatu są problemy życia codziennego najmłodszej fali migrantów z Polski w Wielkiej Brytanii. Nowa sytuacja życiowa w jakiej się znaleźli, odmienny kontekst społeczno-kulturowy w jakim przyszło im żyć, odgrywają dużą rolę w kształtowaniu ich postaw społecznych w życiu codziennym. Funkcjonowanie w wielokulturowym kraju, zmiana warunków ekonomiczno-politycznych, religijnych oddziałują i zmuszają migracyjną społeczność do kształtowania nowego systemu uznawanych wartości. Dla wielu Polaków rozpoczyna się proces przyswajania obcej rzeczywistości oraz ciągłe poszukiwanie równowagi pomiędzy utrwalonymi wartościami, zwyczajami i tradycjami, a odnalezieniem się w nowym środowisku. Analizie poddano relacje sąsiedzkie Polaków z Brytyjczykami oraz innymi grupami mniejszościowymi zamieszkującymi Wielką Brytanię.

Dr Łukasz Jureńczyk, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, *Trudne sąsiedztwo Chińskiej Republiki Ludowej i Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej*

Celem wystąpienia jest przedstawienie wyników analizy dotyczącej uwarunkowań i relacji między Chińską Republiką Ludową a Koreańską Republiką Ludowo-Demokratyczną w XXI wieku. Dotyczy to obszaru polityczno-ideologicznego, polityczno-wojskowego i gospodarczego. Konstytucyjnie ChRL i KRLD są państwami socjalistycznymi, jednak w praktyce ich systemy polityczne, społeczne i gospodarcze są diametralnie różne. Formalnie państwa te są sojusznikami, jednak wartość strategiczna tego sojuszu jest znikoma dla Chin, a Korea Północna nie ma pewności, czy w przypadku wojny Chiny broniłyby jej terytorium. Dla Chin maleje również wartość strategiczna Korei Północnej jako państwa buforowego, ze względu na fakt, że jest ona powodem destabilizacji i militaryzacji regionu. Przez lata Chiny były jedynym protektorem i patronem Korei Północnej, jednak mimo to miały bardzo ograniczony wpływ na politykę wewnętrzną i zagraniczną tego państwa. Dla Korei Północnej niezmiennie ważne jest z kolei utrzymanie suwerenności politycznej, w tym niezależności od potężnego sąsiada. Kontrowersyjna polityka Korei Północnej może jednak utrudnić Chinom realizację kluczowych inicjatyw polityczno-gospodarczych w regionie, z tego względu dostrzegamy w ostatnich latach ewolucję stosunku Pekinu wobec Pjongjangu, co nie zostaje bez odpowiedzi ze strony sąsiada.

Dyskutant: Dr Sławomir Sadowski, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Panel 50: Skandynawia w czasach zmiany

Moderator: Mgr Michał Rydz, Uniwersytet Warszawski

Dr hab. Andrzej Kubka, prof. nadzw., Uniwersytet Gdański, *Państwo i feminizm – „feministyczna" polityka zagraniczna Szwecji*

Celem referatu jest wyjaśnienie specyficznego ukierunkowania aktywności państwa, które znajduje wyraz w konstruowaniu "feministycznej" polityki zagranicznej. Rolę prekursora i promotora takiego rodzaju polityki zagranicznej przypisuje sobie Szwecja. To oryginale rozumienie celów i zadań polityki zagranicznej stało się oficjalnym programem politycznym po ogłoszeniu przez nowo powołany rząd pod przywództwem socjaldemokratów na jesieni 2014 roku, że polityka zagraniczna tego państwa będzie "feministyczna". Analiza podejmowana w referacie będzie się odnosiła do pytań o genezę tej koncepcji, powiązania z wcześniejszymi normatywnymi ujęciami polityki zagranicznej, w szczególności o związki z socjaldemokratycznym rozumieniem kwestii "równości" i "demokracji", a także koncepcjami "feminizmu państwowego". Istotnym zagadnieniem będzie pytanie o relację omawianej koncepcji do problemów bezpieczeństwa państwa.

Dr hab. Wojciech Nowiak, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Imigranci zarobkowi – stracone możliwości partycypacji na przykładzie Polaków pracujących w Norwegii. Problem samo-wykluczenia z demokracji*

Migracja w II dekadzie XXI wieku jest zjawiskiem ocenianym z różnych perspektyw społecznych oraz badawczych. Analizowane są aspekty ekonomiczne, polityczne, zagrożenia o różnym zasięgu i zakresie. Zaniedbany jest aspekt interkulturowy, doświadczeń związanych ze stykiem ludzi i społeczeństw wywodzących się z różnych obszarów społeczno-kulturowych. Przykładem tego typu procesów jest migracja Polaków do Norwegii. Stanowią oni dzisiaj największą mniejszość narodową w tym państwie, natomiast zakres ich partycypacji politycznej jest znikomy. Wynika to miedzy innymi z braku zrozumienia realiów politycznych kraju pobytu oraz nawyków wywiezionych z kraju pochodzenia – Polski. Interesujący z perspektywy badawczej, istotny dla całego regionu, zwłaszcza Norwegii jest czy stopień asymilacji Polaków, a tym samym partycypacji społeczno-politycznej może ulec zmianie. Przedstawiony materiał jest miedzy innymi wynikiem realizacji międzynarodowego projektu badawczego „Labour migration and the moral sustainability of the Norwegian welfare state finansowanym przez Research Council of Norway, w ramach programu Welfare, Working Life and Migration (Velferd, Arbeidsliv og Migrasjon (VAM))".

Dr Maryana Prokop, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Skandynawski wymiar rosyjskiej polityki zagranicznej. Case study stosunki rosyjsko-szwedzkie za prezydentury Władymira Putina*

W swoim wystąpieniu skupię się na analizie skandynawskiego wymiaru polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej w kontekście stosunków bilateralnych z Szwecją za prezydentury Władymira Putina. Głównym celem będzie ustalenie kwestii, jak poziom prowadzonej polityki zagranicznej w wymiarze skandynawskim determinuje rosyjską politykę bezpieczeństwa (bazując na przykładach rosyjskiej polityki w Europie Wschodniej, gdzie polityka zagraniczna w dużym stopniu determinuje politykę bezpieczeństwa Rosji, by

utrzymać *statusu quo* w regionie). Szwecja jest jednym z pięciu państw, które zaliczamy do kategorii państw skandynawskich, dlatego określanie skandynawskiego wymiaru polityki zagranicznej Rosji na podstawia jednego przykładu jest w dużym stopniu uproszczeniem. Jednakże dany *casus* stanowi jeden z elementów badań autora dotyczących stosunków Federacji Rosyjskiej z państwami skandynawskimi.

Mgr Denis Halagiera, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Podmioty o charakterze niepaństwowym jako pełnoprawni uczestnicy komunikowania międzynarodowego*

Celem referatu jest próba ujęcia współczesnego modelu komunikowania międzynarodowego z wyraźnym przybliżeniem specyfiki wszelkich działań z udziałem podmiotu o charakterze niepaństwowym. Punktem wyjścia do tych rozważań będzie analiza decyzji duńskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych o wyznaczeniu ambasadora do spraw technologii i digitalizacji, będącego odpowiedzialnym za nawiązanie i utrzymanie relacji chociażby z takimi firmami jak Microsoft czy Apple. Wyżej wymieniona decyzja świadczy o zachodzących zmianach w zakresie postrzegania oraz traktowania poszczególnych uczestników i ich ról w procesie komunikowania międzynarodowego. W efekcie tych zmian podkreślony zostaje sieciowy kształt relacji, w których to poszczególne przedsiębiorstwa mogą przyjąć określone pozycje, a także korzystać z narzędzi, które niedawno były zarezerwowane wyłącznie dla państw.

Dyskutant: Prof. dr hab. Joachim Osiński, Centralny Ośrodek Badawczo Rozwojowy Aparatury Badawczej i Dydaktycznej

Panel 39: Zasada pomocniczości w dobie kryzysu

Moderatorka: Dr Beata Słobodzian, Uniwersytet Gdański

Dr Beata Słobodzian, Uniwersytet Gdański, *Konstytucyjna zasada pomocniczości w ustroju samorządu terytorialnego*

Celem niniejszego wystąpienia jest wskazanie roli, jaką odgrywa zasada pomocniczości w kształtowaniu ustroju polskiego samorządu terytorialnego, jej miejsce w Konstytucji RP. To także próba wskazania na "niedoskonałości" w realizacji zasady pomocniczości.

Mgr Małgorzata Chałupczak-Styczeń, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Realizacja zasad pomocniczości państwa i decentralizacji zadań publicznych poprzez tworzenie jednostek pomocniczych gmin na terenach wiejskich*

Zaproponowany temat referatu skupia uwagę na dwóch naczelnych zasadach odnoszących się do funkcjonowania państwa. Zasada decentralizacji władzy publicznej jest nieodłącznym elementem państwa demokratycznego. Dzięki niej samorząd terytorialny jest rozumiany jako forma zdecentralizowanej administracji. Samorządy we wszystkich swoich formach są nierozerwalnie związane z zasadą decentralizacji, stanowiącą podstawę organizacji władzy publicznej, polegającą na tym, że podmioty administracyjne mają wyraźnie określone kompetencje które zostały im przekazane ustawowo przez organy państwowe. Mogą

realizować je samodzielnie, niezależnie. Druga zasada przywołana w tytule referatu to jedna z zasad, którym towarzyszą skrajne stanowiska. Wskazuje się na dwa aspekty tej zasady. Aspekt pozytywny oznacza „nakaz interwencji władzy wówczas, gdy jednostka nie jest w stanie skutecznie realizować swych zadań". Aspekt negatywny jest natomiast związany z samoograniczeniem władzy. Jednostki pomocnicze powołane na terenach wiejskich coraz częściej odgrywają znacząca rolę podczas realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. Podejmowane przez nie inicjatywy to przykłady form decentralizacji władzy i zasady subsydiarności.

Dr Andżelika Mirska, Uniwersytet Warszawski, *Polityka państwa w obszarze kształtowania i modernizacji struktury terytorialnej Polski – w kierunku tworzenia związków metropolitalnych*

Modernizacja administracji publicznej ma wiele wymiarów, dotyczy między innymi wypracowania optymalnego modelu funkcjonowania administracji publicznej na obszarach metropolitalnych. W Polsce problem organizacji wykonywania zadań publicznych w perspektywie metropolizacji stanowi wciąż wyzwanie zarówno teoretyczne, jak i praktyczne. Wraz z utworzeniem Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii otwiera się pytanie o miejsce i rolę związków metropolitalnych w systemie władz publicznych w kontekście realizacji zasady pomocniczości. W ramach referatu pod dyskusję zostaną poddane następujące kwestie: problem zarządzania metropolitalnego w Polsce, polityka państwa wobec procesów metropolitalnych , miejsce i rola związku metropolitalnego w strukturze władz publicznych, koncepcja zadań związku metropolitalnego, koncepcja władz związku metropolitalnego.

Mgr Wiktor Kordyś, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Sporna rola zasady pomocniczości na gruncie wspólnego rynku energii Unii Europejskiej*

Już projekt nowego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wewnętrznego rynku energii elektrycznej w części państw członkowskich, a w szczególności w Polsce i na Węgrzech wywołał falę krytyki. Jak może się wydawać, zastrzeżenia tych państw wzbudziła zbyt daleko idąca interpretacja zasady pomocniczości, którą instytucje unijne chcą w szerszym zakresie zastosować na gruncie wspólnego rynku energii. Zasada pomocniczości zapisana w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), stanowi iż Unia Europejska nie ingeruje w sprawy, w których państwa członkowskie mogą skutecznie działać samodzielnie. Natomiast tam, gdzie działania na poziomie ponadnarodowym mogą okazać się skuteczniejsze – powinna interweniować Unia. Polscy parlamentarzyści w 2017 r. uznali, że projekt rozporządzenia narusza zasadę pomocniczości, ingerując bez potrzeby tam, gdzie państwa członkowskie same są sobie w stanie świetnie poradzić. Projekt przedmiotowego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wewnętrznego rynku energii elektrycznej to element tzw. pakietu zimowego Komisji Europejskiej z 2016 r. Pakiet ten zawiera propozycję szeregu regulacji, które mają na celu podniesienie efektywności energetycznej, poprzez zmniejszenie wsparcia dla sektora energetyki konwencjonalnej oraz redukcję emisji CO2. Szczególnie krytycznie odniesiono się do mechanizmu podejmowania na poziomie Unii decyzji w zakresie budowy połączeń transgranicznych, podczas gdy do tej pory pełną decyzyjność w tym zakresie miały państwa członkowskie. Polscy parlamentarzyści wskazali, że zmiana podejścia w tym zakresie, spowoduje zmianę całej struktury dostaw energii elektrycznej. Zmiana ta miałaby się opierać na promowaniu importu energii

elektrycznej, zamiast produkcji krajowej. Z drugiej strony Parlament Europejski oraz Rada wskazały na konieczność integracji działań państw członkowskich w zakresie rozwoju sektora energetycznego, w celu jego ujednolicenia, usprawnienia oraz podniesienia wydajności ekonomicznej. Tym samym kwestia połączeń transgranicznych, jako kwestia ponadnarodowa – powinna być rozstrzygana na szczeblu unijnym. Zatem także na gruncie polityki energetycznej, stanowiącej kompetencję dzieloną między Unią a państwami członkowskimi, powstał spór o to na ile Unia może ingerować w sektor energetyczny, który jeszcze do niedawna był objęty całkowitym monopolem państw członkowskich.

Mgr Tomasz Słapczyński, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju jako międzynarodowa instytucja finansująca rozwój państw*

Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR) jest najmłodszą regionalną instytucją finansową o charakterze międzynarodowym powstałą w roku 1991, aby służyć pomocą w przemianach gospodarczych zachodzących, początkowo w 6 krajach Europy Środkowej i Wschodniej, a od stycznia 2001 r. w 27 krajach byłego bloku socjalistycznego. Bank ten wywiera duży wpływ na przebieg procesu transformacji ustrojowej w poszczególnych krajach poprzez szeroki zakres i elastyczność instrumentów finansowych, takich jak: kredyty, udziały kapitałowe, gwarancje i pomoc techniczna oraz zdolność do działania w obu sektorach, zarówno publicznym jak i prywatnym. EBOR kształtuje i propaguje zasady gospodarki rynkowej oraz kładzie nacisk na ochronę środowiska w krajach operacji. Zadaniem EBOR jest promowanie rozwoju sektora prywatnego w państwach urzeczywistniających zasady demokratycznego państwa prawa, pluralizmu, gospodarki wolnorynkowej, a także wspieranie transformacji gospodarczej oraz nadawanie tempa niezbędnym zmianom strukturalnym. Bank inwestuje głównie w przedsiębiorstwa prywatne, zazwyczaj z innymi partnerami handlowymi. Pomoc finansowa może objąć zarówno nowe inicjatywy, jak i działalność już istniejącą. EBOR, jako własność 51 państw i dwóch międzyrządowych inwestycji, jest instytucją utrzymującą bliskie stosunki polityczne z władzami państw, rządami oraz innymi przedstawicielami społeczności międzynarodowej, stąd też zobowiązany jest do tzw. polityki publicznej informacji. Standard ten określa sposób ujawniania informacji, ściśle rozgraniczając je na jawne (publicznie dostępne) i poufne, co ma być gwarancją wzajemnego zaufania między bankiem oraz jego biznesowymi partnerami.

Dyskutantka: Dr hab. Lucyna Rajca, prof. nadzw. Uniwersytet Jana Kazimierza w Kielcach

Panel 4: Dyplomacja morska

Moderatorka: Dr hab. Agata Ziętek, prof. nadzw., Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Mgr Jakub Wołyniec, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Dyplomacja morska w kulturze strategicznej Wielkiej Brytanii*

Jedną z podstawowych funkcji realizowanych przez siły morskie Wielkiej Brytanii jest funkcja dyplomatyczna, w ramach której mieści się pojęcie dyplomacji morskiej. Obejmuje ona

bardzo szerokie spektrum działań, które sytuują się pomiędzy prowadzeniem klasycznej polityki a wojną. Działania te mogą mieć charakter pokojowy lub wykorzystywać siłę, ale w ograniczonym zakresie. Elementy dyplomacji morskiej zostały po zakończeniu Zimnej Wojny wyraźnie wskazane w dokumentach strategicznych jako część doktryny morskiej Wielkiej Brytanii, państwa o globalnych wpływach. Referat ma na celu analizę usytuowania brytyjskiej dyplomacji morskiej, rozumianej jako zdolność sił morskich do powiększania prestiżu państwa w oczach społeczności międzynarodowej oraz tworzenie korzystnych warunków do prowadzenia przez dyplomatów negocjacji z pozycji siły, w kontekście kultury strategicznej Wielkiej Brytanii. Pojęcie kultury strategicznej najprościej ująć można jako kulturowe uwarunkowania polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Pojęcie to pierwszy raz pojawiło się w latach 70-tych w kontekście zimnowojennym. Od tego czasu zakres przedmiotowy i podmiotowy kultury strategicznej ulega ewolucji, którą odzwierciedlają kolejne generacje rozumienia tego pojęcia. Dziś kultura strategiczna państwa jest nie tylko sferą praktyki państw, ale także posiadającą własną specyfikę konstrukcją analityczną, będącą narzędziem badania w politologii.

Dr hab. Teresa Astramowicz-Leyk, prof. nadzw., Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, *Forum parlamentów regionalnych Południowego Bałtyku*

Forum Parlamentów Regionalnych Południowego Bałtyku to inicjatywa transgranicznej współpracy regionów. Jej początek jest związany z bilateralnymi kontaktami niemieckich landów Meklemburgii-Pomorza Przedniego z polskim województwem zachodniopomorskim i landu Szlezwiku-Holsztyna z województwem pomorskim. Impulsem do utworzenia międzyregionalnej współpracy regionów było zaplanowane na 2004 rok rozszerzenie Unii Europejskiej. Do Forum w 2008 roku w charakterze pełnoprawnych członków dołączyły Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Duma Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej, a od 2009 roku Rada Wolnego i Hanzeatyckiego Miasta Hamburg. Obserwatorem Forum od 2004 roku jest szwedzka Skania, a w XVI Forum w Olsztynie zapowiedzieli swój udział przedstawiciele regionu kłajpedzkiego z Litwy. W ramach Forum przyjęto 15 (16 zostanie przyjęta w maju 2018) Rezolucji. W referacie zostaną zaprezentowane ich wnioski oraz wyniki badan włąsnycvh dot. oceny funkcjonowania Forum.

Dr hab. Hanna Dumała, prof. nadzw. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Paradyplomacja regionów nadmorskich na przykładzie województw pomorskiego i zachodniopomorskiego*

Obszary morskie są obecnie polem intensywnych interakcji nie tylko państwowych uczestników stosunków międzynarodowych. Wystąpienie będzie próbą odpowiedzi na pytanie, czy i w jakim stopniu nadmorskie położenie subpaństwowej jednostki terytorialnej szczebla regionalnego znajduje odbicie w jej działaniach zagranicznych (paradyplomacji). Analiza zostanie przeprowadzona na przykładzie dwóch województw RP: pomorskiego i zachodniopomorskiego.

Dr hab. Agata Ziętek, prof. nadzw., Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Zasady postępowania stron na Morzu Południowochińskim*

Napięcia i konflikty stały się punktem wyjścia do sformułowania zasad postępowania dla państw zaangażowanych w spory na Morzu Południowochińskim. Jedną z kluczowych inicjatyw była Deklaracja ASEAN z 1992 r. w sprawie Morza Południowochińskiego.

Deklaracja stwierdza, że Morze Południowochińskie jest wrażliwe na kwestie suwerenności oraz że wszelkie zmiany w ogólnej sytuacji, które są sprzeczne z interesami ASEAN, mogą stworzyć bezpośrednie zagrożenia dla pokoju i stabilności. Wówczas Chiny wskazywały większą gotowość do przyjmowania wielostronnych rozwiązań. Zapoczątkowało to serię działań formalnych, jak i nieformalnych, których celem było zaproponowanie mechanizmów zarządzania kryzysowego w regionie poprzez budowanie zaufania (Rada ds. Współpracy w Zakresie Bezpieczeństwa w Regionie Azji i Pacyfiku (CSCAP), Instytut ASEAN ds. Studiów Strategicznych i Międzynarodowych, Regionalne Forum ASEAN, Azjatyckie Szczytu Bezpieczeństwa). W 2002 r. przyjęto Deklaracja w sprawie postępowania stron na Morzu Południowochińskim (DOC). Dokument ten zobowiązuje strony do powstrzymywania się od działań, które prowadziłyby do eskalacji sporów i wpływałyby na pokój i stabilność w regionie. Przyjęcie dokumentu ułatwiła sytuacja na arenie międzynarodowej, a także ambicje Chin, aby na nowo określić się jako przyjazne i odpowiedzialne państwo. W 2012 r. zaczęto omawiać możliwość przyjęcia wiążącego kodeksu postępowania w regionie. Aby zapewnić wypełnienie postanowień Deklaracji, zwołano Wspólną Grupę Roboczą, której celem było sformułowanie wytycznych i zaleceń dotyczących dalszych działań. Po 15 latach (2017 r.) od przyjęcia DOC, państwa przyjęły kodeksu postępowania. Na ile jednak będzie on skuteczny i przyniesie nowe, bardziej korzystne rozwiązania, czy jest to tylko „stare wino w nowej butelce"?

Dyskutant: Dr hab. Dariusz Kondrakiewicz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 9: Pluralizm we współczesnym świecie: szanse, wyzwania, zagrożenia (Panel organizowany przez IPSA Research Committee 16 - Socio-Political Pluralism)

Moderatorzy: Dr hab. Mikołaj Cześnik, prof. nadzw., SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny, Dr Łukasz Zamęcki, Uniwersytet Warszawski

Dr Justyna Bokajło, Uniwersytet Wrocławski, *Wewnątrzpartyjny pluralizm na przykładzie niemieckiej chadecji i socjaldemokracji*

Głównym celem referatu jest egzemplifikacja pogłębiającego się (?) pluralizmu w niemieckiej chadecji i socjaldemokracji. Analizie podane zostaną następujące elementy ładu Społecznej Gospodarki Rynkowej: religijny, gospodarczy, społeczny i środowiskowy. W powyższych kwestiach zostanie podjęta próba odpowiedzi na pytanie oparte o teorię działania zbiorowego M. Olsona i E. Ostrom czy i w jaki sposób działania grup (elit) w partiach politycznych stoją w konflikcie z ich partykularnymi interesami. Pomocne w odpowiedzi na pytanie badawcze, będzie scharakteryzowanie specyfiki wewnątrzpartyjnego pluralizmu.

Dr Michał Piechowicz, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Główne wyzwania we współpracy UE i NATO*

UE i NATO określają swoje relacje jako partnerstwo strategiczne. Referat ten ma na celu ukazać najważniejsze płaszczyzny porozumienia oraz główne aspekty, które określić można

jako problematyczne. Analiza przeprowadzona będzie na poziomie współpracy strategicznej, jak również na linii ekspertów i współpracy operacyjnej. Zaznaczone zostaną instytucjonalne ograniczone i inne umocowanie obu organizacji w sferze prawa międzynarodowego i teorii polityki.

Dr Kamil Ławniczak, Uniwersytet Warszawski, *Dychotomiczne ujęcia socjalizacji i ich przekraczanie w badaniu znaczenia idei dla funkcjonowania organów międzynarodowych*

Jednym z głównych problemów w badaniach socjalizacji w organach międzynarodowych jest różnorodność możliwych ujęć dotyczących jej źródeł, mechanizmów czy skutków. Trudność ta bierze się ze złożoności socjalizacji jako przedmiotu badań. Aby jej zaradzić, proponuje się typologie określonych aspektów socjalizacji, porządkujące pojęcia stosowane następnie w badaniach empirycznych. Punktem wyjścia dla niniejszego referatu jest nowe ujęcie typologizowania socjalizacji, które łączy trzy kluczowe rozróżnienia teoretyczne związane ze źródłami socjalizacji, jej obserwowalnymi konsekwencjami oraz charakterem związku między pierwszymi a drugimi. Dwa pierwsze są odwzorowaniem dychotomii proponowanych przez Zürna i Checkela, a trzecie wychodzi naprzeciw konstruktywistycznemu zainteresowaniu związkami stanowiącymi. W referacie ukazane zostaną rezultaty konfrontacji teoretycznej typologii z materiałem empirycznym i wnioski, które z niej wynikają. Po pierwsze, przekładanie dychotomicznych rozróżnień na praktyczną analizę zebranych danych nie zawsze jest wykonalne. Po drugie, samo ujmowanie socjalizacji w dychotomicznych kategoriach może być uznawane za niewłaściwe, zwłaszcza z perspektywy metodologicznej zakorzenionej w interpretatywizmie. Takie podejście kieruje natomiast uwagę badaczy zainteresowanych ideami i ich rozprzestrzenianiem się w organizacjach ku kategorii praktyki społecznej.

Dr Roman Savenkov, Voronezh State University, *Ruch protestacyjny Aleksieja Nawalnego w Rosji: zasoby, taktyka i perspektywy*

W 2017 r. rosyjski polityk Aleksiej Nawalny utworzył rozległą sieć organizacji regionalnych obejmującą wszystkie duże miasta Rosji i już trzykrotnie udało mu się przeprowadzić ogólnokrajowe akcje protestacyjne. Tak duży zasięg manifestacji dawal Aleksiejowi Nawalnemu szansę, aby pretendować do roli jedynego skutecznego oponenta obecnego systemu. Zwolennicy Aleksieja Nawalnego sami nie określają się mianem ruchu społecznego, preferując termin „kampania społeczna". Rzeczywiście nie ogłaszają oni publicznie swoich celów strategicznych, a tylko jeden taktyczny, czyli wsparcie Aleksieja Nawalnego jako alternatywnego i konkurencyjnego kandydata w wyścigu o fotel prezydenta Federacji Rosyjskiej. O przyszłości ruchu zadecyduje poparcie, jakim jego lider będzie cieszył po wyborach. Takie zawężenie celu, z jednej strony uniemożliwia aktywistom planowanie swojej przyszłości, z drugiej zaś obrane hasło kampanii pozwala zjednoczyć pod jednym nazwiskiem najróżniejszych oponentów obecnej władzy politycznej. Obecnie w miastach rosyjskich kampanię społeczną popierającą Aleksieja Nawalnego prowadzi 80 sztabów. Zajmują się one wstępnym gromadzeniem danych osobowych obywateli, które ma ułatwić sprawną zbiórkę podpisów w wypadku rozpoczęcia procedury rejestracji Aleksieja Nawalnego do wyborów prezydenckich. Według danych zamieszczonych na stronie internetowej Nawalnego jego kandydaturę poparło do tej pory 648 tys. obywateli. W związku z tym, że Aleksiej Nawalny jest „identyfikatorem" ruchu, regularnie zatrzymuje się go za łamanie prawa administracyjnego. Poza stolicą przedstawiciele organów ścigania

przeszukują sztaby, zatrzymują aktywistów, konfiskują materiały agitacyjne w ramach zapobiegania szerzeniu się ekstremizmu oraz handlu narkotykami. Formalnie władze działają w granicach swoich uprawnień i nie stawiają uczestnikom ruchu zarzutów politycznych. Główna strategia mediów prorządowych sprowadza się do ignorowania akcji Aleksieja Nawalnego, nie dając mu tym samym możliwości zaistnienia jako bohater programów informacyjnych. W niektórych regionach władze miejskie nie wyrażają zgody na organizację masowych demonstracji, ale prawnicy podają takie działania do sądu i sprawy wygrywają (taka sytuacja miała miejsce w Woroneżu). Alternatywy dla haseł Nawalnego można upatrywać w XIX Światowym Festiwalu Młodzieży i Studentów, który odbył się w październiku w Soczi i zapoczątkował różne projekty państwowe w zakresie wsparcia młodzieży, czyli jak dotąd głównych zasobów elektoralnych Nawalnego. Organizacja Aleksieja Nawalnego stanowi zatem ruch młodzieży miejskiej w wieku od 16 do 35 lat, będącej aktywnym użytkownikiem Internetu. Ruch wyróżnia się sprawnym zarządem oraz dążeniem do tego, aby stać się punktem przyciągania nastrojów opozycyjnych i protestacyjnych, a następnie przekształcić je w profity polityczne. Na razie Nawalnemu udaje się zachować sprzeczny obraz poważnego polityka działającego w granicach prawa, lecz zdolnego do łamania zasad gry i szokowania społeczeństwa. Mało prawdopodobny udział Aleksieja Nawalnego w kampanii prezydenckiej w 2018 r. zapewne mógłby zwiększyć jego poparcie wśród przedstawicieli klasy rządzącej, zapoczątkować utworzenie partii politycznej i istotnie wzmocnić jego perspektywy prezydenckie w najbliższych wyborach.

Dyskutant: Dr Łukasz Zamęcki, Uniwersytet Warszawski

Panel 27: Koalicje w demokracjach westminsterskich: reguły i anomalie

Moderator: Prof. dr hab. Andrzej Antoszewski, Uniwersytet Wrocławski

Mgr Mateusz Zieliński, Uniwersytet Wrocławski, *Nowi istotni aktorzy? Ewolucja roli „partii małych" w demokracjach westminsterskich*

Opinia publiczna w Nowej Zelandii podzieliła się w ocenie roli, jaką w niedawnym procesie formowania rządu odegrał Winston Peters – lider New Zealand First (NZF), partii, która w 2017 r. zdobyła trzecią co do wielkości liczbę miejsc w nowozelandzkim House of Representatives, plasując się za National Party oraz Labour Party. Wspomniany polityk oświadczył w prasie, że przed nim oraz Radą NZF stoi wybór pomiędzy jedną z ośmiu dostępnych opcji współrządzenia, rozciągających się od pełnej koalicji rządowej, poprzez stabilną kooperację typu confidence and supply, aż do warunkowej współpracy w ramach ustaleń określanych mianem *cross-benches*. Petersa został powszechnie określony mianem osoby „namaszczającej" przyszłego premiera - *king's maker'a*. Nieproporcjonalna w stosunku do otrzymanego poparcia rola NZF świadczy o głębokiej ewolucji nowozelandzkiego systemu partyjnego, który jeszcze do niedawna charakteryzował się wyraźnie bipolarnym układem sił, wynikającym z głęboko zakorzenionej w kulturze politycznej tego państwa rywalizacji pomiędzy dwoma dominującymi partiami. *Casus* Nowej Zelandii uwypukla zmianę systemową, która będzie przedmiotem analizy zaprezentowanej

w zaproponowanym panelu: ewolucję roli partii małych w procesie formowania koalicji rządowych, a w konsekwencji funkcjonowania całego modelu westminsterskiego systemu politycznego. Spośród mnogości dostępnych ujęć zaproponowane zostanie podejście, skupiające uwagę badacza na roli mediów w badanym procesie, która według postawionej hipotezy sprowadza się do realizacji dwóch funkcji: kreacji wizerunku (partii małych) oraz adaptacji społeczeństwa do zmieniających się „reguł gry". W przeprowadzonej analizie komparatystycznej zastosowano elementy analizy sieci społecznych, w celu zbadania procesu tworzenia ram interpretacyjnych, określających społeczną percepcję pozycji, roli oraz dostępnych opcji politycznych, stojących przed politykami Nowej Zelandii w 2017 r., Wielkiej Brytanii w 2017r. oraz Kanady w 2008 r.

Dr Łukasz Danel, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, *Brytyjskie problemy z jednopartyjnymi gabinetami - wyjątek potwierdzający regułę czy nowa reguła?*

Na przestrzeni ostatnich 8 lat, trzykrotnie odbyły się w Wielkiej Brytanii wybory do Izby Gmin. Tylko raz (w 2015 r.) wyłoniły one absolutnego zwycięzcę, czyli partię która uzyskała w nich bezwzględną większość mandatów i mogła uformować jednopartyjny, większościowy gabinet. W pozostałych dwóch przypadkach doszło do dość nietypowych jak na warunki brytyjskie rozstrzygnięć – w 2010 roku powstał koalicyjny rząd większościowy złożony z dwóch partii, w 2017 zaś doszło do powołania rządu mniejszościowego wspieranego w najważniejszych głosowaniach (na podstawie tzw. *confidence-and-supply agreement*) przez jedną z niewielkich partii trzecich. Zaproponowany referat stanowi próbę odpowiedzi na pytanie na ile opisane powyżej sytuacje mogą świadczyć o znaczącej modyfikacji formuły większościowego gabinetu jednopartyjnego (tak charakterystycznego dla brytyjskiego systemu politycznego) oraz ewolucji tej formuły w kierunku mniej bądź bardziej formalnych rządów koalicyjnych, na ile zaś powinniśmy to postrzegać jedynie jako czasowe zaburzenie tradycyjnej reguły a nie jej fundamentalną zmianę.

Dr Justyna Eska-Mikołajewska, Bydgoska Szkoła Wyższa, *Zasada jednomyślności gabinetu w ramach rządów koalicyjnych: doświadczenia Nowej Zelandii po 1996 roku*

Nowa Zelandia w latach 80. i 90. XX w. uznawana była za klasyczny przykład demokracji westminsterskiej. Erozja systemu dwupartyjnego w warunkach większościowej ordynacji wyborczej osiągnęła punkt kulminacyjny w 1993 r. wraz z wprowadzeniem mieszanego systemu wyborczego. Stanowiło to najbardziej radykalne odejście od założeń modelu westminsterskiego, choć nierównoznaczne z jego zupełnym odrzuceniem. Przyjęcie nowej ordynacji wyborczej wpłynęło na zmianę sposobu kreacji organu ustawodawczego, zminimalizowanie prawdopodobieństwa zdominowania gabinetu przez jedno ugrupowanie polityczne, a w konsekwencji modyfikację konwenansów konstytucyjnych zwłaszcza w odniesieniu do opozycji oraz zasady jednomyślności gabinetu – kluczowej dla realizacji kolegialnej odpowiedzialności gabinetu w państwach klasyfikowanych jako systemy westminsterskie. Została ona dostosowana do nowych realiów, w których jedna z dwóch dominujących partii politycznych formuje wokół siebie koalicję rządową albo tworzy rząd mniejszościowy z poparciem zewnętrznym mniejszych ugrupowań. Autorka stawia tezę, iż presja związana z potencjalnym upadkiem rządu i koniecznością powołania nowego spośród partii w parlamencie lub przeprowadzeniem kolejnych wyborów do tego organu *de facto* wzmacnia trwałość systemów wielopartyjnych. Stąd też kwestia dalszej realizacji zasady kolegialnej odpowiedzialności gabinetu, chociaż w zmodyfikowanej i osłabionej

formie po wprowadzeniu w Nowej Zelandii w 1999 r. kompromisowej formuły tzw. porozumienia co do różnic (*agree to disagree*), staje się tym bardziej istotna wobec konieczności pogodzenia często rozbieżnych stanowisk i mniejszej skłonności do ustępstw w związku z wypracowywaniem jednolitego stanowiska w ramach rządu koalicyjnego. Zasada jednomyślności gabinetu jako jedna z zasad instytucjonalnych nadal zapewnia egzekutywie zdolność do rządzenia i utrzymywania zaufania parlamentu. Przyjęte podejście badawcze to studium przypadku, obejmujące początkowe koalicje z połowy lat 90. XX w. oraz bardziej szczegółową analizę uzgodnień negocjowanych po 1999 r. (w tym 2005 i 2008 r., aż do postanowień Cabinet Manual z 2017 r.). Szczególny nacisk położony zostanie na kwestię dyscypliny w ramach tworzonych koalicji rządowych i związanych z nimi porozumień wielopartyjnych.

Dr Wioletta Wilk-Reguła, Wyższa Szkoła Studiów Międzynarodowych w Łodzi, *British monarchy, the core of Britain's political system. Does it undergo any transformation during the time of global changes*

British political system has always been unique when compared to other European models. In the very center, there is a constitutional monarch with large prerogatives, most of which seem to be frozen and not in use since the 18th century. Each Government is formed as His or Her Majesty's Government, suggesting that legislative powers of the democratically elected Government can be limited by the hereditary monarch, whose right to the position of the Head of State is determined by the birth rule. Bearing in mind that the present Queen has been on the throne for over 60 years, more and more people in Britain raise questions whether her successor is going to remain impartial or will he let his political views be more clear. Is the monarchy going to transform into a more modern institution? Do the British need and want a Head of State with political aspirations? Do they expect the monarch to comment on Brexit or immigration crisis that Europe has faced for several years? This paper is going to approach some of these issues trying to give readers historical perspective to make the analysis of modern Britain easier.

Dyskutant: Dr hab. Przemysław Żukiewicz, Uniwersytet Wrocławski

Panel 60: Metodologia badania państwa w czasach zmiany: nowe wyzwania metodologiczne

Moderator: Dr hab. Łukasz Wordliczek, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Prof. dr hab. Janusz Ruszkowski, Uniwersytet Szczeciński, *Państwo członkowskie a państw narodowe. Metodologiczna delimitacja terminów*

Analiza obejmuje próbę metodologicznego rozgraniczenia dwóch kategorii, jakimi są „państwo członkowskie UE" oraz „państwo narodowe". Celem takiego zabiegu jest wydobycie cech różnicujących oba terminy oraz elementów specyficznych dedykowanych tylko „państwu członkowskiemu UE" lub tylko „państwu narodowemu". W efekcie można będzie rozpoznać rozległość potencjalnego antagonizmu pomiędzy badanymi kategoriami, ale także – co wydaje się najciekawsze - transformację, jaką przechodzą państwa narodowe

w kierunku państwa członkowskiego. Metodologicznym wsparciem podjętego zadania będzie z jednej strony wywodzona z siatki pojęć europeistycznych semantyczna zawartość obu pojęć, a z drugiej strony koncepcja przesuwania władzy (*Shift of Powers*) oraz koncepcja mocodawca–agent (*Principal/Agent Theory*). Teoretyczne paradygmaty, które mogą pomóc w planowanym zadaniu badawczym i nadać jemu właściwy kontekst wyjaśniający to przede wszystkim transakcjonalizm i nowa międzyrządowość, które wiążą się z koncepcją *Shift of Powers* oraz neoinstytucjonalizm, który powiązany jest z koncepcją mocodawca-agent.

Dr Mateusz Wajzer, Uniwersytet Śląski w Katowicach, *Teoria gier ewolucyjnych w badaniach politologicznych*

Klasyczna teoria gier jest jedną z podstawowych metod naukowej analizy zjawisk politycznych. Modele rozwijane na jej gruncie znajdują zastosowanie w badaniach zachowań wyborczych i zachowań legislacyjnych, w analizach procesów formowania koalicji politycznych oraz w analizach zagadnień związanych z demokratyzacją, bezpieczeństwem narodowym i konfliktami zbrojnymi. Rozwinięciem i uzupełnieniem klasycznej teorii gier jest teoria gier ewolucyjnych. W swym pierwotnym przeznaczeniu umożliwia ona modelowanie interakcji zachodzących pomiędzy zdeterminowanymi genetycznie organizmami w ramach określonych populacji biologicznych. Jednak istnieje również możliwość użycia modeli gier ewolucyjnych w badaniach zjawisk znajdujących się w obszarze zainteresowań przedstawicieli nauk społecznych. Zakładamy wtedy, że u podstaw zmian ewolucyjnych nie leży zmienność genetyczna, tylko imitacja zachowań o wyższej użyteczności. Celem referatu jest prezentacja podstawowych możliwości użycia jednopopulacyjnych modeli ewolucyjnych w badaniach politologicznych (np. transmisji przemocy politycznej czy procesu formowania się państwa). Szczególny nacisk zostanie położony na analizę zmian częstości występowania wyróżnionych cech behawioralnych oraz na udzielenie odpowiedzi na pytania o stany asymptotyczne procesów ewolucyjnych i ich stabilność. W referacie zostaną również wskazane ograniczenia stosowania teorii gier ewolucyjnych w modelowaniu zjawisk politycznych.

Dr Marcin Kleinowski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Wpływ systemu ważenia głosów w Radzie UE na zdolność państw członkowskich do budowania koalicji blokujących – problem pomiaru*

W prezentacji zostanie przedstawiona nowa technika badawcza, która zdolność państw członkowskich do blokowania decyzji w Radzie UE analizuje z perspektywy budowania małych koalicji minimalnie blokujących. W przeciwieństwie jednak do dotychczasowych analiz tego rodzaju, dokonywanych przy pomocy matematycznych indeksów siły w oparciu o teorię n-osobowych gier ważonego głosowania, zdecydowano się na odejście od założenia, że oddanie głosu za lub przeciw zgłoszonej propozycji jest dla każdego z decydentów losowe i równie prawdopodobne, a decyzję o sposobie głosowania podejmują oni niezależnie od siebie. Proponowana technika badawcza polega na odejściu od modelu Bernoulliego. Umożliwia przeanalizowanie siły głosu państw w Radzie UE, w sytuacji funkcjonowania rywalizujących ze sobą koalicji. Dzięki technice badawczej możliwe jest przeanalizowanie zdolności Polski lub grupy państw Wyszehradzkich do zbudowania koalicji blokującej, gdy inicjatywa jest popierana np. przez Niemcy i Francję. Ponadto omawiana technika badawcza umożliwia zidentyfikowanie graczy, których stanowisko w takiej sytuacji będzie kluczowe dla losów zgłoszonej inicjatywy. W teorii gier niekooperacyjnych uwzględnia się istniejące

procedury oraz stanowiska przyjmowane przez graczy, jednakże analizuje się w ten sposób generalnie pojedyncze decyzje, a możliwość dokonywania uogólnień jest ograniczona. Z kolei w teorii gier kooperacyjnych takie czynniki jak procedury i stanowiska nie są brane pod uwagę. Proponowana technika badawcza postuluje przyjęcie "trzeciej drogi" pomiędzy tak określonymi perspektywami badawczymi. Badania zostały sfinansowane przez Narodowe Centrum Nauki w ramach grantu nr UMO-2016/23/D/HS5/00408 (SONATA 12) pod tytułem "The Impact of Brexit and Unconditional Intoduction of the "Double Majority" Voting System on Decision-Making in the Council of the European Union".

Dr Agnieszka Dudzińska, Polska Akademia Nauk, *Metody badania reprezentacji politycznej i roli reprezentanta*

Reprezentacja polityczna jest centralną ideą demokracji przedstawicielskiej. Stanowi ona uzasadnienie dla określonego systemu wyłaniania parlamentu, szczególnie w przypadku ordynacji proporcjonalnej. Teoria reprezentacji dotyczy istoty przedstawicielstwa, pojmowanego jako proceduralna legitymizacja władzy, jako odzwierciedlanie cech czy opinii, bądź jako reprezentowanie faktycznych interesów. W tym kontekście mówi się o roli delegata (wyborców, partii) i o roli powiernika. Innym aspektem reprezentacji politycznej jest określenie, kto jest czy też powinien być reprezentowany: cała zbiorowość czy jej część. W badaniach nad reprezentacją opracowano szereg wskaźników, pozwalających na analizy porównawcze. Referat skupia się na omówieniu tych wskaźników i ich przydatności do analizy systemu politycznego.

Dr hab. Łukasz Wordliczek, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Wykorzystanie sieci neuronowych w badaniach politologicznych*

Celem wystąpienia jest przedstawienie podstawowych założeń związanych z genezą, architekturą oraz działaniem sztucznych sieci neuronowych. W drugiej części referatu wskazane zostaną przykładowe zastosowania w badaniach politologicznych. W szczególności zwrócona zostanie uwaga na korzyści oraz ograniczenia wynikające z wykorzystania sztucznych sieci neuronowych.

Dyskutant: Dr hab. Paweł Frankowski, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Panel 74: Contemporary Russia

Moderator: Prof. dr hab. Roman Bäcker, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Dr Natalia Olszanecka, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Structure of Political Institutions in Russia: Between Siloviki and Party-state Apparatus*

The main purpose of my reaserch will be to present changes inside the state and party structures in Russia. The main research problem will be to find the answer to the following question: what kind of political regime we had in Russia during the third presidential term of Vladimir Putin (2012-2018). In my speech, I will focus solely on the criterion of the power elite. I will examine the degree of its uniformity: structural integration, common recruitment patterns; interactions; group solidarity, ideological integration. Thanks to this, it will be

decided at what stage between the two ideal types: siloviki/bureaucracy (characteristic of authoritarian regimes) and party-state apparatus (a totalitarian regime) was Russia between 2012 and 2018.

Dr Joanna Rak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Political Religion in Contemporary Russia: Between Authoritarian and Totalitarian Gnosis*

The paper employs the method of sources analysis which draws on a qualitative comparative study of Vladimir Putin's speeches delivered over his annual news conferences. It designs the category and typology of political gnosis and tests their empirical effectiveness by delving into the semantic structures of Putin's utterances. The analysis assumes that Russia's President used the communicational situation of conferences to create and distribute a particular political religion, the political gnosis that took on democratic, authoritarian or totalitarian values. The major aims of the paper are to determine and explain the changes in Putin's statements in 2014–2016 manifested by the elements of political gnosis. The research detects the drift from authoritarian to totalitarian and democratic gnosis and points out a moderate extent of the intensity of political gnosis.

Dr Olga Nadskakuła-Kaczmarczyk, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, *Russian society between Apathy, Mass Mobilization or Revolution?*

The last several months in Russia abounded in protests of various character and geographical range: on the one hand there were political protests organized by Alexei Navalny in 2017 and at the beginning of 2018, on the other social protests - related to demolition of houses in Moscow, local trash dump in the Moscow region, or related to a crisis in Kemerovo. The aim of the article is to analyze the factors contributing to the rise of protest mood of various nature recently in Russia and to examine the reactions of government to this phenomenon. It is also important to consider how the development of the protest movement in Russia corresponds with such apolitical and passive features of Russian society. What means and tools does the government have at its disposal in order to prevent the development of social movements that threaten the regime's stability and to mobilize society to actively support the system? The analysis of components related to the type and intensity of activity of Russian society can give us the answer of how strong in the Russian system are elements characteristic of authoritarianism or totalitarianism. Is Russia located somewhere in the continuum between these two theoretical models, or could the current situation lead to a revolution that would change the system?

Dr Ivan Fomin, National Research University Higher School of Economics, Moscow/ Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Russian Protests of 2017-2018: Agenda and Symbols*

The paper is devoted to the multimodal analysis of the discourse of mass protests that happened in Russia in 2017-2018. The data set for the presented research is based on the photo reports on the manifestations of March 26, April 29 , June 12, October 7, November 5, 2017 and January 28, 2018 from the most active cities (Moscow, Saint-Petersburg, Novosibirsk, Yekaterinburg, Nizhny Novgorod, Samara, Omsk, Chelyabinsk, Ufa, Perm, Izhevsk, Barnaul, Vladivostok, Irkutsk, Khabarovsk, Tomsk). Based on those reports, all the visual resources (posters, banners, ribbons, flags etc) used by the protesters were transcribed and thematically coded. In total, more than 500 unique (mostly handwritten)

items and about 100 types of mass-produced (printed) items were collected. The analysis shows a clear shift from anti-corruption agenda to electoral agenda in the autumn and winter protests, compared to early protests of 2017 spring and summer. It is also evident that local issues, as well as international agenda, were quite peripheral in the discourse of the protests. The repertoire of protest symbols was dominated by Navalny's anti-corruption and presidential campaigns, while other symbols and slogans (e.g. Open Russia's "Nadoel" ("Fed up") slogan) much more rarely used. The practice of using Russian flag as a symbol of collective identity in protest action (first massively used in 2014-2015) gained stable support in the protests of 2017-2018.

Dyskutantka: Dr Joanna Rak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Panel 53: Wywiad i kontrwywiad jako narzędzie zmiany polityki państwa

Moderator: Dr Marek Górka, Politechnika Koszalińska

Mgr Michał Hyra, Uniwersytet Opolski, *Działalność służb wywiadowczych Królestwa Arabii Saudyjskiej*

Historia wywiadu Arabii Saudyjskiej sięga okresu przed formalnym ustanowieniem królestwa. W latach 50. XX w. rząd zinstytucjonalizował służby wywiadowcze. Najbardziej aktywne działania wywiadowcze, Arabii Saudyjskiej miały miejsce w trakcie zimnej wojny. Wpływ na intensyfikację działań tajnych służb, miała antykomunistyczna polityka rządu. Głównym polem działania wywiadu Arabii Saudyjskiej był wówczas Bliski Wschód i Afryka. Celem referatu będzie zaprezentowanie struktury saudyjskich tajnych służb, opis operacji oraz ich wpływ na cały region. W referacie poruszone zostaną także najnowsze działania saudyjskich służb specjalnych, które w ostatnich latach były zaangażowane we wspieranie przeciwników syryjskiego rządu, a także w Jemenie, gdzie trwa wojna, w którą zaangażowane jest królestwo.

Mgr Marcin Krzyżanowski, Polskie Towarzystwo Geopolityczne, *Służby specjalne Iranu- miejsce w strukturach bezpieczeństwa i polityce*

Dla Iranu jako aktywnego regionalnego mocarstwa z aspiracjami do kontroli nad Bliskim Wschodem, uwikłanego w wielowymiarowy konflikt z globalnym hegemonem (USA) oraz regionalnymi konkurentami w postaci niezwykle aktywnego wywiadowczo Izraela i potężnej finansowo Arabii Saudyjskiej, sprawne służby specjalne są nieodzowne. Z racji specyficznego ustroju politycznego służby te pełnią również niezwykle ważna dla reżimu rolę, nie tylko jako narzędzie realizacji celów ekspansywnej polityki zagranicznej i obrony przez agresją z zewnątrz, ale są również istotnym czynnikiem polityki wewnętrznej. Aktywne hybrydowe działania Iranu w Iraku, Syrii i Jemenie oraz konieczność zabezpieczenia wschodniej flanki (Afganistan i Pakistan) przy jednoczesnej konieczności utrzymania porządku społecznego wewnątrz kraju sprawiają, że w Iranie rola służb specjalnych wykracza poza standardy państw demokratycznych. Celem referatu będzie przedstawienie miejsca irańskich służb

specjalnych w infrastrukturze bezpieczeństwa kraju oraz ich wpływ na politykę wewnętrzną, ze szczególnym uwzględnieniem działań ukierunkowanych na utrzymanie równowagi politycznej państwa.

Dr Arkadiusz Nyzio, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *„Ustawa inwigilacyjna" w praktyce. Systemowe konsekwencje Ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw*

Choć od przyjęcia Ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych, czyli tzw. ustawy inwigilacyjnej, minęły ponad dwa lata, nie została ona dotąd omówiona w literaturze przedmiotu. Po początkowych kontrowersjach zniknęła również z przestrzeni medialnej. Tymczasem jej przyjęcie doprowadziło do istotnych zmian w polityce bezpieczeństwa wewnętrznego Polski. Celem proponowanego referatu jest analiza praktycznych konsekwencji ustawy dla systemu bezpieczeństwa RP. Sformułowano dwa pytania badawcze: 1. Jakie są najważniejsze wady i zalety ustawy?; 2. Jak ustawa wpłynęła na wykonywanie czynności operacyjno-rozpoznawczych przez instytucje bezpieczeństwa? Referat opiera się na materiałach źródłowych, m.in. MSWiA, Ministerstwa Sprawiedliwości, Policji i wybranych sądów. Referat przygotowano w oparciu o metody systemową, dogmatyczną i instytucjonalno-prawną. Słowa kluczowe: ABW, Policja, ustawa inwigilacyjna, system bezpieczeństwa RP.

Dyskutant: Prof. dr hab. Andrzej Mania, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Panel 100: Legitymizacja i delegitymizacja władzy w państwach Europy Środkowej i Wschodniej

Moderator: Dr hab. Andrzej Stelmach, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Prof. dr hab. Alicja Stępień-Kuczyńska, Uniwersytet Łódzki, *Wybory prezydenckie w Rosji i ich konsekwencje*

Dr hab. Andrzej Stelmach, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Legitymizacja i delegitymizacja władzy w Rosji*

Główny przedmiot analizy zaprezentowanej w referacie dotyczy procesu przemian systemu demokratycznego w system niedemokratyczny. W pierwszym okresie transformacji w Rosji podjęto próbę demokratyzacji systemu politycznego. Nigdy jednak system nie spełniał standardów typowych dla demokracji zachodnich. W pierwszym okresie transformacji systemowej pojawiły się wprawdzie rozwiązania prawne dające możliwości stworzenia demokratycznych procedur i przyjęcia liberalnej formy reżimu politycznego. Szybko jednak to nastawienie zostało zweryfikowane wydarzeniami politycznymi, które doprowadziły do ponownej centralizacji władzy. Na skutek negatywnego doświadczenia społeczeństwa, pojawiło się przyzwolenie dla zwiększenia uprawnień władczych głowy państwa. Rosjanie oczekiwali przede wszystkim silne, skutecznej władzy, która jest zdolna do przezwyciężenia

kryzysu gospodarczego, zapewnienia minimum socjalnego najgorzej usytuowanym obywatelom, ukrócenia przestępczości oraz samowoli władz administracyjnych. Jednak po okresie biernego oczekiwania na skuteczne działania władzy mające doprowadzić do stabilności państwa, ponownie pojawiły się dążenia do demokratyzacji systemu politycznego. Rodzi się pytanie, czy obywatele są w stanie doprowadzić do ustępstw ze strony organów i instytucji strzegących totalitarnego reżimu polityczny i budowy systemu demokratycznego. kiedy uda się skoncentrować działania demokratycznej opozycji na tyle, aby była ona w stanie zagrozić rządzącym siłą politycznym w Rosji.

Dr Michał Słowikowski, Uniwersytet Łódzki, *Źródła wewnętrzne i zewnętrzne legitymizacji reżimu politycznego W. Putina*

Mgr Natalia Kusa, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Czy ktoś wygra z Putinem? Opozycja w wyborach prezydenckich we współczesnej Federacji Rosyjskiej*

W marcu 2018 r. Władimir Putin został wybrany po raz czwarty na urząd Prezydenta Federacji Rosyjskiej. Najwyższe funkcje państwowe sprawuje on w Rosji już od 18 lat. Formalnie, w rosyjskim systemie politycznym istnieje przestrzeń do funkcjonowania opozycji i sama opozycja – najczęściej wskazuje się na opozycyjne partie polityczne, które w różnych kształcie i w różnej liczbie istniały w Rosji od momentu rozpadu Związku Radzieckiego. Jednak, kształt i cechy rosyjskiego systemu politycznego, określanego często mianem superprezydenckiego, determinują również kwestię funkcjonowania opozycji. Aby mogła ona realnie rywalizować o władzę, musiałaby posiadać kandydata na urząd Prezydenta FR. Celem wystąpienia jest analiza ostatnich kilku prezydenckich elekcji w Rosji pod względem startujących w nich przedstawicieli opozycji (zarówno systemowej, jak i niesystemowej). Dodatkowo, autorka postara się ocenić szanse opozycji w kolejnych elekcjach oraz omówić funkcje poszczególnych kandydatów opozycyjnych w wyborach.

Dr hab. Joachim Diec, prof. nadzw., Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Pokusa "demokratycznego cezaryzmu" - francuska, włoska, niemiecka i rosyjska lekcja dla Europy Środkowej*

Od czasu ustąpienia konserwatywnych monarchii absolutnych w Europie pod naciskiem liberalizmu i różnych form demokratyzmu obserwujemy pojawiające się raz po raz kryzysy zarówno systemów demokratycznych, jak też praktyki liberalnego państwa prawnego. Do historii przeszły przypadki angielskiego Protektoratu, pierwszego i drugiego Cesarstwa we Francji, włoskiego faszyzmu, nazizmu niemieckiego. W Rosji tendencje tego typu uzewnętrzniły się po niepomyślnym z punktu widzenia gospodarki okresie lat 1990-ych. We wszystkich przypadkach obserwujemy podobną sekwencję wydarzeń: zawód spowodowany trudnościami i kryzysami gospodarczymi podczas rządów liberalnych w sensie prawnym i demokratycznych w obszarze systemu politycznego, rozprzestrzenianie się ideologii krzywdy narodowej i konieczności powstania z kolan, wzrost popularności polityków odrzucających społeczny i konstytucyjny porządek prawny, fasadowe kultywowanie tradycyjnych form ideologii społecznych lub religii przy mniej lub bardziej widocznym wsparciu hierarchów, rozszerzanie się wpływu plemiennego egalitaryzmu przeciwko intelektualnemu indywidualizmowi, a także insularyzmu i ksenofobii. W większości wypadków dochodzi do zdominowania procesu decyzyjnego przez woluntaryzm lidera. W niektórych państwach europejskich mamy do czynienia z nawrotem syndromu

weimarskiego, co wyraża się w sukcesach Lega Nord, Wolnościowej Partii Austrii, Alternatywy dla Niemiec czy Partii Sprawiedliwości i Rozwoju w Turcji z jej przewodniczącym - Recepem Tayyipem Erdoğanem na czele. W Europie Środkowej, głównie na Węgrzech i w Polsce uzewnętrzniają się podobne tendencje - resentyment uboższej, a jednocześnie tradycjonalistycznie nastawionej części społeczeństwa wobec dawnych elit liberalnych, sukcesy populizmu partii i liderów odwołujących się do wyższości dobra narodu nad porządkiem prawnokonstytucyjnym i wolnościowym ius cogens, dążenie do unarodowienia gospodarki, zdecydowany sprzeciw w stosunku do imigracji i zmian kulturowych, a także chęć wyemancypowania się spod wyimaginowanej władzy wyobcowanych elit. Dla badaczy tego procesu istotne jest pokazanie logicznego ciągu historycznie zarejestrowanych zjawisk tego typu, sprzężeń przyczynowo-skutkowych, przede wszystkim zaś możliwych konsekwencji w możliwie największej liczbie wariantów

Dr Anna Jach, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Nieposłuszeństwo obywatelskie jako forma legitymizacji/delegitymizacji władzy politycznej*

Zasada partycypacji obywatelskiej przewiduje udział obywateli w procesie decyzyjnym w postaci form, które *a priori*: 1. odrzucają użycie przemocy, 2. deklarują gotowość poniesienia kary w przypadku celowego naruszenia obowiązujących norm prawnych w imię walki o wyższe cele. W sytuacji przesilenia politycznego, ale także wtedy, kiedy system polityczny jest stabilny, obywatele mają prawo (choć nie zawsze gwarantowane konstytucyjnie) do publicznego wyrażania swego zdania. Bardzo często forma "nieposłuszeństwa obywatelskiego" jest jedną z metod prowadzących albo zmiany systemowej albo do korekty strategii bieżącej polityki. Wysoki stopień świadomości politycznej obywateli staje się gwarantem zachodzących zmian, a oni sami stają na straży wypełniania zobowiązań władzy wobec społeczeństwa. Tak wygląda model funkcjonowania tej zasady w państwach o utrwalonej i skonsolidowanej demokracji. Zupełnie odmienna jest praktyka w państwach postkomunistycznych i posttotalitarnych, jak Federacja Rosyjska. Zagadnieniu zastosowania "nieposłuszeństwa obywatelskiego" jako formy realizacji zagwarantowanej konstytucyjnie zasady partycypacji obywatelskiej poświęcony jest niniejszy referat.
Słowa kluczowe: Rosja, nieposłuszeństwo obywatelskie, społeczeństwo obywatelskie, zmiana systemowa

Dyskutant: Dr Bartosz Hordecki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Panel 34: Polityka i społeczeństwo w epoce posttransformacyjnej – przypadek Polski i Ukrainy

Moderator: Dr hab. Radosław Marzęcki, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Dr Vadym Zheltovskyy, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusk, *Polsko-ukraińska współpraca w kontekście reformy samorządowej na Ukrainie*

6 kwietnia 2015 roku szanowana gazeta ukraińska “Deń” umieściła cytat premiera

Yatseniuka: „Decentralizacja na Ukrainie będzie bazować się na przykładzie Polski" jako tytuł do artykułu na temat konieczności wdrożenia polskich doświadczeń reformy samorządowej na Ukrainie. Podobne deklaracje najwyższych urzędników ukraińskich odpowiedzialnych za reformę samorządową zachęciły autora do analizy polsko-ukraińskiej współpracy w kwestii skutecznego wdrażania reformy samorządów. Szczególną uwagę poświęcono analizie wyników badań autora w trzech regionach Ukrainy w ramach projektu „Uniwersytety jako partnerzy w procesach transformacyjnych", który został przeprowadzony przez Akademię Humanistyczną w Pułtusku oraz uniwersytety partnerskie na Ukrainie. Dodatkowo, artykuł kładzie nacisk na rolę kluczowych podmiotów politycznych i społecznych (samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych czy środowisk akademickich), a także na stopień ich gotowości do wspólnych wysiłków na rzecz wprowadzenia koniecznych zmian w samorządzie lokalnym.

Dr hab. Radosław Marzęcki, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, *Dominujące wzorce przeżywania i manifestowania patriotyzmu wśród polskiej i ukraińskiej młodzieży studenckiej*

W wielu krajach postkomunistycznych pojęcie patriotyzmu jest wykorzystywane instrumentalnie w populistycznych dyskursach. Rzadko bywa przedmiotem merytorycznej debaty publicznej, w której elity symboliczne – wobec zainteresowanego audytorium – mogą otwarcie dyskutować i negocjować jego zakres znaczeniowy. Częściej budzi skrajne emocje i służy raczej do kategoryzowania ludzi na „złych" i „dobrych" patriotów. Długofalowy plan kształtowania konstruktywnych postaw obywatelskich ustępuje presji bycia skutecznym w bieżącej polityce. Tymczasem na kategorię patriotyzmu można też spojrzeć w sposób użyteczny społecznie – jako na czynnik, który może odegrać istotną rolę w procesie budowy społeczeństwa obywatelskiego. Wielu badaczy podkreśla dualną naturę samego patriotyzmu poprzez opis dwóch jego odmian: funkcjonalnej i dysfunkcjonalnej. Z jednej strony zwraca się uwagę, że redukuje on konflikt społeczny, sprzyja aktywnemu obywatelstwu, partycypacji politycznej, a nawet wzmacnia poczucie obowiązku w zakresie płacenia podatków. Z drugiej, eksponuje się fakt, iż patriotyzm napędza fanatyzm, szowinizm i konflikty, przez co staje się narzędziem marginalizowania i wykluczania mniejszości z kręgu „my". Odzwierciedleniem tego dualizmu jest propozycja rozróżniania tzw. ślepego (*blind*) i konstruktywnego (*constructive*) patriotyzmu. W trakcie referatu zostaną zaprezentowane wyniki własnych badań ankietowych realizowanych wśród polskiej (N=980) i ukraińskiej (N=1043) młodzieży studenckiej. Celem będzie próba opisu dominujących wzorców przeżywania i manifestowania patriotyzmu w obu grupach respondentów.

Dr Janusz Kowalczyk, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II,
Mgr Oleksandr Bertolon, Użhorodzki Uniwersytet Narodowy, *Węgierska i polska mniejszość narodowa w życiu społeczno-politycznym Ukrainy. Próba porównania.*

Mniejszość węgierska i polska stanowi społeczność zamieszkującą od wieków obszar współczesnej Ukrainy. Obie grupy są pozostałością istniejących państwowości: węgierskiej i polskiej, obejmujących w przeszłości fragmenty ziem ukraińskich. Przynależność państw macierzystych do UE oraz tożsamość kulturowa sprawia, że zarówno węgierska, jak i polska mniejszość narodowa na Ukrainie reprezentują tendencje proeuropejskie. Mniejszość węgierska zamieszkuje stosunkowo niewielki obszar, ale jest to osadnictwo zwarte, przylegające do granicy z Węgrami. Mniejszość polska uległa znacznie większemu

rozproszeniu i daleko większej asymilacji. Poprzez to społeczność węgierskie odgrywa znaczącą rolę polityczną w obwodzie zakarpackim na szczeblu regionalnym, subregionalnym i lokalnym. Węgierska mniejszość narodowa, poprzez wysoki poziom samoorganizacji, buduje *de facto* struktury autonomiczne w niektórych zamieszkałych przez siebie jednostkach administracyjnych. Mniejszość węgierska i polska odgrywają wyraźną rolę w inicjowaniu i prowadzeniu kontaktów społecznych i politycznych między administracyjnymi jednostkami terytorialnymi Ukrainy, Węgier i Polski w ramach współpracy transgranicznej i międzyregionalnej. Jednocześnie powiązanie z państwami macierzystymi sprawia, że w przypadku dojścia do władzy na Węgrzech i w Polsce sił eurosceptycznych i nacjonalistycznych mniejszości narodowe mogą być wykorzystywane do destabilizowania państwa ukraińskiego.

Mgr Justyna Solarz-Mazur, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie,
Transformacja ekonomiczna a kulturowy wymiar przemian społecznych na Ukrainie

---

Transformacja gospodarcza, jako proces prowadzący do całkowitej zmiany w systemie gospodarczym, polega na przejściu od gospodarki centralnie sterowanej do rynkowej. Wieloletnie funkcjonowanie systemu radzieckiego znacząco utrudnia wyjątkowo trudne zadanie, którego powodzenie uzależnione jest od przyjęcia i realizacji odpowiedniej strategii reform. Ze względu na szeroki zakres przemian, restrukturyzacja gospodarki nie może opierać się wyłącznie na samoregulującemu się mechanizmowi rynkowemu. W obszarze aktywności państwa kluczowym aspektem powinno być sformułowanie polityki strukturalnej, obejmującej rzeczowe i instytucjonalne warunki konkurencji, będące głównym czynnikiem przemian strukturalnych. Wpływ restrukturyzacji gospodarki ma ogromny wpływ na kulturowy wymiar przemian społecznych na Ukrainie oraz na jej tożsamość kulturową. Spojrzenie na zmiany tożsamościowe, kulturowe i społeczne, jakie zaszły w państwach bloku wschodniego w szczególności na Ukrainie wnosi interesujący punkt widzenia na obecnie ukształtowany system.

Mgr Adriana Rybak, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Dekomunizacja przestrzeni publicznej na Ukrainie po roku 2014*

W 2015 roku na Ukrainie wprowadzono cztery ustawy dotyczące polityki pamięci narodowej, zwane potocznie ustawami dekomunizacyjnymi. Stanowiło to próbę zerwania z sowiecką narracją i podkreślenia odrębność ukraińskiej historii, szczególnie w okresach zniewolenia. Ustawy wprowadziły istotne zmiany w polityce historycznej państwa, szczególnie w kontekście pamięci o II wojnie światowej i uczestnikach walk o niepodległość Ukrainy w XX wieku. Zakaz propagowania symboliki radzieckiej skutkował koniecznością zmian w nazewnictwie wielu miejscowości i obiektów – implementacja zapisów tej ustawy okazała się czasochłonna, ale udało się usnąć znaczną część symboli radzieckich i wprowadzić zmiany w nazewnictwie. Proces dekomunizacji nie został jeszcze zakończony, a władze Ukrainy prowadzą aktywne działania w celu umocnienia ukraińskiej pamięci zbiorowej. Działalność Ukraińskiego Instytutu Pamięci Narodowej nie napotyka w społeczeństwie ukraińskim poważniejszego oporu.

Dyskutant: Dr Jerzy Zdański, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie

Panel 46: Państwo w Afryce w obliczu narastających tendencji separatystycznych

Moderator: Dr hab. Robert Kłosowicz, prof. nadzw., Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Dr hab. Wiesław Lizak, Uniwersytet Warszawski, *Przesłanki i uwarunkowania separatyzmów w Afryce*

Ruchy separatystyczne były i są w Afryce zjawiskiem występującym dosyć często (Katanga, Biafra, Erytrea, Somaliland, Sudan Południowy, Kamerun Zachodni, Zanzibar, Azawad, Kabinda). Referat będzie poświęcony wskazaniu genezy i uwarunkowań tego zjawiska - historycznych (np. kolonializm), politycznych (dysfunkcyjność państwa), etniczno-kulturowych (np. odmienność etniczna, zróżnicowanie religijne), gospodarczych (rywalizacja o kontrolę zasobów/narodowego bogactwa). W podsumowaniu podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie, czy istnieją pewne czynniki sprzyjające wystąpieniu separatyzmów w Afryce (np. zanegowanie na etapie dekolonizacji granic pokolonialnych wydaje się być silna przesłanką dla takich procesów, czego dowodzą przykłady Somalilandu, Erytrei, Kabindy i Zanzibaru).

Dr Joanna Mormul, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Saharyjska Arabska Republika Demokratyczna - państwo de facto w regionie Maghrebu*

Saharyjska Arabska Republika Demokratyczna (SARD)/Sahara Zachodnia jest wyjątkowym przykładem państwa de facto – istnieje ponad 40 lat, cieszy się uznaniem międzynarodowym kilkudziesięciu państw oraz najważniejszej organizacji regionalnej na kontynencie afrykańskim – Unii Afrykańskiej, niemniej jednak kontroluje jedynie część swojego terytorium, podczas gdy pozostały obszar znajduje się pod okupacją marokańską. SARD jest też swego rodzaju fenomenem - od zakończenia wojny z Marokiem w 1991 r., zabiega o uznanie własnego państwa w sposób całkowicie pokojowy. Rządzący SARD Front Polisario nie stosuje metod terrorystycznych, przestrzega zawieszenia broni i czeka na rozwiązanie konfliktu metodą konsensu i negocjacji. Mimo to samo istnienie SARD jest przyczyną nieustającego napięcia w stosunkach międzynarodowych regionu Maghrebu. Do stycznia 2017 r. Maroko jako jedyne państwo w Afryce nie było członkiem Unii Afrykańskiej, zaś w innej organizacji regionalnej - Unii Arabskiego Maghrebu (UAM) jego aktywność jest ograniczona ze względu na poparcie jakiego Frontowi Polisario udziela Algieria. W konsekwencji nierozwiązanej kwestii Sahary Zachodniej od 1994 r. granica między Marokiem a Algierią jest zamknięta, a stosunki między oboma państwami napięte i ograniczone. Celem wystąpienia jest zbadanie wpływu wywieranego przez państwo *de facto* jakim jest Sahara Zachodnia na stosunki międzynarodowe w regionie Maghrebu. Przyjęta hipoteza zakłada, iż wpływ ten jest destabilizujący, zarówno w wymiarze politycznym i bezpieczeństwa, jak i społeczno-gospodarczym. W referacie przyjęto podstawową definicję politologiczną państwa de facto zaproponowaną przez Pål Kolstø (2006), uzupełnioną o definicję Scotta Pegga (1998, 2008). Referat jest oparty częściowo na wynikach jakościowych badań terenowych na obszarze Sahary Zachodniej (w części okupowanej przez Maroko) oraz w obozach dla uchodźców saharyjskich w Algierii.

Dr Bethuel Matsili, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, *Unia Afrykańska a projekt stworzenia Stanów Zjednoczonych Afryki (USAF)*

Przekształcenie Organizacji Jedności Afrykańskiej (OJA) w Unię Afrykańską (UA) w 2002 r. w Durbanie (RPA) wydaje się być przemyślanym działaniem państw wchodzących w skład tej organizacji o zasięgu międzynarodowym. Obserwując jej działalność, trudno nie zauważyć iż dąży ona do stworzenia państwa federacyjnego w granicach kontynentalnych i ultrakontynentalnych. Jest to zadanie trudne do zrealizowania, biorąc pod uwagę aktualny układ sił na arenie międzynarodowej. Warto jednak zadać sobie pytanie czy tendencja federacyjna nie jest *conditio sine qua non* stabilnego rozwoju Afryki? Jakie istnieją przeszkody i jak można je usuwać?
La transformation de l'Organisation de l'Union Africaine(OUA) en Union Africaine (UA) en 2002 à Durban (RSA) semble être un pas bien refléchi de la part des pays membres de cette organisation à portée internationale. En observant ses activités il est assez facile de constater qu'elle aspire à creer un état fédéral africain aux frontières continentales et ultracontinentales. C'est une tâche difficile à accomplir prennant en compte l'actuel rapport de forces sur l'arène internationale. Il y a lieu cependant de se poser la question de savoir si cette tendance federative n'est pas la conditio sine qua non du développement stable de l'Afrique ? Quels en sont donc les obstacles et comment s'en débarasser?

Dr Leke Oke, Ekiti State University, Ado- Ekiti, Nigeria, *Anti-Corruption Crusade and the 'Change Mantra' of the Nigerian State; 2015-2018*

Corruption in the 21st Century has become a global menace with governments struggling and orchestrating towards its eradication. However, the degree and level of corruption differs from one country to another. The ramifying effect of corruption is such that development in all its ramifications is hampered and humanity is in jeopardy. In Nigeria, corruption in the public sector has become an embarrassing part of governance with implications for development. The Buhari's Administration assumed power with its rigid commitment to fighting corruption, fixing the economy, insecurity and the power sector. This paper assesses the three years of Buhari's Government vis-à-vis its commitment to fighting corruption in the Public Sector. It utilizes secondary data as well as anecdotal evidence in doing this. The paper provides answers to the following questions; what is the level of corruption in Nigeria? Has the Buhari's government really fought corruption since its inception? Is the crusade holistic? What are the consequences of the anti-corruption crusade on corruption in Nigerian? What are the consequences of the crusade on state development and transformation? What are the constraining factors to the fight against corruption in the country? How can these factors be overcome? Is there any recipe for a corrupt-free Nigeria? The paper avers that the Buhari's Government has demonstrated strong political will to fighting corruption in Nigeria but maintains that more are still expected.

Dyskutantka: Dr hab. Hanna Dumała, prof. nadzw., Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 62: Pojęcie ideologii w badaniach politologicznych

Moderatorzy: Dr Filip Biały, Mgr Łukasz Dulęba, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Mgr Łukasz Dulęba, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Deskryptywne i krytyczne ujęcia pojęcia ideologii*

Celem referatu jest przedstawienie historycznych ujęć pojęcia ideologia. Z początku bowiem znaczenie tego terminu posiadało jedynie opisowe funkcje i służyło do opisu nauki zajmującej się ideami. Nowe odczytanie znalazło swoje miejsce poprzez krytykę idealistycznych założeń młodoheglistów, a także porzuceniu warunków „obiektywnej" historiografii tworzącej iluzję sprawczości. Marks i Engels zmienili całkowicie definicję pojęcia ideologii nadając jej pejoratywną konotację. Próba przywrócenia deskryptywnej formy pojawia się w twórczości Karla Mannheima, który pozbawiony złudzeń co do prób dekontestacji politycznych znaczeń widział w takich narzędziach jak ideologie i utopie próbę przedstawienia interpretacji na swój własny sposób. W odróżnieniu od autorów „Ideologii niemieckiej", Mannheim traktuje obecność ideologii jako cechę rzeczywistości społecznej. Do Marksowskiej koncepcji ideologii jako „fałszywej świadomości" wrócą twórcy Szkoły frankfurckiej, którzy w tej definicji dostrzegali potencjał do krytyki współczesności. Referat zwraca uwagę na kontekst oraz społeczne uwarunkowania w których dokonywano definicyjnych zmian koncepcji ideologii. W efekcie, umiejscowienie pojęcia ideologii na mapie historycznych doktryn umożliwia rozpoznanie konsekwencji eksponowanego podejścia badawczego w jakim ten termin zostały użyty.

Dr Filip Biały, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Pojęcie ideologii we współczesnej teorii politycznej*

Celem referatu jest ukazanie wielorakiego sposobu pojmowania kategorii ideologii we współczesnej teorii politycznej. W odróżnieniu od podejść krytycznych, wpisujących się często w tradycję marksistowską, współczesna teoria polityczna oferuje szereg interesujących metod deskrypcji ideologii, pojmowanej niepejoratywnie. Ideologia nie jest traktowana jako forma fałszywej świadomości, którą należy dezawuować, lecz jako pełnoprawny przedmiot badań, dostarczających wiedzę na temat rzeczywistego myślenia politycznego. Referat wskazać ma również na możliwość operacjonalizacji takiego rozumienia ideologii poprzez przedstawienie procedury badawczej, pozwalającej na przejście od rozważań teoretycznych do badań empirycznych nad ideologiami.

Prof. dr hab. Teresa Sasińska-Klas, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *W stronę nieliberalnej demokracji? – najnowsze trendy zmian w systemie politycznym Polski*

Dr Przemysław Piotrowski, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, *Tożsamość toryzmu w aspekcie związków pomiędzy brytyjską tradycją konserwatywną i liberalną*

Proponuję poruszyć temat klasyfikacji i typologii współczesnych ideologii politycznych na przykładzie problematyki kwalifikacji tożsamości ideowo-politycznej toryzmu; zwłaszcza w kontekście relacji pomiędzy brytyjską tradycją konserwatyzmu i liberalizmu. Zamierzam

skonfrontować tu głosy kilku opcji torysowskich: „mięczaka" Iana Gilmoura, reprezentanta nowej prawicy Normana Barry oraz tradycjonalisty Kennetha Minogue'a. Uwzględnię również punkt widzenia przedstawiciela liberalnej lewicy Roberta Eccleshalla. Poza tym skontrastuję dwie koncepcje torysowskich zapożyczeń z tradycji liberalnej (czy też torysowskich adaptacji do skutków cywilizacyjnej modernizacji, w tym zmian społeczno-politycznych): koncepcję kameleona Michaela Freedena oraz teorię strusia Angusa Maude.

Mgr Agata Kałabunowska, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Ideologia skrajnej prawicy jako przedmiot badań politologicznych*

Przy obecnym dużym zróżnicowaniu form działalności skrajnej prawicy, badacz obierający to zjawisko na przedmiot swojej analizy staje przed ogromnym wyborem możliwych podejść badawczych. Skrajną prawicę zorganizowaną w formie partii politycznych można analizować z punktu widzenia wyników wyborczych poszczególnych partii, motywacji wyborców czy chociażby stylu przywództwa preferowanego przez ten typ ugrupowań politycznych. Na skrajną prawicę funkcjonującą w luźniejszych formach organizacyjnych można także spojrzeć przez pryzmat teorii ruchów społecznych. Analizy tego fenomenu dokonywać można także mając na uwadze m.in. obostrzenia prawne czy instytucjonalne państwa lub obszaru, w którym on funkcjonuje. Wydaje się jednak, że perspektywą badawczą przynoszącą najlepsze rezultaty dla zrozumienia logiki funkcjonowania i argumentacji skrajnej prawicy, a także jej rosnącej popularności, jest analiza tego zjawiska z punktu widzenia ideologii. To skoncentrowanie się na ideach wyznawanych przez jednostki i grupy skrajnie prawicowe pozwala najpełniej zrozumieć ich motywacje, dążenia polityczne czy chociażby preferowane wizje życia społeczno-politycznego, a w efekcie odnaleźć najlepsze metody radzenia sobie z tymi najradykalniejszymi formami aktywności politycznej. Celem referatu będzie przybliżenie politologicznych metod umożliwiających badanie ideologii skrajnie prawicowej. Uwaga skupiona zostanie przede wszystkim na możliwych źródłach dostarczających wiedzy na temat tej ideologii, a także na poszczególnych ideach, których istnienie stwierdza się zazwyczaj w tej radykalnej myśli politycznej. Dodatkowym celem przyświecającym proponowanemu referatowi będzie również przedstawienie szeregu argumentów za tym, że takie spojrzenie badawcze jest najlepsze z obecnie dostępnych. Referat będzie opierał się na konkretnym przykładzie badania autorki, która stosując jakościową analizę treści bada ideologię skrajnej prawicy we współczesnych Niemczech.

Dyskutanci: Prof. dr hab. Teresa Sasińska-Klas, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie,
Dr hab. Wojciech Ziętara, prof. nadzw., Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 85: Tendencje zmian samorządu terytorialnego w Europie Środkowej i Wschodniej – w kierunku decentralizacji czy (re)centralizacji?

Moderator: Dr hab. Lucyna Rajca, prof. nadzw., Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Dr hab. Rafał Czachor, prof. nadzw., Uczelnia Jana Wyżykowskiego w Polkowicach, ***Reforma samorządu terytorialnego na Ukrainie: ocena przebiegu i bieżących rezultatów***

Celem wystąpienia jest przedstawienie procesu ewolucji pozycji ustrojowej samorządu terytorialnego na Ukrainie od momentu rozpoczęcia jego wdrażania. Główna teza zawiera się w stwierdzeniu o upolitycznieniu kwestii istnienia samorządu i jego instrumentalnym wykorzystywaniu przez władze państwowe. W uwagach odnoszących się do zakresu bieżących reform wskazano zarówno na ich pozytywny wymiar, jak i na potencjalne zagrożenia, które wynikają z głębokiego kryzysu państwowości ukraińskiej.

Dr hab. Krzysztof Kociubiński, prof. nadzw. Uniwersytet Wrocławski, ***Polski samorząd terytorialny w procesie zmian. „Odpartyjnienie" czy „upartyjnienie"?***

Samorząd lokalny wprowadzony ustawą z dnia 8 marca 1990 r. oraz samorząd powiatowy i regionalny wprowadzony ustawą z dnia 1 stycznia 1999 r. znacząco zmieniły funkcjonowanie państwa. Ich celem była rzeczywista przebudowa jego ustroju, reorganizacja całego sektora życia publicznego oraz decentralizacja. Ważnym aspektem była także próba uniezależnienia władz samorządowych od arbitralnych partyjnych nacisków i układów. Samorząd z definicji kierować się miał interesem społeczności zamieszkującej jego obszar, a nie interesem partyjnym czy resortowym. W ostatnich latach daje się jednak zaobserwować powolny wzrost upartyjniania samorządu, szczególnie regionalnego, a co za tym idzie, podejmowane są działania w kierunku recentralizacji i ograniczania samorządności.

Dr hab. Anna Czyż, Uniwersytet Śląski w Katowicach, ***Kierunki rozwoju czeskiego i węgierskiego samorządu terytorialnego***

Republika Czeska i Węgry to państwa, w których na początku lat 90. XX wieku przywrócony został samorząd terytorialny i przeprowadzono proces decentralizacji zadań publicznych jako element przemian politycznych zapoczątkowanych Jesienią Ludów w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Celem wystąpienia jest analiza struktury i funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego w omawianych państwach i próba odpowiedzi na kilka pytań badawczych: Jakie są kierunki rozwoju czeskiego i węgierskiego samorządu terytorialnego? Czy pomiędzy tymi dwoma modelami można dostrzec podobne trendy rozwoju, czy można wskazać istotne podobieństwa czy istotne różnice? Czy dominującą tendencją w badanych państwach jest decentralizacja czy centralizacja władzy?

Dr hab. Lucyna Rajca, prof. nadzw., Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, ***Procesy decentralizacji i recentralizacji w Polsce i na Węgrzech z perspektywy porównawczej***

Do niedawna Węgry i Polska zaliczane były do jednej grupy krajów określanych mianem

„czempionów decentralizacji" w Europie Środkowej i Wschodniej. Po zwycięstwie prawicowo-konserwatywnej partii Fidesz w 2010 roku na Węgrzech nastąpiła gruntowna reforma samorządu terytorialnego i administracji publicznej, która doprowadziła do radykalnej recentralizacji. Zdaniem rządu, samorządowi brakowało wystarczających zasobów na efektywne i transparentne wykonywanie ważnych usług publicznych i tylko administracja państwowa mogła je zapewnić na zunifikowanym wysokim poziomie jakości. Dlatego też samorządowi terytorialnemu zabrano ważne zadania, które zostały przejęte przez państwo. W Polsce tendencje centralizacyjne polegające na odbieraniu zadań samorządom i przekazywanie ich na szczebel krajowy lub do wojewody pojawiały się z różnym nasileniem od dłuższego czasu. Od 2015 roku ma miejsce powolne, ale systematyczne odbieranie uprawnień organom samorządu terytorialnego. W wystąpieniach polityków partii rządzącej pojawiają się liczne nawiązania do polityki węgierskiej. Celem referatu jest analiza i wyjaśnienie reform decentralizacyjnych i recentralizacyjnych w Polsce i na Węgrzech oraz wskazanie trendów zbieżnych i rozbieżnych w tym zakresie. Dla wyjaśnienia reform samorządu przyjęto podejście neo-instytucjonalne. Referat przygotowano w oparciu o dostępne dane statystyczne, uregulowania prawne, dokumenty oraz literaturę przedmiotu.

Dr Radosław Kubicki, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Koncepcja Izby Samorządowej w polskiej myśli politycznej*

Propozycja powołania Izby Samorządowej występującej pod różnymi nazwami, w tym Izby Samorządowo-Gospodarczej, czy też Izby Pracy, pojawia się w dwudziestowiecznych i współczesnych polskich koncepcjach politycznych. Nigdy przedtem Izba nie była przedmiotem osobnych badań. Temat zasługuje jednak na osobne ujęcie. Referat ten będzie zatem taką próbą przedstawienia poszczególnych koncepcji usytuowania Izby w polskim ustroju i roli jaką mogłaby odgrywać zarówno jako organ parlamentarny czy pozaparlamentarny, jak również jako reprezentacja polskiego samorządu.

Dr Adam Jarosz, Uniwersytet Zielonogórski, *Przemiany w miastach postsocjalistycznych – od hierarchicznego układu struktur administracji do zarządzania sieciowego*

Przemiany demokratyczne i wolnorynkowe po okresie socjalizmu dotknęły także miasta. Wytworzyło się w ten sposób zjawisko określane w literaturze jako miasto postsocjalistyczne – miasto, którym zaczęły następować bardzo dynamiczne procesy zmian. Przekształcenia zaobserwować można np. w kwestii zarządzania miastem, działania renty gruntowej, zmiany transportu publicznego na indywidualny przez dużą część mieszkańców, jak i gentryfikacji, czy suburbanizacji. Największym jednak wyzwaniem okazała się modernizacja, którą w tym kontekście rozumieć należy jako zbiór działań zmierzających do osiągnięcia poziomu rozwoju infrastrukturalnego, instytucjonalnego oraz świadczenia usług publicznych podobnego do miast i jednostek samorządowych państw wysoko rozwiniętych, stanowiących punkt odniesienia dla polskich miast i innych jednostek samorządowych. Wynikała ona z konieczności nadrobienia zapóźnień rozwojowych powstałych w skutek złego zarządzania i niewydolności systemu socjalistycznego. Proces ten był szeroko zakrojony, odbywał się na wielu płaszczyznach i nie został do tej pory zakończony. W toku tego procesu miasta postsocjalistyczne doświadczyły także nowych trendów w zarządzaniu i polityce miejskiej, bazujących na koncepcji governance. Wypracowywane są narzędzia partycypacyjne, włączające mieszkańców w procesy decyzyjne, a także służące współpracy z biznesem,

w celu realizacji zadań publicznych. W referacie zaprezentowane zostaną wyniki badań dotyczące tych zagadnień na przykładzie polskich miast wraz z ogólnymi refleksjami na temat zmiany modelu zarządzania polskimi miastami, z uwzględnieniem faktu, że są one miastami postsocjalistycznymi, w których działania modernizacyjne zdominowały politykę miejską w ostatnich trzech dekadach.

Mgr Łukasz Chaba, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Budżet obywatelski jako instrument wzmocnienia procesu decentralizacji władzy publicznej*

Wraz z zachodzącymi po 1989 roku zmianami społeczno-gospodarczo-ustrojowymi, wiele państw Europy Środkowej i Wschodniej, w tym również Polska w coraz większym stopniu zaczęło czerpać z doświadczeń krajów zachodnioeuropejskich. Przejawiało się to między innymi w procesie decentralizacji władzy oraz kształtowaniu struktur i kompetencji samorządu terytorialnego. To z kolei wiązało się z wprowadzaniem nowych trendów w zarządzaniu publicznym. Jedną z takich nowoczesnych form zarządzania stanowi koncepcja *governance* w najprostszym ujęciu tłumaczona jako „współzarządzanie" lub „współrządzenie". Koncepcja ta polegająca na przekazaniu społeczeństwu części kompetencji w zarządzaniu publicznym nabiera coraz większego znaczenia, gdyż pozwala danej społeczności lokalnej zarówno włączyć się w proces decyzyjny, jak również ponosić odpowiedzialność za realizowane działania. Modelowy przejaw *governance* stanowi budżet obywatelski zwany także partycypacyjnym. Budżet partycypacyjny w zasadniczym ujęciu stanowi mechanizm lub też proces, umożliwiający ludności decydować lub wpływać na podejmowane decyzje związane ze sposobem przeznaczania całości bądź części dostępnych środków publicznych. Kwestią zasadniczą poruszaną w niniejszej pracy jest dokonanie analizy i oceny w jakim stopniu realizacja działań związanych z wdrażaniem budżetu obywatelskiego wpływa na proces decentralizacji władzy publicznej oraz poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy swoich ,,Małych Ojczyzn".

Dyskutant: Dr Beata Słobodzian, Uniwersytet Gdański

Panel 69: Nagłośnienie zmiany rządów PiS (1 grudzień 2017/31 styczeń 2018) w perspektywie polskich nadawców telewizyjnych: między polityzacją a komercjalizacją

Moderatorka: Prof. dr hab. Bogusława Dobek-Ostrowska, Uniwersytet Wrocławski

Prof. dr hab. Bogusława Dobek-Ostrowska, Uniwersytet Wrocławski, *Telewizyjne programy informacyjne w nagłośnieniu polityki w Polsce*

Dr Paulina Barczyszyn-Madziarz, Mgr Julia Trzcińska, Uniwersytet Wrocławski, *„Wiadomości" TVP1: Zmiana rządu w perspektywie nadawcy publicznego*

Celem wystąpienia jest prezentacja wyników analizy zawartości głównego programu informacyjnego TVP1 „Wiadomości" oraz strony internetowej TVP Info, w której skupiono się na nagłośnieniu aktorów politycznych. Okres badawczy obejmuje po 10 losowo

wybranych dni w trzech kolejnych miesiącach od grudnia 2017 roku do lutego 2018 roku. Należy dodać, że w tym czasie miała miejsce zmiana na stanowisku Prezesa Rady Ministrów oraz zmiany na stanowiskach szefów niektórych resortów, co skomplikowało proces badawczy, dając jednocześnie możliwość przeanalizowania jak kwestię rekonstrukcji rządu przedstawiała w głównym programie informacyjnym TVP. Analizie poddano to, jak często w materiałach dziennikarskich pojawiają się odniesienia do polityków partii rządzącej oraz opozycji, a także jak często cytowani są reprezentanci poszczególnych partii. Zbadano również jakie kwestie były przedmiotem nagłośniania w głównym programie informacyjnym nadawcy publicznego. Kolejnym ważnym elementem badań była analiza sposobu nagłośnienia konkretnych aktorów politycznych - czy było ono pozytywne, neutralne czy też negatywne. Przeprowadzona analiza zawartości „Wiadomości" TVP1 oraz strony internetowej TVP Info wykazała, że mamy do czynienia z upolitycznieniem nadawcy publicznego, które widocznie jest w stronniczym sposobie nagłaśniania aktorów politycznych.

Dr Justyna Arendarska, Uniwersytet Wrocławski, *„Fakty" TVN: Wizja wymiany rządu w medium prywatnym*

Celem wystąpienia jest prezentacja wyników analizy zawartości głównych wydań Faktów TVN oraz artykułów zamieszczonych na stronie TVN24 na przełomie 2017 i 2018 roku. Referat jest okazją do zaprezentowania metodologii i wyników badań obejmujących czas wymiany premiera i niektórych ministrów w rządzie PiS w okresie od 1. grudnia 2017 r. do 28 lutego 2018 r. Projekt zrealizowano przy użyciu zaawansowanego narzędzia służącego do prowadzenia badań medioznawczych. Autorzy rekonstruują agendę tematyczną i sposób prezentowania badanej kwestii. Swoją uwagę koncentrują na analizie wzmianek o konkretnych partiach politycznych i przedstawicielach partii, a także negatywnych i pozytywnych odniesieniach do procesu rekonstrukcji rządu. Autorzy starają się określić, jak kształtowały się sympatie polityczne badanej stacji. TVN ma określoną linię redakcyjną, i choć logika rynku nakazywałaby eskapizm lub neutralność, to wyniki badań wskazują wyraźnie, że dziennikarze tej stacji nie ograniczają się wyłącznie do prezentowania samych wydarzeń, ale także komentują i interpretują prezentowane wydarzenia. Referat powstał we współpracy z dr Bartłomiejem Łódzkiem (Uniwersytet Wrocławski).

Mgr Róża Smolak, Uniwersytet Wrocławski, *„Wydarzenia" TV Polsat: Nagłośnienie wymiany rządu przez stację komercyjną*

Celem wystąpienia jest prezentacja wyników analizy zawartości telewizyjnego programu informacyjnego „Wydarzenia" w stacji Polsat oraz strony internetowej Polsat News, przeprowadzonej w okresie od grudnia 2017 roku do lutego 2018 roku. Okres badawczy obejmował dziesięć losowo wybranych dni w każdym analizowanym miesiącu. Analizie poddano częstotliwość cytowalności wypowiedzi polityków partii rządzącej i opozycji, a także występowania materiałów dotyczących tych aktorów i ich działań. Uwaga została również zwrócona na specyfikę nagłaśnianych przez media kwestii oraz ton nagłośnienia wybranych aktorów politycznych. Zbadanie zawartości newsów prezentowanych przez Polsat uznawany za stację, która nie opowiada się za żadną stroną sceny politycznej, może pozwolić na sprawdzenie, w jaki sposób kwestia zmiany rządu była prezentowana przez to medium w porównaniu z informacjami TVN i TVP, które to w dość jasny sposób wyrażają swoje poparcie dla wybranych opcji politycznych. Na tej podstawie możliwe będzie

określenie stopnia, w jakim procesy komercjalizacji i polityzacji mogą decydować o kształcie prezentowanych przez badane medium treści. Jednocześnie, porównanie zawartości telewizyjnej i internetowej wytwarzanej przez Polsat w analizowanym okresie może pozwolić na zaobserwowanie ewentualnych różnic w zakresie prezentowania tego samego zdarzenia.

Dyskutanci: Dr hab. Dorota Piontek, prof. nadzw., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Dr hab. Mariusz Kolczyński, prof. nadzw., Uniwersytet Śląski w Katowicach

Panel 54: Biografistyka politologiczna jako obszar badawczy

Moderatorka: Dr hab. Aleksandra Kruk, Uniwersytet Zielonogórski

Dr Beata Pająk-Patkowska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Użyteczność psychobiografii w tworzeniu biografii politycznej*

Jak wskazuje W. McKinley Runyan wiedza o ludziach, w tym również i politykach, może być ujmowana na trzech poziomach: a) prawidłowości ogólnych (np. prawa uczenia się), b) prawidłowości grupowych (np. prawa związane z płcią, klasą społeczną), c) prawidłowości ważnych dla konkretnych ludzi (np. Thatcher, Lincolna). W tworzeniu psychobiografii najważniejszy jest poziom indywidualny, związany z doświadczeniem konkretnej jednostki, której życia dotyczy analiza. Mimo wielu problemów, jakie występują w tego badaniach, wskazać można również szereg zalet, jakie dają one w procesie poszukiwania motywów działań podejmowanych przez polityków oraz wyjaśniania przebiegu ich karier politycznych. Celem referatu jest odpowiedź na pytanie, czy psychobiografia jest użyteczną i możliwą do zastosowania przez politologa metodą tworzenia biografii politycznej.

Dr Joanna Trajman, Uniwersytet Wrocławski, *„Wszystko zależy od kobiet" – o działalności chadeckiej polityk Aenne Brauksiepe*

Aenne Brauksiepe (1912-1997) należała do pokolenia kobiet, które świadomie przeżyło okres wojny i aktywnie włączyło się w odbudowę Niemiec. Wykazywała się zarówno społecznym zaangażowaniem na rzecz osób potrzebujących – bezpośrednio po zakończeniu działań wojennych przyczyniła się do powstania w swoim rodzinnym mieście Duisburgu ponadpartyjnej komisji kobiecej pomagającej m.in. uciekinierom i bezdomnym oraz działała w Katolickim Niemieckim Związku Kobiet – jak i aktywnością polityczną. Postulowała utworzenie chrześcijańskiej partii ponadwyznaniowej i była współzałożycielką CDU w Duisburgu. W latach 1949-1972 sprawowała mandat poselski w Bundestagu, przez krótki czas (1968-1969) pełniła również funkcję ministra ds. rodziny i młodzieży. Była także przewodniczącą Stowarzyszenia Kobiet CDU (1958-1971). Jej aktywność wynikała z doświadczeń z okresu młodości i wychowania w oparciu o określone wartości, które konsekwentnie stosowała. Celem referatu jest ukazanie zaangażowania Aenne Brauksiepe w kwestie kobiece, stanowiące niezwykle istotną część jej pracy, szczególnie w promowanie nowoczesnych jak na tamte czasy przekonań odnoszących się do pełnionych przez kobiety ról społecznych, propagowanie partnerstwa między płciami, działania na rzecz polepszenia

sytuacji kobiet na rynku pracy i w polityce. Analiza jej tekstów publikowanych w czasopiśmie chadeckich kobiet „Frau und Politik" oraz wystąpień publicznych umożliwi uzyskanie wglądu w świat przekonań zachodnioniemieckiej polityk.

Dr Justyna Miecznikowska, Uniwersytet Warszawski, *Fenomen Jörga Haidera – „haideryzacja" austriackiej sceny politycznej*

Od momentu przejęcia władzy w Wolnościowej Partii Austrii w 1986 roku Jörg Haider wywierał ogromny wpływ na funkcjonowanie partii. To on wydźwignął FPÖ z marazmu, a obierając zdecydowany kurs na prawo i wykorzystując antyimigracyjną i antyeuropejską retorykę pozyskał dla partii na początku lat 90-tych XX wieku nowe rzesze zwolenników. Okres charyzmatycznego przywództwa Haidera był pasmem sukcesów FPÖ na arenie wyborczej. Rządząc w sposób bardzo zdecydowany ugrupowaniem Haider oczekiwał lojalności od działaczy i nie dopuszczał do powstania wewnątrzpartyjnej opozycji, podważającej jego zdanie jako lidera. W ciągu 13 lat bycia przewodniczącym partii Haider nie dopuszczał do powstania jakiejkolwiek konkurencji, która mogłaby zagrozić jego silnej pozycji. Pełne uzależnienie FPÖ od Haidera spowodowały głęboki kryzys ugrupowania po odejściu lidera i problemy z wysunięciem kandydatury na stanowisko nowego przewodniczącego partii. Haider oddziaływał nie tylko na FPÖ, ale przyczynił się do głębokich zmian na scenie politycznej w Austrii, wpłynął na kształt kampanii wyborczych, wprowadził do publicznej dyskusji populistyczne, nacjonalistyczne, antyimigracyjne hasła. Sukcesy FPÖ na arenie wyborczej, parlamentarnej i gabinetowej za czasów Haidera to jeden z przejawów erozji systemu politycznego Austrii, postrzeganego przez długie powojenne lata jako system hiperstabilny.

Dr Joanna Ciesielska-Klikowska, Uniwersytet Łódzki, *Sigmar Gabriel – polityk, nauczyciel, wizjoner*

Obecny minister spraw zagranicznych Niemiec, Sigmar Gabriel, to osobowość nietuzinkowa, politycznie doświadczona i pełna pasji. Jego zaangażowanie w tworzenie Socjaldemokratycznej Partii Niemiec trwa przeszło 40 lat, a w kształtowanie niemieckiej polityki na szczeblu krajowym i międzynarodowym - około 20 lat. Przez ten czas dał się poznać jako doskonały mówca i świetny taktyk, spełniający się kolejno jako nauczyciel, samorządowiec, szef partii i minister. W szczególności jednak jako szef resortu spraw zagranicznych prezentuje się jako wizjoner, przedstawiający koncepcje budzące zainteresowanie na całym świecie, a jednocześnie polityk w dużym stopniu polaryzujący społeczeństwo. Referat jest próbą odpowiedzi na pytanie, jak zmienił się w ostatnich latach polityczny wizerunek Gabriela. Poprzez wykorzystanie badań biograficznych analizujących życie polityka ujęte w narrację, referat podda analizie życiorys Gabriela, by poznać uwarunkowania podejmowanych przez niego decyzji, system wartości, poznać świat społeczny przez niego opisywany, a zarazem zastanowić się czy jego aktualne zaangażowanie na scenie politycznej RFN doprowadzi go do objęcia urzędu kanclerskiego w przyszłości.

Dr hab. Aleksandra Kruk, Uniwersytet Zielonogórski, *Niemieccy przewodniczący Parlamentu Europejskiego*

Celem referatu jest zwrócenie uwagi na źródła informacji na temat politycznej działalności Hansa Furlera, Waltera Behrendta, Egona Klepscha, Klausa Haenscha, Hansa-Gerta Poetteringa i Martina Schulza - przewodniczących Parlamentu Europejskiego. Zostanie

przeprowadzona analiza wspomnień, biografii i autobiografii oraz innych materiałów archiwalnych podczas badania aktywności politycznej tych eurodeputowanych, którzy reprezentowali najważniejsze ogólnospołeczne niemieckie partie polityczne i sprawowali kierownicze funkcje w Parlamencie Europejskim.

Dyskutantki: Prof. dr hab. Iwona Hofman, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Dr Joanna Ciesielska-Klikowska, Uniwersytet Łódzki

Panel 81: Prawnoustrojowe przemiany w Polsce w latach 1918-2018

Moderator: Dr hab. Elżbieta Szczot, prof. nadzw., Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Dr Michał Peno, Uniwersytet Szczeciński, *Etyka pamięci w polityce prawa na przykładzie Polski*

Referat stawia pytania. Za co retrospektywnie odpowiedzialna (prawnie, moralnie, politycznie) jest wspólnota polityczna i jak (czy) wolno w sensie etycznym, prawnym i politycznym tej wspólnocie w odpowiedzialność ingerować? Czym jest odpowiedzialność dzielona? Chodzi tu o odpowiedzialność niebędąca odpowiedzialnością zbiorową, jaką zna historia prawa karnego, ale odpowiedzialność polityczną czy metafizyczną. Referat będzie analizował uwagi K. Jaspersa, H. Arendt, R. Ingardena oraz D. Bonhoeffera L. May. dotyczące odpowiedzialności wspólnoty i jej etycznych, prawnych i politycznych przejawów (na tle najnowszej legislacji pamięci III RP). Karl Jaspers określa odpowiedzialność czy winę metafizyczną, jako odpowiedzialność państwa, wspólnotę i każdego jej członka za wszelkie wartościowane ujemnie postacie działań i uczynienie z antywartości – wartości (mówiąc językiem Schelera). Winę metafizyczną Jaspers charakteryzował odwołując się do solidarności między ludźmi i wynikającej stąd współodpowiedzialności. Jak konstatował Jaspers „istnieje solidarność między ludźmi jako ludźmi, na mocy której każdy obarczony jest współodpowiedzialnością za wszelkie zło i niesprawiedliwość na ziemi, a zwłaszcza za przestępstwa dokonane w jego obecności lub z jego wiedzą. Jeśli nie uczynię wszystkiego, co w mej mocy, aby im zapobiec, jestem współwinny" (K. Jaspers, Problem winy, "Etyka" 1979, t. XVII, s. 155). Jest to odpowiedzialność, która powstaje z chwilą spełnienia czynu (jak sądził Roman Ingarden), i której nie można z żaden sposób zrzucić, która w etyczności wspólnoty trwa. Lecz jak konstatuje Arendt, „[w]ina zakłada świadomość winy" (H. Arendt, Zorganizowana wina i powszechna odpowiedzialność. "Literatura na świecie" 1985, nr 6, s. 37.). Trzeba więc o tej winie pamiętać. Pojawiają się jednak pytania: jak dalece wolno w pamięć ingerować za pomocą narzędzi prawnych, czy wolno ograniczać dyskurs o odpowiedzialności albo zakazywać (choćby nieuzasadnionego) podjęcia odpowiedzialności przez X, Y, Z.

Dr Jacek Jaśkiewicz, Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim, *Polityka prawa Leona Petrażyckiego a polityka rozwoju Unii Europejskiej*

Koncepcja polityki prawa opiera się na założeniu, że tworzenie i stosowanie prawa jest

działalnością świadomą i celową. Twórca naukowego ujęcia tej polityki - Leon Petrażycki uznawał, że możliwe jest takie tworzenie prawa, by prowadziło to do efektywnej realizacji zakładanych przez prawodawcę celów ekonomicznych i społecznych. Nowatorstwo i rozmach programu naukowego Petrażyckiego wyprzedzało czasy, w których twórca ten działał i pisał. Choć idee Petrażyckiego od zalążków polityk Unii Europejskiej dzieli ponad pół wieku zdumiewające jest, jak wiele jego myśli odnajduje się w założeniach unijnej polityki rozwoju. Celem tej polityki jest bowiem osiągnięcie rezultatu, polegającego na stabilizacji albo poprawie istniejącego stanu spraw społecznych za pomocą instrumentów prawnych oraz ekonomicznych. Polityka rozwoju pozostaje w ścisłym związku z wspólnotowymi ideami socjalnymi i gospodarczymi Europy zachodniej, u jej źródeł leży zaś interwencjonizm mający na celu trwały i zrównoważony rozwój państw członkowskich oraz ich regionów. Między założeniami polityki prawa i polityki rozwoju dostrzec można istotne korelacje. Obie polityki cechuje bowiem woluntaryzm, optymizm oraz uwzględnienie złożoności postaci i odziaływań prawa.

Dr hab. Viktoria Serzhanova, prof. nadzw., Uniwersytet Rzeszowski, *Zasada demokratycznego państwa prawnego w Konstytucji RP z 1997 roku*

Zasada państwa prawnego jest jedną z najbardziej istotnych wartości i zasad konstytucyjnych oraz stanowi fundament ustaw zasadniczych i ustrojów współczesnych państw demokratycznych. Do obowiązującej Konstytucji RP z 1997 roku została wprowadzona jako zasada demokratycznego państwa prawnego. Jej zakres i interpretacja wywodzi się z krajowego porządku konstytucyjnego i wynika przede wszystkim z ustawy zasadniczej. Niemniej jednak są także inne czynniki wpływające na jej kształt i rozumienie. Niebagatelną rolę odgrywa w tym zakresie działalność orzecznicza Trybunału Konstytucyjnego, która poddaje treść i wykładnię tej zasady stałemu procesowi ewolucji. W kontekście zaś ochrony tej wartości ogromne znaczenie mają jej gwarancje, w tym zarówno krajowe, jak i te o charakterze międzynarodowym i ponadnarodowym. Celem niniejszego opracowania pozostaje zbadanie pojęcia i zakresu zasady państwa prawnego na gruncie polskiego porządku konstytucyjnego oraz zweryfikowanie istnienia i skuteczności mechanizmów i instrumentów prawnych stanowiących gwarancje jej poszanowania zarówno na poziomie wewnętrznym, jak i ponadnarodowym. Przedmiot opracowania w szczególności obejmuje analizę genezy i ewolucji zasady demokratycznego państwa prawnego, będącej naczelną zasadą ustrojową w Konstytucji RP z 1997 roku, jej współczesnej treści i zakresu oraz gwarancji jej przestrzegania.

Dr Edyta Krzysztofik, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, *Konstytucyjne podstawy przystąpienia Polski do Unii Europejskiej*

Przedmiotem wystąpienia są konstytucyjne uwarunkowania przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Zagadnienia podjęte w referacie koncentrują się dwóch zasadniczych kwestiach. Po pierwsze omówione zostaną konstytucyjne regulacje umożliwiające przystąpienie Polski do Unii Europejskiej. Po drugie zasady stosowania unijnego systemu prawnego w państwach członkowskich w odniesieniu do orzecznictwa Polskiego Trybunału Konstytucyjnego.

Dr hab. Jerzy Nikołajew, prof. nadzw., Uniwersytet Opolski, *Prawo i polityka wyznaniowa w Polsce (1918- 2018)*

Dyskutant: Prof. dr hab. Grzegorz Janusz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 17: Uwarunkowania zmiany środowiska państwa w regionie Europy Nordycko-Bałtyckiej oraz Arktyki

Moderator: Dr hab. Michał Łuszczuk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Dr hab. Kazimierz Musiał, prof. nadzw., Uniwersytet Gdański, *Zachowanie państw regionu Morza Bałtyckiego w obliczu narastającej niepewności*

Obserwowane w Arktyce na początku XXI wieku zmiany klimatu, a szczególnie ich wielowymiarowe konsekwencje, w istotny sposób wpłynęły nie tylko na wzrost międzynarodowego znaczenia regionu, lecz przede wszystkim stały się wyzwaniem dla polityk zagranicznych państw arktycznych. Celem wystąpienia jest przedstawienie analizy sposobów adaptacji państw do tych nowych uwarunkowań w świetle koncepcji wicked problems (zawiłych problemów).

Dr Damian Szacawa, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Ewolucja bezpieczeństwa międzynarodowego w regionie Morza Bałtyckiego w XXI wieku*

Wzrost znaczenia pozamilitarnych wyzwań i zagrożeń bezpieczeństwa międzynarodowego w regionie Morza Bałtyckiego (RMB) był procesem charakterystycznym dla tej części Europy i zarazem determinującym współpracę w regionie po zakończeniu zimnej wojny. Tendencja ta związana była z procesem sekurytyzacji bezpieczeństwa – tzn. przechodzeniem zjawisk z kategorii wyzwań dla bezpieczeństwa do kategorii zagrożeń bezpieczeństwa. Pozamilitarne wyzwania i zagrożenia bezpieczeństwa w RMB miały i nadal mają charakter transgraniczny i dotyczą różnych płaszczyzn, m. in. ekonomicznej, ekologicznej i społecznej. Celem referatu jest odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu bezpieczeństwo niemilitarne wpływa pod koniec drugiej dekady XXI w. na całokształt bezpieczeństwa międzynarodowego w RMB i czy w dalszym ciągu jest czynnikiem determinującym współpracę regionalną pomiędzy państwami, czy też, być może, jego znaczenia spada w związku z wyzwaniami i zagrożeniami o charakterze militarnym.

Dr Katarzyna Szwed, Uniwersytet Rzeszowski, *Estońskie doświadczenia z zakresu elektronicznej demokracji - szansa dla autonomii nordyckich?*

W Estonii od 2000 roku dostęp do Internetu stanowi konstytucyjnie gwarantowane prawo każdego obywatela. Począwszy od lat 90. XX wieku poszczególne estońskie gabinety były mocno zaangażowane w przekształcenie kraju w nowoczesne, cyfrowe państwo z rozbudowaną e-administracją. Na przestrzeni czasu świadomie budowano obraz zaawansowanego technologicznie kraju, który z powodzeniem dokonuje implementacji rozwiązań z zakresu e-demokracji. Dość wspomnieć, iż upowszechniono dostęp do publicznych e-usług, wprowadzono e-rezydencję i zastosowano e-voting w procesie wyborczym. Ten niewielki bałtycki kraj wypracował rozwiązania pozwalające na podniesienie efektywności i oferowanie usług publicznych na wysokim poziomie, nie generując przy tym znacznych kosztów dla budżetu państwa. Potencjalne możliwości i rozwój jakie niesie ze

sobą wprowadzenie nowoczesnych technologii informacyjnych zostały dostrzeżone przez państwa skupione w Nordyckiej Radzie Ministrów i w 2017 roku stały się przedmiotem wspólnej deklaracji ("The Nordic-Baltic Region: a digital frontrunner"). Wydaje się, że e-demokracja może być szczególnie atrakcyjna dla autonomii nordyckich. Wychodzi ona naprzeciw fundamentalnych problemów tych małych jednostek geopolitycznych. Podmioty te dysponują bowiem ograniczonymi funduszami i niewielkimi zasobami ludzkimi. Zastosowanie na szeroką skalę e-administracji tworzy odpowiednie warunki interakcji miedzy rządem a pozostałymi organami, obywatelami i przedsiębiorcami, przy równoczesnym zachowaniu elastyczności, przejrzystości, wygody i niskich kosztów działań. Referat stanowi próbę odpowiedzi na pytanie w jakim stopniu dobre praktyki Estonii w zakresie elektronicznej demokracji mogą stanowić rekomendację dla autonomii nordyckich. Trzeba podkreślić, że geneza autonomii, a także uwarunkowania historyczne, polityczne i społeczne są odmienne w przypadku Grenlandii, Wysp Alandzkich i Wyspy Owczych. Łączy je natomiast przynależność do nordyckiego kręgu kultury prawnej, który daje pierwszeństwo rozwiązaniom legalistycznym i ewolucyjnym.

Dr hab. Michał Łuszczuk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Zmiany klimatu jako czynnik zmiany środowiska państwa w regionie Arktyki*

Obserwowane w Arktyce na początku XXI wieku zmiany klimatu, a szczególnie ich wielowymiarowe konsekwencje, w istotny sposób wpłynęły nie tylko na wzrost międzynarodowego znaczenia regionu, lecz przede wszystkim stały się wyzwaniem dla polityk zagranicznych państw arktycznych. Celem wystąpienia jest przedstawienie analizy sposobów adaptacji państw do tych nowych uwarunkowań w świetle koncepcji wicked problems (zawiłych problemów).

Mgr Wojciech Szczerbowicz, Uniwersytet Wrocławski, *Zmiany klimatu jako motywacje w stosunkach międzynarodowych w Arktyce*

Głównym celem prezentacji jest ustalenie zależności między skutkami zmian klimatu a procesem konstruowania regionu (ang. *region–building process*) w Arktyce. Autor przedstawi możliwości operacjonalizacji wybranych koncepcji epistemologicznych do badania stosunków międzynarodowych w regionie. Podstawę teoretyczną badań stanowi społeczny konstruktywizm, czyli jedna z teorii stosunków międzynarodowych. Zaprezentowane zostanie wynikające z niej rozumienie koncepcji motywacji państw w stosunkach międzynarodowych. Pierwszą metodą użytą w pracy jest podejście konstruowania regionu (*region–building approach*), służące do analizy procesu regionalizacji i idei regionalizmu, zaproponowane przez norweskiego politologa Ivera Neumanna. Drugą metodą badawczą jest analiza dyskursu. Jednym z jej rodzajów jest analiza predykatywna (*predicate analysis*). Zostanie ona zastosowana do analizy strategii arktycznych, a szczegółowiej, obecnego w nich obrazu zmian klimatycznych w regionie. Pozwoli to stworzyć obraz zmian w Arktyce w ogóle. Refleksje nad przedmiotem pracy zostaną ukazane poprzez próbę odpowiedzi na pytanie, jak zmiany klimatyczne zmotywowały, motywują i prawdopodobnie będą motywować państwa w stosunkach międzynarodowych w regionie. W zamyśle, badanie te maja się przyczynić do lepszego zrozumienia procesu konstruowania regionu w Arktyce. Autor zaprezentuje wstępne wyniki badań z przygotowywanej pracy doktorskiej. Przedstawiane tutaj studium przypadku ma charakter eksploracyjny z możliwością definiowania ogólnych pytań i hipotez do dalszych badań.

Dr hab. Katarzyna Marzęda-Młynarska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, ***Bezpieczeństwo żywnościowe w dyskursie na temat zmian klimatu w regionie Arktyki***

Dyskutant: Dr Damian Szacawa, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel 92: Geopolityka państw Półwyspu Bałkańskiego. Teorie – aktorzy zewnętrzni – ewolucja

Moderatorzy: Dr hab. Mirella Korzeniewska-Wiszniewska, Uniwersytet Jagielloński, Dr hab. Andrzej Krzak prof. nadzw. Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie

Prof. dr hab. Irena Stawowy-Kawka, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, ***Polityka Tity na Bałkanach oraz jej implikacje dla relacji sowiecko-jugosłowiańskich w kontekście międzynarodowym w 1947 i na początku 1948 roku***

Mimo iż jugosłowiański marszałek Josip Broz-Tito, wyrastający na czołowego przywódcę w regionie Bałkanów, w wielu kwestiach politycznych miał odmienne stanowisko niż Stalin, a w 1947 roku, tj. w momencie zaostrzonego podziału na Wschód i Zachód ich koncepcje dotyczące polityki zagranicznej – bałkańskiej – były odmienne, to w tym czasie polityka zagraniczna Tity stanowiła pożądany pretekst do zaciśnięcia współpracy Moskwy z Jugosławią i tym samym zaostrzenia kontroli sowieckiej nad pozostałymi państwami, w tym nad Bułgarią. Ważnym elementem tej polityki było utworzenie Kominformu i przeciwstawienie się planowi Marshalla. Koncepcja unifikacji polityki wewnętrznej i zagranicznej na obszarze Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej pod dyktando Sowietów i budowa zwartego bloku, zwyciszyła w drugiej połowie 1947 r. bałkańskie plany federacyjne, a w Bled, tworzenie federacji bułgarsko-jugosłowiańskiej poddano kontroli Sofii. Do końca 1947 r. trudno było mówić o „samowoli" politycznej Tity w stosunku do działań podejmowanych w Moskwie. Polityka zagraniczna Tity i jego działania były znane Stalinowi, a ten potrafił zręcznie nimi kierować. Rozczarowanie Stalina nastąpiło, gdy zabezpieczył swe wpływy w Europie Środkowej i Południowo-Wschodniej, a Tito nadal kontynuował swą politykę zagraniczną wobec sąsiadów: Albanii, Bułgarii i Grecji niezgodną z kursem Moskwy. Nieprozumienia na linii Tito-Stalin miały nie tylko charakter ideologiczny, aleodnosiły się także do realizowania polityki zagranicznej na Bałkanach, co jasno widoczne było na początku 1948 roku.

Dr hab. Andrzej Dubicki. prof. nadzw., Uniwersytet Łódzki, ***Geopolityczne uwarunkowania polityki zagranicznej Rumunii przed rokiem 1939***

Rumunia po uzyskaniu niepodległości w roku 1878 uzyskała przynajmniej minimum samodzielności na arenie międzynarodowej. Zerwanie resztek zależności od Imperium Osmańskiego umożliwiło Rumunii na w miarę swobodne kształtowanie swej polityki zagranicznej. W kwestii poszukiwania sojuszników geopolityka odgrywała rolę niebagatelną, ponieważ Rumunia z racji swego położenia musiała bardzo ostrożnie kształtować swoje relacje z potężnymi sąsiadami, w tym przede wszystkim Austro-Węgrami i Rosją. Podobnie sytuacja wyglądała po I wojnie światowej, gdy co prawda monarchia habsburska zniknęła,

niemniej sukcesyjne wobec nich Węgry stanowiły zagrożenie dal tego kraju, nie wspominając już o Bułgarii i ZSRR. Celem artykułu będzie ukazanie najważniejszych elementów związanych z geopolityką, a obecnych w ówczesnej polityce zagranicznej Rumunii i określenie ich wpływu na ostateczny kształt polityki zagranicznej. prowadzonej zarówno przed rokiem 1916, gdzie przystąpienie do wojny stanowi istotną cezurę czasową; jak i po przystąpieniu do Wielkiej Wojny.

Dr Dariusz Gregorczyk, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, *Wojskowo-geograficzna charakterystyka państwa jugosłowiańskiego pod koniec lat 80. ubiegłego wieku*

Tematem wystąpienia jest analiza wojskowo-geograficzna obszaru (terytorium) państwa jugosłowiańskiego pod koniec lat 80 tych XX wieku na szerokim tle geopolitycznym i wojskowym. Pozycja Jugosławii w okresie zimnej wojny, będącej w układzie pozablokowym warunkowała jej politykę zagraniczną i pozycję geostrategiczną w ówcześnie panującej skomplikowanej sytuacji międzynarodowej. Według doktryny obronnej państwa Południowych Słowian, sytuacja Jugosławii ze względu na jej położenie i znaczenie Półwyspu Bałkańskiego w planach Układu Warszawskiego oraz NATO była niezwykle skomplikowana. Uważano bowiem, że terytorium państwa jugosłowiańskiego stanie się niezwykle istotnym miejscem starcia w wypadku konfliktu pomiędzy zantagonizowanymi stronami. Dlatego też wszelkie prace, jakie poczyniono w zakresie planów strategicznej obrony, były w swoich założeniach oparte na maksymalnym wykorzystaniu terenu jako pola walki. W tym celu odwołano się przede wszystkim do doświadczeń z okresu II wojny światowej, przyjmując, iż teren będzie jednym z kluczowych czynników w wypadku przyszłej wojny. Jednym z ciekawszych założeń doktrynalnych i poglądów polityków oraz wojskowych Jugosławii było przygotowanie alternatywnych rozwiązań na wypadek agresji zarówno ze strony wojsk Układu Warszawskiego, jak i NATO.

Dr Rafał Woźnica, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Soft power w praktyce polityki Turcji wobec Bałkanów*

Potencjał tureckiej *soft power* pochodzi z jej historii, kultury oraz uwarunkowań geopolitycznych. Zamiast postrzegać je jako przeszkody lub obciążenia, współczesna Turcja dąży do wykorzystania ich jako strategicznych aktywów w polityce zagranicznej. Nowa turecka dyplomacja opiera się na wykorzystaniu rosnącej „miękkiej siły" na Bałkanach, Bliskim Wschodzie i na Kaukazie. Państwo tureckie angażuje coraz więcej zasobów oraz podmiotów w celu rozwijania różnych elementów „miękkiej siły" w kontekście regionalnym oraz globalnym. Głównym celem będzie zbadanie *soft power* Turcji na Bałkanach. Na wstępie dokonana zostanie krótka analiza zmieniającej się roli geopolitycznej i różnych wymiarów tureckiego wpływu na ten region. Wskazana zostanie rola instytucji *soft power* w kontekście różnych wymiarów tureckiej polityki. Badaniu poddane zostaną także najważniejsze instrumenty „miękkiej siły" wykorzystywane przez Turcję: wsparcie ekonomiczne, demografia, tureckie ośrodki kulturalne, język turecki, islam, szkoły i uniwersytety, organizacje pozarządowe oraz wspieranie protureckich i proislamskich partii politycznych w krajach Bałkanów. Na koniec wskazany zostanie wpływ i znaczenie „miękkiej siły" Turcji w badanym regionie.

Dr Sławomir Lucjan Szczesio, Uniwersytet Łódzki, *Rola Stanów Zjednoczonych Ameryki na Bałkanach na przełomie XX i XXI w*

Po zakończeniu "zimnej wojny" i upadku ZSRR jedynym supermocarstwem były Stany Zjednoczone. Na początku lat 90. XX wieku doszło do dezintegracji federacji jugosłowiańskiej, w wyniku której doszło do konfliktów zbrojnych w Słowenii, Chorwacji, Bośni i Hercegowinie, Kosowie, a także w Macedonii. Przez długi czas Bałkany nie znalazły się na liście priorytetów polityki zagranicznej Waszyngtonu, na co wpływ miała m.in. niechęć części polityków i dyplomatów do angażowania się w "bałkańską beczkę prochu" czy relacje z sojusznikami z NATO. Jednak kolejne wydarzenia w wojnach w krajach postjugosłowiańskich, jak np. masakra w Srebrenicy czy "kryzys zakładników" w 1995 r., oraz zagrożenie wiarygodności Ameryki i NATO doprowadziły do zaangażowania się administracji Clintona, dzięki czemu udało się podpisać porozumienie w Dayton. Niestety, układ ten nie rozwiązał wielu problemów państw bałkańskich, a w drugiej połowie lat 90. XX wieku w Kosowie rozpocznie się kolejny konflikt zbrojny i Stany Zjednoczone, ponownie, włączą się do gry mocarstw na Bałkanach.

Dr hab. Danuta Gibas-Krzak, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, *Pozimnowojenne paradygmaty geopolityki Bałkanów. Uwarunkowania – Koncepcje – Prognozy*

Naturalnym skutkiem zakończenia międzyblokowej rywalizacji, która była toczona podczas zimnej wojny, stała się przebudowa systemu bezpieczeństwa międzynarodowego, co jednocześnie oznaczało, że Bałkany znalazły się w nowej sytuacji geopolitycznej. Zarówno wielcy gracze, jak i państwa średniej wielkości, zostali uwikłani w kolejne konflikty, w wyjątkowo dynamicznie zmieniającym się środowisku międzynarodowym, w którym ponadto pojawiło się wiele nowych zagrożeń implikujących zmianę podejścia do problematyki geopolitycznej. Odrodziły się konflikty niskiej intensywności oraz wznowione zostały spory: terytorialne, etniczne, narodowościowe i religijne. Na „euroazjatyckiej szachownicy" pojawiły się nowe państwa jako konsekwencja rozpadu silnych do tej pory struktur politycznych. Wyrosłe na gruzach federalnej Jugosławii nowe państwa postjugosłowiańskie ukształtowały się w wyniku bezwzględnej wojny domowej. Tak utworzone republiki na Bałkanach mierzą się z wieloma problemami dotyczącymi ich bezpieczeństwa wewnętrznego oraz zewnętrznego. W trakcie wystąpienie zaprezentowane zostaną najnowsze badania serbskich, chorwackich, włoskich i greckich naukowców dotyczące nowej rzeczywistości geopolitycznej na Bałkanach. Miloljub Sretenović ocenił, że uwarunkowania, jakie wyłoniły się na Bałkanach noszą znamiona „geopolitycznego trzęsienia ziemi", którego epicentrum miało miejsce w byłej Jugosławii. Państwo to stało się bowiem swoistym poligonem i zarazem laboratorium mocarstw, których wpływ doprowadził do ustanowienia nowych państw na Bałkanach z możliwością ich dalszej fragmentaryzacji. Podczas wystąpienia przedstawione zostaną koncepcje wielkich graczy na arenie międzynarodowej takich jak: USA i Rosja, którzy nadal starają się ingerować w sytuację polityczną na Półwyspie Bałkańskim. W szerokim zakresie zaprezentowana zostanie pozycja Bałkanów w strategiach i doktrynach sił pozaregionalnych. W tym kontekście uwzględnione będą najnowsze analizy bałkańskich badaczy, którzy poruszają kwestię ochrony żywotnych interesów swoich państw ze względu na ich znaczną pozycję geopolityczną i jednocześnie geostrategiczną w świecie.

Dr hab. Mirella Korzeniewska-Wiszniewska, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, *Polityka bezpieczeństwa narodowego Serbii a strefy wpływów wielkich mocarstw w XXI w.*

Republika Serbii przynależy geograficznie do Bałkanów Zachodnich, chociaż jej położenie plasuję ją nieco bardziej w centralnej części, zaś spośród wszystkich państw bałkańskich sąsiaduje z największą liczbą państw. Pozostaje również jednym z największych państw bałkańskich, co przyczynia się zarówno do ambicji odgrywania roli regionalnego hegemona, jak i bycia przedmiotem zainteresowania większych mocarstw. Z kolei samo usytuowanie państwa serbskiego, podobnie jak i całego Półwyspu Bałkańskiego kieruje zainteresowanie wobec tego regionu większych sił politycznych i gospodarczych zarówno świata zachodniego, jak i Federacji Rosyjskiej oraz Turcji. Przyglądając się podziałowi wpływów sił zewnętrznych na Bałkanach można zauważyć, został on ustalony już ponad 100 lat temu i utrzymuje się, mimo prowadzenia różnych gier gospodarczo-politycznych. Celem tego artykułu będzie analiza założeń strategicznych polityki bezpieczeństwa wewnętrznego Serbii w kontekście jej relacji politycznych i gospodarczych z jej największymi partnerami oraz Unią Europejską i NATO.

Dr hab. Andrzej Krzak prof. nadzw. Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, *Geopolityczne i wojskowo-strategiczne położenie Jugosławii na Półwyspie Bałkańskim przed rozpadem państwa federalnego*

Na geopolityczne i wojskowo-strategiczne znaczenie Bałkanów, a tym samym byłego państwa Słowian Południowych, ma niewątpliwie wpływ geograficzne położenie tego regionu jako łącznika między Europą, Azją i Afryką Północną. To szczególne położenie warunkowało zarówno doktrynę obronną Jugosławii, strategiczne planowanie samej Federacji, jak i innych aktorów sceny geostrategicznej, działania polityczne władz jugosłowiańskich oraz wielkich mocarstw na przestrzeni kolejnych dekad drugiej połowy XX wieku. Podczas wystąpienia zostanie przedstawiona analiza Bałkańskiego Teatru Działań Wojennych, głównych strategicznych kierunków oraz strategiczno-operacyjnych obszarów działań bojowych zarówno na lądzie, jak i na morzu. Autor zaprezentuje ponadto skomplikowaną sytuację geopolityczną, w jakiej funkcjonowało państwo jugosłowiańskie w dobie zimnej wojny oraz w trakcie zarysowujących się zmian geostrategicznych pod koniec XX wieku (zwłaszcza pod koniec lat 80-tych).

Panel 102: Państwo wobec mediów. Polityka medialna w okresie zmiany

Moderatorka: Dr hab. Alicja Jaskiernia, prof. nadzw., Uniwersytet Warszawski

Dr hab. Lucyna Szot, Uniwersytet Wrocławski, *Wpływ koncentracji, kapitału na polskim rynku medialnym na kontrolę władzy*

W wystąpieniu dokonana zostanie analiza ilościowa i jakościowa (w oparciu o dostępne dane empiryczne) struktury własności mediów tradycyjnych na polskim rynku i jej wpływu na linie programowe, a także wpływu na politykę kadrową redakcji. Analizie poddany zostanie kontekst polityki kadrowej w redakcjach, m.in. ograniczania liczby etatów dziennikarzy,

w tym śledczych, korespondentów zagranicznych, także aspekt obniżania jakości, ograniczania pluralizmu światopoglądowego, itd. Tym samym przedmiotem rozważań będzie problem nie wypełniania fundamentalnej roli mediów - "kontroli władzy". Dodatkowo aspekty: wpływu na ograniczenie pluralizmu (pozorny pluralizm) w mediach, ograniczanie zasady wolności słowa i inne tendencje, skorelowane ze strukturą właścicielską redakcji.

Dr Katarzyna Konarska, Uniwersytet Wrocławski, *Zmiany w brytyjskiej polityce medialnej - integracja czy centralizacja systemu regulacji mediów?*

Celem niniejszego referatu jest przedstawienie głównych zmian w systemie regulacji mediów w Wielkiej Brytanii wprowadzonych w 2017 r., wskazanie ich przyczyn, a także analiza skutków i możliwych konsekwencji dla przyszłości mediów, w tym nadawcy publicznego - British Broadcasting Corporation.

Mgr Dagmara Sidyk, Uniwersytet Warszawski, *Państwo vs. fake newsy – uregulowania prawne dotyczące fałszywych informacji*

Jednymi z największych wyzwań współczesności są nadmiar wiadomości i niewyraźna linia między faktami i opiniami – sytuacje te przekładają się na unikanie czytania i oglądania programów informacyjnych przez ogół społeczeństwa. Powszechnym powodem wyjaśniającym niechęć odbiorców do informacji jest niepewność co do tego, czy informacje publikowane przez gazety i emitowane przez stacje radiowe lub kanały telewizyjne są w pełni prawdziwe. Istotny jest także wzrost liczby portali internetowych wykorzystujących fałszywe informacje oraz chwytliwe hasła do wzbudzenia uwagi odbiorców oraz zwiększenia zasięgu w sieci. Co więcej – dezinformacja, celowa manipulacja faktami czy ich selektywny dobór może służyć do sterowania całymi grupami społecznymi, a w konsekwencji przekładać się na realne zagrożenie systemowi demokratycznemu. Nadmiar informacji oraz pojawianie się kolejnych niewiarygodnych źródeł (skupionych na osiąganiu korzyści finansowych lub politycznych, a nie na rzetelnym informowaniu społeczeństwa) staje się problemem, który coraz częściej jest rozwiązywany przez wprowadzanie specjalnych mechanizmów prawnych. Referat ma na celu przedstawienie wyników analizy wybranych uregulowań prawnych ukierunkowanych na zwalczanie fałszywych informacji w Unii Europejskiej, takich jak – przykładowo – das Netzwerkdurchsetzungsgesetz (NetzDG) w Niemczech. Tłem dla prowadzonych rozważań będzie określenie sytuacji poziomie rozwiązań proponowanych i wdrażanych przez Unię Europejską. Zastosowana metoda prawnej analizy dokumentów umożliwi dokonanie sprawnego przeglądu i oceny zarówno ogólnych ram zdefiniowanych w aktualnie obowiązujących przepisach prawnych, jak i konkretnych rozwiązań, a także ich przewidywanych skutków.

Dr hab. Alicja Jaskiernia, prof. nadzw., Uniwersytet Warszawski, *Europejska polityka medialna czy polityki narodowe? Państwo jako ogniwo polityki medialnej*

Współczesna polityka medialna, na poziomie europejskim i krajowym, mierzy się z nowymi wyzwaniami, kreowanymi przez nowe technologie oraz zjawiska polityczne-społeczne, związane z rewolucją cyfrową. Ponadto poziom skomplikowania form działania współczesnych mediów sprawia, że tradycyjny model polityki medialnej, oparty na paradygmacie decyzji „hierarchicznych" (odgórnie podejmowanych, przy minimalnym udziale społecznym), zastępowany jest w coraz częściej procesami governance, które charakteryzują się decentralizacją zarządzania. W dyskusjach dotyczących standardów

i kierunków rozwoju polityki medialnej uczestniczą coraz częściej, poza podmiotami związanymi z państwem, także organizacje pozarządowe, branżowe oraz rynkowe. Postępujący proces globalizacji powoduje, że kluczowymi graczami stają się ponadnarodowe korporacje, co stawia państwo przed koniecznością wypracowywania polityki medialnej o charakterze wielostronnym. W sytuacji, kiedy państwo stanowi tylko ogniwo takiej polityki, konieczna jest redefinicja jego roli w polityce medialnej, uwzględniająca wpływ różnych aktorów w procesach podejmowaniu decyzji dotyczących mediów. Istotne są a tym przypadku także relacje państwa i organizacji regionalnych, np.europejskich, na przykład w wypracowywaniu standardów dotyczących implementacji przepisów i wspólnych strategii w wielu obszarach. Postępująca harmonizacja regulacji np. wspólnego rynku audiowizualnego w Unii Europejskiej, wymaga od państwa ich wdrażania, permanentnego monitoringu i koordynacji działań różnych aktorów polityki medialnej.

Dyskutantka: Dr hab. Lucyna Szot, Uniwersytet Wrocławski

Panel 3: Dylematy cyberbezpieczeństwa – z perspektywy politologa

Moderator: Prof. dr hab. Jan Garlicki, Uniwersytet Warszawski

Dr hab. Daniel Mider, Uniwersytet Warszawski, *Czarny i czerwony rynek w Hidden Web – zagrożenie bezpieczeństwa narodowego?*

Handel substancjami zabronionymi i bronią palną, dostęp do informacji niejawnych i umożliwiających popełnianie przestępstw, handel ludźmi, przestępstwa na zlecenie w tzw. Ukrytym Internecie (Deep Web, Hidden Web, to jest w TOR, I2P, Freenet, Zeronet). Rozpoznanie stanu faktycznego i ewaluacja natężenia rzeczywistych zagrożeń. Analiza ilościowo-jakościowa oraz studium przypadków.

Dr Przemysław Potocki, Uniwersytet Warszawski, *Wybrane aspekty zmian technologicznych na rynkach pracy państw rozwiniętych w kontekście cyberbezpieczeństwa*

Podstawowym celem referatu jest ukazanie zależności pomiędzy zmianami wynikającymi z transformacji wybranych społeczeństw i gospodarek państw rozwiniętych (państwa członkowskie Unii Europejskiej. Stany Zjednoczone, Kanada. Japonia) i modelem rozwojowym opartym na produkcji przemysłowej do modelu opartego na produkcji wiedzy w kontekście zagrożeń dla bezpieczeństwa publicznego powstających na skutek procesu digitalizacji społeczeństwa i gospodarki. Model rozwojowy oparty na produkcji przemysłowej określam jako taki, który zwiększa presję biosfery na antroposferę poprzez ekspansywny charakter wykorzystania zasobów naturalnych planety (zasoby mineralne, ziemia, woda, powietrze). Natomiast za model oparty na produkcji wiedzy uważam taki system relacji między człowiekiem a środowiskiem naturalnym, w którym dąży się do zrównoważonego rozwoju poprzez wykorzystanie informacji na temat zależności pomiędzy biosferą i antroposferą.

Mgr Konrad Kuźma, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, *Algorytmy szyfrowania w służbie złej sprawy*

Już starożytni Grecy i Rzymianie poznali i wykorzystali zalety szyfrowania przekazywanych wiadomości w celu ukrycia ich rzeczywistej treści. Każdy przynajmniej słyszał o szyfrach podstawieniowych: Cezara czy Szachownicy Polibiusza stosowanych w starożytności. Z uwagi na możliwości współczesnych komputerów nikt (poza może harcerzami z ich szyfrem GA-DE-RY-PO-LU-KI) nie korzysta już z szyfrów podstawieniowych ponieważ są one proste do złamania, nawet z wykorzystaniem metody "brute force". W 1977 r. trzech informatyków (Ronald Linn Rivest, Adi Shamir oraz Leonard Adleman) zaprojektowało RSA, jeden z pierwszych asymetrycznych algorytmów z kluczem publicznym. Osiem lat później, w 1985 r. dwóch badaczy (Neal Koblitz, Victor S. Miller), niezależnie od siebie zaproponowało wykorzystanie krzywych eliptycznych w algorytmie ECC. Algorytm ECC jest mniej podatny na złamanie i może posługiwać się krótszym kluczem (1024 bity RSA vs 160 bitów ECC). Wszystkie te rozwiązania mają jednak jedną, bardzo szczególną wadę. Mogą zostać wykorzystane w celu popełnienia przestępstwa. Nie zawsze bowiem przestępcy, zostawią funkcjonariuszom włączony komputer z odszyfrowanym dyskiem (tak jak np. Aleksander Cazes, założyciel AlphaBay) czy też swoich dysków w ogóle nie szyfrują (jak np. carder Bulba). Najczęściej bowiem przestępcy pytani o hasła cierpią na wybiórczą amnezję. W ramach prezentacji omówionych zostanie kilka przypadków wykorzystywania szyfrowania do popełnienia przestępstwa. Omawiane przypadki dotyczyć będą terroryzmu, nieuprawnionego dostępu do danych oraz działań przestępczych związanych z obrotem materiałami, które normalnie nie są dopuszczone do obrotu. W podsumowaniu postaram się natomiast odpowiedzieć jakie kroki można podjąć, aby zabezpieczyć się przed takimi działaniami.

Bartosz Biderman, Uniwersytet Warszawski, *Co wiem o Tobie z Internetu, a czego nie jesteś świadomy? Analiza wybranych funkcji przeglądarki Oryon OSINT Browser*

W referacie omówiony zostanie case study, rozwiązany przez prelegenta za pomocą kilku, wybranych narzędzi wchodzących w zakres OSINT Browser, między innymi: SpiderFoot, QueryTool czy Emkei i IPtrackerOnline. Celem prezentacji jest wzrost świadomości o zagrożeniach w internecie oraz prezentacja jak im zapobiegać.

Panel 86: Polityka zagraniczna Polski – racja stanu, cele, strategia

Moderator: Prof. dr hab. Waldemar Paruch, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Panel jest dyskusją na temat polityki zagranicznej Polski po przełomie 2015 roku w warunkach zmian zachodzących w regionie, na kontynencie oraz w skali globalnej. Głównymi kategoriami wyznaczającym oś dyskusji są: racja stanu, cele, strategia. Postrzeganie tych kategorii w różnym ujęciu: przestrzennym (geopolitycznym), instytucjonalnym (organizacje międzynarodowe), rzeczowym (wymiary racji stanu i bezpieczeństwa państwa), strategicznym (scenariusze). Podstawę refleksji określa

paradygmat realistyczny – realizm poznawczy i polityczny.

Dyskutanci:
Prof. dr hab. Jacek Czaputowicz, Uniwersytet Warszawski, Minister Spraw Zagranicznych
Dr hab. Krzysztof Szczerski, prof. nadzw., Uniwersytet Jagielloński, Szef Gabinetu Prezydenta RP
Dr hab. Zdzisław Krasnodębski, prof. nadzw., Uniwersytet w Bremie, Wiceprzewodniczący Parlamentu Europejskiego
Prof. dr hab. Przemysław Żurawski vel Grajewski, Uniwersytet Łódzki
Dr hab. Maciej Drzonek, prof. nadzw., Uniwersytet Szczeciński
Dr hab. Tomasz Grosse, prof. nadzw., Uniwersytet Warszawski/ Centrum Europejskie Natolin
Dr hab. Maciej Szymanowski, Uniwersytet Katolicki w Budapeszcie